

**Euroopa Liidu
struktuuritoetus**

Eesti tuleviku heaks

RAKENDUSKAVA	Eesmärk 1 (Objective 1)
	Abikõlblik piirkond: Eesti
	Periood: 2007–2013
	CCI number: CCI 2007EE161PO001
	Rakenduskava nimi: Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava
LÕPPARUANNE	Aruande periood: 2007–2015
	Seirekomisjoni poolt kinnitatud: (09.02.2017)
	Koostaja: Andres Võrang, andres.vorang@mkm.ee

SISUKORD

1	LÜHIKOKKUVÕTE	10
1.1	Eesmärkide saavutamine ja edusammud.....	10
1.2	Finantsteave.....	23
2	EXECUTIVE SUMMARY	28
2.1	Fulfilment of targets and progress made	28
3	RAKENDUSKAVA ELLUVIIMINE.....	43
3.1	Olulisemad majandusarengud	43
3.2	Olulisemad probleemid ja riskid	47
3.2.1	Probleemid	47
3.2.2	Riskid	51
3.3	Olulisemad muudatustest valdkondlikes prioriteetides, strateegiatel ja õigusaktides	67
3.4	Seosed ja mõjud valdkondade üleselt.....	73
3.4.1	Panus ja seosed Lissaboni strateegia, Euroopa 2020 ja Eesti 2020 eesmärkidega ja riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiaga	73
3.4.2	Panus ja seosed Läänemere strateegiaga	81
3.4.3	Panus ja seosed horisontaalsete teemadega.....	85
4	JUHTIMIS- JA KONTROLLISÜSTEEMID, JÄRELEVALVE JA AUDIT	85
4.1	Muudatused juhtimis- ja kontrollisüsteemides.....	86
4.1.1	Korraldusasutuse ja makseasutuse järelevalve rakendusüksuste ja rakendusasutuste üle.....	94
4.2	Rakendusasutuste ja rakendusüksuste järelevalve toetuse saajate üle	100
4.3	Auditid.....	115
4.3.1	Projektiauditid	115
4.3.2	Läbi viidud JKS auditid ning kokkuvõtte nende tulemustest.....	128
4.4	Rikkumised, ettekirjutused, tagasinõuded.....	141
5	SEIRE JA HINDAMINE	145
5.1	KA seiretegevused.....	145
5.2	Rakenduskava seire	147
5.3	Läbiviidud hindamised ja uuringud.....	148
6	TEAVITAMINE JA KOMMUNIKATSIOON	163
6.1	Ülevaade tegevusest ja parimad näited	163
6.2	Hinnang teavitamisele	167
7	PRIORITEETSETE SUUNDADE ELLUVIIMINE	168
7.1	Rakendamine prioriteetses suunas 1 „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime“	168
7.1.1	Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs.....	170
7.1.2	Finantsteave.....	207
7.1.3	Täiendus, meetmete omavahelised seosed ja teise fondi tüüpi kulude katmine...	207
7.1.4	Hinnang rakendamisele	208
7.2	Rakendamine prioriteetses suunas 2 „Eesti T&A konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu“	209
7.2.1	Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs.....	211
7.2.2	Finantsteave.....	226
7.2.3	Täiendus, meetmete omavahelised seosed ja teise fondi tüüpi kulude katmine...	226
7.2.4	Hinnang rakendamisele	228

7.3	Rakendamine prioriteetsetes suundades 3 „Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud“ ja 4 „Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri edendamine“	229
7.3.1	Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs	229
7.3.2	Finantsteave	244
7.3.3	Täiendus, meetmete omavahelised seosed ja teise fondi tüüpi kulude katmine... ..	244
7.3.4	Hinnang rakendamisele	244
7.4	Rakendamine prioriteetsetes suunas 5 „Infoühiskonna edendamine“	245
7.4.1	Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs	246
7.4.2	Finantsteave	258
7.4.3	Täiendus, meetmete omavahelised seosed ja teise fondi tüüpi kulude katmine... ..	259
7.4.4	Hinnang rakendamisele	259
7.5	Rakendamine prioriteetsetes suundades 6 „Horisontaalne tehniline abi“ ja 7 „Tehniline abi“	260
7.5.1	Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs	260
7.5.2	Täiendus, meetmete omavahelised seosed ja teise fondi tüüpi kulude katmine... ..	264
7.5.3	Finantsteave	264
7.5.4	Hinnang rakendamisele	264
8	SUURPROJEKTIDE JA MAHUKATE PROJEKTIDE RAKENDAMINE (ERF/ÜF)	266
8.1	Suurprojektide rakendamine	266
8.2	Mahukate projektide rakendamine	271
9	ETTEPANEKUD JA SOOVITUSED	283
10	ARUANNE FINANTSKORRALDUSVAHENDITE KOHTA	284
	LISAD	309
	LISA 1. TUUMIKINDIKAATORID KUMULATIIVSELT ERF ja ÜF	309
	LISA 2. RAKENDAMINE PRIORITEETSETE SUUNDADE LÕIKES	310
	LISA 3. RAKENDAMINE MAAKONDADE LÕIKES	311
	LISA 4. KUMULATIIVNE FINANTSTEAVE	313
	LISA 5. SERTIFITSEERITUD KULUD JA LAEKUMISED EKIt	314
	LISA 6. Paikvaatluste katvus	315
	LISA 7. VAIDED	316
	LISA 8. MÕJU HORISONTAALSETELE TEEMADELE	325
	LISA 9. ABIKÕLBLIKE KULUDE JAOTUMINE SEKKUMISVALDKONDADES	326
	LISA 10. TEISE FONDI TÜÜPI KULUTUSTE RAHASTAMISTABEL	328
	LISA 11. PROJEKTIDE JKS AUDITID JA MAANDUSTEGEVUSED	329
	LISA 12. RIKKUMISED	345
	LISA 13. RISKID JA MAANDAMISTEGEVUSED SUUNDADE LÕIKES	355
	LISA 14. RAKENDUSKAVA PRIORITEETSETE suundade MEETMED	358
	LISA 15. FINANTSKORRALDUSVAHENDITE RAKENDAMINE	362
	LISA 16. LÕPULEVIIDUD SUURPROJEKTID	438
	LISA 17. ETAPPIDENA ELLUVIIDUD SUURPROJEKTID	440
	LISA 18. PEATATUD PROJEKTID	441

TABELID

Tabel 1. Võetud kohustused ja väljamaksed suundade lõikes seisuga 01.01.2007–31.12.2015	24
---	----

Tabel 2. MARK eelarve võrdlus laekumata või lootusetute tagasinõuetega.	25
Tabel 3. Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia eesmärkide täitmine	75
Tabel 4. EL Digital Agenda Scoreboard 2015 a.	79
Tabel 5. MARK ja Eesti riigi panus Läänemere strateegia indikaatoritesse.	82
Tabel 6. Transpordi suundade panus Läänemere strateegiasse.	84
Tabel 7. AA läbi viidud projekti auditid 2010.	117
Tabel 8. Rakenduskavas tuvastatud mitteabikõlblikud kulud 2011.	118
Tabel 9. Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud MARKis 2012.	120
Tabel 10. Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud jagunevad rakenduskavade ja fondide lõikes 2013.	122
Tabel 11. Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud rakenduskavade ja fondide lõikes 2014.	124
Tabel 12. Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud rakenduskavade ja fondide lõikes 2015.	127
Tabel 13. Tuvastatud mitteabikõlblikud 2016. a tööplaanis	128
Tabel 14. AA auditid 2009. a MARK RA ja RÜdes.	129
Tabel 15. JKS auditid 2010. a.	132
Tabel 16. Tagasinõutud toetus	143
Tabel 17. Projektide finantskorrektsioonide osas pole aruande esitamise seisuga veel selge	144
Tabel 18. Hinnang toetuse olulisusele ettevõtte tegevuse arendamisel (% vastajatest) Meede Keskmine	153
Tabel 19. Teavitus- ja kommunikatsioonitegevused perioodil 01.01.2007- 31.12.2015.	165
Tabel 20. Prioriteetse suuna „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime“ meetmed	168
Tabel 21. Indikaatorite saavutamine	172
Tabel 22. Prioriteetse suuna tuumindikaatorid	183
Tabel 23. Eesti otseinvesteeringute suhe SKPsse aastate lõikes.	186
Tabel 24. Inkubatsiooniprogramm arvudes perioodil 2008–2014	193
Tabel 25. Teise fondi tüüpi kulud	208
Tabel 26. Prioriteetse suuna “Eesti teadus- ja arendustegevuse konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu” meetmed... ..	209
Tabel 27. Indikaatorite saavutamine	212
Tabel 28. Valdkondlike meetmete projektid	217
Tabel 29. T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas rahastatud ja lõpetatud projektide arv aastate lõikes	226
Tabel 30. Indikaatorite saavutamine	230
Tabel 31. Infoühiskonna edendamine meetmete jagunemine seisuga 31.12.2015	245
Tabel 32. Indikaatorite saavutamine	247
Tabel 33. MARK TA ja HTA indikaatorite saavutamine	261
Tabel 34. Suurprojektid	266
Tabel 35. Suurprojektide rahastamistabel 31.12.2015	270
Tabel 36. Mahukate projektide rakendamine perioodil 01.01.2007- 31.12.2015	271
Tabel 37. Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendava tugiprogrammi eelarve.	286
Tabel 38. Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendava tugiprogrammi kokkuvõtte sertifitseeritud kuludest	287

Tabel 39. Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendava tugiprogrammi lepingute ja ettevõtete arv aastate lõikes	287
Tabel 40. Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendava tugiprogrammi eesmärkide saavutamine.....	288
Tabel 41. Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendava tugiprogrammi kahjud esitatud lõpparuandes seisuga 30.09.2011	291
Tabel 42. Riikliku ekspordi krediidikindlustuse programmi SV eelarvest ja sõlmitud lepingute mahust	293
Tabel 43. Riikliku ekspordi krediidikindlustuse programmi sertifitseeritud kulud	293
Tabel 44. Riikliku ekspordi krediidikindlustuse programmi lepingute maht ja ettevõtete arv aastate lõikes	293
Tabel 45. Riikliku ekspordi krediidikindlustuse programmi eesmärkide saavutamine	294
Tabel 46. Riikliku ekspordi krediidikindlustuse programmi kahjud seisuga 31.12.2011	294
Tabel 47. Ettevõtluslaenude riikliku tagamise ja kapitalilaenu programmi eelarve	295
Tabel 48. Ettevõtluslaenude riikliku tagamise ja kapitalilaenu programmi sertifitseeritud kulud.....	296
Tabel 49. Ettevõtluslaenude riikliku tagamise ja kapitalilaenu programmi indikaatorite täitmine.....	296
Tabel 50. Ettevõtluslaenude riikliku tagamise ja kapitalilaenu programmi kahjud.....	298
Tabel 51. Ettevõtluslaenude riikliku tagamise ja kapitalilaenu programmi rakendamisel teenitud tulud ja kulud.....	299
Tabel 52. Allutatud laenu programmi eelarve.....	303
Tabel 53. Allutatud laenu programmi sertifitseeritud kulud	303
Tabel 54. Allutatud laenu programmi raames sõlmitud lepingute arv ning väljastatud summad aastate lõikes	305
Tabel 55. Allutatud laenu programmi tulemused, eesmärkide saavutamine.....	305
Tabel 56. Allutatud laenu programmi rakendamisel teenitud tulud ja kulud.....	308
Tabel 57. Tuumikindikaatorid kumulatiivselt 01.01.2007-31.12.2015.....	309
Tabel 58. Rakendamine prioriteetsete suundade lõikes 01.01.2007-31.12.2015	310
Tabel 59. Rakendamine maakondade lõikes 01.01.2007-31.12.2015.....	311
Tabel 60. Kumulatiivne finantsteave 01.01.2007-31.12.2015	313
Tabel 61. Sertifitseeritud kulud ja laekumised EKlt perioodil 01.01.2007 – 31.01.2017.....	314
Tabel 62. Paikvaatluste katvus prioriteetsete suundade lõikes 01.01.2007-31.12.2015	315
Tabel 63. Vaided 01.01.2007-31.12.2015	316
Tabel 64. Projektid rakenduskavas, millel on positiivne mõju horisontaalsetele teemadele .	325
Tabel 65. Toetuste jagunemine sekkumisvaldkondades 01.01.2007-31.12.2015	326
Tabel 66. Rakenduskava prioriteetsed suunad rahastamisallikate lõikes 01.01.2007-31.12.2015.....	328
Tabel 67. Projektide JKS auditid 01.01.2007-31.12.2016	329
Tabel 68. Rikkumised perioodil 01.01.2007-31.12.2015.....	345
Tabel 69. 2015. a riskide hindamise tulemused	355
Tabel 70. Rakenduskava prioriteetsed suunad ja meetmed.....	358
Tabel 71. Finantskorraldusvahendite rakendamine.....	362

Tabel 72. Lõpuleviidud suurprojektid	438
Tabel 73. Etappidena elluviidud suurprojektid	440
Tabel 74. Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava peatatud projektid.....	441

JOONISED

Joonis 1. MARKi prioriteetsed suunad ja meetmed.....	14
Joonis 2. Võetud kohustused prioriteetsete suundade lõikes	25
Joonis 3. Väljamaksed prioriteetsete suundade lõikes	26
Joonis 4. Rakenduskava N+ sihttasemete täitmine	26
Joonis 5. Eesti sisse ja väljaränne 2005-2015	46
Joonis 6. Eesti ja lähinaabrite keskmine tööviljakus hõivatu kohta.....	75
Joonis 7. ELi liikmesriikide innovatsioonitase 2015. aastal	76
Joonis 8. ELi liikmesriikide innovatsioonitase 2015. a.....	77
Joonis 9. E-riigihangete keskkonna kasutamine.. ..	79
Joonis 10. TjaA riiklik rahastamine ja valdkonna toetamine 2015. a	188
Joonis 11. TjaA riiklik rahastamine ja valdkonna toetamine viimasel 8 aastal.	188
Joonis 12. Kulutused TjaA tegevustele SKPst.	189
Joonis 13. TjaA kulutused sektorite lõikes.....	189
Joonis 14. TjaA intensiivsus, 2002–2015.....	190
Joonis 15. Inkubatsiooniettevõtete arv inkubaatoris perioodil 2008–2015.....	192
Joonis 16. BioMed inkubaatori inkubatsiooniettevõtete peamised majandustulemid aastatel 2008–2015.....	193
Joonis 17. Rongireisijate arv 2007–2015	238
Joonis 18. Liikluses hukkunud inimeste arv	241
Joonis 19. Avaliku sektori veebilehtede vastavus WCAG 2.0 nõuetele 2014. a	252
Joonis 21. Meetme jaotus valdkondlike sektorite vahel.....	297
Joonis 22. Meetme jaotus ettevõtete suuruse järgi	297
Joonis 23. Laenu ja käenduse kasutamise sihtotstarve.....	298
Joonis 24. Programmi jaotus valdkondlike sektorite vahel.....	306
Joonis 25. Programmi jaotus ettevõtete suuruse järgi	306

FOTOD

Foto 1. Digital Sputnik DS 1 LED-valgusti	199
Foto 2. OÜ Edelstein	200
Foto 3. „Epic Estonia“	201
Foto 4. Valga Külustuskeskus	202
Foto 5. OÜ Brenstol Termo-saar vooder PaC-System™ Disney pargis, Šanghai, Hiinas. ...	203
Foto 6. Kultuurikatel.	204
Foto 7. Laelatu bioloogiajaam Hanila vallas Läänemaal	223
Foto 8. Uusmedia labor Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia Vilma majas	224
Foto 9. OXY-FUEL katsestend Tallinna Tehnikaülikooli peamaja 6.korpuses	225
Foto 10. „Täna hommikul läks Tartu-Tallinna liinile esimene Elroni rong“	240

Foto 11. „Uus Vormsi reisiparvlaev Ormsö alustab sõitmist 1. juunil“	242
Foto 12. Tallinna kommunaalameeti kaavelubade, tänavate ajutise sulgemise jms menetlemise infosüsteem.....	257
Foto 13. Sõidutee tunnel Järvevana tee ja Peterburi tee ühendamiseks, projekti lõpparuanne	268
Foto 14. Vaade Peterburi tee viaduktile, projekti lõpparuanne	268
Foto 15. Viitna möödasõidu viadukt	275
Foto 16. Valgejõe-Rõmeda rekonstrueeritud teelõik	276
Foto 17. Ihaste sild	276
Foto 18. Vormsi saarega ühenduse pidamiseks jääklassi ja metallkorpusega parvlaev „Örmsö“	279
Foto 19. Kihnu saarega ühenduse pidamiseks jääklassi ja metallkorpusega parvlaev „Kihnu Virve“	279
Foto 20. Ruhnu saarega ühenduse pidamiseks soetatud katamaraan „Runö“	280
Foto 21. Prangli saarega ühenduse pidamiseks jääklassi ja teraskorpusega reisiparvlaev „Wrängö“	280
Foto 22. Abruca väikesaarega ühenduse pidamiseks ehitatud alumiiniumist reisiparvlaev „Abro“	281

LÜHENDID

AA	auditeeriv asutus
CIS	Community Innovation Survey
DG MOVE	Directorate-General for Mobility and Transport
EARK	Elukeskkonna arendamise rakenduskava
EAS	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus
EFSF	Euroopa Finantsstabiilsuse Fond
EK	Euroopa Komisjon
EL	Euroopa Liit
ELMO	Euroopa Liidu maksete osakond
ERF	Euroopa Regionaalarengu Fond
ESF	Euroopa Sotsiaalfond
ettevõtluse suund	prioriteetne suund 1 „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime“
HTA	horisontaalne tehniline abi
HTM	Haridus- ja Teadusministeerium
IKT	info- ja kommunikatsioonitehnoloogia
IKTP	„Eesti info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kõrghariduse ning teadus- ja arendustegevuse riiklik programm“
infoühiskonna suund	Prioriteetne suund 5 „Infoühiskonna edendamine“
IT	infotehnoloogia
IUS	Innovation Union Scoreboard
JKS	juhtimis- ja kontrollisüsteemid
KA	korraldusasutus
KAMIN	KA miinimumnõuded taotluste menetlemise, toetuse väljamaksmise ja elluviimise kontrollimisele
KH	kõrgharidus
KredEx	Sihtasutus KredEx
LMS	Läänemere strateegia
MA ¹	makseasutus
MARK	Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava
MKM	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
MNT	Maanteeamet
OLAF	Euroopa Komisjoni Euroopa Pettustevastane amet
PL	partnerlusleppe
RA	rakendusasutus
RHS	riigihangete seadus
RIA	Riigi Infosüsteemi Amet
RM RRO	Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonnaga
RSKS	Riiklik struktuurivahendite kasutamise strateegia
RÜ	Rakendusüksus
RÜK	Rahvusvaheliste ürituste ja konverentside meede
SFCS	struktuuritoetuse registri kesksüsteem
SFOS	struktuurifondide operatiivsüsteem
SKP	sisemajanduse koguprodukt

¹ „Kooskõlas Euroopa Komisjoni 28/02/2014 kirjaga Ares(2014)540858 on alates 2014. a korraldusasutuse ja makseasutuse funktsioonid perioodi 2007-2013 osas ühendatud ning korraldusasutus täidab ka sertifitseerimisega seotud ülesandeid. Sellest tulenevalt koosneb korraldusasutus nüüd kolmest rahandusministeeriumi osakonnast: Euroopa Liidu struktuurivahendite ja välisvahendite osakond, riigieelarve osakond ning Euroopa Liidu maksete osakond ning makseasutust enam rakendussüsteemis ei ole.“

Start-up Eesti	Kõrge potentsiaaliga innovaatiliste ettevõtete arendamise programm „Start-up Eesti“
SV	struktuurivahendid
TA	Teadus- ja arendusasutused
TAI	teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon
TAK	Tehnoloogia arenduskeskus
TAT	Toetuse andmise tingimused (perioodi 2014-2020 uus
mõiste)T&A	Teadus- ja arendustegevus
TA&I	Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2007-2013
T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suund	Prioriteetne suund 2 „Eesti T&A konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu“ ning meetmed:
3.2.1	„Teaduse tippkeskuste arendamine“
3.2.2	„Teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamine“
3.2.3	„Teadusaparatuuri ja -seadmete kaasajastamine“
3.2.4	„Rakenduskõrgharidusõppe ja õpetajakoolituse õppeinfrastruktuuri kaasajastamine“
3.2.5	„Energiatehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“
3.2.6	„Rahvusvahelise koostöö toetamine“
3.2.7	„Biotehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“
3.2.8	„Keskkonnakaitse ja -tehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“
3.2.9	„Kõrgkoolide ning teadus- ja arendusasutuste õppe- ja töökeskkond“
3.2.10	„Tervishoiutehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“
3.2.11	„Materjalitehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“
3.2.12	„Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia alase teadus- ja arendustegevuse toetamine“
TJA	Tehnilise Järelevalve Amet
transpordi ERF suund	prioriteetne suund 4 „Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine“
transpordi suunad	prioriteetne suund 3 „Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud“ ja prioriteetne suund 4 „Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine“ koos
transpordi ÜF suund	prioriteetne suund 3 „Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud“
TS	Toetuse saaja
TÜ	Tartu Ülikool
VKE	väike ja keskmise suurusega ettevõtted
VTA	Veeteede Amet
VV	Vabariigi Valitus
ÜF	Ühtekuuluvusfond
WAI	Web Accessibility Initiative

1 LÜHIKOKKUVÕTE

Käesolev seirearuanne kajastab „Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava“ (edaspidi *rakenduskava*) elluviimist 2007.–2015. aastatel. Aruanne hõlmab nii finants- kui ka sisulist informatsiooni rakenduskava prioriteetsete suundade ja nendega hõlmatud meetmete rakendamise kohta perioodil 01.01.2007–31.12.2015 seisuga 31.12.2015. Aruanne on kumuleeruv ja eelmiste aastate aruannetes sisaldunud informatsiooni üldjuhul ei taasesitata².

Aruandes kajastatakse esmalt rakenduskava elluviimist tervikuna ning seejärel üksikasjalikumalt prioriteetsete suundade kaupa. Aruande üldosas (ptk 3–6) käsitletakse rakenduskava elluviimisel tekkinud olulisemaid probleeme, muudatusi, järelevalve-, seire- ja hindamistegevuse tulemusi ning teavitamisalast tegevust.

Iga prioriteetse suuna osas antakse ülevaade eesmärkide täitmisest nii sisuliste indikaatorite kui rahastamisotsustega võetud kohustuste ning väljamaksete kaudu. Selle põhjal antakse kokkuvõttev administratsiooni hinnang rakendamisele. Eraldi alapeatükid annavad ülevaate suurprojektide ja mahukate projektide rakendamise seisust.

1.1 Eesmärkide saavutamine ja edusammud

Struktuurivahenditega on olulisel määral kaasa aidatud Eesti majandusarengule ja konkurentsipositsiooni tugevdamisele. Toetatud tegevustega on liigutud eesmärkide saavutamise suunas ja lisaks on struktuurivahendite (edaspidi SV) abil õnnestunud leevendada majanduskriisi negatiivseid mõjusid ning suunata majandus tagasi tõusuteele. Kriisi mõjude leevendamiseks, ettevõtlusaktiivsuse tõstmiseks ning tööhõive suurendamiseks esitati 2010. a rakenduskavade muudatusettepanekud, millega lisati ettevõtlusesse kokku 48,8 mln eurot ja transporti 9,59 mln eurot.

Lõppenud perioodil on Eesti läbi teinud märkimisväärse arengu. Tegutsevate ettevõtete arv kasvas ligi 50% 79 tuhandeni. Samal suurenes eksportivate ettevõtete arv 73% 15 tuhandeni. Lisaks on muutunud eksport kõrgtehnoloogilisemaks. Kui 2007. a moodustas kõrgtehnoloogia Eesti ekspordist 8,1% siis 2015. a juba 14,3%. Ettevõtete TA investeeringute kasv on küll viimastel aastatel aeglustunud, kuid 2007. a võrreldes suurenesid ettevõtete TA investeeringud 0,5%lt 0,69%ni aastal 2015. Seejuures suurenes täistööajaga teadlaste arv 13% võrra. **Suurenenud kulud teadusesse ja arendusse on kaasa toonud tootlikkuse kasvu, mistõttu on ettevõtlussektoris suurenenud lisandväärtus hõivatu kohta kolmandiku võrra.**

Ettevõtete toetamise puhul saab märkimisväärseks pidada seda, et **vähemalt ühe mis tahes liiki toetuse saamine avaldab ettevõtetes nii statistiliselt kui ka majanduslikult olulist mõju töötajate arvule, müügitulule, töajajate kogukulule ja lisandväärtusele töötaja kohta**³. Töötajate arvu ja müügitulu kasv toovad omakorda kaasa muutuse ettevõtte suuruses (nt väikeettevõtte kasvab keskmise suurusega ettevõtteks) (uuringu tulemused punktis 5.3). Töötajate arvu kasvu kinnitab ilmekalt ka see, et ettevõtluse suuna projektide elluviimisele loodi perioodi jooksul üle 16 300 uue töökoha ja toetatud projektides olid erasektori TjaA kulud märkimisväärsed, keskmiselt 60 mln eurot aastas.

Seega aitavad perioodi 2007-2013 SV tõepoolest kaasa ettevõtete kasvule ja tõhususele ning seeläbi panustavad SV Eesti ettevõtete kasvu edendamise eesmärki.

² v.a arusaadavuse huvides vajalikud süsteemi üldkirjeldused

³ Kolmas ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika vahehindamine

Läbi TjaA ja kõrghariduse infrastruktuuri suuna kaasajastatud teadus- ja kõrgharidusobjektide on märkimisväärselt paranenud kõrgkoolide ning teadus- ja arendusasutuste keskkond. Läbi kaasajastatud keskkonna ja aparatuuri on järjepidevalt kasvanud teadusartiklite maht, tulemuslikkus ja kvaliteet. EIS andmetel on võrreldes 2006. a rahvusvaheliselt tunnustatud ajakirjades Eesti teadlaste rahvusvahelises koostöös publitseeritud artiklite arv kasvanud ca 2,4 korda, võrdluseks EL28 1,9 korda. Kui ELi keskmiselt kasvab rahvusvaheliste publikatsioonide arv kiirusega 7,2% aastas, siis Eestil on keskmine kasv 10,2 % (viimase 8 aasta jooksul koguni 11,8%). Seejuures ületab Eesti rahvusvahelises koostöös avaldatud publikatsioonide osakaal EU osakaalu ligi 2 korda.

Teaduse tippkeskustes osalevate teadlaste poolt avaldatud artiklite arv on võrreldes perioodi algusega kasvanud 200 artiklilt 1270 artiklini aastas ja kokku on perioodi jooksul tippkeskustes osalenud teadlased avaldanud üle 5 046 kõrgetasemelise teadusartikli. Oluline on siinjuures märkida, et teaduse tippkeskusi rahastati lisaks SVle ka mitmest muust allikast (sihtfinantseerimine, institutsionaalne ja personaalne uurimistoetus, muud programmid), keskmiselt töötas ühes tippkeskuses 65 uurimisrühma liiget.

Teaduse tippkeskuste loomine aitas kaasa ka kõrgetasemeliste teadussaavutuste kasvule Eestis ja teadvustada erinevate valdkondade teadustööd laiemalt. Näiteks on arvutiteaduste tippkeskuse märkinud: Eesti teadustulemused, eriti need, mis puudutavad e-valitsemise ja e-teenustega seotud infoturvet ja tarkvaraarendust, samuti keeletehnoloogia alaseid arendusi, omavad Eesti jaoks suurt tähtsust tehnoloogiareakendamise seisukohalt. Järjest suuremat olulisust saavutavad Eesti andmekaave- ning bioinformaatika uuringud. Samuti on arvutiteaduste tippkeskus mänginud olulist rolli teemade populariseerimisel ja tutvustamisel avalikkuses, eriti noorte, samuti poliitikakujundajate hulgas.

Tänu transpordi suuna investeeringutele on perioodi jooksul läbi viidud mitmed regionaalse tähtsusega transpordiprojektid, mille tulemusena on paranenud ühendus Eesti väikesaartega. Näiteks SVst soetatud uue praami Ormsö 10 kuu keskmine ülesõiduaeg on nüüd 46 minutit ning parvlaeva Reet ülesõiduaeg keskmiselt 54 minutit. Rasketel talvedel ulatus see koguni 1,5-2 tunnini või päädis laeva kinnijäätmisega. Seega saab Sviby-Rohuküla liini järgi öelda, et uus parvlaev on sõiduaegu vähendanud liinil ca 8 minutit, mis moodustab liini läbimise ajast 17%.

Samuti ühistranspordi kvaliteedi parandamiseks ja keskkonnasäästliku reisijateveoteenuse pakkumiseks on SVst rekonstrueeriti mitmed amortiseerunud raudteelõigud ning soetatud Tallinna ja Tallinna lähiümbruse reisijateveo kvaliteedi parandamiseks uued elektrirongid. Uute rongidega vahetati välja kogu endine Nõukogude Liidu aegne, oma eluea lõpule jõudnud veeremipark. Projekti tulemusel loodi kvalitatiivselt uus tase reisijate teenindamiseks AS Eesti Liinirongid (endise nimega Elektriraudtee AS) teeninduspiirkonnas ja seeläbi on suurenenud ka elektrirongidega reisijate arv 2015 a pea 50% võrreldes 2013. a .

Arvestades perioodi 2007-2013 raudteelõikude rekonstrueerimise projektide tulemusi, siis rekonstrueeritud lõikudel saavutati reisiaja vähenemine kokku 67 minutit, mis on ühe lõigu kohta keskmiselt 13,4 minutit (minutid/lõikude arv). Järgnevate andmete põhjal saab välja arvutada säästetud aja koguväärtuse. Statistikaameti andmetel oli keskmine Eesti bruto tunnipalk 6,51 eurot, mis teeb 13,4 minuti maksumuseks 1,45 eurot. Säästetud reisiaja väärtuseks hindame konservatiivselt kolmandiku keskmisest tunnipalgast⁴. Rongireisijate arv 2015. a oli 6 615 000. Selliselt saame reisiaja vähenemisest tuleneva säästetud aja

⁴ Tasuvusanalüüs „Elektrifitseeritud raudteeliinide kontakivõrgu rekonstrueerimine“, ASI Consult (lk 56).

koguväärtuseks aastas 31,9 miljonit eurot. 10-aastase perioodi peale teeb see rongireisijate säästetud aja väärtuseks 319 miljonit eurot.

Läbi transpordi infrastruktuuri investeringuobjektide ehitati välja ka mitmed puudu olevad ühendused. Nendeks oli näiteks Ülemiste liiklussõlme rekonstrueerimine Tallinnas, E67 Tallinna–Pärnu–Ikla maantee Pärnu ümbersõidu ehitamine, Põhimaanteed E263 Tallinn–Tartu–Luhamaa ja T3 Jõhvi–Tartu–Valga ühendav Tartu idapoolne ringtee või Tartu läänepoolne ümbersõit. Kõik nimetatud projektid panustasid ka liiklusohutusse, kuna projektides eelistati eritasapinnalisi ristmikke ning samal tasapinnal ristumiste osas võeti kasutusele täiendavad liiklusohutusmeetmed.

Maanteeliikluse ohutuse osas on Eesti liikunud kursil, mis on eesmärgiks seatud – liiklussurmade arvu oluline vähendamine. Liiklussurmade arv 2007. a oli 196 ning 2015. a oli see 75. Seega on näitaja teinud muljet avaldava languse. Arvestama peab siin samal ajal ka asjaolu, et liiklustihedus teedel on samal ajal olnud kasvav. Liiklusõnnetuste ning nendes vigastatute koguarv on samal perioodil langenud ligi 50% võrra. ÜF vahenditest rekonstrueeritud teelõikudel oli 2007. a hukkunuid 7 ja vigastatuid 27 inimest. 2015. a oli hukkunute arv 1 ning vigastatute arv 15.

Infoühiskonna suuna üheks eesmärgiks oli tehniliste ligipääsuvõimaluste avardamine infoühiskonnas osalemiseks. Mille raames toetati tegevusi, mis võimaldaksid IKT paindlikud kasutusvõimalused rohkematele elanikele, kaasaarvatud erivajadustega inimeste jaoks (näiteks toetati projekte, mille eesmärk oli avardada erivajadustega inimeste infoühiskonnas osalemise võimalusi), sõltumata nende elukohast.

Perioodi jooksul arendati välja riigihanke e-keskkond, mis sai valmis 2011. a ja hangete korraldamine e-keskkonnas on iga-aastaselt pidevalt kasvanud jõudes 2015. a lõpu seisuga 79%ni kõigist riigihangetest. Võrreldes teiste LRidega on Eesti e-riigihangete keskkonna kasutamise poolest üks esimesi, jäädes tahapoole Iirimaast ja Leedus.

Oluliseks saavutuseks saab pidada ka seda, et perioodi jooksul on Eesti avalik sektor läinud üle paberivabale haldusele ja tehtud suure sammu masinloetavatele e-arvetele ülemineku suunas (kogu avaliku sektorist on läinud üle masinloetavate e-arvetele pea 70%), mis vastavalt uuringule⁵ aitab iga aasta avalikus sektoris kokku ca 1,75 mln eurot.

Rakenduskava rakendati seitsmes suunas kokku 46 meetmega (joonis 1) ja perioodi lõpuks on suletud⁶ kõik meetmed kõikides prioriteetsetes suundades. Perioodi lõpuks oli sihttase täidetud rakenduskava 57st 36 indikaatoril, 14 indikaatori saavutustase jäi 50%–100% piiride vahele ja nelja puhul jäid tulemused alla 50% ja kolmel puudusid. Peamisteks põhjusteks indikaatori madala saavutustaseme puhul olid liiga ambitsioonikalt seatud eesmärgid, keeruline majandusolukord perioodi keskel ja 2 indikaatori puhul Eurostati uuringute sisu muutumine, mille tulemusel perioodi algul seatud indikaatoreid ei uuritud.

Kogu rakenduskava progressi vaadates on tehtud kõikides suundades suuri edusamme. Suurem osa indikaatorite sihttasemeid saavutati (63% indikaatoritest saavutas või ületas sihtmäära) ja finantsprogress on hea. Samuti, kui vaadata rakenduskava panust Eesti majandusse, siis on näha, et perioodi keskele jäänud majanduskriisi mõju on siiski jäänud eeldatust väiksemaks ja innovatsiooni erinevused liikmesriikide vahel on aegamööda vähenema hakanud. 2014. a avaldatud [European Union Innovation Scoreboardi](#) uuringu järgi on Eesti staatuseks „innovatsiooni järgija“. Kuid võrreldes 2015. a [European Union Innovation Scoreboardi](#) ja 2016. a uuringu tulemustega on Eesti langenud „möödukate

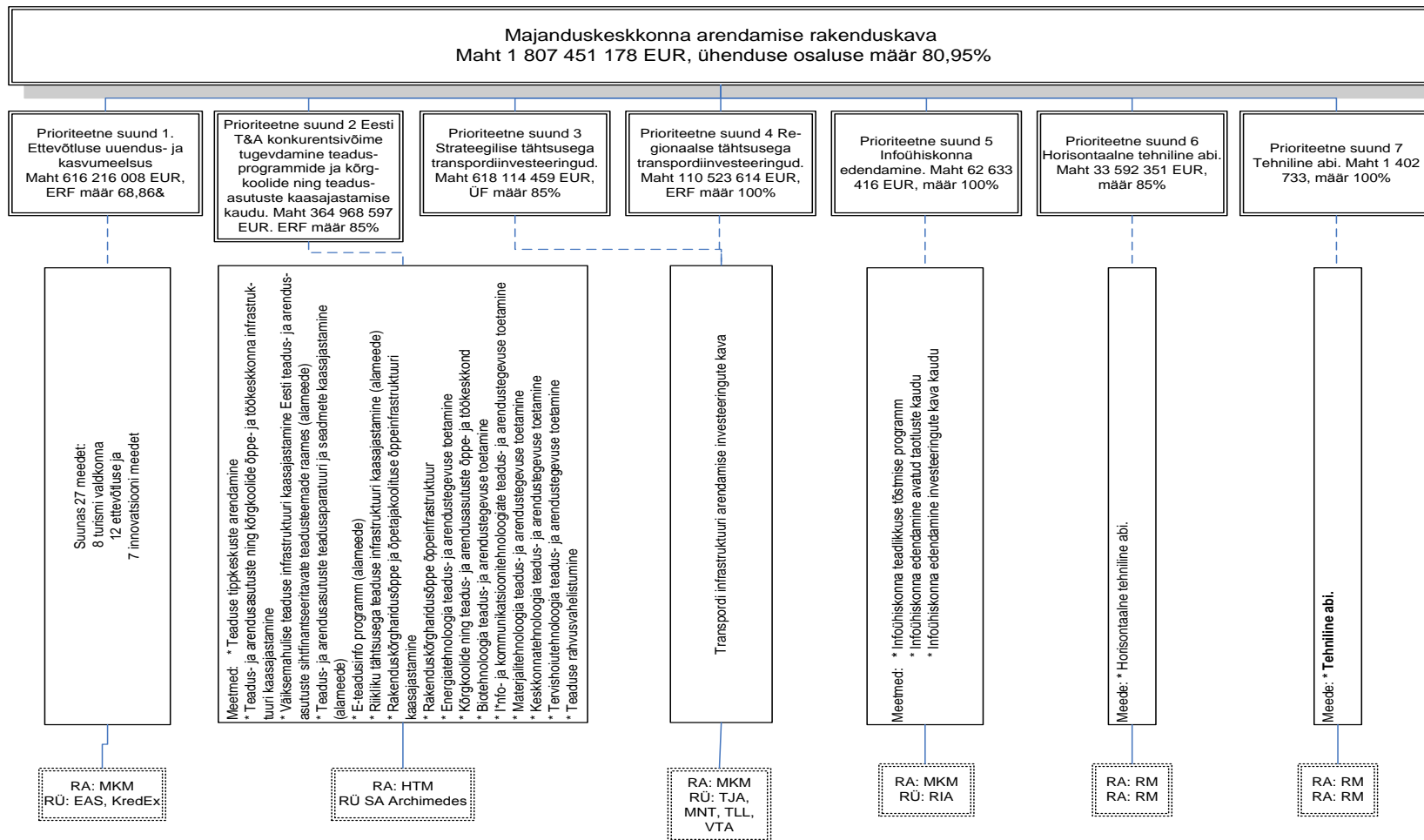
⁵ Uuring „[Masinloetavate e-arvetele üleminek era- ja avaliku sektori vahel \(valmisolek ja vajadused\)](#)“

⁶ Kõik meetme projektid on toetuse väljamaksed saanud ja nende lõpparuanded on kinnitatud.

innovatsioonijärgijate“ gruppi. Samas on Eesti antud grupi üks edukamaid liikmesriike (edaspidi LR) ja teatud parameetrites oleme endiselt esimesed. Näiteks Eesti teadusvaldkond on avatud ja tippasemel, edestades Taanit, Soomet ja Rootsit. Samuti on Eestis võrreldes teiste LRidega kõrge TjaA rahastus tänu riigi ja struktuurivahendite suurele panusele ning lisaks toimivad erinevad riskikapitali fondid, mille kaudu on võimalik lihtsalt alustada ja arendada teadmistemahukat ettevõtlust.

Kuigi progress rakenduskava transpordi prioriteetsetes suundades on olnud väga hea, jääb Eesti 2015. a [ELi transpordi tulemustabeli](#) järgi mitmes valdkonnas endiselt alla ELi keskmise: eriti raudteetranspordi (18. koht 28st), teede kvaliteedi (18 koht 28st) ja õhustranspordi infrastruktuuri (25 koht 28st) poolest. Kuid üleüldises järjestuses oleme seitsmendal kohal. Samas tuleb silmas pidada, et aastail 2014–2015 olid mitmed teede- ja raudtee ehituse ning rekonstrueerimise projektid alles ehitusjärgus või lõppemas ning nende mõju statistilistele andmetele ei ole avaldunud. Samas teatud projektide mõju saab juba rakenduskava lõpparuandes kajastada, nagu näiteks projekti „**Uue veeremi soetamine**“ raames soetatud elektrirongide kasutuselevõtt 2014. a alguses on juba mõju avaldanud 2015. a rongireisijate arvu kasvule – **elektrirongidega reisijate arv on võrreldes 2013. a madalseisuga tõusnud 50%**.

Sotsiaalse sidususe eesmärgi puhul võib positiivse näitena tuua **interneti levikut maakondades** ja selle kasutamise kasvu kodudes. Interneti kasutamine kodudes on suurenenud märkimisväärselt – 2005. a oli näitaja 37% ning 2015. a lõpuks oli see tõusnud 88%ni, ületades seatud sihttaseme 10% võrra. Samuti on Eesti riigihangete keskkonna kasutamise poolest üks esimesi liikmesriike, jäädes tahapoole Iirimaast ja Leedust (viimane uuring 2013).

Joonis 1. MARKi prioriteetsed suunad ja meetmed⁷

⁷ Transpordi suunas alates 01.01.2013 ei ole Veeteede Amet (VTA) enam RÜ ning alates 01.01.2014 ei ole MNT enam RÜ, vaid nende ülesanded on üle viidud TJAsse.

Prioriteetsete suundade kokkuvõte

Hinnang ettevõtluse suuna eesmärkide saavutamisele

Hinnates ettevõtluse suuna eesmärkide täitmist, siis 31.12.2015. a seisuga võib kinnitada, et seatud eesmärgid saavutati suuremal määral ja tulemustega võib olla rahul. Samas perioodi vältel on **osad suuna eesmärgid olnud edukamad**, just indikaatorite sihttasemetega täitmise ning meetmete rakendamise seisukohalt:

1.1: Eesti ettevõtetele on ligipääs tootlikkuse arengule suunatud investeringuteks vajalikule kapitalile

1.2: Eesti ettevõtete edukas rahvusvahelistumine

1.3: Ettevõtete tehnoloogiline uuenemine, arendusvõimekuse ja tootlikkuse kasv

1.4: Uute innovaatiliste äriideede juurdevool ja ettevõteteks kasvamine

1.5: Edukas teadmiste ja tehnoloogia siire

Nende eesmärkide täitmise kaudu on loodud võimalused ja aidatud kaasa ettevõtetes töötajate lisandväärtuse kasvule, aidatud ettevõtete juhtidel paremini planeerida ja teha innovatsiooninvesteeringud ning arendada ettevõtete ning üli- ja kõrgkoolide vahelist koostööd. Samuti on erinevate meetmete tegevused andnud suure panuse ettevõtete ekspordivõimekuse kasvule ning toetatud **start-up-ettevõtluse arengut Eestis**. Positiivsena saab välja tuua, et majanduskriisi aastatel tagati läbi suuna finantsinstrumentide ettevõtlusele krediidiliin ja rakendati uudseid laenu- ning käenduse tooteid ettevõtluse ja ekspordi arendamiseks.

Ettevõtlussuuna tähtsaimad saavutused:

- lisandväärtus töötaja kohta kasvas perioodi jooksul kokku 35% ehk 18 700 eurolt 25 200 euroni;
- prioriteetse suuna projektide elluviimise kaudu loodi üle 16 300 uue töökoha;
- ekspordivate ettevõtete arv suurenes ligikaudu poole võrra. 2007. a oli Eestis 8 597 ekspordivat ettevõtet, 2015. a 14 717;
- toetatud projektidega tehtud erasektori TjaA investeeringud on olnud läbi aastate kõrged, ligikaudu 60 mln eurot aastas;
- toetatud ettevõtted on projektide elluviimiseks panustanud ise üle 306 miljoni euro;
- suuna tegevuste elluviimisel moodustas üli- ja kõrgkoolide lepinguline tulu perioodil kokku 234,8 mln eurot, millest lepinguline tulu ettevõtjatelt 102,4 mln eurot;
- turismiteenuste eksport kasvas 1,11 mld eurolt 1,72 mld euroni ehk üle 60%;
- läbi inkubaatorite, kiirendite, „Start-Up Estonia programmi“ ja üli- ning kõrgkoolide toetamise on antud Eestis suur arengutõuge *start-up*- ja *spin-off*-ettevõtlusele;
- esmakordselt loodud ettevõtetele soodne keskkond TjaA koostöökas teadus- ja arenduskeskuste kaudu (edaspidi *TAK*) ning ka võrgustumiseks klastrite arendamise toetuse kaudu;
- KredExi kaudu tagati rahastamisvahendite majanduskriisi ajal ettevõtetele ligipääs kapitalile, et ettevõtted said majanduskriisi aastatel areneda ja investeringuid planeerida. Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise tugiprogrammiga tehti ettevõtetele kättesaadavaks 70,3 mln eurot;
- pandi alus loomemajanduse arengule loomemajanduse tugistruktuuride toetamise kaudu;

- rahastati pea 3 500 projekti ja maksti välja üle 99% suuna eelarvest;
- **arendati välja uudne „Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeede“**, mis vähendas ettevõtete halduskoormust toetuse taotlemisel. Antud meede jätkub edukalt ka perioodil 2014–2020;
- **VisitEstonia Facebooki fännide arv oli 2015. a lõpuks üle 140 000!**

Perioodi lõpus nähtub, et **ettevõtlussuuna 23st indikaatorist täitis eesmärgi või ületas üheksal indikaatorit**, kümnel indikaatori täitmise protsent jäi 50%–100% vahele ja kahe indikaatori puhul jäi tulemus alla 50% ning kahel puudus. Peamisteks põhjusteks indikaatori madala saavutustaseme puhul olid liiga ambitsioonikalt seatud eesmärgid, keeruline majandusolukord perioodi keskel ja kahe indikaatori puhul Eurostati uuringute sisu muutumine, mille tulemusel perioodi algul seatud indikaatoreid ei uuritud. Ehk „Ettevõtete tegelemine intellektuaalomandi kaitsega“ ja „Uute väljatöötatud tehnoloogiate, toodete ja teenuste arv toetatud ettevõtete seas“ – puuduvad andmed kogu perioodi vältel, kuna mõlemaid küsimusi enam üleeuroopalises ettevõtete innovatsiooniuringus ei uuritud. Ohtu, et mõõdikud võetakse *Eurostati Community Innovation Survey* uuringust (edaspidi *CIS uuring*) välja, ei olnud perioodi planeerimisel võimalik ette näha. Samuti indikaatori „Ülikoolide ja T&A asutuste tulu enda loodud intellektuaalomandi kommertsialiseerimisest ja lepingulistest tööst ettevõtetele“ täitmine on olnud läbi aastate edukas, kuid kuna „Teadmiste- ja tehnoloogiasirde baasfinantseerimise toetuskeemi“ rakendamine lõppes 2014. a ja 2015. a jätkusid ainult kahe ülikooli tegevused, siis viimase aruandeaasta käibe kasv oli väga madal. Kui võtta kogu periood kokku, siis „Teadmiste- ja tehnoloogiasirde baasfinantseerimise toetuskeemi“ 5,4 mln euro suuruse eelarvega rahastatud 23 üli- ja kõrgkooli projekti, mille raames moodustus ülikoolide lepinguline tulu perioodi lõpuks 234,8 mln eurot ja millest omakorda lepinguline tulu ettevõtjatelt 102,4 mln eurot, siis hindame indikaatori sihtarvu täitmist läbi aastate kokkuvõttes väga edukaks.

Samuti tegi perioodi ajal muret **turismi eesmärkide** saavutamise, kuid vaadates perioodi viimaste aastate tulemusi, siis **indikaatorite ja eesmärkide täitmisel on märgatavalt edasi liigutud**. Kuid siiski ei suudetud ühte eesmärki perioodi lõpuks 100%liselt täita. Perioodi jooksul kasvas turismiteenuste eksport ja ööbimiste arv ning vähenes hooajalisuse vahe, kuid 2015. a kasv on olnud suhteliselt madal, mida mõjutas tugevalt Venemaa turistide arvu oluline vähenemine. Hooajalisuse indikaator seati perioodi algul väga ambitsioonikalt ja perioodi lõpuks ei suudetud eesmärki mitmel põhjusel täiel määral täita. Kuid 2014. a ELi riikide andmete põhjal oli Eestist parem näitaja vaid seitsmel liikmesriigil, eesmärgini (35%) küündis vaid kolm riiki (Austria, Saksamaa ja Slovakkia). Hooajalisust vähendasid eelkõige „Rahvusvaheliste ürituste ja konverentside toetamise“ meede ja investeeringutoetused (**Lottemaa ning WOW kogupere elamuskeskuse rajamine või väikesadamate toetamine**). Eeldame, et rahastatud projektide mõju hooajalisusele peaks avalduma lähiaastatel.

Hinnang toetuse andmisele ja kasutamisele

Prioriteetse suuna eelarvest oli perioodi lõpuks välja makstud 420,1 mln eurot ehk 99,01%, mis on väga hea tulemus. Vaadates ka prioriteetse suuna viimast 2015. a aruandeaastat, siis väljamakseid tehti kokku 49,2 mln eurot ja eelmise aastaga võrreldes suurenes väljamaksete maht 30% ehk 14,8 mln eurot.

Prioriteetse suuna rakendamisel perioodil esinenud peamised probleemid ja lahendused

Perioodi jooksul olid **ettevõtluse suunas** peamisteks probleemideks üksikute meetmete ja programmide rakendamise küsimused (riigiabi kulude kajastamine projektides, määrusete ja muude õigusaktide erinevalt tõlgendamise küsimused), samuti ka riigihangete reeglite rikkumine TSi tasandil, erinevate tasandite audititele kuluv ressurss ning ka toetuse taotluste kõikuv kvaliteet. Kuid kõigi probleemide ja riskidega on kogu perioodi jooksul tegeletud ja leitud ka piisavad lahendused.

Hinnang suuna elluviimisele

Arvestades prioriteetse suuna eesmärkide saavutamist, kumulatiivseid väljamakseid, suuna vahendite maksimaalset kasutamist, auditite antud hinnanguid ning rakendusüksuse (edaspidi RÜ) avastatud rikkumisi, on RÜ ja rakendusasutuse (edaspidi RA) hinnang aruandeaastale ning kogu perioodile **hea**.

TjaA ja kõrghariduse infrastruktuuri suund

Hinnang eesmärkide saavutamisele

Projektide ja programmide aruannete põhjal võib öelda, et rakenduskavas püstitatud sisulised eesmärgid on perioodi lõpuks täidetud. Vaid ühe rakenduskavas oleva indikaatori osas pole kavandatud eesmärk veel saavutatud: indikaatori „Prioriteetsete sotsiaalmajanduslike eesmärkidega seotud TjaA kulutuste kasv“ sihttasemet ei täidetud perioodi lõpuks. Siin tuleb silmas pidada kahte Eesti jaoks olulist aspekti - majanduslangust ja naftahinna madalseisu. Kuna suure osa Eesti TjaA kulutustest andis põlevkivi/õlitööstus, siis majandusraskused puudutasid eriti neid ja TjaAsse investeerimine langes. Suurtööstusi on Eestis piiratud hulk ja väikeettevõtetel paraku oli majanduslanguse tingimustes raske TjaAd tellida, isegi projektide rakendamiseks omafinantseeringut leida. Samas saab öelda, et teadus- ja arendusasutustele ja kõrgkoolidele eraldatud vahendid omavad väga positiivset mõju. Seda nii üksikute asutuste kui ka valdkonna arengu seisukohalt tervikuna.

Kaasajastatud infrastruktuur loob paremad eeldused teha Eestis rohkem ja kõrgemal tasemel tippteadust, pakkudes häid tingimusi nii Eesti kui ka välismaa teadlastele. Samuti on saavutatud eesmärk teha ettevõtetele kõrgkvaliteetset koostööd ja see saavutati.

Paljudel investeeringutel on pikaajaline mõju, mida saab hinnata alles mõne aja möödudes, kuid ka nüüd saab teha juba mõned laiemad järeldused. Tulemused näitavad, et Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (edaspidi TAI) süsteemi ning teadlaste ja inseneride edukust iseloomustavad näitajad on tõusuteel.

1. 2006. a oli Eesti Euroopa Liidu *Innovation Union Scoreboardi* (edaspidi IUS) tulemustabelis 19. kohal. (alates 2016. European Innovation Scoreboard) 2014. a tõusis Eesti 13. kohale kuid 2016. a langes koha võrra. Kõige tugevam innovatsioonitegevuse valdkond on Eestil „rahastamine ja toetused“ kus hõlvatakse Soome järel teine koht. See on saavutatud just riskikapitali investeeringute kõrge taseme arvel (217% EL keskmisest). Samas valdkonnas on Eesti kaheksa aasta keskmine kasv kõige kiirem.

2. Regulaarselt on kasvanud teadusartiklite maht, tulemuslikkus ja kvaliteet. EIS andmetel on võrreldes 2006. aastaga rahvusvaheliselt tunnustatud ajakirjades Eesti teadlaste rahvusvahelises

koostöös publitseeritud artiklite arv kasvanud ca 2,4 korda, võrdluseks EL28 1,9 korda. Kui ELi keskmiselt kasvab rahvusvaheliste publikatsioonide arv kiirusega 7,2 % aastas, siis Eestil on keskmine kasv 10,2 % (viimase 8 aasta jooksul koguni 11,8%). Seejuures ületab Eesti rahvusvahelises koostöös avaldatud publikatsioonide osakaal EU osakaalu ligi 2 korda.

3. Teadustöö kvaliteedi uue indikaatorina vaatleb IUS publikatsioonide arvu 10% kõige enam tsiteeritud publikatsiooni hulgas (*Scientific publications within the 10% most cited scientific publications worldwide*). Vastavalt IUSi 2014. a andmetele on Eestil 10% enimtsiteeritud publikatsioonide arvu aastane kasv 3,7% Euroopa Liidu 1,4% vastu, mis näitab Eesti mõjukuse kasvu teadusmaailmas. *Innovation Union progress at country level* 2014. a põhjal on Eestil aastatel 2007–2012 publikatsioonide arv 10% kõige enam tsiteeritud publikatsioonide hulgas kasvanud koguni keskmiselt 5,5% aastas. Kahjuks ei anna viimane kogumik ELi keskmise aastase kasvu kohta neil aastail andmeid.

Viimati avaldatud põhjaliku OECD ülevaate⁸põhjal on Eesti 2008-2012 aasta publitseerimise andmete põhjal EL riikide hulgas 11. kohal 13,51 %ga.

4. Teaduse tipptaseme (*excellence*) koondindikaator on *Innovation Union progress at country level* 2014. a põhjal aastatel 2007–2012 kasvanud aastas keskmiselt 13,4% võrra. Tulemus viib Eesti 19. kohalt ELi pingereas 14. kohale.

5. Järjest on kasvanud Eesti osalus ELi raamprogrammides. 2016.a septembri seisuga osales ELi VII raamprogrammis Eestist 558 partnerit, kellele EK eraldas aastatel 2007–2014 96,3 mln eurot. VI raamprogrammis osales 384 Eesti partnerit, EK eraldas aastatel 2002–2006 oli 33,8 mln eurot, seega VI raamprogrammis keskmiselt 6,76 mln eurot aastas, VII raamprogrammis keskmiselt 13,8 mln eurot aastas.

6. Raamprogrammi Horisont 2020 vähem kui kolmel esimesel aastal on 222 Eesti partnerile eraldatud 60,4 mln eurot. mis tähendab jämedalt ka ca 45% kõrgemat keskmist „tulu“ (>20 mln eurot) võrreldes VII raamprogrammiga, kus kogu programmi 7 aasta jooksul oli EK toetus Eesti edukatele projektidele 96,3 mln eurot.

Hinnang toetuse andmisele ja kasutamisele

Prioriteetse suuna eelarvest on perioodi lõpuks välja makstud 99,32% ehk 308,1 mln eurot. Vaatamata sellele, et suur osa meetmetest avanes perioodi keskel või teises pooles, kuid sellest hoolimata lõpetati projektid õigeaegselt ja ettenähtud vahendid kasutati ära eesmärgipäraselt. Ligikaudu viiendiku vahendite administreerimine jäi perioodi viimasele aastale, mis tõi kaasa suure halduskoormuse nii SA Archimedesele kui ka TSidele. Projekti aruannete põhjal on vahendeid RÜ hinnangul kasutatud eesmärgipäraselt.

Prioriteetse suuna rakendamisel perioodil esinenud peamised probleemid ja lahendused

Perioodi peamisteks probleemideks olid struktuuritoetuste kasutamisel ilmnunud vead ja rikkumised. Põhilised RÜ ja auditite avastatud vead on olnud seotud **riigihangete läbiviimisega**. Rikkumisi avastati nii seoses riigihangete korraldamata jätmise kui ka hangete mittenõuetekohase läbiviimisega.

⁸ OECD and SCImago Research Group (CSIC) (2016), *Compendium of Bibliometric Science Indicators*. OECD, Paris.

Auditite tähelepanekute kaudu ja avastatud puuduste tõttu tõhustas RA kogu perioodi vältel oluliselt riigihangete kontrollimise protseduure ning süvendatud kontrolli kaudu avastati eriti just perioodi viimasel aastal mitmeid hangetega seotud rikkumisi. See omakorda tõi kaasa täiendavate selgituste ja dokumentide küsimise ning tagasinõude ja väljamaksetaotluste (edaspidi *VMT*) vähendatud mahus väljamaksmise otsuste vormistamise kaudu *VMT*de menetlemise protsessi pikenemise.

Hinnang suuna elluviimisele

Arvestades prioriteetse suuna eesmärkide saavutamist, kumulatiivseid väljamakseid, suuna vahendite maksimaalset kasutamist, auditite antud hinnanguid ning RÜ avastatud rikkumisi, on RÜ hinnang aruandeaastale ning kogu perioodile **hea** ja RA hinnang **väga hea**.

Transpordi suunad

Hinnang eesmärkide saavutamisele

Transpordi suunas viimastel aastatel suuri muudatusi projektide rakendamises ei toimunud, kuid suuremaks kordaminekuna saab välja tuua, et 2014. a alguses kinnitati Riigikogus uus transpordi arengukava (2014–2020), mille strateegilised eesmärgid on sisult suuresti samad, mis eelneval transpordi arengukaval (2006–2013). **Rakenduskava väljatöötamise ajaga võrreldes on oluliselt muutunud majanduskeskkond, mis transpordisektoris avaldus eelkõige nõudluse vähenemisenä nä kauba- kui ka reisijateveeos, mõjutades seega ka seatud eesmärkide täitmist.** Maanteeliiklus vähenes aastatel 2008–2010 kokku ligikaudu 16% võrra, olles 2015. a lõpuks mõnevõrra kasvanud, ent jäädes endiselt oluliselt alla 2007. a tasemele. See areng on aidanud kaasa liiklusohutuse paranemisele. Aasta-aastalt paranev olukord 2011. a küll halvenes, ent surmajuhtumite arv liikluses pöördus pärast seda taas langusesse – võrreldes 2007. a oli 2015. a neid 43% vähem (vastavalt 34 ja 16).

Transpordis oli 4 eesmärki, kus kõikide eesmärkide saavutamist saab pidada väga heaks:

Eesmärk 3.1. Ühistranspordi osakaalu säilitamine keskkonnasäästliku reisijateveoteenuse osakaalu suurendamise kaudu

Perioodil 2007–2013 olid prioriteetse suuna investeeringud suunatud raudtee infrastruktuuri arendamisse ning veeremi uuendamisse. Selle tulemusel on perioodi lõpuks rongikasutajate arv peale infrastruktuuri ning veeremi investeeringuid teinud hüppelise kasvu *ca* 50%, mis on muljetavaldav tulemus. Infrastruktuuri investeeringud on panustanud reisiaja vähenemisse, mis tõstab raudtee kasutamise atraktiivsust ning selle tulemusena on reisιαeg vähenenud rekonstrueeritud lõikudel kokku 67 minutit, mis on ühe lõigu kohta keskmiselt 13,4 minutit.

Eesmärk 3.2. Paranenud ligipääsetavus ja liiklusohutus

Selle eesmärgi saavutamiseks investeeriti ligipääsetavuse parendusse puuduolevate ühenduste ehituse ning maantee liiklusohutusse infrastruktuuri parendamise kaudu. Ühtekuuluvusfondi (edaspidi *ÜF*) vahenditest rekonstrueeritud TEN-T teelõikudel on paranenud ühendusajad ning samuti on suurenenud liiklusohutus. *ÜF* vahenditest rekonstrueeritud lõikudel oli 2007. a hukkunuid 7 ja vigastatuid 27 inimest. 2015. a oli vastav hukkunute arv 1 ning vigastatute arv 15.

Eesmärk 4.1. Paranenud ühendusvõimalused maismaast eraldatud perifeersete regioonidega

Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamisel on regionaalsetes sadamates reisijate arvu kasvu baastaset ületatud 32,6%, seega on 2015. a seatud (25% kasv) sihttasemest täidetud 107,6%. Indikaatori 100% täitumine on tingitud just regionaalsete sadamate reisijate arvu suurenemisest. Toetavaks teguriks oli ka uute parvlaevade (4 tk) liinile tulek. Inimeste liikumistihenduse kasvu põhjuseks saab pidada senisest mugavamate ühendusvõimaluse olemasolu perifeersete regioonidega.

Eesmärk 4.2. Paranenud regionaalne transpordi infrastruktuur

Tänu projektile „Väikesaartega ühenduse pidamiseks laevade soetamine“ on ühendusajad Vormsi ja Kihnu saarega oluliselt vähenenud. Näiteks SVst soetatud uue praami Ormsö 10 kuu keskmine ülesõiduaeg olnud 46 minutit ning parvlaeva Reet ülesõiduaeg keskmiselt 54 minutit. Rasketel talvedel ulatus see koguni 1,5 kuni 2 tunnini või päädis laeva kinni jääumisega. Seega saab Sviby-Rohuküla liini järgi öelda, et uus parvlaev on sõiduaegu vähendanud liinil ca 8 minutit, mis moodustab liini läbimise ajast 17%.

Samuti võimaldavad raudteel **rekonstrueeritud ooteplatvormid paremat ligipääsu liikumispuuetega inimestele** ning rongi sisenemine on viidud samuti uue veeremi ja infrastruktuuri ühildamisega samasse tasapinda, tagades liikumispuudega inimesele turvalise ja mugava pääsu rongile.

Hinnang toetuse andmisele ja kasutamisele

RA hinnang transpordi Euroopa Regionaalarengu Fondi (edaspidi *ERF*) suuna finantsprogressile on **väga hea**. 2014. a eraldati ERF suunda vabasisid vahendeid tehnilise abi eelarvest 600 000 eurot, mille tulemusena suurenes suuna kogueelarve 112,8 mln euron. Eelarves on kohustusi perioodi lõpuks võetud 102,07% ja väljamakseid tehtud 102,07%.

2015. a lõpu seisuga on ÜF osalust välja makstud 525,4 mln eurot. RA hinnang ÜF suuna finantsprogressile on **väga hea**. Perioodi lõpuks on suuna ühenduse eelarvet kohustustega kaetud 100% ja ka toetust välja makstud 100%. Tuleb märkida veel seda, et ÜF suunas oli tegemist enamasti **väga mahukate projektidega**, mille ettevalmistamiseks kulus ka proportsionaalselt rohkem aega, seega väljamaksete hüppeline tõus jäi vastavalt 2011.–2012. a prognoositule 2013. a teise poolde ja 2014. a keskele. 2014. a lõpu seisuga olid juba enamuse ÜF projektid ellu viidud ja kuus projekti lõpetati 2015. a.

Prioriteetse suuna rakendamisel perioodil esinenud peamised probleemid ja lahendused

Transpordi suundades perioodi vältel olulisi probleeme ei esinenud ning koostöö erinevate asutuste vahel toimus hästi. Samas mõningast mõju avaldasid projektide elluviimisel auditite aruannetest tulenevad erimeelsused ja ka üksikutel juhtudel projektide kallinemine. Samas on kõikidele probleemidele leitud lahendused. Näiteks 2014. a sai üldisema lahenduse freespuru abikõlblikkuse probleem, mille osas auditeerival asutusel (edaspidi AA), korraldusasutusel (edaspidi KA) ja RAI olid erimeelsused ning millele EK andis oma seisukoha, et nimetatud kulud on maanteede valdkonna **teerekonstrueerimise projektide mõistes abikõlblikud**.

Hinnang suuna elluviimisele

Suuna üheteistkümnest indikaatorist on seitsme sihtmäär täidetud või ületatud, ühe puhul täideti teise fondi tegevuste alt ja kolme indikaatori puhul tulemused paranevad järgnevatel aastatel, kuna suuremahulised investeringud said valmis perioodi lõpus ja nende mõju ei ole veel täiel määral avaldunud. Eeltoodut arvesse võttes on hinnang meetme senisele rakendamisele kokkuvõttes **väga hea**.

Infoühiskonna suund

Hinnang eesmärkide saavutamisele

Infoühiskonna suuna eesmärkideks oli **infoühiskonna tehniliste ligipääsuvõimaluste avardamine, avaliku sektori teenuste arendamine ning kõrge kvaliteedi tagamine**. Suunas toetati tegevusi, mis avasid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi *IKT*) paindlikud kasutusvõimalused rohkematele elanikele, kaasaarvatud erivajadustega inimeste jaoks (näiteks toetati projekte, mille eesmärk oli avardada erivajadustega inimeste infoühiskonnas osalemise võimalusi), sõltumata nende elukohast. Suurendamiseks inimeste võimalusi elektroonselt kasutada ja luua teavet ning osaleda aktiivselt avalikus elus nii riiklikul, regionaalsel kui ka kohalikul tasandil, viidi ellu erinevaid vastavasisulisi arendusprojekte. Osalusvõimaluste parendamiseks loodi lahendusi, mis suurendavad inimestele kättesaadava digitaalse teabe hulka ning aitavad kaasa e-demokraatia ja kodanikuühiskonna põhimõtete elluviimisele (näiteks toetusvoorude „E-keskkonnas olevate teenuste kasutamiseks teadmiste ja oskuste taseme tõstmine“, „Teabe kättesaadavuse parandamine“ jmt kaudu rahastatud projektid).

Teise eesmärgi, ehk riigivalitsemise tõhustamiseks vastavalt IKT võimalustele toetati arendusprojekte, mis olid suunatud riigiasutuste ja omavalitsuste asutuste haldustoimingute muutmisele efektiivsemaks, lihtsamaks ja läbipaistvamaks (näiteks taotlusvoor „Dokumendihaldussüsteemide kaasajastamine üleminekuks asutustevahelisele paberivabale asjaajamisele“).

Selleks, et tagada avalike teenuste efektiivne osutamine kodanikele, ettevõtetele ja avaliku sektori asutustele, toetati arendusprojekte, mis olid suunatud avaliku sektori elektroonsete teenuste osakaalu suurendamisele ning kvaliteedi parandamisele.

Kavandatud tegevuste elluviimisel oli suurim roll riigiasutustel, kuid olulist tähtsust omasid ka kohalike omavalitsuste (edaspidi *KOV*) ning kolmanda sektori projektide rakendumine.

Märkimisväärseks saab pidada ka järgmisi tulemusi:

- **Interneti kasutajate osakaal Eestis moodustas 2015. a lõpu seisuga** 16-74 aastaste seas 88%. Seega sai indikaatori sihttase mõõdukalt ületatud ja saab väita, et Eesti on jõudnud ligidale Põhjamaade tasemele..
- Pea kõigis Eesti kodudes on ligipääs internetile,
- Läbi pideva avaliku sektori e-teenuste arendamise on e-teenuseid kasutavate inimeste rahulolu väga kõrge
- Perioodi lõpuks on kogu avalik sektor läinud üle paberivabale avalikule haldusele,

Võttes kokku suuna eesmärkide täitmise, siis perioodi lõpus saavutatud tulemustega võib olla **väga rahul**. Ainuke indikaator, mille täitmisega oli perioodi vältel raskusi, oli „Avaliku sektori kodulehekülgede ja portaalide vastavusse viimine veebikäideldavuse (WAI – *Web*

Accessibility Initiative) põhimõtete“ (edaspidi WAI) indikaatori täitmisega, mille sihttaseme seadmine oli liigselt optimistlik mitte ainult Eestis, vaid ka ELi tasandil. Siiski näitas viimane põhjalik avaliku sektori kodulehekülgede ja portaalide uuring, et viimase rakendamise aasta tulemus on võrreldes kogu perioodi vältel saavutatuga kõvasti paranenud. Tulemusindikaatori sihttasemest saavutati perioodi lõpuks 28%. Ka EL tasandil üldiselt on veebikäideldavuse põhimõtete rakendamine käivitunud eeldatust passiivsemalt, mistõttu tegeletakse veebikäideldavuse direktiivi koostamisega. Eesti on omalt poolt direktiivi koostamise panustamas ning tegemas samme direktiivi kiireks ülevõtmiseks. Võrreldes varasema uuringuga toodi positiivse noodina välja, et vigade arv veebilehtedel on tunduvalt langenud, mis annab tunnistust olukorra mõõdukast paranemisest. Olulise mõjutegurina on võrreldes eelmise uuringu läbiviimise ajaga kasutusele võetud [Kohaliku Omavalituse Teenusportaal](#) (edaspidi *KOVTP portaal*), mis pakub kohalikele omavalitsustele standardse kujunduse ja sisuhaldusmootoriga tsentraliseeritud veebilehe majutuskeskkonda. Uuringu läbiviimise ajaks olid KOVTP portaaliga liitunud ligikaudu pooled KOVid ja kõik maavalitsused. Seoses KOVTP kasutusele võtmisega on liitunud veebilehtedel keskmine vigade arv tunduvalt vähenenud.

Hinnang toetuse andmisele ja kasutamisele

Arvestades, et kõik infoühiskonna suuna projektide tegevused said ellu viidud ja projektid lõpetatud õigeaegselt, mille tulemusel suudeti kohustustega katta terve suuna eelarve ja ka välja maksta pea 100% ehk 62,6 mln eurot. RA ja RÜ hinnang kogu perioodi rakendamisele ja suuna vahendite kasutamisele on väga hea, kuna aruandlusperioodil (2007–2013) kasutati suuna vahendeid eesmärkide saavutamiseks ja indikaatorite täitmiseks maksimaalselt.

Prioriteetse suuna rakendamisel perioodil esinenud peamised probleemid ja lahendused

Perioodi vältel infoühiskonna suunas olulise mõjuga probleeme ei esinenud, kuid teisalt oli kogu perioodi vältel üheks väljakutseks riigihangete pikk planeerimise protsess, mis tulenes eelkõige IT-arenduste keerukusest. Kordaminekuks saab samas pidada RÜ koostatud IT-hankelepingu näidist, mille riigiasutused on üldiselt hästi vastu võtnud.

Hinnang suuna elluviimisele

Kokkuvõttes on hinnang infoühiskonna suuna rakendamisele tervikuna, sh finants- ja sisulisele progressile, **väga hea**. Indikaatoritest lähtudes võib väita, et eesmärkide saavutamine toimus plaanipäraselt ja seatud ajaraamistikus, mida toetab suur väljamaksete protsent ning rahastatud projektide hulk. Paljud projektid on saavutanud juba tänaseks laiaulatuslikku mõju. 2015. a lõpuks olid suuna kõik kohustused võetud ja tehtud ka väljamakseid maksimaalsel määral pea 100% ning tulemustega võib rahul olla, suuna üheksast indikaatorist oli seitsme indikaatori puhul täimine 100% või üle selle. Samuti viimase uuringu järgi oli hüppeliselt kasvanud WAI indikaator (kodulehtede kasutatavus), kuid siiski jääb seatud eesmärgile pea 2/3 võrra alla. Samas võttes arvesse ka teiste LRide edusamme ja antud indikaatori saavutamist ning seda, et perioodi algul oldi liigselt optimistlikud, siis hindame, et WAI indikaatori saavutusmääraga võime olla rahul ja hindame **kogu suuna eesmärkide saavutamist väga heaks**.

Rakendamine prioriteetsetes suundades „Horisontaalne tehniline abi“ ja „Tehniline abi“.

Hinnang eesmärkide saavutamisele

HTA eesmärgi „Eesti rahva teadlikkuse kasv struktuurivahenditega kaasnevatest võimalustest“ kahe tulemusindikaatori (nii kodulehe külastatavus kui ka rahva teadlikkus struktuurivahenditest) sihttasemed näitasid kasvutrendi juba 2010. a. Rahva teadlikkuse kasvu puudutavate eesmärkide sihttasemed olid ületatud juba eelarveperioodi keskpaigas, mis oli tingitud erinevatele sihtgruppidele suunatud järjepidevast teavitustegevusest. Kodulehe külastatavuse sihttaseme kolmekordse ületamise põhjusena võib olla ühelt poolt sihttaseme alplaneerimine, kuid teisalt ka asjaolu, et tegemist on struktuuritoetuste ametnikele suunatud infokeskkonnaga, kust leiab nii õigusakte kui ka muid juhendeid. 2015. a saavutati ka planeeritud horisontaalsete hindamiste arv ehk viis hindamist perioodipeale kokku.

Perioodi vältel korraldas KA struktuurivahendite administratsioonile kokku 321 koolitust/seminari (2015. a lisandus 52 koolitust). Kui 2014. a oli suurem tähelepanu rakenduskava ja partnerlusleppega seotud koolitustel ja infopäevadel, lisaks muud uue perioodi ettevalmistamist katvad koolitused (üldpõhimõtted, toetuse andmise tingimuste koostamine, ülevaade 2014–2020 struktuuritoetuse seadusest jne), siis perioodi jooksul tervikuna toimus väga palju struktuuritoetuse registri kesksüsteemi (edaspidi *SFOS*) ja *SFOSi* aruannete koolitusi ning levinud olid ka riigiabi, riigihangete, tuluteenimise ja õigusalsed seminarid.

Hinnang toetuse andmisele ja kasutamisele

RA hinnang HTA vahendite kasutamisele on väga hea, kuna aruandlusperioodil (2007–2013) tehti HTA projektide kinnitatud eelarvetest väljamakseid 100%.

Hinnang MARK TA abi vahendite kasutamise osas on hea, kui arvestada ka meetme eelarvet, siis üldine kasutusprotsent oli madal - vaid 13,27%. Samas kõik planeeritud tegevused, mis olid ette nähtud, said kasutatud vahenditega ellu viidud. Positiivsena suunati üle jäänud TA vahendid täiendavalt sisutegevustele.

Prioriteetse suuna rakendamisel perioodil esinenud peamised probleemid ja lahendused

MARK TA ja HTA suundades perioodi vältel märkimisväärseid probleeme ja riske ei esinenud.

Hinnang suuna elluviimisele

Hinnang vahendite kasutamisele ja indikaatorite saavutamisele on **väga hea**, sest programmperioodiks seatud eesmärgid on saavutatud ning täidetud on ka sihtindikaatorid. Arvestades tehnilise abi meetmete finants- ja ka sisulist arengut, on koondhinnang tehnilise abi rakendamisele tervikuna **väga hea**.

1.2 Finantsteave

Perioodi lõpuks kaeti rakenduskava liidu eelarvest kohustustega 99,64% ja välja maksti 99,64%. Võrreldes 2014. a lõpuks tehtud väljamaksetega, tehti 2015. a väljamakseid kogu suuna eelarvest üle 11%, mis on hea tulemus. Kuivõrd rakenduskava kohustuste maht on peaaegu 100% ja ka väljamaksed perioodi lõpuks on samuti peaaegu 100%, siis on hinnang finantsprogressile **väga hea**. 2015. a suurimad väljamaksed toimusid transpordi-, ettevõtluse- ning TjaA ja kõrghariduse infrastruktuuri suundades.

Viimastel aastatel paigutati ka rakenduskavas vahendeid ümber, et tagada parem eesmärkide saavutamine. Kaks miljonit eurot suunati TjaA ja kõrghariduse infrastruktuurist ettevõtluse suunda. MARK TA suunast suunati 400 000 eurot infoühiskonna arendamise suuna „Infoühiskonna edendamine investeringute kavade kaudu“ meetmesse, et lõpetada X-tee uue versiooni arendus, ning 600 000 eurot „Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamise“ suunda projekti „Väikesaartega ühenduse pidamiseks laevade soetamine“, millega täiendavalt rahastada väikesaarte ühenduse pidamiseks laevade soetamist.

Seejuures arvestati üldmääruse artikli 77 lõikega 12, mis ütleb, et lõppmaksena makstav liidu toetus ei ületa ühegi prioriteetse suuna puhul 10% fondidest vastava prioriteetse suuna jaoks eraldatava toetuse maksimumsummat, nagu on sätestatud rakenduskava heakskiitmist käsitlevas komisjoni otsuses. Samuti seda, et lõppmaksetena makstav liidu toetus ei tohi siiski olla suurem kui deklareeritud avaliku sektori toetus ega ühestki fondist ühelegi rakenduskavale eraldatud toetuse maksimumsumma.⁹

Lähtuvalt eeltoodust muutusid prioriteetsete suundade eelarveliste vahendite mahud kinnitatud rakenduskava eelarvega järgmiselt: prioriteetse suuna „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime“ 682 102 eurot, ehk 0,16%, „Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine“ eelarve suurenes 2 292 358 eurot, ehk 2,07% ja „Infoühiskonna edendamine“ 2 972 eurot, ehk 0,0047%.

Vaatamata sellele, et 2014. a lõpus oli reaalne oht, et perioodi lõpuks ei suudeta kõiki projekte ja programme eeldatud määral ellu viia ja lähtuvalt sellest ei suudeta ka eesmärkide täitmiseks planeeritud vahendeid eeldatud määral ära kasutada, võib perioodi viimastel aastatel RÜ ja RA suurte pingutuste tulemusel kinnitada, et rakenduskava eesmärgid on täidetud ja selleks ettenähtud vahendid ka edukalt kasutatud. Väga palju aitas projektide rakendamise seisukohast kaasa just RÜde ja RAde vaheline koostöö ning operatiivne reageerimine, kui oli risk, et projektide rakendamisel võib tekkida seisakuid.

Võttes aluseks rakenduskava lõplikud kulud ja arvestades laekumata või lootusetute tagasinõuetega, siis rakenduskava lõplikuks ühenduse eelarveks kujunes 1 457 803 526,30 eurot (vastavalt tabelile 2). Saavutatud tulemusega võib väga rahul olla.

Tabel 1. Võetud kohustused ja väljamaksed suundade lõikes seisuga 01.01.2007–31.12.2015

Prioriteetne suund	Ühenduse osalus rakenduskava eelarves	Projektidele eraldatud ühenduse osalus (1)	Võetud kohustused ühenduse osalusest, (%)	Toetuse saajatele väljamakstud ühenduse osalus (2)	Väljamakstud ühenduse osalusest, (%)
Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime	424 309 435	420 101 319	99,01%	420 101 319	99,01%
Eesti teadus- ja arendustegevuse konkurentsivõime tugevdamine	310 223 307	308 128 870	99,32%	308 128 870	99,32%
Strateegilise tähtsusega transpordinvesteeringud (ÜF)	525 397 290	525 396 844	100,00%	525 396 844	100,00 %
Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine (ERF)	110 523 614	112 810 358	102,07%	112 809 784	102,07 %

⁹ Komisjoni otsuse lisa, millega muudetakse otsust C(2013) 1573, millega kiidetakse heaks Euroopa Regionaalarengu Fondist, Euroopa Sotsiaalfondist ja Ühtekuuluvusfondist antava toetuse jaoks vastu võetud rakenduskavade (2007–2013) lõpetamise suunised

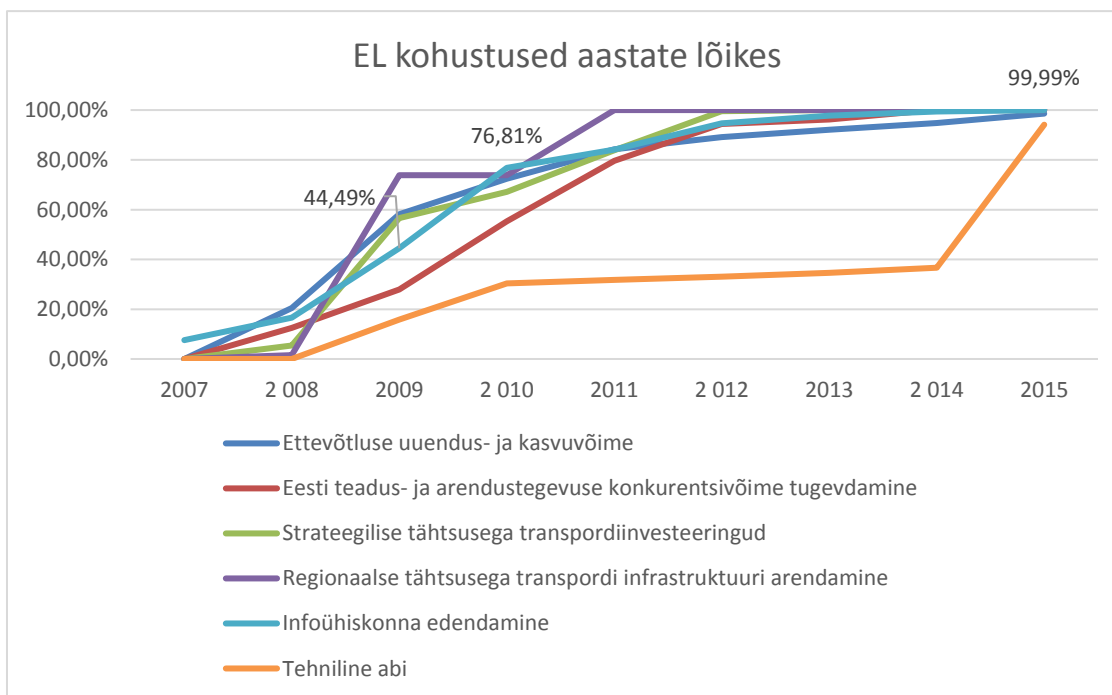
Infoühiskonna edendamine	62 633 416	62 627 184	99,99%	62 627 184	99,99%
Tehniline abi	1 402 733	186 123	13,27%	186 123	13,27%
Horisontaalne tehniline abi	28 553 498	28 553 403	100,00%	28 553 403	100,00%
Kokku:	1 463 043 293	1 457 804 100	99,64%	1 457 803 526	99,64%

Allikas: SFCS, 20.03.2017

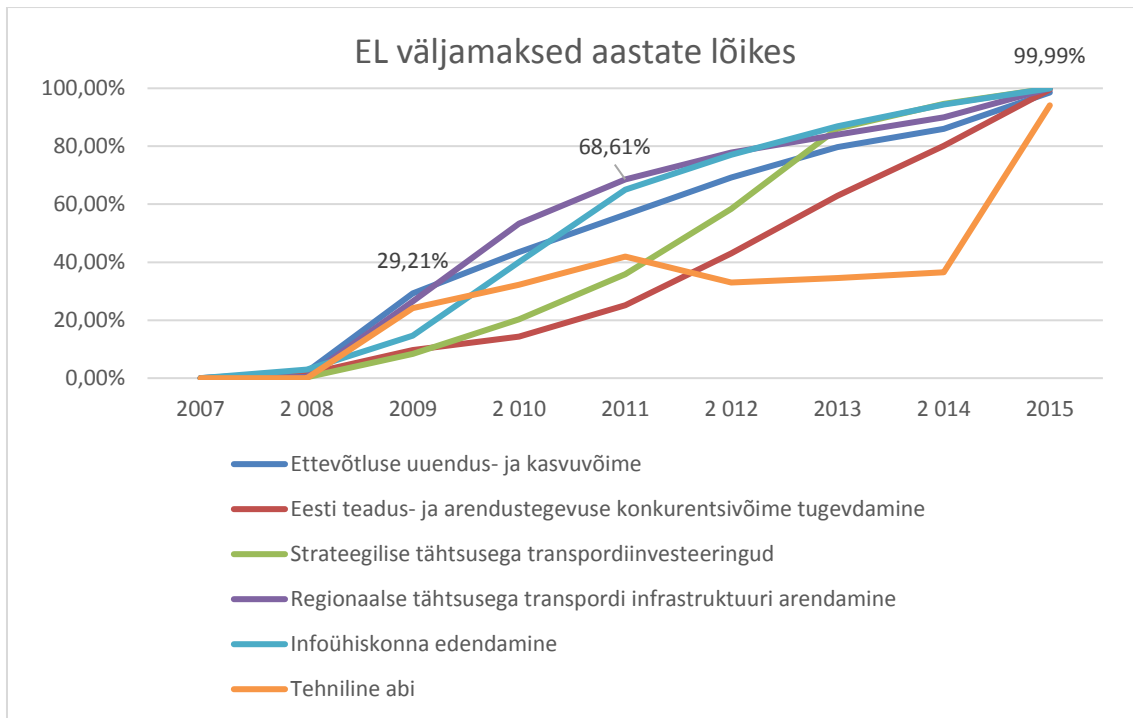
Tabel 2. MARK eelarve võrdlus laekumata või lootusetute tagasinõuetega.

Rakenduskava	Eelarve Rakenduskava, ühenduse osalus	ELMO Kuluaruanne Tegelikult makstud ja tõendatud abikõlblik kogukulu 2007-2013/ EL finantseering	Kumulatiivne finantsteave Tehtud abikõlblikud kulud (rakendusüksuse poolt tehtud väljamaksete aluseks olevad kulud) /EL osalus	Vahe	Põhjendus
Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava (ERDF+ÜF)	1 463 043 293	1 460 883 466,42	1 457 803 526,30	3 079 940,12	Suunas „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime“ ja 3.2 R tüüpi laekumata lootustandvad tagastused ja (laekumata) lootusetud tagastused, lisaks pärast 31.01.17 laekunud R tüüpi tagastused ja üks W tüüpi vabatahtlik tagastus.

Allikas RM, 15.03.2017

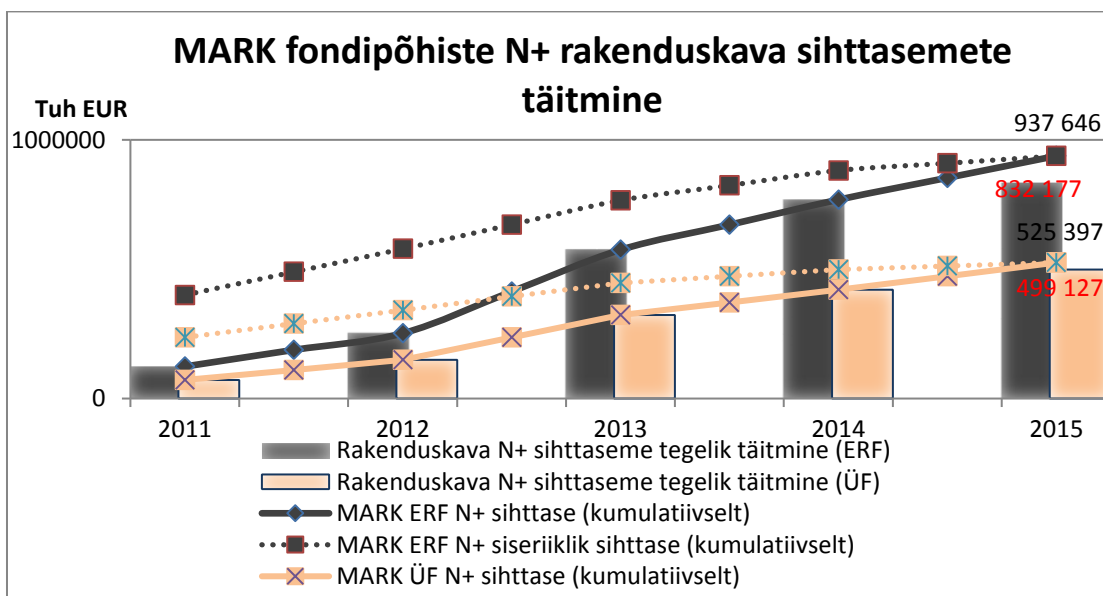
Joonis 2. Võetud kohustused prioriteetsete suundade lõikes

Joonis 3. Väljamaksed prioriteetsete suundade lõikes

Vaadates rakenduskava prioriteetsete suundade kohustuste võtmist, siis 2009. a oli juba suundades üle poole kohustusi võetud ning väljamaksed liikusid aastase nihkega samas suunas. 2010. a. oli suundade lõikes peaaegu pool väljamaksetest tehtud, v.a tehnilise abi suund, kus suurem osa väljamakseid tehti viimastel aastatel.

Rakenduskava N+2/N+3 sihttase on perioodi lõpuks täidetud.

Joonis 4. Rakenduskava N+ sihttasemete täitmine (allikas: Rahandusministeerium)¹⁰

¹⁰ N+ analüüsi aluseks on MA poolt EKle deklareeritud kulud, sh EK tehtud ettemaksed.

Seirekomisjoni koosolekul 09.02.2017. a osales 16 seirekomisjoni liiget või asendusliiget, lisaks üks EK vaatlejat ning kuus vaatlejat ministriumidest ja partnerorganisatsioonidest.

Vastu võetud otsused, seisukohad (sh võimalikud tähtajad nende realiseerimiseks):
kinnitada perioodi 2007-2013 lõpparuanne. Ettepanekuid ei olnud.

2 EXECUTIVE SUMMARY

This present Monitoring Report covers the implementation of the “Operational Programme for the Development of Economic Environment” (hereinafter *Operational Programme*) in 2007–2015. The Report includes both financial and substantial information about the implementation of the Operational Programme’s priority axes and involved measures during the period of 01.01.2007–31.12.2015 as of 31.12.2015. The Report is cumulative and generally does not repeat information presented in Reports of previous years¹¹.

The Report covers first the implementation of the Operational Programme as a whole and then in detail by priority axes. The general part of the Report (chapters 3–6) covers significant problems that occurred upon implementing the Operational Programme, and also changes, results of supervision, monitoring and assessments, and awareness activities.

For each priority axis, the Report provides an overview of fulfilment of its targets, both as substantial indicators and as payouts made and commitments undertaken with funding decisions. Based on that, the administration’s summary assessment to the implementation is provided. Separate sub-chapters cover the status of implementing major projects and other large projects.

2.1 Fulfilment of targets and progress made

Structural funds have remarkably contributed to Estonia’s economic development and strengthening of competitiveness. Supported activities have led towards achieving the target levels and, additionally, structural funds (hereinafter SF) have been successfully used to alleviate negative impact of the economic crisis and reverse economic downturn. In order to alleviate the impact of crisis, increase business activity and employment, amendments to the Operational Programmes were proposed in 2010, adding the total of 48.8 million euros in the business sector and 9.59 million euros in the transport sector.

Estonia has undergone a remarkable development during the period ended. The number of operating enterprises increased by approximately 50%, i.e. up to 79 thousand. At the same time, the number of export enterprises increased by 73%, i.e. up to 15 thousand. Export has become more high-tech. While advanced technologies constituted 8.1% of Estonian export in 2007, it was already 14.3% in 2015. Despite decelerated growth of R&D investments of enterprises in the recent years, such investments increased from 0.5% to 0.69% in comparison to 2007. Meanwhile, the number of full-time researchers increased by 13%. Increased expenditure on research and development have brought along productivity growth, increasing the value added per employee in business sector by one third.

In terms of supported enterprises, it is remarkable that **receiving at least one of any of the support measures has significant statistical and economic impact on the number of employees, sales turnover, total labour cost, and value added per employee in particular enterprise**¹². Increase in the number of employees and sales revenue causes change in the size of enterprise (e.g. small enterprise developing into medium-sized enterprise) (see survey results in [clause 5.3](#)). The increase in the number of employees is clearly seen in the creation of more than 16,300 new jobs during the period of implementing the projects under the entrepreneurship

¹¹ Except for general descriptions of the system necessary for better understanding.

¹² [The third interim assessment of business and innovation policy](#)

priority axis, and remarkable extent of private sector R&D expenditure in the supported projects, on average 60 million euros per annum.

Thus, in 2007-2013, SF really facilitated the growth and efficiency of enterprises and thus contributed to the objective of promoting the growth of Estonian enterprises.

The research institutions and higher education instruments modernised via R&D and higher education infrastructure priority axis have significantly improved the infrastructure of higher education institutions and research and development institutions.

Modernised infrastructure and equipment has consistently increased the volume, effectiveness and quality of scientific articles. According to EIS data, in comparison to 2006, the number of articles published in collaboration with Estonian and foreign researchers in internationally recognized periodicals has grown by *ca* 2.4 times, compared to 1.9 times in the EU28. While the EU average growth speed of international publications is 7.2% per year, Estonian average growth is 10.2% (even 11.8% over the last 8 years). Thereby, the share of articles published in collaboration with Estonian and foreign researchers in Estonia exceeds the EU share by approximately twice.

At the same time, the number of articles published by researchers participating in the Centres of Excellence in Research has grown from 200 articles at the beginning of the period to 1,270 articles per year, and the researchers participating in the Centres of Excellence in Research have published a total of over 5,046 high-level articles during the period. Here it is important to note that besides SF, top research centres were also financed from several other sources (target financing, institutional and personal research support, other programmes), average number of research team members in one top centre was 65.

Establishment of the Centres of Excellence in Research also contributed to the growth of high-level scientific achievements in Estonia and wider awareness of research in different areas. For example, the Centres of Excellence in Computer Sciences has noted: Estonian research results, especially those concerning information security and software development related to e-governance and e-services, as well as language technology development, are crucial for Estonia in terms of implementing the technologies. Increasing significance is gathered by Estonian studies on data mining and bioinformatics. The Centre of Excellence in Computer Sciences has also played an important role in popularisation and introduction of these topics to the public, especially among young people and policy-makers.

Thanks to the investments in **transport priority axis**, several transport projects of regional importance have been performed, resulting in improved connection with the small islands of Estonia. For example, the 10 months average travel time of new ferry Ormsõ acquired via SF is 46 minutes and average travel time of ferry Reet is 54 minutes. In hard winters, it was even 1.5 to 2 hours or resulted in the ferry becoming ice-bound. Thus, based on Sviby-Rohuküla route, it can be said that the new ferry has reduced travel times by *ca* 8 minutes, which constitutes 17% of time spent on travelling this route.

In order to ensure better quality of public transport and provide environmentally sustainable passenger transport, SF has also been used for reconstruction of several depreciated railway sections and acquisition of new electric trains to improve the quality of passenger transport in Tallinn and its surroundings. New trains replaced entire outdated rolling stock dating back to the times of former Soviet Union. The project resulted in new qualitative level for servicing passengers in the service area of AS Eesti Liinirongid (former Elektriraudtee AS) and this has also increased the number of passengers in electric trains (by *ca* 50% compared to 2013).

Considering the results of railway reconstruction projects in 2007-2013, the resulting total reduction of travel time in reconstructed sections was by 67 minutes, which is 13.4 minutes per one section on average (minutes per number of sections). Based on the following data, it is possible to calculate the total value of timesaving. According to the data of Statistics Estonia, average gross hourly wage in Estonia was 6.51 euros, meaning that 13.4 minutes translates into saving of 1.45 euros. Conservative estimation of saved travel time is one third of average hourly wage¹³. The number of rail passengers was 6,615,000 in 2015. Thus, the total annual value of timesaving resulting from reduced travel time is 31.9 million euros. This means that the total value of time saved by rail passengers during 10 years is 319 million euros.

Transport infrastructure investment objects also allowed construction of several missing connections. These included e.g. reconstruction of Ülemiste traffic node in Tallinn, construction of Pärnu bypass on E67 Tallinn–Pärnu–Ikla road, Tartu eastern bypass connecting main roads E263 Tallinn–Tartu–Luhamaa and T3 Jõhvi–Tartu–Valga or Tartu western bypass. All these projects also contributed to traffic safety, because they preferred grade separated crossings and additional traffic safety measures were introduced for level crossings.

In terms of road traffic safety, Estonia has been following the set course – to achieve significant decrease in the number of traffic fatalities. The number of traffic fatalities was 196 in 2007 and 75 in 2015, i.e. it has undergone an impressive decline. However, here one must consider the fact that the volume of road traffic has increased at the same time. During that period, the total number of traffic accidents and injuries has dropped by approximately 50%. In the road sections reconstructed from CF, there were 7 fatalities and 27 injuries in 2007. There was one fatality and 15 injuries in 2015.

One of the objectives of the **information society priority axis** was improving technical accessibility of information society. Under this priority axis were supported the activities that ensured access to flexible ICT applications to more citizens, including persons with special needs, irrespective of their place of residence (e.g. support to projects aimed at improving participation opportunities of persons with special needs in the information society).

During this period, an electronic environment for public procurements was developed and completed in 2011 and utilisation of electronic environment for public procurements has increased annually, reaching 79% of all public procurements by the end of 2015. Estonia is one of the leading Member States in terms of utilisation of an electronic environment for public procurements, being preceded by Ireland and Lithuania.

Another significant achievement is that during this period, Estonian public sector has switched to paper-free administration and taken a huge step towards transition to machine-readable electronic invoices (almost 70% of all public sector has switched to machine-readable electronic invoices), which, according to the survey¹⁴ results in annual total savings of ca 1.75 million euros in the public sector.

The Operational Programme is implemented in a total of seven priority axes with a total of 46 measures (Figure 1) and all measures in all priority axes are closed by the end of the reporting period¹⁵. Out of the Operational Programme's 57 indicators, 36 reached their target level by the end of the reporting period, 14 indicators reached 50%–100% of their target level, and four indicators had results below 50% and three indicators had no results. Main reasons for indicators' low achievement level were exhaustion of the means of the measure related to the indicator (especially in last reporting year), changes in the content of Eurostat surveys that

¹³ Feasibility analysis "Reconstruction of the contact network of electric railway lines", ASI Consult (p. 56).

¹⁴ Survey "[Transition to machine-readable e-invoices in private and public sector \(preparedness and needs\)](#)"

¹⁵ Support has been paid out to all projects of the measure and their final reports have been approved.

removed the need to analyse the indicators set at the beginning of the period, complicated economic situation in the middle of the period, and also too ambitious targets.

In view of entire Operational Programme, the progress has been good in all priority axes. Most indicators have been fulfilled (63% of the indicators achieved or exceeded the target) and financial progress is good. Also, looking at the Operational Programme's contribution to Estonian economy, it can be seen that the effect of the previous years' economic crisis has been smaller than expected and innovation differences between Member States have gradually started to decrease. According to the [European Union Innovation Scoreboard](#) survey published in 2014, Estonia is considered to be an *innovation follower*. But compared to the [European Union Innovation Scoreboard](#) surveys published in 2015 and 2016, Estonia has dropped to the group of *moderate innovation followers*. At the same time, Estonia is one of the most successful member states (hereinafter *MS*) in that group and we still rank first in terms of certain parameters. For example, Estonia has open and leading-edge research activities, being ahead of Denmark, Finland and Sweden. Additionally, Estonia has high R&D funding compared to other MS due to great contribution of state and structural funds. There are also various venture capital funds that allow easy start and development of knowledge-intensive enterprise.

Although the progress in the transport priority axis of the Operational Programme has been excellent, Estonian indicators are still below the EU average in several areas according to 2015 [EU transport scoreboard](#): especially regarding the quality of railroad infrastructure (18/28), quality of roads (18/28) and quality of air transport infrastructure (25/28). However, in overall rating, Estonia holds the seventh position. Yet we have to keep in mind that several road and railway construction and reconstruction projects were still in the construction stage or being completed in 2014–2015 and their effect on statistical data was not expressed. However, the impact of certain projects can already be recorded in the final report of the Operational Programme. These include e.g. commissioning the new electric trains acquired under the project “**Acquisition of new rolling stock**” at the beginning of 2014 that has already had impact on increased passenger numbers in 2015 – **the number of passengers in electric trains is nearly 50% higher than that of 2013.**

A positive example concerning **the target of social cohesion** is the **spread of Internet connectivity in counties** and the increase of Internet use at home. Internet use at home has grown considerably – while the figure was 37% in 2005, it had increased to 88% by the end of 2015, exceeding the set target by 10%. Also, Estonia is one of the leading Member States in terms of utilisation of an electronic environment for public procurements, being behind Ireland and Lithuania (last survey 2013).

The assessment of the fulfilment of targets of the entrepreneurship priority axis

Based on the assessment of the fulfilment of targets of **entrepreneurship priority axis**, it is possible to state that as of 31.12.2015, the targets set were mostly achieved and the results are satisfactory. However, during the entire period, the **objectives of certain axes have been more successful**, especially in terms of fulfilling indicator target levels and implementing measures:

- 1.1: Providing Estonian enterprises access to capital required for productivity-increasing investments**
- 1.2: Successful internationalisation of Estonian enterprises**
- 1.3: Technological modernisation of businesses, increase in development capability and productivity**
- 1.4: Inflow and commercialisation of new innovative business ideas**
- 1.5: Successful knowledge and technology transfer**

Fulfilment of these objectives has created opportunities and contributed to increased added value per employee, allowed managers to better plan and make innovation investments and develop cooperation between enterprises and universities and higher education institutions. Activities of various measures have also greatly contributed to the increase in export capability and facilitated **the development of start-up-enterprises in Estonia**. A positive aspect consists in the fact that during the years of economic crisis, the financial instruments of the priority axes ensured credit line for enterprises and applied innovative loan and surety products for developing enterprise and export.

Some of the achievements in the entrepreneurship priority axis:

- During the period, added value per employee increased by 35% or from 18,700 euros to 25,200 euros;
- More than 16,300 new jobs were created by implementing priority axis projects;
- The number of exporting enterprises increased approximately by half. The number of exporting enterprises in Estonia was 8,597 in 2007 and 14,717 in 2015;
- Private sector R&D investments through supported projects have been high throughout the years, approximately 60 million euros per annum;
- Supported enterprises have provided their own funding for implementing the projects in total amount of more than 306 million euros;
- Upon implementation of the activities of the priority axis, the contractual income of universities and institutions of higher education totalled 234.8 million euros, including contractual income from enterprises 102.4 million euros;
- Export of tourism services increased from 1.11 billion euros to 1.72 billion euros, i.e. by more than 60%;
- Development of *start-up* and *spin-off* enterprises has been facilitated by supporting incubators, accelerators, “Start-Up Estonia programme” and universities and higher education institutions;
- Start-up enterprises were provided with an environment favourable for R&D cooperation via research and development centres (hereinafter *RDC*) and also for networking via cluster development support;
- During the crisis of financial instruments, KredEx allowed enterprises access to capital so that they could develop and plan investments during the economic crisis. The support programme to improve loan capital availability for enterprises made 70.3 million euros available for enterprises;
- Foundation was laid to the development of creative industries by funding the support structures of creative industries;
- Almost 3,500 projects were funded and more than 99% of the priority axis budget was paid out;
- **A new innovative “Growth undertaking’s development plan support” was developed** to reduce administrative load of enterprises upon application for support, successfully continued in 2014–2020;
- The number of **VisitEstonia Facebook** fans was **more than 140,000 by the end of 2015!**

At the end of the period, it appears that **nine out of 23 indicators of the entrepreneurship axis fulfilled or exceeded the target**, nine indicators reached 50%–100% of their target level, and two indicators reached less than 50% of their target level and two indicators had no results. Main reasons included exhaustion of measure budget related to the indicator at the end of the period, changes in the content of surveys that made it impossible to observe the fulfilment of some indicators during entire period, complicated economic situation in the middle of the

period, and too ambitious targets. At the end of the period, after exhausting measure budget, “the number of enterprises receiving export marketing support” was not achieved, because measure budget was exhausted already in 2013, while the achievement rate was 580 enterprises in 2013, fulfilling 168% of the set target. Exhaustion of funds was due to beneficiaries’ (hereinafter *BS*) great interest in the measure as well as the years of economic crisis, when the application for support was not restricted. In two cases – “Enterprises protecting intellectual property” and “Number of new technologies, products, services developed in supported products” – lack data for the entire period, because neither of these indicators were studied in the cross-European enterprise innovation survey. The risk of excluding these indicators from the *Eurostat Community Innovation Survey (CIS)* could not have been foreseen in the planning period. The fulfilment of the indicator “Revenue of universities and R&D institutions from the commercialization of self-developed intellectual property and contractual services to businesses” has been successful throughout years. However, the increase in turnover was very low in last reporting year due to cessation of the implementation of “Support scheme of base financing for knowledge and technology transfer” in 2014 and continued activities of only two universities in 2015. In view of entire period, the budget of the “Support scheme of base financing for knowledge and technology transfer” in the extent of 5.4 million euros was used to finance 23 university and higher education institution projects. Of those, contractual income of universities at the end of the period was 234.8 million euros, including contractual income from enterprises in the sum of 102.4 million euros. Thus, we consider the fulfilment of indicator target level very successful over years.

During the period, there were concerns about the achievement of **tourism objectives**, but when looking at the results of the last years of the period, **significant progress has been made in fulfilling indicators and objectives**. However, one objective was not 100% fulfilled by the end of the period. Export of tourism services and number of nights spent in accommodation institutions increased and the seasonality difference decreased during the period, but the increase was rather slow in 2015, strongly affected by significant reduction in the number of Russian tourists. The seasonality indicator set at the beginning of the period was very ambitious and the target level was not achieved by the end of the period due to several reasons. However, according to the data of EU countries in 2014, Estonia ranked eighth after just seven member states, whereas only three countries (Austria, Germany and Slovakia) reached the target level (35%). Reduction of seasonality was primarily due to the measure “International events and conferences support” and investment support (**establishment of Lotteland and WOW family action sports centre or supporting small harbours**). Presumably, the impact of supported projects on seasonality should become evident in a few years near future.

Assessment of granting and using the support

By the end of the reporting period, 420.1 million euros or 99.01% of funds of the priority axis had been paid out from its budget, which is a very good result. In view of 2015, i.e. the last reporting year of priority axis, the total of 49.2 million euros were paid out, **and compared to previous year, the volume of payouts increased by 30% or 14.8 million euros**.

Main problems occurred and solutions provided during the implementation period of priority axis

During the period, main problems of the **entrepreneurship priority axis** were issues of implementing single measures and programmes (reflecting state aid expenditure in projects, interpretation issues of regulations and other legislation), as well as violation of public

procurement rules on beneficiaries' level, resource spent on audits of various levels and also fluctuating quality of support applications. However, all the problems and risks have been dealt with during entire period and they have been provided with adequate solutions.

Assessment of the implementation of priority axis

The assessment of the achievement of objectives of the priority axis, considering cumulative payouts, maximum utilisation of funds available for the priority axis, audit assessments and violations discovered by the intermediate body (hereinafter *IB*), is **good** for the reporting year and entire period according to the IB and implementing agency (hereinafter *IA*).

R&D and higher education infrastructure priority axis

Assessment of the fulfilment of targets

Based on project and programme reports, it can be said that the substantial targets set in the Operational Programme have been achieved by the end of the period. There is only one indicator in the Operational Programme that has not yet achieved its planned target: the target of indicator “Increased R&D expenditure related to priority socio-economic targets” was not achieved by the end of the period. Here, one has to keep in mind two aspects important for Estonia – economic recession and oil price depression. Considering that oil shale/oil industry accounted for large part of Estonian R&D expenditure, the economic difficulties affected that industry in particular and R&D investments declined. There is only a limited number of large industries in Estonia and small enterprises are struggling to order R&D or even find self-financing for project implementation under the conditions of economic downturn. At the same time, it can be said that the funds allocated to research and development institutions and higher education institutions have a very positive effect, both for the individual institutions and the entire sector's development as a whole.

Modernised infrastructure creates better prerequisites for more extensive and high-quality top-level research in Estonia by offering good conditions for both Estonian and foreign researchers. Also, we have achieved the target of high-quality cooperation with enterprises.

Although the final effectiveness of measures, narrower and wider effects can be assessed no earlier than in a few years, the funding period has been sufficient to observe the dynamics of certain important indicators. The results show that Estonia's research and development activities and innovation (hereinafter *RDI*) system and the indicators describing the success of researchers and engineers are on the rise.

1. In 2006, Estonia held the 19th position in the European Union's *Innovation Union Scoreboard* (hereinafter *IUS*) (European Innovation Scoreboard since 2016). In 2014, Estonia rose to the 13th position, but dropped by one position in 2016. The strongest area of innovation in Estonia is “funding and supports”, where we rank second after Finland. This has been achieved on the account of high level of venture capital investments (217% of the EU average). Estonia has shown the quickest average growth in this area across eight years.

2. The volume, effectiveness and quality of research articles have regularly improved. According to EIS, in comparison to 2006, the number of articles published in collaboration with Estonian and international researchers in internationally recognised periodicals has grown by *ca* 2.4 times, compared to the EU28 by 1.9 times. While the EU average growth speed of

international publications is 7.2% per year, Estonian average growth is 10.2% (even 11.8% in the last 8 years). Thereby, the share of articles published in collaboration with Estonian and international researchers exceeds that of the EU by approximately twice.

3. As a new indicator of research quality, the IUS observes the number of scientific publications within the 10% most cited scientific publications worldwide. According to IUS 2014, Estonia has 3.7% of publications in the 10% most cited scientific publications while the EU in total has 1.4%, which indicates Estonia's growing influence in the scientific world. According to the Innovation Union progress at country level for 2014, the average increase of Estonian publications in the 10% most cited scientific publications in 2007–2012 has been 5.5% per annum. Unfortunately, the most recent collection lacks data concerning the EU average annual growth in those years.

Based on recently published detailed OECD overview¹⁶, Estonia with its 13.51% ranks 11th among the EU counties by publication data of 2008–2012.

4. According to the Innovation Union progress at country level for 2014, the summary indicator of research excellence in 2007–2012 has increased by 13.4% per annum on average. This result takes Estonia from the 19th to the 14th position in the EU.

5. Estonia's participation in EU framework programmes has steadily increased. As at September 2016, 558 partners from Estonia participated in the VII EU framework programme, to whom EC allocated 96.3 million euros in 2007–2014. 384 Estonian partners participated in the VI EU framework programme and the EC allocation in 2002–2006 was 33.8 million euros, which makes up an average of 6.76 million euros per annum in the VI framework programme and an average of 13.8 million euros per annum in the VII framework programme.

6. In less than three first years of the framework programme Horizon 2020, 60.4 million euros have been allocated for 222 partners in Estonia, which broadly speaking stands for ca 45% higher average "revenue" (>20 million euros) compared to the VII framework programme, where the EC support to successful Estonian projects was 96.3 million euros during the entire 7 year programme period.

Assessment of granting and using the support

By the end of the period, 99.32% or 308.1 million euros has been paid out from the priority axis budget. A big share of the measures opened in the middle or in the second half of the period, but all projects were completed in time the funds were still fully utilised. Administration of approximately one fifth of the funds was left for the final year of the period, causing high administrative load for both Archimedes Foundation and for BSs. Based on project reports, the funds have been used purposefully according to IB.

Main problems occurred and solutions provided during the implementation period of priority axis

The reporting period's main problems consisted in the mistakes and violations discovered in the use of structural aid. The main mistakes discovered as a result of audits and by IB were related to the **conducting of public procurements**. Violations were discovered in connection with failure to organise public procurement and non-compliant conducting of public procurements.

¹⁶ OECD and SCImago Research Group (CSIC) (2016), *Compendium of Bibliometric Science Indicators*. OECD, Paris.

Based on audit observations and discovered deficiencies, IA significantly increased the efficiency of the process of inspecting public procurements during the period, and due to extended inspection, several procurement-related violations were discovered, particularly in the last year of the period. This, in turn, caused requests for additional explanations and documents, and extension of the process for proceeding payment claims (hereinafter PC) due to recovered sums and decisions to pay reduced amount of PCs.

Assessment of the implementation of priority axis

The implementation of priority axis, considering the achievement of the targets of priority axis, cumulative payouts, full utilisation of priority axes funds, audit assessments, and the violations discovered by IB, is considered **good** according to IB and **very good** according to IA, both for the reporting year and entire period.

Transport priority axes

Assessment of the fulfilment of targets

No major changes have occurred in implementation of projects and transport policy **in the transport priority axis** in the recent years. As a major success, the new Transport Development Plan (2014-2020) was adopted by Riigikogu at the beginning of 2014, with substantially the same strategic objectives as the previous Transport Development Plan (2006–2013). **The economic environment has significantly changed when compared to the time of preparing the Operational Programme; in transport sector, such change manifested primarily as a decline of the demand for both freight and passenger transport, which also affected the fulfilment of targets set.** The volume of road transport decreased by approximately 16% in total in 2008–2010, increased somewhat by the end of 2015, but still remained significantly below the level of 2007. This development has contributed to the improvement of traffic safety. The situation, having improved year after year, deteriorated in 2011, but the number of traffic fatalities turned to a decline again thereafter – they decreased by 43% in 2015 when compared to 2007 (34 and 16, respectively).

Transport priority axis encompassed four objectives, and the fulfilment of all the targets can be considered very good:

Objective 3.1. Preserving the share of public transport through increasing the share of environmentally sustainable passenger transport

In 2007–2013, priority axis investments focused on the development of railroad infrastructure and renewal of rolling stock. By the end of the period, after investments made in infrastructure and rolling stock, this has caused the number of train passengers to rocket by *ca* 50%, which is an impressive result. Infrastructure investments have contributed to reduction of travel time, which increases the attractiveness of using rail transport, resulting in total reduction of travel time in reconstructed sections by 67 minutes, i.e. 13.4 minutes per one section on average.

Objective 3.2. Improved connectivity and traffic safety

In order to achieve this objective, investments were made to improve connectivity by construction of missing connections and to improve road traffic safety by improved infrastructure. The TEN-T road sections reconstructed from Cohesion Fund (hereinafter

CF) resources have improved connection times and traffic safety. In the road sections reconstructed from CF resources, there were 7 fatalities and 27 injuries in 2007. In 2015, the number of fatalities was one and the number of injuries was 15.

Objective 4.1. Improved connections with peripheral regions separated from the mainland

In terms of the development of transport infrastructure of regional importance, the basic level of the increase in the number of passengers in regional ports has been exceeded by 32.6%, meaning that 107.6% of target level of 2015 has been fulfilled (25% growth). 100% fulfilment of the indicator is caused by the increase in the number of passengers in regional ports. Supporting factor was also introduction of four new ferries. One reason for increased traffic frequency can be the availability of more convenient connections with peripheral regions.

Objective 4.2. Improved regional transport infrastructure

Thanks to the project “Acquisition of vessels to ensure connection with the small islands”, the travel times to and from Vormsi and Kihnu islands have been significantly reduced. For example, the 10 months average travel time of new ferry *Ormsõ* acquired via SF is 46 minutes and average travel time of ferry *Reet* 54 minutes. In hard winters, it was even 1.5 to 2 hours or resulted in the ferry becoming ice-bound. Thus, based on Sviby-Rohuküla route, it can be said that the new ferry has reduced travel times by ca 8 minutes, which constitutes 17% of time spent on travelling this route.

Additionally, **reconstructed rail passenger platforms allow better access for persons with reduced mobility** and due to compatibility of new rolling stock and infrastructure, boarding platform has been brought to the same level, ensuring safe and convenient access to the train for the persons with reduced mobility.

Assessment of granting and use of the support

Assessment of the European Regional Development Fund (hereinafter *ERDF*) to the financial progress of the transport priority axis according to IA is **excellent**. In 2014, available funding was added to the ERDF priority axis from the technical support budget in the sum of 600,000 euros, resulting in increase of total priority axis budget to 112.8 million euros. Commitments have been undertaken for 100% of the priority axis' budget, and payouts have been made in the extent of 102.07%.

As of the end of 2015, 525.4 million euros have been paid out from the CF participation. The assessment of the IA to the financial progress of the CF priority axis is **excellent**. By the end of the period, the commitments have been undertaken for 100% of the priority axis' Community budget and payouts have also been made in the extent of 100%. It has to be noted that the CF priority axis usually entails **very large projects** with proportionally more time spent on preparing them, and thus a sharp increase of payouts occurred in the second half of 2013 and in the middle of 2014, as predicted in 2011–2012. Implementation of most of the CF projects was completed as of the end of 2014 and six projects were completed in 2015.

Main problems occurred and solutions provided during the implementation period of priority axis

No significant problems occurred in the transport priority axis during the reporting period and cooperation between various institutions functioned well. However, differences of opinion regarding the audit reports and, in some cases, the increased project costs, had certain impact on project implementation. On the other hand, all the problems have been solved. For example, in 2014, a more general solution as provided for the problem of eligibility of milling dust that had caused differences of opinion between Audit Authority (hereinafter *AA*), Managing Authority (hereinafter *MA*) and IA, settled by the opinion of EC that such costs are eligible for the purposes of **road reconstruction projects** of the road transport sector.

Assessment of the implementation of priority axis

The targets of seven out of ten indicators of the priority axes have been fulfilled or exceeded, one was fulfilled through activities of another fund, and the results of just two indicators will improve over the next years because large-scale investments were completed by the end of the period and their impact has not yet become fully apparent. Considering the foregoing, the assessment to the implementation of the measure so far is summarily **very good**.

Information society priority axis

Assessment of the fulfilment of targets

The objectives of the information society priority axis included **improving technical accessibility of information society, developing public sector services and assuring high quality**. Under this priority axis were supported the activities that ensured access to flexible information and communication technology (hereinafter *ICT*) applications to more citizens, including persons with special needs, irrespective of their place of residence (e.g. support to projects aimed at improving participation opportunities of persons with special needs in the information society). Relevant development projects were implemented in order to increase the possibilities for using and creating electronic data and actively participate in public life on the national, regional and local level. To improve participation, solutions were created to increase the amount of digital data available to citizens and help implement the principles of e-democracy and civic society (e.g. projects financed from calls for applications “Improving the knowledge and skills for using services in e-environment”, “Improving accessibility to data”).

Under the second objective, i.e. more efficient provision of public service according to ICT possibilities, were supported development projects aimed at improving the efficiency, simplicity and transparency of the administrative operations of the state and local governments (e.g. call for applications “Modernisation of document management system for switching to paper-free communication between institutions”).

In order to ensure efficient provision of public services to the citizens, enterprises and public sector institutions, support was given to development projects targeted at increasing the share of electronic public services and improving their quality.

State authorities have the greatest role in implementing the planned activities, but the support to local government (hereinafter *LG*) and implementing the third sector projects is also important.

The following results can also be considered remarkable:

- **As of the end of 2015, the share of Internet users in Estonia was** 88% among population aged 16-74 years. Thus, the target level of the indicator was moderately exceeded and it can be said that Estonia has come close to the level of Nordic countries.
- Almost all homes in Estonia have Internet access,
- The satisfaction of people using e-services is very high due to continued development of public sector e-services,
- By the end of the period, entire public sector has switched to paper-free public administration.

In view of total fulfilment of the objectives of the priority axis, the results achieved by the end of the period are **very satisfactory**. The only indicator, the fulfilment of which was problematic in the course of the period, was “Making the public sector’s websites and portals comply with the recommendations of the *Web Accessibility Initiative (WAI)*” (hereinafter *WAI*), because of too optimistically set target level not only in Estonia, but on the EU level as well. Still, the latest comprehensive survey of public sector’s websites and portals has shown a remarkable increase during the recent year compared to entire period. 28% of the target level of the result indicator was achieved by the end of the period. The implementation of web accessibility standards has been more passive than expected also on EU level in general, which has led to preparation of the WAI Directive. Estonia is also contributing to the preparation of the directive and is taking steps to quick application thereof. Compared to previous survey, there is a positive note – the number of mistakes on websites has dropped significantly, indicating moderate improvement of the situation. An important impact factor in comparison to the time of conducting the previous survey, is the introduction of [Local Government Service Portal](#) (hereinafter *LGSP portal*), which offers local governments a webhosting environment with standard design and content management engine. By the time of performing the survey, approximately half of the LGs and all county governments had joined the LGSP portal. In connection with introduction of LGSP, the average number of mistakes on websites of joining LGs has significantly decreased.

Assessment to granting and using the support

Considering that all project activities under the information society priority axis were implemented and projects were completed in time, the commitments had been taken for entire priority axis budget and also payouts have been made in the extent of almost 100% or 62.6 million euros. IA and IB assessment of entire period implementation and using the resources of the priority axis is very good, because the resources were fully used for achieving the objectives and targets in the reporting period (2007–2013).

Main problems occurred and solutions provided during the implementation period of priority axis

There were no significant problems in the information society priority axis during the period, but on the other hand, one challenge throughout the entire period consisted in long process of planning public procurements, caused primarily by the complexity of IT-developments. However, the IT public contract prepared by IB can be considered a success, as state authorities have generally accepted it well.

Assessment of the implementation of priority axis

All in all, the assessment to the implementation of information society priority axis as a whole, including financial and substantial progress, is **very good**. Based on indicators, it can be said that objectives were achieved according to the plan and within the set timeframe, which is supported by high percentage of payouts and number of funded projects. Many projects have already had extensive impact by today. By the end of 2015, all commitments of the priority axis had been assumed and all payments paid out to the maximum extent, almost 100%, so the results are satisfactory, because seven out of nine indicators of the priority axis fulfilled the target 100% or exceeded it. According to the most recent survey, the WAI indicator (accessibility of homepages) has also rocketed, but it is still about 2/3 less than set target. However, considering the progress made by other MS and achievement of given indicator, and excess optimism at the beginning of the period, the assessment to achievement rate of WAI indicator as satisfactory and **the fulfilment of targets of entire priority axis as very good**.

Implementation in priority axes “Horizontal technical assistance” and “Technical assistance”.

Assessment of the fulfilment of targets

The target levels of two results indicators (number of visits to the homepage and awareness of the general population on structural assistance) under HTA objective “Increase of the awareness of the Estonian population regarding the opportunities associated with the structural instruments” showed growth tendency already in 2010. The target levels of the objectives regarding increased awareness of population were exceeded already half-way of the budget period, due to consistent awareness-raising activities intended for various target groups. On the one hand, exceeding the target level of visits to the homepage three times can be due to under-planning of the target level, but on the other hand, by the fact that it is the information environment intended for structural assistance officials, containing legal acts and other guidelines. The number of planned horizontal assessments, i.e. five assessments per period was also achieved in 2015.

During the period, MA organised 321 training events/seminars for the SF administration (52 training events were added in 2015). In 2014, greater attention was paid to training events and information days regarding the Operational Programme and Partnership Agreement, plus other training events covering the preparations for new period (general principles, compilation of criteria for granting support, overview of the 2014–2020 Structural Assistance Act, etc.). During entire period there were many training events concerning the Central System for Structural Assistance (hereinafter CSSA) and SFOS reports; other common seminars concerned state aid, public procurements, earning income and legal issues.

Assessment of granting and using the support

IA assessment to using the resources of HTA is very good, because during the reporting period (2007–2013), 100% of the approved HTA project budgets was paid out.

The assessment to using the resources of MARK TA assistance is also good, because the overall usage percentage – only 13.27% – was low in view of the budget of the measure. However, all intended activities were implemented by using the funds available.

Main problems occurred and solutions provided during the implementation period of priority axis

There were no significant problems and risks in MARK TA and HTA priority axes during the reporting period.

Assessment of the implementation of priority axis

The assessment of using the resources and achieving the indicators is **very good**, because the targets set for programme period have been achieved and target indicators have also been fulfilled. In view of the financial and substantial development of technical assistance measures, the summary assessment to the implementation of technical assistance as a whole is **very good**.

By the end of the period, 99.64% of the Operational Programme's Community budget was covered by commitments, and 99.64% of them were paid out. In comparison with the payouts made by the end of 2014, more than 11% of priority axis budget was paid out in in 2015, which is a good result. Considering that the volume of commitments is nearing 100% and payouts by the end of the period are also near 100%, the assessment of financial progress is **very good**.

According to Article 77 (12) of the General Regulation, the Union contribution through payment of the final balance shall not exceed by more than 10% the maximum amount of assistance from the Funds for each priority axis as laid down in the decision of the Commission approving the Operational Programme. However, the Union contribution through payment of the final balance shall not exceed the public contribution declared and the maximum amount of assistance from each Fund to each programme.¹⁷ In 2014, there were re-allocations in the Operational Programme in order to ensure better fulfilment of target levels. In 2014, 2 million euros were allocated to the entrepreneurship priority axis from R&D and higher education infrastructure. From MARK TA priority axis, 400,000 euros were allocated to the measure of information society priority axis "Promotion of information society through investment plans" in order to complete the development of new version of X-Road. Also, 600,000 euros under the priority axis "Development of transport infrastructure of regional importance" were allocated to project "Acquisition of vessels to ensure connection with the small islands", which was used for further funding of acquisition of vessels for ensuring connection with the small islands. This resulted in budget increase of priority axis 3.4 "Development of transport infrastructure of regional importance" by 110,523,614 euros, i.e. to 112,810,357.55 euros or by 2.07%.

At the end of 2014, there was a real danger of not implementing all the projects and programmes to planned extent, resulting in only partial utilisation of resources intended for fulfilment of targets. However, due to major efforts of IB and IA in the recent years of the period it can be said that the targets of the Operational Programme have been fulfilled and planned resources

¹⁷ [Annex to the Commission Decision amending Decision C\(2013\) 1573 on the approval of the guidelines on the closure of operational programmes adopted for assistance from the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund \(2007–2013\)](#)

successfully used. Cooperation and operative response by and between IBs and IAs contributed a lot to the implementation of projects, when there was a risk that project implementation might be at a standstill.

Based on the final expenditure of the Operational Programme and considering outstanding or uncollectible recoveries, the final Community budget of the Operational Programme was 1,457,803,526.30 euros (according to table 2). This is a very satisfactory result.

In view of commitments taken under priority axes of the Operational Programme, already more than half of the commitments were taken under priority axes in 2009 and payouts followed in the same direction with a yearlong delay. In 2010, almost half of the payouts had been made, except for the technical assistance priority axis, where majority of payouts were made during the last years.

At the Monitoring Committee's meeting on 09.02.2017 participated 16 members or substitute members of the Monitoring Committee, and also one EC observer and six observers from ministries and partner organisations.

Decisions and opinions adopted (incl. possible deadlines for implementation thereof):

to approve the final report for period 2007-2013. No proposals were made.

3 RAKENDUSKAVA ELLUVIIMINE

Järgnev peatükk annab ülevaate rakenduskava elluviimist mõjutanud olulistest majandusarengutest ning peamistest rakendamisega seotud probleemidest ning riskidest. Käsitletakse valdkondlikes prioriteetides, strateegiates ning õigusaktides toimunud muudatusi, kirjeldatakse seoseid ja panust olulisematesse Eesti ja ELi strateegiadokumentidesse ning struktuurifondide horisontaalsetesse teemadesse.

3.1 Olulisemad majandusarengud

Konkurentsivõime

Eesti reaalse konvergenti¹⁸ tempo on olnud kiire ning jõudsalt on lähenetud ELi keskmisele. Eesti SKP moodustas 2015. a EL28 keskmisest 75%, samas 2006. a oli vastav näitaja 64%.

Eesti majanduse kohanemine algas seejuures juba 2007. a, mil majanduse kasvutempo hakkas seoses majandustsükli pöördumisega järk-järgult vähenema. 2008. a keskpaigani võis kohanemist pidada ootuspäraseks ning majanduse konkurentsivõimet parandavaks arenguks. Vahetult pärast 2008.–2009. aastate majandussurutist oli majanduskasvu taastumine kiire, kuid viimastel aastatel on majanduskasv jäänud ootustele ja potentsiaalile alla. 2015. a jäi majanduse reaalkasv potentsiaalile alla, ulatudes 1,1%ni. Seejuures on majanduskasv püsinud peamiselt tugeval eratarbimisel, mida on toetanud reaalpalga ja tööhõive kasv ning madal tööpuudus. 2015. a oli eratarbimise reaalkasv pärast kriisi kiireim ning ulatus 4,8 %ni.

Kaubanduspartnerite majanduskasv on olnud oodatust tagasihoidlikum, mis piirab ka Eesti eksporditava sektori kasvu. Eesti ekspordi turuosa maailmas vähenes mõnevõrra 2013.–2014. aastatel. Ühe põhjusena võib nimetada langust Venemaa, Ukraina ja Kasahstani arvelt. Majanduse polariseerumine konkurentsivõime mõttes kasvab: osade ekspordi kaubagruppide konkurentsivõime paranemisega kaasneb samaaegne struktuurse kaubandusdefitsiidi kasv teistes kaubagruppides. Samas 2013. a lõpu seisuga ekspordis 14 364 ettevõtjat, mida on kaks korda rohkem kui aastal 2006. Ekspordivate ettevõtjate arvukus näitab, et on tekkinud tugev baas ekspordikogemust omavatest ettevõtjatest, mille pinnalt saavad edaspidi kasvada ka ekspordimahud.

Eesti viimase 10 aasta keskmine tootlikkuse reaalkasv on olnud kiirem kui Euroopas keskmiselt (ka 2009. a langust arvesse võttes). Kui 2006. a oli Eesti tootlikkus hõivatu kohta 60,7% ELi keskmisest, siis 2014. a (mille kohta on saadaval viimased andmed) ulatus tootlikkus 73,8%ni ELi keskmisest. Aga SKP inimese kohta ELiga võrdluses on jätkuvalt madal, mille peamiseks põhjuseks on just suhteliselt madal tootlikkus. Tootlikkuse madal tase on seotud nii väikese koguteguritootlikkuse kui ka kapitalimahukusega. See tähendab, et ettevõtted on vähe investeerinud, kasutatakse palju inimressurssi, valmistatakse suhteliselt odavat toodangut ning osutatakse madala lisandväärtusega teenuseid. Samas 2013. a lõpu seisuga oli Eestis 1000 elaniku kohta juba 53,1 tegutsevat ettevõtjat, mida on 69% võrra enam kui 2006. a.

Eelmise majandustsükli buumiaastail ületas tööjõukulude kasvutempo tootlikkuse oma. Majanduslanguse järgselt suurenesid välisnõudluse paranemise toel tööde mahud nii tööstussektoris kui ka enamikus teenindusharudes, mislābi müügitulud kasvasid ja kasumlikkus

¹⁸ Reaalne konvergentis kirjeldab tulutasemete ühtlustumist ja seda mõõdetakse tavaliselt reaalse sisemajanduse koguproduktina ühe elaniku kohta.

taastus. Oluline mõju oli ettevõtete tegevuskulude, eelkõige tööjõukulude kärpimisel, millega kaasnes efektiivsuse kasv ja konkurentsivõime suurenemine. Viimastel aastatel on tööjõukulude kasv ületanud tootlikkuse kasvu ehk tööjõukulude suurenemine ei ole oluliselt reageerinud majanduskasvu aeglustumisele püsivate tööturu pingete tõttu. Reaalne tööjõuühiku kulu muutus oli 2014. a 4,3%.

Konkurentsi võime Eesti töötlevas tööstuses ja teenuste valdkonnas on teiste Kesk- ja Ida-Euroopa riikidega võrreldes keskmisel tasemel. Eestis on uuenduslik IKT-teenuste sektor ja head ettevõtlusega alustamise tingimused. Eksport hõlmab aga sellegipoolest peamiselt madal- ja kesktehnoloogilisi tooteid ja investeeringud on viimastel aastatel pigem vähenenud.

Tootlikkuse jätkusuutlikkuse suurendamiseks on panustatud konservatiivse eelarvepoliitikaga. Riigivõlg on väga väike ja finantsvarade kasvatamiseks planeerib valitsus struktuurselt tasakaalus eelarveid või ülejäägiga eelarveid. Jõukamatele ELi riikidele järele jõudmiseks ning tootlikkuse kasvu ja võrdsuse tagamiseks on vaja suuri avaliku sektori kulutusi. Arendamist vajavad aktiivne tööturupoliitika, taristu, täiendusõpe ja kutsehariduse kättesaadavus.

Edaspidi on Eesti **pikaajaline kasvuvõimekus prognooside kohaselt 3%**. Hoogsam kasv on piiratud nii elanike arvu vähenemise kui ka praeguseks välja kujunenud tootmisstruktuuri, sisseseade ja -tehnoloogia tõttu, mida on varasemaga võrreldes keerulisem ja kulukam täiendada.

Energia

Riigi konkurentsivõimet üha enam mõjutavaks teguriks on majanduse ressursi- ja energiamahukus ning erinevate sektorite võime saavutada ressursi- ja energiasäästu kaudu uute tehnoloogiate ja lahenduste kasutuselevõtt. Majanduse struktuuri ja geograafilist asendit peegeldab ka Eesti energiatarbimine. Vähesed energiatarbimise ja põlevkivienergeetika tõttu on CO₂ heitkogused üsna suured. Eestis on viimastel kümnenditel kasvuhoonegaaside (KHG) heitkoguseid märkimisväärselt vähendatud. Kui 1990. a oli KHG arvestuslik heitkogus väljendatuna süsinikdioksiidi ekvivalendina ligikaudu 40 mln tonni, siis 2014. a oli kasvuhoonegaaside inventuuri kohaselt heitmeid 21 mln tonni (v.a LULUCF sektor), mis tähendab ligikaudu 47% vähenemist võrreldes baasaastaga. Taastuvenergia osakaal oli 2014. a lõpptarbimises 26,5%.

Üldine energia lõpptarbimine püsis aastatel 2004–2013 vahemikus 32–34 TWh. Täna ja kümne aasta tagust energiatarbimise taset sektorite kaupa võrreldes paistab silma tööstuse (osakaal kogutarbimisest ca veerand) energiatarbimise kahanemine – tööstuse summaarne energiatarbimine on kahanenud ligikaudu 1000 GWh. Samas on energiatarbimine teistes lõpptarbimise sektorites (transport, kodumajapidamised, teenindussektor) enam-vähem sarnases ulatuses (keskmiselt 500 GWh) kasvanud. Enim energiat ehk ligikaudu kolmandik kasutatakse seejuures kodumajapidamiste sektoris.

Teadus

Eesti riik on aasta-aastalt pidanud vajalikuks üha enam toetada teadmispõhise majanduse arendamist ning panustanud selleks nii innovatsiooni kui TjaA võimekuse tõstmisesse ja investeeringute suurendamisse.

Akadeemilise teadustegevuse kvaliteet ja maht on Eestis kasvanud. Välja on kujundatud kvaliteedikonkurentsil põhinev, toimiv ja arenev TAI süsteem ning ettevõtlussektori tugistruktuur. 2015. a ulatusid TjaA kulutused 1,5%ni SKPst, kusjuures erasektori TjaA kulud olid 0,69% SKPst.

ELi struktuurivahendite toel on uuele tasemele jõudnud ka Eesti teadusasutuste uurimistöö keskkond, seda nii kaasaegsete ruumide kui aparatuuri mõttes – teadustöö keskkond ei ole Eestis kunagi varem olnud nii hea ja mõnedki laborid on jõudnud maailma tipptasemele väga lähedale. Samuti panustati perioodil 2007-2013 gümnaasiumivõrgu korrastamise, mille raames ehitati viis uut regionaalset gümnaasiumi. Lisaks kaasajastati kutseõppeasutuste õppekeskkonna, kus loodi 17 000 uut kaasaegse õppetehnikaga varustatud õppekohta. Olulisel kohal oli ka hariduslike erivajadustega õpilaste (HEV) õpikeskkonna kaasajastamine, mille tulemusel paranes 1 841 HEV õpilasel õppimis- ja elutingimused. Lähtuvalt eeltoodust on Eestis loodud tänapäeva tingimustele vastavad õppimisvõimalused ja ka kõrghariduse teadustöö tegemiseks.

Tööhõive

Majanduslanguse aastatel tööhõive määr nii linnas kui ka maal kahanes ning alates 2011. a on see taas tõusuteel. 2015. a üldine tööhõive määr oli 76,2%. Tähelepanu väärib asjaolu, et tööhõive määr on maapiirkondades pärast majanduslangust taastunud kiiremini kui linnalistes asulates. Tööhõive määr maapiirkondades oli 2014 a. 73,2%, samas 2005. a oli sama näitaja 65,4% ja 2008. a 73,3%. Probleemiks on samas töötajate oskuste pakkumise ja nõudluse mittevastavus, mis põhjustab struktuurset tööpuudust ning samuti vähendab tööjõu pakkumist väljaränne.

Seoses majanduslangusest tingitud töökohtade vähenemisega suurenes 2010. a hüppeliselt ka pikaajaliste töötute hulk. Kui 2008. a moodustasid pikaajalised töötud kõigest töötutest 31%, siis 2011. a 57%. Pikaajalise töötuse määr kogutööjõus on näidanud stabiilset langustendentsi. 2015. a moodustasid pikaajalised töötud kõigest töötutest 38% ning pikaajalise töötuse määr oli 2,4%.

Seoses töökohtade vähenemisega majanduslanguse perioodil on keskmisest kiiremini suurenenud noorte töötuse määr, ulatudes 2010. a 32,9%ni. Siiski hakkas näitaja seejärel jõudsalt vähenema ning 2015. a langes noorte töötus 13,1%ni, mis on aga endiselt ülejäänud tööealise elanikkonnaga võrreldes kaks ja pool korda kõrgem.

Vaatamata majanduskriisi ajal suurenenud tööpuudusele on inimeste majanduslik aktiivsus ja tööjõus osalemise määr näidanud viimastel aastatel stabiilset kasvu. Positiivse trendina on osa tööpuuduse suurenemisest põhjustatud mitteaktiivse elanikkonna vähenemisest ja varem tööturul eemal olnud inimeste tööotsingute alustamisest.

Haridus

Suur osa Eesti tööjõust (vanusegrupis 25–64 aastat) on kas põhi- või üldkeskharidusega ega oma erialast haridust (kutse- või kõrgharidus). 2009. a oli selliseid inimesi 35%. 2015. a vähenes eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute osakaal 29,2%ni, kuid langus on olnud võrdlemisi aeglane. Kõige enam on erialase hariduseta inimesi 25–29-aastaste seas, keskmisest enam on neid ka 30–40-aastaste ja 60–64-aastaste seas. Madala haridustasemega mitteõppivate

noorte osakaal (2015. a 11%) ei ole viimase 10 aasta jooksul oluliselt vähenenud. Samuti ei ole märgata positiivseid kestlikke arenguid ka elukestvas õppes osaluses.

Siiski on viimastel aastatel väljalangevus üldhariduskoolide päevasest õppest vähenenud ja edasiõppijate osakaal põhihariduse lõpetajate hulgas on olnud stabiilne. Positiivne on ka täiskasvanute osaluse kasv kutseõppes. Kutsehariduses on vähenenud õpingute katkestajate arv. Peamiseks negatiivseks trendiks eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute osakaalu vähenemisel on aga õpingute jätkamise vähenemine peale gümnaasiumi.

Demograafilistest arengutest tulenev õpilaste arvu vähenemine mõjutab kõige enam gümnaasiumivõrku ning seejärel kõrgkooli. Prognooside kohaselt väheneb lähiaastatel kõrghariduse esimesel astmel õppijate arv ligikaudu 5% aastas. Struktuurivahendite abil edendati ja optimeeriti gümnaasiumite ja kutsehariduskoolide võrgustikku ning perioodil 2014-2020 viiakse läbi põhikoolide ja gümnaasiumite koolivõrgustike laiaulatuslik korrastamine.

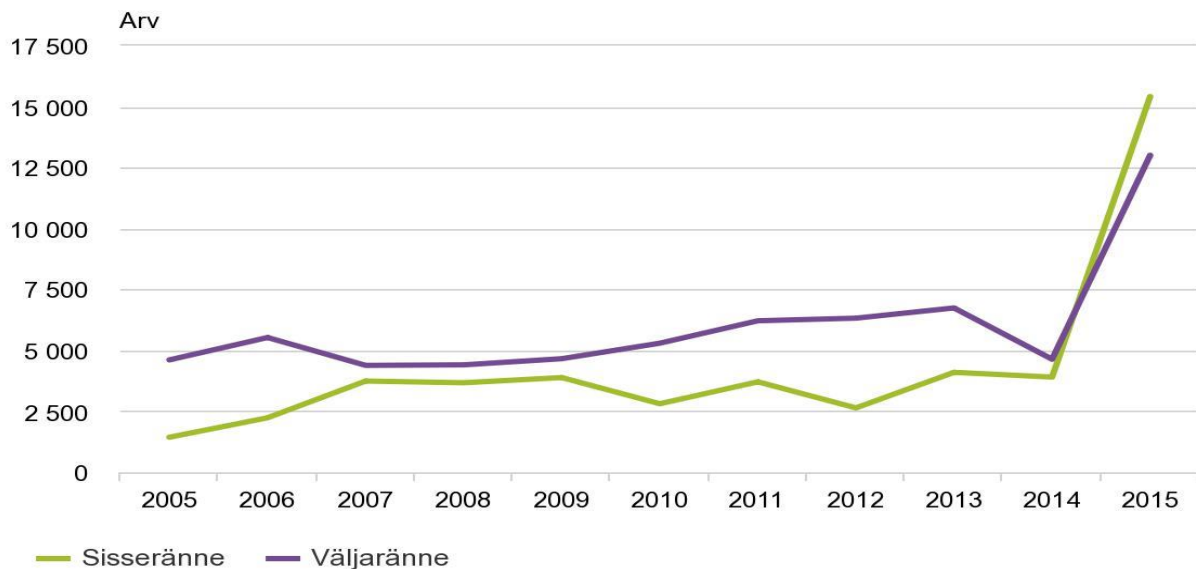
Live

Eesti tulevased demograafilised trendid sarnanevad Euroopa üldiste trendidega. Viimase kümnendi kõrgeim sündimuskordaja oli Eestis aastatel 2008 ja 2010, mil ühe naise kohta sündis keskmiselt 1,72 last. Alates 2010. a on sündimuskordaja vähenenud. Vähenemine peatus 2014. a, mil näitaja näitas mõnevõrra tõusu, olles 1,54 (2013. a 1,52). Iibe langus 1990ndatel ei ole tänaseks tööealise elanikkonna osakaalu veel mõjutanud, kuid märkimisväärne mõju ilmneb juba lähiaastatel. Rahvastiku vähenemine toimub põhiliselt tööealiste inimeste (15–64-aastaste) arvelt ning 20 aasta pärast elab Eurostati prognooside kohaselt Eestis üle 100 000 tööealise inimese vähem.

Vastavalt Statistikaameti uuringule „[Eesti rahvastikuprognosis 2040: neli positiivset stsenaariumi](#)“ näitab praegune rahvastikuseis ja -trendid selget suunda vananemise ja vähenemise poole. Vananevas ühiskonnas väheneb sündivate laste arv. Osaliselt tuleb see sündivate naiste arvu vähenemisest, osaliselt sellest, et sündide arv jääb alla taastetaset – sündiv põlvkond on väiksem kui sünditav.

Teine oluline tegur sündimuse kõrval, mis mõjutab Eesti rahvaarvu, on välisränne. Kahe viimase rahvaloenduse soo-vanusjaotuse ja sündide-surmade statistika järgi saab välja arvutada, kes on Eestist aastatel 2000–2011 lahkunud. Välisrände tõttu on Eesti rahvastik sel perioodil vähenenud 42 500 inimese võrra. Lisades sellele 2012. ja 2013. aasta välisrände saldo, saab tulemuseks, et 1. jaanuariks 2014 oli möödunud 14 aasta jooksul välismaale lahkunud ligi 49 000 inimest rohkem kui Eestisse saabunud. Samas lisatud jooniselt nr 5 on näha, et viimastel aastatel on märgatavalt tõusnud sisseränne ja eriti 2015. a on see suurem, kui väljaränne. Ehk antud info põhjal, kas antud trend on jätkuv on veel vara ennustada. Samas arvestades pagulaskriisi Euroopas, siis saab välja tuua seda, et esitatud rahvusvahelise kaitse taotluste arv on võrreldes teiste EL liikmesriikidega on aasta-aastalt kasvanud ja on näha, et see ka jätkub. Ehk on eeldada, et sisseränne Eesti riiki on hakanud kiiremini kasvama, kui väljaränne.

Joonis 5. Eesti sisse ja väljaränne 2005-2015

Ränne Eestis, 2005–2015

Allikas: Statistikaamet

Allikas; Statistikaamet (16.03:2017)

3.2 Olulisemad probleemid ja riskid

Peatükk annab esimeses osas ülevaate peamistest probleemidest ja toob selgelt välja nende lahendamiseks kasutusele võetud abinõud. Teises osas kirjeldatakse kaardistatud riske, nende ennetamist ning maandamist rakenduskava elluviimisel. Probleemid ja riskid on välja toodud fondipõhiselt.

3.2.1 Probleemid

Ülevaade rakenduskava elluviimisel tekkinud olulisematest probleemidest, mis on takistanud tegevuste plaanipärasest elluviimist ja eesmärkide saavutamist:

- Perioodi jooksul olid **ettevõtluse suunas** peamisteks probleemideks üksikute meetmete ja programmide rakendamise mured, riigihangete reeglite rikkumised TSi tasandil, erinevate tasandite audititele kuluv ressursss ning ka toetuse taotluste kõikuv kvaliteet:
 - 2010. a oli „**Teadmiste- ja tehnoloogiasirde baasfinantseerimise meetmes**“ probleemiks riigieelarveliste asutuste (näiteks Tallinna Tehnikakõrgkool ja Eesti Mereakadeemia) toetuste väljamaksmise ajastamine. Riigieelarvelistele asutustele tuleb toetus välja maksta kulude tegemisega samal aastal, vastasel juhul jääks TS sisuliselt toetussummast ilma. See tähendas aga täiendavat halduskoormust täiendavate ettemaksete ja aruandluse näol. Eriti keeruline oli toetuse maksmine aasta lõpus tehtavate kulude eest, kus aeg kulude tegemisest kuni kalendriaasta lõpuni on väga lühike.
 - „**Tehnoloogia arenduskeskuste meetmes**“ olid 2010. a tõsiseks probleemiks ettemaksetega kaasnevad põhjendamatud kulud. Vastavalt Nõukogu määrusele 1083/2006 oli riigiabi saavatel TSiidel (tehnoloogia arenduskeskuste toetuste andmine on reguleeritud riigiabi loa alusel) ettemaksed lubatud üksnes

pangatagatise või samaväärselise toimega avaliku sektori finantsvahendi olemasolul. Et kindlustada TAKide pangagarantii kättesaadavus, oli pangagarantii tagatud 75% ulatuses KredExi ja 25% ulatuses tehnoloogia arenduskeskuste omanike garantiiga. Teisisõnu, tulenevalt eelmainitud regulatsioonist maksid TAKid pankadele tasusid eelnevalt 100%liselt maandatud riski eest. Seetõttu olid suurtest toetussummadest lähtuvad rahaliselt suuremahulised riskitasud ühelt poolt põhjendamatud ja teisalt TjaAga tegelevatele ettevõtjatele tihtilugu üle jõu käivad.

- **Klastrite arendamise programmi** rakendamisel vajasid 2013. a lahendamist probleemid, mis olid peamiselt tingitud meetme määruse ja muude õigusaktide valesti tõlgendamisest (näiteks ebakorrektselt vormistatud hankedokumendid).
- **Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeetme** vastu oli 2014. a huvi erinevatel põhjustel tagasihoidlik. Põhjuseks võib tuua teiste toodetega võrreldes madalama toetuse määra (väikeettevõtjale 45% ja keskmise suurusega ettevõtjale 35%) ning kindlad tulemusindikaatorid (10% müügikasv, 10% lisandväärtuse kasv ning 10% TjaA investeringute kasv), mis panid ettevõtjad kahtlema, kas suudetakse vajalikud tulemused suhteliselt lühikese projekti perioodi jooksul saavutada.
- **„Allutatud laenu programmi“** raames tulenevalt üldisest majanduskliima paranemisest, majanduskeskkonna riskitaseme alanemisest ja pankade omavahelisest tihenunud konkurentsist olid pangad valmis tugevamaid ettevõtteid finantseerima järjest soodsamatel tingimustel. Seetõttu puudus eriti viimastel aastatel ettevõtetel programmi raames pakutava allutatud laenu vastu nõudlus ja meetme „Allutatud laenu programm“ vahendite kasutamine on olnud planeeritud tagasihoidlikum. Võttes arvesse meetme „Allutatud laenu programm“ eelarvet, on RÜ hinnangul programmi rakendamine rahuldav, vahendite efektiivsemaks kasutamiseks laiendati 2016. a programmi raames pakutavate toodete valikut ja allutatud laenu kõrvale hakati pakkuma ka käendust, mida erapangad nii palju ei paku ja ettevõtetel on antud toote vastu suurem vajadus.
- Samuti oli aastate jooksul probleemiks erinevate tasandite ja asutuste poolt läbi viidavatest **audititest** tulenev suur aja- ja ressursikoormus (seda nii auditite läbiviimisel kui ka hilisemal auditi aruannete menetlemisel ning järelaruandlusel). Lahenduseks oleks auditite selge ajaline piiritletus ning e-kirja teel üksikute esitatavate küsimuste koondamine ühte kirja, kuna tihe ja üksikute küsimuste esitamine tekitab segadust ja ohtu, et mõlemad pooled ei pruugi täpselt aru saada esitatava küsimuse sisust, mis omakorda võib põhjustada auditiprojekti hilisemal läbivaatamisel täiendavat ajakulu ning võimalusel välistada AA, KA ning RA kontrollide dubleerivust.
- Lisaks on kogu perioodi vältel RÜd välja toonud, et **toetuse taotluste kvaliteet on olnud kõikuv**, näiteks „Turismiinfo jaotuskanalite toetuses“. 2011. a esinenud probleemiks oli taotluste nõuete spetsiifilisest tulenevate detailide rohkus (nt ehitusseadusest tulenevad nõuded) ja taotlejate teadmatus tulenev kehv taotluste koostamise tase, mille tõttu esitati puudujääkidega taotluseid, mille tõttu võttis otsustusprotsess plaanitust rohkem aega.
- Läbi aastate on TSi märkinud, et **korraldatud riigihangete läbiviimine** on olnud ajamahukas ning seetõttu on projektide elluviimise aeg osutunud planeeritud pikemaks. Hangete probleem oli üleval ka RÜs kui TSi tasandil, kus tugiüksustel olid keeruliste

hangete läbiviimise protsessi panustamisel piiratud võimalused. Probleemi lahendamiseks suurendati RÜdes hangetega tegelevate töötajate hulka. Alustati TSide riigihangete nõustamist, hangete korraldamist ning viidi sisse hangete eel-, vahe- ja lõppkontroll, et ennetada hangete korraldamisest tulenevate vigade esinemist.

- Samuti tegi perioodi vältel muret **taotlejate nõrk finantsseis** ja sellest tulenev mitteabikõlblike kulude rohkus, eriti „Loomemajanduse tugistruktuuri toetuse“ meetmes. Enamikul keskustel puudus pidev baassissetulek, mistõttu lisati projekti kuludesse kõikvõimalikke (mitteabikõlblikke) kulusid, mille hindamine oli RÜle ajamahukas. Maksetaotluste kvaliteedi parandamiseks korraldas RÜ erinevaid koolitusi, et tõsta TSide teadlikkust ning juhtida tähelepanu enamlevinud aruandluse vigadele.

TiaA ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas 2015. a ja kogu perioodi vältel olid RÜs (SA Archimedes) peamiselt TSide poolt korraldatud riigihangete probleemid ja muret tekitas ka ajas muutuv auditi praktika:

- **Hangete korraldamata jätmise TSide poolt**
Teema oli eelkõige seotud kemikaalide ja laobitarvikute hankimisega. Asutused ostsid projektide raames suurtes kogustes kemikaale ja laobitarvikuid, kuid ei viinud selleks läbi hankemenetlusi. Kemikaale ja laobitarvikuid ostetakse teadustöö tarbeks nii projektides kui ka teadustöö tarbeks pidevalt, kuid TSide ei analüüsinud soetuste rahalist mahtu ning ei võrrelnud hindu. Hangete korraldamata jätmise oli nii asutustekui ka valdkondadeülene teema. Asutused põhjendasid oma tegevust sellega, et teadustööks vajalike kemikaalide ja tarvikute ostmine on ajas prognoosimatu ja sõltub otseselt teadustöö sisust. Samuti oli TSide sõnul ostetavate kemikaalide ja tarvikute varieeruvus kvaliteedi osas nii suur, et vajadusi ei ole võimalik üheselt kirjeldada. Seega ei olnud võimalik ostude eeldatavat maksumust välja arvutada ning hanget kõigile kaubagrupidel korraldada.
- **Vead hangete korraldamisel**
Hangete kontrolli käigus tuvastas RÜ ja samuti AA poolt korraldatud JKS auditite järelkontrollide käigus mitmeid eksimusi hangete läbiviimisel. Kõige levinumad vead olid järgmised:
 - a) vale hankemenetluse liigi valik või hankemenetluse liigi valiku põhjendamata jätmise. Enamlevinud vale hankemenetluse liik oli väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlus;
 - b) liiga kõrge käibenõude seadmine pakkujatele. RMi praktika näeb ette, et käibenõue aasta kohta ei tohi olla suurem kui hangitava eseme 2–2,5-kordne maksumus;
 - c) hankelepingu muutmine ja läbirääkimiste pidamine.
- **Vead hanketingimuste tõlgendamisel**
 - a) RÜ tuvastas rea investeringuprojekte, mille ehituslepingutes oli lubatud tellija reservi kasutamine. Mitmetes projektides oli tellija reservi kasutatud valesi, töid oli ära jäetud ja uusi tellituid, mis ei olnud lubatud. Rikkumiste raames oli sisuliselt tegemist hankelepingu muudatusega ja TSide ei arvestanud RHSis sätestatud lepingute muutmise piiranguid;
 - b) raamlepingute puhul ei olnud tellija lepingu sõlmimisel lahti kirjutatud tingimusi, kuidas iga hankimise puhul ost sooritatakse. Kasutati rahalisi piire (nt alla 1000-euroste ostude puhul võib ostu teha ükskõik millisel ühelt raamlepingu partnerilt), mis ei ole aga RHSi seisukohalt õige käitumine.

Hangete vigade ärahoidmiseks ja ka JKSi auditi soovitusel tehti RÜs mitmeid muudatusi hangete kontrollimisel. Alates 2014. a töötas RÜs 4 hankespetsialisti, kes kontrollisid hankeid kahel tasandil ning hankespetsialistide rakendamine osutus edukaks muudatuseks. TSide nõustamine paranes, mistõttu paranesid TSide läbiviidavad hanked.

- **Abikõlblikkuse tõlgenduste ja kontrolli fookuse ebaselgus**

Oli kontrollivaldkondi, milles abikõlblikkuse tõlgendused ja kontrolli fookus olid jätkuvalt lahtised või oli oht, et see muutub tulenevalt auditi seisukohtadest või muudest asjaoludest (hangete menetlusliigi valik, riigiabi, tööajatabelid). Edasiste vigade ärahoidmiseks loodi RÜs abikõlblikkuse nõuniku ametikoht, kelle ülesandeks oli SV üleste jt EK-i toetuste (sh Horisont) abikõlblikkuse teemade seire ja RÜ üleste abikõlblikkuse seisukohtade kujundamine. Samuti toimus terve perioodi jooksul järjepidev TSide nõustamine ja kommunikatsioon abikõlblikkuse tõlgenduste osas.

- **Auditite praktika muutumine ajas**

Perioodi lõpus suurenes tagasinõuete hulk seoses abikõlblikkuse tõlgenduste muutusega, mis tõi kaasa täiendavate kontrollide läbiviimise. Olukorra leevendamiseks toimus RÜ poolt pidev kõigi projektiauditite analüüs ja praktikate vahetamine teiste RÜdega. Samuti toimus vaidluste korral tihe infovahetus TSidega.

Transpordi suundades olulisi probleeme perioodi vältel ei esinenud ning koostöö erinevate asutuste vahel oli hea. Samas mõningast mõju avaldasid projektide elluviimisel auditite läbiviimisest tulenevad erimeelsused ja ka üksikutel juhtudel projektide kallinemine. Samas leiti kõikidele esilekerkinud probleemidele lahendused ja suuna rakendamine laabus ilma suuremate probleemideta. Näiteks 2014. a sai üldisema lahenduse freespuru abikõlblikkuse probleem, mille osas AAI, KAI ja RAI (MKMil) olid erimeelsused ning millele EK andis oma seisukoha, et nimetatud kulud on maanteede valdkonna **teerekonstrueerimise projektide mõistes abikõlblikud**.

Infoühiskonna suunas perioodi vältel olulise mõjuga probleeme ei esinenud, kuid teisalt on kogu perioodi vältel olnud üheks väljakutseks riigihangete pikk planeerimise protsess, mis tulenes eelkõige IT-arenduste keerukusest. Kordaminekuks saab samas pidada ka RÜ koostatud IT-hankelepingu näidist, mille riigiasutused üldiselt hästi vastu võtsid:

<https://itpraktikud.eesti.ee/dokuwiki/doku.php?id=itari:toogrupid:erasektor:start>

MARK TA ja HTA suundades perioodi vältel märkimisväärseid probleeme ja riske ei esinenud.

Perioodi jooksul oli rakenduskava raames ka neljal korral **maksete peatamisi EK-i poolt**. Kuid kõik esilekerkinud probleemid on perioodi jooksul leidnud lahenduse parendatud või täiendatud rakendussüsteemi ning täiendavate kontrollide kaudu:

1) 11.04.2011 kirjaga peatas EK EASi MARK prioriteetse suuna 1 ja EARK prioriteetse suuna 4 maksed seetõttu, et Euroopa Kontrollikoda leidis oma auditi käigus EASi projektides mitmeid võimalikke hangete rikkumisi, mis viitasid EK-i hinnangul süsteemsele probleemile. Enamik tähelepanekuid võeti Euroopa Kontrollikoja poolt pärast Eesti poolseid selgitusi auditi

aruandest maha. Lisaks tegi EAS oma hangete kontrollisüsteemis parendusi, millest saadeti ametlik ülevaade ka EKile. EASi süsteemi parenduste info saamise järgselt avas EK oma 09.06.2011 kirjaga maksed.

2) 21.10.2011 peatas EK kõikide rakenduskavade maksed tulenevalt AA läbi viidud makseasutuse auditist, mille tulemusel anti **makseasutusele III kategooria**. Põhjuseks oli see, et makseasutusel puudus tõendatav ülevaade RÜ/RA kontrollidest, sh sellest, kas kontrollid on piisavad või ei. Kuna EK jaoks ei olnud piisav, et süsteemide toimimise osas tugineb MA tööprotseduuride kirjeldustele, KA poolt tehtud vastavushindamisele ning nende täitmises AA süsteemiaudititele ning ei vii ise läbi järelevalvet selle üle, kuidas RÜ/RA kulude nõuetele vastavust tagavad, peatas EK maksed. Probleemi lahendamiseks (august–detsember 2011) viis makseasutus läbi ulatusliku kõiki projekti- ja JKSi auditeid hõlmava analüüsi, kaardistas kõikide RÜde protseduurid ja kontrollid ning viis läbi hulgaliselt paikvaatlusi tuvastamiseks, kas RÜd olemasolevaid protseduure järgivad. AA viis 2011. a detsembris läbi auditi punktis kolm nimetatud MA tegevuste hindamiseks ning MA sai järelauditi käigus JKSi toimimisele II kategooria. Järelauditi II kategooria tulemusel avas EK Eestile detsembris 2011. a maksed.

3) 03.04.2012 kirjaga peatas EK Eestile toetuse maksed nelja RÜ (EAS, VTA, SA Innove, Sotsiaalministeerium) riigihangetega seotud meetmete raames, sest tuvastati, et RÜde tehtavad riigihangete kontrollid ei olnud piisavad. Elukeskkonna arendamise rakenduskavas puudutas maksete peatamine EASi, SA Innove ja Sotsiaalministeeriumi meetmeid. Riski maandamiseks koostati tegevuskava riigihangete kontrollide tugevdamiseks. Tegevuskava raames parendati 2012. a I poolaastal RÜdes hangete kontrolle (uuendati riigihangete kontroll-lehti, viidi läbi koolitusi, vajadusel värvati täiendavat personali) ning kontrolliti tagantjärele üle riskantsed hankemenetlused (sh tehti tuvastatud rikkumiste osas vajalikud finantskorrektsioonid). Pärast tegevuskava elluviimist viidi RÜs perioodil mai–august 2012. a läbi riigihangete kontrolli süsteemiauditid, mille tulemusel hinnati EASi ja SA Innove süsteemid piisavalt toimivaks (II kategooria), Sotsiaalministeeriumi süsteemid aga olulisi parendusi vajavaks (III kategooria).

Süsteemiauditite tulemusel teatas EK 13.08.2012 kirjaga Ares (2012) 966662, et Sotsiaalministeeriumi meetmete maksed olid jätkuvalt peatatud ning taastas 28.09.2012 kirjaga Ares (2012) 1143228 Eestile toetuse maksed kõigis seni peatatud EASi ja SA Innove meetmetes.

4) 14.02.2013 peatas EK tulenevalt AA auditite aastaaruandes välja toodud vea määrast, mis ületas 2%, Eestile ajutiselt MARK maksed. Maksete taastamiseks soovis EK iga-aastase finantskorrektsioonide aastaaruande ennetähtaegset esitamist. Aruande põhjal veendus EK, et korrektsioone on piisavas mahus tehtud ning taastas peatatud maksed 12.03.2013.

3.2.2 Riskid

Probleemide ennetamiseks ja tegevuse planeerimiseks toimub struktuurivahendite rakendamise administratsioonis igal aastal ühtse metoodika alusel riskide hindamine. Riskide kaardistamisel lähtutakse neljast süsteemi-üleselt kokkulepitud eesmärgist– tagada rakenduskavades seatud eesmärkide täitmine, maksimeerida väljamakseid, minimeerida tagasinõudeid ja teha seda kõike kuluefektiivselt (põhimõttel “vähemaga rohkem”). Asutused kaardistavad ning hindavad oma vastutusala tegevusi puudutavaid riske (mõju ja tõenäosust), võttes arvesse eelneva aasta realiseerunud probleeme ja järgneva aasta tegevusprioriteete.

2015. a riskide hindamise kokkuvõttena asutuste üleselt perioodiga 2007-2013 seotud riske kriitiliseks ei hinnatud, samuti ei hinnatud kriitiliseks ühtegi perioodiga 2007-2013 seotud riski KA. Perioodi jooksul tekkinud riske on asutused maandanud jooksvalt ning järeltegevused on loetud piisavaks.

Perioodi riskide ülevaade aastate kaupa:

2007. a oli perioodi 2007-2013 vahendite rakendussüsteem veel enamjaolt ettevalmistamise faasis. Vastavusauditite käigus ei tuvastatud kogu rakendussüsteemi puudutavaid riske või probleeme. 2007. a sügisel koondati kokku kõikide asutuste, sh KA, riskide hindamise tulemused, mis olid järgmised.

- 1. Võimalikud viivitused suuremate infrastruktuurimeetmete ettevalmistamisel, projektide valikul ja rahastamisel, sest olulised viivitused antud meetmete rakendamisel võisid tuua kaasa olulise finantsriski, mis seondub automaatse kohustustest vabastamisega (N+2(3) reegluga). Kuna kohustustest vabastamise risk tuleb tuvastada piisavalt aegselt, et vahendeid ümber paigutada või teisi abinõusid kasutusele võtta, tuvastati riskina ka see, et potentsiaalsed probleemid vahendite kasutamisega selguvad või neid tunnistatakse liiga hilja.**

Kesksed tegevused riski maandamiseks olid järgmised.

- I. Kõikide suuremahuliste infrastruktuurimeetmete ettevalmistamist seirati, vajadusel viidi lahendamist nõudmist teemad aruteluks VV tasandile. Meetmete ettevalmistamise ajakava avaldati internetis aadressil www.struktuurifondid.ee.
 - II. Kui meetme rakendamises tekkis olulised viivitusi ning sellest tulenevalt oluline kohustustest vabastamise risk, siis oli kavas läbi rääkida ja kokku leppida erinevate osapooltega tegevusplaanid, et oht ära hoida.
- 2. Eelnevad vähesed kogemused programmi tüüpi tegevuste ettevalmistamisel ja elluviimisel, samuti programmide elluviimisega kaasnev suurenev halduskoormus riigi jaoks, sest see võis tuua kaasa viivitusi programmide rakendamisel ning see omakorda finantsriske.**

Kesksed tegevused riski maandamiseks olid järgmised.

- I. Programmide teemal korraldati mitmeid koolitusi, seminare ja nõupidamisi kogemuste vahetamiseks. Programmide koostamine toimus koostöös RMiga.
- 3. Meetme ettevalmistamise kuhjumine lühikesse ajaperioodi, sest suure halduskoormuse kuhjumisel tekib oht, et ei suudeta tagada kvaliteeti ning piisavat koordineerimist meetmete vahel.**

Kesksed tegevused riski maandamiseks olid järgmised.

- I. Koostati meetmete ettevalmistamise ja avamise ajakava, mida ajakohastatakse regulaarselt. Konkreetne ajakava võimaldas paremini tööd ning koormust planeerida nii RMil kui teistel asutustel ning sotsiaalpartneritel. Ajakava oli avalikustatud aadressil www.struktuurifondid.ee.
 - II. RM seiras ka paljude meetmete puhul seda, kas oli kaasatud teisi ministereid ja osapooli ning kas meetmetevahelised piirjooned ning omavahelised seosed ning projektide valikupõhimõtted on läbiräägitud.
- 4. Läbivalt peeti oluliseks ka personaliriski e. eelkõige suurt personalivoolavust, (mis tuleneb suuresti tööjõupuudusest turul) ning ebapiisavaid teadmisi ja oskuseid. Kahtlemata tõi kahe perioodi paralleelne rakendamine (2004-2006 perioodi tegevuste lõpetamine ja sulgemine ning perioodi 2007-2013 ettevalmistamine ja käivitamine)**

kaasa ka edaspidi suurema töökoormuse, mis omakorda tähendab mõnevõrra suuremat vajadust kvalifitseeritud personali järele.

Kesksed tegevused riski maandamiseks olid järgmised:

- I. KA korraldas koolitusi keskselt kõikidel struktuurivahendeid puudutavatel teemadel. Koolitusplaan administratsiooni jaoks tehti eelseisvaks aastaks ning selle koostamisel arvestati kõikide RÜde ja RAde eelistusi ning vajadusi.

2008. a toimusid riskide hindamise metoodikas uuendused ja lisandus põhivaldkondade kategooria, mis võimaldas selgemalt määratleda kõikide tuvastatud riskide valdkonda ning planeerida edasisi tegevusi oluliselt selgepiirilisel määral.

Riske hinnati kõikide rakenduskavade ning ka üldise rakendussüsteemi toimimise osas. Hindamisel eristati riske teemavaldkondade põhisel ning neis sisaldus üldjuhul mitu erinevat prioriteeti. MARK tuvastati 2008. a kokku 119 riski. Neist 10 kõrget, 77 keskmist ning 32 madalat:

2008. a riskide hindamisel toodi välja:

- 1) Võimalikud puudused erinevates koostatavates rakendusaktides. Rakendusaktid olid enamuses 2008. a jooksul vastu võetud ja osad neist juba ka täiendatud. Probleemina toodi välja, et rakendusaktide erinev tõlgendamine või mõistmine võib põhjustada projektide ja programmide valesti rakendamist. Vääritimõistmise vähendamiseks prooviti sõnastada rakendusakte selgemalt ja ühemõttelisemalt ning koolitada RÜsid ja RAsid ning TSe.
- 2) TSi poolsed rikkumised (nii pahatahtlikud kui ka kogemata), mistõttu ei suudeta eesmärgi täita. Maandavaks meetmeks oli info jagamine.
- 3) Potentsiaalsete taotlejate vähenemine teadlikkuse taotlemissuutavusest. Maandavaks meetmeks oli erinevatest toetuskeemidest info jagamine.
- 4) Rakendussüsteemi paindumatus ning aeglus reageerimisel majanduskeskkonna muutustele. Maandavaks meetmeks oli majanduskeskkonna muutuste pidev jälgimine ning meetmete täiendamine ning lihtsustamine vastavalt muutustele.

2009. a riskide tuvastamise ja hindamise protsessi kaasati ka kõik SV rakendamise seotud asutused. Võrreldes 2008. a riskide hindamise ja läbiviimise protsessiga, viidi 2009. a sisse valdkonnapõhine riskide hindamise jaotus, mis aitas paremini eristada ja välja tuua kõrgeima riski tasemega valdkondi ning vastavalt eristuvatele ühistele riskidele planeerida ka sobilikke maandamistegevusi. Kokku toodi riskide hindamise käigus välja 53 riski, millest enamuse hinnati keskmiseks või madalaks. Kõrgeid riske oli vaid üks, T&A ja kõrghariduse infrastruktuur. Palju toodi riskide hindamise käigus välja üldiseid kõiki suundi hõlmavaid riske.

Iga-aastase riskide hindamise käigus tehti 2009. a muudatusi ka olemasolevasse hinnatud riskide tabelisse. 2009. a lõpuks oli üheksa riski lõpetatud ning juurde lisandus kolm riski. Endiselt jäi üles risk, et TS võib reeglid rikkuda.

2010. a riskide maandavad tegevused olid kavandatud peamiselt kõrge ja keskmise tasemega riskide maandamiseks. 2009. a oli näidanud, et suurem osa planeeritud tegevustest olid probleemi lahendamisele keskendunud ning aidanud konkreetset riskitaset vähendada. Siiski olid mõned kõrgeid riske endiselt kõrgeid ning vajasisid suunatud tähelepanu ja tegevusi (sh riigihanked, personal jms).

Kokku toodi 2010. a MARK riskide hindamise käigus välja 31 riski, millest enamus hinnati kas keskmiseks või madalaks. Palju toodi riskide hindamise käigus välja üldiseid kõiki suundi hõlmavaid riske. Rakendamise venimise oht taotluste madala kvaliteedi tõttu ning TS poolne reeglite rikkumise oht oli jätkuvalt üleval ka 2010. a. Kuigi läbi perioodi EAS ka pidevalt maandas antud riski, ei ole võimalik TSide reeglite rikkumist täiesti välistada. T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas toodi välja, et riigihangete seaduse mitmeti tõlgendamine võib kaasa tuua rikkumised ning mitteabikõlblike kulusid. Riigihangete risk oli üleval ka transpordi suundades. **2010. a toodi uue riskina välja võimalus, et indikaatorite sihttasemeid ei täideta. Kuna rakendamise perioodi sisse jäi majanduslanguse aeg, siis polnud välistatud, et see omab mõju ka teatud indikaatorite sihttasemete saavutamisele.**

2011. a läbiviidud tööprotsessidega seotud riskide hindamisel kaardistasid RAd, RÜd ja KA kogu rakendamissüsteemis 151 erinevat riski¹⁹, millest 24 olid kõrged, 107 keskmised ja 20 madalad. Võrreldes eelmise aastaga oli riske vähem (2009. a kaardistati 205 riski ja 2010. a vastavalt 173), seejuures suurim langus oli toimunud madalate riskide hulgas, samas kõrged riskid olid eelmiste aastatega samal tasemel, kuid keskmiste riskide arv kasvas.

Tööprotsesside vaates oli enim riske **planeerimises ning järelevalves**, neile järgnesid projektide hindamise ja valiku, seire- ja toetuste mõjude hindamistegevusega seotud riskid. 2010. a kasvasid järelevalve valdkonnas riskid, mis olid seotud riigihangetega ning kulude abikõlblikkuse tagamisega (nt toetusraha väärkasutus, ebapiisav dokumenteerimine, vara mittesihotstarbeline kasutamine ja säilitamine). Planeerimise valdkonna riskid olid seotud uueks toetusperioodiks valmisoleku tagamise ning võimalike puudustega käimasoleva perioodi finants- ja tulemusindikaatorite prognoosimisel.

SV rakendamise eesmärkidest lähtuvalt võis üldistada, et väljamaksete aktiivsuse ja kuluefektiivsusega probleeme 2010. a ei olnud. **Suurem osa riske olid seotud rakenduskava eesmärkide saavutamise ja minimaalsete tagasimaksete tagamise eesmärgiga.**

2011. a kõrged riskid olid seotud endiselt **riigihangete järelevalvega**. Analüüsis riski juurpõhjuseid, võib need jagada kaheks- hankija ebakorrekne tegevus (puudulikud teadmised ja oskused, tahtlikud rikkumised) ja administratsiooni poolse juhendamise ning järelevalve ebapiisavus. Mitmetes asutustes oli kasvatatud riigihangete kontrolli ja juhendamise tegelevate töötajate arvu, täpsustatud kontrolli ulatust (kontroll-lehti). Hankeriskide ennetamiseks toimus 2011. a koolitusi ning valmisid juhendid nii TSidele kui RÜdele.

MKMis kaardistati 2011. a 22 riski, millest kõrgeks ei hinnatud ühtegi riski, enamik ehk 95% riskidest hinnati keskmiseks ning 5% madalaks. MKMis toodi enim riske välja planeerimise, poliitikate kujundamise, õigusaktide väljatöötamise ja muutmise valdkonnas, seda nii 2007-2013 perioodi indikaatorite sihttasemete ning eesmärkide mittetäitmisega, N+2/N+3 sihttasemete mittetäitmisega kui ka 2014-2020 perioodi planeerimise ja õigeaegse rakendamise seotult. Samuti toodi välja TSide poolne riigihangete nõuete mittetäitmisega risk ning oht, et projektide muudatusi ei esitata õigeaegselt kooskõlastamiseks. Riskide maandamiseks jälgiti projektide elluviimist jooksvalt. Kvartali kohtumiste raames jälgiti ka meetmete rakendamist ning N+2/N+3 prognoosi täitmist. Eesmärkide täitmise mõõtmiseks viidi läbi vahehindamine. Alustati ka valdkondlike arengukavade uuendamise 2014-2020

¹⁹ MKM koondas oma vastutusala meetmete rakendusüksuste riskid (neid eraldiseisvalt arvestades on riskide koguarv 396) ja lisaks toodi välja 4 välist riski, mis kokkuvõttes ei kajastu.

perioodi planeerimise eeltööna, kus võeti arvesse ka käesoleval perioodil tekkinud probleeme. Hangete riski maandamiseks jätkati transpordi projektide hangete ettevalmistamise nõustamist. Samuti viidi läbi transpordi ja infoühiskonna suundade puhul osaliselt hangete eelkontroll.

HTMi läbi viidud struktuuritoetuste riskide hindamise tulemusena tuvastati 16 riski, millest kaks (13%) oli kõrgeid, 13 keskmist ja üks madal risk. Üks kõrge risk oli seotud 2014-2020 programmiperioodi ettevalmistamise halduskoormusega, mille maandamiseks tõhustatakse RA ja RÜ koostööd meetmete avamise ajastamisel ning RÜ poolt kaasatakse täiendavat personali. Teine kõrge risk (riigihangete seaduse valesti tõlgendamine toob kaasa rikkumised ning mitteabikõlblikud kulud) toodi esile juba 2010. a ning oli HTMi arvates jätkuvalt kõrge. Riski maandamiseks jälgis RÜ kõrgendatud tähelepanuga hangete läbiviimist ning HTMi riigivara osakond kooskõlastas riigiasutuste hanked. Suurema riskiastmega taotlejate puhul toimus riigihangete eelkontroll.

EASis kaardistati kokku 97 riski (RÜs tervikuna, mitte suuna põhiselt). Kõrgeid/prioriteetseid riske toodi EASis välja 18 (esikümme ning igast valdkonnast kõige kõrgema punktiskooriga risk, 18%), keskmiseid 61% ning madalaid riske 21%. Prioriteetsetes riskides toodi välja indikaatorite süsteemi keerukus ja ebaselgus, risk eksida hanketingimuste vastu ning võimekus hangete elluviimisel. Samuti ressursi koondumine igapäevastele tegevustele ning rakendamisele pikaajalise planeerimise arvelt, **personali voolavuse küsimused ja infosüsteemide töökindlusega seotud võimalikud riskid**. Riskide maandamiseks viis EAS 2012. a läbi indikaatorite inventuuri ning korrastas indikaatorite süsteemi. Hangete riski maandamiseks ja võimekuse suurendamiseks viidi läbi koolitusi, tugevdati kesket kontrollifunktsiooni hankeüksuse ja arendusüksuse poolt. Mitmed parendustegevused olid ka varem juba käivitatud ning neid oli kirjeldatud JKSi muudatuste peatükis. Samuti püüti tagada senisest parem tegevuste planeerimine, rohkem kasutada standardprotseduure ja lubada vähem erandeid. Personalivoolavuse riskide vähendamiseks suurendati teadmiste dubleerimist teiste töötajatega ning teadmuse säilitamist. Infosüsteemi töökindluse tagamiseks toimus jätkuv andmebaaside versioonide arendus.

KredExis kaardistati kokku 39 riski (RÜs kui asutuses tervikuna, mitte vaid struktuurifondidega seotult). Kõrgeid riske hindamine ei toonud, keskmiseks hinnati 72% riskidest ning madalaks 28%. KredExis kaardistati võrdselt riske nii infotehnoloogiaga (infosüsteemide võimalik ebausaldusväärsus) kui ka turudünaamikaga (turgude ning makromajanduslike tingimuste muutused) seoses. KredExis oli infosüsteemide arendamine seotud 2012. a üheks olulisemaks tegevuseks. Turgude ja makromajanduslike tingimuste muutusi on raske mõjutada, aga eesmärgiks oli olla valmis, et vajadusel kiiresti kohaneda ning oma teenuseid ja tegevusi muuta muutunud oludele vastavalt.

SA Archimedes kaardistas 2011. a kokku 12 riski, neist üks kõrge, kaheksa ehk 67% riskidest hinnati keskmiseks ning kolm riski hinnati madalaks. Kõrge riskiga meetmeteks hinnati kahte meetet: avanemata „Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate teadus- ja arendustegevuse toetamise“ meede ning „Teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamise“ meede. Neist esimene põhjusel, et IKT rakendusdokumendid oli kinnitamata ja aega tegevuste elluviimiseks jääb vähe. Riski maandamiseks tegid RA ja RÜ koostööd meetmete avamise ajastamisel ning RÜ kaasas täiendavat personali.

Maanteeametis toodi 2011. a välja 53 riski, neist enamus ehk 91% hinnati madalaks ning viis riski hinnati keskmiseks. Riskidena toodi välja oht, et hankedokumendid ei vasta nõuetele ning eksitakse riigihanke seaduse vastu. Samuti oli üleval risk hangete vaidlustuseks, mis pikendab

rakendamise perioodi ning oht, et lepingute tähtaegu ületatakse või ei teavitata projekti elluviimist takistavatest asjaoludest ning tööde täiendusi ja muudatusi ei esitata eelnevals kooskõlastamiseks. Madalaid riske toodi välja ka mitmetes muudes menetlusprotsessides (nt väljamaksetaotluste menetlus). Riskide maandamiseks teavitati võimalikult aegsasti RAd võimalikust ajalisest mahajäämusest (kulude abikõlblikkuse tagamiseks), jälgiti, et seoses lepingu pikendamisega uuendatakse ka finantstagatise ja rahastamisotsuseid ning informeeritakse TS täiendavalt kehtivatest nõuetest.

2012. a hinnati riske SV üleselt eel-definieritud riskide alusel. Varasemalt edastas iga RÜ ja RA riskid antud asutuses kokkulepitud sõnastuses, üheskoos sõnastamine andis paremini võrreldava tulemuse struktuurivahendite tervikvaates. Eeltööna definieriti KA poolt 38 riski ning kaardistati riski ilmumise võimalikud põhjused, just viimastele keskendudes on võimalik ennetada ja maandada riske. Pärast hindamistulemuse selgumist toimus seminar, millel arutleti üheskoos riskide maanduste üle. Riskide maandustegevused integreeriti KA, RÜ ja RA tööplaanidesse.

2011. a hinnati kriitilisemaks tööprotsessiks järelevalve (riigihangete kontroll). Protsessi kvaliteedi arendamisega tegeleti aktiivselt – täpsustati kontrolli põhimõtteid (järelevalve juhend, töö planeerimine, kontroll-lehed, infosüsteemi väljade definierimine seireinfo kvaliteedi tõstmiseks) ning tehti erinevaid koolitusi ning täiendati infosüsteemi.

Süsteemiülese hindamise tulemusel olid kõrgeima skooriga riskid:

1) Vahendite **väljamakseprognooosi mitterealiseerumisel** võib riik osa vahendeid kaotada (toetused jäävad kasutamata).

Põhjused: meetme määrused ei valmi õigeaegselt, projektide ajakavast ei peeta kinni, hanked ebaõnnestuvad, katkestatud projektidest või tagasinõuetest vabanenud raha ümbersuunamine uutele projektidele ei toimi.

Maandustegevused: eelkõige RAd jälgisid prognooside täitmist, kelle juhtida oli ka vabanevate vahendite suunamine uutesse projektidesse. KA jälgis ja vajadusel kutsus probleemsemad RAd ja RÜd kokku ning arutas nendega võimalikke lahendusi ja edasist tegevuskava. Riskide hindamine andis selgema signaali, milliste asutuste lõikes on risk kriitilisem ja selle alusel saavad ka ministriumid suuremat tähelepanu pöörata maksete tempole.

2) Rikkumiste (mitteabikõlblike kulude) ja tagasinõuete oht toetuse kasutamisel **riigihangete** seaduse eiramise tõttu.

Põhjused: riigihangete seaduse ebapiisav tundmine, normi mitmetitõlgendamise võimalus (nii administratsioonis kui TSide tasandil) ja keeruliste hankeobjektide eripäradega seotud menetlus.

Maandustegevused: KA täpsustas riigihangete järelevalve põhimõtted juhendis ja koolitas RÜsid, kes ajakohastasid oma kontrolliprotseduurid. Riiklikul tasandil koordineerib riigihangete korraldust Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonnaga (edaspidi RM RRO), kelle ülesandeks oli muuhulgas viia läbi riigihangete alaseid koolitusi ning tagada asutuste ja isikute nõustamine. RMi RRO korraldas iga-aastaseid riigihangete koolitusi, mille eesmärk oli tõsta riigihangete korraldajate teadmisi ja oskusi ning tutvustada riigihangete seaduse muudatusi, nõustamistegevuse käigus olulisimaid seisukohti ning nii vaidlustuskomisjoni kui ka kohtute (sh Euroopa Kohtu) asjakohast praktikat ja e-riigihangete

keskkonda. 2012. a viidi läbi 47 tasuta riigihankealast koolitust, millel osales 1092 koolitatavat. Nendest koolitustest 6 olid kahepäevased ja toimusid üleriigiliselt erinevates linnades. E-riigihangete keskkonna kasutajakoolitused toimusid igakuiselt nii hankijatele kui ka pakkujatele. Info toimuvatest koolitustest on avalikult kättesaadav e-riigihangete keskkonna infoportaalist.

Lisaks koolitustele tagati riiklikul tasandil hankijate/pakkujate nõustamine, selleks avati nõustamistelefon ning keerukamate ja pikemate küsimuste korral oli võimalik pöörduda nõu saamiseks ka e-kirja teel. Ühtlasi oli riigihangete seaduse rakendajale abiks e-riigihangete keskkond, mis alustas tööd 2011. a alguses eesmärgiga pakkuda innovaatilist töökeskkonda riigihangete korraldamiseks ja riigihangetel osalemiseks.

KA korraldas ka 2012. a riigihangete koolitusi ühtekuuluvuspoliitika vahendite administratsioonile riigihangete seaduse muudatustest, rakenduspraktikast (kohtulahendite baasil) ja e-riigihangete keskkonnast. Lisaks toimus KA ning RMi RROga koostöös RAdele ja RÜdele seminar enam problemaatilisematest teemadest riigihangetes ning KA poolt koolitus riigihangete kontroll-lehe täitmisest.

3) Infosüsteemis olevate andmete ebäühtlane kvaliteet.

Põhjused: ebapiisav/aeganõudev arendamine ning süsteemis olevate puuduste likvideerimine, koolituste ja juhendi ebapiisavus.

Maandustegevused: IT arenduste elluviimiseks koostati tegevuskava, millesse nii KA, MA ja AA andsid oma eelistused. RAsid ja RÜsid kaasati rohkem arenduste tegemisse, et rääkida läbi nõudmised süsteemile ning testida erinevate moodulite loogikat.

Andmekvaliteedi süsteemseks parandamiseks ajakohastati infosüsteemi kasutusjuhendit sh kirjeldati üksikasjalikumalt andmeväljade sisu. Suurendati ka järelevalvet andmebaasis sisalduva informatsiooni kvaliteedi üle – KA juhtimisel toimus kogu rakendussüsteemi hõlmav andmeväljade kontroll, millest selgunud leidude põhjal tehti vajalikud parandused.

Pidevalt toimuvad koolitused nii kesk- kui operatiivinfosüsteemi kasutajatele.

4) Oht, et **rikkumisi ei avastata** ja RÜ kiidab heaks kulud, mis on seotud ebakorrektselt läbi viidud hangetega ja ebapiisava järelevalve ulatusega.

Põhjused: ressursipuudus, kontrolli killustatus, pealiskaudsus ja protseduuri ebapiisavus.

Maandustegevused: muudeti järelevalve juhendit, mis aitas kaasa süsteemsemale lähenemisele väljamaksetaotluste menetlusel, hangete kontrollis, paikvaatluste läbiviimisel ning järelkontrollide läbiviimisel. Juhendite muudatuste teemal on toimunud koolitused. KA ja RA ennetavad oma järelevalve kaudu kontrolli kvaliteediga seotud kitsaskohti RÜs. Neljas suuremas RÜs on ka asutuse oma sisemine järelevalve üksus, kes tagab sisekontrolli abil kvaliteeti.

MKMis 2012. a riskide hindamisel moodustasid kõrgetest riskidest suure osa õigusaktide tõlgendamise seotud võimalikud juriidilis-tehnilised probleemid. Kõrgete riskide hulgas oli kaks välist riski: esiteks, et 2014-2020 perioodi prioriteetsete suundade eelarvete puudumisel on raske konkreetseid plaane teha, tagamaks uue perioodi rakendamisega õigeaegne alustamine ning teiseks, et hangete ja projektide hindamisreeglitega on keeruline saavutada innovaatilisi lahendusi, sest vajadus oleks lähtuda lahenduse sisust ja uuendusmeelsusest. Riskide maandamiseks nähti lahendust tõhusamas jooksvas kommunikatsioonis administratsiooni sees.

KredEx hindas 2012. a keskmisteks riskideks võimalikku mitteabikõlblike kulude tuvastamata jäämist ja hüvitamist ning topeltfinantseerimise võimalikku ohtu. Mõlema riski puhul olid riskimaandamise tegevused seotud neljasilma kontrolli ja kuluallikate sisulise analüüsiga. Maandatavad tegevused on seotud regulaarsete protseduuride ülevaatamise ja sisekontrolli toimingutega.

Kaks keskmist riski tuvastati seoses suurte projektide rakendamisega, mis KredExi kontekstis on seotud peamiselt KredExi poolt rakendatavate programmidega. Rakendamisel olevatest kahest programmist pöörati enam tähelepanu „Allutatud laenu programmile“, kus rakendamise progress oli kõige tagasihoidlikum.

EASis olid 2012. a läbivad MARK ettevõtlike suuna rakendamisega seotud riskid järgmised:

1) Riigiabi skeemides eksisteeriv risk seoses riigiabi määramise ning ergutava mõju kontrollimise, tuvastamise ja tõlgendamise. Kuna tegemist oli otsekohalduva põhimõttega, siis on EL nõuded siseriiklikes horisontaalsetes õigusaktides üldiselt sõnastatud, mis teeb teema keeruliseks nii RÜle kui TSi jaoks. Riskina nähti ka olukorda, kus meetme raames ei või anda riigiabi, kuid tulenevalt projekti iseloomust võib tegemist olla riigiabiga, mida RÜ ei ole osanud taotlemise hetkel õigesti hinnata. Tegemist oli realiseerunud riskiga, mille edaspidiseks ärahoidmiseks uuendati projektide hindamise meetodikat.

2) Vähesse tähtsusega abi piirmäära ületamine nii TSide kui kasusaajate osas. Kuna andmevahetus EASi ja riigiabiregistri vahel ei ole täielikult käivitunud, samuti oli ettevõtjate poolne (VTA abi saajate) teadlikkus madal, siis on riskiteemaks võimalik piirmäära ületamine enne rahastamisotsuse teostamist. EAS kontrollib küll käsitsi andmed üle, kuid eesmärgiks on andmevahetuse täiel määral käivitamine.

3) TSide hangetega seotud riskid, mis olid võrreldes 2011. a küll vähenenud, kuid siiski eksisteerivad. Tegemist oli realiseerunud riskiga, mis tõi kaasa mahuka järelkontrolli ning sellega seotud järeltegevused probleemsete projektide osas. TSidele ebaolulisena tunduvad asjaolud või riigihangete regulatsiooni keerukus võivad osutada määravaks hankes osalejate võrdse kohtlemise tagamiseks ja toetuse tagasinõudmise rakendamisel. Hankefunktsioon EASis on hästi toimiv, seda on viimastel aastatel oluliselt tugevdatud, kuid täiendavalt on algatatud olemasoleva hankefunktsiooni (nii TSide kui programmide hangete) analüüsiprojekt, mille käigus kaalutakse hangete kontrolli funktsiooni tsentraliseerimist RÜdes.

4) EASi kui TSide hangete läbiviimisega seotud riskid. Riski maandamiseks viidi läbi töötajate hankimisalast teadlikkust tõstvaid koolitusi, algatati ka hankefunktsioon (nii TSide kui programmide hangete) analüüsiprojekt, mille käigus kaaluti funktsiooni osalist (nn hankespetsiifilist) tsentraliseerimist.

5) Ühtse lähenemise puudumise risk ettevõtete finantsvõimekuse hindamisel, sh raskustes olevate ettevõtjate kindlakstegemisel. Riski maandamiseks töötati välja ühtsed põhimõtted.

6) Programmide indikaatorite süsteemi ja täitmise jälgimise risk, vahehindamiste põhimõtete puudumine. Riski maandamiseks planeeriti 2013. a täiendada indikaatorite süsteemi.

SA Archimedes oli kõrge riskiga meetmeks tulenevalt aeglasest finantsprogressist hinnatud ühe rakendatava programmi – „Teaduse rahvusvahelistumine“. Positiivse poole pealt toodi välja seda, et programm sai uue programmijuhhi ning täiendavalt võeti tööle programmi assistent. Samuti olid mitmed projektid väljunud ettevalmistavast faasist ning algatatud põhiprojektide elluviimine, mis suurendas oluliselt väljamaksete mahtusid. Meetmed „Teadusaparatuuri ja -seadmete kaasajastamine“, „Rakenduskõrgharidusõppe ja õpetajakoolituse õppeinfrastruktuuri kaasajastamine“ ja „Energiatehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“ hinnati madala riskiastmega ning ülejäänud meetmed keskmise

riskiastmega, peamiselt tegevuste hiljutise alustamise ning seetõttu tulemuste prognoosimatuse tõttu, samuti hankereeglite rikkumisega seonduvate riskide tõttu.

HTMis 2012. a läbi viidud SV riskide hindamise tulemusena hinnati kõrgeks riigihangete läbiviimise ja RÜ poolse kontrolli valdkonna riske. Riigihangetega seotud risk hinnati kõrgeks ka eelmisel aastatel. RÜ on riski maandamiseks kasutusele võtnud erinevaid maandamistegevusi (kasutusele on võetud KA koostatud juhenditest lähtuvad riigihangete kontroll-lehed), mille tulemusi saab hinnata järgmisel aastal.

Sarnaselt 2012. a läbi viidud struktuurivahendite riskide hindamise protsessile **toimus ka 2013. a lõpus riskide hindamine eeldefineeritud riskide alusel**. Hindamise aluseks võeti 38 riski, mis oli 2012. a RÜd ja RAd koostöös defineeritud ja kirja pandud. Sarnast protsessi jätkati eesmärgiga märgata trende ja muutusi riskide hinnetes. Riske hinnati asutuste tervikvaates, st, et võeti arvesse kõiki rakendatavaid rakenduskavasid ja meetmeid. KA hindas 2013. a riske RAdest ja RÜdest eraldiseisvalt ning erineva meetodika alusel, kasutamata eeldefineeritud riske (eraldiseisvat hindamist kasutati ka 2012). Nii RAd ja RÜde poolt kui KA poolt hinnatud riskid sisaldasid riske nii perioodi 2007-2013 kui ka 2014-2020 rakendamise osas.

Eeldefineeritud ja RAd ja RÜde poolt hinnatud 38st riskist 20 kvalifitseerusid keskmisteks riskideks ning 18 madalateks. **Kõrgeid riske kogu administratsiooni keskmist arvesse võttes ei esinenud, küll esines kõrgeid riske asutustepõhiste riskide hulgas**. Üksikute asutuste vaates sai välja tuua, et kõrgeid riske tuvastasid 8 asutust: SOM²⁰, SIM²¹, MKM, HTM, EAS, KIK, Innove ning Archimedes. Lisaks tuvastati KA poolt riske hinnates **26 erinevat riski, neist kõrge skoori said kaks riski - üks SFOSi ja üks riigiabi valdkonnast**. SFOSi risk puudutas perioodi 2014-2020 ettevalmistamist ja rakendamist ning seetõttu käesolevas aruandes sellel pikemalt ei peatuta. Samuti puudutavad enamuse KA poolt kõrgema skoori saanud riske perioodi 2014-2020 võimalikke riske.

KA poolt hinnati kõrgeks risk, mille kohaselt **ei ole administratsioonis kompetents riigiabi valdkonnas piisav**. Riigiabi valdkonna poliitikakujundaja ja koolitaja on RM RRO, siiski oli võimalik KAl maandusmeetmena pöörata riigiabi valdkonnale suuremat tähelepanu ning koostöös RMi RROga korraldada struktuurivahendite administratsiooni kompetentside tõstmist koolituste abil.

2013. a nähti, et perioodi lõpus on risk, et projektide odavnemise tulemusel või tegevuste venimisel jääb kasutamata vabu vahendeid. Ettevõtluse suuna poolel jälgiti pidevalt meetmete ja programmide vabade vahendite seisuga. RA ja RÜ said perioodiliselt kokku ja hindasid, kas on võimalik tõsta suuna sees vahendeid ümber. Lähtuvalt eeltoodust vaatasid MKM ja EAS üle 2014. a aprillis perioodi 2007-13 meetmete sulgemise plaani. RÜ andis ülevaate meetmetest, mis on veel avatud taotlemiseks, kus on vabu vahendeid otsustamiseks ning kooskõlastati ka meetmete sulgemise ajakava, et projektide lõpetamine ja meetmete sulgemine ei jääks viimase hetke peale ning RÜl ei tekkiks perioodi lõpus liigset halduskoormist, samuti teavitati TSid viimastest kuupäevadest, millal peavad olema projektid lõpetatud. Antud tegevustega kindlustatakse, et suuna vahendid kasutatakse võimalikult efektiivselt ja meetmed suletakse aegsasti ning saavutatakse eesmärgid kõige optimaalselt.

T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas panustasid RA ja RÜ sellesse, et prioriteetse suuna elluviimiseks eraldatud vahendid saaks eesmärgipäraselt ja õigeaegselt kasutatud. Selleks analüüsiti projektide ajalisi ja finantsilisi edenedemisi ning juhiti TSidele tähelepanu vajadusele kasutada eraldatud vahendid õigeaegselt. Samuti tegi RA RÜdele ettepanekuid

²⁰ Sotsiaalministeeriumi puhul on hinnang antud RAd (ESF ja ERF) ning RÜ ühisvaates.

²¹ Siseministeeriumi puhul on arvesse võetud nii regionaalarengu- kui julgeolekusuunda.

vahendite ümbersuunamiseks meetmetesse, kus nende kasutamine perioodi lõpus annab veel piisavat efekti. RA lähtus nii RÜ soovitustest kui enda koostatud analüüsides, et struktuurivahendid saaks kõige optimaalsemalt kasutatud lähtudes eesmärkide seisukohast.

Infoühiskonna suunas olid 2013. a kohustused võetud ja jälgiti pidevalt projektide lõppemisel vabanevaid vahendeid ja tõsteti vahendid vajadusel meetmete vahel ringi.

MKMi kõrgeima skooriga riskidest moodustasid 2013. a erinevate osapoolte õigusaktide tõlgendamisega seotud võimalikud juriidilis-tehnilised probleemid:

- Riigihangete seaduses on mitmeti tõlgendatav lepingumuudatuste lubatavus ja väljakuulutamata läbirääkimistega hankemenetluse liigi valiku põhjendatus. Riski maandamiseks pakkus EAS alates 2011. a maikuust TSidele võimalust vaadata läbi koostatud hankedokumendid enne hankemenetlusega alustamist, samuti pakkus EAS võimalust TSil saata hankemenetluse dokumentatsioon RÜsse hindamisele enne hankelepingu sõlmimist, mil on veel võimalik vajalikke parandusi sisse viia. Läbi antud tegevuste aitas RÜ vähendada TSide eksimusi hangete läbiviimisel. Auditi tähelepanekute sulgemisel oli RA ja RÜ poolt välja pakutud lahendus, et RÜ, RA ja AA saaksid koos vaadata läbi auditis esitatud tähelepanekud ja kooskõlastada võimalike tagasinõuete alused. Ühiste auditikoosolekute pidamine aitas leida erinevatele küsimustele vastuseid ja andnud kindluse, et leitud tähelepanekud on üheselt mõistetavad ning nende alusel tehtavad tagasinõuded on põhjendatud.
- Siseseks riskiks oli riigiabi tuvastamine konkreetse projekti puhul ja ka meetmete väljatöötamisel raske ning mitmetimõistetav. Riski maandamiseks koostati analüüs riigibireeglitest ja kohtupraktikast ning korraldati koolitusi töötajatele. Määrati ka kindel tugiisik, kes kogu riigiabi teemat koordineeris.

Ettevõtluse suunas tõi EAS välja järgmised riskid:

2013. a oktoobris läbi viidud EASi riskide kaardistamisel tuvastati 11 kõrge skooriga riski, mis on kajastatud koos maandamistegevustega alljärgnevalt.

- Juriidiline ebaselgus, mis tuleneb KA/ RA, EK vmt asutuse poolt antud muutunud tõlgendusest või selgete suuniste/juhiste puudumisest ja/või praktikate muutumisest nii riigihangete, riigiabi või muu horisontaalse õigusakti kohaldamisel, mistõttu võetakse EASis aluseks valeinfo, mis põhjustab omakorda vigu ning mille tõttu võivad kaasneda TSide tagasinõuded.

Maandamistegevusena lepiti EASi üleselt kokku tegevusplaan, mille kohaselt küsimuste tekkimisel pöördutakse KA/RA/EK poole arvamuse saamiseks ning fikseeritakse saadud seisukoht EASi infosüsteemis. Vajadusel pöördutakse täiendava õigusarvamuse saamiseks advokaadibüroo poole. Seeläbi fikseeritakse hetkel parim teadmine ja praktika, millest lähtuvalt kujundatakse meetme õiguspärane rakendamine.

- Mitteabikõlblike kulude aktsepteerimine, mille tulemusena kaasnevad tagasinõuded, süsteemsed vead, mis avastatakse auditite või muude kontrollide käigus.

Maandamistegevused käivitatud juba eelnevatel aastatel: tugevdatud on kontrollisüsteemi, korraldatud koolitusi nii EASi töötajatele kui ka klientidele, teostatud järelkontrollid. Täiendavalt planeeriti analüüsida probleemide ilmnemisel probleemi tekkepõhjusi ning teavitada EASi üleselt auditite või täiendavate kontrollide käigus tuvastatud tähelepanekutest ning täiendada EASi Andmeaita vastavasisuliste analüüsidega, et asutuseüleselt teadmisi jagada. Lisaks on järelevalve ja

riskijuhtimisüksuses alates 2014. a jaanuarist töö probleemsete juhtumitega tegelev järelevalvespetsialist.

- Riigihangete läbiviimisel tekkivate küsimuste lahendamisel on RMil üksnes konsultatiivne roll, mistõttu seisukohtade muutumisel oli oht, et kaasnevad täiendavad kontrollid, mille tulemusena võivad järgneda TSide tagasinõuded.

Maandamistegevusena lepiti EASi üleselt kokku tegevusplaan, mille kohaselt küsimuste tekkimisel pööratakse RMI poole seisukoha saamiseks ning fikseeritakse saadud seisukoht EASi infosüsteemis. Vajadusel pööratakse täiendava õigusarvamuse saamiseks advokaadibüroo poole. Seeläbi fikseeritakse hetkel parima teadmise ja praktika, millest lähtuvalt kujundame otsuse.

- Horisontaalsete õigusaktide muudatustest või otsekohalduvatest EK aktidest teavitamine on ebapiisav, mistõttu võivad tekkida vead meetme rakendamisel.

Maandamistegevused olid juba käivitunud varasematel aastatel, et töötajate teadlikkust tõstetaks ja koolitatakse üksustepõhiselt (nt riigiabi küsimused, haldusmenetluse põhimõtted). Arenguestluste käigus selgitatakse välja töötajate täiendav koolitusvajadus. Lisaks telliti väline õigusanalüüs advokaadibüroolt ning ellu kutsuti Andmeait, kuhu koondati EASi saabunud selgitused/tõlgendused ja juhendid horisontaalsetes või meetme ülestes küsimustes, et vajalik teadmine jõuaks kõigi töötajateni.

- Hankereeglitest kinnipidamise kontrolli läbiviimine ja rikkumistest tulenevate tagasinõuete tegemine venib, mistõttu ei ole võimalik projekte õigel ajal lõpetada ja uusi projekte elluviija.

Maandamistegevused olid juba käivitunud, tööle võeti täiendav tagasinõuete ekspert (2014. a jaanuaris) ja täiendav jurist (2013. a novembris); samuti oli töös hankekompetentsi koondamine ühte üksusesse.

- Kompetentsete või võtmetöötajate lahkumine organisatsioonist, mistõttu oli oht, et kaob valdkondlik kompetents ja kasvab allesjäävate töötajate töökoormus.

Maandamistegevusena kaardistasid üksused I kvartalis 2014 kõrge kompetentsiga või unikaalset kompetentsi omavad töötajad ja nende poolt täidetavad tööfunktsioonid ning riski maandamiseks planeeriti nii üksusesiseselt kui ka organisatsiooniüleselt funktsioonide või tööülesannete dubleerimine, et vajalik teadmine ja kompetents säiliks.

- Töötajatel ebapiisavad teadmised meetmetest, protsessidest, õigusaktidest või infosüsteemist, mistõttu võivad tekkida menetluses vead, antakse ebaõiget nõu või pikeneb protsess.

Maandamistegevusena võeti kasutusele uus juhtimise süsteem, töötati välja uue töötaja koolituspõhimõtted ning ollakse kaardistamas töötajate täiendavat koolitusvajadust. Ühtlasi viiakse jooksvalt EASi üleselt ja üksustesiseselt läbi täiendkoolitusi, et tõsta töötajate kompetentsi ja teadlikkust. Jooksvalt täiendatakse ka Andmeaita uute seisukohtade ja materjalidega.

- IT-süsteemide turvalisuse risk.

Maandamistegevusena oli selgitada välja logide süsteemi rakendamise meetodika ning IT-süsteemide arendajaga koostati lähteülesanne logide süsteemi väljatöötamiseks.

- EASi aastane tegevusmaht ja riigieelarvest eraldatav halduseraldis ei ole omavahel põhjendatult seotud, st kohustused ja nende täitmiseks vajaliku vahendid ei ole kooskõlas.

Maandamistegevusena tegi EASi juhatus RAle, so haldusülesande andjale ettepaneku, et kokku leppida tegevusmaht ja eesmärgid, mis vastavad halduseraldise suurusele.

- EASil puudub võimekus kommunikeerida keerulisi teemasid avalikkusele või jääb EASi poolt antud selgitus väheveenvaks, mis toob kaasa EASi mainelanguse nii rahastajate kui ka avalikkuse silmis.

Maandamistegevusena värvati kommunikatsioonijuht (2014. a jaanuaris). Jooksvalt kaardistati ka vastavasisulist protseduure ning määratleti ka teemade lõikes kõneisikud, samuti koostati kommunikatsiooniplaan.

2013. a **KredExis** riskide hindamise tulemusel kaardistati KA poolt välja töötatud standard riskivaldkondades 38 riski. Kõrgeid ja keskmisi riske kaardistamine ei toonud välja, ehk keskmisi riske ei olnud. Võrreldes 2012. a on varasemad keskmised riskid paremini maandatud. Üldiselt võib tõdeda, et RÜ süsteemid toimisid hästi ning sellest tulenevalt ka keskmisi ega kõrgeid riske ei tuvastatud.

T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas toodi välja 2013. a järgmised riskid: vahendite kasutamata jäämise risk on oma olemuselt pigem süsteemiülene, kuid RÜl on siin kindlasti oluline roll nii TSide nõustamise ja innustamise kui ka RA teavitamise osas. Viimasel juhul oli just RÜl kõige realistlikum ülevaade ning ka projektidega igapäevasest suhtlemisest hinnangu andmise võimalus projektide edenemisele.

RAs läbi viidud riskide hindamise tulemusena tuvastati 16 eeldefineeritud riski. Fikseeritud riskidest hinnati kõrgeteks kaks riski:

- esimene neist puudutas perioodi 2014-2020 ettevalmistust ja pole antud aruande kontekstes asjakohane.
- rikkumiste (mitteabikõlblikud kulud) ja riigihangete seaduse reeglite rikkumisest tulenevate tagasinõuete oht: põhjuseks riigihangete seaduse ebapiisav tundmine ja erinev tõlgendamine (nii administratsioonis kui ka TSi tasandil). Maandamistegevusena osales RÜ erinevatel KA koolitustel ja samuti toimus TSide igapäevane nõustamine. Nagu eelpool mainitud, tehti kolmepoolset koostööd seisukohtade ühtlustamiseks AA, RA ja RÜ vahel.

2014. a riskide hindamisel oli võrreldes varasemate aastatega protsessis mõningased muudatused. Kui kahel varasemal aastal hindasid RAd ja RÜd oma asutuse riske eeldefineeritud riskide nimekirja alusel, siis 2014. a lähtuti viiest põhivaldkonnast, milles iga asutus sai ise oma riskid kirjeldada. Sarnaselt RAdele ja RÜdele kasutas sama meetodikat oma riskide kaardistamiseks ja hindamiseks ka KA. Riske hinnati ühiselt nii perioodi 2007-2013 kui 2014-2020 kontekstis.

Põhivaldkonnad, mille raames riske hinnati: 1) poliitika kujundamine; 2) toetuse andmine; 3) projektide rakendamine; 4) seire ja 5) muud teemad (IT, personal, pädevus jm). Võrreldes varasemate aastatega muutus ka hindamise meetodika – senise 3-astmelise tulemuste skaala asemel (madal, keskmine ja kõrge risk) võeti kasutusele 4-astmeline skaala:

- 1) väheoluline risk (probleemid, mis ei vaja hetkel reageerimist);
- 2) madal risk (probleemid vajavad perioodilist jälgimist, kuid ei nõua spetsiaalseid uusi tegevusi);
- 3) tingimuslik risk (probleemid, mis nõuavad pidevat jälgimist ning mille maandamiseks on vajalik koostada tegevuskava)
- 4) kriitiline risk (probleemid, mis nõuavad kohest tegutsemist spetsiaalse tegevuskava alusel).

KA sõnastas 36 riski, millest 1 hinnati kriitiliseks ning 15 tingimuslikuks. Kriitiline risk oli seotud uue kaasfinantseerimise süsteemi rakendamisega alates 2015. a, mille raames pandi paika põhimõte, et igale poole tulevikus enam riiklikku kaasfinantseeringut eelarve tasandil ei eraldata. Struktuurifondide 2014-2020 perioodi meetmete nimekirjas fikseeritud riikliku kaasfinantseeringu summad ja jagamise põhimõtted vaadatakse ka üle.

Tingimuslikud riskid käsitlesid perioodi 2014-2020 toetuse andmise tingimuste (edaspidi TAT) väljatöötamist perioodi 2014-2020 kontekstis ning riigiabi andmist ja riigihangete läbiviimist.

RAd (sh juhtministeeriumid) sõnastasid kokku 41 riski, millest 13 hinnati tingimuslikeks. Ühtegi kriitilist riski RAd ei tuvastanud. Tingimuslikest riskidest enamus (6) langesid seire põhivaldkonna alla, 3 riski poliitika kujundamise, 3 riski projektide rakendamise ning 1 risk muude teemade põhivaldkonna alla.

Täpsemalt käsitlesid põhivaldkondade lõikes tingimuslikud riskid valdavalt uue perioodi TATide väljatöötamist ja kooskõlastamist; indikaatorite kättesaadavust ja kasutamist; infosüsteemide (SFOS) arendamist; perioodi 2007-13 vahendite ärakasutamist ning riigiabi andmist ja riigihangete läbiviimist.

Nende tingimuslike riskide osas, kus peeti vajalikuks KA-poolseid lahendusi, pakuti KA poolt välja täiendavad maandusmeetmed, mis olid täpsemalt sõnastatud KA analüüsis „Kokkuvõte 2014. a SV vahendite JKS riskide hindamise tulemustest“ (28.11.2014). Ülejäänud riskide osas viisid RAd täiendavad maandusmeetmed ellu vastavalt oma asutuste võimalustele ja ajakavale.

RÜd sõnastasid kokku 27 riski, millest 11 hinnati tingimuslikeks ja 9 kriitiliseks. RÜd viivad maandusmeetmed ellu vastavalt oma asutusepõhisele tegevuskavale, mille täitmist iga asutus ise seirab.

Ettevõtlike suunas hindas EAS riske nii perioodi 2007-2013 kui 2014-2020 kontekstis. Kokku sõnastati 14 riski, millest 2 hinnati kriitiliseks, 4 tingimuslikuks ja 8 madalaks. Kriitiliseks hinnati kaks seire valdkonna riski, mis olid seotud 2007-2013 programmiperioodi potentsiaalsete vahendite ärakasutamist takistavate riskidega. Esimese riski puhul oli kirjeldatud võimalikku ohtu, et menetlemata tagasinõuete tõttu ei jõuta vahendeid ümber suunata ja teise riski puhul oli välja toodud oht, et auditi tähelepanekud ja järeltegevused, mille puhul on jäänud eriarvamustele või on jäänud lõpuni lahendamata ning seetõttu jäävad potentsiaalsed vahendid kasutamata.

Tuvastatud kriitilised ja tingimuslikud riskid olid järgmised:

- Tulenevalt KA või RA, EK või teiste asutuste selgete suuniste puudumisest ja nende hiline misest, muutunud tõlgendusest/ja/või praktika muutumisest, võetakse aluseks vale info, mis põhjustab omakorda vigu ning mille tõttu võivad kaasneda tagasinõuded. Probleemi tõusetumisel pööratakse arvamuse saamiseks KA/RA/EK poole. Asutuse sees toimub siseste seisukohtade ühtlustamine ja info jagamine. Vajadusel tellitakse õiguslik arvamus advokaadibüroolt või lähtutakse EASi juristide hinnangust. Asutuses pandi rõhk uue programmiperioodi toetuste menetlemisega seotud info olemasolule ja teadvustamisele toetuste menetlusega seotud sihtgruppide lõikes. Loodi uus koolitusmoodulite süsteem, mille eesmärgiks oli keskenduda toetuse menetlemisel osalevate erinevate sihtgruppide vajadustele.

- Tagasinõuete menetlemine kestab liiga pikalt, mistõttu vahendeid ei jõuta ümber suunata. Riski maandamiseks värvati juurde tagasinõuete eksperdid.
- Vahendeid ei suudeta 2007-2013 programmiperioodi lõpuks abikõlblike kulude katteks välja maksta, mistõttu jääb osa vahenditest kasutamata. Ebasoovitava tagajärje ärahoidmiseks kavandati riski maandamistegevusena klientide nõustamine ning jooksva jälgiti eelarve kasutamist.
- Auditi tähelepanekud ning järeltegevused, milles jäädakse eriarvamustele jäävad lahendamata, mistõttu jäävad potentsiaalsed vahendid kasutamata. Riski maandamiseks on KA võtnud kohustuseks viia läbi regulaarselt toimuvaid kohtumisi, erimeelsuste lahendamiseks?
- Kui asutuse töötajatel on ebapiisavad teadmised meetmete muudatustest, ei ole kursis määruste, protsesside või põhimõtete muudatustega, antakse teadmatusest kliendile vale nõu või menetletakse valel alustel. Tagajärjeks on täiendav töökoormus tagantjärele kontrollide näol ning finantskorrektsioonid nii TSidele ja/või administratsioonile. Riski maandamiseks viidi läbi töötajatele infokoolitusi muudatustest teavitamiseks, analüüsitakse esinenud vigu ja vajadusel tehakse täiendavaid teavitusi.
- Töökoormuse ebahühtlus, mis toob kaasa tähtaegade mittejärgimise ning kiirustamisega kaasnev oht vigade tekkeks. Programmiperioodi lõppemisega seonduvalt lõppevad paljud projektid üheaegselt. Olukorra lahendamiseks eeldatakse ülesannete täitjatelt paindlikku lähenemist - ülesannete kuhjumisel täidetakse neid prioriteetsuse järjekorras või jaotatakse tööülesanded ajutiselt ümber, et oleks võimalik kiiret lahendamist vajavad ülesanded täita esmajärjekorras.

T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas tuvastati Archimdedese poolt 7 kõrget riski, mida võib omakorda grupeerida 2 gruppi.

Esimese grupi moodustavad riskid, mis on seotud **suuna meetmete hilise avanemisega** – vahendite kasutamata jäämise risk ning töökoormuse järsk kasv perioodi lõpul, kui korraga lõpetab suur hulk projekte ning samal ajal alustatakse perioodi 2014-2020 tegevustega.

Teise grupi moodustavad riskid, mis olid seotud **toetuse kasutamise ning selle kontrollimisega** – ajas muutuvad tõlgendused, ootused RÜ töö kvaliteedile, auditite praktika, samuti erinev süsteemiülene arusaam erinevatest kontrollikohtadest. Nimetatud riskid võivad avaldada olulist rahalist mõju ja samuti mõjutada RÜ toimimist. Pidevalt muutuvad ootused kontrollide ulatusele ja sügavusele tekitavad pahameelt nii TS kui segadust kontrollijates. RÜ seisukohalt oli kõige olulisemateks maandamistegevusteks siinjuures hästikorraldatud välis- ja sisekommunikatsiooni juhtimine, muudatused töökorralduses ning enda pidev kursishoidmine kehtivate seisukohtade ja praktikatega.

RA-s 2014. a. läbi viidud riskide hindamisel kaardistati struktuuritoetuste valdkonnas 24 riski, millest 14 riski olid seotud struktuurivahendite perioodiga 2007-2013. Perioodi 2007-2013 fikseeritud riskidest olid 1 kriitiline, 4 tingimuslikku ja 9 madalat. Kriitiliseks riskiks loeti perioodi lõppu jäävate paljude väljamakse taotluste menetlemist. Oli oht, et RÜ ei jõua perioodi lõpus kõiki väljamaksete taotlusi korrektselt menetleda. RÜ oli sellest riskist teadlik ja kavandas oma tööjõudu selliselt, et risk ei realiseeruks.

Transpordi, infoühiskonna ja TA suundades 2014. a. kriitilisi riske ei tuvastanud.

Kokku hindasid 2015. a. RAd ja RÜd kriitiliseks 27 riski ning tingimuslikuks 87. Kõikidest RA ja RÜ riskidest 31 puhul peeti vajalikuks KA poolseid täiendavaid maandamistegevusi. KA

hindamise tulemusel kriitilisi riske ei tuvastatud, tingimuslikuks hinnati 4 riski. Hindamise tulemustest selgub, et **asutuste üleselt on kõige riskantsemad järgmised 7 valdkonda:**

Kõige suuremaks hinnati riske **riigihangete valdkonnas** (6 asutust). Välja toodi riigihangete valdkonna keerukus, sellega seotud vaidlused ja 2016. a jõustuv uus riigihangete seadus, mis kõik võivad tuua kaasa rakendamise pidurdumise ja finantskorrektsioone. Riski hindas kriitiliseks kaks RAd ja üks RÜ ning tingimuslikuks üks RA, üks RÜ ja KA. Riigihangete valdkonnas planeeriti KA poolt koostöös RMi RRO 2016. a täiendavaid koolitusi ning jätkati senise nõustamise ja praktikate vahetamise seminaridega. 2015. a detsembris täideti ka mõned kuud vakantne olnud riigihangete ametikoht KAs, mis tagab valdkonnas vajaliku ressursi KA poolt.

Jätkuvalt oli olulise riskina **riigiabi reeglite keerukus ja ebapiisav tundmine** (6 asutust), millega kaasneb ebaseadusliku riigiabi andmise risk. See risk toodi kriitilisena välja ühe RA poolt ning tingimuslikuna kolme RA ja kahe RÜ poolt. Uusi maandustegevusi KA valdkonnas ette ei näe, kuid koostöös RM RROga jätkatakse jooksvalt koolituste ja nõustamisega.

Infosüsteemi arendusvõimekuse ja keerukusega seotud riske (5 asutust) toodi kriitilisena välja kahe RÜ poolt ning tingimuslikuna ühe RA ja kahe RÜ poolt. 2016. a eesmärk oli, et liikuda vastavalt arenduste ajaplaanile edasi järgmiste e-toetuse keskkonna arendustega ning võtta e-toetuse keskkond laiemalt kasutusele, mis tagab halduskoormuse vähenemise administratsioonis. Arenduste tegemisel kaasatakse jätkuvalt KA valdkonna eest vastutajaid, RÜsid ja kasutajamugavusspetsialiste, et tagada maksimaalselt head lahendused.

SFOS peegeldab õigusaktide, juhendite ja meetmete nõudeid- kui rakendussüsteem on keeruline, on ka infosüsteem keeruline. Et tagada lihtsus ja läbipaistvus rakendamisfaasis (sh SFOSis), tuleb tagada lihtsus nii õigusraami, meetmete kui ka rakendusskeemide välja töötamisel. SFOSi lihtsuse tagamiseks on vaja nii KA, RAd kui ka RÜde koostööd.

Kuna periood **2014-2020** on täie hooga alanud ning kõik RÜd ja RAd saanud ülevaate uutest õigusaktidest ja juhenditest, on mitme RÜ ja RA poolt toodud välja **õigusaktide ja juhendite paljususest ja keerukusest ning nõuete mitteteadmise tulenevaid riske** (5 asutust).

Perioodil 2014-2020 on sarnaselt eelmisele perioodile regulatsioonide ja juhendite maht suur ning võrreldes 2007-2013 perioodiga on nõuetes olulisi ja mitmeti tõlgendatavaid muudatusi. 2014-2020 õigusaktide ja juhendite osas korraldab KA jooksvalt koolitusi vastavalt õigusaktide või juhendite valmimisele ning see jätkub ka edaspidi. Samas ühe inimese poolt kõikide nõuete detailideni teadmine ei ole võimalik (nt nii projektide valik, abikõlblikkus, riigihanked kui ka finantskorrektsioonid), mistõttu on oluline valdkondlike vastutuste paika panemine asutuse sees.

Teemad on jaotatud valdkonna eest vastutavate ametnike vahel KA sees ning sama peaks olema RÜdes ja RAdes. KA valdkonna eest vastutav ametnik korraldab valdkonna infovahetust, vastab päringutele ning korraldab koolitusi ja seminare, kaasates RÜde ja RAdes vastava valdkonna inimesi. KA ei suuda kõikides teemades koolitada kõiki RÜde ja RAdes inimesi- üldkoolitusi tehakse laiale ringile, aga spetsiifilisi valdkonna inimestele, kes peavad teadmise oma asutuses ka teisteni viima. Väga hästi on valdkonna põhine töökorraldus läinud tööle näiteks abikõlblikkuse, riigihangete, rikkumiste ja infosüsteemi teemades ning seda praktikat jätkatakse.

Kui RÜ või RA vajab mingis valdkonnas koolitusi, tuleb anda vastav sisend KA poolt koostatavasse koolitusplaani ning kui tekib jooksvaid küsimusi, pöörduda KA vastava valdkonna kontakti poole. Infovahetus, koolitamine ja praktikate jagamine on järjepidev kogu programmiperioodi kestev töö nii administratsiooni asutuste vahel kui asutuste enda sees. Seda tuleb kogu administratsiooni poolt teha nii 2016. a kui ka kõigil järgnevatel aastatel.

Toetuse andmise õigusaktide väljatöötamise ja nende muutmise protsessi kitsaskohti (5 asutust) töid tingimusliku riskina välja kaks RAd ja kolm RÜd (keerulised, tähtaegadest ei peeta kinni, sisu või nõuded arusaamatud või rakendamatud). Tähtaegadest kinnipidamise risk oli väga oluline 2015. a, kuid 2015. a lõpuks olid enamus 2014-2020 toetuse andmise tingimustest jõustunud, mistõttu eelnõude ja kooskõlastuste maht 2016. a väheneb oluliselt. Väiksem maht võimaldab operatiivsemat menetlemist kõikide osapoolte poolt.

Õigusaktide sisu ja nende rakendatavuse osas tuleb teha koostööd RA, RÜde ja KA vahel. Õigusaktis sätestatu peab olema õiguspärane, arusaadav ja rakendatav ning RÜ kui õigusakti elluviija peab RA poolt kirjapandust aru saama. Parem on võtta aega detailide läbimõtleamiseks õigusakti väljatöötamise faasis kui et hiljem rakendamise käigus kitsaskohti lahendada hakata.

RÜ kontrollide mahu, sh kontroll-lehtede täitmise nõuded (3 asutust) tõi kriitilise riskina välja üks RÜ ja tingimuslikuna kaks RÜd. RÜde hinnangul on nõutud mahus kontrollid liigselt koormavad, halduskoormus ei ole vastavuses saadava tulemusega ning ei arvesta tegelikke riske. 2014. a vaatas KA üle juhendi „KA miinimumnõuded taotluste menetlemise, toetuse väljamaksmise ja elluviimise kontrollimisele“ (edaspidi KAMIN) sisu ning täiendas vastavalt RÜdelt laekunud ettepanekutele.

Lisaks vajab KA poolelt selgust **sildfinantseerimise edasiandmisega seonduv** ning täiendavat reguleerimist sildfinantseerimisest tehtud abikõlblike kulude RÜdele hüvitamiseks esitamine, mis võib mõjutada TSide rahavoogusid ja maksete skeeme ning läbi selle ka RÜsid. Sellel on ka oluline mõju riigi rahavoogudele- mida kiiremini kasutatud sildfinantseerimisvahenditest tehtud abikõlblikud kulud RÜdele hüvitamiseks esitatakse, seda kiiremini saab summad esitada hüvitamiseks Euroopa Komisjonile.

2015. a riskide ülevaade suundade ning RÜde ja RAd kaupa (kajastatud lisas 13):

Ettevõtluse suunas EASi poolt aruandeaastal kaardistatud kriitilised ja tingimuslikud riskid, mis nõuavad pidevat jälgimist või maandamist struktuurivahendite JKSe, on toodud aruande lisas 13.

Tuvastatud EASi reageerimist vajavad riskid olid järgmised:

- Tulenevalt KA või RA asutuste selgete suuniste puudumise või nende hilinemise, muutunud tõlgenduste/ja/või praktika muutumisest, võetakse EASis aluseks vale info, mis põhjustab omakorda vigu ning mille tõttu võivad kaasneda tagasinõuded.
- **Uue programmiperioodi horisontaalsetes õigusaktides sisalduvaid viiteid EL õigusaktidele on rakendajatel raske hoomata.** Vähene teadlikkus horisontaalsete õigusaktide valdkonnas võib põhjustada olulisi vigu programmide ja toetusmeetmete rakendamisel.

- Töötajate ebapiisavad teadmised meetmete muudatustest, ei ole kursis määruste, protsesside või põhimõtete muudatustega, teadmatusest antakse kliendile vale nõu või menetletakse valedele alustel.

Projektide vastavuskontrollide loogika ja ulatus ei ole alati arusaadav. Kontroll-lehtede täitmine nõuab palju ajaressurssi ja ei näi olevat alati põhjendatud. Kontrollimehhanismide mahukus ei sõltu enamasti projektile eraldatud toetuse summa suurusest. Kahju väljendub halduskoormuse suuruses, tegu on (ebamõistlikult) mahuka ja kuluka tegevusega, mida on erasektorile keeruline põhjendada kuluefektiivsuse seisukohast.

2015. a riskide hindamise tulemusel kaardistati SA KredEx KA poolt välja töötatud standard riskivaldkondades 3 riski. Võttes arvesse meetme rakendamise hetkeseisu ja RÜ head süsteemide toimimist, siis kõrgeid ja keskmisi riske kaardistamine ei toonud.

MKMis tuvastati riskide hindamisel 5 riski, millest 1 oli tingimuslik ja ülejäänud olid madalad riskid. Ainukene tingimuslik risk käsitles uut perioodi: 2014-2020 perioodi EK juhendid on suuresti tõlgendamisobjektiks, mis tähendab, et tõlgendatakse erinevalt ning see toob kaasa hilisemaid probleeme. Kokkuvõttes 2015. a RA ei tuvastatud ühtegi kõrget riski ja võimalike ohukohtadega on tegeletud RAs pidevalt ja rakendmaise hetkeseisu võib pidada heaks.

T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas tuvastas 2015. a RÜ kokku 9 kriitilist ja 16 olulist riski. Pärast olemasolevate kontrollimeetmete arvessevõtmist sai kõikide oluliste riskide taset hinnata talutavaks. Ka enamus kriitiliste riskide kontrollimeetmed olid juba praegu tasemel, mis tagasid maandused vajalikul määral. Positiivsena saab välja tuua, et eraldi fookuses olnud tööjõukulude ja hangete kontrolli riskide osas on töösolevad riskimaandamise meetmed piisavad.

Üldiste kontrollide kategoorias (seotud elluviimisega) tuvastati 2 riski, mille praegused maandamistegevused vajavad täiendamist. Sisulise topeltfinantseerimise osas kontrollimeetmete muudatused olid juba töös ning 2014-2020 rakendamisega täienevad veelgi, kuna tulemuslikkuse kontrollimisele asetatakse suurem rõhk. Eriti arendusprojektides oluliseks hinnatud risk tulemuste tegeliku tulemuse osas on veel täiendamisel.

RA kaardistas 2015.a riskide hindamisel 24 riski, millest 17 olid seotud struktuurivahendite perioodiga 2007-2013. Neist kriitiliseks hinnati 2 riski, tingimuslikuks 3 ja madalaks 10 riski. Riskide koguarv jäi eelmise aastaga võrreldes samaks, sarnane oli ka riskide jagunemine riskistmete vahel (2014. a vastavalt 1 kriitiline, 4 tingimuslikku ja 9 madalat riski). Aruande prioriteetses suunas tuvastati 3 tingimusliku riski ja 1 kriitiline risk. Riskid jagunesid kõigi põhivaldkondade vahel, kriitilised ja tingimuslikud riskid hinnati toetuse andmise, projektide rakendamise ja seire valdkonnas. Riskide täiendavate maandustegevuste rakendamise tulemusena suutis RA kõik perioodi 2007-2013 kõrgeid ja tingimuslikud riskid maandada.

Transpordi, infoühiskonna ja TA suundades 2015. a kriitilisi riske ei tuvastanud.

3.3 Olulisemad muudatustest valdkondlikes prioriteetides, strateegiates ja õigusaktides

Rakenduskavade muutmise protsessi algatas RM 2009. a algul, lähtudes nii Euroopa Komisjoni majanduse elavdamise teatisest "European Economic Recovery Plan" (26. novembrist 2008)

kui ka Eesti konvergentsiprogrammis (detsembris, 2008) antud suunisest kaaluda võimalusi välisvahendite kasutamise optimeerimiseks. Eesmärgiks oli ühiskonnas ning majanduses aktuaalseimate probleemide taustal kaaluda vajadust SVst rahastatavate tegevuste/meetmete ümber planeerimiseks ja vajadusel teha sellest tulenevalt ettepanekud struktuurivahendite ümbersuunamiseks.

Rakenduskavade muudatusettepanekud said 2009. a lõpuks valmis ja ka seirekomisjonide poolt heaks kiidetud.

Lähtuvalt eeltoodust esitati 18. mail 2010. a EKle **rakenduskava muudatusettepanekud**, millega tehti paar sõnalist täpsustust, **lisati Läänemere strateegia peatükk ning suurendati ühenduse osalust ettevõtluse suunas 48 828 499 euro võrra ja transpordi ERF suunas 9 586 747 euro võrra**. Vahendid tõsteti „Majanduskeskkonna arendamise rakenduskavva“ „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ suunast 3. „Energiamajanduse arendamine“. Erasektori osalust ettevõtluse suunas suurendati samuti vastavalt 48 828 499 euro võrra. Tulenevalt majandusolukorrast ning ettevõtete konkurentsivõime suurendamiseks otsustati suurendada ettevõtlusmeetmete toetusmahtu (tehnoloogiainvesteeringute toetuse, T&A projektide toetuse ja eksporditurunduse toetusmeetme eelarveid). Transpordi ERF suuna vahendid suunati regionaalsete teede võrgustiku arendamiseks.

Muudatused esitati nii rakenduskava rahastamisplaani 2007-2013 – kogueelarve suundade lõikes, rahastamisplaani ühenduse osaluse aastate ja fondide lõikes kui ka ühenduse osaluse jaotusesse kulutuste kategooriate lõikes. Muudatusettepanekud olid eelnevalt rakenduskava seirekomisjoni poolt heaks kiidetud 04.12.2009, 27.01.2009 koosolekul ning 13.04.2010 kirjalikul hääletusel.

EK poolt kinnitati rakenduskava muudatusettepanekud 08. juunil 2011. a.

2013. a muudeti „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse kulude abikõlblikkuse või mitteabikõlblikkuse määramise tingimused ja korda”. 15.03.2013 jõustunud muudatusega täpsustati lähetuskulude abikõlblikkust, tulu teenivate projektide sätteid, muudeti mitteabikõlblike kulude koosseisu ja nähti ette leppetrahviga arvestamise kord. Lähetuskulude loetelust jäeti välja toitlustuskulu, kuna lähetatu toitlustuskulud lähetuse ajal on hõlmatud päevarahaga, siis lisaks päevarahale ka toitlustuskulu eraldi hüvitamine tähendanuks projekti elluviimiseks vajalike kulude hüvitamist kahekordselt.

Tulu teenivaid projekte puudutavad peamised muudatused on järgmised:

1. 1 000 000-eurose ja suuremamahulise ERF ja ÜF projekti, mille tulud on enne toetuse taotluse rahuldamise otsust hinnatavad, finantsanalüüsi tuleb uuendada ka juhul kui projekti abikõlblikkuse perioodil saadud tulu on eelnevalt prognoositust suurem.
2. Alla 1 000 000-euroste ERF ja ÜF projekti tulu arvestamise korras sätestati selgemalt, et projekti abikõlblikest kuludest peab arvama maha projekti abikõlblikkuse perioodil teenitud puhastulu.
3. Euroopa Sotsiaalfondi projektis tulu määratlemise korda lihtsustati – kolmest tingimusest jäeti jõusse üks, mille kohaselt on projekti abikõlblikku omafinantseeringut ületav laekumine käsitletav tuluna. Tulu võrra tuleb vähendada projekti abikõlblike kulusid.

[Rahandusministri 28. veebruari 2007. a määrus nr 14 „Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse kasutamise ja väljamaksmise aruannete esitamise tähtajad ja kord ning aruannete vormid”](#) 07.10.2013 jõustunud muudatuste kohaselt kaotati perioodi RÜde kohustus esitada makseasutusele (rahandusministeeriumi Euroopa Liidu maksete osakond, edaspidi ELMO) kvartaalseid finantsaruandeid. Struktuuritoetuse registri arenduste tulemusel saab ELMO alates oktoobrist 2013. a neid aruandeid struktuuritoetuse registri aruandlussüsteemis ise koostada. Muudatus vähendab RÜde halduskoormust ja kiirendab EKle aruannete esitamist.

Vastavalt Nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artiklile 61 on ELMO ülesanne koostada ning esitada EKle rahataotlused ja finantsaruanded toetuse abikõlblike kulude katteks andmise kohta. Aruanded koostatakse muudatuste tulemusel struktuuritoetuse registri andmete põhjal. Seni esitasid RÜd ELMOle enda meetmeid hõlmavad finantsaruanded registri kaudu ning ELMO koostas nende põhjal konsolideeritud aruanded Euroopa Komisjonile.

Tulenevalt EK aruande vormides tehtavatest regulaarsetest muudatustest ning et aruande koostamise loogika muutub järjest keerukamaks, ei olnud mõistlik jätkata finantsaruannete koostamist ja esitamist RÜde poolt.

2014. a muudeti rahandusministri määrust „**Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse väljamaksmise tingimused ja kord**“, kus väljamaksete tingimusi ja pangagarantii kehtivuse aega ning viimase ning RÜle maksetaotluse tasumist tõendavate dokumentide esitamise viimast tähtaega, mis on 08. jaanuar 2016.

Muudeti VV määrust „**Toetuse tagasinõudmise ja tagasimaksmise ning toetuse andmisel ja kasutamisel toimunud rikkumisest teabe edastamise tingimused ja kord**“, millega laiendati määruse kehtivuse ulatust, TSide ringi, täpsustati protsendiga tagasinõuete aluseid, rikkumisest teavitamise aluseid ning teisi tehnilisi tingimusi.

26.10.2015 muudeti rahandusministri määrust „**Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse väljamaksmise tingimused ja kord**“. Muudeti § 3 lg 17, mille kohaselt TS või partner pidi abikõlblikud kulud tasuma hiljemalt 2015. aasta 31.detsembril. Olulisimad muudatused puudutasid perioodi lõpul toimuvate väljamaksete tegemist. § 10 sätestati TS jaoks viimaste väljamaksetaotluste esitamise tähtajaks 8. jaanuar 2016 ning RÜd viimaste väljamaksete sisestamiseks SFOSi 22.02.2016. Perioodi viimaseks väljamakse kuupäevaks sätestati 29.02.2016.

Ettevõtluse suunas toimusid olulisemad meetmete ja programmide muudatused perioodi keskel ja ka lõpus. 2012. a avati ka uus „Tööstus- ja teenindusettevõtja investeringu toetuse“ meede eesmärgiga suurendada investeringuid. Meetmel oli kaks sihtgrupist sõltuvat eesmärki. Suurinvestorite toetamise eesmärgiks oli suurinvestorite aktiivne kaasamine Eesti majandusse läbi tehnoloogiainvesteeringute, mis aitavad kaasa ettevõtja tootlikkuse ja ekspordipotentsiaali kasvule, toodete lisandväärtuse suurenemisele, uute turuvõimaluste avanemisele ja kõrgemat lisandväärtust loovate töökohtade loomisele. Tugiteenuskeskuste toetamise eesmärgiks oli luua ja edendada Eestis alustavate ja tegutsevate tugiteenuskeskuste kaudu teenuste ekspordi, mis aitab kaasa teenuste lisandväärtuse kasvule ning muuta ärikeskkond äriteenuste valdkonnas rahvusvaheliselt konkurentsivõimelisemaks ja atraktiivsemaks.

2012. a muudeti ka „**Innovatsiooniosakute toetusmeetet**“ ja lisati teenusepakkujate hulka disainivaldkonnas ning insenertehnilisi teenuseid pakuvad ettevõtjad, eesmärgiga tihendada ettevõtjate koostööd ka nendes valdkondades.

31.10.2013 kinnitas valitsus „[Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020](#)“, mis keskendub suure potentsiaaliga tegevusalade ja kasvuvõimeliste ettevõtete arendamisele ning tootlikkuse tõstmisele. Strateegia tulemusena tõuseb Eesti ettevõtete keskmine tootlikkus töötaja kohta aastaks 2020 80 protsendini EL keskmisest, 2012. a oli see 67,1 protsenti.

2013. a töötati välja uue perioodi rakendamise eel pilootmeede „[Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeede](#)“, mis avaldati Riigi Teatajas 15.12.2013. Toetuse taotlemiseks avati meede 2014. a alguses. Täpsem meetme ülevaade asub [EASi kodulehel](#). Samasisulise meetmega jätkatakse ka perioodil 2014-2020.

2013. a ühtlustati prioriteetse suuna järgmiste meetmete hangete korraldamise põhimõtteid ja VTA tingimusi:

- Teadmiste- ja tehnoloogiasiirde baasfinantseerimise ja eriprojektide toetamine
- Teadus- ja arendustegevuse projektide toetamine
- Katse- ja pooltööstuslike laborite infrastruktuuri investeringute toetamine

Muudeti „Tööstus- ja teenindusettevõtja investeringu toetamise tingimused ja korda“, kus täpsustati tugiteenuse ja tugiteenuskeskuste mõisteid ning taotlemise tingimusi.

2013. a lõpus muudeti „Loomemajanduse tugistruktuuride toetamise tingimused ja korda“, et valmistada ette uueks taotlusvooruks. Muudatusega täpsustati meetme eesmärki, mõisteid, toetatavaid tegevusi, toetuse piirmäära ja nõudeid taotlejale.

„Innovatsiooniosakute toetusmeetme tingimused ja kord“ muutmisel lisati uus toetatav tegevus: disainilahenduste väljatöötamine ja juurutamine ning projekti raames hangete korraldamise ja VTA tingimusi.

„Klastrite arendamise toetamise tingimused ja korras“ täpsustati abikõlblikkuse perioodi, toetuse finantseerimise piirmäärasid, toetuse taotlemise tingimusi, kohustusi taotlusele ja taotluse vastavaks tunnistamise ning rahastamise tingimusi.

2013. a muudeti „Turismitoodete arendamise toetamise tingimused ja korda“ pereturismi seisukohalt, vaadati üle kogu ja täpsustati meetme määrus.

„Tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteringu toetamise tingimused ja korras“ täiendati regionaalabi ja VTA tingimusi, täpsustati toetatavaid tegevusi.

Programmidest muudeti 2013. a „Riiklike turundusürituste programmi“, muudatusega täpsustati VTA tingimusi ja täiendati „Start-up Eesti programmi“, mille kohaselt lisaks Eesti Äriinglite Assotsiatsioonile on EASi partneriks programmi tegevuste elluviimisel Eesti Arengufond.

„Allutatud laenu programmi“ tõsteti kokku laenutoodete alaeelarved, kuna praktikas on tehnoloogialaenu mahud osutunud prognoositust tagasihoidlikumaks ning vajadus on tekkinud hoopis ekspordilaenu järgi. Kui programmil on üks eelarve, siis on KredExil võimalik

paindlikult reageerida turul toimuvatele muudatustele ja kujundada on teenuseid vastavalt ettevõtjate vajadustele. Teise muudatusega vähendati laenu saanud ettevõtjate arvu, kuna ekspordilaenu keskmine summa on märkimisväärselt suurem kui prognoositud tehnoloogialaenu summa.

2014. a töötati välja „**Väikesadamate võrgustiku arendamise**“ meede, mille eesmärgiks oli Eesti kui mereturismi sihtkoha rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmine harrastusmeresõitjatele suunatud väikesadamate võrgustiku arendamise kaudu, mille abil luuakse reisimotivatsioon Eesti külastamiseks ja külastusaja pikenemiseks. Meetme raames toetatakse harrastusmeresõitjatele suunatud väikesadamate võrgustiku väljaarendamiseks vajalikke järgmiseid tegevusi:

1. sadama hüdrotehniliste rajatiste ehitamine ja laevasõiduteede märgistamine;
2. sildumisrajatiste väljaehitamine (näiteks kaid ja ujukaid);
3. väikelaevade teenindamiseks vajalike sadamarajatiste ehitamine ja rekonstrueerimine;
4. akvatooriumi ja sadama sissesõidutee süvendustööde teostamine;
5. sadama territooriumi väljaarendamine;
6. meresõiduohutuse, keskkonnakaitse ja turvalisuse nõuete tagamine sadamas;
7. sadama jätkusuutlikule arengule kaasa aitavate lisateenuste väljaarendamine (toitlustus, veevarustus, kütuse müük ja sarnased lisateenused).

2014. a muudeti „**Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeetme tingimusi**“, kus täpsustati VTA tingimusi, taotlemise tingimusi ning saavutatavate eesmärkide sõnastus.

Muudeti „**Tööstus- ja teenindusettevõtja investeringu toetamise tingimused ja korda**“, kus täpsustati pakkumuste esitamise tingimusi, VTA tingimusi, suurinvestori ja tugiteenuste mõisteid, töötajate palkamise tingimusi, määruse kohaldamise ulatust ning abikõlblikkuse tingimusi.

Muudeti „**Tehnoloogia arenduskeskuste toetamise**“ korda, kus täpsustati VTA tingimusi, konsortsiumi liikme ja konsortsiumlepingu mõisteid, väljamaksete ning abikõlblike kulude tingimusi.

Muudeti meetme „**Klastrite arendamise toetamise tingimused ja kord**“, kus täpsustati VTA tingimusi.

2014. a muudeti „**Innovatsiooniosakute toetusmeetme tingimused ja kord**“ meetme määrust, kus täpsustati VTA tingimusi ja valmistati ette muudatused, mis võimaldab taotleda TSi ka toetust jätkutegevusteks ning toodi sisse ka TSi omafinantseering projektide elluviimiseks.

Muudeti „**Rahvusvaheliste ürituste ja konverentside toetamise tingimused ja korda**“, kus täpsustati abikõlblike kulude tingimust, pakkumiste võtmise piirmäära, kitsendati toetuse taotlejate ringi (põllumajandustoodete töötlemis- ja kalandus- ja vesiviljelusvaldkonna ettevõtjad ei saa toetust taotleda) ning VTA tingimusi.

Suuna programmidest muudeti 2014. a „**Turismiinfosüsteemi arendamise programmi**“, „**Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamise programmi**“, **Riiklike turundusürituste**

programmi“, Kõrge potentsiaaliga innovaatiliste ettevõtete arendamise programmi „Start-up Eesti“ ja „Turismi teadlikkus- ja koolitusprogrammi“, mille raames muudeti programmide eelarveid ning vaadati üle ka programmide abikõlblikkuse tähtsajad.

T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas jäid suuremad muudatused perioodi keskele ja lõppu.

2010. a muudeti rakenduskõrgharidusõppe ja õpetajakoolituse infrastruktuuri kaasajastamise meetmes varasem kaheetapiline taotlemine (eeltaotlus ja taotlus) üheetapiliseks.

2012. a muudeti TjaA rahastamise ümberkorraldusega alameetme „Väikesemahulise teaduse infrastruktuur kaasajastamine Eesti teadus- ja arendusasutuste teadusteemade sihtfinantseerimise raames“ seostatud institutsionaalsete uurimistoetuste skeemi.

31. oktoobril 2013 kiitis VV heaks uue Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonistrateegia „Teadmistepõhine Eesti“ 2014-2020 eelnõu. Lõpliku heakskiidu andis strateegiale Riigikogu 22. jaanuaril 2014. Uue strateegia vastuvõtmine ei mõjuta oluliselt perioodi 2007-2013 meetmete eesmärke ja elluviimist. 2013. a alustati ettevalmistusi üksikute uute tegevuste piloteerimiseks, näiteks kõrghariduse erialastipendiumite piloteerimise ettevalmistamine nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades.

18.01.2014 jõustus haridus- ja teadusministri määruse „Meetme „Rakenduskõrgharidusõppe ja õpetajakoolituse õppeinfrastruktuuri kaasajastamine“ tingimused ja kord“ muudatus, millega kaotati ära taotletava toetuse ülempiir.

Transpordi suundades oli perioodi jooksul üks suurem transpordi arengukava muudatus: VV kiitis heaks 31. juulil 2014. a „Transpordi arengukava 2014-2020“ (TAK) rakendusplaani aastateks 2014-2017. Transpordi valdkonna arengukava ja rakendusplaani tegevused viiakse ellu seitsme alaeesmärgi raames, milleks on mugav ja nutikas liikumiskeskond, kvaliteetsed teed ja sujuv liiklus, transpordi keskkonnamõjude vähenemine, liikluskahjude vähenemine, mugav ja kaasaegne ühistransport, turismi ja ettevõtlust toetavad rahvusvahelised reisiühendused ning rahvusvahelise kaubaveo mahu suurendamine. Arengukava üldeesmärk on sisuliselt sama transpordi arengukava 2006-2013 eesmärgiga ning võib eeldada, et kehtib ka oluliselt pikemas perspektiivis kui 2020. Seega ei ole olulisi muudatusi prioriteetides toimunud ning mõneti erinev on üksnes eesmärkide saavutamise viis ja rõhuasetused. Rakendusplaani viiakse ellu peamiselt MKM, Maanteeamet (edaspidi MNT) ja ministeeriumite tegevuste kaudu koostöös kohalike omavalitsuste, transpordi valdkonna esindusorganisatsioonide ja erialaliitudega. Rakendusplaani maksumuseks 2014–2017. a kokku on 600 miljoni eurot. Arengukava tegevuste rahastamisallikaks lisaks riigieelarvele on ka Euroopa Liidu struktuurivahendid.

Infoühiskonna suunas toimusid peamised meetmete või programmide muudatused samuti perioodi keskel või lõpus. Samas 2009. a muudeti „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmise programmi“, kus püstitatud eesmärkide paremaks saavutamiseks tekkis aruandeperioodil vajadus suunata programm laiemale sihtgrupile ja täiendada vastavalt ka programmi raames toetatavaid tegevusi sama programmi mahu juures. Uueks sihtgrupiks said poliitikakujundamise eest vastutavad või sellesse panustavad osapooled, kelle infoühiskonna alase kompetentsi ning koosvõime suurendamine võimaldab tõsta infoühiskonda käsitlevate poliitikate kvalitatiivset taset ning tagada selle vastavuse sotsiaalmajanduslikele väljakutsetele.

Lähtuvalt kujunenud majandusolukorrast ja arengukava eesmärkide saavutamise nimel lisati infoühiskonna arengukava 2009. a rakendusplaani ja kinnitati vastavalt investeringute kavas lisaks eelmisel aastal kehtestatud täiendavad prioriteedid:

- Riigi infosüsteemi koosvõime suurendamine sh süsteemide täiustamine ja andmete korrastamine
- Statistilise analüüsi kvaliteedi tõstmine riigi infosüsteemis olevate andmete parema ärakasutamise kaudu.

VV kiitis 14.11.2013 heaks infoühiskonna arengukava 2020 ja selle rakendusplaani aastateks 2014-2015. <http://infoyhiskond.eesti.ee/eesti-infouhiskonna-arengukava-2020/infouhiskonna-arengukava-2020-loppversioon>.

Infoühiskonna arengukava keskmes on IKT kasutamist ja nutikate lahenduste loomist võimaldava keskkonna tagamine. Kõrgemaks sihiks on toetada IKT abil majanduse konkurentsivõime, inimeste heaolu ja riigivalitsemise tõhususe tõusu. Infoühiskonna arengukava sisaldab mitmeid meetmeid ja vajalikke arendustegevusi.

Infoühiskonna arengukava seab järgnevad alaeesmärgid:

1. majanduse kasvu, riigi arengut ja elanike heaolu toetav IKT-taristu (sh kiire internet);
2. rohkem kõrgema lisandväärtusega töökohti, suurem rahvusvaheline konkurentsivõime ja kõrgem elukvaliteet inimeste IKT-oskuste tõusu kaudu;
3. nutikas riigivalitsemine.

2014. a muudeti „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine” tingimusi kaks korda: veebruaris tõsteti programmi kogumahtu varasemalt 4 200 000 eurolt 4 290 000 eurole (majandus- ja kommunikatsiooniministri 13. veebruari 2014 käskkiri nr 14-0051) ning juulis 4 450 000 eurole (majandus- ja taristuministri 31. juuli 2014 käskkiri nr 14-0251). Programmi tegevuskava aastateks 2014-2015 kinnitas MKM 18.02.2014.

3.4 Seosed ja mõjud valdkondade üleselt

Rakenduskavade koostamisel tugineti lisaks valdkonna põhiste strateegilistele arengudokumentidele ja prioriteetidele riiklikule struktuuritoetuste kasutamise strateegiale (RSKS). Abi andmisel arvestatakse ka Läänemere strateegia, Lissaboni strateegia, Eesti 2020/Euroopa 2020 eesmärkide, horisontaal-poliitikate ja abimeetmete omavahelise sünergiaga. Alapeatükkides 3.4.1-3.4.4 on üksikasjalikumalt analüüsitud prioriteetse suuna ning valdkonna ülest poliitikate seoseid ja mõjusid.

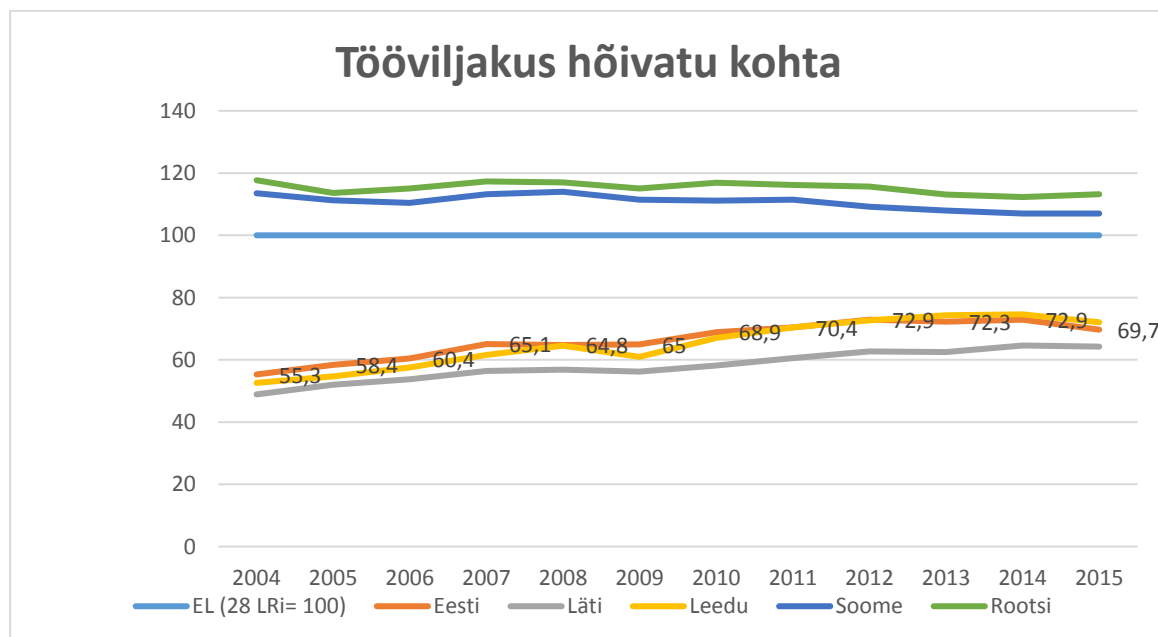
3.4.1 Panus ja seosed Lissaboni strateegia, Euroopa 2020 ja Eesti 2020 eesmärkidega ja riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiaga

Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegias 2007-2013 (edaspidi RSKS) fikseeritud eesmärkide poole pürgimist, saavutatud tulemusi ja mõju on mõõdetud makromajanduslike indikaatoritega tulenevalt eesmärkide (mh teadus- ja arendustegevuse võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv, paremad ühendusvõimalused) olemusest.

SV kasutamise seire ja läbiviidud sõltumatutelt ekspertidelt tellitud hindamised näitavad, et lähenetakse RSKSis seatud ambitsioonikatele sihtidele, aga kõigi eesmärkide saavutamine ei ole mitmete väliste mõjurite, ennekõike majanduskriisi ja rahvusvaheliste arengute tõttu saavutatav. Samas Eesti SKP *per capita* on suurenenud 2010. a 65%lt 2015. a 75%ni EL28 keskmisest. Selle põhjal võib väita, et Eesti majandus on viimasel viiel aastal kasvanud EL keskmisest kiiremini. Samas viimasel kolmel aastal on kasvukiirus jäänud EL keskmisele tasemele. 2014. a seatud RSKSi püstitatud eesmärkide poole on jõudsasti liigutud ning saavutatud pea kõigi eesmärkide täitmine 80-95% liselt.

Tööga hõivatute määr 15-64 aastaste hulgas on aastast-aastasse kasvanud, RSKSi seatud 72% tööhõivemäär saavutati pea 100%liselt. Ehk 2015. a sihttase oli 71,9%, planeeritud eesmärgist täideti 99,9%, mis on väga hea tulemus.

Perioodi jooksul on oluliselt tõusnud ettevõtete tootlikkus töötaja kohta, mis näitab, kui efektiivselt suudetakse rakendada inimeste võimeid majanduses. 2005. a oli tasemeks 60,8%, mis on 2015. a kasvanud 69,7%ni EL-28 tasemest. Kaheksa aastaga on tööviljakus kasvanud 8 protsendipunkti võrra. Kuid siiski jäetakse alla RSKSis määratud sihttasemele. EL28st madalama tööviljakuse taseme põhjustena võib välja tuua majanduse ebasoodsa struktuuri ning tootmise madala kapitaliseerituse taseme. Samuti on viimastel aastatel tööjõukulud kasvanud kiiremini kui kasumid, mistõttu tööviljakuse kasv on jäänud tagasihoidlikuks. Samuti paiknevad paljud ettevõtted rahvusvahelistes väärtusahelates madalama lisandväärtusega astmetel. Vähem on arendust, disaini ja müüki ning põhitegevus on keskendunud koosteprotsessidele. Samal ajal on tootmises vahetarbekaupade osakaal suur, kuid enam lisandväärtust andvate kapitali- ja lõpptarbekaupade osa väike.^[1] Lisaks võib ühe murekohana välja tuua investeeringute madala taseme viimastel aastatel. Kuigi raha pakkumine on korralik ja intressid madalad ei ole vähese nõudluse tõttu ettevõtted julgenud suuremaid investeeringuid teha. Samas alates 2016. a on näha antud trendi muutumist ning järgnevatel aastatel ootame investeeringute aktiivsuse tõusu, mis omakorda toob kaasa tööviljakuse kasvu.

Allikas: [Eurostat](#), 18.11.2016.

[1] „Struktuurivahendite programmiperioodi 2007-2013 strateegiline aruanne“ 2012.

Joonis 6. Eesti ja lähinaabrite keskmine tööviljakus hõivatu kohta

Tabel 3. Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia eesmärkide täitmine

Indikaator	Algtase	Sihttase	Viimane teadaolev tase
Tööga hõivatuse määr (%) 15-64 aastaste hulgas ^[1]	64,4% (2005)	72% (2014)	70,1% (2008); 63,85% (2009); 61,20% (2010); 65,3% (2011); 67,1% (2012); 68,5% (2013); 69,6%(2014); 71,9%(2015)
Tööhõive määr vanuserühm 20-64 ^[2]	72% (2005)		77,0% (2008); 69,9% (2009); 66,7% (2010); 70,4% (2011); 72,1% (2012); 73,3% (2013); 75,9% (2014); 76,5% (2015)
Ettevõtete tootlikkus töötaja kohta EL 25 keskmisest (oli struktuurne indikaator). Euroopa 2020 strateegias asendav indikaator „Töövilkus hõivatu kohta EL 28). ^[3]	60,8% (2005)	80% (2013)	64,8% (2008); 65% (2009); 68,9% (2010); 70,4% (2011); 72,9% (2012); 72,3% (2013); 72,9% (2014); 69,7% (2015)
Ettevõtete teadus- ja arendustegevuse investeeringute osakaal SKPst ^[4]	0,42% (2004)	1,6% (2013)	0,51% (2007); 0,55% (2008); 0,63% (2009); 0,81% (2010); 1,5% (2011); 1,26% (2012); 0,82% (2013); 0,63% (2014); 0,69% (2015)
Hõive kõrgtehnoloogilises ja keskkõrgtehnoloogilises tööstuses ja teeninduses (% koguhõivest) ^[5]	7,537% (2005)	11% (2013)	6,45% (2007); 5,7% (2010); 6,90% (2011); 6,70% (2012); 7% (2013); 7% (2014); 7,6% (2015)
Täistööajaga teadlaste ja inseneride arv 1000 töötaja kohta	5,5 (2005)	8,0 (2013)	5,63 (2007); 6,1 (2008); 7,2 (2009); 7,1% (2010); 7,4 (2011); 7,34 (2012); 7,1 (2013); 6,9 (2014); 6,5 (2015)
Uus indikaator Eurostat – „Täistööajaga teadlaste ja inseneride	0,07 (2005)		

[1] <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tgs00007&plugin=1>

[2] http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=t2020_10

[3] <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00116>

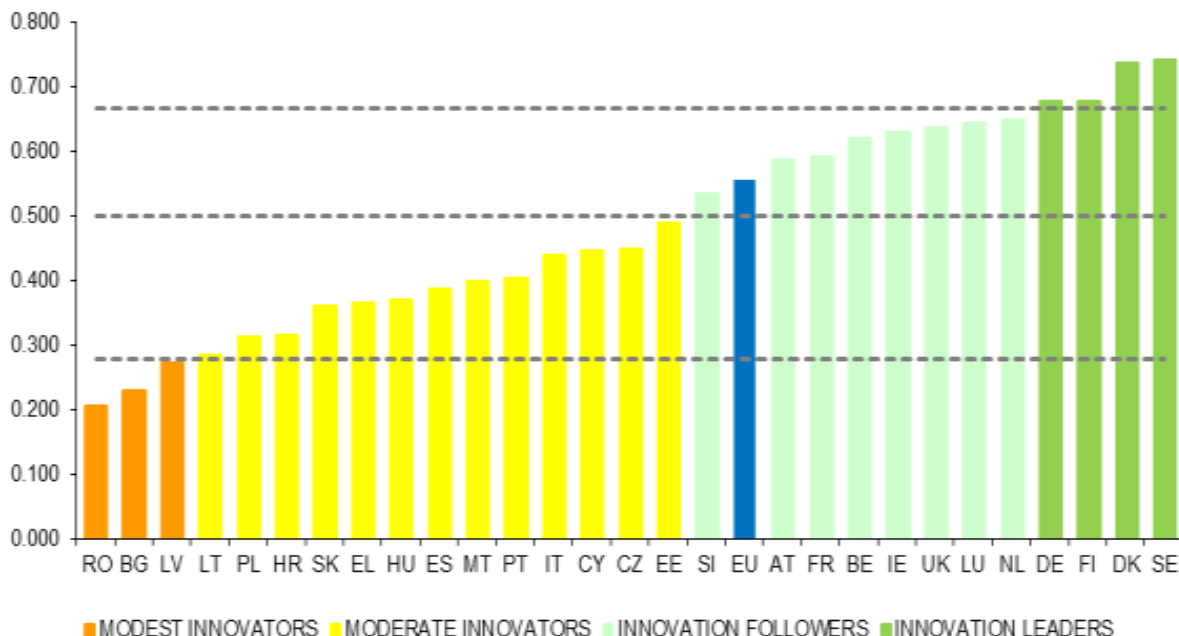
[4] <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

[5] http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=htec_emp_nat2&lang=en; Kõrg- ja keskkõrgtehnoloogilisteks tööstus- ja teenindusettevõteteks loetakse NACE koodidega, alates 2008 uued NACE koodid, mistõttu andmed ei ole üheselt võrreldavad.

Indikaator	Algtase	Sihttase	Viimane teadaolev tase
osakaal tööga hõivatutest vanusegrupis 15-74 ⁴			0,11% (2009); 0,1% (2010); 0,75% (2012); 0,7% (2013); 0,7% (2014) ; 0,65% (2015)

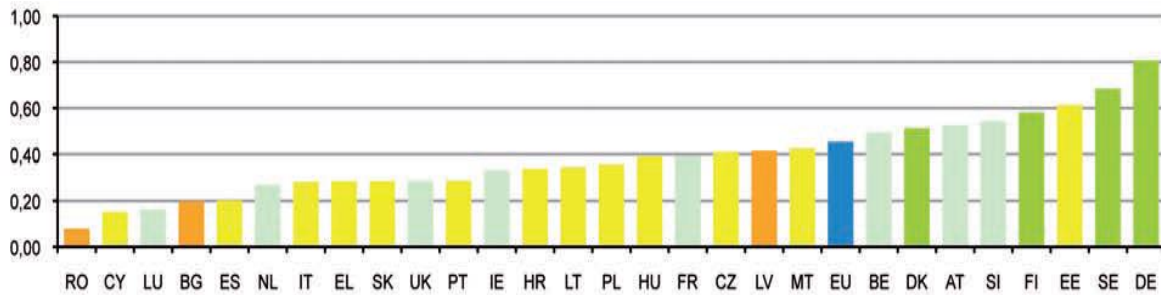
Allikas: Eurostat ja Statistikaamet, 21.11.2016

Võrreldes 2014. a avaldatud [European Union Innovation Scoreboard](#)'i uuringu tulemustega on Eesti langenud mõõdukate innovatsioonijälgijate gruppi. Siiski oleme antud grupi üks edukamaid LRe ja teatud üksikutes parameetrites oleme endiselt esimesed, näiteks Eesti teadusvaldkond on avatud ja tipptasemel ning edestades Taanit, Soomet ja Rootsit. Samuti on Eestis võrreldes teiste LRidega TjaA rahastus tänu riigi ja SV suurele panusele ning lisaks toimivad erinevad riskikapitali fondid, mille kaudu on võimalik lihtsalt alustada teadmistemahukat ettevõtlust.

Joonis 7. ELi liikmesriikide innovatsioonitase 2015. aastal. Allikas: EK, 09.05.2016

Eraldi saab ka 2015. a [European Union Innovation Scoreboard](#)'i uuringu tulemustest välja tuua, et Eesti ettevõtted on hakanud panustama oluliselt innovatsiooni ja TjaAsse. Ettevõtete Innovatsiooni tulemustabeli järgi on 2015. a Eesti kolmandal kohal, jäädes tahapoole ainult Saksamaast ning Rootsist ja edastades napilt Soomet. Uuringus toodi välja, et antud riikides investeerivad ettevõtted enim innovatsiooni ning toetavad TjaA teaduspõhist arendustegevust ning investeerivad ka uutesse seadmetesse ja masinatesse.

Joonis 8. ELi liikmesriikide innovatsioonitase 2015. a. Allikas: EK, 09.05.2016

Samas uuring tõi välja, et kõige suurem erinevus võrreldes EL keskmisega ehk mahajäämus on Eestil litsentside ja patentide välistehingute pealt saadud müügitulu ning väljastpoolt ELi Eestisse õppima suundunud doktorantide arvu puhul.

RSKSi prioriteedi nr 2 „Teadus- ja arendustegevuse võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv“ eesmärgi saavutamiseks on aidanud olulisel määral kaasa ettevõtluse kui ka T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunad. Ettevõtluse meetmed toetavad ettevõtete võimekust oma tegevuse restruktureerimiseks eksporditurgudel kasvava konkurentsi tingimustes toimetulekuks, suurendavad laenukapitali kättesaadavust, rahvusvahelistumist ning turismitoodete- ja teenuste arengut ning ka nendele eesmärkidele vastavad meetmed on rakendamisel. TjaA ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas käivitati valdkondlikud rakendusprogrammid võtmetehnoloogiates, loodi vajalik baas infrastruktuuri, aparatuuri ja tippkeskuste meetmete abil, et tagada head tingimused teadlaste ja spetsialistide koolitamiseks ning efektiivseks ja kõrgetasemeliseks teadustööks, sh ettevõtlussektori vajaduste katmiseks. Rahvusvahelise koostöö meetme raames osaletakse rahvusvahelise koostöö algatustes, tõstes koostöö kaudu teadustegevuse kvaliteeti ja tuues Eestisse uusi teadmisi.

RSKSi prioriteedi ja rakenduskava raames on kaasajastatud TjaA (hooneid) 2015. a lõpu seisuga 78 047,4 m², kõrgkoolihooneid 40 634,5 m². SV toel on suurenenud teadlaste ja tippspetsialistide juurdekasv, paranenud töötajate juhtimis- ja tööalased teadmised ning oskused, käivitunud doktorikoolid ning rakendunud erinevad mobiilsus- ja koolituskeemid. Ettevõtete ja teadusasutuste vahelisi koostööprojekte rahastati perioodi vältel kokku SVst 1 387 ja 2015. a 71 projekti, mis on 118% seatud sihttasemest. Samuti on täistööajaga teadlaste ja inseneride arv perioodi vältel jõudsalt kasvanud, ulatudes 2014. a 1000 töötaja kohta 6,92%, ehk võrreldes perioodi algusega tõusnud üle 23%. Kuid 2015. a langes näitaja 6,5 peale ehk võrreldes perioodi algusega oli tõus 15,5%. Samas on regulaarselt kasvanud teaduseartiklite maht, tulemuslikkus ja kvaliteet. EIS andmetel on võrreldes 2006. aastaga rahvusvaheliselt tunnustatud ajakirjades Eesti teadlaste rahvusvahelises koostöös publitseeritud artiklite arv kasvanud ca 2,4 korda, võrdluseks EL28 1,9 korda. Kui ELi keskmiselt kasvab rahvusvaheliste publikatsioonide arv kiirusega 7,2 % aastas, siis Eestil on keskmine kasv 10,2 % (viimase 8 aasta jooksul koguni 11,8%). Seejuures ületab Eesti rahvusvahelises koostöös avaldatud publikatsioonide osakaal EU osakaalu ligi kaks korda.

Ehkki poliitika planeerimises ja elluviimises on veel arenguruumi (meetmete arv on suur, algselt aeglane väljamakseprotsess, indikaatorite täitmine), tuleb siiski märkida, et SV abil on õnnestunud TjaA ning kõrghariduspoliitika meetmestikus saavutada võrreldes varasema ajaga märksa süsteemsem lähenemine. SV kasutamise aluseks olevate strateegiliste eesmärkide väljatöötamise käigus juhitud otseselt olemasolevatest valdkonnaspetsiifilistest strateegiatest. RSKSi ja rakenduskavu ei nähtud millegi eraldiseisvana, vaid vahenditena riiklikes KH ning

TAI strateegiates juba tuvastatud probleemide lahendamiseks. SV kaudu saadavast lisasummadest on olnud palju kasu ning õigeaegsel reageerimisel KH ja TjaA süsteemi arendamiseks ning andnud märkimisväärse panuse TjaA kiiremaks arenguks Eestis ja võimaldanud luua kriitilise tähtsusega meetmeid, mida varem ei eksisteerinud (nt rahvusvahelistumise toetamine)²².

Transpordi ÜF suund toetas otseselt RSKSi prioriteeti nr 3 „Paremad ühendusvõimalused“ transpordisüsteemi kitsaskohtade kõrvaldamisega. Transpordi infrastruktuuri arendamiseks (prioriteedi 3 üks peamistest tegevustest) investeeritakse nii maantee-, raudtee-, mere- kui õhutranspordi infrastruktuuri, mis kõik parandavad ühendusvõimalusi ning suurendavad transpordisüsteemi ohutust ja usaldusväärsust. Investeeringud raudteesse (raudteelõikude, ooteplatvormide ning kontaktvõrgu rekonstrueerimine ja amortiseerunud elektrirongide vahetus) täidavad lisaks läbilaskevõime suurendamisele ka ühistranspordi ja kergliikluse arendamise eesmärgi, kuna liikumiskiiruse suurendamine raudteel on vajalik just reisirongiliiklust silmas pidades. Ühistransport on liikumisviisina enamasti kombineeritud kergliiklusega, mistõttu ühistranspordi kasutuse suurenedes tõuseb reeglina ka kergliikluse osatähtsus. Muuhulgas rahastati SVst Ülemiste liiklussõlme rekonstrueerimist, millega lahendati Tallinna liikluse üks suuremaid kitsaskohti.

Transpordiinvesteeringud aitasid ühtlasi kaasa seotud prioriteetide nr 4 „Säästev keskkonnakasutus“ ja nr 5 „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“ eesmärkide saavutamisele (transpordivõimaluste avardumise ja ühistranspordi arendamise kaudu).

Transpordi ERF suunas valminud objektid panustasid olulisel määral RSKSi prioriteetidesse 3 „Paremad ühendusvõimalused“, 4 „Säästev keskkonnakasutus“ ja 5 „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“, parendades siseriiklikke ja rahvusvahelisi ühendusvõimalusi ning läbi selle luues eeldusi majanduse konkurentsivõime jätkumiseks, kuna suurendab ettevõtete toimimise tõhusust ja inimeste töö- ja liikumisvõimalusi.

Kokkuvõttes võib öelda, et käesoleval perioodil transpordi valdkonda suunatud SVI on omanud väga suurt rolli Eesti transpordivaldkonna ja eriti selle taristu arengul. Ilma suurte Ühtekuuluvusfondist toetatud TEN-T projektideta oleks praeguseks rekonstrueeritud maanteelõigud suure tõenäosusega tegemata ning tänu sellele mõju liiklussujuvusele, taristu kvaliteedile olemata. Tänu SV investeeringutele on rongikasutajate arv peale infrastruktuuri ning veeremi investeeringuid teinud hüppelise kasvu *ca* 50%. Infrastruktuuri investeeringud on panustanud reisiaja vähenemisse, mis tõstab raudtee kasutamise atraktiivsust ning selle tulemusena on reisiaeg vähenenud rekonstrueeritud lõikudel kokku 67 minutit, mis on ühe lõigu kohta keskmiselt 13,4 minutit. ÜF vahenditest rekonstrueeritud TEN-T teelõikudel on paranenud ühendusajad ning samuti on suurenenud liiklusohutus. ÜF vahenditest rekonstrueeritud lõikudel oli 2007. a hukkunuid 7 ja vigastatuid 27 inimest. 2015. a oli vastav hukkunute arv 1 ning vigastatute arv 15. Tänu SV investeeringutele on ühendusajad Vormsi ja Kihnu saarega oluliselt vähenenud, muutunud turvalisemaks ja mugavamaks. Samuti võimaldavad raudteel **rekonstrueeritud ooteplatvormid paremat ligipääsu liikumispuuetega inimestele** ning rongi sisenemine on viidud samuti uue veeremi ja infrastruktuuri ühildamisega samasse tasapinda, tagades liikumispuudega inimesele turvalise ja mugava pääsu rongile.

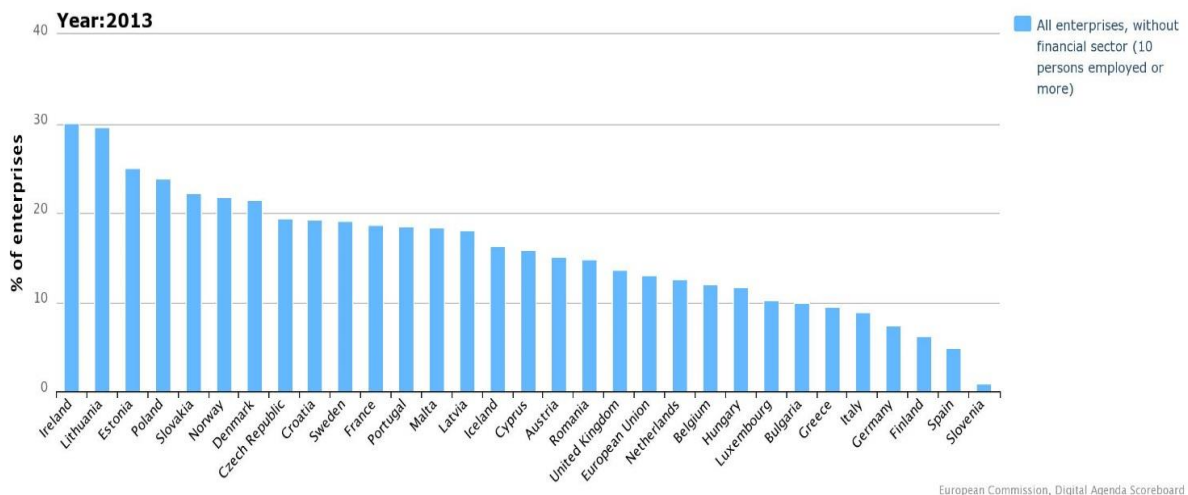
RSKSi prioriteeti nr 3 „Paremad ühendusvõimalused“ panustab ka **infoühiskonna suund** parendades interneti levikut ning suurendades interneti ja e-teenuste kasutust ning infoühiskonna võimalusi erinevate e-teenuste näol. Interneti leviku parandamiseks ja e-teenuste kasutamise suurendamiseks on 2007-2013 perioodil SVst ja EARDF vahenditest (Eesti maaelu

²² [„Struktuurivahendite programmiperioodi 2007-2013 strateegiline aruanne“ 2012.](#)

arengukava 2007-2013 raames) kokku ehitatud 3065 km lairiba ühendust. Välja ehitatud liitumispunktide arv on kokku üle 1100, millest ligi 400 paikneb mobiilioperaatorite võrgusõlmedes, 200 fiksooperaatorite võrgusõlmedes ning ülejäänud omavalitsuste hoonetes ja muudes avalikes kohtades. Lisaks on kogu trassi ulatuses ca 1,5 km intervalliga kaevud (üle 2000 tk), mis on kõik võimalikud liitumispunktid. Objektid paiknevad ligi 150 omavalitsuse territooriumil. Arvestades perioodi 2007-2013 ja ka perioodi 20.14-2020 tulemusi, siis kasutab EstWin baasvõrku kaudselt enam kui 150 000 inimest üle Eesti.

Sotsiaalse sidususe eesmärgi raames võib positiivse näitena välja tuua interneti levikut maakondades ja selle kasutamise kasvu kodudes. Interneti kasutamine kodudes on suurenenud märkimisväärselt – 2005. a oli näitaja 37% ning 2015. a lõpuks oli see tõusnud 88%ni ületades seatud sihttaseme 10%. Samuti on Eesti e-riigihangete keskkonna kasutamise poolest üks esimesi LRe, jäädes tahapoole Iirimaast ja Leedust (viimane uuring 2013).

Enterprises submitting a proposal in a public electronic tender system (eProcurement)

Joonis 9. E-riigihangete keskkonna kasutamine. Allikas: EK 01.07.2016²³.

Tabel 4. EL Digital Agenda Scoreboard 2015 a.

Indikaator (toodud ühikute kaupa)	Eesti andmed						EU28 keskmine väärtus	Eesti koht võrreldes EU28 keskmisega
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015	2015
Kodanikud, kes on kasutanud viimase 12 kuu jooksul avalikke e- teenuseid % kogu elanikkonnast	50	53	54	48	51	81	46	2
Kodanikud, kes on viimase 12 kuu jooksul täitnud ja saatnud E-taotlusi läbi elektrooniliste kanalite- % kogu elanikkonnast	38	36	33	30	32	71	26	1
E-riigihangete keskkonna kasutamine- (% kõikidest ettevõtetest)	-	16	19	25	N/A	N/A	13 (2013)	3 (2013)

²³ E-riigihangete keskkonna kasutamist ELi digitaalarengu uuring ei kajasta. Viimased andmed on aastast 2013.

Majapidamised, mis omavad lairibaühendust- % kogu majapidamistest	64	66	74	79	81	87	80	6
Ettevõtted, mis omavad lairiba püsiühendust- % kogu ettevõtetest	87	90	94	94	96	95	93	12
Ettevõtted, mis omavad kiiret lairiba püsiühendust- % kogu ettevõtetest	-	-	-	-	25	39	27	7

Allikas: [EK](#), 01.07.2016

SV on olulisel määral kaasa aidanud Eesti majandusarengule ja konkurentsipositsiooni tugevdamisele. Toetatud tegevustega on liigutud seatud eesmärkide saavutamise suunas ja lisaks on struktuurivahendite abil õnnestunud leevendada majanduskriisi negatiivseid mõjusid ja suunata majandus tagasi tõusuteele. Kriisi mõjude leevendamiseks, ettevõtlusaktiivsuse tõstmiseks ning tööhõive suurendamiseks esitati 2010. a ka rakenduskavade muudatusettepanekud, millega tõsteti ettevõtlusesse kokku 48,8 mln eurot ja transporti 9,59 mln eurot.

Rakenduskava suuna enamik meetmeid on otseselt seotud **Lissaboni strateegia eesmärkide täitmisega**. Ekspordimeetmed panustasid rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmise eesmärki. Läbi ettevõtluse suuna projektide elluviimise paranes Eesti ettevõtjate, toodete ja teenuste tuntus ja maine välisriikides. Ekspordi toetamisega kasvas ekspordikäive toetatud ettevõtetes ning läbi turundustegevuse suureneb konkurentsivõime välisurgudel. Suuna meetmed aitasid VKEdel ja uutel ning potentsiaalsetel ettevõtetel tagada finantsvahendite kättesaadavus. See suurendas uute ja innovaatiliste äriideede juurdevoolu ja ettevõteteks kasvamist, mis omakorda lõi juurde uusi töökohti. Lissaboni strateegia keskmes oli tagada parem tööhõive ning konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond, seetõttu ettevõtluse arendamise kaudu toetas ettevõtluse suund siingi strateegia eesmärke. Turismile suunatud meetmetega vähendati Eesti turismisektorile omast hooajalisust. Lisanduva nõudluse suurenemine madalhooajal ja hooajalisuse vähendamine panustasid püsivate ja stabiilsete töökohtade loomisesse turismisektoris, luues rohkem aastaringseid töökohti.

Lissaboni strateegias oli välja toodud, et homsed ettevõtted peavad olema tänastest uuendusmeelsemad, tootlikumad ja kasulikumad. Selleks pöörati strateegias suurt rõhku ettevõtete tehnoloogia uuendamisele, millele oli suunatud näiteks „Klastrite arendamise toetus“, „Tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetus“, „Kõrge potentsiaaliga innovaatiliste ettevõtete arendamise programm „Start-up Eesti“, „Teadus- ja arendustegevuse projektide toetus“, „Tehnoloogia arenduskeskuste toetus“, „Tööstus- ja teenindusettevõtja investeeringu toetus“ ja „Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeetme“ tegevused. Ühtlasi aitasid mitmete meetmete tegevused kaasa ettevõtete võimekuse tõstmisele osaleda edukalt rahvusvahelistes projektides. Lissaboni strateegia TjaA ning innovatsiooni eesmärki panustas lisaks ka „Teadus- ja arendustegevuse projektide toetus“, mis toetas Eesti ettevõtjate jätkusuutlikku arengut uute konkurentsivõimeliste toodete, teenuste, tehnoloogiate, tootearendusprotsesside arendamisel või olemasolevate täiustamisel ning perioodi lõpus loodud „Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeede“ ning eelpool nimetatud meetmed panustasid ka Lissaboni strateegia teadus- ja arendustegevuse rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamise eesmärki.

Lissaboni strateegial on ELis olnud üldiselt positiivne mõju, kuigi selle peamised eesmärgid (70% tööhõive määr ja TjaA tehtavate kulutuste viimine 3%ni SKPst) jäid strateegia lõppemisel 2010. a lõpuks saavutamata.

Võrreldes juhtivate tööstusriikidega ei suutnud EL Lissaboni strateegia raames täita 2010. a lõpuks tootlikkuse kasvu lünka: TjaA tehtud kogukulutused väljendatuna protsendina SKPst

suurenesid vaid väga vähesel määral (1,82 %-lt 2000. a 1,9 %ni 2008. a). Järeldus, mille kohaselt strateegiat võiks lugeda eesmärkide saavutamata jäämise tõttu läbi kukkunuks, oleks siiski liiga lihtsustatud.²⁴ Strateegia elluviimine on aidanud:

- saavutada laia konsensuse ELis vajalike reformide osas;
- strateegia on toonud ELi kodanikele ja ettevõtjatele konkreetset kasu;
- struktuurireformid on muutnud ELi majanduse vastupidavamaks;
- teiste ELi vahendite ja sektoripõhiste algatuste või poliitikameetmete vahel oleks strateegia tõhusust suurendanud;
- struktuurifondidest sihtotstarbeliste vahendite eraldamine on võimaldanud teha märkimisväärseid investeeringuid majanduskasvu ja töökohtade loomisse, kuigi teha on veel palju;
- ELi ja liikmesriikide (vaheline) partnerlus on üldjoontes olnud positiivne kogemus.

Võttes kokku 2010. a lõppenud Lissaboni strateegia ja Eesti majandustulemused, siis 2010. a lõpuks saavutati Eestis tööhõive määr 15-64 aastaste hulgas 66,8%, mis jääb vähesel määral alla EL keskmisele. Samuti ei saavutatud TjaAle tehtavate kulutuste 3% osakaalu SKPst. 2010. a lõpus saavutati TjaA osakaal 1,62% SKPst, moodustades EL keskmisest 81%. Eesti madalamaid saavutusmäärasid võib selgitada sellega, et Eesti ühines ELiga alles 2004. a ja SV ning riiklike abimeetmete rakendamine võttis aega. Lisaks Lissaboni strateegia edukust mõjutas oluliselt ülemaailmne majandus- ja võlakriis.

3.4.2 Panus ja seosed Läänemere strateegiaga

Ettevõtluse suuna meetmete eesmärgiks oli ettevõtjate rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine; (rahvusvaheliste) koostööprojektide elluviimise kasv, uute konkurentsivõimeliste toodete, teenuste, tehnoloogiate, tootearendusprotsesside arendamise või olemasolevate oluline täiustamine, tagada VKEdele parem ligipääs kapitalile, ekspordialase konkurentsivõime kasv, ekspordivate ettevõtete arvu suurendamine ning kindlustada Eesti turismisektori konkurentsivõimeline ja jätkusuutlik areng. Seetõttu panustas suund kaudselt kolme Läänemere strateegia poliitika valdkonda: nr 7. „Kasutada ära piirkonna teadustöö ja innovatsioonialast täit potentsiaali“, nr 8. „Väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act” rakendamine: soodustada ettevõtlust, tugevdada väikseid ja keskmise suurusega ettevõtteid ning tõhustada inimressursi kasutamist“ ja nr 12. „Säilitada ja suurendada Läänemere piirkonna atraktiivsust, eelkõige hariduse, noorsoo, turismi, kultuuri ja tervishoiu valdkonna meetmete kaudu“.

„Kõrge potentsiaaliga innovaatiliste ettevõtete arendamise programm „Start-up Eesti““ programmis rahastati projekte, mille eesmärgiks oli luua tugevaid sidemeid tipptasemel teadusasutuste, erainvestorite, inkubaatorite ja asjaomaste äriteenuste vahel, mis on üks LMS prioriteetse valdkonna nr. 7 alaeesmärkidest. Programmi raames toetatakse ka valdkondlike koostöövõrgustike, ümarlaudade või muude koostöövormide algatusi ning nende tegevuse korraldamist. Näiteks on toetatud start-up kiirendi „Gamefounders“ tegevust, mis on teinud tihedat koostööd Soomes tegutseva kiirendiga „Start-up Sauna“. Koostöö on seisnenud nii ekspertide vahetamises kui ühisürituste korraldamises.

²⁴ [Lissaboni strateegia hindamine](#)

Strateegia algse nelja samba eesmärgid- muuta Läänemere piirkond jõukaks, ohutuks ja turvaliseks, keskkonnasäästlikuks ning atraktiivseks ja hea juurdepääsuga piirkonnaks – **asendati 2013. a strateegia uuendamise tulemusel kolmega** – kaitsta Läänemerd, ühendada piirkond ja suurendada heaolu. Nende eesmärkide saavutamiseks kavandatavad tegevused on jaotatud viieteistkümnesse poliitikavaldkonda. Eesti on poliitikavaldkonna Läänemere regiooni siseturu arengu takistuste kõrvaldamine, sh tolli- ja maksualase koostöö edendamine koordinaatoriks.

Võttes aluseks LMSi 2013. a uuendatud strateegia, siis saab välja tuua järgmised indikaatorid, millel täitmisesse panustab kaudselt ka MARK elluviimine.

Tabel 5. MARK ja Eesti riigi panus Läänemere strateegia indikaatoritesse.

Alaesmärk	Indikaator	Algtase	Eesmärk/ajaplaan	MARK projektide ja Eesti riigi panus
ELi Läänemere piirkonna strateegia panus strateegia Euroopa 2020” rakendamisse	Tööhõivemäär (20–64aastaste seas) protsendina Läänemere strateegiaga hõlmatud piirkonna kogurahvastikust.	Läänemere strateegiaga hõlmatud piirkonna keskmine tööhõive 2008. aastal on 70% 20–64aastaste seas.	Saavutada aastaks 2020 Läänemere strateegiaga hõlmatud piirkonna keskmine tööhõivemäär 75% -ni suurenemine 20–64 aastaste seas.	Eesti 73,3% (2013), täidetud eesmärgist 97%. Eesti 76,5% (2014), täidetud eesmärgist 102%. Eesti 76% (2015), täidetud eesmärgist 101%. LMS riikide keskmine hõive 75,9% ²⁵ (2015).
	Teadus- ja arendustegevuse ette nähtud üldkulutused.	Läänemere strateegiaga hõlmatud piirkonna keskmine 2008. aastal oli 2,16% SKPst.	Saavutada Läänemere strateegiaga hõlmatud piirkonna keskmine näitaja suurenemine 3% ni SKPst aastaks 2020.	Eesti 2,18% (2012), täidetud eesmärgist 73%. Eesti 1,74% (2013), täidetud eesmärgist 58%. Eesti 1,44% (2014), täidetud eesmärgist 48%. LMS riikide keskmine TjaA kulud SKPst 2,20% ²⁶ (2012)
Läänemere piirkonna üldise konkurentsivõi	SKP kasv	Läänemere strateegiaga hõlmatud piirkonna keskmine SKP	Saavutada kogu Läänemere strateegiaga hõlmatud piirkonna keskmine SKP kasvu suurenemine 2020. aastaks.	Eesti -0,08% 2008–2013

²⁵ Eurostat: Rootsi, Taani, Eesti, Soome, Saksamaa, Läti, Leedu ja Poola

Alaesmärk	Indikaator	Algtase	Eesmärk/ajaplaan	MARK projektide ja Eesti riigi panus
me parandamine		kasv aastatel 2007–2008 oli 1,4% . ELi keskmine SKP kasv aastatel 2007–2008 oli 1,75%		LMS riikide keskmine SKP kasv 0,36% (2008–2013)
	Töövõime indeks	Töövõime indeks Läänemere strateegiaga hõlmatud piirkonna keskmine 2008. aastal oli 77,8%.	Saavutada Läänemere strateegiaga hõlmatud piirkonna töövõime indeksi suurenemine 20% võrra aastaks 2020.	Eesti 73,4% (2013), täidetud eesmärgist - 5,6%. Eesti 74,4% (2014), täidetud eesmärgist - 4,3%. Eesti 76,5% (2015), täidetud eesmärgist - 1,67%. LMS riikide keskmine töövõime indeks 90,72% (2015)

Allikas: [LMS](#) ja Eurostat, 18.05.2016

T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suuna meetmed panustasid otseselt või kaudselt kahte poliitika valdkonda:

- Alaesmärki „**Läänemere piirkonna üldise konkurentsivõime parandamine**“ panustasid meetme „Teadusaparatuuri ja –seadmete kaasajastamine“ alameede „Riikliku tähtsusega teaduse infrastruktuuri kaasajastamine“, kus olid investeringute kavaga kinnitatud 9 projekti, millest kõik viidi edukalt lõpule.
- Alaesmärki „**Läänemere piirkonna üldise konkurentsivõime parandamine**“ panustas ka meede „**Rahvusvahelise koostöö toetamine**“, mille elluviimiseks kinnitati 2011. a jaanuaris programm „Teaduse rahvusvahelistumine“. Programmi ühe alategevustena on näiteks välja toodud Eesti osalemine rahvusvahelise teaduskoostöö algatustes ja Euroopa Liidu poliitikainitsiatiivide, sh Läänemere strateegia, raames loodavates algatustes osalemine.

Samuti panustas alaesmärki „**Läänemere piirkonna üldise konkurentsivõime parandamine**“ meede „Teaduse tippkeskuste arendamine, mille raames tehti koostööd piirkonna teadusasutuste vahel. 2013. a. Kogu perioodi jooksul viidi ellu 12 tippkeskuste projekti. Projektide raames tehti koostööd Läänemere äärsete riikide teadlaste ja teadusasutustega ning osaleti ühistel rahvusvahelistel konverentsidel.

Alaesmärki „**ELi Läänemere piirkonna strateegia panus strateegia „Euroopa 2020“ rakendamisse**“,— panustasid meetmed „Rakenduskõrgharidusõppe ja õpetajakoolituse õppeinfrastruktuuri kaasajastamine ja „Teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamine.

Kuna meetmed panustasid Läänemere strateegiasse kaudselt, siis konkreetseid rahalisi näitajaid pole võimalik välja tuua.

Transpordi ÜF- ja ERF-suundade projektid panustasid prioriteetsesse valdkonda „**Head transporditingimused**“. Mõlema prioriteetse suuna projektid on suunatud infrastruktuuri parandamisele ning need aitavad kaasa siseriiklike transpordiühenduste arengule ning strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringute (ÜF) puhul ka Eestit teiste Läänemere-äärsete riikidega liitvate transpordiühenduste arengule.

Projektide, mis haakuvad LM strateegiavaldkonnaga nr 11, kavandatav struktuurivahendite toetussumma kogumaht on 322 578 844,02 eurot (projektide eeldatav kogumaksumus 390 736 076,29 eurot):

- 1) Raudtee rekonstrueerimine Rail Baltica trassil (Tallinna-Tartu lõik) (ÜF)
- 2) E67 Tallinn-Pärnu-Ikla maantee Pärnu ümbersõidu ehitamine (ÜF)
- 3) E20 Tallinn-Narva maantee Vao-Maardu teelõigu ehitus (ÜF)
- 4) Ülemiste liiklussõlme rekonstrueerimine Tallinnas (ÜF)
- 5) Ülemiste liiklussõlme rekonstrueerimine Tallinnas II etapp (ÜF)
- 6) E20 Tallinn-Narva maantee Valgejõe-Rõmeda teelõigu ehitus (ÜF)
- 7) Tallinna ringtee rekonstrueerimine, I etapp (ÜF)
- 8) E263 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa põhimaantee Aruvalla-Kose teelõigu ja Mäo möödasõidu projekteerimine ja ehitus (ÜF)
- 9) E20 Tallinn-Narva maantee Rõmeda-Haljala teelõigu ehitus (ÜF)
- 10) Kärkla, Kuressaare, Ruhnu ja Tartu lennujaamade arendamise koondprojekt (ERF)
- 11) Reisijate turvalisuse tagamine reisirongide tööpiirkonnas (ERF)
- 12) Reisiplatvormide üleviimine eurokõrgusele (ÜF)

Tabel 6. Transpordi suundade panus Läänemere strateegiasse

Meede	LMSi poliitikavaldkond	Kinnitatud projektide eelarved (indikatiivne panus Läänemere strateegiasse) EL osalus (EUR)	Tehtud abikõlblikud kulud (indikatiivne panus Läänemere strateegiasse), EL osalus (EUR)
Transpordi investeeringute kava (ÜF)	11	301 574 188,31	282 342 238,91
Transpordi investeeringute kava (ERF)	11	21 004 655,71	21 004 082,14

Allikas: MKM, 01.07.2016

Infoühiskonna suund panustas LMS poliitika valdkonda „**ELi Läänemere piirkonna strateegia panus strateegia „Euroopa 2020” rakendamisse**“. IKT ning täpsemalt digitaalteenused, sisu ja rakendused muudavad väärtusahelaid kõikides majandusharudes, edendavad innovatsiooni ning aitavad oluliselt kaasa konkurentsivõime ja tõhususe suurenemisele. Infoühiskonna suuna projektid arendavad ID-kaardi elektrooniliseks kasutamiseks vajaliku infosüsteemi, tänu millele võimaldatakse e-ID abil avalikke teenuseid kasutada ka teiste riikide kodanikel. Tegevustega suurendatakse tehnilist võimekust ning valmisolekut kasutada e-identifitseerimist riikidevaheliselt.

Kaudselt panustab suund kiire internetiühenduste kättesaadavuse parandamisega LMS horisontaalsesse eesmärki „**Tagada kiire lairibaühendus maapiirkondades**“. Projekte rakendatakse piirkondades, kus täna vastava infrastruktuuri puudumise tõttu ei ole kiire

lairibateenus lõppkasutajatele kättesaadav. Kiire interneti baasinfrastruktuuri ehitus aitab kaasa teenuste loomisele, arendamisele ja mitmekesistamisele Läänemere piirkonnas.

3.4.3 Panus ja seosed horisontaalsete teemadega

Läbivate teemadega arvestamine algab valdkondlike arengukavade ning konkreetsete meetmete kavandamisel, kus leitakse võimalikud seosed 5 läbiva teema põhisuunaga: kliima ja keskkonnahoid, võrdsed võimalused, infoühiskond, regionaalareng ja riigivalitsemine. Kuna EL vahendite kasutamise strateegiadokumendid seotakse valdkondlike arengukavadega prioriteetse suuna eesmärgi ja meetmete kaudu, kaardistatakse ka kõik struktuuritoetustest rahastatavate tegevuste puutumused läbivate teemadega. Puutumuse asjakohasust hindas vastava läbiva teema juhtivministeerium. Juhul kui vahetult läbivate teemade eesmärkidesse panustamine ei ole võimalik (nt panustamine on ebamõistlikult kulukas vms), jälgitakse, et valdkonnas kavandatavad meetmed vähemalt ei kahjustaks läbivate teemavaldkondade eesmärkide saavutamist. Läbivate põhimõtete süsteemseks rakendamiseks peeti eesmärgi ja kriteeriume silmas kõikidel planeerimise, rakendamise, seire ja hindamise tasanditel. EL vahenditest rahastatavate meetmete kohta antakse aru seirearuannetes ja hindamisel. Läbivaid teemasid eestvedavad ministeeriumid kandsid vastutust selle eest, et hinnata saavutatut riigis tervikuna sõltumata rahastamise allikast.

Perioodi lõpuks lõppenud 4303 projektist avaldas enim mõju regionaalsele arengule (50,6% lõppenud projektidest) ja infoühiskonna arengule (44,9% lõppenud projektidest) ja keskkonnahoiule (40,3% lõppenud projektidest). Kodanikuühiskonna arengusse panustas 22,9% projektidest ja võrdsed võimaluste edendamisele 27,1% projektidest. Ettevõtluse suuna projektid omavad enim mõju samuti regionaalsele arengule (54,8% lõppenud projektidest) ja keskkonnahoiule (42,3% lõppenud projektidest). T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri meetmed omavad enim mõju infoühiskonna edendamisele (51,02% lõppenud projektidest) ning regionaalarengule (48,6% lõppenud projektidest). Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringute suunas avaldas enim mõju regionaalsele arengule (76,2% lõppenud projektidest) ja ka regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamise suunas avaldas mõju samuti regionaalarengule (75,0% lõppenud projektidest). Infoühiskonna suund mõjutab tulenevalt ka suuna eripärast 100%liselt lõppenud projektidest infoühiskonna edendamist. Rakenduskava suundade finantsilise panuse ülevaade on toodud aruande [lisas 8](#).

4 JUHTIMIS- JA KONTROLLISÜSTEEMID, JÄRELEVALVE JA AUDIT

Käesolev peatükk kirjeldab abi rakendamise kontrollitegevuses toimunud peamisi arenguid aruande-aastal. Juhtimis- ja kontrollisüsteemide (JKS) toimimine on abi vahendamise õiguse ehk akrediteeringu aluseks. JKS on kehtestatud asutustes protseduuride ja töökordade kaudu. Olulisemad muudatused JKSS asutuste kaupa on kirjeldatud ptk-s 4.1.

JKS üheks osaks on rakendsüksuste, -asutuste, korraldusasutuse ning makseasutuse poolne järelevalvetegevus. Järelevalvetegevust on detailsemalt kirjeldatud ptk-s 4.2. Kontrollitegevuse kvaliteedile annavad tagasisidet auditeeriva asutuse (AA) poolt läbiviidavad süsteemi- ja projektiauditid. Põhjalikumalt on nii projektide kui asutuste JKS-iga seotud auditeid kirjeldatud peatükis 4.3.

JKS, järelevalve ja auditite tulemusel tuvastatud rikkumised ja tagasinõuded on kajastatud ptk-s 4.4.

4.1 Muudatused juhtimis- ja kontrollisüsteemides

2007. a koostasid RAd ja RÜd kõikides prioriteetsetes suundades JKSid ja esitasid KAlle kinnitamiseks. 2007. a toimusid ka KA poolt läbiviidavad vastavusauditid ja RÜ ülesannete täitmiseks said pea kõik asutused akrediteeringu (v.a MNT, Tallinna Lennujaam (edaspidi TLL) ja Tehnilise Järelevalve Amet (edaspidi TJA,) mille osas vastavusauditid olid ette nähtud 2008. a algusesse).

Esimesed suuremad JKS muudatused toimusid RÜdes ja RAdes 2010. a, kus **ettevõtluse suunas** muudeti **KredExis** JKSi kirjeldust koos seonduvate SV rakendamist puudutavate protseduure. Uuendatud protseduurid kinnitati 1. oktoobril 2010 ning valdavalt toimusid täpsustused RÜ funktsioonide osas. Protseduure täiendati ühe uue peatükiga, mis käsitles auditi aruannete ja järeloimingute menetlemist.

2010. a teisel poolel viis AA asutus KredExis läbi SV perioodi 2007-2013 JKS auditi, eesmärgiga hinnata KredExi kui RÜ struktuuritoetuse administreerimisega seotud JKSi tõhusust, kuid auditi käigus analüüsiti ka programmide elluviimisega seotud töökordasid.

Auditi käigus tehti neli olulist tähelepanekut, millest kolm olid suunatud TSidele ja üks RÜle:

- Programmide korral on laenu ja käenduste taotluste analüüsimise kontroll-jälg puudulik (TS)
- Kontroll-jälg erikontrolli teostamisest taotluste analüüsimisel ei ole piisav (TS)
- SVga seotud dokumendid asuvad kolmes erinevas süsteemis, mille omavahelised seosed ei ole protseduurides kirjeldatud ning dokumendid on raskesti leitavad (TS)
- RÜs ei toimu terviklikku ja süsteemset riskide juhtimist ning puudub riskide hindamise ja juhtimise kord.

EASi 2010. a JKSi olulisemad muudatused olid järgnevad:

- Taotluste menetlemise ja finantseerimise korda täiendati juhendite ja vormide osas;
- Järelevalve üksuse poolt teostatavate paikvaatluste korras täiendati paikvaatluste ning erakorraliste paikvaatluste läbiviimise põhimõtteid;
- Hangete teostamise korda tehtud muudatused on peamiselt seotud eurole üleminekuga;
- Auditite menetlemise ja järeltegevuste elluviimise korras on uuendatud auditite ja nende järeltegevuste menetlusprotsessi (auditi algatamisest kuni järeltegevuste menetlemiseni) ja nende kajastamist infosüsteemis.

RIA tegi 2010. a JKSi vaid üksikud muudatusi: uuendati dokumentide kehtivusaegu, nimetati ümber ametikohti. Vastavalt AA poolt läbi viidud auditi käigus tehtud tähelepanekutele täiendati protseduure hankemenetluse kontrollil ja hankelepingute kooskõlastamisel nii avatud taotlemise täistaotluse menetlemisel kui ka investeringute kava hankelepingute kooskõlastamisel. Lisandus ka uus kontroll-leht.

MKMis viis AA JKSi auditi läbi 2009. a sügisel ja tähelepanekud esitati 2010. a alguses. Auditi käigus tehti 16 tähelepanekut, neist 5 olulist:

- Osade avatud taotlemisega meetmete tingimused ei vastanud Perioodi 2007– 2013 struktuuritoetuse seaduses sätestatud nõudele - meetme tingimustes ei olnud sätestatud nõudeid juhuks, kui TS ei pea lähtuma riigihangete seadusest;

- Avatud taotlusvooruga meetme tingimustes toodud nõuded ei olnud kooskõlas perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse väljamaksmise tingimuste ja korra põhimõtetega - meetmetes on liigseid piiranguid;
- MKM ei kontrollinud, kas infoühiskonna suunas juhul kui RIA on TS on riigihanked läbi viidud vastavalt riigihangete seadusele ja MKMis puudub kontroll-leht hankelepingute kooskõlastamiseks juhul kui RIA on TS infoühiskonna edendamise investeeringute kava raames;
- MKMi riigihangete eelkontrolli suunas ei hõlmanud kõiki olulisi riigihangete seaduse nõudeid ja kõikide teostatud kontrollitoimingute kohta puudub kontroll-jälg;
- Riskide juhtimise protsess ei olnud süstemaatiline ning kontroll-jälg on sellest tulenevalt puudulik.

Tulenevalt auditi tähelepanekutest tegi MKM parandused meetme määrustes ning protseduurides, transpordi suunas lisas RA hindamiskomisjoni loomise põhimõtete ja hindamiskomisjoni liikmetele esitatud nõuete kontrollimise tulemusena kooskõlastuskirjale kontroll-koha sõnastuses „Hindamiskomisjon vastab/ei vasta kehtestatud nõuetele“. Samuti kinnitati uus kontroll-leht ning uuendati varasemaid. Täpsustati nii MKMi JKS-i kirjeldust kui ka rakendamise eeskirja - täiendati seire ja järelevalve peatükke ning tulenevalt auditi tähelepanekust täpsustati ka riskide hindamise protsessi.

HTMi JKS-is täpsustati 2010. a teiste osakondade rolli struktuurifondide meetmete rakendamisel.

Archimedese JKS-is tehti kaks olulisemat muudatust. Esiteks lihtsustati väljamaksetaotluste menetlemist „Teaduse tippkeskuste arendamise“ meetme väljamaksetaotluste menetlemisel. Teiseks tõhustati riigihangete kontrolli ning uuendati „Riigihangete kontrolli juhendit“.

RM täpsustas horisontaalse ja tehnilise abi toetuse taotlemist, mille käigus taotleb TS vahendeid riigieelarve koostamise käigus ning tehnilise abi eelarve jõustub 1. jaanuaril, kui jõustub antud aasta riigieelarve. Ühtlasi toimus ka TSide eelarvete muutmine edaspidi vastavalt riigieelarve seaduses sätestatud korrale. Muudatused hõlmasid ka kirjavahetust, tagasinõude otsuste edastamisi ja kuludokumentide nimekirjaga kaasnevate dokumentide esitamist, mida oli õigus teha ka elektroonselt. Ettemakse kinnikandmise ja väljamakse taotluse kontroll-leht koondati üheks kuludokumentide kontroll-leheks ning täiendati ka paikvaatluste kontroll-lehte.

2011 a. tehti olulisi muudatusi JKS-is ühes asutuses (EAS) ning üheksas asutuses (KredEx, SA Archimedes, HTM, VTA, TJA, MNT, TL, MKM, RIA ja RM) tehti väiksemaid täpsustusi.

EAS-i JKS-is tehti peamised muudatused järgmistes valdkondades:

- TSide hangete kontroll
- programmide raames teostatavate hangete kontroll (kui TS on EAS)
- TSide kulude abikõlblikkuse kontroll.

EAS-i protseduuride muudatused tulenesid eelkõige vajadusest tõhustada hangete kontrolli ja vähendada hankereeglitega seotud rikkumisi. Puudusi hangete ja kulude abikõlblikkuse kontrollis tuvastati 2011. a läbi viidud projektiauditites ja ka „Ühtekuuluvuspoliitika maksete seaduslikkuse ja korrektsuse auditi esialgsete leidude aruandes“.

KredExi protseduurides täpsustati paikvaatluse läbiviimise korda, töökoormuse ühtlasemaks jaotamiseks koostati paikvaatluse valim ja viidi selle alusel läbi paikvaatlusi kord poolaastas.

Archimedeses täiendati juhataja asetäitja, juristi ja büroode juhatajate tööülesandeid ning kvartaalse kuluaruande kontroll-lehte, lähtudes MA poolt RÜdes läbiviidud kontrolli tulemusel tehtud tähelepanekutest ja soovitustest.

Veeteede Ametis loodi finantsosakond, mille üks ülesanne oli ka struktuuritoetustest finantseeritavate projektide väljamaksetaotluste, kuludokumentide andmete kontrollimine, summade finantseerimisallikate lõikes jaotamine ja SFOSis projektide kuluaruannete koostamine ja SAPI projektipõhise aruandega kontrollimine ning kuluaruande kinnitamine. Lisaks kinnitati kontroll-lehed vastavalt AA märkustele.

Tehnilise Järelevalve Ameti JKSi täiendati oluliselt paikvaatlustega seotud protseduure tagamaks tõhusama kontrollijälje olemasolu. Lisandus paikvaatluse protokoll koostamise nõue, mis võimaldas kontroll-lehest detailsemalt kirjeldada paikvaatluse käigus läbi viidud kontrollitoiminguid ning nende tulemusi. Lisaks protokoll vormi lisandumisele täiendati ka seni kasutusel olnud paikvaatluse kontroll-lehte. Paikvaatluse protseduurides lisandus põhjalikuma riigihangete järelkontrolli kirjeldus, järelkontrolli teostamiseks töötati välja kontrollitavate hangete valimi moodustamise metoodika ning võeti kasutusele KA poolt koostatud hangete kontroll-lehed. Täiendati ka kuluaruandega seotud protseduure, et tagada selgem ülesannete jaotus ning parem kontrollijalg aruande kontrollimise protseduuridest.

Maanteeametis täiendati vaidemenetluse protseduure. 2010. a läbi viidud JKSi auditi põhjal tehti oluline tähelepanek, et vaiete lahendamisel ei ole tagatud kohustuste lahusus ning AA soovitas vaiete lahendamise osas täiendada eeskirja viisil, mis tagaks vaiete lahendamise sõltumatult RÜ ülesannete täitmisest. Täiendatud JKSi menetleb RÜ otsuse peale esitatud vaideid RA. Vastav muudatus viidi sisse ka MKMi juhtimis- ja kontrollisüsteemidesse.

MKMi uuendatud protseduurides muutus MKMi põhimäärus ning rakendamise eeskirjas täpsustati seire ja aruandluse protseduure muutes sõnastust selgemaks. Olulisemaks muudatuseks oli transpordi meetme vaidemenetluse täismahus RA tasandi menetlusse toomine.

RMis eraldati 01.01.2011 HTA ja tehnilise abi töökord KA üldisest JKSi, kuna RMi RA ja RÜ funktsioonidele liideti „Inimressursi arendamise rakenduskava“ prioriteetne suund „Suurem haldusvõimekus“. Selles tulenevalt oli ühine töökord tehnilise abi meetmetel ja suunal „Suurem haldusvõimekus“. Sisulist muudatust tööprotsessides ei toimunud.

2012. a viidi kahes asutuses (EAS, HTM) JKSi sisse olulisi muudatusi ning üheksas asutuses (KredEx, SA Archimedes, HTM, VTA, TJA, MNT, TL, MKM, RIA ja RM) tehti väiksemaid täpsustusi.

KredExis muudeti 2012. a JKSi kirjeldust koos seonduvate SV rakendamist puudutavaid protseduure. Uuendatud protseduurides täpsustati paikvaatluse läbiviimisest teavitamise korda, täiendati programmide VMTde menetlemise protseduuriga (oli siiani kajastatud eraldi alamkorras), täpsustati aruannete koostamist ja SFOSiga seotud rolle ning toetuse tagasinõudmise ja tagasimaksete protseduure.

MKMis muudeti struktuurivahendite rakendamise protseduure kaks korda, mille käigus lisati viited rakendamise protseduurides viidatud dokumentide uuematele versioonidele ning toodi

välja muudatus MKMi struktuuris. Lisaks toodi vaiete lahendamine transpordi suundades üle MKMi.

2012. a olulisemad muudatused **EASi JKS**is olid seotud TSide ja EASi, kui rakendaja riigihangete kontrolli tõhustamisega. 2012. a viidi läbi ka kaks JKS auditit riigihangete kontrollisüsteemi tõhususe hindamiseks. EAS oli jätkuvalt pööranud suurt tähelepanu hangete õiguspärasusele. Lisaks olemasolevatele hankeekspertidele võeti 2012. a tööle täiendav hankeekspert TS hangete kontrollimiseks. Hangete kontrollimise funktsioone lisati nii järelevalve üksusele kui finantsüksusele. EAS kontrollib TSi hankeid muu hulgas ka eelnõustamise ja taotluse menetlemise käigus ning hangete kontrollimisel rakendatakse 4-silma printsiipi.

2012. a teostati riigiabi ergutava mõju kriteeriumite kontrollimiseks JKS audit. Auditi ja järelkontrollide tulemusel täpsustati väljamaksetaotluste ja aruannete menetlemise protseduure, sh täiendati kontroll-lehti riigiabi ergutava mõju hindamise osas. 2012. a muudeti rikkumiste menetlemise protsessi, loodi uus tagasinõuete eksperdi ametikoht õigus- ja haldusüksusesse. Täiendati juhatusse funktsioone ja pädevust: osade meetmete raames võib teha taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuseid üks juhatusse liige.

HTMis uuendati ja täpsustati **KA** ja makseasutuse järelevalve ja AA läbiviidud JKS auditi tulemusel peamisi RÜ igapäevategevust reguleerivaid juhendeid ja kontroll-lehti. JKS-i kirjeldust täiendati osaga, mis käsitleb paikvaatluste korraldamist peale projekti abikõlblikkuse perioodi lõppu. Väljamaksetaotluste menetlemise korras täpsustati menetlusetappe ja lisati ettemakse tõendamist reguleerivad sätted ning toetuse väljamakse täielikult või osaliselt keeldumise regulatsioon. Samuti täiendati väljamaksetaotluste menetlemise lihtsustamise korda, väljamaksetaotluste kontroll-lehti, täpsustades kontroll-küsimusi ja viies need kooskõlla RMi 2012. a kevadel väljatöötatud juhendiga „Järelevalve üldjuhend: väljamakse taotluse kontrolli ning paikvaatluse miinimumnõuded ja hea tava“. Järelevalve teostamise korda täiendati kohapealse kontrolliga kaetud projektide mahu ja kontrolli ulatuse määramise ja projektide järelkontrolli põhimõtetega. Samuti tehti muid täiendusi nii juhendis kui järelevalvet käsitlevates vormides vastavalt auditeeriva asutuse läbiviidud JKS auditis tehtud soovitudele. Tagasinõuete ja normide rikkumisest teavitamise korda täpsustati vastavalt RMi 2012. a I kvartalis väljatöötatud juhendile „Tagasinõuete ja tagasimaksete juhend“.

TJAs 2012. a olulisi muudatusi JKSis sisse ei toimunud. Samas, ühe muudatusena täiendati veelgi paikvaatlustega seotud protseduure tagamaks tõhusama kontrollijälje olemasolu. Lisaks täiendati põhimõtteid, kuidas on omavahel seotud muud TJA poolt teostatavad raudtee riiklikud järelevalvetegevused ja objektide paikvaatlused ja muudeti vaiete menetlemise protseduuri, sest vaiete menetlemine liikus transpordi infrastruktuuri arendamise meetme raames RÜ pädevusest RAle.

VTAs uuendati struktuurivahendite rakendamise eeskirja ja kinnitati uuendatud kontroll-lehed.

MNT, TLL ja RIA JKSides 2012. a olulisi muudatusi ei toimunud.

Ettevõtluse suunas muudeti EASis 2013. a SV rakendamise protseduure üks kord. Lisati viited rakendamise protseduurides viidatud dokumentide uuematele versioonidele, värskendati EASi struktuurijoonist ja teksti parema loetavuse eesmärgil muudeti läbivalt protseduuride sõnastust. Sisulisi muudatusi ei tehtud.

Muudatused EASi JKSis:

Olulisemad muudatused EASi JKSi 2013. a on järgnevad:

- kliendipõhisest lähenemisest tulenevad muudatused taotluste menetlemisel ja hindamiskomisjonide ülesehituses ettevõtluse, innovatsiooni ja ekspordi valdkonnas;
- hindamiskomisjonide tööpõhimõtete muudatus;
- otsustusprotsessi detsentraliseerimisest tulenevad muudatused taotluste menetlemisel;
- juristide kaasamine menetlusprotsessi;
- TSide hangete kontrolli tsentraliseerimine regionaalarengukeskusesse.

T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas uuendati ja täpsustati 2012. a mõningaid peamisi RÜ igapäevategevust reguleerivaid juhendeid ja kontroll-lehti. Olulisemad täiendused olid järgmised:

- täiendati riigihangete kontrolli juhendit seoses hangete kontrolli läbiviijate lisandumisega (2013. a alustas RÜdes tööd järelevalveametnik hangete alal);
- väljamaksetaotluste menetlemise lihtsustatud korda täiendati valimiga kontrollitavate väljamaksetaotluste menetlemise põhimõtteid juhul, kui kontrolli käigus avastatakse vigu. Sellega seoses täiendati ka väljamaksetaotluste I ja II taseme kontroll-lehti;
- järelevalve teostamise korda lisati projektide ja programmide järelkontrollide valimi koostamise meetodika;
- seoses rahandusministri 28. veebruari 2007. a määruse nr 14 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse kasutamise ja väljamaksmise aruannete esitamise tähtajad ja kord ning aruannete vormid“ muutmise tunnistati finantsaruandluse esitamise korras kehtetuks kvartaalset kuluaruannete esitamise regulatsioon.

Transpordi suundades algatas MKM 26.09.2013 Vabariigi Valitsuse 19.04.2007. a [määruse](#) nr 111 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse andmist korraldavate asutuste määramine“ § 4 punkti 1 muutmise. Alates **1. jaanuarist 2014. a** ei täida MNT prioriteetsete suundade „Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud“ ja „Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine“ osas RÜ ülesandeid, vaid need viidi üle TJAse.

Aasta varem, **1. jaanuarist 2013. a** lõppes VTA poolt prioriteetsete suundade „Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud“ ja „Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine“ osas RÜ ülesannete täitmine ning need ülesanded anti üle TJAle.

AS Tallinna Lennujaam jätkas RÜna kuni perioodi 2007-2013 lõpuni. Alates programmiperioodist 2014-2020 tegutseb transpordi valdkonnas ainult üks RÜ, kelleks on TJA.

Ülesannete üleandmine oli ajendatud rakenduskavade vahehindamise tulemusel (2011) antud järeldustest, milles juhiti tähelepanu sellele, et nende prioriteetsete suundade RÜdes ei pruugi alati olla tagatud kohustuste lahususe põhimõtte järgimine. TJA on sobilik täitma transpordisektori RÜ ülesandeid, sest ta on seni edukalt täitnud RÜ ülesandeid raudteeprojektide rakendamisel, olemata ise TS. Samuti on TJA üheks põhiülesandeks ohutusalase järelevalve teostamine ehitiste ja ehitustegevuse, sh raudtee-ehituse, ning raudteeveeremi ja raudteeliikluse üle. Seega on TJA sõltumatu asutus ning omab RÜ ülesannete täitmiseks vajalikku valdkondlikku pädevust.

Ettevõtluse suuna olulisemad muudatused olid **EASi JKSi 2014. a** järgnevad:

- 1) Ekspertiiside tellimise tsentraliseerimine;
- 2) Struktuurimuudatused lähtuvalt DG Regio auditi tähelepanekutest;
- 3) Hankefunktsiooni viimine Õigus- ja hankeüksusesse

KredExis viidi 2013. a JKSi kirjelduses sisse pisemaid täpsustusi, ajakohastati kuluaruannete koostamise ja esitamise korda ning täpsustati programmide vahe- ja lõpparuannete menetlemist.

2014. a täpsustati **MKMis** peamiste funktsioonide (sh järelevalve TSide üle, toetuse tagasinõudmine, struktuuritoetuse kasutamise seire, vaiete menetlemine, riskide hindamine, auditi järeltegevuste menetlemine) jaotust. Muudeti struktuurijoonist, kuna ministriumile lisandus teine minister ning kaotati välisvahendite -ja majandusarengu osakonna talitused. Jooniselt kustutati osakonnad, mis ei puutu struktuurivahendite rakendamisega otseselt kokku või teevad seda kaudselt läbi oma põhiülesannete täitmise (nt. personali- ja infotehnoloogia osakond) ning joonisele lisati infoühiskonna talitus, mis koos infoühiskonna teenuste arendamise osakonna ja energeetika osakonnaga tegelevad uue perioodi ettevalmistustega. Lisaks märgiti iga asjakohase üksuse juurde struktuurivahenditega seotud ülesannete täitmisega tegelevate ametnike arv.

T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas olid 2014. a peamised muudatused RÜ JKSi seotud läbiviidud AA JKSi auditiga, samuti uue perioodi ettevalmistamisega. 2014. a olid järelkontrollis kahel korral RÜs riskantsemaks hinnatud hankeid (tellija reservi kasutamine ning väljakuulutamiseteta läbirääkimistega hankemenetlused). Alates 2014. a oktoobrist on rakendatud hangete tõhustatud kontrollid, sh on muudetud nii protseduure, töökorraldust kui kontrollide fookust ja AA positiivne hinnang oli JKSi toimivuse osas, et (10.02.2015 auditi nr II-166/2014 lõpparuanne) RÜ JKS riigihangete kontrollimisel toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria).

Samas on rangemate kontrollide kõrvalmõjaks negatiivne tagasiside TSidele, mida saab ja tuleb maandada järjepideva selgitamise, nõustamise ja koostööle/lahendustele orienteeritud lähenemisega.

Lisaks auditi tulemustega seotud parandustele vaatas RÜ töökorraldust ümber just selle eesmärgiga, et võimaldada töötajatele maksimaalselt enesearenguvõimalusi. Ning tööprotsesside korraldamisel arvestati töötajate kompetentside ja motivatsiooniga, mis tagas ka organisatsiooni jaoks parima tulemuslikkuse. Näiteks hangete kontrolliga seotud tegevused fokuseeriti veelgi, koondades kõik valdkonna spetsialistid ühte tööperre. Sisuliselt poolelt hakati juurutama TS hankeplaanide riskianalüüsi ning nende pinnalt tegema hangete eelnõustamist/-kontrolli.

Esimeses kvartalis teostas RÜ järeltegevusi ka RA 2013. a läbiviidud projektist saadava tulu mahaarvamise korra nõuete täitmise kontrolli tulemusel tehtud soovitude osas. Täiendavalt muudeti ERF projektide lõpparuannete vorme ning aruannete kontroll-lehti.

Transpordi suundades kinnitati 17.06.2014 „Transpordi infrastruktuuri arendamise ning säästva transpordi arendamise meetmete rakendamise eeskiri Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis“ muudetud kujul seoses hangete eelkontrolli kontroll-lehtede täpsustamise vajadusega.

TJAs aruandeperioodil väga olulisi muudatusi JKSi sisse ei viidud. Peamised muutused olid seotud järgmiste asjaoludega:

1. Seoses funktsioonide lisandumisega loodi transpordi investeringute osakonda kolm täiendavat projektieksperdi ametikohta.

2. Rahandusministri 28.02.2007 määruse nr 14 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse kasutamise ja väljamaksmise aruannete esitamise tähtajad ja kord ning aruannete vormid“ muudatusega tühistati nõue kvartaalsete kuluaruannete esitamiseks. Sellest tulenevalt lisati RÜ protseduuridesse kvartaalne struktuurivahendite registri andmekvaliteedi kontrolli teostamine, mis läbi tagatakse registris olevate andmete korrektsus ning vastavus alusdokumentatsioonile.

Tehnilise abi suunas 2014. a liikus tehnilise abi RÜ RMi välisvahendite osakonnast välisvahendite rakendamise osakonda ja lähtuvalt sellele muudeti JKSi.

MKMis olid 2015. a olulisemad muudatused JKSi seotud ministeeriumi struktuuris toimunud muudatustega, mis hõlmas ministeeriumi ülesannete kitsendamist ja järelevalvetegevusi teostava ametniku pädevuse laiendamist paikvaatluste tegemisel. Alates aastast 2015 ei ole ministeeriumis enam talitusi, mistõttu muudeti struktuurivahendite rakendamisega seotud talitused vastavateks osakondadeks.

Lisaks ei teosta ministeerium alates 2015. a riigihangete hankedokumentide eelkontrolli toetuse andmisel transpordi investeeringute kava alusel, kuna see ülesanne viidi üle TJASSE, kellel on RÜ roll.

Järelevalvet teostava ametniku pädevusena lisandus õigus teostada järelkontrolle, mille raames on ametnikul õigus kontrollida struktuuritoetusest soetatud objekte ka pärast projekti lõppu 3-5 aasta jooksul.

SA KredExis 2015. a ei toimunud olulisi muudatusi rakendussüsteemis ning seetõttu puudus vajadus JKSi kirjelduse muutmiseks. Tervel rakendamise perioodil muudetud juhtimis- ja kontrollisüsteeme neljal korral, kuid tegemist oli täpsustuste ja minimaalsete muudatustega.

EASis oli 2015. a olulisimaks muudatuseks 1.06.2015 rakendunud struktuurimuudatus, mille tulemusena on EASs vähem tugiüksusi ning endised ettevõtlus- ja innovatsioonikeskus ja ekspordi divisjon moodustavad nüüd ühise ettevõtluse ja ekspordikeskuse. Muudatus oli tingitud vajadusest organisatsioon õhemaks muuta ning tugiüksustes olevad sarnased tegevused uute finants- ja tugiüksuse ning arendusüksuse alla koondada. Endised personaliüksus, turundus- ja kommunikatsiooniüksus ning IT üksuse arendusmeeskond liideti arendusüksusega ning büroo ja IT toe funktsioonid finants- ja tugiüksusega. Nüüd on viie põhitegevusüksuse asemel neli ja üheksa tugiüksuse asemel kuus üksust.

Vaadates **HTMi** Struktuuritoetuste agentuuri põhiprotsesse, olid kõige olulisemad tegevused 2015. a seotud 2014-2020 rakendamise protseduuride uuendamisel. Sellega paralleelselt tehti aasta jooksul ettevalmistusi elektroonilisele menetlusele üleminekuks. RÜ dokumendihaldussüsteem Webdesktop võimaldab nüüd teha menetlustoiminguid selliselt, et 2016.a lõpuks kavandatav üleminek elektroonilisele andmevahetusele ka struktuuritoetuste registris (SFOS) toimub sujuvalt. Toimingute tehnilise poole uuendamine rakendamisperioodi alguses võimaldab testida süsteemide toimimist väikemate töömahtude perioodil, mis omakorda loob eeldused rakendamise kogumahu käivitumisel tõrgeteta tööks.

Archimedes muutis ministri kk 03.03.2015 nr 74 JKSi osaks olevat „Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuste järelevalve korda“. Muudatuse tulemusena kirjeldati toetuse tagasinõudmise menetlus juhul, kui RÜ ja TS on samas asutuses. Teisi olulisi muudatusi RA juhtimis- ja kontrollisüsteemides ei teinud.

Transpordi suundade JKSi 2015. a sisulised muudatused tehti struktuuri, kuna ministriumile lisandus teine minister ning ära kaotati välisvahendite -ja majandusarengu osakonna talitused. Jooniselt kustutati osakonnad, mis ei puutu struktuurivahendite rakendamisega otseselt kokku või teevad seda kaudselt läbi oma põhiülesannete täitmise (nt. personali- ja infotehnoloogia osakond) ning joonisele lisati infoühiskonna talitus, mis koos infoühiskonna teenuste arendamise osakonna ja energeetika osakonnaga tegelevad uue perioodi ettevalmistustega. Lisaks märgiti iga asjakohase üksuse juurde struktuurivahenditega seotud ülesannete täitmisega tegelevate ametnike arv.

Juurde lisati peatükid 5 - Vahe- ja lõpparuanded, 8 – Seire, 9 – Vaidemenetlus, 10 - Riskide hindamine, 11 - Auditi järeltegevuste toimingud ja 12 - Teavitamine. Siinkohal ei ole tegemist sisuliste muudatustega, vaid peatükkidega, mis võeti üle struktuurivahendite rakendamise eeskirjast. Muuhulgas täpsustati RAde ja sisuosakondade ülesandeid, värskendati kirjalike protseduuride loetelu, täpsustati toetuse tagasimaksmist ja selle meetme kontole kandmist, lisati järelevalvet teostava ametniku pädevused ning lause KA poolt delegeeritavate kontrollide läbiviimise kohta.

TJAS 2015. a väga olulisi muudatusi JKSi sisse ei viidud. Peamised muutused olid seotud järgmiste asjaoludega:

1. Seoses funktsioonide lisandumisega loodi transpordi investeeringute osakonda kolm täiendavat projektieksperti ametikohta.
2. Rahandusministri 28.02.2007 määruse nr 14 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse kasutamise ja väljamaksmise aruannete esitamise tähtajad ja kord ning aruannete vormid“ muudatusega tühistati nõue kvartaalsete kuluaruannete esitamiseks. Sellest tulenevalt lisati RÜ protseduuridesse kvartaalne struktuurivahendite registri andmekvaliteedi kontrolli teostamine, mis läbi tagatakse registris olevate andmete korrektsus ning vastavus alusdokumentatsioonile.

2015. ja 2016. a KA JKSi olulisi muudatusi ei toimunud.

Kõige suuremaks muudatuseks programmperioodi jooksul KA ja makseasutuse struktuuris oli see, et alates 01.01.2014 ühines KA makseasutusega ning KA hakkas muuhulgas täitma 1083/2006 art 61 kohaseid sertifitseeriva asutuse ülesandeid. Muudatuse tulemusel koosnes KA edaspidi kolmest rahandusministeeriumi osakonnast: välisvahendite osakond, riigieelarve osakond ja EL maksete osakond (kes jätkas KA koosseisus sertifitseerimise funktsiooni täitmist). Lisaks koondati kogu õigusraamistiku ning tööprotseduuride nõuete väljatöötamine/muutmine ning RÜ ja RAde üle tehtav järelevalve EL maksete osakonnast välisvahendite osakonda. Muudatus lihtsustas struktuurivahendite administratsiooni struktuuri, KA sisene ülesannete jaotus muutus selgemaks, kaotati dubleerivad ülesanded ning vähenes halduskoormus nii KA sees kui RÜde suunal.

Muuhulgas muutus rikkumistest teavitamise protsess ning rikkumise aruanded esitatakse senise AFCOSe asemel KAlle. Samuti muutus Euroopa Pettustevastase Ameti teavitamise kohustus avastatud rikkumistest senise AFCOSe asemel KA ülesandeks.

SV järelevalve on lähtuvalt Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuste seadusest oma ülesehituselt 3-tasandiline: RÜ järelevalve taotlejate/ TSide suhtes, RA järelevalve RÜ suhtes ja RMi, kui KA ning kogu protsessi eest vastutaja järelevalve RA ja RÜ tegevuse suhtes. Järelevalve toimub dokumentide kontrolli ja paikvaatluste abil.

Alljärgnevalt on kirjeldatud olulisemad leiud, üldistused kitsaskohtadest ja arengud järelevalvetegevuses asutuste (tasandite) kaupa kogu perioodi vältel, sh täpsustatakse lahendamisele jäänud kontrollitegevuse arendamisega seonduv.

Järelevalve tulemusel avastatud rikkumisi ja tagasinõuded on kajastatud koos auditist tulenevate leidudega eraldi peatükis 4.4

4.1.1 Korraldusasutuse ja makseasutuse järelevalve rakendusüksuste ja rakendusasutuste üle

KA ja MA on koostöös RÜde ja RAdega programmperioodi jooksul järjest järelevalvet tugevdanud, töötades välja detailsemaid juhiseid, koordineerides kontrole, luues valdkondlike spetsialistide või teemade võrgustikke ja korraldades kohtumisi. Järelevalve tugevusest annab tunnistust auditite aastaaruannetes välja toodud aastased vea määrad, mis on EK poolt talutavast määra 2% oluliselt allpool (2013. a 0,46%, 2014. a 0,089% ja 2015. a 0,464%). Seega kokkuvõttes juhtimis- ja kontrollisüsteemid toimivad, kuigi sõltuvalt aastast on olnud ühes või teises valdkonnas parendustegevused vajalikud.

KA (sh MA kuni aastani 2013) teostas kokku 235 erinevat kontrolli kas paikvaatluse või dokumentide kontrolli (*desk based*) vormis. Lisaks teostati igapäevaseid või tsentraalseid kontrole SFOSi sisestatud maksetaotluste, tagastuste ja rikkumise aruannete üle. Kontrollide aluseks olid iga-aastased kontrolliplaanid, mis koostati riskide alusel, võttes arvesse nii läbi viidud auditeid kui ka varasemaid kontrole ning muid riskikohti. Perioodi jooksul kontrolliti kõiki põhiprotsesse, kuid kõige enam kontrollitud valdkonnad tulenevalt riskidest ja tuvastatud probleemidest olid järgmised:

- maksetaotluste menetlemine (sh tööprotseduuride järgimine, kulude pistelise kontrolli valimimetoodikate piisavus ja rakendamine, kulude abikõlblikkus) - 67 kontrolli;
- riigihanked - 347 kontrolli;
- tulu teenimine - 17 kontrolli;
- tagastused - 12 kontrolli;
- taotluste hindamine ja projektide valik - 8 kontrolli;
- tulemuste saavutamine - 8 kontrolli.

Põhiosa kontrollide käigus tehtud soovistest olid seotud tööprotseduuride parendamise ning tööprotseduuride ja tegelike tegevuste vastavusega. Mitteabikõlblikke kulusid, mille tulemusel tehti tagasinõuded, tuvastati 1 482 088 euro ulatuses. Kõige suurema finantsmõjuga tähelepanekuid tuvastati riigihangete kontrollide tulemusel (1 113 935 eurot). Samuti tuvastati mitteabikõlblikke kulusid maksetaotluste kontrollide tulemusel. Lisaks on KA kontrollidega ennetatud mitteabikõlblikke kulusid.

2008. a töötas KA välja omapoolse kontrolli põhimõtted ja protseduurid, mille alusel alustas **KA 2009. a** pistelisi kontrole RÜdes ning RAdes veendumaks selles, et struktuuritoetuse andmise ja kasutamise seotud ülesandeid teostatakse korrektselt, piisavas mahus ning hea kvaliteediga. KA kontrollide aluseks olid peamiselt riskide hindamine, RÜ ja RA JKSide kirjelduste, JKSide auditite ja projektauditite aruannete ning järelevalvetegevuste analüüsi ja järelevalve paikvaatluse järelevalvetegevuste analüüsi tulemused ning rikkumiste aruannete analüüsi tulemused. KA poolne kontroll jagunes peamiselt kaheks suureks valdkonnaks:

- kontroll projektivaliku protsessi üle;

- kontroll RAde ja RÜde järelevalvetevuste (sh hangete eelkontroll, väljamakse taotluse kontroll, paikvaatlus, JKK audit, projektaudit, auditite järeltoimingud) üle.

KA 2009. a I poolaasta kontrolliplaan nägi ette kõikide asutuste järelevalvega seotud kontrolliprotseduuride läbivaatamist ning eeskätt riigihangete kontrolli ulatuse ja detailsuse kaardistamist. Lisaks ülalmainitule teostas KA pistelisi kontrole projektauditite ja järelevalve paikvaatluste järeltoimingute teostamise kohta SFOSi kaudu ning tehti esimesed kontrollid taotluste menetlemise ja hindamise protseduuride jälgimise osas.

Kuna auditid ning samuti asutuste riskide hindamine on esile toonud probleeme ja võimalikke riskikohti riigihangete läbiviimisel, **keskendus KA 2009. a esmajärjekorras riigihangete järelevalvesüsteemi tõhustamisele**. KA kaardistas RÜde olemasolevad riigihangete läbiviimise protseduurid ning koostas protseduuride kaardistamise ja analüüsi tulemusel uue riigihangete kontrolli ja eelkontrolli juhendi. Juhendi lõplik versioon valmis ning saadeti RÜdele kasutamiseks 2010. a veebruari alguses.

2009. a alustati KA eestvedamisel ka juhendi „Perioodi 2007-2013 struktuurivahendite abil soetatud vara säilitamise ja sihtotstarbelise kasutamise järelkontrolli läbiviimise juhis rakendusüksustele” koostamist (nn varade 5 a säilitamise juhend). Juhend oli RÜdele abivahendiks varade säilitamise ja sihipärase kasutamise kontrollimisel. Lisaks valmis juhend SFOSi paikvaatluste mooduli täitmiseks ning hankemenetluse õiguspärasuse kontrolli juhend järelevalve teostamisel.

MA viis 2009. a RÜdes läbi finantskontrolle, et tagada EKle esitatavate kuluaورانete korrektsus.

KA jätkas riigihangete kontrolli tõhustamist ka **2010. a** riigihangete järelevalve protseduuride analüüsimisega ning kohapealsete kontrollide läbiviimisega selleks, et veenduda, kas protseduure ka tegelikkuses rakendatakse. Jätkati ka koolituste korraldamist nii administratsioonile kui TSidele.

2010. a jõustus STSi muutmise seadus, millega tugevdas KA kontrollifunktsiooni veelgi, sätestades üheselt, et RAde poolt välja töötavad programmid esitatakse RMile kooskõlastamiseks. Programmide kooskõlastamine on vajalik, et vältida ohtu, et toetuse andmist reguleerivates horisontaalsetes õigusaktides kehtestatu ei kajastu meetme tingimustes, toetatavaid tegevusi kavandatakse topelt või tegevused ei vasta rakenduskava või meetme eesmärkidele.

2010. a keskendus KA järelevalvetevuste osas RÜde kontrolliprotseduuride vastavuse väljaselgitamisele riigihangete kontrollimise, paikvaatluste läbiviimise ja väljamaksetaotluste menetlemise valdkonnas. 2010. a veebruaris valmisid miinimumnõuded riigihangete kontrolli protseduuride osas ning valdavalt võtsid RÜd KA poolt sätestatud nõuded ka 2010. a jooksul üle. 2010. a jätkati riigihangete teemaliste koolituste läbiviimisega.

KA järelevalves RÜde üle oli 2011. a fookuses **paikvaatluste teostamine** ning **riigihangete kontrollimine** ning väikesemas ulatuses projektivaliku protsess.

Paikvaatluste kontrollid viidi läbi 12 RÜst viies ning need kõik lõppesid KA tähelepanekute ja soovitusetega, seda enamasti protseduuride täiendamise kohta. Olulisemad tähelepanekud töökorralduse osas on tehtud kontrolli-lehe vähese informatiivsuse või ebakvaliteetse täitmise kohta (EAS, TJA, Archimedes), andmete SFOSi kandmise kohta (SA Archimedes, RIA, EAS) ning selle kohta, et projektijärgsed kontrollid olid protseduurides reguleerimata (TJA, SA Archimedes, RIA).

Riigihangete kontroll hõlmas kuues erinevas RÜs 10 riigihanget, millest vaid üks lõppes tähelepanekuteta, kolme riigihanke osas (EAS 2 tk, RIA) soovitas KA alustada tagasinõude

menetlust ning ülejäänud viie osas on tehtud tähelepanek edaspidiseks hanke paremaks läbiviimiseks, mis olemuselt on suunatud riigihanke läbiviijale ehk TSidele. Kontrollide tulemusel tehti enim tähelepanekuid, mis olid seotud pakkujate kvalifitseerimistingimustega (tehtud pooltele kontrollitud hangetele).

MA kontrollid keskendusid 2011. a kõikides RÜdes nelja protsessi (kuluaruannete koostamine, väljamaksetaotluste menetlemine (sh kuludokumentide pisteline kontroll) ning tagasinõuete menetlemine ja kohapealsed kontrollid) kontrollile, mõnede RÜde kontrollid lükkusid edasi ka 2012. a.

Kuluaruannete koostamise protseduuri kontrolliti kõikides RÜdes ning enamikele tehti soovitus kontroll-jälje põhjalikumaks muutmise kohta, mis on RÜde poolt ka tehtud. **Väljamaksetaotluste menetlemise kontroll** teostati 2011. a kaheksas RÜs, mille tulemusel tehti arvukalt soovitusi, kuid need olid pigem väheolulised, kuna olid seotud detailidega kontroll-jälje täiendamiseks. Pistelise kuludokumentide kontrolli tulemusel otsustati, et vajalik on RÜde praktika ühtlustamine. Selleks uuendati MA, KA ning nelja RÜ koostöös valimi moodustamise aluseid ning kontrollimise põhimõtted, mille rakendamine algas 2012. a. **Tagasinõuete** menetlemise protseduuride kontroll viidi 2011. a läbi kolmes RÜs (EAS, SA Archimedes ja Maanteeamet) ning selle tulemusel tehti soovitusi protseduuride täpsustamiseks (nt õigusaktis olevad menetlustähtajad protseduuridesse, rikkumiste kvartaalse aruandluse esitamise regulatsioon). Ülejäänud RÜde kontrollid toimusid 2012. a.

Tulenevalt RAde suhteliselt erinevast järelevalve ulatusest ja tegevustest ning vajadusest järelevalve tugevdamise järele otsustas KA, et **alates 2012. a toimub RA järelevalve RÜ üle osaliselt KA juhendamisel ja koordineerimisel**. See tähendab, et KA poolt on sõnastatud kontrolli eesmärk ning ette on valmistatud kontroll-lehed, mida kasutavad kõik RAD. Sellega tagati ühetaoline kontrollimine ning tulemusi on võimalik paremini kogu süsteemile laiendada. Järelevalve valdkonna juhendmaterjalidest uuendati 2011. a tagasinõuete ja tagasimaksete juhendit ning alustati järelevalve üldjuhendi ning tulu teenivate projektide juhendi uuendamist, mis valmisid 2012. a esimeses pooles. Järelevalve üldjuhendi uuendamine on oluline, kuna tegemist on peamise RÜde järelevalvetegevust reguleeriva dokumendiga.

KA järelevalves RÜde üle oli 2012. a fookuses väljamakse taotluste ja riigihangete kontrolli protseduurid ning spetsiifilisemate valdkondadena personalikulude abikõlblikkust ning riigiabi ergutava mõju tingimuse kontrollimine:

1. Väljamakse taotluste protseduuride kontrollid koos projekti abikõlblikkuse kontrollimisega viidi läbi kõigis RÜdes ning need lõppesid soovitustega töökorralduse täiendamise kohta, mitteabikõlblikke kulusid ei tuvastatud.
2. Personalikulude abikõlblikkuse kontroll viidi läbi kahes RÜs (Archimedes, EAS), kus ühes (EAS) tuvastati väikeses mahus mitteabikõlblikke kulusid (83,12 eurot). RAdele tehti soovitus põhjalikumalt kontrollida esitatud tööajatabelite vastavust kehtestatud nõuetele (EAS, Archimedes).
3. Riigihangete kontroll hõlmas ühte RÜd (Archimedes). Kontrolli käigus ei tehtud tähelepanekuid, mis vajanuks järeltegevusi.
4. Riigiabi ergutava mõju kontrollimist RÜs kontrolliti EASis 23 projekti raames ja tehti 8 tähelepanekut. KA palus läbi viia üksikasjaliku analüüsi, et välja toodud projektides selgitada ergutava mõju olemasolu või selle puudumine, võttes seejärel tarvitusele asjakohased meetmed.

KA ja RAde koostöös kontrolliti taotluste menetlemise ja hindamise protseduuri, programmide kulude abikõlblikkust ja tegevuste eesmärgipärasust, SFOS andmekvaliteeti ning toimingute kestuse nõude kontrolliprotseduuri:

1. Taotluste menetluse ja hindamise protseduuri kontrolli viisid RAd (HTM, MKM) läbi neljas RÜs (Archimedes, RIA, KredEx, EAS). Kontroll hõlmas 10 erinevat meetet. Kontrolli tulemusel tehti 20 tähelepanekut, kuid järeltegevusi oli vaja teha kolmel RÜl viie tähelepaneku osas. Kontrolli tulemusel leiti, et üldiseks probleemiks on andmete kandmine SFOSi ning kontroll-lehtede täitmise kvaliteet, kuid kumbki hindamismenetluse sisulist poolt ei mõjuta. Sisulisema probleemina ilmses hindamise protseduuri läbiviimise kvaliteet, mis sisaldas endas nt hindamistulemuste aritmeetilist kokkuarvutamist ja hindamiskomisjoni koostamise protokollimist (puudutab küll vaid kahte kontrollitud RÜd).
Sisulise puudusena tuvastati, et EASi kahe meetme ekspertide hindamisaruannetes ei ole alati eksperti antud hinne see, mis ta oleks pidanud olema hindamismetoodika järgi, samas oli kontrollija eriarvamus minimaalne ja muudatusi hindamistulemustes ei põhjustanud. Teise sisulise puudusena võiks veel esile tuua meetme määruses sätestatud taotluste menetlemise tähtajast mittekinnipidamist (esines 2 RÜ-s, puudutab 3 meetet).
2. Programmide kulude abikõlblikkuse ja tegevuste eesmärgipärasuse kontrolli viisid läbi RAd (HTM, MKM) kolmes RÜs (Archimedes, RIA, EAS). Tähelepanekud puudutasid peamiselt väljamakse taotluste vormistuslikku poolt ning hangete maksumuse kajastamist. Kontrolli tulemusena leidsid RAd, et kuludokumentide aluseks olevad tegevused vastavad ja on kooskõlas programmi eesmärkidega. Kontrolli käigus tuvastati ka mitteabikõlblikke kulusid summas 789,18 eurot, kuna TS ei järginud riigihangete läbiviimise üldpõhimõtteid. Teised tuvastatud puudused olid peamiselt väljamaksetaotluste vormistuslikku poole, trükivigade kohta kuludokumentides ning dokumentide puudumise kohta.
3. SFOS andmekvaliteedi kontrolli viidi läbi kõikides RÜdes, mille tulemusel selgus, et korrigeerimist vajavaid andmevälju SFOSis esines kõikides RÜdes. KA on täpsustanud SFOS kasutajajuhendit andmeväljade täitmise juhistega selleks, et tagada kvaliteetsema sisendi saamine infosüsteemi.
4. Toimingute kestuse kontrollimise protseduuri peale projekti lõppu kontrollisid RAd (HTM, MKM) kolmes RÜs (RIA, TJA, Archimedes), kus 2011. a puudus töökorralduses selliste kontrollide läbiviimise protseduur. Kontrolli tulemusel tehti 14 tähelepanekut töökorralduse täpsustamiseks.

MA viis 2012. a RÜdes läbi kolme protsessi (kuluaruannete koostamine sh kuludokumentide pisteline kontroll, väljamaksete määrus ning tagasinõuete menetlemine) kohapealsed kontrollid.

1. Kuluaruannete koostamise protseduuri kontroll teostati 6 RÜs (EAS, KredEx, Archimedes, VTA, MNT, RIA), sealjuures abikõlblikkuse kontrolle kahes RÜs (EAS, Archimedes), mille tulemusena soovitati tööprotseduure täpsustada.
2. Väljamaksete määruse kontroll teostati 2012. a 5 RÜs (EAS, KredEx, Archimedes, VTA, RIA), mille tulemusel tehtud soovitused on pigem väheolulised ja seotud detailidega kontroll-jälje täiendamiseks.
3. Tagasinõuete menetlemise protseduuride kontroll viidi 2012. a läbi 5 RÜs (EAS, KredEx, Archimedes, VTA, RIA), mille tulemusena soovitati tööprotseduure täpsustada.

KA 2013. a I poolaasta kontrolliplaanis oli neli temaatilist kontrolli: **riigihangete kontrolliprotseduur ja riigihanke vastavus riigihangete seadusele**, projektist saadava **tulu**

mahaarvamise nõuete täitmise kontroll, kulude abikõlblikkus (lihtsustatud kulud) ning **TSide teavitamine** toetusega kaasnevatest nõuetest.

KA 2013. II poolaasta kontrolliplaanis oli kaks temaatilist kontrolli: **projektide menetlemine ja hindamine investeeringute kavade puhul ning kulude abikõlblikkus**. Lisaks jätkus teisel poolaastal juba 2013. I poolaastal alanud tulu teenimise kontrollimine.

- **Riigihangete** vastavust riigihangete seadusele (RHS) kontrolliti Archimedeses (kontrolliga alustati 2012. a). Kontrolli tulemusena tuvastati enim kvalifitseerimistingimustega seotud puudusi ja tehti ettepanek alustada tagasinõude menetlus. Riigihangete vastavust RHSile kontrolliti ka KredExis ja RMis. Mõlema kontrolli käigus tuvastati, et hankija ei ole kontrollinud maksuvõla puudumist. Samuti leiti mõlema asutuse kontrolli käigus, et hankedokumentides ei sisaldu kogu RHSis nõutud teave, aruanded ei ole esitatud tähtaegselt ning rikutud on teavitamisreegleid. Kahel juhul leiti RM projektis ebaselgeid kvalifitseerimistingimusi.
- Projektist saadava **tulu mahaarvamise nõuete täitmise kontrolliga** alustati märtsis 2013. a ning kontrollitegevused lõpetati detsembris. Kontrolliti KredExi, RIA, Archimedeses, RMI, MKMi ja meetme „Transpordi infrastruktuuri arendamine“ RÜde (Maanteeamet, TJA), EASi ning Innove protseduure. KredExi ja RIA kontrollid lõppesid märkusteta. Teistes asutustes tehti kontrollide tulemusel tähelepanekuid, millest olulisematena soovitati teostada pistelist projektide kontrolli (EAS, Archimedeses), täiendada aruande vorme ja kontroll-lehti tulu teenimist puudutavate küsimustega, võtta kasutusele EK metoodika kohased finantsanalüüsi kontroll-koha ning teavitada TSi projekti lõppedes ülesjäävatest tuluga seotud kohustustest. Tulu teenimise kontrolli käigus tehtud soovitude järeltegevuste tähtaeg oli 2014 I poolaasta.
- **Lihtsustatud kulude abikõlblikkust** kontrolliti Archimedeses RÜs, kontrolli tulemusel puudusi ei tuvastatud.
- **TSide teavitamist toetusega kaasnevatest nõuetest** kontrolliti EAS, Archimedeses ja RIA RÜdes. Kontrolli tulemusel veenduti, et kõik kontrollitud RÜd täidavad minimaalseid teavitamisega seotud nõudeid, kuid informatsiooni tuleks pakkuda erinevatel viisidel (õigusaktide kõrval lihtsalt lahti seletada), mis võimaldaks nõuetest sisuliselt aru saada.
- **Projektide menetlemise ja hindamise protseduure** kontrolliti EASis ja Archimedeses. Soovitusi tehti kontrollijälje tagamise ja tähtaegadest kinnipidamise osas.
- **Kulude abikõlblikkuse kontrollimise** delegeris KA 2013. aasta II poolaastal RAdele. Kontrollid viidi läbi EASis (nii SIM kui MKM poolt), Archimedeses, RIAs ja TLJs. Kontrolliti kulude abikõlblikkuse ja väljamaksete protsessi toimimist, testiti pisteliselt kulude abikõlblikkust ja RÜde kontroll-lehti veendumaks RÜ protseduuride järgimises. Kontroll hõlmas osades asutustes ka riigihangete õiguspärasuse kontrolli. Enim tuvastati probleeme dokumentide formaalse kontrolli etapis. Paaris projektis tuvastati puudusi personalikulude arvestamisel, kulu- ja tasumist tõendavate dokumentide kontrollis ning tegevuste ja kulude abikõlblikkusega seoses.

MA viis 2013. a läbi igapäevaseid maksete ja finantskorrektsioonide kontrolle SFOSi info baasil. Protseduuride poolelt kontrolliti TJA väljamaksete määruse nõuete täitmist. Kontrolli tulemusel tehti kaks finantsmõju mitte omavat tähelepanekut protseduuri täiendamiseks.

2014. a algusest ühines MA Kaga ning kõik järelevalve kontrollid liikusid EL maksete osakonnast välisvahendite osakonda ehk KA poolne järelevalve hakkas alates 2014. a toimuma KA ühest osakonnast. KA 2014. a I poolaasta kontrolliplaanis oli kokku neli temaatilist kontrolli:

1. Riigihangete lepingu muudatuste ja tellija reservi kasutuse kontroll

Kontrolli eesmärgiks oli konkreetse projekti riigihankeid puudutava dokumentatsiooni alusel hinnata, kas TS on järginud riigihangete seadust ning selle põhjal hinnata RÜ kontrollisüsteemide toimivust.

2. Projekti lõpp- ja vahearuannete menetlemise kontroll

Kontrolli eesmärgiks oli kontrollida kõikide RÜde projektide lõpp- ja vahearuannete menetlemise protseduure. Tegemist oli RAdele delegeeritud kontrolliga, kus ressursi paremaks kasutamiseks viis Tallinna Lennujaamas, TJAs, RIAs ning KredExis RA asemel kontrolli läbi KA. Tähelepanekuid tehti kokku viie RÜ osas (RM, KIK, KredEx, TLJ ning EAS), millest ükski ei omanud finantsmõju.

3. Kulude abikõlblikkuse kontroll TJAs (RAle delegeeritud)

Tegemist oli MKMile delegeeritud kontrolliga, mille eesmärgiks oli teostada järelevalvet kulude abikõlblikkuse ja väljamaksete protsessi toimimise üle, kontrollides väljamaksetaotlusi ning testides nendes pisteliselt kulude abikõlblikkust ja RÜ kontrolllehti veendumaks, kuidas RÜ oma protseduuri järgib. Kontrolli käigus tehtud tähelepanekud ei omanud finantsmõju. Tähelepanekud puudutasid info tähtajast hilisemat SFOSi sisestamist, dokumentide säilitamist a-ni 2025 ning kontroll-lehtede täitmise kvaliteeti (kontroll-jälje tagamine).

4. Projektide menetlemise ja hindamise kontroll

Eesmärgiks oli kontrollida investeeringute kava projektide taotluste menetlemise protsessi vastavust meetme määrusele ning kehtivatele õigusaktidele koos projektide valikulise testimisega. Kontroll hõlmas järgmisi aspekte: investeeringute kava koostamine ning investeeringute kavasse arvatud projektide ettepanekute ja taotluste menetlemine.

KA 2014. a II poolaasta kontrolliplaanis oli kokku kolm temaatilist kontrolli:

1. **Riigihangete õiguspärasuse kontrollide** läbiviimise testimine valimi alusel EASis ja Innoves.

2. **Maksetaotluse kontroll.** 2014. a II poolal viisid RAd läbi maksetaotluste protsessi KA poolt delegeeritud kontrolli hinnates valimi alusel projektide kulude abikõlblikkust. Kontroll teostati kuues RÜ-s: Archimedeses, Innoves (HTM); KIKis (KKM); EASis (MKM, RM) ja RMis (RM). Kontroll hõlmas ka riigihangete õiguspärasuse hindamist juhul, kui riigihange valimisse sattunud maksetaotlusega seotud oli. Kokku tehti 29 tähelepanekut, millest 6 olid seotud finantsmõjuga (sh potentsiaalse finantsmõjuga). Suurima finantsmõjuga tähelepanekud olid seotud riigihangete protseduuride ebakorrekse järgimise (3 tähelepanekut, finantsmõju 108 431 eurot) ning rikkumistega personalikulude arvestuses (3 tähelepanekut, finantsmõju 1 447 eurot). Finantsmõjuga tähelepanekud puudutasid kahte RÜd (1 KIK ja 5 RM), kahte rakenduskava (IARK ja EARK) ning horisontaalset tehnilist abi.

3. **Tulu teenimise arvestusreeglite täitmise kontrollimine ESFi projektides.** Kontrolli eesmärgiks oli ESFist kaasrahastatavatest projektidest võetud valimi alusel hinnata kas RÜ on järginud tulu teenivatele projektidele kohalduvate reeglite täitmist ning kas tulu teenimine/mitteteenimine on tõendatud ning kas teenitud tulu on arvestatud õigesti.

4. **Järelkontrollide valimi moodustamise ja järelkontrollide ajakava kontroll.**

Kontrolliga hõlmati RIA, Innove, RM, TJA ning Tallinna Lennujaam. KA kontrolli eesmärgiks oli veenduda RÜ JKSi toimimises ja piisavuses.

Lisaks sellele teostas KA rakenduskavade üleselt igapäevaseid ja tsentraalseid kontrolle infosüsteemi sisestatud maksetaotluste, tagastuste ja rikkumise aruannete üle. Maksete ja tagastuste kontroll toimus riskide alusel, rikkumise aruannete kvaliteedikontrolli teostati kõikide rikkumise aruannete üle. Probleemide tuvastamisel paluti RÜl makset, tagastust või rikkumise aruannet korrigeerida, vajadusel tühistada.

2015.- 2016. a jooksul on 30.08.2016 seisuga lõpetatud 27 KA kontrolli, mille tulemusel tehti üksikuid finantsmõjuga tähelepanekuid (osad neist said hilisemas faasis selgituse) ning rohkem anti soovitusi protseduuride täiendamiseks ja paremaks järgimiseks ning tegevuste või kontrollide parendamiseks. Kontrollide viidi läbi järgmistes valdkondades:

1. Järelkontrollide valimi koostamise meetodikat kontrolliti Archimedeses, EASis ja KIKis. Kontrolli käigus tähelepanekuid ei tehtud.
2. Projekti tegevuste kontrollimine projekti vältel ehk paikvaatluste protsessi kontrolliti Archimedeses, EASis, Innoves, RIAs, RMis ja MKMs. Tähelepanekuid tehti kontrollide ajastuse ja mahu osas, samuti protseduuridele jälgimise ja info SFOSi sisestamise osas ning tehti ettepanekuid tööprotseduuride täpsustamiseks.
3. Valimipõhist kuludokumentide kontrolli testiti Archimedeses, Innoves ja RMis. Samuti tehti tähelepanekuid protseduuride täpsustamiseks või täpsemaks jälgimiseks.
4. Projekti aruannete menetlemist kontrolliti HTMs, MKMs, EASis ja Archimedeses. MKMle tähelepanekuid ei tehtud. Teistele tehti tähelepanekuid aruannete menetlemise protseduuride täiendamiseks, protseduuride järgimiseks, tähtaegadest kinnipidamiseks ning aruannete SFOSi sisestamiseks.
5. Tulu teenimise kontrollid viidi läbi Archimedeses, KIKis, RIAs ja kahel korral EASis. Mõnel juhul oli vajadus täpsustada finantsanalüüsi, juhiti tähelepanu asjaoludele, mida RÜ oleks pidanud analüüsis eelnevalt hindama või alusandmetes üle kontrollima.
6. Väljamaksetaotluste menetlemist kontrolliti Archimedeses, EAS, KIK ja RIA. EASi kontrolli käigus tuvastati mitteabikõlblik kulu 130,67 eurot seoses liiklusvahendi kütusekulude ja kasutusrendi kulude arvestamise meetodikas tuvastatud veaga.
7. Vähesese tähtsusega abi andmist kontrolliti SA Archimedeses ja EASis. Kontrolli käigus tehti tähelepanekuid, mis on suunatud edaspidiseks järgimiseks ja sihtasutusel Archimedeses tuli täiendada ka oma protseduure abi andmise korraldamisel

Lisaks teostas KA rakenduskavade üleselt igapäevaseid ja tsentraalseid kontrolle infosüsteemi sisestatud maksetaotluste, tagastuste ja rikkumise aruannete üle. Maksete ja tagastuste kontroll toimus riskide alusel, rikkumise aruannete kvaliteedikontrolli teostati kõikide rikkumise aruannete üle. Probleemide tuvastamisel paluti RÜl makset, tagastust või rikkumise aruannet korrigeerida, vajadusel tühistada.

KA poolne järelevalve on andnud KAlle kindluse, et delegeeritud ülesandeid täidetakse piisavalt kvaliteetselt. Vajalike järeltegevuste elluviimist on KA jooksvalt jälginud ning tuvastatud puudustega on RÜd ja RAd nõuetekohaselt tegelema.

4.2 Rakendusasutuste ja rakendusüksuste järelevalve toetuse saajate üle

Kuna MARK prioriteetsetes suundades 2007. a tehti väljamakseid vaid „Infoühiskonna edendamise“ („Infoühiskonna teadlikkuse tõstmise“ programmi) ja „Horisontaalne tehnilise abi“ raames, siis paikvaatlusi 2007. a läbi ei viidud ja olid planeeritud aastasse 2008.

2008. a KredExi rakendatavates meetmetes on programmi alusel tegevuste ellu viijaks ja TS KredEx ning seetõttu RÜs (KredEx) eraldi kontrollle läbi ei viinud. Kontrollid piirdusid RÜ pistelise kontrolliga käenduslepingute tingimuste vastavuse üle tootetingimustes märgitule, keskendumisega peamiselt käendustasude suurusele ja lepingutasudele.

Transpordi meetmete puhul 2008. a RÜd projektide kontrollle läbi ei viinud. Kuna esimeste projektide rakendamist alustati 2008. a teisel poolel, siis VTA planeeris kontrollid 2009. a.

Tehnilise abi ja horisontaalse tehnilise abi meetmete raames plaaniti läbi viia korralisi paikvaatlusi kõikide TSide juures vähemalt korra projekti rakendamise perioodi jooksul. Paikvaatluse käigus kontrollitakse kulude abikõlblikkust, eelarve kasutatavust, riigihangete ja muude hangete reeglite järgimist, teavitamise nõuete täitmist ning soetatud asjade olemasolu. Kontrollitakse kuludokumentide vastavust originaalile, väljamakse taotlusega esitamata kuludokumentide olemasolu ja nende tasumist tõendavaid dokumente. Samuti töölepingu või ametisse nimetamise käskkirja ja osalise tööajaga töötaja tööajatabelite olemasolu ning nende täitmist. Samuti kas raamatupidamises on tehnilise abi kulud eristatud muudest kuludest ning kas on säilitatud piisav kontrolljälg.

Paikvaatluse käigus kontrollitakse kulusid vastavalt valimile, mille metoodika on paika pandud KA perioodi 2004-2006 käsiraamatus. 2008 a. kontrolliti kõiki 23 horisontaalse tehnilise abi ja 2 tehnilise abi projekte, mille raames tehti väljamakseid.

MKM järelevalve 2009. a: programmide puhul, kus RÜ on ise TS, teeb järelevalvet MKMi välisvahendite osakond. Paikvaatlusi tehakse vähemalt üks kord programmi elluviimise aja jooksul. 2009. a viidi läbi paikvaatlused programmide osas, mille osas oli varasemalt tuvastatud rikkumisi ning samuti ka uute programmide osas, millega seotud tegevusi programmiperioodi 2004-2006 vahenditest ei hüvitatud. Kokku tehti ettevõtluse arendamise prioriteetse suuna ERF programmide osas 2009. a kaks paikvaatlust. Lisaks eelnevale tehti üks paikvaatlus programmi „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine“ osas. Rikkumisi tehtud paikvaatluste raames ei tuvastatud, Samuti ei tehtud ka eelnevast tulenevalt ettekirjutusi ega ka toetuse tagasinõudmise otsuseid.

KredExi järelevalve 2009. a: TS poolt algasid 2009. a detsembris ettevalmistused ettevõtluskäendustega seotud kontrollide läbiviimiseks pankades jaanuaris 2010. Valimi moodustamisel lähtuti põhimõttest, et valimisse võetakse 5% kontrollitava perioodi jooksul pangas sõlmitud laenulepingutest, kuid mitte vähem kui 5 (väiksema laenude arvu korral kõik) ja mitte rohkem kui 10 laenu ühest pangakontorist. Valimisse kuulus 101 lepingut, sh 2 struktuurfondivahendite arvel väljastatud käenduslepingut. Kontrollitulemused selgusid veebruaris 2010. a ning leiti, et kõikides käenduslepingutes ei ole kõik laenulepingu põhitingimusi (peamiselt tagatisteinfo) kajastatud ning KredExilt ei ole vastavalt koostöölepingule mõnede muudatuste puhul kooskõlastust küsitud, kuigi koostööleping seda nõuab.

Järelevalve EASis 2009. a viis EASi järelevalve üksus läbi 9 paikvaatlust, ning ei tuvastatud ühtegi rikkumist.

Järelevalve HTMis

HTM teostab järelevalvet SA Archimedese tegevuste üle. Järelevalve teostamisel kontrollitakse SA Archimedese perioodi 2007-2013 SV JKSi kirjelduses nimetatud RÜ peamiste ülesannete täitmist struktuurifondide rakendamisel, projektiauditite järeletoimingute teostamist ning halduslepingus toodud ülesannete täitmist. Järelevalve RÜ üle toimub järgnevalt: kohapealne kontroll RÜ juures, RÜga TSi juures paikvaatluses osalemine, auditite tähelepanekute järeletoimingute teostamise seire. Järelevalvet teostatakse kord kvartalis valides eelpool loetletud viisidest ühe. Järelevalve teostamisel lähtutakse ka struktuuritoetuse riskide hindamisest ning auditi tähelepanekutest, et ennetada ja avastada süsteemseid vigu.

Järelevalve SA Archimedeses

SA Archimedes poolt läbiviidavad paikvaatlused jagunesid oma tüübilt kaheks: projekti ennetavad kontrollid ehk raamatupidamissüsteemi kontrollid ning projekti järelevalve. Valdavalt kõikide programmide, investeeringute kavade ja projektide puhul teostati vähemalt kord eluea jooksul ennetavat kontrolli ning igal juhul kord eluea jooksul järelevalvet. Toimus ka tihe koostöö projekti koordinaatori ja järelevalveametniku vahel, et aegsasti saada infot võimalike ohtude ja riskide kohta, mis võivad projekti elluviimisel esile kerkida.

Kuna vaadeldaval perioodil ei avastatud ühtegi rikkumist ei saa kirjeldada meetmeid, mis on tehtud kõige sagedamini esinevate rikkumiste vältimiseks/avastamiseks/ennetamiseks. Samas on nii RA kui ka RÜ teadlikud probleemkohtadest (hanked), mis võivad tulevikus rikkumisi põhjustada. Selleks on RA ja RÜ põhjalikult uuendanud hangete kontrollimiseks kasutatavaid kontroll-lehti.

Järelevalve transpordi suundades

Järelevalve üldiseks eesmärgiks transpordi meetme raames oli jälgida meetme eesmärkide saavutamist ja kuidas seda riskid/kontrollid ohustavad/toetavad ning kas toetuse andmine on vastavuses õigusaktidega (STS; RHS; 1828/2006; 1083/2006; 1084/2006; transpordi meetme määrus; toetuse taotluse rahuldamise otsus jmt).

Järelevalve koosnes järgmistest komponentidest:

- järelevalve RÜ tegevuse üle, sh halduslepingu täitmise järelevalve eraõiguslikust juriidilisest isikust RÜ üle (teostab RA);
- hankedokumentide eelkontroll (riskianalüüsi alusel) ja hankelepingute muudatuste menetlemine (teostavad RA ja RÜ);
- järelevalve struktuuritoetuse kasutamise üle, sh paikvaatlus (teostab RÜ).

Järelevalve teostamise eest toetuse saajate- ja SV kasutamise üle teostasid RÜd. Projekte, mille osas RÜ on ühtlasi TS, pidi RÜ järgima kohustuste lahususe põhimõtet RÜ ülesannete ja TSi ülesannete täitmisel. RA ja RÜ ülesanded oli täpsemalt määratud meetme tingimuste määruises ja halduslepingus.

Järelevalve protsessiga kaasnes ka samaaegselt riskianalüüsi teostamine ning hankedokumentide eelkontroll. Juhul kui hankedokumentide eelkontrolli teostas RA, siis võis RA RÜ kontrollimisel piirduda vaid väljamaksete dokumentatsiooni ja kontroll-lehtede *ex-post* kontrollimisega. Juhul kui hankedokumentide eelkontrolli teostajaks oli RÜ, võis RA RÜ juures vajadusel teostada hanke- ja kuludokumentide (koopiate) *ex-post* kontrolli. RA võis vajadusel teostada paikvaatlusi ka TSi juures.

Järelevalve RIAs

RÜ teostas kahte liiki kontrole: kõiki projekti läbiviimise toiminguid hõlmavaid kompleksseid kontrole ja üksikute projektide või programmi realiseerimise käigus läbiviidavate ürituste ette

teatamata paikvaatlusi, kus keskendutakse konkreetsete seadusest või muudest seadusandlikest aktidest tulenevate nõuete täitmisele. Komplekseid kontrolle viidi läbi vastavalt meetme määrustele RÜ poolt vähemalt üks kord projekti rakendamise käigus. Parema ülevaate saamiseks püstitatud ülesannete täitmisest oli infotehnoloogiliste projektide puhul otstarbekas viia kontroll läbi projekti lõpus. Kuna ühtki projekti 2009. a ei lõpetatud, siis põhjalikke kontrolle läbi ei viidud.

Põhiliselt üritustele ja kampaaniatele üles ehitatud meetme „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine“ programmi puhul viis RÜ 2009 a. läbi kaks kontrolli, kumulatiivselt seisuga 31.12.2009. a 6 kontrolli.

Järelevalve TA meetmes

Tehnilise abi ja horisontaalse tehnilise abi meetmete raames viidi läbi korralisi paikvaatlusi kõikide TSide juures vähemalt korra projekti rakendamise perioodi jooksul ja nii, et kõik väljamaksetaotlused satuksid valimisse, kui projektis on väljamakseid tehtud. Paikvaatluse käigus kontrolliti kulude abikõlblikkust, riigihangete ja muude hangete reeglite järgimist, teavitamise nõuete täitmist ning soetatud asjade olemasolu. Kontrolliti ka kuludokumentide vastavust originaalile, väljamakse taotlusega esitamata kuludokumentide olemasolu ja nende tasumist tõendavaid dokumente. Samuti töölepingu või ametisse nimetamise käskkirju ja osalise töötajaga töötaja töötajatabelite olemasolu ning nende täitmist. Samuti kas raamatupidamises oli tehnilise abi kulud eristatavad muudest kuludokumentidest ning kas oli säilitatud piisav kontrolljälg.

2010. a ettevõtluse suunas viis EAS TSide juures läbi 400 paikvaatlust, 6 erakorralist paikvaatlust ning 56 järelkontrolli. 2010 a. esines enim rikkumisi seoses TSide pankrottidega, hankereeglite rikkumistega ning TSide likvideerimistega. Kahjuks jääb sellelaadne risk toetuse mittesihipärasest kasutamisest ning eesmärkide mittetäitmisest maandamata. Enamlevinud veaks olid ka projektkulude eristamisnõude eiramine, mille vähendamiseks on tehtud paikvaatluste käigus selgitustööd TSidele. EASi siseselt tehti sisekoolitusi konsultantidele ja rõhutati kulude eristamise olulisust.

Ennetava parendustegevusena tõhustas EAS kontrolli TSide poolt läbiviidavate riigihangete osas alates 2010. a maist, võttes asutuse siseselt kasutusele (lähtuvalt KA vastavast nõudest) täiendava kontroll-lehe ja juhendmaterjalid TSide poolt läbi viidud riigihangete õiguspärasuse kontrollimiseks. Kontroll-lehe kasutuselevõtt aitas paremini tuvastada puuduseid TSide poolt riigihangete läbiviimisel ning tõhustada EASi võimekust nõustada taotlejaid riigihangete läbiviimisel erinevates etappides. Selle tegevusega tugevdati kontrolli peamiselt just taotluste menetlemise juures, et leida üles vead ning hoida minimaalsena nende jõudmine väljamakseteni.

EASi Järelevalve üksus edastab divisjonidele igakuiselt informatsiooni projektide menetlemisel tehtud vigadest. Samuti tutvustatakse vigadega seonduvat kord kuus juhtkonna koosolekul. Tulenevalt vea iseloomust ning erakordsusest arutatakse seda järelevalve üksuse koosolekul ning kajastatakse ajaloolise mälu tabelis.

2010. a viis **MKM** läbi Tugipaketi paikvaatluse. Paikvaatluse käigus ei tuvastatud mitteabikõlblikke kulusid, rakendamine oli üldjoontes korrektne, TSiil soovitati tagada nõuetekohase struktuurifondide logo kasutamine kõigi SV vahenditest kaasrahastatud programmide infot kajastatavatel veebilehtedel.

T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas oli 2010. a valdav osa rikkumistest seotud hankereeglite eiramisega. Hankereeglite eiramine oli suuresti tingitud TSide vähestest teadmistest nimetatud valdkonnas. Perioodiliselt toimuvad vastavasisulised koolitused TSidele teadlikkuse tõstmiseks, RÜ korraldatavatel meetmetel infopäevadel juhiti ka alati eraldi TSidele tähelepanu hankevaldkonna olulisusele.

Transpordi ERF suunas viis MKM läbi paikvaatluse Kärkla, Kuressaare, Ruhnu ja Tartu lennujaamade arendamise koondprojektis, täpsemalt Kärkla ja Kuressaare lennujaamas. Paikvaatluse käigus mitteabikõlblikke kulusid ei avastatud ning ühtegi tähelepanekut ei tehtud.

Samuti viis MKM läbi paikvaatluse RÜ protseduuride kontrollimiseks Tehnilise Järelevalve Ametis kahe projekti – „Reisiplatvormide üleviimine eurokõrgusele“ ja „Raudtee rekonstrueerimine Rail Baltica trassil (Tallinna-Tartu lõik)“ näitel. Kontrolliti projekti dokumentatsiooni ning kuidas RÜ oli projekti osas oma toiminguid teostanud. Kontrolli tulemusel leiti, et RÜ tegevus oli korrektne ja protseduuridele vastav.

MNT tegi 2010. a septembris tähelepaneku projektis „Veerenni tn – Filtri tee ühendustee ehitamine Tallinnas“ projektijuhtimiskulude osas, millele järgnes ka struktuuritoetuse osalise tagasinõudmise otsus mitteabikõlblike kulude hüvitamiseks osas summas 31 454,88eurot, mis tasuti 2011. a.

Infoühiskonna suunas 2010. a rikkumisi ei esinenud. Rikkumiste väike arv tuleneb väljamaksetaotluste 100% kontrollist ja projektide realiseerimise hankepõhilisusest.

MKM viis 2010. a läbi paikvaatluse 2008. a investeringute kava projektis „Riigi infosüsteemi kindlustavate süsteemide turvalisusse tõstmine“. Kohapealse kontrolli eesmärgiks oli veenduda, et projekt on ellu viidud vastavalt rahastamisotsusele, soetatud seadmed ja programmiarendused on kasutusele võetud ning neid kasutatakse eesmärgipäraselt, järgitud on riigihangete seaduse nõudeid ning ELi visuaalse identiteedi nõudeid. MKM kontrolli käigus eksimusi ei tuvastanud.

Horisontaalse tehnilise abi ja tehnilise abi meetmetest tehti 2010. a toetuse tagasinõude otsuseid seoses mitteabikõlblike kulude avastamisega. Kohapealsete kontrollide käigus avastati mitteabikõlblike kulusid, mis oli TSidele välja makstud. TSide tagastasid enamasti struktuuritoetuse osa 2010. a keskpaigas.

Tehnilise abi ja horisontaalse tehnilise abi meetmete raames oli 31.12.2010 seisuga läbi viidud korralisi paikvaatlusi kõikide TSide juures vähemalt korra projekti rakendamise perioodi jooksul. Tehnilise abi aktsepteeritud ja lõpetatud projektist olid paikvaadeldud kokku 71%. Horisontaalse tehnilise abi aktsepteeritud või lõpetatud projektidest oli kontrollitud 96% kõikidest HTA projektidest.

2011. a oli rakenduskavas kokku läbi viidud paikvaatlusi 428 projektis 2 683st kinnitatud projektist ehk paikvaatlustega oli kaetud 16,0% projektidest. Kõrgeim oli paikvaatlustega katvus transpordi ERF suunas (67%). Summaliselt oli paikvaatlustega kaetud 36,8% projektide kinnitatud eelarvetest ning ka summaliselt oli enim paikvaatlustega kaetud transpordi ERF suund (66%). Kõikides suundades oli kontrollitud vähemalt 32% suuna eelarve heakskiidetud mahust.

2011. a viidi EASi järelevalve üksuse poolt prioriteetse suuna meetmetes läbi 102 paikvaatlust (see on 4,8% EASi rahastatud 2 115 projektist) lisaks RÜ konsultantide paikvaatlustele. Hinnang „üldjoontes korrektne“ (esineb väikeseid kõrvalekaldeid) anti 23 projektile, s.o 22,5% järelevalve üksuse poolt kontrollitud projektidest. Hinnangut „ebakorrektne“ (tuvastatud on olulisi rikkumisi, mis reeglina sisaldavad mitteabikõlblikke kulusid) ei antud ühelegi projektile. Ülejäänud teostatud paikvaatluste kohta anti hinnang „korrektne“. Enamlevinud veatüübina esines TSide raamatupidamises projektide kulude mitte selge eristamine. Nimetatud viga esines 10,8% kontrollitud projektidest. Teiseks rohkem avastatud veatüübiks oli kontrolli käigus raamatupidamiskannete mittetäielik kajastamine (3,9% kontrollitud projektidest). Kriitilise meetmena selles osas eristus 2011. a „Eksporditurunduse toetus“. Paikvaatlusega seotud ettekirjutusi prioriteetse suuna meetmetes ei tehtud.

Dokumentide kontrollimisel avastati enim vigu mitteabikõlblike kulude esitamise ja töötasude/puhkuste/põhivara/üldkulude abikõlblikkuse arvestusega seonduvalt.

Konsultantide paikvaatluseid oli 2011. a lõpuks EASis kokku teostatud 439 (see on 20,8% EASis kinnitatud projektidest). Tükiarvuliselt oli konsultantide paikvaatluseid kõige rohkem läbi viidud „Ekspordi turunduse toetuse“ (213), „Tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetuse“ (155) ja „Ekspordi arendamise toetuse“ (69) puhul. Protsentuaalselt rahastatud projektidest olid kõige suurema osakaaluga läbiviidud konsultantide paikvaatluseid „Tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetuse“ puhul (83,3%). Järgnevad „Eksporditurunduse toetus“ (70,3%) ja „Ekspordi arendamise toetus“ (45,4%). Väga kõrge konsultantide paikvaatluste osakaal oli „Ekspordi arendamise toetuse“ projektidel, kus teostatud 70st paikvaatlusest on 69 tehtud konsultantide poolt.

31.12.2011 seisuga oli **SA Archimedese** poolt rakendatavates prioriteetse suuna meetmetes aktsepteeritud või lõpetatud kokku 340 projekti, millest 45s projektis ehk 13% viidi läbi paikvaatlus. Dokumentide kontrolli ja paikvaatluste põhjal olid enamlevinud vigadeks riigihangete korraldamisega seotud vead, tööjõukulude arvestamise mittekorrektus, projekti kulude eristamine TSi raamatupidamises, tähelepanematus vead ning hinnavõrdluse teostamata jätmine, juhul kui TS oli selleks kohustatud. Vigade hulk võrreldes eelmiste aastatega oluliselt ei suurenenud, samas toob uute TSide (asutuste) lisandumine kaasa ka võimaluse, et vigade arv suureneb, eriti projekti algfaasis ning loob vajaduse pöörata enam tähelepanu TSide nõustamisele. TSide nõustamisel oli peamisteks väljunditeks meetmete infopäevad, konsultatsioonid koordinaatoritega, kodulehele paigutatud teave ning samuti oli TSidele jagatud informatsiooni KA poolt läbi viidavate koolituste kohta (näit. riigihangete läbiviimine).

RIA oli aktsepteeritud 186 taotlusest paikvaatlused läbi viinud 41% projektidest. 2011. a viidi paikvaatlus läbi 53 projekti osas, mis tegi 28,5% kogu aktsepteeritud projektide hulgast. Paikvaatlusega hõlmati kokku 46% aktsepteeritud projektide kogumahust, mis näitas, et paikvaatlused viidi läbi siis, kui oli võimalik saada ülevaade projekti tulemist. Paikvaatlustel 2011. a rikkumisi ei tuvastatud ja ettekirjutusi ei tehtud. Suulisi märkusi tehti dokumentide säilitamiskooste eiramise ja riigihangete aruannete hilinenud esitamise kohta riigihangete registrisse.

Tehnilise abi ja HTA meetmete raames oli 2011. a lõpuks läbi viidud korralisi paikvaatlusi kõikide TSide juures vähemalt korra projekti rakendamise perioodi jooksul. Tehnilise abi 11 aktsepteeritud ja lõpetatud projektist oli paikvaadeldud kuut projekti, mis moodustas 55% kõikidest projektidest. Eelarve osas oli paikvaatlusega kaetud 66% kinnitatud projektide eelarvetest. HTA 64st aktsepteeritud või lõpetatud projektidest oli kontrollitud 62 projekti, mis

moodustas 97% kõikidest HTA projektidest. Eelarveliselt oli aga HTA kohapealsete kontrollidega kaetud 99,99% projektide kinnitatud eelarvetest (tabelis ümardatud 100%-le).

MKM algatas 2011. a jooksul kuus kohapealset kontrolli: kaks EASi rakendatavate programmide „Riiklike turundusürituste programm“ ja „Ettevõtlusinkubatsiooni programm“ osas ning neli RIA elluviidavate projektide „ID-kaardi elektrooniliseks kasutamiseks vajaliku infosüsteemi ajakohastamine ning arendamine“, „Riigi infosüsteemi kindlustavad süsteemid – Andmevahetuskilbi X-tee uus versioon 5.0“, „Küberjulgeoleku kindlustamine – Andmesideteenuse olekuruum“ ja „Riigi infosüsteemi kindlustavad süsteemid – RIHA jätkuarendused 2009-2010“ osas.

Valdavalt oli kontrollitud projektide elluviimine korrektne või esines vaid vähetähtsaid eksimusi. Lisaks koostati EK auditi ja EASi siseauditi auditite käigus tuvastatud rikkumiste põhjal tagasinõue „Turismiinfosüsteemi programmi“ osas. Rikkumiste sisuks olid vead hangetes. Vähem tähtsamatest eksimustest tuvastati veel kontrollijälje puudulikkus programmile tööd teinud ekspertide kodutöö (eksperdi poolt kodus dokumentide lugemine, EASi külastuste ette valmistamine jms) ning lihthanke pakkujate võrdlemise osas ning EL tähistusega IT arenduse osas.

Transpordi suundades 2011. a kaardistas MKM koostöös **VTAg**a kõik veeteede valdkonna hanked, mille puhul oli lepingut muudetud (RHS § 69) või hangetel kasutatud erimenetlust (RHS § 94). 99% kaardistatud hangetest olid AA või riigikontrolli poolt eelnevalt auditeeritud ja olulisi tähelepanekuid ei olnud.

2011. a teostas MKM AA poolt detsembris 2010. a kinnitatud ÜF projekti „Kuivastu, Virtsu, Heltermaa ja Rohuküla sadamate rekonstrueerimine“ auditi lõpparuande tähelepanekute osas täiendava menetluse otsustamiseks toetuse tagasimaksmise vajadust. Analüüsi tulemusena otsustas MKM, et toetust tagasi ei nõuta kuna toetuse kasutamine vastas EL õigusele ning toetuse tagasinõudmiseks alused puudusid.

RA hindas järelevalvet RÜde tegevuse üle piisavaks. 2011. a lõpu seisuga oli enamus projektide eelkontrolle toodud RAsse, mistõttu olid riigihangete seaduse vastu eksimise riskid maandatud.

MKM teostas 2012. a järelevalvet RÜ üle Tallinna Lennujaamas. Kontrolli fookuses oli hangete protsess ja hankelepingute lisade sõlmimise korrektsus. Olulisi tähelepanekuid ega rikkumisi ei avastatud. Perioodilise järelevalve tegevusena teostati paikvaatlust „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmise programmi“ rakendamise üle. Paikvaatluste käigus kontrolliti programmide elluviimist vastavalt rahastamisotsusele, hankereeglite järgimist ning teavituspõuete täitmist perioodil 2010-2012. Programmi varasemad tegevusi kontrolliti paikvaatlusega 2009. a lõpus. Paikvaatluse tulemusel ei tehtud tähelepanekuid ega tagasinõude otsuseid.

2012. a viidi **EASi** järelevalve üksuse poolt ettevõtluse suuna meetmetes läbi 107 paikvaatlust (4% kõigist projektidest). Hinnang „üldjoontes korrektne“ anti 22 projektile, s.o 20,6% kontrollitud projektidest ning hinnang „ebakorrekne“ 1 projektile (1% läbiviidud paikvaatlustest). Ülejäänud teostatud paikvaatluste kohta anti hinnang „korrektne“. Paikvaatlusel avastati enim vigu projektiga seotud dokumentide eristamata jätmisega. Probleemseid projekte oli rohkem „Innovatsiooniosakute toetusmeetme“ projektides (8 tk). Paikvaatlusega seotud ettekirjutusi prioriteetse alasuuna meetmetes 2012. a ei tehtud.

Projekti järgseid paikvaatlusi ehk järelkontrolle viidi läbi 2, millest mõlemal juhul anti projektile hinnang korrektne.

Dokumentide kontrollimisel avastati enim vigu seoses mitteabikõlblike kuludega, mittetäielike kuludega seotud dokumentide esitamisega ning teavitamisega seotud kohustuse täitmisega.

HTM teostas järelevalvet RÜ tegevuste üle paikvaatluste käigus ning dokumentide põhiselt. Perioodiliste järelevalvetena teeb RA kord kvartalis RÜ koostatud rikkumisaruannete kontrolli ning tagasimaksete aruannete analüüsi. Rikkumiste aruannete järelevalve toimub SFOSi põhjal, kvartaalsete tagasimaksete aruannete analüüs toimub SFCSis koostatud aruande põhjal. Tagasimaksete aruande analüüs andis sisendi järelevalve tegevusteks. Lisaks perioodilisele järelevalvele tegi RA valimi põhised ning riskidest tulenevat järelevalvet. 2012. a teostas RA antud prioriteetse suuna raames ainult KA koordineerimisel tellitud kontrole, milleks olid SFOSi andmekvaliteedi kontroll, programmi tegevuste ja kulude abikõlblikkuse kontroll, varade säilitamise kontroll ja projektivaliku kontroll. Kontrolli tulemusena tuvastas RA mitmeid erinevaid probleeme (SFOSi puudulik ja ebakorrektne täitmine, dokumentide korrektne vormistamine, riigihanke kontroll), mille edaspidiseks vältimiseks tehti RÜle vastavad ettepanekud. Läbi viidud järelevalvete tulemusena võis RÜ JKSi kontrollitud tööloikude osas hinnata toimivaks, kuid parandamist vajavaks.

Archimedese poolt rakendatavates meetmetes TjaA ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas oli 2012. a lõpuks aktsepteeritud või lõpetatud kokku 466 projekti, millest 99s projektis oli läbi viidud paikvaatlus (21,2%). 2012. a viidi prioriteetses suunas läbi 57 paikvaatlust. Paikvaatluste käigus tuvastati kahel korral olulisi rikkumisi (esimesel juhul esinesid puudused riigihankemenetluse läbiviimisel ning teisel juhul olid seadmed tarnitud ja paigaldatud väljaspool projekti abikõlblikkuse perioodi). RÜs teostatud dokumentide kontrolli ja paikvaatluste põhjal olid enamlevinud vigadeks riigihangete korraldamisega seotud vead, tööjõukulude arvestamise korrektsus samuti projektiga seotud abikõlblike kulude ja tulude eristamine TSi raamatupidamises. Tuvastatud puuduste arv võrreldes eelmiste aastatega oli mõnevõrra suurenenud, mida võib põhjendada tõhustatud riigihangete kontrolliga (2012. a võeti kasutusele detailsem riigihanke kontroll-leht) ning samuti võib üheks põhjuseks pidada uute TSide lisandumist. Seetõttu pööras RÜ jätkuvalt suurt tähelepanu TSide nõustamisele. TSide nõustamisel oli peamisteks väljunditeks meetmete infopäevad, konsultatsioonid koordinaatoritega, kodulehele paigutatud teave ning samuti on TSidele jagatud informatsiooni KA poolt läbi viidavate koolituste kohta (näit. riigihangete-alased koolitused).

TJA järelevalvetegevus oli toimunud valdavalt väljamaksetaotluste menetlemise käigus. 2012. a viidi läbi 4 paikvaatlust, mille raames kontrolliti aruandeperioodil ainult TSi dokumente, ehitusobjektide osas lähtuti riikliku raudteeohutuse järelevalve menetluste käigus kogutud andmetest. 2012. a lõpus viidi läbi veel kolm paikvaatlust, kuid nende andmed kajastuvad alles 2013. a. Täiendavad ehitusobjektidega seotud RÜ järelevalvetegevused olid integreeritud TJA riikliku ehitusjärelevalve tegevustega. TJA väljastab nii ehitus- kui kasutusload rekonstrueeritavatele reisijate ooteplatvormidele, jalakäijate tunnelitele kui ka osaliselt rööbasteele. Lisaks oli TJA ülesandeks viia läbi uute elektrirongide vastavushindamise protseduur, et tagada nende vastavus kehtestatud tehnilistele nõuetele. RÜ järelevalvetegevustes ning projektide tehnilise progressi jälgimises kasutatakse ära kõigi eelpool nimetatud kontrollitegevuste informatsiooni, mistõttu oli vajadus RÜ ametnikel füüsiliselt objekte kohapeal üle vaadata selle võrra väiksem. TJA määras lisaks raudteeinfrastruktuuri kasutustasu. Nimetatud menetluse käigus vaadatakse iga-aastaselt üle raudteeinfrastruktuuri-ettevõtjate raamatupidamine. Kasutustasu määramise menetluse

andmeid kasutab RÜ raudteefrastruktuuriga seotud projektide puhul veendumaks, et struktuuritoetusega seotud kulud on TSi raamatupidamises nõuetekohaselt eristatud. Läbi viidud paikvaatlused näitasid, et üldiselt toimub transpordi meetmete toetuse kasutamine korrektselt, ehitusobjektid olid töös ning nõuetekohaselt tähistatud, samuti olid raamatupidamises kulud korrektselt eristatud.

VTA viis 2012. a läbi neli paikvaatlust projektides “Muuga sadama idaosa ja tööstuspargi ühendamine”, „Riigile kuuluvate väikesadamate rekonstrueerimine”, “Väikesaartega ühenduse pidamiseks laevade soetamine (Ruhnu parvlaev)” ja „Meresõiduohutuse tõhustamine Eesti veeteedel (möödistuslaeva soetamine veeteede hüdrograafiliseks möödistamiseks)”. Paikvaadeldud projektide osas ei tehtud ettekirjutusi. Teenuslepingute puhul tähendab paikvaatlus projekti lähte- ja edukoosolekutel osalemist. Ehituslepingute puhul tähendab paikvaatlus ehitusobjekti külastamist ja projekti lähte- ja edukoosolekutel osalemist. Ehitusobjekti külastatakse vähemalt üks kord ehitusprojekti eluea jooksul. Ehitusobjekti külastus(ed) viiakse läbi ajahetkel, mil ehitustegevus on alanud ning on võimalik tuvastada, kas ehitatav objekt vastab taotluses ning taotluse rahuldamise otsuses märgitule.

MNT viis 2012. a läbi 9 paikvaatlust:

- 1) Valgejõe-Rõmeda teelõigu ehitus ja remont
- 2) Ülemiste liiklussõlme rekonstrueerimine Tallinnas
- 3) Pärnu ümbersõidu ehitus
- 4) Vao-Maardu teelõigu ehitus
- 5) E 264 Jõhvi liiklussõlme rekonstrueerimine
- 6) E20 Tallinn-Narva maantee Valgejõe-Rõmeda teelõigu ehitus ja remont
- 7) 20 Tallinn-Narva maantee Rõmeda-Haljala teelõigu ehitus
- 8) Tartu läänepoolne ümbersõit
- 9) E263 Aruvalla-Kose teelõigu projekteerimine ja ehitus

Järelevalve käigus ei avastatud mitte ühtegi rikkumist.

RIA oli 2012. a aktsepteeritud 218 taotlusest paikvaatlused läbi viinud 63% projektidest, millega oli kaetud 72% kõigi heaks kiidetud projektide kogumahust. 2012. a viidi paikvaatlus läbi 34 projekti osas, mis tegi kogu aktsepteeritud projektide eelarve mahust 16%. 2012. a paikvaatlustel avastati üks rikkumine. Suulisi märkusi tehti dokumentide säilitamisnõuete eiramise ja riigihangete aruannete hilinenud esitamise kohta riigihangete registrisse.

Tehnilise abi ja HTA meetmete raames on 2012. a seisuga läbi viidud korralisi paikvaatlusi kõikide TSide juures vähemalt korra projekti rakendamise perioodi jooksul. Tehnilise abi 14 aktsepteeritud ja lõpetatud projektist oli paikvaadeldud 7 projekti, mis moodustas 50% kõikidest projektidest. Eelarve osas oli paikvaatlusega kaetud 75% kinnitatud projektide eelarvetest. HTA 77st aktsepteeritud või lõpetatud projektidest oli kontrollitud 74 projekti, mis moodustas 96% kõikidest HTA projektidest. Eelarveliselt on aga HTA kohapealsete kontrollidega kaetud 100% projektide kinnitatud eelarvetest. Üksikud tähelepanekud tehti dokumentide sisestamise korrektsusele, et RÜdele esitatav kuludokumentide nimekiri (arve number ja kuupäev) oleks vastavuses originaaldokumentidega.

Ettevõtluse suunas tegi MKM 2013. a kolm paikvaatlust programmides: „Ettevõtlusinkubatsiooni programm“, „Riiklik ekspordi krediidikindlustuse programm“ ja „Riiklike turundusürituste programm“.

Eelmainitud paikvaatluste raames tehti 3 tähelepanekut „Riiklike turundusürituste programmi“ osas: kaks seoses hankereeglite rikkumise ning üks teavitusreeglite rikkumisega. Potentsiaalne abikõlblmatu kulud olid 7 046,78 eurot. Lisaks tehti üks tagasinõue programmis „Turismiinfosüsteemi arendamine“ 2012. a paikvaatlusega avastatud tööaja arvestuse nõuete rikkumise osas, summas 1942,56 eurot.

Võttes arvesse ERFi ja ESFi programmide „Stardi-ja mikrolaenu käendusprogramm“, „Korterelamute renoveerimislaen“, „Allutatud laenu programm“ projektauditi (lõpparuanne nr: ERF-106/2012, 6.12.2013) tähelepanekuid nr 1.3 ja 5.1, viis MKM läbi kontrolli, mille eesmärgiks oli hinnangu andmine struktuuritoetuste kasutamise reeglipärasusele SA KredExi poolt rakendatavate finantsinstrumentide raames ning RÜ protseduuride vastavusele Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seadusele. Lisaks kontrolliti halduslepingus ja programmis ning RÜ protseduurides ja SA KredExi teenuse tingimustes sätestatu järgimist ning seda, kas RÜ protseduurid tagavad riigiabi reeglite järgimise. Prioriteetse suuna meetmetest sattus valimisse „Ettevõtluslaenude riiklike tagatiste ja kapitalilaenu programm“. Kontrolli käigus tehti kokku 16 tähelepanekut, millest ükski ei omanud finantsmõju.

EAS järelevalve tegevused 2013:

2013. a viidi järelevalve ja riskijuhtimise üksuse poolt prioriteetse alasuuna meetmetes läbi 134 paikvaatlust. Hinnang „üldjoontes korrektne“ anti 24 projektile, s.o 18% kontrollitud projektidest ning hinnang „ebakorrektne“ 2 projektile (1,5% läbiviidud paikvaatlustest). Ülejäänud paikvaatlustel anti hinnang „korrektne“. Paikvaatlusel avastati enim vigu projektiga seotud dokumentide eristamata jätmisel. Paikvaatlusega seotud ettekirjutusi prioriteetse alasuuna meetmetes 2013. a ei tehtud.

Projekti järgseid paikvaatlusi ehk järelkontrolle viidi läbi 4, kõikidel juhtudel anti projektile hinnang „korrektne“.

Alates 01.09.2013 liideti EASis järelevalve üksus riskijuhtimise valdkonnaga. Uue üksuse ülesandeks on riskipõhine lähenemine toetuskeemidele ning projektidele. Detsembris 2013. a uuendati paikvaatluse valimi moodustamise meetodika. Muudatusega viidi valimi meetodika vastavusse järelevalve üldjuhendis toodud nõuetega. Valimi meetodikat hakati kasutama alates 01.07.2013 kinnitatud projektidele.

T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suund: 31.12.2013 seisuga oli SA Archimedes poolt rakendatavates meetmetes aktsepteeritud või lõpetatud kokku 507 projekti, millest 166s projektis oli läbi viidud paikvaatlus (32,74%). 2013. a viidi prioriteetses suunas läbi 74 paikvaatlust. Paikvaatluste käigus olulisi rikkumisi ei tuvastatud.

RÜs läbi viidud dokumentide kontrolli ja paikvaatluste põhjal oli enamlevinud vigadeks riigihangete korraldamisega seotud vead, tööjõukulude arvestamise korrektsus, samuti projektiga seotud abikõlblike kulude ja tulude eristamine TSi raamatupidamises. Tuvastatud puuduste arv võrreldes eelmiste aastatega on suurenenud, mida võib põhjendada tõhustatud riigihangete kontrolliga ning samuti võib üheks põhjuseks pidada uute TSide lisandumist. Seetõttu pöörab RÜ jätkuvalt suurt tähelepanu TSide nõustamisele. TSide nõustamiseks korraldatakse infopäevi, konsultatsioone koordinaatoritega, kodulehele paigutatud teave ning samuti on TSidele jagatud informatsiooni KA poolt läbi viidavate koolituste kohta (näit. riigihangete-alased koolitused).

RA teostas järelevalvet RÜ tegevuste üle paikvaatluste käigus ning *desk-based* meetodil. Perioodiliste järelevalvetena tegi RA kord kvartalis RÜ koostatud rikkumisaruannete kontrolli ning tagasimaksete aruannete analüüsi. Rikkumiste aruannete järelevalve toimus SFOSi põhjal,

kvartaalsete tagasimaksete aruannete analüüs toimus SFCSis koostatud aruande põhjal. Tagasimaksete aruande analüüs annab sisendi järelevalve tegevusteks.

Lisaks perioodilisele järelevalvele tegi RA valimi põhised ning riskidest tulenevat järelevalvet. 2013. a viis RA läbi antud prioriteetse suuna raames ainult KA koordineerimisel tellitud kontrollid. Vastavalt järelevalveplaanile kontrolliti TSi teavitamist toetusega kaasnevatest tingimustest ja nõuetest ning kulude abikõlblikkust ja väljamaksete protsessi toimimist. Järelevalve viidi läbi vastavalt KA juhenditele ja kontroll-lehtedele. Kontrolli tulemusena RA probleeme ei tuvastanud.

Läbi viidud järelevalvete tulemusena võis RÜ JKSi kontrollitud tööloikude osas hinnata toimivaks.

Transpordi suundi rakendavatest RÜdes kontrolliti 2013. a MKMi riskipõhise hindamise tulemusel Maanteeametit ja KA poolt koordineeritud kontrollide raames ASi Tallinna Lennujaam.

Maanteeametis kontrolliti tegevuste eesmärgipärasust ja kulude abikõlblikkust ERF projektis „Regionaalne maanteede rekonstrueerimise koondprojekt“. Projekti raames kontrolliti 2 hanget ja 17 väljamaksetaotlust. Kontrolli käigus tehti kokku 10 tähelepanekut, millest 1 osas olid vajalikud järeltegevused. Tehtud tähelepanekud ei omanud finantsmõju.

ASis Tallinna Lennujaam kontrolliti kulude abikõlblikkust ja väljamaksete protsessi toimimist ERF projektis „Kärdla, Kuressaare, Ruhnu ja Tartu lennujaamade arendamise koondprojekt“. Projekti raames kontrolliti 15 väljamaksetaotlust ning nendega seotud kontroll-lehti ja kuludokumente ning vaadati üle väljamaksetaotluste menetlemisega seotud protseduurid. Kontrolli käigus tehti kokku 3 tähelepanekut, mis ei omanud finantsmõju.

Infoühiskonna suunas viidi läbi perioodilise järelevalve tegevusena paikvaatlusi investeeringute kava projektide „Riigi Infosüsteemi kindlustavad süsteemid - riigiportaal eesti.ee jätkuarendused“ ja „E-ID autentimis- ja autoriseerimismehhanismide jätkuarendused“ üle. Paikvaatluste käigus kontrolliti projektide elluviimist vastavalt rahastamisotsusele, hankereeglite järgimist ning teavitusnõuete täitmist. Paikvaatluste tulemusel tehti üks finantsmõjuga tähelepanek projekti „Riigi Infosüsteemi kindlustavad süsteemid - riigiportaal eesti.ee jätkuarendused“ hankereeglite rikkumiste osas summas 1497,07 eurot.

Seoses KA poolt koordineeritud kontrollidega RÜde üle oli MARK prioriteetse suuna nr 5 MKMi meetmed valimisse sattunud kahel korral järgmiste kontrollide raames:

- TSide teavitamise kontroll toetusega kaasnevatest tingimustest ja nõuetest, mille eesmärgiks oli saada ülevaade, kuidas RÜ teavitab potentsiaalseid abisaajaid ja TSe toetusega kaasnevatest tingimustest ja nõuetest ning kontrollida, kas RÜ on minimaalsed nõuded täitnud. Valimisse sattus meede „Infoühiskonna edendamine avatud taotluste kaudu“. Kontrolli raames tähelepanekuid ei tehtud.
- Kulude abikõlblikkuse kontroll, mille eesmärgiks oli teostada järelevalvet kulude abikõlblikkuse ja väljamaksete protsessi toimimise üle, kontrollides selleks VMTsid ning testides nendes pisteliselt kulude abikõlblikkust ja RÜ kontroll-lehti veendumaks, kuidas RÜ oma protseduuri järgib. Valimisse sattus meede „Infoühiskonna edendamine investeeringute kavade“ kaudu. Kontrolli käigus tehti 3 tähelepanekut, mis ei omanud finantsmõju.

RÜ planeeris TSide juures paikvaatluste läbiviimist põhimõttel, et paikvaatlusega oleks haaratud iga TS. Toetusperioodi lõpuks oli eesmärgiks katta paikvaatlustega pooled toetust saanud projektidest ja katta 70% investeeringu kava ja avatud taotlemisega meetmete

projektidele välja makstud toetustest. Aruandeaasta lõpuks oli paikvaadeldud projekte juba 77,5% ning projektides tehtud abikõlblikud kulud viimase paikvaatluseni 66,8%. 2013. a viidi paikvaatlusi läbi 30 projekti juures. Valdavalt viidi paikvaatlus läbi enne projekti lõpetamist, et oleks võimalik hinnata taotluses kirjeldatud eesmärkide saavutamist, raamatupidamise korrektsust ja dokumentide säilitamist. Põhiliselt puudutasid leiud dokumentide nõuete mittevastavat säilitamist, kus TSiid likvideerisid puudused vastavalt paikvaatlejate poolt antud soovitudele. Paikvaatluste käigus avastatud puuduse korral tegi RÜ ühe tagasinõude Jõgevamaa Omavalitsuste Liidule projektile „ISKE nõuete tagamine meili- ja ajaplaneerimiskeskonnas ning andmete keskse varundamisvõimaluse loomine Jõgevamaa omavalitsustes“. Kuna RIA on samuti TS, siis viib kohustuste lahususe põhimõtet järgides paikvaatlused RIAs läbi RA. RIAle on tehtud RA poolt samuti üks tagasinõue. Mõlemad tagasinõuded tehti hankereeglite eiramise tõttu.

RÜ viis 2013. a läbi 3-5 aastat tagasi lõppenud projektidele 42 järelkontrolli. Järelkontrollide tulemusena leidis kinnitust, et TSiid kasutavad vara ning väljatöötatud arendusi. Siiski avastas RÜ SIM projekti „KOV infosüsteemide turvameetmete tõhustamine“ raames hangitud vara mittesihipärast kasutamist, mille tõttu tehti selle vara osas tagasinõue.

RIAle esitati 2013. a üks vaie Maksu- ja Tolliametilt projekti „Siseriiklik aktsiisisaatedokumentide haldamise elektroonne süsteem“ tagasinõude kohta. Tagasinõue tehti hankemenetluse kontrolli käigus avastatud rikkumise tõttu. Valet ei rahuldatud.

Aruandeaastal sai lahenduse SA Vaata Maailma esitatud vaie seoses projektiga „Teater internetist“, mis oli aastal 2011. a jõudnud halduskohtusse. Vaidlus käsitles riigihangete seaduse põhimõtteid. Haldusasi lõppes kompromissiga.

Tehnilise abi ja HTA meetmete raames oli 31.12.2013. a seisuga läbi viidud korralisi paikvaatlusi kõikide TSide juures vähemalt korra projekti rakendamise perioodi jooksul. Tehnilise abi 17 aktsepteeritud ja lõpetatud projektist oli paikvaadeldud 8 projekti, mis moodustas 47% kõikidest projektidest. Eelarve osas oli paikvaatlusega kaetud 100% kinnitatud projektide eelarvetest. HTA 90st aktsepteeritud või lõpetatud projektidest oli kontrollitud 85 projekti, mis moodustas 94% kõikidest HTA projektidest. Eelarveliselt on aga HTA kohapealsete kontrollidega kaetud 85% projektide kinnitatud eelarvetest. Üksikud tähelepanekud tehti dokumentide sisestamise korrektsusele, et RÜdele esitatav kuludokumentide nimekiri (arve number ja kuupäev) oleks vastavuses originaaldokumentidega.

2014. a ettevõtluse suunas perioodilise järelevalve tegevusena viis MKM läbi paikvaatlused programmides „Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamise programm“ ja „Turismiinfosüsteemide arendamise programm“. Paikvaatluste käigus kontrolliti programmide elluviimist vastavalt rahastamisotsusele, hankereeglite järgimist, kulude abikõlblikkust ning teavituspõuete täitmist. Programmi „Turismiinfosüsteemide arendamise programm“ osas tehti üks hankega seotud tähelepanek, hankija tegi üheliigilisi kulusid rohkem, kui hankelepingus oli fikseeritud. Tagasinõue tehti summas 13 719,36 eurot.

KA poolt koordineeritud kontrollide raames RÜde üle sattusid MARK prioriteetse suuna nr 1 MKMi meetmed valimisse kahel korral järgmiste kontrollide raames:

1. Projektide lõpp- ja vahearuanete menetlemise kontroll, mille eesmärgiks oli saada kindlus RÜ tööprotseduuride toimimises. Kontrolli käigus tuvastati, kas RÜ aruande kontrollleht sisaldab kõiki RÜ tööprotseduurides, meetme määruses ja taotluse rahuldamise otsuses (või selle muutmise otsuses) aruandele seatud nõudeid. Lisaks viidi läbi aruannete sisuline kontroll, millega anti hinnang RÜ töö kvaliteedile ning viimasena kontrolliti aruannete formaalset

korreksust ja SFOSi sisestatud vahe- ja lõpparuannetele tugineva info kattuvust aruannetega. Prioriteetse suuna meetmetest sattus valimisse „Avaliku ja kolmanda sektori turismi turundustegevuste toetamise tingimused ja kord“. Kontrolli käigus tehti 11 tähelepanekut, mis ei omanud ükski finantsmõju. Neist viie tähelepaneku osas olid vajalikud järeltegevused.

2. Kulude abikõlblikkuse kontroll, mille eesmärgiks oli teostada järelevalvet kulude abikõlblikkuse ja väljamaksete protsessi toimimise üle, kontrollides selleks VMTsid ning testides nendes pisteliselt kulude abikõlblikkust. Projektides, kus TS oli riigihanke kohuslane, kontrolliti ka valimisse sattunud kuluridade taga olevaid hankeid. Lisaks kontrolliti VMTde ja hangete kontroll-lehtede täitmist RÜ poolt, veendumaks, kuidas RÜ protseduure järgib. Prioriteetse suuna meetmetest sattusid valimisse „Tehnoloogia arenduskeskuste toetamine“ ja „Klastrite arendamise toetus“. Kontrolli käigus tehti 3 tähelepanekut, mis ei omanud ükski finantsmõju. Ühe tähelepaneku osas olid vajalikud järeltegevused.

2014. a viidi **EASi** järelevalve ja riskijuhtimise üksuse poolt läbi 49 paikvaatlust ning põhiüksuse koordinaatorite ja konsultantide poolt 29 paikvaatlust, kokku prioriteetse alasuuna meetmetes 71 paikvaatlust. Paikvaatluste käigus tehti 19 tähelepanekut, s.o 26,7 % kontrollitud projektidest. Tähelepanekuid tehti projektiga seotud kulude eristamise ning kuludokumentide säilitamisnõude kohta. Kolme projekti puhul kaaluti tagasinõude otsuse koostamist (4,2% läbiviidud paikvaatlustest), kuna tuvastati mitteabikõlblike kulusid. Ülejäänud teostatud paikvaatluste kohta anti hinnang „korrektne“. Paikvaatlusel avastati enim vigu projektiga seotud dokumentide eristamata jätmisel, samuti ei esitatud kontrolli käigus kõiki vajalikke originaaldokumente, lisaks tuvastati 1 projektis topeltfinantseerimine Archimedese poolt rahastatud projektiga (alameetmes 3.1.7).

Projekti järgseid paikvaatlusi ehk järelkontrolle viidi läbi 6, kus 5 juhul anti projektile hinnang korrektne ning 1 projektis tuvastati puudusi (aruandes oli aktsepteeritud kulusid topelt). Tagasinõude otsus tehti 07.05.2014 summas 1342,15 eurot meetmes 3.1.2.

Vastavalt 2010. a jooksul RA ja RÜ vahel täpsustatud järelevalve korrale teostab järelevalvet TSi üle RA, kui programmide elluvijaks on **KredEx**.

T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas oli 31.12.2014 seisuga Archimedese poolt rakendatavates meetmetes aktsepteeritud või lõpetatud kokku 595 projekti, millest 229s projektis oli läbi viidud paikvaatlus (38,49%). 2014. a viidi prioriteetses suunas läbi 68 paikvaatlust. Paikvaatluste käigus olulisi rikkumisi ei tuvastatud.

RÜs teostatud dokumentide kontrolli ja paikvaatluste põhjal oli enamlevinud vigadeks riigihangete korraldamisega seotud vead, töjõukulude arvestamise korrektsus, samuti projektiga seotud abikõlblike kulude ja tulude eristamine TSi raamatupidamises. Tuvastatud puuduste arv võrreldes eelmiste aastatega oli suurenenud, mida võib põhjendada tõhustatud riigihangete kontrolliga. Eelnevast tulenevalt oli RÜ osaliselt ümber korraldanud ka hangete kontrollimisega seotud tegevusi, luues hankespetsialistide ametikoha, kelle ülesanneteks on hangete kontroll. Täiendavalt pöörab RÜ jätkuvalt suurt tähelepanu TSide nõustamisele. TSide nõustamisel oli peamisteks väljunditeks meetmete infopäevad, konsultatsioonid koordinaatoritega/hankespetsialistidega, kodulehele paigutatud teave ning samuti oli TSidele jagatud informatsiooni KA poolt läbi viidavate koolituste kohta (nt riigihangete-alased koolitused).

2014. a teostas RA antud prioriteetse suuna raames ainult KA koordineerimisel tellitud kontrolle. Vastavalt plaanile viidi läbi projektide lõpp- ja vahearuanete kontroll ning kulude

abikõlblikkuse ja väljamaksete protsessi toimimise kontroll. Järelevalvet teostati vastavalt KA juhenditele ja kontroll-lehtedele. Kontrollide tulemusena RA probleeme ei tuvastanud.

Transpordi suundades sattusid KA poolt koordineeritud kontrollide raames RÜde üle MARK prioriteetsete suundade nr 3 ja 4 MKMi meetmed valimisse ühel korral:

Kulude abikõlblikkuse kontroll, mille eesmärgiks oli teostada järelevalvet kulude abikõlblikkuse ja väljamaksete protsessi toimimise üle, kontrollides selleks VMTsid ning testides nendes pisteliselt kulude abikõlblikkust. Lisaks kontrolliti VMTde kontroll-lehtede täitmist RÜ poolt, veendumaks, kuidas RÜ protseduure järgib. Prioriteetsete suundade meetmetest sattusid valimisse „Transpordi infrastruktuuri arendamine“ (ÜF) ja „Transpordi infrastruktuuri arendamine“ (ERDF). Kontrolli käigus tehti 6 tähelepanekut, mis ei omanud ükski finantsmõju.

2014. a viis TJA läbi 9 paikvaatlust. Paikvaatluste raames kontrolliti nii TSi dokumente kui külastati ka valminud või valmivaid ehitusobjekte. Täiendavad raudteevaldkonna ehitusobjektidega seotud RÜ järelevalvetegevused on integreeritud TJA riikliku ehitusjärelevalve tegevustega. TJA väljastab nii ehitus- kui kasutusload rekonstrueeritavatele reisijate ooteplatvormidele, jalakäijate tunnelitele kui ka osaliselt rööbasteele. Lisaks on TJA ülesandeks viia läbi uute elektrirongide vastavushindamise protseduur, et tagada nende vastavus kehtestatud tehnilistele nõuetele. RÜ järelevalvetegevustes ning projektide tehnilise progressi jälgimises kasutatakse ära kõigi eelpool nimetatud kontrolltegevuste informatsiooni, mistõttu on vajadus RÜ ametnikel raudteeprojektide raames füüsiliselt objekte kohapeal üle vaadata selle võrra väiksem. TJA määrab lisaks raudteeinfrastruktuuri kasutustasu. Nimetatud menetluse käigus vaadatakse iga-aastaselt üle raudteeinfrastruktuuri-ettevõtjate raamatupidamine. Kasutustasu määramise menetluse andmeid kasutab RÜ raudteeinfrastruktuuriga seotud projektide puhul veendumaks, et struktuuritoetusega seotud kulud on TS raamatupidamises nõuetekohaselt eristatud.

Läbi viidud paikvaatlused näitasid, et üldiselt toimub transpordi meetmete toetuse kasutamine korrektselt, ehitusobjektid olid valmimas ning nõuetekohaselt tähistatud, samuti oli raamatupidamises kulud korrektselt eristatud. Probleeme esines eelkõige projektikaustade nõuetekohase tähistusega (säilitustähtajad ei ole välja toodud), kahel juhul oli TS hilineunud riigihanke aruande lisade sisestamisega riigihangete registrisse pärast hankelepingu lõppu, ühel juhul puudusid kontrolli hetkel osaliselt nõutavad tänutahvlid ning kahel juhul tehti projekti ulatusest lähtuvalt soovitus täiendavate tänutahvlite paigaldamiseks.

Infoühiskonna suunas perioodilise järelevalve tegevusena teostas MKM paikvaatlused projektide „ID-kaardi ja digitaalallkirjade kasutusvõimaluste laiendamine“, „Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse rakendamise laiendamine“, „Piiriüleseid teenuseid toetava X-tee ja digitaalallkirjakontrolli väljatöötamine“, „Riigi alusvõrgu ja seadmete uuendamine“, „Riigi infosüsteemi ja infoühiskonna (elutähtsate teenuste osutamise) turvalisuse mõõtmine ning tõstmine“ ja „Teabevärv eesti.ee mobiilse versiooni loomine“ ning eesti.ee ja dokumendivahetuskeskuse (edaspidi DVK) käideldavuse ja turvalisuse tõstmine osas. Paikvaatluste käigus kontrolliti programmide elluviimist vastavalt rahastamisotsusele, hankereeglite järgimist, kulude abikõlblikkust ning teavituspõuete täitmist. Tähelepanekuid ning tagasinõudeid ei tehtud.

Tehnilise abi ja HTA meetmete raames on 31.12.2014. a seisuga läbi viidud korralisi paikvaatlusi TSide juures vähemalt korra projekti rakendamise perioodi jooksul. Tehnilise abi

21 aktsepteeritud ja lõpetatud projektist (sh on ka projektid, mis on SFOSi sisestatud, kuid millest ei ole tehtud ühtegi väljamakset) oli paikvaadeldud 38% projektidest. Eelarve osas oli paikvaatlusega kaetud 56% kinnitatud projektide eelarvetest. HTA 103st aktsepteeritud või lõpetatud projektidest oli kontrollitud 93% projektidest. Eelarveliselt oli aga HTA kohapealsete kontrollidega kaetud 99% projektide kinnitatud eelarvetest. Paikvaatluste tulemusel ei tehtud ühtegi tähelepanekut.

2015. a viis läbi MKM perioodilise järelevalve tegevusena paikvaatlused programmides: „Ettevõtlusinkubatsiooni programm“, „Riiklike turundusürituste programm“, „Kõrge potentsiaaliga innovaatiliste ettevõtete arendamise programm, „Start-up Eesti““; „Allutatud laenu programm“. Paikvaatluste käigus kontrolliti programmide elluviimist vastavalt rahastamisotsusele, hankereeglite järgimist, kulude abikõlblikkust ning teavituspõuete täitmist. Rikkumisi ei tuvastatud ja tagasinõudeid ei tehtud.

2015. a teostas EASi järelevalve üksus kokku prioriteetse suuna meetmetes 121 paikvaatlust, nendest 4 olid erakorralised paikvaatlused. Paikvaatluste käigus tehti 26 tähelepanekut, peamiselt olid puudused seotud raamatupidamises kulude eristamisega ja paikvaatluse käigus kõikide dokumentide mitte esitamisega. Kahes projektis tuvastati erakorralise paikvaatluse käigus EASie valeandmete esitamine ja ühes projektis tuvastati korralise paikvaatluse käigus mitteabikõlblikke kulusid. Lõpetatud projektides teostati 2015. a 6 järelkontrolli. Järelkontrollide käigus tähelepanekuid ei tehtud.

T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas 31.12.2015 seisuga oli SA Archimedes poolt rakendatavates meetmetes prioriteetses suunas aktsepteeritud või lõpetatud kokku 595 projekti, millest 279-s projektis oli läbi viidud paikvaatlus (46,89% projektide koguarvust). Rahalises mahus oli paikvaatlustega kaetud 87,57% projektidele eraldatud toetusest. 2015. a viidi prioriteetses suunas läbi 66 paikvaatlust, millest 13 korral oli tegemist järelkontrollidega. Paikvaatluste käigus olulisi rikkumisi ei tuvastatud.

RÜ teostatud dokumentide kontrolli ja paikvaatluste põhjal olid enamlevinud vigadeks riigihangete korraldamisega seotud vead, töajookulude arvestamise korrektsus, samuti projektiga seotud abikõlblike kulude ja tulude eristamine TSi raamatupidamises. Tuvastatud puuduste arv võrreldes eelmiste aastatega ei suurenenud, mida võib põhjendada 2014. a tõhustatud riigihangete kontrolliga ning TSide korraldatud hankealaste infopäevadega. Täiendavalt pöörab RÜ jätkuvalt suurt tähelepanu TSide nõustamisele eelkõige rõhuasetusega varade säilitamisel. TSide nõustamisel oli ka 2015. a peamiseks väljunditeks meetmete infopäevad, konsultatsioonid koordinaatoritega/hankespetsialistidega, kodulehele paigutatud teave ning samuti on TSidele jagatud informatsiooni KA poolt läbi viidavate koolituste kohta (nt riigihangete-alased koolitused).

RA 2015. a omapoolseid kontrole RÜ üle ei teinud.

Transpordi suundades 2015. a viidi läbi viis RÜ paikvaatlust (sh 1 projekti järgne). Paikvaatluste raames kontrolliti 2015. a nii TSide dokumente kui külastati ka valminud või valmivaid ehitusobjekte. Täiendavad raudteevaldkonna ehitusobjektidega seotud RÜ järelevalvetegevused on integreeritud TJA riikliku ehitusjärelevalve tegevustega. TJA väljastab nii ehitus- kui kasutusload raudteerajatistele. RÜ järelevalvetegevustes ning projektide tehnilise progressi jälgimises kasutatakse ära eelpool nimetatud kontrolltegevuste informatsiooni, mistõttu on vajadus RÜ ametnikel raudteeprojektide raames füüsiliselt objekte kohapeal üle vaadata selle võrra väiksem. TJA määrab lisaks raudteeinfrastruktuuri kasutustasu. Nimetatud

menetluse käigus vaadatakse iga-aastaselt üle raudteeinfrastruktuuri-ettevõtjate raamatupidamine.

Läbi viidud paikvaatlused näitasid, et üldiselt toimub transpordi meetmete toetuse kasutamine korrektselt, ehitusobjektid olid valmimas ning nõuetekohaselt tähistatud, samuti olid raamatupidamises kulud korrektselt eristatud. 2015. a läbiviidud paikvaatlustel ei tuvastatud vigu ning ei alustatud tagasinõudeid.

Infoühiskonnas

2015. a jooksul viidi läbi 46 järelkontrolli, nendest 15 *desk-based* st kontrolliti rakenduse olemasolu ja toimimist interneti kaudu. Paikvaatlusi viidi läbi 21, kahe puhul tegi RÜ lisaks veel teistkordse vaatluse, kuna esimesel korral toimivat rakendust ei näinud.

TA suunas

MARK TA raames oli 23 lõpetatud projektist (sh on ka projektid, mis on SFOSi sisestatud, kuid millest ei ole tehtud ühtegi väljamakset) paikvaadeldud 39%. Eelarve osas oli paikvaatlusega kaetud 79% kinnitatud projektide eelarvetest. HTA 116st lõpetatud projektidest oli kontrollitud 92%. Eelarveliselt oli aga HTA kohapealsete kontrollidega kaetud 99% projektide kinnitatud eelarvetest. Paikvaatluste tulemusel avastati mitteabikõlblikke kulusid väga väikeses mahus (0,0004% eelarvete mahust).

4.3 Auditid

Kindluse saamiseks kulude abikõlblikkuses ja asutuste JKSide toimimises toimuvad projektide ja JKS auditid. Auditeeriv asutus (AA) on Rahandusministeeriumi Finantskontrolli osakond, kes võib oma toiminguid delegeerida RAde ja RÜde audiitoritele või osta ka teenust välisaudiitorilt. Projektauditite soovitude ja järeltegevuste elluviimist järelevalvab AA, JKS auditite järeltegevuste maandamist järelevalvab KA.

Detailne informatsioon projekti- ja JKS auditite kohta (sh auditeerimise aastaaruanne) on leitav Rahandusministeeriumi kodulehel: <http://www.fin.ee/valisvahendite-auditid>).

4.3.1 Projektauditid

Perioodil 01.01.2007- 31.12.2008 ei viinud AA ega AA volitatud isikud läbi ühtegi projektauditit. Vastavalt Euroopa Nõukogu (EÜ) määruse nr 1083/2006 artiklile 71 (2) ning Euroopa Komisjoni (EK) määruse nr 1828/2006 artiklile 25 viis AA nimetatud ajavahemikul läbi vastavusauditid kõikide perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse andmist ja kasutamist korraldavate asutuste JKKde osas.

Vastavusauditite tulemusena koostas AA vastavusauditite koondaruande koos AA arvamusega, mille kohaselt on perioodi 2007-2013 MARK jaoks loodud JKSid vastavuses EK määruse (EÜ) nr 1083/2006 artiklites 58–62 ja EK määruse nr 1828/2006 jaos 3 sätestatud nõuetega. Vastavusauditite koondaruanne sai EK heakskiidu 13.02.2009. a.

2009. a struktuuritoetuse auditeerimise tööplaani kohaselt viis AA koostöös RA ja RÜ siseaudiitoritega kõikide rakenduskavade raames läbi 45 projektauditit (kokku oli toetust saanud projekte 275).

2009. a sattus rakenduskava raames valimisse 8 projekti summas 8 152 868,58 eurot. Projektauditite tulemusena tehti 1 oluline tähelepanek, mis oli seotud struktuuritoetuse eristamisega riigieelarvelistest ning omavahenditest. Mitteabikõlblikke kulusid auditeeritud projektide raames ei tuvastatud.

Vastavalt Euroopa Komisjoni õigusaktides sätestatule esitas AA, tuginedes eeltoodud JKS auditite ja projektauditite tulemustele, 31. detsembril 2009. a EKle auditeerimise aastaaruande ja märkustega auditi hinnangu (*qualified opinion*), mille kohaselt AA hinnangul Eesti struktuurivahendite JKS toimivad, kuid vajavad mõningaid parendusi.

2010. a tööplani kohaselt auditeeris AA koostöös RA ja RÜ siseaudiitoritega 31 projekti (kokku oli toetust saanud projekte 1958). Peamised projektauditite käigus välja toodud vead olid seotud mitteabikõlblike kulude esitamise ja tasumisega ning riigihanke menetluse reeglite rikkumisega. Kokku tehti 23 olulist tähelepanekut ning tuvastati mitteabikõlblikke kulusid summas 296 311 eurot.

Tähelepanekud jagunevad järgmiste auditi alameesmärkide lõikes:

➤ **Struktuuritoetuse eesmärgipärane kasutamine:**

- TS ei informeerinud oma ettevõtte andmetes toimunud muudatustest ega võimaldanud auditit läbi viia;
- tööjõukulude abikõlbliku osa arvestamisel ei ole TS/partner alati aluseks võtnud töötajale konkreetsel kuul arvestatud töötasu ning tööjõukulude abikõlblikkuse määratlemisega seotud tööajataabelid sisaldavad vigu;
- TS oli esitanud väljamaksetaotluses eksitavat infot kulude koosseisu kohta;
- TS oli esitanud välja maksmiseks abikõlbmatuid kulusid (mitteabikõlblikud personalikulud, mitteabikõlblikud sanitaarremondi kulud, projektiga mitteseotud ühekordsete lisatasude summad, mitteabikõlblikud transpordi kulud, mitteabikõlblikud teenusekulud, mitteabikõlblikud amortisatsioonikulud, mitteabikõlblik käibemaks, mitteabikõlblikud koolituskulud);
- mitteabikõlbliku kulu arvestamisel ei ole aluseks võetud õiget arvet;
- tegevused olid ellu viidud enne projekti abikõlbliku perioodi algust;
- abikõlblikuna oli deklareeritud palgakulu koos maksudega, mida TS ei olnud tegelikult välja maksnud;
- osaliselt projektis hõivatud personal ei täitnud tööajatabeleid;
- teenuste ostmist tõendavad dokumendid ei kajastanud tegelikku teenuse mahtu ning TS on deklareerinud kulusid teenuste eest, mida ta pole tegelikult selleks hetkeks saanud;
- TS oli talle tegelikult osutatud teenuse eest tasunud rohkem;
- projekti raames oli hüvitatud kulusid, mis olid seotud varem tehtud tööde ümbertegemisega.

➤ **Raamatupidamisarvestuse õigsus:**

- programmi kuludesse oli kantud mitteabikõlblikke kulusid (mitteabikõlblikud personalikulud, viga koolitusmaterjalide koostamise tasu arvestuses, viga tervisepäevade tasu arvestuses, mitteabikõlblikud sisustuskulud);
- projekti raames oli hüvitatud käsunduslepingutega seotud mitteabikõlblikke kulusid.

➤ **Hangete läbiviimine:**

- taotlejaid ei ole hinnatud hanketeates sätestatud kriteeriumite alusel;

- hankemenetluste läbiviimisel esinesid puudused Riigihangete seaduses toodud nõuete järgimisel;
 - hange oli jaotatud osadeks;
 - väljakuulutamiseteta läbiraakimistega hankemenetluse raames ei koostatud hankedokumente ega pakkujate kvalifitseerimise tingimusi;
 - TS oli rikkunud riigihangete seaduse üldpõhimõtteid, kuna ei taganud riigihanke läbipaistvust ja kontrollitavust;
 - hanke läbiviimisel ei valitud asjakohast hankemenetluse liiki.
- **RÜdele suunatud tähelepanekud:**
- järelevalve üksus oli ebakorrektselt läbi viinud paikvaatluse (ei ole teostatud piisavat kontrolli hangete menetlusprotsessi korrektsuse osas);
 - RÜ on alusetult abikõlblikke kulusid vähendanud;
 - toetust oli antud ettevõttele, kelle osas ei ole kindel, kas selle ettevõtte tegevus oli jätkusuutlik, kas projekti rakendamisel oli täidetud meetme eesmärgid ning kas ettevõtte suudab saavutada meetme määruses nimetatud väljundindikaatoreid;
 - RÜ ei ole maandanud topeltrahastamise riski;
 - RÜ on aktsepteerinud kulusid, mis nende hüvitamise hetkel ei ole olnud abikõlblikud.
- **Muud tähelepanekud:**
 - projekti raames tehtud väljamaksed olid vastuolus õigusaktidega.

Tabel 7. AA läbi viidud projekti auditid 2010.

Majanduskeskkonna RK							
Läbiviidud auditite statistika (tk)		Audititulemuste statistika (tk)		Tähelepanekute statistika (tk)		Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud (EUR)	
Tööplaani-järgseid auditeid:	31	Märkustega, olulised tähelepanekud:	8	Olulisi tähelepanekuid:	23	Mitteabikõlblikke kulusid referentsperioodil:	126 735
		Märkustega, väheolulised tähelepanekud:	15	Väheolulisi tähelepanekuid:	66	Potentsiaalselt mitteabikõlblikke kulusid referentsperioodil:	118 922
		Märkusteta:	8			Potentsiaalselt mitteabikõlblikke kulusid tulevastele perioodidele:	50 654
Kokku:	31	Kokku:	31	Kokku:	89	Kokku:	296 311

Allikas: AA 2010. a auditeerimise aastaaruanne.

2011. a oli AA projektauditi valimis²⁷ **70 projekti summas 292,3 mln eurot**, mis moodustas üldkogumist 49%. Seega auditeeriti peaaegu pool 2010. a EKle deklareeritud kuludest. Kokku 39 auditit viis läbi AA ning 31 audiitorid RA ja RÜdes. **Auditite tulemusena tehti finantsmõjuga tähelepanekuid 28 projektile (40% auditeeritud projektidest sisaldas mitteabikõlblikke kulusid).**

Projektauditite tulemusena tehti **83 olulist tähelepanekut**. Kõige rohkem tehti tähelepanekuid struktuuritoetuse eesmärgipärase kasutamise osas (44 tähelepanekut), **suurima finantsmõjuga olid hangetega seotud tähelepanekud (82,6% tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest).**

²⁷ Valimi moodustamisel kasutab AA statistilisi valimi moodustamise meetodikaid

Projektauditite (kõik rakenduskavad) raames väljatoodud probleemid ning tehtud olulised tähelepanekud jagunevad auditi alameesmärkide lõikes järgmiselt:

- **Struktuuritoetuse eesmärgipärane kasutamine: 44** olulist tähelepanekut (tuvastatud mitteabikõlblik kulu referentsperioodil on 461 295 eurot, potentsiaalne mitteabikõlblik kulu²⁸ 50 979 eurot).
- **Hangete läbiviimine: 36** olulist tähelepanekut (tuvastatud mitteabikõlblikud kulud referentsperioodil kokku 2 186 041 eurot, potentsiaalne mitteabikõlblik kulu kokku 1 661 337 eurot).
- **Raamatupidamisarvestuse õigsus: üks** oluline tähelepanek (finantsmõju ei kaasnenud).
- **RÜdele suunatud tähelepanekud: kaks** olulist tähelepanekut (finantsmõju ei kaasnenud).

AA hinnangul oli struktuuritoetuse eesmärgiga seonduvad tähelepanekud sisult erinevad ning ei viidanud süsteemsele veale²⁹. Suurima finantsmõjuga on hangetega seotud tähelepanekud, mis viitavad puudustele RÜde JKsides. Tähelepanekute lahendamise tegeleti ning tehtud parandused ja JKSi muudatused on välja toodud peatükis 4.1.

Läbiviidud projektauditite tulemusena tuvastati 2011. a. mitteabikõlblikke kulusid kokku summas **2,65 mln eurot** ehk **0,9%** auditeeritud kulude kogumahust ning potentsiaalseid mitteabikõlblikke kulusid 1,71 mln eurot.

Arvestades auditi toimingute käigus tuvastatud vigu ja nende põhjal leitud kõige tõenäolisemaid vigu, oli võimalik 80% kindlustunde määraga öelda, et **koguviga oli 1,33% üldkogumist**.

Tabel 8. Rakenduskavas tuvastatud mitteabikõlblikud kulud 2011.

Rakenduskava	Auditeeritud projektide arv	Auditeeritud sertifitseeritud kulud ³⁰	Avastatud mitteabikõlblikud kulud	Potentsiaalselt mitteabikõlblikud kulud	Vea määr %
Majanduskeskkonna arendamine (ERF, ÜF) ³¹	32	204 402 422	909 726	251 517	0,44%
Tehniline abi (ESF, ERF, ÜF) – kõik 3 rakenduskava	2	762 834	74	0,00	0,01%

Allikas: Auditeeriv asutus, 05.04.2012

Võrreldes varasemate aastatega oli suurenenud nende projektide osakaal, milles finantsmõju omavaid tähelepanekuid tehti (2011. a 40% auditeeritud projektidest, 2010. a 25% auditeeritud projektidest). Seega **vigade esinemise sagedus on suurenenud**. Samuti oli tõusnud projektide arv, milles tuvastati oluline finantsmõju (ehk vea määr ületas 2%): 2011. a ületas 15 auditeeritud projektil vea määr 2% (ehk 21% auditeeritud projektidest sisaldasid finantsmõju omavaid vigu). 2010. a oli selliseid projekte auditi valimis vaid 5 (s.o 6% auditeeritud projektidest). **Sellest võib järeldada, et struktuuritoetuste rakendamise süsteem laseb varasemate aastatega võrreldes läbi rohkem rikkumisi ning nende rikkumiste mõju on suurenenud.**

²⁸ Auditi toimingute käigus ei ole olnud võimalik tuvastada täpset mitteabikõlblike kulude summat (näiteks on vajalik täiendav erialane ekspertiis) või auditi toimingute käigus on tuvastatud selliste kulude abikõlblikkuse osas puudusi, mida ei ole auditi läbiviimise hetkel välja makstud.

²⁹ Näiteks tööajatabelitega seonduvalt tehti 5 olulist tähelepanekut. Need tähelepanekud tehti 2 erineva asutuse projektide osas. AA hinnangul ei viita see süsteemsele veale.

³⁰ Auditeeritud kogukulude maht on 294 080 851,25 eurot (Lisa 5.1).

³¹ CCI number: 2007EE161PO001.

Vigade tuvastamiseks kõrgema riskiga meetmete ja RÜde osas viis MA ja KA läbi kohapealseid kontrolle RÜdes, mille tulemuste alusel täiendasid RÜd oma protseduure ja kontrolle.

MA viis läbi ka analüüsi RÜde lõikes ning jättis EKle esitatud rahataotlusest välja hangete kontrollimise nõrkuse tõttu osad EAS ja VTA kulud. Nendel RÜdel tuleb viia läbi detailne analüüs riigihangete kontrollimise piisavuse osas ning teha tagantjärele kontrollid tehtud kulude osas. Vigade tuvastamisel tehakse finantskorrektsioone.

MA ja KA jätkasid 2012. a kontrolliplaani alusel RÜde kontrollimist, mille järgselt said kõik olulisemad kontrolliprotsessid kõikides RÜdes hinnatud.

Arvestades projektauditite 2011. a tulemusi oli AA arvamusel, et struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud. Need puudutavad eelkõige JKSide tõhustamist riigihangete kontrolli osas.

2012. a AA poolt läbiviidud projektauditite raames toodi välja järgmised probleemid ning olulised tähelepanekud, mis jagunevad järgmiselt:

- **Struktuuritoetuse eesmärgipärane kasutamine:** 24 olulist tähelepanekut (tuvastatud mitteabikõlblik kulu referentsperioodil on 757 381 eurot, väljaspool referentsperioodi tuvastatud mitteabikõlblik kulu on 172 720 eurot). Rikkumistega seotud kulud moodustasid **29%** tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest.
- **Hangete läbiviimine:** 19 olulist tähelepanekut (tuvastatud mitteabikõlblikud kulud referentsperioodil kokku 422 499 eurot, väljaspool referentsperioodi tuvastatud mitteabikõlblik kulu on 527 216). Rikkumistega seotud kulud moodustasid **16%** tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest.
- **Riigiabi:** 3 olulist tähelepanekut (audiitorite hinnangul on mitteabikõlblik kulu referentsperioodil 1 442 916 eurot, väljaspool referentsperioodi 4 815 706 eurot). Rikkumistega seotud kulud moodustasid **55%** tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest.
- **RÜ suunatud tähelepanekud:** 5 olulist tähelepanekut (finantsmõju ei kaasnenud).

AA hinnangul olid 2012. a struktuuritoetuse eesmärgipärase kasutamisega seonduvate tähelepanekute raames tegemist süsteemsete vigadega³² ning trahvidega³³. Muude struktuuritoetuse eesmärgipärase kasutamisega seotud tähelepanekute puhul oli tegemist juhuslike vigadega, mis olid oma iseloomult erinevad.

Peamised hangete osas tehtud tähelepanekud olid seotud võrreldavate pakkumuste võtmata jätmise, ehitustööde hankelepingute raames ehitustöödeks mittevajalike asjade ostmisega ning hankelepingu muutmistega, mis ei ole kooskõlas riigihangete seadusega. Hangete läbiviimisega seotud tähelepanekute puhul oli AA hinnangul juhuslike vigadega, mis olid iseloomult erinevad ja ei viita süsteemsele veale.

Suurima finantsmõjuga olid riigiabi reeglite rikkumisega seotud tähelepanekud, mis viitavad puudustele RÜde JKSide.

Läbiviidud projektauditite tulemusena tuvastati 2012. a mitteabikõlblikke kulusid kokku summas **2,62 mln eurot** ehk **1,01%** auditeeritud kulude kogumahust ning mitteabikõlblikke kulusid väljaspool referentsperioodi tuvastati 5,52 mln eurot.

³² Kulud on tehtud väljaspool abikõlblikku perioodi

³³ Toetuse saaja ei ole saanud trahve abikõlblikest kuludest maha arvestanud

Arvestades auditi toimingute käigus tuvastatud vigu ja nende põhjal leitud kõige tõenäolisemaid vigu, oli võimalik 90% kindlustunde määraga öelda, et **kõige tõenäolisem viga** (*most likley error*) üldkogumis ei ületa 13 895 159 eurot (**2,62%** üldkogumist).

AA võttis 2012. a arvesse MA tehtud finantskorrektsioone (tasaarveldamist EK-ga) 12 projekti puhul ning arvutas vea määra pärast finantskorrektsioone (*residual risk of error after corrective measures*).

Kõige tõenäolisem viga (*most likely error*) pärast finantskorrektsioone oli 2 171 720 eurot ehk 0,41% üldkogumist.

Võrreldes varasemate aastatega oli 2012. a oluliselt vähenenud nende projektide osakaal, milles tehti finantsmõju omavaid tähelepanekuid (31% auditeeritud projektide koguarvust, erinevalt 40% auditeeritud projektide koguarvust eelmisel aastal). 2012. a tehti kokku 45 finantsmõjuga tähelepanekut, 2011. a oli finantsmõjuga tähelepanekuid 80. Seega vigade esinemise sagedus oli langenud, samas oli veamäär projekti kohta võrreldes varasemate aastatega tõusnud ning ulatub peaaegu pooltel vigadega projektidel üle 2%. Kõrge veamääraga olid need projektid, kus tuvastati viga riigiabi reeglite rikkumisel või kulude tegemisega väljaspool abikõlblikku perioodi. Nende vigade ulatuse kindlakstegemiseks viis RÜ (EAS) läbi täiendavad kontrollid ning tugevdanud oluliselt oma JKSi.

Tabel 9. Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud MARKis 2012.

Rakenduskava	Auditeeritud projektide arv	Auditeeritud sertifitseeritud kulud (euro)	Avastatud mitteabikõlblikud kulud (euro)	Mitteabikõlblikud kulud väljaspool referentsperioodi (euro)	Vea määr %
Majanduskeskkonna arendamine (ERF, ÜF) ³⁴	44	139 549 806,70	1 961 363,18	4 882 879,4	1,41%
Tehniline abi (ESF, ERF, ÜF)	2	2 630 934,62	142,72	0,00	0,01%
Kokku:	101	259 878 902,20	2 622 795, 62	5 515 642,5	1,01%

Allikas: AA, 24.04.2013

Analüüsidest tuvastatud rikkumisi rakenduskavade lõikes võib välja tuua, et kõikides rakenduskavades esinevad läbivalt hangetega seotud rikkumised (võrdlevate pakkumiste võtmata jätmine, hankelepingu muudatused ja reservi kasutamine ei ole vastavuses RHSiga, ehitustööde hankelepingu puhul on ostetud asju, mis ei ole ehitustöödeks vajalikud jne). „Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava“ puhul oli enim rikkumisi seotud struktuuritoetuse eesmärgipärase kasutamisega. Tähelepanekuid tehti personalikulude, abikõlblikkuse perioodi, trahvide ja muude projekti eesmärgiga mitteseotud kulude kohta. 2012. a lisandusid ka riigiabi reeglite rikkumisega seotud tähelepanekud.

Arvestades projektauditite 2012. a tulemusi oli AA arvamusel, et struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud. Need puudutavad eelkõige JKSide tõhustamist riigihangete ning riigiabi reeglite kontrolli osas.

³⁴ CCI number: 2007EE161PO001.

2013. a oli AA projektiauditi valimis³⁵ 64 projekti summas 219 328 226,04 eurot. See moodustas 2012. a EKle deklareeritud kuludest 30,39%.

Auditite tulemusena tehti referentsperioodile finantsmõju omavaid tähelepanekuid **23** projekti osas (36% auditeeritud projektidest).

64st projektiauditist 44 viis läbi AA ning 20 AA koostööpartnerid. Projektiauditite tulemusena tehti **62** olulist tähelepanekut (neist **50** referentsperioodile finantsmõju omavat tähelepanekut kogusummas **695 385,95 eurot**). Kõige rohkem tehti hangetega seotud tähelepanekuid (33 tähelepanekut), mis olid ka suurima finantsmõjuga (59% tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest).

2013. a projektiauditite raames väljatoodud probleemid ning tehtud olulised tähelepanekud jagunevad auditi alameesmärkide lõikes järgmiselt:

- **Hangete läbiviimine:** **33** olulist tähelepanekut, millest referentsperioodi puudutavad 30 tähelepanekut. Tuvastatud mitteabikõlblik kulu referentsperioodil oli **407 129,66 eurot** (väljaspool referentsperioodi tuvastatud mitteabikõlblik kulu on 335 111,22 eurot – enamjaolt seotud ühe projekti³⁶ hangete puhul RHSi sätete järgimata jätmisega), mis moodustas **58,55%** kõigist tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest. Peamised hangete osas tehtud tähelepanekud olid seotud võrreldavate pakkumuste võtmata jätmisega, vale menetlusliigi kohaldamisega, ehitustööde hankelepingute raames ehitustöödeks mittevajalike asjade ostmisega ning hankelepingu muutmistega, mis ei ole kooskõlas riigihangete seadusega. Hangete läbiviimisega seotud tähelepanekute puhul oli AA hinnangul tegemist juhuslike vigadega, mis on iseloomult erinevad ja ei viita süsteemsele veale.
- **Struktuuritoetuse eesmärgipärane kasutamine:** **21** olulist tähelepanekut, millest referentsperioodi puudutavad 18 tähelepanekut. Tuvastatud mitteabikõlblik kulu referentsperioodil oli **77 581,06 eurot** (väljaspool referentsperioodi tuvastatud mitteabikõlblik kulu on 121 224,93 eurot), mis moodustas **11,16%** kõigist tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest. Peamised struktuuritoetuse eesmärgipärase kasutamise osas tehtud tähelepanekud olid seotud mitteabikõlblike personalikulude hüvitamise ning projektiga mitteseonduvate kulude hüvitamisega. AA hinnangul oli peamiselt tegemist juhuslike vigadega, mis olid oma iseloomult erinevad, neil puudub ühistunnus ning seega ei viita antud vead süsteemsele veale. **Süsteemsele veale viitavad AA hinnangul tähelepanekud, kus RÜ (Maanteeamet) oli aktsepteerinud TSi poolt kõrvalmaanteede freespuruga katmisega seonduvaid kulusid, mis ei ole projektiga otseselt seotud.**
- **Riigiabi:** Kokku tehti 1 oluline tähelepanek. Tuvastatud mitteabikõlblik kulu referentsperioodil oli **203 156,90 eurot** (väljaspool referentsperioodi tuvastatud mitteabikõlblik kulu oli 743 622,80 eurot), mis moodustas **29,21%** kõigist tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest. Tähelepaneku sisuks oli, et palgatoetuse andmisel ei kontrollita riigiabi ergutava mõju nõude täitmist. AA hinnangul oli tegemist juhusliku veaga, mis oma iseloomult ei mõjuta oluliselt struktuuritoetuste rakendussüsteemi tervikuna ja selle esinemine on piiritletud üksnes auditeeritud projektiga.

³⁵ Valimi moodustamisel kasutab AA statistilist valimi moodustamise meetodikat (rahaühikupõhine meetod)

³⁶ Projekt nr 3.3.0100.08-0004, summa 260 145,50 eurot.

- **RÜle suunatud tähelepanekud:** 7 olulist tähelepanekut, sealhulgas 1 tähelepanek³⁷, kus tuvastati mitteabikõlblik kulu referentsperioodil **7518,34 eurot**, mis moodustas **1,08 %** kõigist tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest.

Läbiviidud projektiauditite tulemusena tuvastati referentsperioodil mitteabikõlblikke kulusid kokku summas **695 385,95 eurot** ehk **0,32%** auditeeritud kulude kogumahust.

Mitteabikõlblikke kulusid väljaspool referentsperioodi tuvastati 1 241 655,74 eurot. Arvestades auditi toimingute käigus tuvastatud vigu ja nende põhjal leitud kõige tõenäolisemaid vigu, on võimalik 80% kindlustunde määraga öelda, et **kõige tõenäolisem viga** (*most likely error*) üldkogumis ei ületa **3 304 857,99 eurot (0,46% üldkogumist)**.

Tabel 10. Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud jagunevad rakenduskavade ja fondide lõikes 2013.

Rakenduskava	Auditeeritud sertifitseeritud kulud (euro)	Avastatud mitteabikõlblikud kulud (euro)	Mitteabikõlblikud kulud väljaspool referentsperioodi (euro)
MARK (ERF, ÜF) ³⁸	86 472 262,67	82 848,96	378 196,84
Tehniline abi (ESF, ERF, ÜF)	433 444,36	322,35	0,00
Kokku:	86 905 707,03	83 171,31	378 196,84

Allikas: AA, 11.04.2014

AA auditeeris 2013. a MARKis 27 projekti (v.a. TA suund) summas 86,5 mln eurot. Mitteabikõlblikke kulusid leiti 82 848,96 euro ulatuses, mis tegi MARK veamääraks 0,1% (võrdluseks: IARK veamäär 1,04% ja EARK veamäär 0,34%). Kõigist projektiauditite tulemusena tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest moodustasid MARK projektidega seotud mitteabikõlblikud kulud 11,9 %. Kokku tehti 22 olulist tähelepanekut. Suurem osa tähelepanekutest (13 olulist tähelepanekut) olid seotud hangetega. Hangetega seotud tähelepanekud olid ka kõige suurema finantsmõjuga. 6 olulist tähelepanekut olid seotud struktuuritoetuse mitte-eesmärgipärase kasutamise ja 3 olulist tähelepanekut olid suunatud RÜdele.

Võrreldes 2012. a ei olnud nende projektide osakaal, milles tehti finantsmõju omavaid tähelepanekuid oluliselt muutunud (2013. a 36%, 2012. a 31%).

2013. a tehti kokku 50 finantsmõjuga tähelepanekut referentsperioodile, 2012. a oli finantsmõjuga tähelepanekuid 45. Arvestades asjaolu, et 2013. a auditeeritud projektide arv oli väiksem kui eelmisel aastal, kuid referentsperioodile finantsmõju omavate tähelepanekute arv oli suurem kui eelmisel aastal. Samas vea määr projekti kohta võrreldes varasemate aastatega oli langenud ning ulatus üle 2% kuuel projektil (9 % auditeeritud projektidest).

Kõrge vea määraga olid need projektid, kus tuvastati vead riigiabi reeglite rikkumisel (1 tähelepanek), struktuuritoetuse eesmärgipärasel kasutamisel (2 tähelepanekut) või riigihangete läbiviimisel (14 tähelepanekut).

³⁷ Projekt nr 2.1.0101.09-0013

³⁸ CCI number: 2007EE161PO001.

Arvestades projektauditite 2013. a tulemusi oli AA arvamusel, et struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud.

2014. a oli AA projektauditi valimis³⁹ oli 65 projekti summas 364 357 628,90 eurot. See moodustas 2013. a EKle deklareeritud kuludest 42 %.

Auditite tulemusena tehti referentsperioodile finantsmõju omavaid tähelepanekuid **14** projekti osas (21,54 % auditeeritud projektidest).

65st projektauditist 43 viis läbi AA ning 15 AA koostööpartnerid. Projektauditite läbiviimise teenusena osteti sisse 7 projektauditit OÜlt KPMG Baltics. Projektauditite tulemusena tehti **28** olulist tähelepanekut (neist **23** referentsperioodile finantsmõju omavat tähelepanekut kogusummas **30 117,30 eurot**). Enim tähelepanekuid tehti struktuuritoetuse eesmärgipärase kasutamise valdkonnas (16 tähelepanekut), mis olid ka suurima finantsmõjuga (68,70% tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest).

Projektauditite raames väljatoodud probleemid ning tehtud olulised tähelepanekud jagunevad auditi alameesmärkide lõikes järgmiselt:

➤ **Struktuuritoetuse eesmärgipärane kasutamine:** **19** olulist tähelepanekut, millest referentsperioodi puudutavad 16 tähelepanekut. Tuvastatud mitteabikõlblik kulu referentsperioodil olid **20 690,06 eurot** (väljaspool referentsperioodi tuvastatud mitteabikõlblik kulu on 134 387,66 eurot), mis moodustas **68,7 %** kõigist tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest.

Struktuuritoetuse eesmärgipärase kasutamisega seonduvad tähelepanekud, mis puudutavad referentsperioodi:

1. Hüvitatud on kulusid, mis olid ebamõistlikud ning ei seostu projektiga, 12 tähelepanekut kogusummas 18 242,01 eurot.
2. Hüvitatud on mitteabikõlblike personalikulud, 2 tähelepanekut kogusummas 1 563,01 eurot.
3. Puuduliku kontrolljalje tõttu ei ole tagatud kulude abikõlblikkus, 2 tähelepanekut, kogusummas 885,04 eurot.

AA hinnangul olid ülalloodud tähelepanekute korral tegemist juhuslike vigadega, mis olid oma iseloomult erinevad, neil puudus ühistunnus, finantsmõju oli väike ning seega ei viita antud vead süsteemsele veale.

➤ **Hangete läbiviimine:** **8** olulist tähelepanekut, millest referentsperioodi puudutavad 7 tähelepanekut. Tuvastatud mitteabikõlblik kulu referentsperioodil oli **9 427,24 eurot** (väljaspool referentsperioodi tuvastatud mitteabikõlblik kulu oli 95 606,99 eurot – enamjaolt seotud ühe projekti hanke RHS-i sätete mittejärgimisega), mis moodustas **31,30%** kõigist tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest.

Peamised hangete osas tehtud tähelepanekud, mis puudutavad referentsperioodi:

1. Võrreldavate pakkumuste võtmata jätmine. 3 tähelepanekut kogusummas 2 404,80 eurot.
- AA hinnangul oli tegemist juhuslike vigadega, mis olid oma iseloomult erinevad ning ei viita süsteemsele veale.

³⁹ Valimi moodustamisel kasutab AA statistilist valimi moodustamise metoodikat (rahaühikupõhine meetod)

2. Diskrimineerivad kvalifitseerimise ja/või hindamiskriteeriumid. 2 tähelepanekut kogusummas 4 840,29 eurot.

AA hinnangul oli tegemist juhuslike vigadega, mis olid oma iseloomult erinevad ning ei viita süsteemsele veale.

3. Muud RHSi nõuete rikkumised. 2 tähelepanekut kogusummas 2 182,15 eurot.

AA hinnangul oli tegemist juhuslike vigadega, mis olid oma iseloomult erinevad ning ei viita süsteemsele veale.

Läbiviidud projektiauditite tulemusena tuvastati referentsperioodil mitteabikõlblikke kulusid kokku summas **30 117,30 eurot ehk 0,008%** auditeeritud kulude kogumahust.

Mitteabikõlblikke kulusid väljaspool referentsperioodi tuvastati 229 994,65 eurot. Arvestades auditi toimingute käigus tuvastatud vigu ja nende põhjal leitud kõige tõenäolisemaid vigu, on võimalik 75% kindlustunde määraga öelda, et **kõige tõenäolisem viga (most likely error)** üldkogumis ei ületa **776 212,54 eurot (0,089% üldkogumist)**.

Tabel 11. Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud rakenduskavade ja fondide lõikes 2014.

Rakenduskava	Auditeeritud sertifitseeritud kulud (euro)	Avastatud mitteabikõlblikud kulud (euro)	Mitteabikõlblikud kulud väljaspool referentsperioodi (euro)
Majanduskeskkonna arendamine (ERF, ÜF) ⁴⁰	240 298 633,94	11 749,02	213 728,24

Allikas: AA 12.03.2015

AA auditeeris 2014. a MARKis 23 projekti (v.a. TA suund) summas 240,3 mln eurot s.o 66% kõigist auditeeritud kuludest. Mitteabikõlblikke kulusid leiti 6 projekti kuludest 11 749,02 euro ulatuses (väljaspool referentsperioodi tuvastati mitteabikõlblikke kulusid **213 728,24** euro ulatuses), mis teeb MARK veamääraks 0,005% (võrdluseks: IARK veamäär 0,093% ja EARK veamäär 0,006%). Kõigist projektiauditite tulemusena tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest moodustavad MARK projektidega seotud mitteabikõlblikud kulud 39%. Kokku tehti 11 olulist tähelepanekut, neist 1 oli suunatud finantsinstrumentide rakendussüsteemi parendamisele, 3 olid seotud rikkumistega hangete läbiviimisel ja 7 struktuuritoetuse mitte-eesmärgipärase kasutamisega.

Üldiselt võib järeldada, et kuigi mõningates projektides siiski esineb vigu (30st projektist 4s tuvastati mitteabikõlblikke kulusid), olid rikkumistega seotud summad üldiselt väikesed.

Lisaks auditeeris AA kahte TA projekti summas 1,26 mln eurot, s.o 0,3 % kõigist auditeeritud kuludest. Mitteabikõlblikke kulusid ei tuvastatud, seega on veamääraks 0%.

Võrreldes eelmise aastaga oli nende projektide osakaal, milles tehti finantsmõju omavaid tähelepanekuid mõnevõrra langenud (2014. a 21,54% versus 2013. a 36%).

2014. a tehti kokku 23 referentsperioodile finantsmõju omavat tähelepanekut, samas 2013. a tehti oli selliseid tähelepanekuid 50. Arvestades asjaolu, et 2014. a auditeeritud projektide arv ei erinenud oluliselt eelmisest aastast, kuid referentsperioodile finantsmõju omavate

⁴⁰ CCI number: 2007EE161PO001.

tähelepanekute arv oli väiksem kui eelmisel aastal, siis oli ka vigade esinemise sagedus langenud (2014. 0,35 finantsmõjuga tähelepanekut auditeeritud projekti kohta versus 2013. a 0,78 tähelepanekut projekti kohta). Samuti oli vea määr projekti kohta võrreldes varasemate aastatega langenud ning üle 2% veamääruga projekte ei esinenud.

AA hinnangul viitab madal vea määr asjaolule, et RÜde JKSid on oluliselt tugevnenud eelkõige riigihangete ja riigiabi valdkonnas. Nendes aspektides oli eelnevatel aastatel esinenud kõrgemad veamäärad, ellu viidud tegevuskavad JKSi parendamiseks ning nendele järgnenud ka parenduste efektiivsust kinnitanud süsteemiauditid. RÜde tõhusaid JKSe kinnitavad ka viimaste JKSi auditite tulemused.

Kuigi AA auditite käigus tuvastatud vea määr oli madal, näitab 2013. ja 2014. a raporteeritud rikkumiste aruandlus, et RÜde järelevalve tuvastab projektides vigu ehk **esimese tasandi kontroll (RÜ järelevalve) toimib nõuetekohaselt**. RÜ järelevalve on 2013. a leidnud ja raporteerinud 184 rikkumist summas 3 mln eurot ja 2014. a kolme kvartali jooksul 76 rikkumist summas 6,2 mln eurot. Eeltoodu kinnitab AA hinnangut, et RÜde JKSid toimivad.

Arvestades projektauditite 2014. a tulemusi oli AA arvamusel, et sertifitseeritud kulud on olulises osas vigadest vabad ning struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud.

Detailne informatsioon projektaudititest on AA 2014. a auditeerimise aastaaruandes (leitav RMI kodulehel: <http://www.fin.ee/valisvahendite-auditid>).

2015. AA auditite kokkuvõte

2015. a oli AA projektauditi valimis⁴¹ 67 VMTd⁴² eelarvega kokku 53 849 511,56 eurot. See moodustas 2014. a EKle deklareeritud kuludest 13,3 %. Täiendavalt tegi AA riskipõhise valimi ESF 2014. a sertifitseeritud kulude osas, et tagada piisav ESF katvus. Suuremate sertifitseeritud kuludega projektide hulgast valiti professionaalset hinnangut kasutades valimisse 5 projekti 28 VMT-d koguväärtusega 2 000 385,88 eurot.

Järgnevalt on esitatud kokkuvõte 2015. a statistilisse valimisse sattunud VMTde osas läbiviidud projektauditite käigus tehtud peamistest tähelepanekutest.

Auditite tulemusena tehti referentsperioodile finantsmõju omavaid tähelepanekuid 5 VMT osas (7,46 % auditeeritud VMT-dest).

67st projektauditist 51 viis läbi AA ning 16 AA koostööpartnerid. Projektauditite läbiviimise teenusena audiitorfirmadelt auditeid sisse ei ostetud.

Projektauditite tulemusena tehti 10 olulist tähelepanekut (finantsmõju kogusummas 66 109,43 eurot). Enim tähelepanekuid tehti hangete läbiviimise kohta (6 tähelepanekut), mis olid ka suurima finantsmõjuga (63 388,24 eurot ehk 95,88% tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest).

Projektauditite raames väljatoodud probleemid ning tehtud olulised tähelepanekud jagunevad auditi alameesmärkide lõikes järgmiselt:

- **Hangete läbiviimine:** 6 olulist tähelepanekut referentsperioodi osas, sh 5 finantsmõjuga tähelepanekut. Tuvastatud mitteabikõlblik kulu referentsperioodil oli **63 388,24 eurot** (väljaspool referentsperioodi tuvastatud mitteabikõlblik kulu oli 116 992,09 eurot – seotud

⁴¹ Valimi moodustamisel kasutab AA statistilist valimi moodustamise meetodikat (rahaühikupõhine meetod).

⁴² Üldkogum moodustati väljamaksetaotlustest, varem moodustati sertifitseerimisperioodil rahastatud projektidest.

samade projektidega, mille kohta tähelepanekud tehti referentsperioodi osas), mis moodustas **95,88%** kõigist tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest.

Peamised hangete osas tehtud tähelepanekud, mis puudutavad referentsperioodi:

1. Edukas pakkuja ei vasta hankelepingus toodud kvalifitseerimistingimustele. 2 tähelepanekut summas 23 874,18 eurot;
2. Hankelepingut on ebaseaduslikult muudetud seoses tööde asendamisega. 1 tähelepanek summas 28 597,89 eurot;
3. Ehitustööde hankimisel ei ole valitud õiget menetlusliiki. 1 tähelepanek summas 10 916,17 eurot;
4. Hanke tehniline kirjeldus ei taga kõikidele pakkujatele võrdseid tingimusi, luues mõnede toodetele eelised teiste ees. 1 tähelepanek summas 8490,16⁴³ eurot.

AA hinnangul oli tegemist juhuslike vigadega, mis olid oma iseloomult erinevad ning ei viita süsteemsele veale.

1. Audiitorid tuvastasid, et EAS ei kontrolli hankelepingu muudatusi projektides, kus hankelepingu muudatustega seotud kulud pole struktuuritoetusest abikõlblikud (kulud on finantseeritud muudest allikatest, kui struktuuritoetus). Audiitorite hinnangul ei ole hanget terviklikult hindamata (sh kõik muudatused), võimalik saada kindlust hankelepingu kulude abikõblikkuses, sest kui lepingu muudatus mõjutab lepingu hinda üle 3%, puudutaks teostatav tagasinõue ka hankelepingu abikõblikku osa.

Viga oleks olnud realiseerumisel süsteemne. Järeltegevuste käigus pöörduiti selgituste saamiseks KA poole, mille tulemusena töötati välja näidisolukorrad ning tegevused, kuidas kontrollija ja tagasinõudja käituma peaks. EAS-i juristid andsid hinnangu, et hetkel täiendavaid kontrole pole vaja teha, samuti andsid sarnase kinnituse EAS-i hangete kontrollijad – s.t tähelepanekus välja toodud riske ei ole EAS-is üleval.

- **Struktuuritoetuse eesmärgipärane kasutamine:** 3 olulist tähelepanekut referentsperioodi osas. Tuvastatud mitteabikõblik kulu referentsperioodil oli **2 650,15 eurot**, mis moodustas **4,01%** kõigist tuvastatud mitteabikõblikest kuludest. Väljaspool referentsperioodi mitteabikõblikke kulusid ei tuvastatud.

Struktuuritoetuse eesmärgipärase kasutamisega seonduvad tähelepanekud, mis puudutavad referentsperioodi:

1. toetusest loodud ja soetatud vara ei ole tervikuna säilinud. 1 tähelepanek kogusummas 2 336,49 eurot;
2. hüvitatud on mitteabikõblike personalikulud. 2 tähelepanekut kogusummas 313,66 eurot

AA hinnangul on tegemist juhuslike vigadega, mis on oma iseloomult erinevad ning ei viita süsteemsele veale.

- **Raamatupidamisarvestuse õigsus:** 1 oluline tähelepanek (puhkusetasude mittekorrektne arvestus). Tuvastatud mitteabikõblik kulu referentsperioodil oli **71,04**

⁴³ Nimetatud mitteabikõblik summa sisaldub punktis 2, kuna tegemist sama hankega. Sama hanke kohta finantskorrektsiooni tegemisel lähtutakse suuremast rikkumisest.

eurot, mis moodustas **0,11%** kõigist tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest. Väljaspool referentsperioodi mitteabikõlblikke kulusid ei tuvastatud.

AA hinnangul on tegemist juhusliku veaga, mis on oma iseloomult erinev ning ei viita süsteemsele veale.

Läbiviidud projektauditite tulemusena tuvastati referentsperioodil mitteabikõlblikke kulusid kokku summas 66 109,43 **eurot ehk 0,13%** auditeeritud kulude kogumahust.

Mitteabikõlblikke kulusid väljaspool referentsperioodi tuvastati 116 992,09 eurot. Arvestades auditi toimingute käigus tuvastatud vigu ja nende põhjal leitud kõige tõenäolisemaid vigu, on võimalik 70% kindlustunde määraga öelda, et **kõige tõenäolisem viga (most likely error)** üldkogumis ei ületa **1 893 888,34 eurot (0,464% üldkogumist)**.

Tabel 12. Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud rakenduskavade ja fondide lõikes 2015.

Rakenduskava	Auditeeritud sertifitseeritud kulud (euro)	Avastatud mitteabikõlblikud kulud (euro)	Mitteabikõlblikud kulud väljaspool referentsperioodi (euro)
Majanduskeskkonna arendamine (ERF, ÜF) ⁴⁴	24 622 743,74	0,00	0,00

Allikas: AA 22.08.2016

AA auditeeris 2015. a MARKis 21 projekti (v.a. TA suund) summas 24,6 mln eurot s.o 45,7% kõigist auditeeritud kuludest. Mitteabikõlblikke kulusid ei tuvastatud ühestki auditeeritud projektist, mistõttu on MARK veamäär 2015. a auditeeritud kuludest 0%.

Võrreldes eelmise aastaga on auditeeritud projektide arv jäänud enamvähem samaks (2014. a 23 vs 2015. a 21 projekti), kuid langenud on oluliselt veamäär ning tähelepanekute arv.

2015. aastal tehti kokku rakenduskavade peale 10 finantsmõju omavat tähelepanekut, samas 2014. a tehti kokku 23 referentsperioodile finantsmõju omavat tähelepanekut. MARKis seevastu mitteabikõlblikke kulusid ei tuvastatud.

Arvestades asjaolu, et 2015. a auditeeritud projektide arv ei erinenud oluliselt eelmisest aastast, kuid referentsperioodile finantsmõju omavate tähelepanekuid ei tehtud, siis on ka vigade esinemise sagedus langenud.

AA hinnangul viitab 0%line MARK veamäär ning üldine 0,13%line OPde keskmine veamäär asjaolule, et RÜde JKSid on oluliselt tugevnenud eelkõige riigihangete ja riigiabi valdkonnas. Nendes aspektides on eelnevatel aastatel esinenud kõrgemad veamäärad, ellu on viidud tegevuskavad JKSi parendamiseks ning nendele on järgnenud ka parenduste efektiivsust kinnitanud süsteemiauditid. RÜde tõhusaid JKSe kinnitavad ka viimaste JKSi auditite tulemused.

⁴⁴ CCI number: 2007EE161PO001.

Arvestades projektauditite 2015. a tulemusi on AA arvamusel, et sertifitseeritud kulud olid olulises osas vigadest vabad ning struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud.

Detailne informatsioon projektaudititest on AA 2015. a auditeerimise aastaaruandes (leitav RMI kodulehel: <http://www.fin.ee/valisvahendite-auditid>).

2016. AA auditite kokkuvõte

2016. a oli AA projektauditi statistilises valimis^[1] oli 63 VMTd^[2] summas 67 421 647,34 eurot. **4 VMTd summas 868 951,32 eurot lisandusid täiendavalt seoses EKle viimase kulude deklareerimisega detsembris ja jaanuaris 2017.a, mida auditeeriti statistilise valimi väliselt ehk täiendava valimina.**

AA auditeeris MARKis kokku 32 VMTd summas 40 673 889,7 eurot, s.o 59,6% kõigist auditeeritud kuludest. Mitteabikõlblikke kulusid referentsperioodil leiti 2 VMT kuludest 39 683,94 euro ulatuses. **MARK veamäär oli 0,098 %.**

Tabel 13. Tuvastatud mitteabikõlblikud 2016. a tööplaanis

Rakenduskava	Auditeeritud sertifitseeritud kulud (euro)	Avastatud mitteabikõlblikud kulud (euro)	Mitteabikõlblikud kulud väljaspool referentsperioodi (euro)
Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava (ERF, ÜF)	40 348 230,35	39 683,94	0,00
Tehniline abi (ERF)	325 659,35	0.00	0,00

Allikas: AA, 5.01.2017

67st projektauditist 38 viis läbi AA ning 8 AA koostööpartnerid. Projektauditite läbiviimise teenusena osteti sisse 20 auditit. Horisontaalse tehnilise abi auditi viis läbi EK.

Projektauditite tulemusena tehti MARKis 4 olulist tähelepanekut (finantsmõju kogusummas 39 683,94). Enim tähelepanekuid tehti hangete läbiviimise kohta (2 tähelepanekut), mis olid ka suurima finantsmõjuga (35 239,94 eurot ehk 89% tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest).

Võrreldes eelmise aastaga on auditeeritud projektide arv suurenenud (2015. a 21 vs 2016.a 32 projekti), mistõttu tuvastati võrreldes 2016. a valimiga ka rohkem mitteabikõlblikke kulusid.

4.3.2 Läbi viidud JKS auditid ning kokkuvõte nende tulemustest

Perioodil 01.01.2007- 31.12.2008 ei viinud AA ega AA volitatud isikud läbi ühtegi JKS auditit. Vastavalt Euroopa Nõukogu (EÜ) määruse nr 1083/2006 artiklile 71 (2) ning EK määruse nr 1828/2006 artiklile 25 viis AA nimetatud ajavahemikul läbi vastavusauditid kõikide perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse andmist ja kasutamist korraldavate asutuste JKSide osas.

^[1] Valimi moodustamisel kasutab AA statistilist valimi moodustamise meetodikat (rahatühikupõhine meetod).

^[2] Üldkogum moodustati väljamaksetaotlustest, varem moodustati sertifitseerimisperioodil rahastatud projektidest.

Vastavusauditite tulemusena koostas AA vastavusauditite koondaruande koos AA arvamusel, mille kohaselt olid perioodi 2007-2013 MARK jaoks loodud JKSid vastavuses Euroopa Nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artiklites 58–62 ja EK määruse nr 1828/2006 jaos 3 sätestatud nõuetega. Vastavusauditite koondaruanne sai EK heakskiidu 13.02.2009. a.

2009. a viis AA koostöös RA ja RÜ siseaudiitoritega erinevates RAdes ja RÜdes läbi 12 JKS auditit, neist 8 MARK seotud asutustes. Läbiviidud audititest kaks lõpetati 2010. a alguses (vt alljärgnevat tabelit). Auditeeritud asutused valiti välja riskide hindamise tulemusena, sh arvestades asutuse eelnevat kogemust struktuuritoetuse rakendamisel ning valmisolekut (tehtud maksete hulka) struktuuritoetuse rakendamiseks.

Tabel 14. AA auditid 2009. a MARK RA ja RÜdes.

Jrk nr	Auditeeritud asutus	Auditi läbiviija	Auditi lõpparuande nr ja kuupäev	Auditi tulemus ⁴⁵
1	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (RÜ)	Auditeeriv asutus	II-99/2008 27.05.2009	Kategooria 2
2	Krediidi ja Ekspordi Garanteerimise Sihtasutus KredEx (RÜ)	Auditeeriv asutus	I-81/2008 29.04.2009	Kategooria 2
3	Haridus- ja Teadusministeerium (RA)	HTMi siseauditi osakond	JKS 1/2009 03.08.2009	Kategooria 2
4	Sihtasutus Archimedes (RÜ)	Auditeeriv asutus	II-111/2009 02.09.2009	Kategooria 2
5	Tehnilise Järelevalve Amet (RÜ)	Auditeeriv asutus	I-87/2009 20.11.2009	Kategooria 2
6	Tallinna Lennujaam (RÜ)	Tallinna Lennujaama siseaudiitor	4/2009 31.12.2009	Kategooria 1
7	Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus	Auditeeriv asutus	I-86/2009 11.01.2010	Kategooria 2
8	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (RA)	Auditeeriv asutus	II-114/2009 10.03.2010	Kategooria 2

Enamusi auditeeritavaid hinnati kategooriaga 2, mis tähendab, et asutuse JKS toimivad, kuid mõningad parandused on vajalikud.

Peamised JKS auditite raames väljatoodud probleemid:

- ✓ kulude abikõlblikkust ei kontrollita piisavalt põhjalikult;
- ✓ paikvaatluste korraldus ja nende tulemuste fikseerimine ei ole piisavalt reguleeritud;
- ✓ TSi poolt läbiviidud riigihangete kontrollimine ja kontrolli tulemuste fikseerimine ei ole piisavalt reguleeritud;
- ✓ puudub ühene lähenemine riskide hindamisele ning auditi tulemuste ülevaatamine ja ennetavate ning parandavate meetmete kasutuselevõtmine ei ole piisavalt reguleeritud.

⁴⁵ I kategooria – JKS on tõhus;

II kategooria – JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud;

III kategooria – JKS toimib osaliselt, mistõttu on olulised parandused vajalikud;

IV kategooria – JKS ei toimi.

Analüüsid peamisi JKS auditite tähelepanekuid, oli AA üldkokkuvõttes arvamusel, et struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused olid vajalikud. Peamise tähelepanekuna tuvastati, et RÜdes olid ilmnunud riskid, mis viitavad süsteemsele probleemile riigihangete kontrolli ulatuse määratlemisel. AA hinnangul oli tegemist süsteemse veaga, mis vajab KA poolset sekkumist ning täiendavate kontrollisuuniste andmist RÜdele. KA oli tegelikult mõningaid omapoolseid samme juba teinud, küll jäid need sammud 2010. a.

2010. a auditeeriti programmeerimisperioodil seni veel auditeerimata asutusi ning osaliselt ka riskide hindamise tulemusena välja valitud asutusi. 2010. a viidi läbi seitse JKS audit, millest viis teostas AA ja ühe RÜ siseauditi osakond (auditeeriva asutuse koostööpartner), üks audit (SFOSi ja seda kasutavate asutuste infosüsteemide infoturbe ja andmekvaliteedi vastavusaudit) osteti sisse audiitorühingult Ernst&Young. Nimetatud seitsme auditi hulgas oli kolm JKS auditit (MKM, RIA ja Tallinna Lennujaam), mis olid eelmise aastaaruande esitamise hetkel veel läbiviimisel ja lõpetati 2010. a. Täiendavalt oli aruande esitamise hetkel veel läbiviimisel neli JKS auditit. AA viis enne Tallinna Lennujaama JKS auditi aruandele tuginemist läbi auditi kvaliteedihindamisele, mille tulemusel otsustati võtta see arvesse JKSile hinnangu andmisel. Kuigi auditi aruanne ei ole täies ulatuses vormistatud vastavalt auditeeriva asutuse juhendmaterjalile ning seetõttu ei sisalda kogu vajaminevat informatsiooni auditi ulatuse ja eesmärkide kohta, otsustas auditeeriv asutus auditi tulemusi arvestada, kuna audit oli läbi viidud kooskõlas auditeeriva asutuse metoodikaga ning auditi käigus oli antud hinnang Tallinna Lennujaama JKSile ning kõigile seitsmele põhinõudele ning hindamiskriteeriumidele, mis tulenevad EK juhendmaterjalist.

Järgnevalt on esitatud kokkuvõtte perioodil 2010. a läbiviidud JKS auditite käigus tehtud peamistest tähelepanekutest ja tehtud soovitustest auditeeritud asutuste kaupa. Detailne informatsioon kõikide tähelepanekute ning tehtud soovituste kohta on toodud auditite aruannetes, mis on jooksvalt edastatud ka EKle.

MKMi (RA ja RÜ): osade meetmete tingimused ei vastanud „Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse seaduses“ või selle rakendusaktides sätestatud nõuetele ning audiitorid soovitasid määruseid täiendada. Lisaks tuvastati, et RA/RÜ ei kontrollinud, kas riigihanked on viidud läbi vastavalt riigihangete seadusele ja puudub kontroll-leht hankelepingute kooskõlastamiseks juhul kui TS on RÜ infoühiskonna edendamise investeeringute kava raames. Audiitorid soovitasid sellisel juhul teostada hangete eelkontrolli ning töötada välja hankelepingute korrektsuse kontroll-leht. Auditeeritavalt saadud tagasiside kohaselt koostab RA/RÜ riigihangete ja hankelepingute kontroll-lehe ning kooskõlastab selle KAgaga. Samuti selgitas auditeeritav, et infoühiskonna edendamise meetme raames oli hangete üle kontroll tagatud, kuna meetmes oli taotluse menetlemine, toetuse andmine ja kasutamise kontroll üles ehitatud hankepõhiselt.

Audiitorid hindasid RA senist hangete eelkontrolli puudulikuks, kuna see ei hõlmanud kõiki olulisi riigihangete seaduse nõudeid ning osaliselt kontrollitoimingute kohta kontrolljalg puudus. Audiitorid soovitasid kontroll-lehti täiendada ning tagada piisav kontrolljalg. Auditeeritav osaliselt nõustus tähelepanekuga ning lubas täiendada kontroll-lehti. Kontroll-jälge pidas auditeeritav piisavaks.

Lisaks tegid audiitorid tähelepaneku riskide juhtimise protsessi kohta ning soovitasid seda muuta süsteemsemaks ning parandada protsessi kontroll-jälge. Auditeeritav nõustus tähelepanekuga ning kinnitas, et riskide juhtimise protsess on juba parendamisel.

- RIA (RÜ): olulisi tähelepanekuid ei tehtud.
- Tallinna Lennujaam (RÜ): olulisi tähelepanekuid ei tehtud.
- KredEx (RÜ): kontrolljälg programmide korral laenu ja käenduste taotlemise analüüsimisel on puudulik. Audiitorid soovitasid koostada standardse laenuanalüüside vormi, millel on kajastatud kõik sisekorras sätestatud kohustuslikud kriteeriumid hinnangute andmiseks. Auditeeritav nõustus soovitusega.

Kontrolljälg oli ebapiisav erikontrolli teostamise kohta kapitalilaenu taotluste analüüsimisel. Audiitorid soovitasid kehtestada erikontrolli kontrollide piiritlemine oma protseduurides ning kasutada kontrollide teostamisel kontroll-lehte. Auditeeritav lubas edaspidi tödokumentides selgemalt fikseerida läbiviidava kontrolli ulatuse. SVga seotud dokumendid ei ole kergesti leitavad. Projektide rakendamisega seotud dokumentatsioon asub kolmes erinevas süsteemis. Audiitorid soovitasid kehtestada ühtse süsteemi dokumentide säilitamiseks ning reglementeerida see protseduureeglites. Auditeeritav nõustus soovitusena ning pöörab senisest enam tähelepanu dokumentide säilitamisele ja ristviitamisele. KredExis ei toimu terviklikku ja süsteemset riskide juhtimist ja hindamist. Välja ei ole töötatud riskide hindamise ja juhtimise juhendit ega ka protsessi. Audiitorid soovitasid töötada välja vastav meetodika. Auditeeritav töötab välja üldise riskide hindamise meetodika.

- **Maanteeamet (RÜ):** Vaiete lahendamisel ei olnud tagatud kohustuste lahusus, kuna vaide lahendamine ei ole sõltumatu RÜ ülesannete täitmisest. Maanteeameti kommentaari kohaselt lahendab kohustuste lahususe probleemi 2011. a kehtima hakkav uus struktuur ning Maanteeameti struktuuritoetuste rakendamise eeskirja vaiete lahendamise korras tehtavad muudatused. Muudatused kooskõlastatakse eelnevalt Rahandusministeeriumiga.
- **SFOS (IT):** Kriitilisi tähelepanekuid ei tehtud. Kõigis JKS auditite lõpparuannetes on tähelepanekud kajastatud põhinõuete lõikes, mis tulenevad EK juhendmaterjalist JKS auditite läbiviimise kohta 12. Nimetatud juhendmaterjalile tuginevalt on välja töötatud ka siseriiklik auditeeriva asutuse JKS auditite läbiviimise juhendmaterjal. Analüüsid eelnevalt välja toodud peamisi JKS auditite tähelepanekuid asutuste lõikes, on need **põhinõuete osas** kokkuvõetavad järgmiselt:
- **Põhinõue 1: Selge ülesannete ja vastutuse jaotus RÜdes nii asutusesiseselt kui teiste asutustega:** JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud. Väiksemaid täiendusi vajavad RÜde protseduurid ja ametijuhendid. Mõningaid probleeme esines kohustuste lahususe tagamisega vaiete lahendamisel.
- **Põhinõue 2: Asjakohased protseduurid rahastatavate projektide valimiseks:** JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud. Parandamist vajavad mõnede meetmete tingimused, mis ei ole kohati Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuste seadusega või selle alamaktidega kooskõlas. Kohati on probleeme hindamisprotsessi kontrollijälje tagamisega. Taotlusvoorude väljakuulutamise ja taotluste hindamise osas olulisi puudusi RÜdes ei tuvastatud. Auditite käigus tehti soovitusi ka kontroll-lehtede täpsustamiseks.
- **Põhinõue 3: Asjakohane info ja strateegia TSidele juhiste andmiseks:** JKS toimib ning olulisi puudusi nimetatud põhinõude järgimise osas ei esinenud.

- **Põhinõue 4: Piisavad ja asjakohased juhtkonna kontrollid.** Sarnaselt eelmisele aastale on nimetatud valdkond enim parendamist vajav. Puudusi esineb meetme tingimuste koostamisel ja muutmisel, riigihangete õiguspärasuse kontrollimisel, vaiete menetlemisel, rikkumiste aruannete edastamisel, järelevalve teostamisel RÜ ning programmi elluviija üle, investeringute kavade ja eeltaotluse nõuetele vastavuse kontrollimisel ning kontrolliprotseduurides ja kontrolli kajastamises kontroll-lehtedel. Mõnede oluliste ülesannete täitmise kohta puuduvad protseduurikirjeldused. Puudusi esines ka järelkontrollide osas ning andmete sisestamisel SFOSi.
- **Põhinõue 5: Piisav kontroll-jälg:** JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud. Puudusi esineb dokumentide loetelus toodud sarjade säilitamistähtaegades ja dokumentide säilitamisel. Dokumendid ei ole kergesti leitavad, kui neid säilitatakse erinevates süsteemides, mille omavahelised seosed ei ole protseduurides kirjeldatud. Tagatud ei ole e-kirja teel edastatud info säilitamine kuni 31.12.2025. a.
- **Põhinõue 6: Usaldusväärne raamatupidamise, seire ja finantsaruandluse IT-süsteem:** JKS on tõhus ning olulisi puudusi nimetatud põhinõude järgimise osas ei esinenud.
- **Põhinõue 7: Ennetavad ja parandavad meetmed juhuks kui auditeeriv asutus tuvastab süsteemseid vigu:** JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud. Mõningates asutustes puudub süsteemne lähenemine riskide maandamise protsessile ning kontroll-jälg sellest on puudulik. Kohati puudub protseduur auditi tulemuste üle vaatamiseks ning ennetavateks ja parandatavateks meetmeteks.

Läbiviidud JKS auditite tulemusena toodi välja puuduseid asutuste JKSide, kuid rikkumisi struktuuritoetuse rakendamisel nende auditite raames ei tuvastatud ning finantskorrektsioone ei tehtud.

2009. a aastaaruandes kirjeldatud riigihangete kontrollimisega seotud probleemiga oli 2010. a aktiivselt tegeletud – KA töötas välja detailsed juhised riigihangete korrektsuse kontrollimiseks RÜdes. RÜd olid oma protseduure selles osas täiendanud ning KAga RÜd protseduurid kooskõlastanud. See suurendas kindlustunnet riigihangete korrektse läbiviimise kohta TSide poolt, kuid selle mõju avaldub alles tulevastel aastatel. Riigihangete seaduse keerukuse tõttu on selle korrektne rakendamine kõigest hoolimata probleemne valdkond. Analüüsides peamisi 2010 a. tehtud JKS auditite tähelepanekuid, oli AA hinnangul suuremad kitsaskohad eemaldatud, kuid struktuuritoetuse efektiivseks rakendamiseks tuli suuremat rõhku osutada riskide hindamisele ning järelevalve teostamisele riskantsete valdkondade üle. Samuti vajas parendamist kontrollijalg ning väiksemates RÜdes kohustuste lahususe tagamine. JKS auditite tulemusena ei tuvastatud süsteemseid ega finantsmõju omavaid probleeme.

Koondhinnangu andmiseks JKSidele tugines auditeeriv asutus EK juhendmaterjali 13 lisas toodud tabelitele 2 ja 3.

Üldkokkuvõttes on auditeeriv asutus arvamusel, et struktuuritoetuse juhtimis- ja kontrollisüsteem toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria).

Tabel 15. JKS auditid 2010. a.

Auditeeritud asutus	Auditi läbiviija	Auditi lõpp	Tulemus ⁴⁶
Tallinna Lennujaam (RÜ)	TLJ siseaudiitor	31.12.2009	Kategooria 1
Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus	AA	11.01.2010	Kategooria 2
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (RA, RÜ)	AA	10.03.2010	Kategooria 2
Maanteeamet (RÜ)	AA	13.12.2010	Kategooria 2
KredEx (RÜ)	AA	21.12.2010	Kategooria 2
Veeteede Amet (RÜ)	AA	Audit lõpetatakse 2011	

Allikas: AA 2010. a auditeerimise aastaaruanne.

2011. a viis AA lõpule seni veel auditeerimata RA ja RÜde (Veeteede Ametis, Sotsiaalministeeriumis ja MAs) neli eelmisel aruandlusperioodil alustatud JKS auditid. Lisaks viidi 2011. a läbi MA JKS auditi järelaudit ning alustati kahte JKS auditit (KA JKS audit ning paikvaatluste JKS audit), mille tulemused kajastatakse 2012. a auditeerimise aastaaruandes.

JKS auditite käigus süsteemseid, kõikidele asutustele laienevaid probleeme ei leitud, auditeeritavate juhtimis- ja kontrollisüsteeme hinnati järgmiselt:

- **Veeteede Amet** (kategooria II) (rakenduskava: MARK)
- **Makseasutus** (järelauditi tulemusena tõstis AA hinnangut kategoorialt III kategooriale II) (EARK, IARK, MARK)

Analüüsid peamisi 2011. a tehtud JKS auditite tähelepanekuid, olid AA hinnangul **suuremad kitsaskohad** endiselt kulude abikõlblikkuse tagamisel, sealhulgas riigihangete kontrollimisel. Riigihangete kontrollimisel ei suudeta alati hinnata keerulisemaid juhtumeid – näiteks väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse kasutamise põhjendatus ning hankelepingute muutmise seaduslikkus. JKS auditite tulemusena tuvastati finantsmõju omavaid probleeme, mis tulenesid hangete eelkontrolli puudlikkusest RÜs.

Endiselt vajab parandamist kohustuste lahususe tagamine väiksemates RÜdes, mis olid samaaegselt TSid ning asutustes, mis täidavad nii RÜ kui ka RA rolli. Ka RA kontroll RÜ tegevuse üle vajab tõhustamist.

Kulude EKle sertifitseerimise osas oli **puudusi kontrollitegevuses delegeeritud ülesannete üle**. Puudus kindlustunne, et neid täidetakse tõhusalt. MA JKS auditi tulemusena oli seda kontrolli hakanud tõhustama nii MA kui ka KA. Samuti oli parendamisel riskide hindamise ja juhtimise protsess struktuuritoetuste süsteemis, mis peaks andma olulise sisendi nii MA, KA kui ka AA poolt teostatavatesse kontrollitegevustesse järgmisel aastal.

Vastavalt EK õigusaktides sätestatule ja tuginedes eeltoodud JKS auditite tulemustele, esitas AA 30.12.2011 EKle auditeerimise aastaaruande ja märkustega auditi hinnangu (*qualified opinion*), mille kohaselt AA hinnangul Eesti struktuuritoetuste JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud (**II kategooria ehk keskmise tasemega kindlustunne**⁴⁷).

⁴⁶ I kategooria – JKS toimib;

II kategooria – JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud;

III kategooria – JKS toimib osaliselt, mistõttu on olulised parendused vajalikud;

IV kategooria – JKS ei toimi.

⁴⁷ Average level of assurance (as defined in the Guidance Note on Annual Control Reports and Opinions – COCOF 18/0220/09)

2011. a alustas AA JKS auditit ka Maanteeametis. Algatati ka järelevalve raames teostatavate paikvaatluste JKS audit MKMis ja TJAs, kuid mõlema osas jäid audititoimingud 2012. a.

VTA auditi tulemusena jõudsid audiitorid järeldusele, et VTA RÜ JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud. Oli paar olulist tähelepanekut seoses hangete eelkontrollide teostamisega, mille osas MKM viis 2011. a läbi menetluse. Mitteabikõlblikke kulusid siiski ei tuvastatud.

2012. a viis AA läbi JKS auditi või muu sarnase töövõtu⁴⁸ kuues rakenduskavaga seotud asutuses: RIAs, Archimedeses, RMis, EASis, VTAs ja MKMis. Nende auditite hulgas oli kaks JKS auditit (KA audit ja horisontaalne paikvaatluste teostamise audit, mis hõlmas RIAt ja SA Archimedest), mis olid eelmise auditeerimise aastaaruande esitamise hetkel läbiviimisel ning lõpetati käesoleval aastal.

JKS auditite käigus süsteemseid, kõikidele asutustele laienevaid probleeme ei leitud, auditeeritavate JKSe hinnati järgmiselt:

- **RIA** (kategooria II) (seotud rakenduskava: MARK)
- **SA Archimedes** (kategooria I) (seotud rakenduskavad: MARK, IARK)
- **KA** (kategooria II) (seotud rakenduskavad: MARK, IARK, EARK)
- **EAS** (kategooria II) (seotud rakenduskavad: MARK, IARK, EARK)
- **VTA ja MKM** (kategooria N/A⁴⁹) (seotud rakenduskava: MARK)

Analüüsides peamisi 2012. a tehtud JKS auditite tähelepanekuid, oli AA hinnangul endiselt probleemseks valdkonnaks riigihangete kontroll. Riigihangete kontrollimisel ei suudeta alati hinnata keerulisemate juhtumite põhjendatust – näiteks hankelepingu maksumuse suurendamine, tellija reservi kasutamine, ehitustööde lepinguga asjade ostmine, hankelepingute muutmise vajadus ning väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse kasutamine.

2011. a DG REGIO auditi lõpparuanne tõi välja vea **riigiabi ergutava mõju kontrollimisel**. Kuna ergutava mõju kontroll ei olnud sel hetkel EASi protseduurides piisavalt kirjeldatud, oli tegemist **süsteemse puudusega**. Puuduse maandamiseks teostas EAS järelkontrolli riigiabi ergutava mõju kriteeriumiga seotud projektide üle. Lisaks täiendas EAS meetmete lõikes kontroll-lehti, kus tulenevalt läbi viidud kontroll-lehtede analüüsist ilmnas, et riigiabi ergutava mõju kontroll-küsimus puudus või oli puudulik.

Pärast EASi JKSi parendusi ja järelkontrolli viis AA läbi auditi, et saada piisavat kindlustunnet EASi läbiviidud riigiabi ergutava mõju nõude täitmise järelkontrolli ja parendatud JKS tõhususe kohta. AA hinnangul EASi JKS toimis, kuid mõningad parandused on vajalikud.

Kokkuvõttes on nii riigihangete kui ka riigiabi reeglite järgimise osas esinenud puuduseid, kuid mõlema probleemvaldkonnaga tegelemiseks on rakendatud ulatuslikud tegevuskavad.

Vastavalt EK õigusaktides sätestatule ja tuginedes eeltoodud JKS auditite tulemustele, esitas AA 31.12.2012 EKle auditeerimise aastaaruande ja märkustega auditi hinnangu (*qualified*

48 Toimingud kahes asutuses ja sertifitseeritud kulude osas.

49 AA andis RÜ-le ja RA-le hinnanguks põhinõude I puhul kategooria I ning saadud kindlustunne vastab kõrgele tasemele. Põhinõudele IV hinnangut ei antud seoses uue süsteemi veel praktikas mitterakendamiseiga.

opinion), mille kohaselt AA hinnangul Eesti struktuuritoetuste JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud (**II kategooria ehk keskmise tasemega kindlustunne**⁵⁰).

2013. a viis AA läbi JKS auditi või muu sarnase töövõtu⁵¹ neljas struktuuritoetuse rakendamisega seotud asutuses: EASis, SOMis, TJAs ja RMis. Nende auditite hulgas on kaks JKS auditi järelauditit (KA järelaudit ja MA järelaudit), mis olid eelmise auditeerimise aastaaruande esitamise hetkel läbiviimisel ning lõpetati 2013. a.

Kokku viis AA läbi 9 erinevat JKS auditit või muud sarnast töövõttu.

JKS auditite käigus süsteemseid, kõikidele asutustele laienevaid probleeme ei leitud, auditeeritavate juhtimis- ja kontrollisüsteeme hinnati järgmiselt:

- **KA** (seotud rakenduskavad: IARK, EARK, MARK)
 - JKS järelaudit (lõpparuanne nr II-117-J/2013) – kategooria II
 - JKK hindamise toimingute kokkuvõte (II-146/2013), milles käsitletakse olukorda, kus sertifitseerimisasutuse ülesandeid täidetakse KA koosseisus – AA sai piisava kindlustunde, et sertifitseerimisasutuse funktsioonid saavad KA koosseisus asjakohaselt täidetud ning KA enda ülesannete täitmine ei saa kahjustatud.
- **MA** (seotud rakenduskavad: IARK, EARK, MARK)
 - JKS järelaudit (lõpparuanne nr I-110/2010-J2/2012) – kategooria I
- **EAS** (seotud rakenduskavad: IARK, EARK, MARK)
 - Kuludokumentide valimipõhise kontrolli JKS audit (lõpparuanne II-148/2013) – kategooria II
 - JKSis toodud muudatuste ja ümberkorralduste JKS audit (lõpparuanne I-117/2013) – kategooria
 - JKS tõhususe hindamise toimingute kokkuvõte riigiabi ergutava mõju nõude täitmise järelkontrollis tuvastatud võimalike rikkumistega seotud juhtumite lahendamisel (N-3/2013) – kategooria II
- **TJA** (seotud rakenduskava: MARK)
 - JKS auditi toiming hindamaks ümberkorralduste mõju TJA kui RÜ tegevustele struktuuritoetuste kasutamisel (toimingu kokkuvõte nr II-151/2013) – kategooria I

Analüüsid eelnevalt välja toodud peamisi JKS auditite tähelepanekuid asutuste lõikes, olid need **põhinõuete osas** järgmised:

- **Põhinõue 1: Selge kohustuste määratlus, jaotus ja lahusus asutuses nii asutusesiselt kui teiste asutustega**
Puuduseid ei tuvastatud.
- **Põhinõue 2: Asjakohased protseduurid rahastatavate projektide valimiseks**
Puuduseid ei tuvastatud.
- **Põhinõue 3: Asjakohane info ja strateegia TSidele juhiste andmiseks**
Puuduseid ei tuvastatud.

50 Average level of assurance (as defined in the Guidance Note on Annual Control Reports and Opinions – COCOF 18/0220/09)

51 Toimingud neljas asutuses (SOM, EAS, TJA ja RM-KA).

- **Põhinõue 4: Piisavad ja asjakohased juhtkonna kontrollid**

Ühes RÜs (EAS) vajas täiendamist kulu- ja maksedokumentide valimipõhise kontrolli riskidel põhinev metoodika. Lisaks vajas täiendamist valimipõhise kontrolli dokumenteerimine ja kontroll-jälg.

KAl puudus piisav ülevaade RAdelt tellitud kontrollide järeltegevustest.

- **Põhinõue 5: Piisav kontroll-jälg**

Puuduseid ei tuvastatud.

- **Põhinõue 6: Usaldusväärne raamatupidamise, seire ja finantsaruandluse IT-süsteem**

KA ei olnud 2012. aastal taganud paikvaatluste informatsiooni õigsust ja piisavust SFOSis.

- **Põhinõue 7: Ennetavad ja parandavad meetmed juhuks kui audit tuvastab süsteemseid vigu**

Ühes RÜs (EAS) ei olnud tuvastatud kõiki tegevusi, mille puhul ei ole riigiabi ergutava mõju nõuet järgitud.

Analüüsid peamisi 2013. a tehtud JKS auditite tähelepanekuid, oli AA hinnangul endiselt peamiseks probleemseks valdkonnaks riigihangete kontroll. Riigihangete kontrollimisel ei suudeta hinnata keerulisemate juhtumite põhjendatust– näiteks hankelepingute muutmise vajadus, tellija reservi kasutamine, riigihangete osadeks jagamine ja asjakohaste kvalifitseerimistingimuste kehtestamine. Samas võrreldes eelnevate aastatega, on riigihangete rikkumiste mõju olnud väiksem.

JKS auditite tulemusena tuvastati finantsmõju omavaid probleeme, mis tulenesid hangete kontrolli puudlikkusest (SOM) ja järelkontrollis tuvastatud rikkumiste puudulikust lahendamisest (EAS).

2013. a JKS auditite tulemusel ei ole mitte ühelgi RÜl mitte ühegi põhinõude löikes antud hinnanguks kategooriat III ehk kindlustunne vastab madalale tasemele.

Analüüsi tulemusena andis AA alljärgneva koondhinnangu struktuuritoetuste rakendamise JKSi.

Üldkokkuvõttes oli AA arvamisel, et struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud (II kategooria ehk keskmise tasemega kindlustunne⁵²).

Vastavalt EK õigusaktides sätestatule ja tuginedes eeltoodud JKS auditite tulemustele, esitas AA 31.12.2013 Euroopa Komisjonile auditeerimise aastaaruande ja märkustega auditi hinnangu (*qualified opinion*).

2014. a viis AA läbi JKS auditid kolmes struktuuritoetuse rakendamise seotud asutuses: Archimedeses, TJAs, ja RMis. Läbi viidi neli erinevat JKS auditit, sealhulgas üks JKS auditi järelauditit (Archimedese järelaudit) ning üks JKS audit (Archimedes), mis oli eelmise auditeerimise aastaaruande esitamise hetkel läbiviimisel ning lõpetati käesoleval aastal.

JKS auditite käigus süsteemseid, kõikidele asutustele laienevaid probleeme ei leitud, auditeeritavate JKSe hinnati järgmiselt:

⁵² Average level of assurance (as defined in the Guidance Note on Annual Control Reports and Opinions – COCOF 18/0220/09).

- KA (*seotud rakenduskavad: IARK, EARK, MARK*)

KA JKS auditiga (lõpparuanne nr II-162/2014) hinnati MA poolt 2009.-2013. aastal deklareeritud tagastuste asjakohast kajastamist EKle esitatavates kuluaruannetes; hinnang: kategooria I.
- Archimedes (*seotud rakenduskavad: IARK, MARK*)
 - 2014. a lõppes SAs Archimedes kaks auditit, mille eesmärgiks oli hinnata Archimedese kui RÜ struktuuritoetuse administreerimisega seotud JKSi tõhusust riigihangete kontrollimisel (lõpparuanne nr II-150/2013 ja selle auditi järelaudit nr II-161/2014). Mõlema läbiviidud auditi puhul tuvastati mitmeid finantsmõju omavaid vigu, mis viitavad, et tegemist on süsteemsete vigadega juhtumis- ja kontrollisüsteemis; hinnang: kategooria III.
 - Auditi tulemustest lähtuvalt ning vastavalt KA koostatud tegevuskavale viis Archimedes läbi täiendavad järelkontrollid ning muutis riigihangete kontrolli süsteemi, mille kohaselt viib nüüd hangete kontrolli läbi hankespetsialist. 2014. aasta detsembris alustati AA poolt täiendava järelauditiga (auditi lõpparuanne II-166/2014, 10.02.2015). Täiendava järelauditi tulemusena jõudis AA veendumusele, et RÜ on rakendanud auditis nr II-161/2014 toodud soovitusid ning teostanud järelkontrollid vastavalt tegevuskavale. Järelkontrollide käigus tuvastas RÜ mitteabikõlblikke kulusid nii väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse liigi valiku kui ka tellija reservi õiguspärasuse hindamisel. Audiitorite hinnangul on RÜ oluliselt tugevdanud riigihangete kontrolle; hinnang: kategooria II.
- TJA (*seotud rakenduskava: MARK*)

Auditi ulatuses (lõpparuanne II-163/2014) oli TJA kui RÜ tegevus ajavahemikul 1.01.2013 - 05.09.2014. a. Ulatuse määramisel lähtuti asjaolust, et alates 01.01.2013. a lõpetati Veeteede Ameti kui RÜ tegevus ja alates 01.01.2014. aastal Maanteeameti kui RÜ tegevus ning mõlema eelnimetatud asutuste projektide menetlemine anti üle TJA-le. Auditi käigus tehti kolm olulist tähelepanekut, mis ei omanud hinnangulist mõju mitteabikõlblikku kulu tekkele; hinnang: kategooria II.

Analüüsid eelnevalt välja toodud peamisi JKS auditite tähelepanekuid asutuste lõikes, olid need **põhinõuete osas** kokkuvõetavad järgmiselt:

- ***Põhinõue 1: Selge kohustuste määratlus, jaotus ja lahusus asutuses nii asutusesiseselt kui teiste asutustega***

Olulisi puuduseid ei tuvastatud.
- ***Põhinõue 2: Asjakohased protseduurid rahastatavate projektide valimiseks***

Puuduseid ei tuvastatud.
- ***Põhinõue 3: Asjakohane info ja strateegia TSidele juhiste andmiseks***

Puuduseid ei tuvastatud.
- ***Põhinõue 4: Piisavad ja asjakohased juhtkonna kontrollid***

Hangete läbiviimise kontrollimine RÜdes (SA Archimedes, TJA) ei olnud piisavalt tõhus. Tuvastati puudusi hankelepingu muudatuste, tellija reservi kasutamise, ehitustööde lepinguga asjade ostmise, väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse liigi valiku põhjendatuse kontrollimisel. Puudusi esines ka pakkumuste esitamise tähtaja pikendamise

ja eduka pakkuja vastavuse hindamise kontrollimisel. Lisaks ei olnud tagatud riigihangete kontrollimisest piisav kontrolljälg.

KAl puudusid valimipõhise kontrolli mahu määramise põhimõtted.

➤ **Põhinõue 5: Piisav kontroll-jälg**

Puuduseid ei tuvastatud.

➤ **Põhinõue 6: Usaldusväärne raamatupidamise, seire ja finantsaruandluse IT-süsteem**

Puuduseid ei tuvastatud.

➤ **Põhinõue 7: Ennetavad ja parandavad meetmed juhuks kui audit tuvastab süsteemseid vigu**

Puuduseid ei tuvastatud.

Läbiviidud JKS auditite tulemusena toodi välja puuduseid asutuste JKSide. Kõige rohkem esines puudusi riigihangete kontrollimisel. JKS auditite käigus tuvastati hangetega seotud rikkumisi ning tehti soovitusi finantskorrektsioonide tegemiseks.

Analüüsides peamisi 2014. a tehtud JKS auditite tähelepanekuid, oli AA hinnangul endiselt peamised puudused seotud riigihangete kontrolliga. Riigihangete kontrollimisel ei suudeta hinnata keerulisemate juhtumite põhjendatust ja õiguspärasust – näiteks hankelepingute muutmised, tellija reservi kasutamine ja väljakuulutamiseteta läbirääkimistega menetlusliigi valik.

JKS auditite tulemusena tuvastati finantsmõju omavaid probleeme, mis tulenesid hangete kontrolli puudlikkusest ühes RÜs (Archimedes). AA hinnangul vajas Archimedese JKS riigihangete kontrollimisel olulisi parandusi.

Kokkuvõttes esines puudusi riigihangete reeglite järgimise osas, kuid probleemvaldkonnaga tegelemiseks olid rakendatud ulatuslikud tegevuskavad, et JKSi parendada. Riigihangete kontrollimisega seotud probleemid esinevad üksikutes RÜdes. Lisaks näitavad projektauditite tulemused, et RÜdes, kus oli varasematel aastatel olnud probleeme riigihangete kontrollimisega, ei ole enam olulisi riigihangetega seotud vigu tuvastatud.

Arvestades eeltoodut andis AA alljärgneva koondhinnangu struktuuritoetuste rakendamise JKSide:

Üldkokkuvõttes on AA arvamusel, et struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud (II kategooria ehk keskmise tasemega kindlustunne⁵³).

Vastavalt EK õigusaktides sätestatule ja tuginedes eeltoodud JKS auditite tulemustele, esitas AA 30.12.2014. a EKle auditeerimise aastaaruande ja märkustega auditi hinnangu (*qualified opinion*).

2015. a viis AA läbi JKS auditid viies struktuuritoetuse rakendamisega seotud asutuses: Archimedeses, KIKis, EASis, Innoves ja RMis. Läbi viidi seitse erinevat JKS auditit, sealhulgas üks JKS auditi järelaudit (Archimedeses) ning kuus JKS auditit (KIKis, EASis, Innoves,

⁵³ Average level of assurance (as defined in the Guidance Note on Annual Control Reports and Opinions – COCOF 18/0220/09).

Archimedeses, RMis), mis olid eelmise auditeerimise aastaaruande esitamise hetkel läbiviimisel ning lõpetati 2014. a.

JKS auditite käigus süsteemseid, kõikidele asutustele laienevaid probleeme ei leitud, auditeeritavate JKSe hinnati järgmiselt⁵⁴:

➤ KA (seotud rakenduskavad IARK; EARK, **MARK**)

KA JKS auditiga (lõpparuanne nr II-172/2015) hinnati MA poolt 2014. a EKle deklareeritud tagastuste asjakohast kajastamist EK-le esitatavates kuluaruannetes; hinnang: kategooria I.

➤ Sihtasutus Archimedes (seotud rakenduskava **MARK**)

2015. a lõppes SAs Archimedes 2014. a lõppenud JKS auditi (lõpparuande nr II-161/2014) järelaudit (lõpparuanne nr II-166/2014), mille eesmärgiks oli hinnata Archimedeses kui RÜ struktuuritoetuse administreerimisega seotud JKSi tõhusust riigihangete kontrollimisel. Audiitorite hinnangul on RÜ oluliselt tugevdanud riigihangete kontrolle ja 2015. a on Archimedeses järelauditis tehtud tähelepanekute osas soovitusel ellu viinud; hinnang kategooria II.

➤ EAS ja Sihtasutus Innove (seotud rakenduskavad IARK; EARK; **MARK**)

2015. a lõppes JKS audit (lõpparuanne nr I-121/2015), millega hinnati EASi ja SA Innove JKSi tõhusust mitteabikõlblike kulude tagasinõudmisel ja –saamisel, sh toetuse tagasinõude otsuse koostamisel ja rikkumisest teavitamisel; hinnang: I kategooria.

➤ KA (seotud rakenduskavad IARK; EARK; **MARK**)

2015. a lõppes RMi kui KA JKS audit (II-165/2014), millega hinnati KA välja töötatud meetmete piisavust ning nende toimimist topelfinantseerimise vältimisel riigieelarvelistest ning muudest välisabi vahenditest; hinnang: II kategooria.

Analüüsides eelnevalt välja toodud peamisi JKS auditite tähelepanekuid asutuste lõikes, olid need põhinõuete osas kokkuvõetavad järgmiselt⁵⁵:

➤ *Põhinõue 1: Selge kohustuste määratlus, jaotus ja lahusus asutuses nii asutusesiseselt kui teiste asutustega*

Olulisi puudusi ei tuvastatud.

➤ *Põhinõue 2: Asjakohased protseduurid rahastatavate projektide valimiseks*

Puuduseid ei tuvastatud.

➤ *Põhinõue 3: Asjakohane info ja strateegia TSidele juhiste andmiseks*

Puuduseid ei tuvastatud

➤ *Põhinõue 4: Piisavad ja asjakohased juhtkonna kontrollid*

- Hangete läbiviimise kontrollimine RÜdes (Archimedes, KIK, RM kui RÜ) oli piisavalt tõhus. Tuvastati üksikud puudused hankelepingu muudatuste ja tellija reservi kasutamise kontrollimisel;
- RÜ (SA Archimedes) ei ole teinud järelkontrollide tulemusena tuvastatud rikkumiste korral tagasinõude otsuseid vastavalt tegevuskavas sätestatud tähtaegadele. RÜ (RM) töökord ja kontroll-lehed ei kajasta piisavalt hankelepingute täitmisel aset leidvate tööde muudatuste ja reservi kasutamise vastavuseks

⁵⁴ Loetelus sisalduvad vaid MARK puudutavad JKS-id

⁵⁵ Loetelus sisalduvad vaid MARK puudutavad põhinõuded

teostatavaid kontrolle, ei kirjelda piisavalt paikvaatluste ja järelkontrolli kava koostamise põhimõtteid ega teostatavaid kontrolle ning kontrolljälg ei anna piisavat infot kontrollitegevuse sisu ja kvaliteedi kohta;

- KAI puudus riigieelarveliste ja muude välisabi vahendite kaardistus topeltfinantseerimise vältimise hindamiseks ja täiendavate kontrollimeetmete rakendamine topeltfinantseerimise vältimiseks ei ole olnud süsteemne.

➤ *Põhinõue 5: Piisav kontroll-jälg*
Puuduseid ei tuvastatud.

➤ *Põhinõue 6: Usaldusväärne raamatupidamise, seire ja finantsaruandluse IT-süsteem*
Puuduseid ei tuvastatud.

➤ *Põhinõue 7: Ennetavad ja parandavad meetmed juhuks kui audit tuvastab süsteemseid vigu*
Puuduseid ei tuvastatud.

Läbiviidud JKS auditite tulemusena toodi välja mõningaid puudusi asutuste JKSi. Üksikuid puudusi esines riigihangete kontrollimisel. JKS auditite käigus tuvastati kaks hangetega seotud rikkumist ning ühe osas tehti soovitus finantskorrektsioonide tegemiseks. RÜd on oluliselt tugevdanud riigihangete kontrolle ning võrreldes varasemate aastate auditite tulemusena on riigihangete rikkumisi oluliselt vähem.

Kokkuvõttes oli varasemate aastate auditite läbiviimisel JKSi tuvastatud mõningaid probleeme riigihangete kontrollimisel, kuid tegevuskavad JKSi parendamiseks on ellu viidud ja järelevalve toimib tõhusalt. AA oli läbi viinud mitmeid horisontaalsete teemade auditeid (topeltfinantseerimine, tagasinõuete tegemine, seire) ning teinud mõningaid ettepanekuid JKSi tõhustamiseks. Mitmed soovitused olid ka rahuldavalt täidetud.

Analüüsi tulemusena andis AA alljärgneva koondhinnangu struktuuritoetuste rakendamise JKSi.

Üldkokkuvõttes oli AA arvamusel, et struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud (II kategooria ehk keskmise tasemega kindlustunne⁵⁶).

KA kokkuvõte JKS auditite tähelepanekute maandamistegevusele:

KA kinnitas 10.05.2016 uuendatud Auditite, KAMIN ja TPK koostamise juhendi (kättesaadavad tervikdokumentidena struktuurfondid.ee kodulehelt (ekstranet)), millega täpsustati RAd ja RÜde ülesandeid ja järelevalve teostamise põhimõtteid. Üheks tegevuste täpsustamise vajaduse aluseks olid sarnased tähelepanekud erinevates AA poolt läbi viidud auditites. Kinnitatud juhendite järgselt alustasid RAd ja RÜd oma TPKde täiendamist (periood 2014-2020).

Auditites välja toodud tähelepanekute alusel on RAd ja RÜd tõhustamas oma juhtimis- ja kontrollisüsteeme. Enamus auditite tähelepanekute maandamistegevusi on teostatud tähtaegselt ja nõuetekohaselt ning nende järeltegevuse piisavust on kinnitanud ka AA (tähelepanek suletud). 08.03.2017.a seisuga on kõik JKS ja 17.03.2017.a seisuga on kõi projektauditite järeltegevused lõpetatud ja auditid suletud.

⁵⁶ Average level of assurance (as defined in the Guidance Note on Annual Control Reports and Opinions – COCOF 18/0220/09).

4.4 Rikkumised, ettekirjutused, tagasinõuded

Ettevõtluse suunas 2015. a registreeriti EASi järelevalve ja riskijuhtimise üksuse poolt 9 projektis rikkumisi, mis võrreldes 2014. a oli mõnevõrra vähem, mil registreeriti 12 rikkumist. 2 rikkumist olid seotud innovatsiooniosakute toetusmeetmega ning ülejäänud tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu, turismitoodete arendamise väikeprojektide, loomemajanduse tugistruktuuride, rahvusvaheliste ürituste ja konverentside, ekspordi arendamise, väikesadamate võrgustiku väljaarendamise ning TjaA projektide toetustega. Varasemate aastate ja 2015. a rikkumiste põhjuseks ettevõtluse suunas on olnud peamiselt hankereeglite eiramine, toetuste mitte-eesmärgipärane kasutamine ning varade säilitamise ja sihtotstarbelise kasutamise nõude mittetäitmine. 2015. a jooksul ei olnud KredExi poolt rakendatavates meetmetes rikkumisi ja tagasinõudeid. Ettevõtluse suunas tuvastati perioodi vältel 253 rikkumist summas 10 859 832,96 eurot.

Ettevõtluse suunas on seisuga 20.03.2017 veel 23 lootusetuks tunnistatud finantskorrektsiooni summas 1 688 533,20 eurot, kus peamiseks toetuse tagasi maksmata jätmise põhjuseks on olnud ettevõtte pankrot (13 korral). Lootusetuks osutunud summade puhul võib EK liikmesriigi taotluse alusel otsustada EL toetuse osa katmise EL eelarvest. Aruande koostamise hetkel on veel tasumata 43 projekti finantskorrektsioonid koos lootusetuks tunnistatud finantskorrektsioonidega summas 5 061 990,57 eurot.

T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas tuvastas RÜ kokku kogu perioodi vältel 63 rikkumist. 2015. a tuvastati ühtekokku 24 ja 2016. a viis rikkumist.

Kokku on tuvastanud RÜ rikkumiste alusel mitteabikõlblikke kulusid 5 923 072,99 eurot. 2015. a avastatud rikkumistes oli mitteabikõlblikuks osutunud summa 249 394,77 eurot. Rikkumised olid enamjaolt seotud hangete läbiviimisega TSide poolt, meetmetes 3.2.3. (infrastruktuur), 3.2.4. (rakenduskõrgharidusõppe õppeinfrastruktuur) ja 3.2.6. (Rahvusvahelise koostöö toetamine) ning mitteabikõlbliku kuluga meetmes 3.2.2. „Teadus- ja arendusastutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamine“. 2016. a tuvastati kokku 64 116,31 euro ulatuses rikkumise.

Transpordi suundades perioodil 1.01.2007-31.12.2011 rikkumisi ega tagasimakseid ei esinenud. Kuid 2010.a viis AA läbi 4-sadama projektiauditi, mille raames avastati eeldatavaid mitteabikõlblikke summasid. RA viis 2011.a läbi menetluse ning analüüsis auditi aruannetes toodud ning jõudis lahendustele, et tehtud kulud olid kooskõlas Ühenduse õigusega ning alus toetuse tagasinõudmiseks puudus, v.a toetuse summas 11 138,10 eurot, mille TS ka tagastas. ERF-suunas 2011. a toimunud tagasimakse summas 31 454,88 eurot põhines samuti 2010.a avastatud rikkumisele tehtud toetuse tagasinõudeotsusel. 2015. a ja 2016. a tuvastati kokku kuus rikkumist summas 1 015 622,45 eurot.

Ka 2013. a transpordi valdkonnas rikkumisi ei avastatud. 4-sadama 2010. a auditi (auditi lõpparuanne nr CF-04/2010 13.12.2010 projekti „Kuivastu, Virtsu, Heltermaa ja Rohuküla sadamate rekonstrueerimine“ kohta) RÜ ja RA-poolsed järeltegevused on AA poolt siiani aktsepteerimata seoses AA ja RA seisukohtade erinevusega riigihangete seaduse tõlgendamisel. RA on teinud otsuse toetust mitte tagasi nõuda, kuna leidis, et TS oli tegutsenud tuginedes seadusele. TSil on RA hinnanguil õigus toetuse väljamaksmisele, mida AA takistab. Projekti ei saa seetõttu ka SFOSis lõpetatuks märkida. Erimeelsustele ei ole leitud lahendust aastatel 2011-2013. Sulgemise hetkeks on kõik erimeelsused lahendatud ja projektid lõpetatud.

2013. a tuvastati üks **võimalik** rikkumine projekti „Raudtee rekonstrueerimine Rail Baltica trassil (Tallinna-Tartu lõik)“ raames.

Rikkumise iseloom oli järgmine:

- 12.03.2010. a sõlmis TS Aalang Invest OÜga müügilepingu nr 7996 maksumusega 425 753,84 eurot ilma käibemaksuta, teostades rahvusvahelise hanke (riigihange nr 115602 „Puitliiprid Rail Baltica trassile (Tallinn Tartu lõik) 2010“). Hanketeade avaldati 01.12.2009. a. Hanke eeldatav maksumus oli 389 861,10 eurot;
- 23.08.2010. a sõlmis TS Aalang Invest OÜga müügilepingu nr 8215 maksumusega 301 790,80 eurot ilma käibemaksuta (sh projekti raames välja makstud kulud 211 808,39 eurot ilma käibemaksuta), teostades avatud siseriikliku hanke (riigihange nr 119023 „Puitliiprid reisiplatvormide renoveerimiseks Rail Baltica trassile 2010“). Hanketeade avaldati 02.06.2010. a. Hanke eeldatav maksumus oli 295 910,93 eurot;
- 30.03.2011. a sõlmis TS Aalang Invest OÜga müügilepingu nr 8544 maksumusega 370 655,00 eurot ilma käibemaksuta (sh projekti raames välja makstud kulud 151 755 eurot ilma käibemaksuta), teostades rahvusvahelise hanke (riigihange nr 122185 „Puitliiprid ja pöörmeprussid Rail Baltica trassile (Tallinn-Tartu lõik) 2011“). Hanketeade avaldati 21.12.2010. a. Hanke eeldatav maksumus oli 453 772,70 eurot.

AA hinnangul oli kasutatud riigihanke nr 1109023 "Puitliiprid reisiplatvormide renoveerimiseks Rail Baltica trassile 2010" ebaõiget hankevormi, sest läbi viidud puitliiprite hanked ületavad rahvusvahelise piirmäära asjade või teenuste soetamisel.

- Pöörmete ostmiseks on TS läbi viinud rahvusvahelise riigihanke nr 114835, mille tulemusena sõlmiti 8.03.2010. a müügileping nr 8026 maksumusega 5 202 910 eurot. 30.04.2010. a on sõlmitud lepingule lisa nr 1, mille alusel maksis ostja müüjale lepingu maksumusest 20% ettemaksu summas 939 118 eurot. Esialgsest ettemaksu lepingus ette nähtud ei olnud, täidetud ei ole RHS § 69 lõikes 3 toodud asjaolud, lubades tarnijale hankijapoolset ettemaksu.

2014. a jooksul viis RA läbi uurimise täpsemate asjaolude selgitamiseks, tagasinõude otsuseni jõuti 20.05.15 käskkirja nr 15-0132 toetuse osalise tagasinõudmise otsuse tagajärjel projektist „Raudtee rekonstrueerimine Rail Baltic trassil (Tallinna-Tartu lõik)“ summas 86 975,33 eurot, millest tagasinõutav toetus moodustas 79 041,51 eurot. Kuna antud tagasinõude otsusega AA ega KA ei nõustunud, siis tegi KA soovitusel RA antud projektis täiendava tagasinõude otsuse 21.04.2016, mis vastas esialgsele AA poolsele soovitusel veel täiendavalt 16 440,50 suurune tagasinõude.

Infoühiskonna suunas olid perioodi peamised rikkumised seotud vara mittesihipärase kasutamise vallas. Samuti, lõpetati ühe projekti tegevus, kuna projekt ei olnud täies mahus käivitunud, eesmärged ei olnud piisavalt analüüsitud ja sellisel (taotluses kirjeldatud) kujul ei olnud otstarbekas projektiga jätkata. TS teatas, et maksab seni makstud toetuse tagasi ja loobub projektis. 2015. a ja 2016. a ei tuvastatud ühtegi rikkumist.

MARK TA ja HTA meetmete alates 01.01.2007—31.12.2015 on TSidelt kokku tagasi nõutud 22 272,73 eurot, kuid 2014, 2015 ja 2016. a ei tehtud ühtegi tagasinõuet.

2011. a lõpus viis makseasutus läbi KA tehnilise abi ülesannete täitmise osas kohapealse kontrolli, mille raames kontrolliti „SA KredEx 2009 majanduskeskkonna OP TA“ projekti ja tuvastati mitteabikõlblikke kulusid summas 20 320,91 eurot, mis oleks olnud abikõlblikud

horisontaalse tehnilise abi vahenditest, kuid maksti välja vale rakenduskava tehnilise abi meetmest. Seetõttu tagastas KredEx RMile valest allikast makstud toetuse. 2012. a tagasinõue tulenes AA auditist EASis, mille käigus tuvastati, et hankelepingut ei sõlmitud pakkumuses esitatud hinnaga ning TS tasus arvutite rendi eest kõrgemat hinda kui oleks pidanud.

Tabel 16. Tagasinõutud toetus

Meede	Fond	Tagasinõuded (EL osalus, EUR)
Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime	ERF	10 859 832,96
Eesti teadus- ja arendustegevuse konkurentsivõime tugevdamine	ERF	2 585 953,94
Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud	ÜF	1 004 130,02
Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine	ERF	56 763,9
Infoühiskonna edendamine	ERF	86 755,11
Tehniline abi	ERF	20 320,91
HTA Horisontaalne tehniline abi (arvestuslik)	ERF	1 951,82
KOKKU		14 615 708,66

Allikas: SFCS, 20.03.2017

Tabel 17. Projektide finantskorrektsioonide osas pole aruande esitamise seisuga veel selge

Järgnevas tabelis toodud projektide finantskorrektsioonide osas pole aruande esitamise seisuga veel selge, kas tagasi nõutud summad laekuvad täies mahus, osaliselt või osutub toetuse tagasi saamine võimatuks, kuna nende finantskorrektsioonide osas on pooleli kas täitemenetlus, kohtumenetlus või toimub tasumine toetuse saaja poolt maksegraafiku alusel:

TAGATUSE NR	PROJEKTI VIITENUMBER	PROJEKTI NIMI	TOETUSE SAAJA NIMI	LAEKUMATA LIIDU OSALUS (eurodes)	KOHTU MENETLUS
35994	3.1.0702.08-0006	Piimhappe kõrgmolekulaarse polümeeria tootmistehnoloogia arendamine	Nordbiochem OÜ	896 079,01	X
37274	3.1.1701.13-1415	Milton Hosteli sisedisaini väljatöötamine	Milton Hotels OÜ	3 771,62	
38620	3.1.0401.10-0319	OÜ Nordic-Filters sisenemine eksporditurgudele	Letocz Pocet OÜ	15,530.53	
38700	3.1.1701.11-0598	Pizzakiosk	OÜ Blingman	16,000.00	
39036	3.1.1701.12-0973	Advanced 3D printing security Technologies	Fabulonia OÜ	955.00	
39206	3.1.2501.13-0470	Neliruum ekspordiplaan	Neliruum OÜ	832.50	
39517	3.1.0401.10-0375	Amanjeda made-to-measure kollektsiooni ja vormiriiete ekspord Skandinaavia turgudele	OÜ Amanjeda Group	10 248,95	
39629	3.1.0702.09-0231	Mutatsioonidega seotud kasvajate diagnostika	AS Vähiuuringute Tehnoloogia Arenduskeskus	79,325.76	
39746	3.1.0401.10-0393	JJV Productions OÜ ekspordiplaan	JJV Productions Osühing	133,595.56	
40049	3.2.0601.11-0001	Teaduse rahvusvahelistumine	Haridus- ja Teadusministeerium	14,843.94	
31574	3.1.1201.08-0094	Investeering AS Eesti Pagari vormileiva ja röstsaija tootmisliin	AS Eesti Pagar	526,300.00	X
KOKKU				1 695 075,79	

Allikas: RM, 29.03.2017

5 SEIRE JA HINDAMINE

Käesolev peatükk annab ülevaate struktuurivahendite seire- ja hindamissüsteemi peamistest tegevustest ja rakenduskavaga seotud muudatustest aruande aastal.

5.1 KA seiretegevused

EL perioodil 2007-2013 oli korraldusasutuse ülesanne tagada eelkõige rakenduskavade elluviimise kvaliteet, koordineerides liikmesriigi seirekohustuste täitmist ning tagades kesksete aruandluskohustuste täitmise Euroopa Komisjoni ees. KA vaatas rakendamise tõhustamise eesmärgil igal aastal läbi rakenduskava elluviimisel tehtud edusammud, peamised saavutatud tulemused, raha kasutamise ja muud tegurid. KA osales seires vastavalt oma pädevustele, sh seirekehandites, koostas administratsioonile abiks juhendeid ning toetas ja hõlbustas seiretegevusi vastavate struktuurivahendite IT-süsteemidega. Perioodi teises pooles hakkas KA lõimima struktuurivahendite seiret riigi muu seirega, et tagada andmete kvaliteet ja sidusam kasutus. KA struktuurivahenditega seotud seiretegevus jagunes järgmiselt:

- struktuurivahendite kasutamise seire;
- rakenduskavade seirearuannete kooskõlastamine;
- rakenduskavade elluviimisega seotud komisjonides osalemine;
- N+ reegli seire;
- aastakoosoleku korraldamine korraldusasutuse ja Euroopa Komisjoni vahel;
- hindamiste korraldamine;
- struktuurivahendite lisanduvuse hindamine;
- struktuurivahendite strateegiline aruanne;
- struktuurivahendite hindamine.

Struktuurivahendite kasutamise seire

KA struktuurivahendite kasutamise seire protsessi eesmärgiks oli tagada KA-le ülevaade rakendamise hetkeseisust ja tuvastada olulised tõrked struktuurivahendite rakendamisel. Selleks jälgis KA jooksvalt struktuuritoetuse registri kesksüsteemist väljavõetud finantstulemusi rakenduskava raames võetud kohustuste ja väljamaksete mahu osas, kõrvutades andmeid eelnevate aruandlusperioodide kohta esitatud andmetega. KA analüüsis kvartaalselt rakendusasutuste esitatud infot rakenduskavades sisalduvate meetmete rakendamise kohta ning korraldas RA-de ja RÜ-dega seirekohtumisi, sh *ad hoc* kohtumisi, spetsiifiliste küsimuste (nt meetmete avamise, kohustuste võtmise ja väljamaksete progress, indikaatorite täitmine, eesmärkide saavutamine, juhtimis- ja kontrollisüsteemide toimivus, auditite ja hindamiste tulemused, suurprojektid, riskid jm) aruteluks. KA andis struktuurivahendite info edasi sisendina kord kvartalis esitatavasse riigi majandus- ja eelarve ülevaatesse ning majandusaasta aruandesse.

Rakenduskavade seirearuannete kooskõlastamine

Seirekohustuste täitmiseks kehtestas KA seirearuande koostamise juhendi ning prioriteetse suuna ja aastaaruande koostamise eest vastutasid RA-d. KA esitas oma vastutusala sisendid (rikkumised jne) ning kommenteeris RA-de kujundatud sisu. KA esitas seisukohad juba prioriteetse suuna aruandluse tasandil, et tagada võimalikult head seireandmed aastases seirearuandes. Seejuures aruande analüüsil KA hindas selle vastavust KA poolt kehtestatud seirearuande koostamise juhendile, pöörates erilist tähelepanu aruande terviklikkusele ja heale loetavusele.

KA kontrollis üle aruandes esitatud kvantitatiivse informatsiooni ning jälgis, et informatsioon vastaks kvartaalsetes aruannetes ja seirekohtumistel välja toodud teemadele ning oleks analüüsitud piisava põhjalikkusega. Aruande analüüsil kontrollis KA samuti tegevuste vastavust valdkondlikele strateegiatele ja prioriteetidele, horisontaalsete teemade kajastamist, õigusaktide muudatuste kajastamist ning suurprojektide sisulist progressi. KA jälgis rakenduskava eesmärkide saavutamist ja andis oma hinnangu indikaatorite täitmise progressile.

Pärast seirearuande kinnitamist seirekomisjonis seiras KA võimalike märkuste arvestamist seirearuandes enne aruande kinnitamist ja esitas aruande komisjonile.

Rakenduskavade elluviimisega seotud komisjonides osalemine

EL perioodi 2007-2013 seire oli komisjonide tasandil jaotatud rakenduskava seirekomisjoniks ja selle all olevateks prioriteetsete suundade komisjonideks. KA esindajad osalesid mõlemal tasemel, et tagada infovahetus, kasuliku valdkondliku info levik, KA arvamuse kujundamine ning seisukohtade esindamine.

Rakenduskava seirekomisjoni tasandil esindas KA-d põhiliikmena KA juhataja ning perioodi teises pooles KA sisemiste ümberkorralduste järel (mil võeti suund riigi seire ühtlustamisele) asendusliikmena valdkonna eest vastutav analüütik. Viimane oli ka prioriteetse suuna komisjoni liige ning osales eelkõige prioriteetse suuna aruande ja aastaaruande sisulises kommenteerimises.

N+ reegli seire

KA vastutas n+ reegli täitmise eest, kuivõrd Eestil oli kohustus taotleda (teha kulusid) kindlaks määratud perioodi jooksul (n+2/3 aasta jooksul) Euroopa Komisjonilt toetuse vahendeid vastava aasta Euroopa Liidu eelarvesse kavandatud summade ulatuses. Et täita vastavalt komisjoni poolt Eestile seatud sihttasemed, kehtestati KA eestvedamisel valitsuse tasandil kohustuslikest sihtväärtustest ambitsioonikamad aastased sihttasemed, mis oli täiendav vahend EL toetuse kasutamise protsessi jälgimiseks ja juhtimiseks, võimaldades võtta varakult kasutusele abinõud toetuse kasutamise kiirendamiseks.

Samuti jagati rakenduskavas vahendite kasutamisega seotud kohustused rakendusasutuste valitsemisalade vahel, mis läbi muutus selgemaks iga rakendusasutuse vastutus eesmärkide täitmisel. N-õ varajase hoiatussüsteemi eesmärk oli tagada programmperioodi lõpuks rakenduskavades toodud EL osaluse summade ärakasutamine ja nõutud omafinantseeringu panustamine. KA jälgis sihttasemete saavutamist ning kohtus vajadusel RA-de ja RÜ-dega. Kokkuvõttes tagati n+ reegli järgimine.

Aastakoosoleku korraldamine korraldusasutuse ja Euroopa Komisjoni vahel

Osana aastapõhisest seireprotsessist toimusid KA ja Euroopa Komisjoni vahel aastakoosolekud. Selleks tagas KA materjalide ettevalmistuse vastavalt Euroopa Komisjoni esitatud teemadele. Samuti korraldas aastakoosoleku toimumise järgselt korraldusasutusele ja laiemalt administratsiooni liikmetele esitatud märkustele vastamist ning komisjoni teavitamist märkuste suhtes võetud meetmetest. Samuti teavitas KA nii märkustest kui ka vastavatest rakendatavatest meetmetest seirekomisjone.

Hindamiste korraldamine

Korraldusasutus võttis perioodi rakendamise käivitamisel eesmärgiks edukalt koordineerida struktuurivahendite hindamiste läbiviimist, et parandada fondidest saadava toetuse kasutamise kvaliteeti, mõjusust ja kooskõla ning strateegia ja rakenduskavade elluviimist. Selleks moodustas KA juhi käskkirjaga ametliku hindamiste juhtkomitee, kuhu kuulusid kõikide rakendusasutuste, korraldusasutuse ning suuremate rakendusüksuste esindajad. Komisjoni

ülesandeks ja kohustuseks oli koordineerida hindamiste läbiviimist ning täiendada ja kinnitada kogu perioodi hindamiste tööplaani, millega kiideti heaks kõik struktuurivahenditest rahastatavad hindamised. Tööplaani hõlmas nii KA korraldatavaid rakenduskavade üleseid kui ka RA-de korraldatavaid rakenduskavade raames läbiviidavaid hindamisi.

Korraldusamet tagas administratsioonis Euroopa Komisjoni hindamiste juhendi järgimise, viis läbi hindamise koolituse ning koostas hindamise käsiraamatu. Laiemalt informeeris KA asjassepuutuvaid osapooli hindamise korraldamisest ja võimalustest tulemustega tutvuda. Analüüsis ja koostas hindamistulemustest kokkuvõtteid ning esitas need asjassepuutuvatele ametkondadele ning korraldas avalikkuse informeerimist. KA aitas tagada, et aastastes seirearuannetes oli kajastatud hindamistulemuste elluviimist puudutav informatsioon. Samuti osales KA Euroopa Komisjoni hindamiste ametlikel kohtumistel.

Struktuurivahendite lisanduvuse hindamine

Tulenevalt EL Nõukogu määruse 1083/2006 artiklist 15 esitas korraldusamet Euroopa Komisjonile aastatel 2011 ja 2016 lisanduvuse aruande lisanduvuse vahe- ja lõpphindamise raames, milles esitas andmed lisanduvuse eesmärgi saavutamise kohta.

Nimetatud eesmärgi kohaselt ei tohtinud tegeliku majandusliku mõju saavutamiseks Euroopa Liidu poolne rahastamine asendada liikmesriigi riigieelarvelisi või muid samaväärseid struktuurilisi kulutusi ehk struktuurivahendid peavad olema vaid täiendavateks vahenditeks. Vastasel juhul oleks liikmesriigile antavat struktuurivahendeid vähendatud. Eesti säilitas EL perioodil 2007-2013 oma eelarvelised kulud kokkulepitud tasemel.

Struktuurivahendite strateegiline aruanne

Tulenevalt EL Nõukogu määruse 1083/2006 artiklist 29 esitas korraldusamet Euroopa Komisjonile aastatel 2009 ja 2012 strateegilise aruande, et anda aru struktuurivahendite rakendamise ja kasutamise kohta ja anda ülevaade seatud sihtide saavutamisest ja tegevustest. Nimetatud struktuurivahendite kaasabil saavutada soovitud sihid seati „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiaga 2007-2013”, mis koostati „Riigi eelarvestrateegia 2007-2010” ühe osana.

Strateegiline aruanne tugines jooksvale seirele ja aastastele seirearuannetele ning hõlmas nii finantsilist kui sisulist informatsiooni strateegia elluviimise kohta alates programmiperioodi algusest 2007. aastal. Strateegilise aruande raames anti ülevaade sotsiaalmajanduslikust olukorrast ja trendidest võrreldes muutustega, mis toimusid võrreldes strateegias toodud hetkeolukorraga ning meetmest, mida rakendati muutunud majandusoludes. Samuti hinnati aruande raames strateegias seatud prioriteetide täitmist, muu hulgas strateegias määratletud indikaatorite sihttasemete saavutamist ning anti ülevaade, kas rakenduskavade raames toetatavate tegevuste puhul on vajalik rahastamisplaan ja eesmärgi muuta.

5.2 Rakenduskava seire

2015. a käsitlev aastakoosolek EKga toimus 2015. a. detsembris. Üldise rakendamise hetkeseisu analüüsi kõrval olid kohtumistel aruteluks mitmed teemad, sh seire, hindamistegevuste ja järelevalve seis, indikaatorite täitmine ja tulemuste analüüsimine, MA auditi tulemused, perioodi 2014-2020 ettevalmistus.

Ettevõtluse suunas toimus viimane prioriteetsete suundade juhtkomisjoni koosolek 09.06.2016, mille käigus kinnitati „Inimressursi arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ ja „Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime“ lõpparuanded.

Komisjonide hääletustel ja koosolekul esitati küsimusi ja kommentaare aruandele, mille põhjal aruannet enne kinnitamist täiendati.

T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas moodustas HTM perioodi alguses ühise prioriteetsete suundade „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine“ ja „Eesti teadus- ja arendustegevuse konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu“ juhtkomisjoni. Viimane juhtkomisjoni koosolek toimus 10.06.2016. a. Koosolekul kinnitati nii ERF kui ka ESF teaduse ja kõrghariduse suundade lõpparuanded.

Transpordi suunas esitati suuna lõpparuanne juhtkomisjonile kinnitamiseks 13.06.2016 ja lõpparuanne sai kinnitatud 29.06.2016. Olulisi muudatusettepanekuid ei esitatud.

Infoühiskonna suunas toimub sisuline seiretegevus peamiselt arengukava rakendusplaanide aruannetes ning SV projektide juhtrühmades ja suuna juhtkomisjoni ei moodustatud. Peamiseks läbivaks põhimõtteks on, et RÜ (RIA) spetsilist on määratud iga projekti juurde eksperdiks, kui seda peetakse vajalikuks. Prioriteetsel suunal juhtkomisjoni ei ole moodustatud, kuna see oleks liigne halduskoormus. Viimane suuna lõpparuanne valmis 2016. a maikuu MKMi Riigi Infosüsteemide osakonna, välisvahendite osakonna ning RIA koostöös.

Tehnilise abi suundades perioodil 2007–2013 ei moodustatud „Horisontaalse tehnilise abi“ ja „Tehnilise abi“ prioriteetsete suundade osas juhtkomisjoni. Seiret teostavad rakenduskavade juhtministeeriumid, tehnilise abi prioriteetsete suundade osas annab KA sisendi juhtministeeriumitele.

5.3 Läbiviidud hindamised ja uuringud

EASi tellimisel viis Civitta Eesti AS läbi 11.07.2016-09.12.2016 kolmanda **ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika vahehindamise**⁵⁷, mille eesmärgiks oli hinnata EASi rakendatud toetuskeemide tõhusus ja mõju EASi klientidele ning Eesti ettevõtluskeskkonnale ja majandusele ning vastata järgmistele uurimisküsimustele.

- Kas EASi rahaliste vahenditega on toetatud ettevõtteid, kes on suutnud toetusega teha tegevusi, mida nad turutingimustes ei oleks suutnud teha?
- Kuivõrd on toetatud ettevõtete tulemused tänu toetusele paranenud?
- Mis on olnud EASi toetuste laiem majanduslik ja ühiskondlik mõju?
- Kas riigi toetustest ettevõtlusele on kasu? Milles vastav kasu konkreetselt väljendub?
- Milline on olnud EASi toetuste kasu erinevate Eesti piirkondade lõikes?

Euroopa Liidu rahastusperioodil 2007-2013 oli EASi toetuste eelarve 786,5 miljonit eurot, millega sooviti toetada ettevõtete uuenduslikkust ja kasvuvõime edendamist. Uuel perioodil 2014-2020 plaanitakse EASi kaudu toetada ettevõtteid 565,1 miljoni euroga. Selline investeeringu maht näitab EASi olulisust ja rolli Eesti ettevõtluskeskkonna arendamisel ja mitmete riiklike arengukavade eesmärkide saavutamisel. Konkurentsivõime kava „Eesti

⁵⁷ Lõpparuande esitamise hetkel oli kolmas **ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika vahehindamise** aruanne veel avaldamata ja tööversioon. Lõpparuannet täiendatakse, avaldamise lingiga, kui aruanne on lõplik.

2020⁵⁸ on esimese peaesmärgina välja toonud Eesti ettevõtete tootlikkuse tõstmise kui konkurentsivõime edendamise ühe peamise ülesande. Konkurentsivõimelise ettevõtluskeskkonna arendamisel on „Eesti 2020“ tegevuskavas toodud esile EASi alustavate ettevõtjate meetmete jätkamist ning samuti toonitatakse EASi rolli ettevõtjatele ekspordikasvu soodustavate toetusmeetmete pakkumisel. „Eesti ettevõtluse kasvustrateegias 2014-2020”⁵⁹ on Eesti majanduse keskse strateegia elluviimisel toodud samuti esile EASi olulisust. Strateegias on tähtsaimateks eesmärkideks seatud tootlikkuse tõstmine, ettevõtlikkuse ergutamine ja innovatsioonile julgustamine, mille täitmisel on EAS nimetatud kaasvastutajaks.

Sellest lähtuvalt on EAS riigi jaoks tähtis ettevõtluse arendamise organisatsioon, mille kaudu rakendatavate toetuste tulemuslikkuse hindamine on vajalik pakutavate EAS-i teenuste ja toetusmeetmete edasi arendamiseks. Edaspidiste toetuste paremaks planeerimiseks on oluline analüüsida seniste toetusmeetmete mõju.

Vahehindamisel keskenduti järgmistele EASi poolt perioodil 2007-2013 rakendatud meetmetele:

- kasvutoetus
- starditoetus
- arendustöötajate kaasamise toetus:
 - rahvusvaheline turundus
 - tootearendus
 - tootedisain ja protsessid
- ekspordi arendamise toetus
- innovatsiooniosakute toetusmeede
- teadmiste ja oskuste arendamise toetus:
 - disainijuhtimise alane nõustamine
 - tootmiskorralduse parendus
- teadus- ja arendustegevuse projektide toetus: rakendusuring (TjaA rakendusuringute toetus)
- tootmiskorralduse diagnostika
- tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetus
- tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetus: suurinvestorid

Vahehindamine hõlmas nimetatud meetmetest rahastatud projekte, mis olid ellu viidud ajavahemikul **01.08.2008-31.12.2013**. Vahehindamise valim hõlmas kokku **1 790 unikaalset ettevõtet**, kes moodustasid osa nimetatud perioodil toetust saanud ettevõtetest. Antud unikaalsetest ettevõtetest oli 177 saanud toetust mitmest vahehindamise käigus analüüsitud meetmest.

⁵⁸ Riigikantselei. (2016). Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“. <https://riigikantselei.ee/et/konkurentsivoime-kava-eesti-2020> 02.06.2016

⁵⁹ Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium. (2013). Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2020. <http://kasvustrateegia.mkm.ee/> 02.06.2016

Vahehindamise valimi suurus varieerus erinevate andmekogumismeetodite lõikes. Näiteks kvantitatiivne analüüs hõlmas ainult ettevõtteid, kelle kohta olid olemas vajalikud majandusnäitajad. Veebiküsitluse valimi moodustasid ankeedile vastanud toetuse saajad ja vastuseid laekus 478 ettevõttelt. Semistruktureeritud intervjuude valimi moodustasid 60 toetuse saajat.

Vahehindamiseks püstitatud uurimisküsimustele vastamiseks **kombineeriti kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid andmekogumismeetodeid** nagu toetuse saajate majandusnäitajate analüüs (sh võrdlusgruppide *matching* analüüs), toetuse saajate veebipõhine ankeetküsitlus ja semistruktureeritud intervjuud. Lisaks viidi läbi semistruktureeritud intervjuud ka innovatsiooniosaku ja TjaA rakendusuuringute projektides ettevõtete partneriteks olnud teenuseosutajatega. EASi tellimisel valmis vahehindamisest eraldiseisvana hinnataval perioodil toetatud ettevõtete majandusnäitajate ökonomeetiline analüüs (*prospensity score matching*), mis on esitatud koos vahehindamise tulemustega.

Kvantitatiivne analüüs põhines kahel hindamisalusel: **baasaasta ja hindamise aasta**. Baasaasta on projekti alguse aasta, mis võib varieeruda valimi sees 2008. aastast kuni 2013. aastani. Hindamise aasta tähendab projekti lõpust kas 1 või 2 aasta möödumist ja see näitab toetuse võimalikku mõju ettevõtete majandusnäitajatele.

Järgnevalt on esitatud kokkuvõtlikult toetust saanud ettevõtete majandusnäitajate analüüsi, veebiküsitluse ja semistruktureeritud intervjuude tulemused. Seejuures on võrreldud erinevate toetusmeetmete mõjusust.

Kvantitatiivse analüüsi tulemused

OECD klassifikaatori liigituse järgi on suurim toetuste rahaline maht läinud perioodil 2008-2013 kesk-madaltehnoloogilistele tootmisettevõtetele (26% toetuste kogusummast), kes moodustavad 20% kõigist toetatud ettevõtetest. Sellele järgnesid kõrgtehnoloogiliste teadmistemahukate teenuste jaotus, kuhu oli suunatud 25% kogu toetuste eelarvest, kuid mille ettevõtted esindasid 10% valimist. Hindamisperioodil on **kõige rohkem kasvanud teadmistemahukate teenuste sektori ettevõtete arv** (61%). Ka kõige rohkem toetatud alustavaid ettevõtteid tegutseb teadmistemahukate teenuste sektoris. Väikseim kasv on olnud kõrgtehnoloogilises sektoris (0,79%).

Keskmise lisandväärtuste järgi moodustasid enam kui poole toetatud ettevõtetest (58,5%) madala lisandväärtusega ettevõtted. Kõrge lisandväärtusega jaotusesse kuulusid 14% valimisse sattunud ettevõtetest. Samas suurim kasv lisandväärtuses on toimunud just nendel toetuse saajatel, kelle lisandväärtus töötaja kohta oli baasaastal madalam kui 70% sektori keskmisest. **Siinkohal on aga oluline välja tuua, et kõrge ja keskmise lisandväärtusega toetuse saajatest moodustavasid suurima osakaalu madaltehnoloogilise sektori ettevõtted.**

Ettevõtete majandusnäitajate *matching* analüüsi tulemuste põhjal ilmnes läbivalt suur tõus toetuse saajate lisandväärtus töötaja kohta, mis on olnud oluliselt suurem kui toetust mittesaanud ettevõtete võrdlusgrupil. Samas ei ilmne teiste majandusnäitajate puhul selgeid trende toetuse saajate suurema majandusliku arengu osas. Toetuse saajatel on toimunud nii positiivseid kui negatiivseid muutusi majandusnäitajates, kuid need varieeruvad nii ettevõtete suuruse, maakondade kui ka toetuse liikide lõikes.

Müügitulu kasvas hindamisperioodil 207%ga kõige rohkem mikroettevõtetel, kuid kõikides ettevõtete suurusgruppides oli kasv üle 100%. Võrdlusgrupiga võrdluses kasvas mikro-, väike- ja suurettevõtete müügitulu kiiremini, kuid keskmise suurusega ettevõtetel aeglasemalt (8% võrra). Ka tegevusalade lõikes kasvas müügitulu kõikide valdkondade ettevõtetes, kuid suurim kasv võrreldes võrdlusgrupiga oli arhitekti- ja inseneritegevuste (448% võrra) ja eriehitustööde (127% võrra) valdkondades. Hindamisperioodil kasvas samuti kõikide maakondade toetuse saajate müügitulu. Seejuures oli suurim kasv Järva (157%), Rapla (150%) ja Tartu (147%) maakonna ettevõtetel. Võrdlusgrupiga võrreldes kasvas kiiremini Tartu (23% võrra) ja Võru (16%) maakonna ettevõtete müügitulu.

Toetusmeetmetest oli müügitulu hindamisperioodil kõige suurema kasvu läbi teinud starditoetuse (174%) ja kasvutoetuse (199%) saanud ettevõtetel. Positiivsena saab välja tuua, et enamike toetusmeetmete lõikes on toetuse saajate müügitulu kasvanud kiiremini kui võrdlusgruppi kuuluvate toetust mittesaanud ettevõtetel. Ainult teadmiste ja oskuste arendamise toetuse (-34%), ekspordi arendamise toetuse (-39%) ja tootmiskorralduse diagnostika (-4%) puhul jäi see võrdlusgrupile alla.

Ekspordimüügitulu kasvas mikro- (11% võrra) ja suurettevõtetel (7% võrra) kiiremini kui toetust mittesaanud ettevõtete võrdlusgrupil. Tegevusalade lõikes oli võrdlusgrupist kiiremini kasvanud arhitekti- ja inseneritegevuste (217% võrra) ning eriehitustööde (220%) tegevusalade ettevõtete ekspordimüügitulu. Samas tuleb tähendada, et toetuse saajate ekspordimüügitulu kasvas enamikel tegevusaladel aeglasemalt kui toetust mittesaanud ettevõtete võrdlusgrupil. Sarnaselt ka toetusmeetmete lõikes oli ligi poolte toetuse saajate ekspordimüügitulu kasv väiksem kui toetust mittesaanud ettevõtete võrdlusgrupil. Suurem ekspordimüügitulu kasv oli ainult starditoetuse (27% võrra) ning teadmiste ja oskuste arendamise toetuse (59% võrra) saajatel. Maakondade lõikes oli korrigeeritud ekspordimüügitulu muutus oli kõige suurem Pärnu (15%), Lääne-Viru (13%), Tartu (4%) ja Lääne (4%) maakonna toetuse saajatel.

Toetuse saajate **töötajate arv** on hindamisperioodil kasvanud sõltumata ettevõtte suurusest, tegevusalast, maakonnast või toetuse liigist. Võrdlusgrupiga korrigeeritud tulemuste põhjal on töötajate arv kasvanud kiiremini mikroettevõtetel (62% võrra) ning tegevusvaldkondade lõikes arhitekti- ja inseneritegevuse (179% võrra), infoalase tegevuse (137% võrra), hulgikaubanduse (133% võrra) ja eriehitustööde (131% võrra) valdkonna ettevõtetel. Maakondade võrdluses ilmneb, et enamikes maakondades oli toetuse saajate töötajate arvu kasv võrdlusgrupist suurem. Erandiks olid Järvamaa, Läänemaa ja Saaremaa, kus toetust saanud ettevõtete töötajate arv kasvas vähem kui võrdlusgrupi ettevõtetel. Toetuste lõikes olid stardi- (192%) ja kasvutoetust

(183%) saanud ettevõtte kasvatanud hindamisperioodil kõige suuremal määral oma töötajate arvu. See on ka kooskõlas nende meetmete üldise töökohtade loomise eesmärgiga. Võrdlusgrupist kiiremini kasvas hindamisperioodil ainult starditoetuse (74%), kasvutoetuse (66%) ja innovatsiooniosaku (14%) toetuse saajate töötajate arv.

Lisandväärtus töötaja kohta on kasvanud toetust saanud ettevõtetel oluliselt rohkem kui toetust mittesaanud ettevõtete võrdlusgrupil. Kõige suurem kasv on hindamisperioodil olnud ettevõtete suuruste lõikes mikro- ja suurettevõtetel (vastavalt 58% ja 29% võrra), maakondade lõikes Raplamaal, Lääne-Virumaal ja Võrumaal (179%, 118% ja 148% võrra) ning toetusmeetmete lõikes TjA rakendusuringute toetuse saajatel ja starditoetuse saajatel.

Ökonomeetrilise analüüsi tulemused

EASi toetuse saajad on võrreldes toetust mittesaanud ettevõtetega keskmisest **nooremad, suuremad, majanduslikult tugevamad, rohkem ekspordile orienteeritud, tõhusamad ja edukamad**. See tähendab, et selliseid ettevõtteid taotlevad pigem toetust või EAS on neid toetuste jagamisel eelistanud.

Ökonomeetrilise analüüsi andmetest nähtub, et vähemalt ühe mis tahes liiki toetuse saamine avaldab nii statistiliselt kui ka majanduslikult olulist **mõju töötajate arvule, müügitulule, tööjõu kogukulule ja lisandväärtusele töötaja kohta**. Töötajate arvu ja müügitulu kasv toovad omakorda kaasa muutuse ettevõtte suuruses (nt väikeettevõtte kasvab keskmise suurusega ettevõtteks). **Seega aitavad EASi toetused tõepoolest kaasa ettevõtete kasvule ja tõhususele ning seeläbi panustavad EASi toetuse Eesti ettevõtete kasvu edendamise eesmärki.**

Veebipõhise ankeetküsitluse tulemused

Vahehindamise käigus läbiviidud **veebiküsitlusele vastas 478 toetust saanud ettevõtjat**, kellest lõpetas ankeedi täismahus 312 ettevõtet. Toetuse summa alusel arvestades vastas veebiküsitlusele 20,3% toetuse saajatest. Kõige rohkem vastajaid oli metalltoodete tootmise, programmeerimise, konsultatsioonide jms ning arhitekti- ja inseneritegevuste, teimimise ja analüüsi tegevusaladelt. Vastanud ettevõtete peamine tulutoov tegevus oli ülekaalukalt ainult omatooted või teenused.

Oma **hetke majandusseisu** hindasid ettevõtjad keskmiselt **4,8 punktiga** (7 pallisel skaalal). Meetmete lõikes andsid madalaima hinnangu oma majandusseisule innovatsiooniosaku toetuse saajad (keskmiselt 4,4 punkti) ja kõrgeima hinnangu teadus- ja arendustegevuse projektide toetuse saajad (keskmiselt 6 punkti). Oma **konkurentsivõimet** hinnati mõnevõrra kõrgemalt keskmiselt 5,1 punktiga ning samuti hinnati toetuse mõju konkurentsivõimele positiivselt - **84% vastanute** arvates omas toetus ettevõtte konkurentsivõimele.

Veebiküsitluse tulemuste põhjal sisenes **uutele turgudele** 36% toetuse saajatest, kellest omakorda EASi toetuse abiga sisenes uutele turgudele 24% vastajatest. Ekspordi arendamise toetuse saajatest sisenes uutele turgudele 52% vastanutest. Uutele turgudele sisenemine

soodustas ka uute toodete arendamist. Nimelt 80% veebiküsitlusele vastanud toetuse saajatest, kes sisenesid uutele turgudele, arendasid selle tulemusena uue toote.

Üleüldiselt **alustas 81%** veebiküsitlusele vastanud ettevõtjatest hindamisperioodil **tootearendusega** ning nendest enam kui pooled (59% vastajatest) alustasid arendustegevusega esmakordselt. Investeeringuid tootearendusse on kõigi **meetmete lõikes hindamisperioodil teinud 80%** või enam veebiküsitlusele vastanutest. Ligikaudu pooled nendest ettevõtetest on teinud investeeringuid EASi toetuse abil, seejuures oleksid 11% neist olnud võimelised investeeringuid tegema ka EASi abita.

Meetmete lõikes ettevõtete arendustegevust analüüsisid eristuvad teistest TjaA rakendusuuringu toetuse saajad, kellest vaid 20% alustas arendustegevusega esmakordselt, kuid nende hulgas oli oluliselt kõrgem uues valdkonnas arendustegevusega alustamise määr (60% vastajatest). Innovatsiooniosaku toetusmeetme, arendustöötaja kaasamise toetuse tootearenduse ning tootedisaini ja -protsesside suuna ning TjaO toetuse disainijuhtimise suuna toetuse saajatest alustasid arendustegevusega esmakordselt enam kui pool vastajatest (vastavalt 62%, 50% ja 69%).

Veebiküsitluse tulemuste põhjal hindasid toetust saanud ettevõtjad **EASi toetuste mõju** ettevõtte tegevuse arendamisele mõnevõrra kõrgemalt kui ekspordikäibe- ja võimekuse kasvule (mediaanhinnangu põhjal). Keskmised tulemused on mõlemale näitajale võrdsed.

Meetmete lõikes on EASi toetuse olulisust kõige kõrgemalt hinnanud kasvu- ja starditoetuse (keskmine 5,7), tootearenduseks või -disainiks arendustöötaja kaasamise toetuse (keskmine 5,6) ning TjaA rakendusuuringute toetuse (keskmine 5,8) saajad. Seejuures on kõige kõrgem mediaanhinnang lisaks eelnimetatutele toetustele ka tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringute toetuse saajatel.

Tabel 18. Hinnang toetuse olulisusele ettevõtte tegevuse arendamisel (% vastajatest) Meede Keskmine

Meede	Keskmine	Mediaan
Kasvu- ja starditoetus	5,7	6,0
Arendustöötajate kaasamise toetus: tootearendus või tootedisain	5,6	5,5
Arendustöötajate kaasamise toetus: rahvusvaheline turundus	5,2	5,0
Ekspordi arendamise toetus	4,6	5,0
Innovatsiooniosakute toetusmeede	5,0	5,0
Teadmiste ja oskuste arendamise toetus: disainijuhtimine	5,3	5,0
Tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetus	5,5	6,0
Teadus- ja arendustegevuse projektide toetus: rakendusuuringud	5,8	7,0
Tootmiskorralduse parendus	5,3	5,0

Allikas: EASi ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika meetmete vahehindamine (23.02.2017)

Kõige madalamalt on hinnatud ekspordi arendamise toetuse ja innovatsiooniosaku olulisust ettevõtte arengule. Nimetatud meetmetest on TjaA rakendusuuringute toetus ja tööstusettevõtjate tehnoloogia-investeeringute toetus moodustanud protsentuaalselt kõige suurema osa (vastavalt 31% ja 39% kõikidest hindamisperioodil välja makstud toetustest), mis tähendab, et eelarvelisi vahendeid on kasutatud tegevusteks, mis ettevõtete arendamisele ka olulisemat rolli omavad.

Vaatamata toetuse olulisusele ettevõtte tegevuse arendamisel oleks veebiküsitlusele vastanud ettevõtetest **61% toetatud tegevused ellu viinud ka ilma toetuseta**. Samas esineb siinkohal erinevusi veebiküsitluse vastustes toetuse liikide lõikes. Nii oleksid toetatavad tegevused ka ilma toetuseta ellu viinud 86% kasvu- ja starditoetuse saajatest, 63% arendustöötaja kaasamise rahvusvahelise turunduse toetuse saajatest, kõik arendustöötaja kaasamise tootearenduse toetuse saajad, 81% ekspordi arendamise meetme toetuse saajatest ja 48 % innovatsiooniosaku toetuse saajatest. **Intervjuudest aga selgus valdavalt, et ilma toetuseta oleks tegevusi ellu viidud kas väiksemas mahus või pikema ajaperioodi jooksul. Eriti just TjaA toetute saajatel puudusid nende endi hinnangul alternatiivsed finantseerimisvahendid tootearendustegevuste rahastamiseks.**

Toetuse saajate intervjuude tulemused

Alustavate ettevõtete toetusi saanud ettevõtjatel oli toetuse saamise eesmärgiks valdavalt vajalike vahendite, seadmete ja/või põhivara soetamine ning turundustegevuste ellu viimine. Toetuse saajate hinnangul oli nende turupositsioon peale projekti elluviimist valdavalt paranenud. Intervjuude käigus antud hinnangud EASi toetuse mõjule **ettevõtlusega alustamisele ja ettevõtte kasvule** kinnitasid veebiküsitluse positiivseid tulemusi. Alustavate ettevõtete toetused aitasid ettevõtjate sõnul hoogustada ettevõtte arengut ning suurendada efektiivsust ja käivet. Kõik intervjuueeritud ettevõtjad leidsid, et **nad oleksid alustanud ettevõtlusega ka EASi toetuseta**. Küll aga oleksid EASi toetuseta mitmete ettevõtja hinnangul **ettevõtte kasvutempo olnud aeglasem** ning mõnel juhul oleks pidanud tegema ka **järeleandmisi kvaliteedis**.

TjaA toetuse saajad tõid võrreldes teistega välja suuremaid kõrvalekaldeid eesmärkide saavutamises, mis oli enamjaolt tingitud arendusprojektide tulemuste prognoosimise keerukusest. Kõrvalekalded väljendusid üldjuhul oodatust madalamas müügi(expordi-)käibes. Samas mitmete projektide puhul oli toimunud viivitus tulemuste kommertsialiseerimises, mistõttu ei oldud veel projekti lõplikuid tulemusi saavutatud. Sellele vaatamata hinnati TjaA toetusi äärmiselt oluliseks, sest need on võimaldanud ettevõtetel **tulla turule uute toodetega, luua töökohti, suurendada (ekspordi)käivet ning siseneda uutele eksporditurudele**. Kõik TjaA toetuse saajad rõhutasid, et kuna arendustegevus on väga ressursimahukas ning pika tasuvusajaga, siis poleks nad ilma toetuseta saanud tootearendusega tegeleda samas mahus või ajaperioodi jooksul.

Innovatsiooniosaku toetuse saajate intervjuude tulemustel võib toetuse mõju ettevõtete arendustegevusele pidada tagasihoidlikumaks, kui oleks võinud järeldada veebiküsitluse

tulemustest. Nimelt suurendasid küll toetuse saajad projekti järgselt oma **investeeringuid teadus- ja arendustegevusse**, kuid see polnud enamuse hinnangul tingitud EASi toetuse mõjust. Nimelt peeti seoseid pigem kaudseteks või seostati investeeringute suurendamist ettevõtte tavapärase arenguga. üldse.

Ekspordi arendamisele suunatud toetuse saajate hinnangul saavutasid nad projekti eesmärgid täiel määral, kuid messikülastusteks vajalikke ettevalmistusi alahinnati. Ettevõtjate sõnul aitas EASi toetus neil areneda läbi rahalise toe, strateegilise juhtimise kogemuse ja uute kontaktide. Mitterahalisest panusest toodi näiteks välja EASi kontaktisikute tuge. Ekspordi arendamise toetust saanud ettevõtjate intervjuude tulemused erinevad mõnevõrra veebiküsitluse tulemustest. Nimelt hindasid intervjuueeritud ettevõtjad toetuse mõju ekspordi arengule väheseks tulenevalt toetuse väiksest summast. Seevastu rahvusvahelise turunduse arendustöötaja kaasamise toetuse saajate hinnangud olid läbivalt positiivsed.

Tööstusettevõtjatele suunatud toetusi saanud ettevõtted kinnitasid, et projektis seatud eesmärgid said tänu toetusele saavutatud ning mõningal juhul isegi ületatud. Toetuse saajad väärtustasid EASi toetusprojekti tulemusel saadud praktilist kogemust, kontakte, nõustamist ning innustust. Mõned ettevõtted leidsid, et tänu EASile said nad tugeva aluse, mille pinnalt nüüd ise edasi tegutseda ja areneda. EASi toetuste mõju on intervjuude põhjal ilmnunud tööstusettevõttele suunatud toetuste puhul ennekõike **uute seadmete ja masinate kasutuselevõtus, teadmismahukate tegevuste kasvus ning toodete kvaliteedi paranemises**. Need tingimused on aidanud kaasa **ettevõtete tootlikkuse kasvule, turuosa ja ekspordi suurenemisele ning töökohtade loomisele**. EASi toetuse mõju ettevõtetele väljendub ka selles, et kolm intervjuueeritud ettevõtjat ei oleks ilma toetuseta oma projekti ellu viinud. Valdav enamik teistest intervjuueeritud ettevõtetest oleksid projekti ellu viinud, kuid kas väiksemas mahus või pikema ajaperioodi jooksul.

Kokkuvõtteks on stardi- ja kasvutoetuse ja arendustöötaja kaasamise toetuse saajate majandusnäitajad hindamisperiodil teinud läbi kõige kiirema kasvu, mistõttu võib ka nendelt toetustelt eeldada kõige suuremat mõju toetuse saajate arengule. Toetuse saajad ise hindasid veebiküsitluse tulemuste põhjal aga lisaks eelnevalt nimetatud kolmele ettevõtte arendamise seisukohalt väga oluliseks ka TjaA rakendusuuringute toetust. Intervjuude käigus toodi kõikide toetuste kohta välja mitmeid kasutegureid, mis aitasid nende ettevõtetel areneda.

Soovitused poliitikakujundajatele

Soovitused poliitikakujundajatele töötati vahehindamise käigus välja tuginedes ettevõtete majandusnäitajate analüüsi, toetuse saajate veebiküsitluse ja intervjuude tulemustele. Soovituste sõnastamisel on arvesse võetud intervjuude käigus toetuse saajatelt kogutud ettepanekuid toetuste edasiseks rakendamiseks. Soovitused on suunatud ennekõike meetmete rakendamise kvaliteedi ja tulemuslikkuse tõstmisele.

Üldised soovitused:**Pakkuda ettevõtjatele tehnilist nõustamist taotlemisprotsessi ületamiseks**

Üks põhilisi toetuste taotlemisega seotud takistusi seisneb ettevõtjate hinnangul jätkuvalt liigeses bürokraatias, mille tõttu mõningatel juhtudel ettevõtjad on loobunud ka täiendavate toetuste taotlemisest. Kuna taotlemise nõuded ja projekti elluviimisele järgnevat raporteerimise kohustust pole tulenevalt Euroopa Liigu regulatsioonidest võimalik oluliselt vähendada, siis on soovitatav kaaluda ettevõtjatele suurema toe pakkumist taotlemisprotsessi ja projekti elluviimise vältel. See peaks hõlmama ennekõike taotluse koostamise ja esitamise, kuluaruandluse ja sisulise aruandluse tehnilist tuge videopõhiste juhendmaterjalide, infopäevade ja koolituste või ka eraldi administratiivsetel teemadel nõustamise näol.

Suurendada valdkondliku kompetentsi kliendihaldurite ja hindajate seas

Kuigi enamjaolt pidasid intervjueeritud toetuse saajad koostöökogemust EASiga positiivseks, siis mitmete nutika spetsialiseerumise ja kõrgtehnoloogia valdkonna ettevõtete esindajad rõhutasid, et EAS peaks suurendama oma (sh kliendihaldurite ja projektide hindajate) kompetentsi tulevikualdkondades nagu biotehnoloogia, tervisetehnoloogia, keskkonnanahendused, energialahendused ja teistes nutika spetsialiseerumise valdkondades, kuna nii toetuste fookus kui ka ettevõtete projektid liiguvad ühe rohkem selles suunas. Ettevõtjad tundsid, et EAS ei ole neile antud teemadel võrdväärne partner, mis mõjutab taotluse hindamise korrektsust ja koostööd projektide elluviimise käigus.

Parandada sisulist koostööd ettevõtjatega projektide vältel

Mitmed intervjueeritud ettevõtjad tõid välja, et ootavad EASilt tulevikus suuremat rolli partnerina, mitte ainult toetuste rakendusasutusena. Seega on soovitatav lisaks administratiivsete nõuete ja eelarveliste vahendite kasutamise kontrollimisele teha ka sisulist koostööd toetuse saajatega projektide elluviimisel. See tähendab, et EASi kliendihaldurid aitaksid leida lahendusi tekkinud probleemidele, annaksid jooksvalt sisulist tagasisidet nende käekäigule ja ka projekti tulemustele. See tähendab, et kliendihaldur muutuks rohkem ettevõtte mentoriks. Seejuures rõhutasid aga toetuse saajad, et ühel ettevõttel võiks olla üks kontaktisik isegi juhtudel, kui toetust taotletakse erinevatest meetmetest.

Pöörata rohkem tähelepanu väliste nõustajate kaasamisel nende kompetentsile ja töö kvaliteedile

Tootmiskorralduse diagnostika toetuse saajad avaldasid osaliselt rahulolematust diagnostikat läbi viinud välise konsultandi töö kvaliteedi osas, kuid seda peaks käsitlema laiemalt tulenevalt EASi üha aktiivsemast väliste konsultantide kaasamisest ettevõtjatele toe pakkumiseks (nt läbi mentor ja ettevõtjate arenguprogrammi). Seejuures on äärmiselt oluline tagada kvaliteetsete ja kompetentsete nõustajate kaasamine, et pakkuda ettevõtjatele kõrgetasemelist teenust. Rohkem

tuleks kaasata välismaised eksperte ja praktikuid, kes omavad rahvusvahelist kogemust ja spetsiifilisi teadmisi valdkondades, kus neid Eestis veel vajaka jääb.

Vähendada toetatud projektide tühimõju

Paljude ettevõtete jaoks on toetused hädavajalikud oma ettevõtte edasi arendamiseks. Samas jätkuvalt on probleemiks suur toetuse saajate osakaal, kes teeksid oma projekte ka ilma toetuseta. Veebiküsitluse tulemuste põhjal oleks 61% toetuse saajatest viinud oma projekti ellu ka ilma toetuseta. Intervjuude käigus toodi küll välja, et seda oleks tehtud kas pikema ajaperioodi jooksul või väiksemas mahus, kuid vaatamata sellele näitab see jätkuvalt suurt tühimõju riski. Seetõttu on soovitatav leida uusi viise toetuse saajate paremaks valikuks. See tähendaks, et toetuse taotluste hindamisel on soovitatav võtta arvesse ka ettevõtte suutlikust projekti ellu viia ilma toetuseta (sh ettevõtte majandusnäitajaid ja finantsprognose).

Teine võimalus oleks kaaluda suurema eelarvega projektide puhul Soome eeskujul tagasimakstavate toetuste rakendamist, mille pakkus välja ka üks intervjuueeritud TjaA toetuse saaja. See tähendaks, et toetuse saaja maksaks projekti õnnestumise korral (nt kui projekti tulemusel suureneb ka ettevõtte müügitulu) toetuse pikka tagasimaksegraafikuga kas terves mahus või osaliselt tagasi. Seeläbi suureneb nende toetuse saajate osakaal, kes vajavad realselt toetust projekti ellu viimiseks.

Nii toetuse saajate põhjalikuma valiku kui ka tagasimakstava toetuse rakendamise abil oleks võimalik tagada, et eelarvelisi vahendeid kasutatakse nende ettevõtete toetamiseks, kellel projekt kavandatud kujul ilma toetuseta ellu viimata jääks. Seeläbi on võimalik tõsta meetmete rakendamise efektiivsust ja tõhusust.

Soodustada regionaalset tasakaalu toetuste jagamisel

Toetuse saajate seas on ülekaalus Harju ja Tartu maakonna ettevõtted, kes moodustavad kogu toetuse saajatest 62%. See on iseenesest loogiline, sest antud maakondades on ka Eestis kõige suurem ettevõtete koguarv ning maapiirkonna ettevõtetele on suunatud ka Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) ettevõtluse mitmekesistamise toetused³. Teisalt näitavad ettevõtete majandusnäitajate matching analüüsi tulemused, et toetused omavad ka väga olulist positiivset mõju ka teistes maakondades tegutsevatele ettevõtetele, kes tihtipeale demonstreerivad ka suuremat kasvu majandusnäitajates kui Harjumaa ja Tartumaa ettevõtted. Näiteks oli hindamisperioodil müügitulu kasv suurim Järva (157%), Rapla (150%) ja Tartu (147%) ettevõtetel. Võrdlusgrupiga võrreldes kasvas müügitulu lisaks Tartule (23%) kiiremini ka Võru (16%) maakonna ettevõtete ja ekspordimüügitulu Pärnu (15%), Lääne-Viru (13%), Tartu (4%) ja Lääne (4%) maakonna toetuse saajatel. Samuti oli lisandväärtus töötaja kohta kasv võrdlusgrupiga võrdluses suurim hoopiski Raplemaal, Lääne-Virumaal ja Võrumaal (179%, 118% ja 148%). Seega oleks soovitatav kaaluda toetuste jagamisel suurema regionaalse tasakaalu saavutamist ja teistest maakondadest toetuse taotlemise elavdamist. Seejuures on soovitatav jätkuvalt eelistada teadmistemahukamate ja suuremat lisandväärtust loovate projektide toetamist, millest Eesti majandusele tervikuna rohkem kasu loodaks.

Käesoleva vahehindamise raames läbi viidud ettevõtete majandusnäitajate matching analüüsi tulemustest lähtudes on suurimat mõju ettevõtete kasvule omanud alustavatele ettevõtetele suunatud toetused. Seega võib nende meetmete tulevasel rakendamisel eeldada ka jätkuvalt suuremat positiivset mõju toetuse saajate majandusnäitajatele. TjaA-suunalise toetuse mõju majandusnäitajatele on käesoleva vahehindamise tulemustest lähtuvalt pigem vähene, kuid siinkohal tuleb arvesse võtta, et TjaA rakendusuuringu toetuse mõju ei pruugi olla praeguseks täiel määral avaldunud.

Kuigi kliendihaldurite kompetentsi tõstmise ja toetuse saajatega koostöö tugevdamise mõju ettevõtete majandusnäitajatele pole matching analüüsi tulemuste põhjal võimalik konkreetselt hinnata, siis võib nende soovitude ellu rakendamisest siiski oodata positiivset mõju ka ettevõtete majanduslikule arengule. Nimelt saaksid ettevõtted rohkem tuge projektide strateegilisel planeerimisel tänu millele paranevad projektide rakendamise tulemused (sh ärilises mõttes) ja see kajastuks ka toetuse saajate majandusnäitajates.

Ettevõtlusega alustamine: stardi- ja kasvutoetus

Veebiküsitlusele vastanud alustavatele ettevõtetele suunatud toetuste saajad hindasid **toetuse mõju ettevõtlusega alustamiseks 6,2 punktiga** (7-pallisel skaalal) ja mõju **ettevõtte kasvule 5,7 punktiga**. Seega on keskmine hinnang ettevõtte kasvule mõnevõrra madalam kui ettevõtlusega alustamisele, kuid mõlemal juhul kõrgemad kui kõikide toetuse saajate hinnang toetuste olulisusele.

Veebiküsitlusele vastanud stardi- ja kasvutoetuse saajatest lõi **uusi töökohti enam kui pool ettevõtjatest**, kuid 42% vastajates säilitas ka EASi toetuse abil töökohti. Keskmiselt loodi 2,4 uut töökohta ning kokku loodi veebiküsitlusele vastanud alustavate ettevõtete poolt **210 uut töökohta**. Seega on EASi toetuse mõju alustavates ettevõtetes töökohtade säilitamisele ja loomisele märkimisväärne olnud, kuid samas ilmneb, et üle 57% vastaja sõnul on loodud töökohtadest keskmisest madalam palk.

Intervjueritud toetuse saajate hinnangul oli EASi toetusel oluline mõju nende ettevõtte kvaliteedile, kuid ilma toetuseta poleks nende tegevused üldjuhul tegemata jäänud. **Küll aga oleksid EASi toetuseta mitmetel ettevõtetel olnud projekti mahud väiksemad, ettevõtte kasvutempo aeglasem ning mõnel juhul oleks tulnud teha järeleandmisi kvaliteedis.**

Ekspordi arendamine: ekspordi arendamise toetus ja arendustöötaja kaasamise toetus rahvusvaheliseks turunduseks

Ekspordimüügitulu kasv oli toetust saanud ettevõtetel baasaasta ja hindamisaasta tulemuste võrdluse baasil **müügitulu kasvust suurem**. Kui müügitulu kasvas samal perioodil vaid 12%, siis **ekspordimüügitulu kasv moodustas 29%**. Kokku ekspordisid toetust saanud ettevõtted baasaastal 1,4 miljardi euro eest kaupu ja teenuseid ja hindamise aastal **kokku 1,8 miljardi euro eest**. Keskmine ekspordi maht oli hindamisaastal 3,9 miljonit eurot. Kui baasaastal

moodustas eksport keskmisest müügitulust 53%, siis hindamisaastaks oli ekspordi osakaal keskmisest müügitulust kasvanud 62%ni.

Majandusnäitajate analüüsi põhjal kasvas ekspordimüügitulu enim tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetuse ja arendustöötaja kaasamise toetuse saajatel vastavalt 56% ja 85%. Ekspordi arendamise toetuse saajate ekspordimüügitulu kasvas võrreldes baasaastaga 35%. Võrdlusgrupiga võrreldes jäi ekspordimüügitulu kasv alla enamiku toetuste lõikes.

Kui analüüsida toetuste tõhusust ekspordikasvu vastu, siis ilmneb, et **ühe toetuseeuro kohta kasvas ekspordi müügitulu keskmiselt 5,8 eurot**. Võrreldes erineva suurusega ettevõtteid, siis kõige enam kasvas eksport ühe toetuseeuro kohta keskmise suurusega ettevõtetel (14,4 eurot). Mikroettevõtete ekspordi müügitulu kasv ühe toetuseeuro kohta oli 0,55 eurot, väikeettevõtetel 3,7 eurot ning suurettevõtetel 8,1 eurot.

Uutele turgudele sisenes 36% kõigist veebiküsitlusele vastanud ettevõtetest, kellest omakorda EASi toetuse abiga sisenes uutele turgudele 24% vastajatest. Ekspordi arendamise toetuse saajatest sisenes uutele turgudele 52% vastanutest.

EASi toetuse olulisust ettevõtte tegevuse arendamisel hindasid **ekspordi arendamise toetuse saajatest** veebiküsitlusele vastajad keskmiselt **4,6 punktiga**. Kui üldiselt kasvas 44% toetuse saajate veebiküsitluse tulemuste põhjal nende ekspordi müügitulu hinnataval perioodil, siis ekspordi arendamisele suunatud toetuse saajate hinnangud olid oluliselt kõrgemat *ca* 75%-ga. Ekspordi arendamise toetust kasutanud ettevõtjad tõid veebiküsitluse tulemuste põhjal peamiste kasuteguritena kaugematele turgudele, kiirema sisenemise uutele turgudele kui ka parema ettevalmistuse eksporditegevuseks. Toetust saanud projekti ellu viimine tõi ettevõtjatele kõige sagedamini positiivse muutusena kaasa välisriikidesse agentide lisandumise (45% vastajatest) ja ekspordiportfelli laienemise (27% vastajatest).

Tööstusettevõtete arendamine: tootmiskorralduse diagnostika, tootmiskorralduse parenduse ja tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetus

Toetuse olulisust ettevõtte arendamisel hindasid tööstusettevõtjate tehnoloogiainvesteeringute toetust saanud ettevõtted keskmiselt **5,5 punktiga**. Tootmiskorralduse parenduse toetust saanud vastajate hinnang oli mõnevõrra madalam **5,3 punkti**. EASi toetuste mõju on intervjuude põhjal ilmnunud tööstusettevõttele suunatud toetuste puhul ennekõike uute seadmete ja masinate kasutuselevõttus, teadmismahukate tegevuste kasvus ning toodete kvaliteedi paranemises. Need tingimused on aidanud kaasa **ettevõtete tootlikkuse kasvule, turuosa ja ekspordi suurenemisele ning töökohtade loomisele**.

Veebiküsitlusele vastanud **tööstusmeetmest toetuse saajatest löid 69% uusi töökohti** ning 31% säilitasid olemasolevaid töökohti. Erinevatest meetmetest toetust saanud ettevõtjatest löid keskmiselt ühe ettevõtte kohta kõige rohkem töökohti tööstusettevõtjate tehnoloogiainvesteeringu toetuse saajad (21,3 uut töökohta). Majandusnäitajate analüüsi põhjal olid tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringute toetuse saajad kolmandal kohal loodud töökohtade arvu suuremise (24%) poolest võrreldes baas- ja hindamisaasta tulemusi. Samas võrdlusgrupi näitajale jäi see number alla.

Samuti hindasid veebiküsitlusele vastanud toetuse saajad kõrgelt toetuse mõju ekspordivõime ja -käibe kasvule (keskmiselt 5,6 punktiga) ja tootlikkusele (tööstusettevõtjate

tehnoloogiainvesteeringu saajad keskmiselt 5,7 punktiga). Ka intervjuudel kinnitasid tööstusettevõtjate tehnoloogiainvesteeringu toetuse saajad, et antud toetus aitas kaasa ettevõtte tootlikkuse kasvule, sest ettevõtted said nii parandada toodete kvaliteeti kui ka tõsta tootmiskahte.

Enamik tootmiskorralduse diagnostika toetust saanud ettevõtetest ei mäletanud konkreetselt sellega saadud nõustamisteenust või hindasid selle mõju väikseks, mistõttu ei olnud ka valmi osalema küsitluses. Samas küsitluses osalenud ettevõtjad leidsid, et ka tootmiskorralduse diagnostika ja nõustamine ning sellest tingitud muutused ettevõttes aitasid positiivselt kaasa ettevõtte tootlikkusele.

Panus teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni (TajaI edendamisele suunatud toetused)

Kõikidest veebiküsitlusele vastanud **toetuse saajatest alustas 81%** (261 vastajat) hindamisperioodil **tootearendusega**. Enam kui pooled (59% vastajatest) alustasid arendustegevusega esmakordselt ning ligikaudu neljandik (22% vastajatest) alustas täiesti uues valdkonnas. Meetmete lõikes ettevõtete arendustegevust analüüsid eristuvad teistest meetmetest kõige suuremal määral TjaA rakendusüriku toetuse saajad, kellest vaid 20% alustas arendustegevusega esmakordselt. Samas oli TjaA rakendusüriku toetuse saajate hulgas teistest oluliselt kõrgem uues valdkonnas arendustegevusega alustamise määr (60% vastajatest). Innovatsiooniosaku toetusmeetme, arendustöötaja kaasamise toetuse tootearenduse ning tootedisaini ja -protsesside suuna ning TjaAO toetuse disainijuhtimise suuna toetuse saajatest alustasid arendustegevusega esmakordselt enam kui pool vastajatest (vastavalt 62%, 50% ja 69%).

Investeeringuid tootearendusse on kõigi **meetmete lõikes hindamisperioodil teinud 80%** või enam veebiküsitlusele vastanutest. Ligikaudu pooled nendest ettevõtetest on teinud investeeringuid EASi toetuse abil, seejuures oleksid 11% neist olnud võimelised investeeringuid tegema ka EASi abita. **Uue innovaatilise tootega on turule tulnud enam kui pooled** kõikidest veebiküsitlusele vastanud toetuse saajatest (kõikide toetuskeemide üleselt), kellest omakorda 20% tulid uue tootega turule EASi toetuse abita. Vastanutest 12% kasutasid küll EASi toetuse abi, kuid nende hinnangul oleksid nad olnud võimelised uue tootega turule tulema ka EASi toetuse abita.

Innovatsioonipartneritega koostöö tulemuslikkust hindasid innovatsiooniosakust toetuse saajad keskmiselt 5,2 punktiga. Üle poole veebiküsitlusele vastanud innovatsiooniosaku toetuse saajatest jätkasid peale projekti lõppu innovatsioonipartneriga koostööd. Seejuures jätkus koostöö suurel määral 17% vastanud ettevõtetest. Vähesel määral jätkus koostöö 48% vastanutest. Samas erines see tulemus mõningal määral toetuse saajatega ja teenuseosutajatega läbi viidud intervjuude tulemustest, mille põhjal koostöö jätkus pigem vähemal juhudel.

EAS omategevuste vahehindamine

Ettevõtluse suunas viis Ernst & Young Baltic AS 2015. a EASi tellimusel aprillist kuni septembrini läbi [EASi omategevuste vahehindamise](#). **Uuringu eesmärgiks oli anda hinnang EASi ekspordi- ja ettevõtlussuunalistele omategevustele, sh nende tõhususele ja mõjule**

EASi klientide arengule, ning esitada soovitud EASi tegevuste edasiseks kujundamiseks.

Vahehindamisega olid hõlmatud järgmised perioodil 2012-2014 elluviidud programmilised tegevused: disainibuldooser, ajujaht, alustava ettevõtja baaskoolitus, ärimentorprogramm, väikeettevõtja arenguprogramm, tööstusjuhi strateegiakool, ärimudeli praktikum, tootearenduse meistriklass, ühisstendid, kontaktreisid, ekspordibuldooserid, koolitused, ekspordipartneri otsingu teenus. Vahehindamise raames anti hinnangud nii EASi omategevustele tervikuna kui ka eraldi konkreetsete tegevuste lõikes.

Enamik (80%) EASi omategevustes osalenutest leiavad, et EASi tegevused tervikuna on mõjutanud nende (ettevõtte) arengut positiivselt, kusjuures peaaegu pooled kasutajatest (43%) peavad seda mõju pigem suureks või väga suureks. Hindamisest selgus, et mitut erineva teenust või toetust saanud kliendid peavad EASi tegevuse mõju nende arengule suuremaks kui vaid ühes tegevuses osalenud, kusjuures mida rohkemates tegevustes ettevõtte on osalenud, seda tugevamaks hinnati EASi mõju ettevõtte arengule. Teisalt osalesid enamik ettevõtteid (88%) ainult ühte tüüpi omategevuses ning vaid veidi üle kümnendiku osalejatest kombineerisid omavahel erinevaid omategevusi.

Ligikaudu kaks kolmandikku ettevõtlussuunalistes tegevustes osalenutes leidsid, et EASi omategevused on kasvatanud teadmisi ja oskusi nende ettevõttes. Ekspordisuunaliste tegevuste puhul hinnati kõige kõrgemalt ettevõtte konkurentsivõime paranemist (55% vastanutest arvas, et EASi tegevused omasid selles osas mõju). Pärast EAS-i tegevuses osalemist loodi hinnanguliselt ligikaudu 500 uut ettevõtet, sh umbes 450 ettevõtet baaskoolitusel osalejate poolt. Loodud ettevõtete hulgas on ligikaudu 100 heas (või väga heas) majanduslikus seisus ning umbes 200 keskmises seisus olevat ettevõtet (vastavalt 21% ja 41% loodud ettevõtetest). Kõikide omategevuste puhul hindasid kas kõik või suurem enamik osalejaid, et tegemist oli vajalike tegevustega. Selgub, et ettevõtlustegevused said üldiselt mõnevõrra kõrgemaid hinnanguid kui ekspordisuunalised tegevused. Omategevusi eraldi analüüsidis tõuseb kõrgemate hinnangute poolest teiste seast selgelt esile ärimentorprogramm, mida hinnati osalejate poolt võrreldes teiste tegevustega kõige vajalikumaks, kasulikumaks ja mõjusamaks. Lisaks oli ärimentorprogrammi üldine rahuloluhinnang ja soovitusindeks kõigi tegevuste lõikes kõrgeim ja läbivalt kõrgelt hinnati programmi ka kõigi ülejäänud rahuloluaspektide lõikes.

Kõige madalamaid hinnanguid andsid osalejad kontaktreisidele, mida peeti kõige vähem kasulikuks, väga vähe mõjusaks ja mis sai kõige madalamaid hinnanguid kõikide uuritud rahuloluaspektide lõikes. Soovitusena ja arenguvajadustena toodi uuringu tulemustel välja järgmist:

- vajadus luua selge loogika tegevuste ja toetuste vahel liikumiseks;
- vajadus tõsta omategevustes saadud teadmiste praktilist rakendatavust;
- vajadus pakkuda ettevõtetele suuremat sisulist tuge – nõustamiskompetentsi;
- vajadus soodustada ettevõtete omavaheliste koostöövõrgustike ja kvaliteetsete kontaktide loomist;
- vajadus parandada ekspordisuunaliste tegevuste sisulist ettevalmistust.

Lisaks viis Ernst & Young Baltic AS MKMi tellimusel läbi [Eesti eksportööride konkurentsivõime uuringu](#). Selle eesmärgiks oli selgitada välja Eesti eksportööride konkurentsivõimet toetavad ja ekspordit pidurdavad tegurid, samuti ettevõtete ekspordialased tulevikuplaanid.

Analüüsi tulemuste põhjal töötati välja soovitud tegevuste osas, mis aitaksid kaasa Eesti ettevõtete ekspordi konkurentsivõime kasvule. Peamiste järeldustena saab öelda, et Eesti

ettevõtete ekspordi sihtriikide valik on turvaline – peamiselt domineerivad ekspordi sihtriikide seas Balti riigid ja Skandinaaviamaad. Tulevikuplaanid ekspordi valdkonnas on pigem tagasihoidlikud ja sageli puuduvad üldse. Ligikaudu 70% uuringus osalenud ettevõtetest plaanivad järgmisel viiel aastal jätkata praegustel sihtturgudel turuosa laiendades. Umbes pooled uuringus osalenud ettevõtetest (52% vastanutest) plaanivad laieneda uutele turgudele. Ülekaalus on lõpptoodete ja teenuste pakkujad (46%), allhankijad on vähemuses. Olulisimaks konkurentsieeliseks peavad eksportöörid oma toodete ja teenuste kvaliteeti, mitte madalat omahinda. Kui enamik ettevõteteid peavad eksportööride omavahelist koostööd vajalikuks, siis vaid kolmandik on ka ise ekspordialast koostööd teinud. Peamise takistusena nähakse tugevat konkurentsi ja nõudluse ebastabiilsust. Lisaks tunnevad ettevõtted, et on nappus investeringute finantseerimiseks vajalikest rahalistest vahenditest, valitseb kvalifitseeritud tööjõu puudus ning ettevõtted vajavad tuge müügi- ja turundusalases tegevuses välisturgudel.

Soovitustena riigi ja tugiorganisatsioonide koostöös tuleks teha järgmist:

- tõsta ekspordialast teadlikkust läbi erinevate koolituste;
- sihtriikide ühiskülastused ja kontaktreisid koos riigi esindajatega;
- müügiüritused jaekettides;
- erialamesside külastused;
- välismaiste müügijuhtide ja ekspertide palkamise julgustamine;
- teha innovaatilisi ümberõppeprogramme.

6 TEAVITAMINE JA KOMMUNIKATSIOON

Käesolevas peatükis antakse ülevaade EL struktuuritoetuste rakendamisega seotud teavitamis- ja kommunikatsioonitegevustest (sh avaldatud pressiteated, artiklid, ametlikud teated, korraldatud infoseminarid). Välja tuuakse silmapaistvaimad näited ja parimad praktikad läbiviidud üritustest ning antakse hinnang kogu teavitamis- ja kommunikatsioonitegevuse edukusele.

6.1 Ülevaade tegevusest ja parimad näited

MKMis oli teavitamisel suurem rõhk perioodi alguses: 2009. a jaanuari lõpust alustas tegevust SV rakendamist MKMIs kajastav blogi Toetustasku (<http://toetustasku.blogspot.com>), mida aasta jooksul ka korduvalt arendati. Blogisse lisati kohustuste-väljamaksete graafik, kust sai reaajas jälgida MKMi suundades kinnitatud projektide mahtu ning tehtud väljamakseid eelarveaasta ning perioodi lõikes.

2009. a maikuu ilmus maakonnalehtede vahel ning Eesti Päevalehe ja Delovõje Novosti online versioonis struktuurivahendid toetatud projekte tutvustav vaheleht „Tee hea mõte teoks“ (vaid MKMi valdkondi kajastav vaheleht) ning aasta teises pooles „Eesti Areng“ (kõik struktuurifondide valdkonnad).

2009. juunis valmisid ettevõtlustoetusi reklaamivad klipid. Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime suunast kajastati Innovatsiooniosakute- ning Eksporditurunduse meetmeid. Samuti valmis üks EASi üldiselt reklaamiv vaheklipp. Vaheklippe esitati blogis ning ettevõtlusnädala raames toimunud teabemessil Ettevõtja Eesti.

2009. a lõpus esitleti toetust saanud projekte ETV argipäeva hommikusel saatesarjas „Terevisioon“. Kaks kolmest MKMi valdkonna projektist kajastas „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime suuna“ edulugusid.

2010. a korraldas MKM maakondlike ajalehtede ajakirjanikele ühepäevase struktuurifondide teemalise infoseminari. Eraldi maakondlike ajakirjanike seminar oli vajalik selleks, et anda meeldetuletavalt maakonna ajakirjanikele terviklik ülevaade struktuurifondide eesmärkidest, toetatavatest valdkondadest ning teavitustöö olulisusest struktuurifondidega seoses. Seminaril osalesid kuue maakonna ajakirjanikud.

2010. a kevadel näidati ETV hommikuprogrammis viiel nädalal järjest viis erinevat toetust saanud ettevõtte edulugu. Lisaks laeti videod ülesse YouTube keskkonda ning kajastati osaliselt ka MKMi blogis Toetustasku.

2010. a suvel organiseeris MKM koos KA ning teiste juhtministeeriumitega üleriigilise eurotoetust saanud projekte tutvustava kampaania, mis hõlmas lisaks MARKile ka IARK ning EARK alla kuuluvaid valdkondi. Kampaaniasse oli kaasatud kolm raadiokanalit (Elmar, Uuno ja Kuku), Eesti populaarseim uudisteportaal Postimees.ee ning sotsiaalmeedia (blogi Toetustasku, Facebook). Kampaania käigus tuli osalejatel teha endast pilt struktuurifondide logo kõrval ning laadida see üles Postimehe pildikeskkonda. Kampaaniat reklaamiti veebibännerite ja radioreklaamidega ning kaks korda nädalas räägiti kampaaniast otse-eeetris). Kokku laeti veebikeskkonda üles 2229 pilti 348 erineva kasutaja poolt. Kampaania edukust silmas pidades võib seda pidada 2010. a. kõige olulisemaks teavitusürituseks.

2011. a jätkas MKM blogi Toetustasku kasutamist uudiste ja kokkuvõtete edastamiseks ning läbi kommentaaride blogi külastajatega suhtlemiseks. 2011. a oli Toetustasku blogil kokku 3 898 unikaalset külastajat, sh uute külastajate osakaal 2010. a võrreldes oli 72,9%. Kokku ilmus ettevõtluse teemadel 12 blogipostitust. Blogi lugejaskond oli eelmise aastaga võrreldes mõnevõrra langenud, mistõttu oli 2012. a plaanis uuendada blogi formaati.

Tulenevalt avaliku arvamuse uuringust on teadlikkus eurotoetuste saamise kohta kõige madalam venekeelse, madalama sissetuleku ja Virumaa elanike hulgas. Seetõttu avaldati seeria artikleid kohalikus tasuta venekeelses ajalehes Severnoje Poberezje Ekstra, mida levitatakse umbes 60 000 venekeelse lugeja postkastis Ida- ja Lääne-Virumaal. Kokku ilmus 15 artiklit turismi, ekspordi ja tootearenduse teemal.

Koostöös teiste ministriumitega täiendati www.struktuurifondid.ee tekste, sh koguti edulugusid erinevatest valdkondadest. Samuti osaleti teist aastat järjest Euroopa Komisjoni Eesti Esinduse poolt korraldataval Euroopa Päeval struktuurifondide teemaliste mängude ja auhindadega.

Perioodi lõpus 2015. ja 2016. a korraldas MKM koos KA ja teiste juhtministriumidega laiemale publikule „[EL finantsperioodi 2007-2013 sulgemisürituse](#)“ kus osalesid rahandusminister, ettevõtlusminister ja keskkonnaminister. Üritus toimus 27.01.2016 Tallinnas, kus osales ca 70 külalist ja kogu üritust kajastati ka otse Postimehe veebilehel. Koos üritusega ilmus ka lõppenud perioodi erinevatest projektidest Postimehe vahel vaheleht.

EASis kasutati teavitamise ja kommunikatsiooni osas peamiselt kolme meetodit, milleks oli info edastamine meediakanalites, sh. internetis, teavitusürituste korraldamine ja kitsale sihtrühmale suunatud info edastamine otsepostituse teel. Teavitusüritused õigustasid end mikroettevõtetele ja alustavatele ettevõtetele suunatud meetmete tutvustamisel, samuti väga spetsiifilise valdkonnaga seotud ettevõtete kaasamisel. Väiksem oli mõju üleriigilistes meediakanalites reklaamide avaldamisel. Samas toimus ka hästi läbi EASi infokirja olulise teabe edastamine EASi teenustest huvitatud ettevõtetele. Kõige paremini toimivaks lahenduseks osutus siiski piiratud valdkonna osas kitsale sihtrühmale suunatud perioodiline otsepostitus.

KredExi teavitamisega seotud info asub <http://www.kredex.ee/kredexist/uudised/>, kus läbi aastate on kajastatud erinevate projektide, eriti stardilaenu võtnud ettevõtete infot. Lisaks **uudse tegevusena teavituse valdkonnas saab välja tuua, et 2015. a toimusid kaheksas maakonnas üle Eesti KredExi karjääriretked**, mis pälvis ka ajakirjanduses rohket kajastust. Karjääriretkede korraldamise eesmärk oli tutvustada noortele kohalikke tööandjaid, kes on oma tegevuse rahastamiseks kasutanud KredExi laenukaendust. Soovisime projektiga toetada noorte ettevõtlikku eluhoiakut ja avardada nende teadmisi karjäärivõimalustest enda kodumaakonnas.

Karjääriretkedest võtsid osa 9.-12. klasside õpilased. Retkele saamiseks pidid klassid esitama sooviavalduse koos põhjendusega, miks just nemad peaksid retkele saama. KredEx valis laekunud 36 avaldusest põhjalikkuse ja sisukuse alusel välja ühe klassi igast maakonnast. Retkedest võtsid osa õpilased järgmistest koolidest: Rannu Kool, Kalmetu Põhikool, Aravete Keskkool, Surju Põhikool, Kuressaare Vanalinna Kool, Paldiski Põhikool, Lüganuse Keskkool ja Vinni-Pajusti Gümnaasium.

Karjääriretked toimusid Harjumaal, Ida-Virumaal, Järvamaal, Lääne-Virumaal, Pärnumaal, Raplamaal, Saaremaal ja Tartumaal. Projektis osales üle 30 ettevõtte, sh Cleveron, Lasita Maja, Pajo Trükikoda, Sillamäe Sadam, ZeroTurnaround.

Õpilaste ja ettevõtjate tagasiside projektile oli väga positiivne.

Tabel 19. Teavitus- ja kommunikatsioonitegevused perioodil 01.01.2007- 31.12.2015.

Tegevus	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Kokku
Teavitusüritused	4	37	17	33	4	75	47	77	14	308
Pressiteated	1	6	6	41	77	68	81	48	44	372
Ametlikud teated	0	9	1	1	2	7	27	32	9	88
Artiklid	1	31	198	365	48	63	210	50	73	1039
Trükimaterjalid	1	11	16	43	0	10	15	15	17	128
Internet	0	1	2	14	3	6	10	10	40	86
Kampaaniad/ Projektid	0	0	3	37	1	0	1	2	6	50
Uuringud jm	0	0	1	1	0	4	4	2	5	17

Allikas: prioriteetsete suundade aruanded, 07.07.2016

T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suuna näited:

- 2015. a korraldas RÜ TSidele viis projektide lõpetamisega seotud infopäeva. Infopäevad toimusid Tallinnas ja Tartus 14. ja 15. jaanuaril, 11. ja 12. märtsil ning eraldi TTÜle 30. aprillil. Teemadeks olid puhkuse inventuurid, raamatupidamise väljavõtted, dokumentide säilitamine, viimase makse tegemise eeldused, varade säilitamine, järelevalve ja järelkontrollid, teavitusnõuded ning TSi muud kohustused projektide lõppemisel. Lisaks infopäevadele toimusid ka suuremate TSide juures kohtumised juhtkondade tasandil, et kokku leppida perioodi eduka lõpetamise tingimustes (neli kohtumist aprillis-mais).
- 14. aprillil korraldas RÜ suurematele toetusesaajatele Tartus riigihangete teemalise seminari, teemadeks RÜ kontroll-lehe tutvustus, raamlepingud ja tagasimaksete määrus.
- 27. novembril toimus RÜ korraldatud perioodi 2007-2013 lõpusündmus, kuhu olid kutsutud kõik TSide asutused. Tehti kokkuvõtteid ning tänati partnereid koostöö eest. Samuti eksponeeriti fotosid elluviidud projektidest.
- 26. novembril ilmus üle-eestilise päevalehe Postimees vahel erileht „Eesti targaks“ (tiraaž 45 000). Tegemist oli struktuurivahendite perioodi 2007-2013 kokkuvõttega, mis kajastas arvulisi saavutusi, fotosid ja lühikirjeldusi edukamatest projektidest, intervjuusid projektide elluviijatega ning sissevaadet uude perioodi.
- 2015. a mais tehti kokkuvõtlik ülevaade 2014. a tulemuste kohta Archimedese aastaraamatus. Aastaraamatut levitati TSidele hulgas ning Interneti vahendusel.
- 2015. a juunis viidi TSide seas läbi online rahulolu-uuring, millega küsiti tagasisidet RÜ tööle. Vastas üle 50 inimese ning tagasiside oli väärtuslik RÜ tegevuste veelgi efektiivsemaks muutmisel.

RÜ kommunikatsioonitegevused olid 2015. a suunatud TSidele, et anda neile asjakohast informatsiooni projektide lõpetamisega seotud teemadel. Koostati suuniseid ja juhendeid, ülevaateid projektide hetkeseisudest, korraldati kohtumisi ja infopäevi. Ajakohastati RÜ veebilehte ning hoiti informatsioon „Toetuse saajale“ rubriigi all värskel. Kokkuvõtvalt võib öelda, et 2015. a oli suhtlus RÜ ja TSidele vahel väga tihe ning RÜ tegi enda poolt kõik, et olla TSidele alati kättesaadav ja abistav.

Transpordi suundades:

MNT: Rahastamisperioodi 2007-2013 eelviimasel aastal ehk 2014. a oli võrreldes eelmiste aastatega MNT poolt Euroopa Ühtekuuluvusfondi rahade toel ehitatavate objektide arv vähenenud ja sellest tulenevalt ka teavitamise maht. Ehitustööd käisid vaid E20 Tallinna–Narva maantee Vão–Maardu teelõigu ehituse „pirita sildadel“ ning „Kroodi sõlmes“.

TJA: Veeteede valdkonnas sai meediakajastuse osaliseks soetatavate laevade „Kihnu Virve“ ja „Ormsö“ liinile tulek. Raudteede ja veeremi osas kajastati jätkuvalt enim uute elektrirongide kasutuselevõtuga seonduvat – reisijate teenindamist tihenunud sõidugraafikute alusel ja seoses? kasvava reisijate mahuga.

Tehnilise abi raames viidi perioodi 2007-2013 vältel KA, RA ja RÜ koostöös läbi uuendatud **kodulehe** www.struktuurifondid.ee lansseerimiskampaania. Kampaania oli suunatud värskendatud sisu ja välimusega kodulehe tuntuse tõstmisele ning uute külastajate leidmisele. Sisu tõlgiti ka inglise ja vene keelde vastavale keelele kohandatult. Kodulehe visuaalse ja tehnilise kvaliteedi parendusvõimaluste leidmiseks viidi läbi veebiaudit.

Iga-aastaselt toimus **avaliku arvamuse uuring**, millega selgitati välja Eesti elanike teadlikkuse tase EL struktuuritoetusest. Alates 2011. a on see näitaja olnud kasvutrendis ning 2015. a oli avalikkuse teadlikkus 90% ehk poole kõrgem perioodi seatud eesmärgist. Enamus vastanutest teadis, et eurotoetust saavad teed, raudteed, sadamad ja põllumajandus, aga ka regionaalareng ja keskkonnahoid ning ettevõtlus ja innovatsioon. Uuringu tulemustest teavitati ka maakonnalehtedes, kus ilmus artikkel eurotoetuste avaliku arvamuse uuringu tulemustest.

Uuringute aruanded on leitavad <http://www.struktuurifondid.ee/avaliku-arvamuse-uuringud/>.

Euroopa Päeva tähistamine on traditsiooniline suuremõtmeline teavitussündmus (Major Event) alates 2011. a. KA tutvustas koostöös RAde ja RÜdega eelnevate perioodide tulemusi. Eesti boksis lahendasid huvilised viktoriine, sh nii eesti- kui? venekeelset ning uudsenähtena sai lahendada viktoriini ka demorakenduse abil tahvelarvutist. Täiendava nähtavuse andsid pealaval toimunud peaaahhindade loosimised ja intervjuud, mida kandis üle Postimehe veebiväljaanne. Lisaks võttis KA vahetult enne Euroopa Päeva toimumist 2014. a kasutusele kolm aastat jõude seisnud eurotoetuse Facebooki fännilehe, kus KA korraldas samasisulise viktoriini kui Vabaduse väljakul toimunud Euroopa Päeval.

2014. a võeti peamiste KA kommunikatsioonitegevustena fookusesse perioodi 2014–2020 planeerimine, aga ka kokkuvõtteid senitehtust.

Lisaks pressiteadetele toimusid ka **teavitusüritused**, kus partneritele tutvustati infoseminaril perioodi 2014–2020 partnerluslepet ja rakenduskava kohalikele omavalitsustele, vabatahtlastele, erialaorganisatsioonidele ja teistele osapooltele.

Täiendavalt võeti kommunikatsioonikanalina fookusesse ka sotsiaalmeedia ning 2014. a korraldati sotsiaalmeediakampaania koostöös EASi ja TSidega. Eesmärk oli tutvustada häid projektide näiteid ning seeläbi kasvatada eurotoetuse Facebooki lehe fännibaasi. Tulemusena sai leht 555 uut fänni, kokku nägi kampaaniat üle 170 000 inimese, mis oli väikese eelarve (700 €) juures väga hea tulemus.

2015. a jätkus perioodi 2014–2020 tutvustamine, keskendudes sealjuures ka varasemal perioodil tehtule. Palju tegeleti ka eurotoetuste n-ö maine kujundamisega ehk selgitati üldiselt erinevate meediakanalite läbi eurotoetuste sisu ning nende jagunemist, prioriteete.

2015. a toimus eurotoetuste suurem teavituskampaania, kus tutvustati perioodil 2014-2020 toetavaid valdkondi ja tegevusi. Kommunikatsioonikanalite kaasatus oli suur: Äripäev online, Postimehe keskkonnad, Skype (bännerreklaam); Postimees, Äripäev, EL, Eesti Ekspres (printreklaam); Facebook <https://www.facebook.com/pages/Eurotoetus/196244587084996>; Google (otsingureklaam); veebirakendus <http://www.eurotoetus.ee/>; mobiilirakendus <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.curlify.eurotoetus&hl=en> ja ETV „Terevisioon“ http://etv.err.ee/v/meelelahutus/terevisioon/terevisiooni_lood/d29e45d4-9b8d-420c-b4de-8c54a9407d9c

Samuti toimus seitsmes maakonnakeskuses üle Eesti (Tallinn, Tartu, Võru, Haapsalu, Jõhvi, Rakvere, Pärnu) **eurotoetuse infotuur**, et tutvustada perioodi 2014-2020 tegevusi. Infotuuri korraldust võib hinnata väga heaks, sest infotuuri tagasisidest peegeldus, et 76% infotuuril osalejatest said vajalikku teavet uue toetusperioodi kohta ja 82% teab nüüd paremini, kust saada lisateavet. Infotuuril osales üle 1000 inimese ning seda kajastati laialdaselt ka erinevates meediakanalites.

Kampaania käigus keskenduti ka viimase 10 aasta europrojektide tutvustamisele, kuid meediakajastust said pigem keskkonna- ja transpordiprojektid. Seoses infotuuri kampaania korraldamisega kasvas erinevate materjalide kasutamine nii sotsiaalmeedias kui koduleheküljel (infotuuridel kasutatud materjalid, ülevaated toimunud konverentsidest jne). Seda näitab ka kodulehekülje külastusstatistika, mis veebruaris 2015.a oli ca 47 000, kuid tavapäraselt jääb see kuus 30 000 külastuse juurde. Samuti sotsiaalmeedias kasvas eurotoetused lehe jälgijate arv veebruari kuus ca 500 inimese võrra.

2015. a saatis KA aasta jooksul välja 11 **pressiteadet**. Nendest kaheksa puudutasid 2014-2020 perioodi infotuuri ja selle tulemusi. Kaks pressiteadet kajastasid 2007-2013 perioodi, millest üks eurotoetuste mõju regionaalsel tasemel ning teine eurotoetuste väärsti mõistmist, müüte. Üks pressiteade kajastas 2015. aasta avaliku arvamuse uuringut eurotoetustest, mis tõi välja pealised faktid sellest, kui palju Eesti inimesed eurotoetuste temaatikast teavad.

Lisaks ilmus 2015. a ka artikkel, mis puudutas 2007-2013 perioodi ja eurotoetuste vaeleusaamu. Artikli eesmärk oli tekkinud vaeleusaamad ümber lükata ja neid põhjendada. Artikkel ilmus RMI blogis ning seda kajastati ka eurotoetuste meediakanalites (sotsiaalmeedia, koduleheküljel).

6.2 Hinnang teavitamisele

Üldine hinnang teavitustegevustele on väga hea, sest hoolimata 2007–2013 eelarveperioodiks seatud horisontaalsete eesmärkide sihttasemetest saavutamise juba 2008. a, panustati aktiivselt teavitustegevustele erinevates infokanalites kogu perioodi vältel edukalt.

7 PRIORITEETSETE SUUNDADE ELLUVIIMINE

Rakenduskava jaguneb seitsmeks prioriteetseks suunaks. Rakenduskava eesmärgid ja indikaatorid on seatud prioriteetsete suundade lõikes.

Järgnevat alapeatükkides kajastatakse rakenduskava elluviimist prioriteetsete suundade kaupa. Välja tuuakse seatud eesmärkide täitmine, võttes arvesse nii indikaatorite täitmist kui ka suuna finantstulemusi (väljamaksed, projektidega kaetus) ja lisatud on edulood.

7.1 Rakendamine prioriteetses suunas 1 „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime“

Prioriteese suuna RA on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi MKM) ning RÜks on SA KredEx (edaspidi KredEx) ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (edaspidi EAS). Antud suund on üks MARK seitsmest prioriteetsest suunast ja moodustab oma eelarvega (424 991 537 eurot) 29% selle rakenduskava ühenduse eelarvest. Prioriteetsete suundade vaheliste tõstete 10% paindlikkuse reeglit arvestades suurendati ettevõtluse suuna eelarveliste vahendite mahtu TjaA ja kõrghariduse infrastruktuuri suuna arvelt. Prioriteetne suund jagunes 30 meetmeks, millest üheksa olid programmid. Perioodi lõpuks suleti kõik meetmed peale kahe finantsinstrumendi, mille rakendamine jätkus 2016. a vastavalt Euroopa Komisjoni juhendi nr 2771 punktis 3.6 toodule.

Tabel 20. Prioriteetse suuna „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime“ meetmed

Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse kinnitamise aeg	Meetme sulgemise aeg	Meetme eelarve ühenduse osalus ⁶⁰
EASi meetmed				
Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamise programm	Programm	29.11.2007	2015.a	25 524 085
Ühisturunduse toetus	Avatud taotlemine	01.08.2008	2013.a	376 826
Välismessitoetus	Avatud taotlemine	03.08.2008	2014.a	2 394 654
Tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetus	Avatud taotlemine	15.06.2008	2012.a	56 160 243
Turismitoodete arendamise toetamine	Avatud taotlemine	29.08.2008	2013.a	11 009 175
Turismitoodete arendamise väikeprojektide toetamine	Avatud taotlemine	29.08.2008	2010.a	5 215 439
Klastrite arendamise toetus	Avatud taotlemine	24.08.2008	2015.a	9 979 664
Ettevõtlusinkubatsiooni programm	Programm	30.03.2009	2015.a	2 606 905
Innovatsiooniosakute toetusmeede	Avatud taotlemine	07.02.2009	2015.a	8 569 020
Turismiinfo jaotuskanalite toetamine	Avatud taotlemine	22.03.2009	2015.a	1 687 989
Turismiinfosüsteemide arendamise programm	Programm	29.11.2007	2015.a	5 417 271
Katse- ja pooltööstuslike laborite infrastruktuuri investeeringute toetamine	Avatud taotlemine	16.07.2009	2015.a	2 254 643

⁶⁰ Siin ja edaspidi eelarved eurodes

Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse kinnitamise aeg	Meetme sulgemise aeg	Meetme eelarve ühenduse osalus ⁶⁰
Loomemajanduse tugistruktuuride toetus	Avatud taotlemine	24.08.2009	2015.a	6 701 360
Rahvusvaheliste ürituste ja konverentside toetamine	Avatud taotlemine	02.11.2009	2014.a	3 139 915
Riiklike turundusürituste programm	Programm	07.10.2009	2015.a	10 410 721
Ekspordi arendamise toetus	Avatud taotlemine	22.10.2010	2015.a	11 743 990
Kõrge potentsiaaliga innovaatiliste ettevõtete arendamise programm „Start-up Eesti“	Programm	23.02.2011	2015.a	2 280 322
Eksporditurunduse toetus	Avatud taotlemine	17.02.2008	2015. a	15 368 604
Ettevõtja turismiturunduse toetamine	Avatud taotlemine	23.05.2008	2014.a	1 356 874
Avaliku ja kolmanda sektori turismi turundustegevuste toetamine	Avatud taotlemine	23.05.2008	2015.a	2 731 396
Teadus- ja arendustegevuse projektide toetamine	Avatud taotlemine	25.05.2008	2015.a	52 882 273
Teadmiste- ja tehnoloogiasiirde baasfinantseerimise toetamine	Avatud taotlemine	08.06.2008	2015.a	5 392 040
Tehnoloogia arenduskeskuste toetamine	Avatud taotlemine	29.06.2008	2015.a	56 469 069
Tööstus- ja teenindusettevõtja investeeingu toetus	Avatud taotlemine	22.10.2012	2015.a	20 714 370
Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeetme	Avatud taotlemine	15.12.2013	2015.a	829 621
Väikesadamate võrgustiku arendamine	Avatud taotlemine	08.09.2014	2015.a	2 857 299
KredExi meetmed				
Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendav tugiprogramm (<i>tugipakett</i>)	Programm	02.04.2009	2011.a	42 862 722
Riiklik ekspordi krediidikindlustuse programm	Programm	07.10.2010	2011.a	12 782 330
Allutatud laenu programm	Programm	13.04.2011	2016. a	17 344 224
Ettevõtjate laenu riiklike tagatiste ja kapitalilaenu programm	Programm	31.01.2008	2016.a	27 928 495
Kokku				424 991 537

Allikas: MKM, meetmete koondtabel, 07.01.2017

7.1.1 Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs

Allolevas tabelis (nr 17) on esitatud prioriteetse suuna eesmärkide saavutamise tulemus-, väljund- ja mõjuindikaatorid, näidatud neile seatud kontroll- ja sihttasemeid ning saavutamise määrad (%) aastate lõikes.

Prioriteetses suunas on kokku 23 indikaatorit seitsme alaeesmägi lõikes. 2015. a andmed puuduvad indikaatori puhul, sest andmed on kättesaadavad viiteajaga, mõnede andmete puhul vähemalt aasta hiljem, või regulaarselt teostatava uuringuga, mida tehakse iga paari aasta tagant. 2015. a kohta käiv CISi uuring avaldatakse alles 2018. a.

Hindame, et perioodi lõpuks oleme suutnud täita kõik rakenduskavas kokkulepitud eesmärgid, kuid edukamad on olnud järgmiste eesmärkide täitmine: „**Eesti ettevõtetel on ligipääs tootlikkuse arengule suunatud investeringuteks vajalikule kapitalile**“, „**Eesti ettevõtete edukas rahvusvahelistumine**“, „**Ettevõtete tehnoloogiline uuenemine, arendusvõimekuse ja tootlikkuse kasv**“, „**Uute innovaatiliste äriideede juurdevool ja ettevõteteks kasvamine**“ ning „**Edukas teadmiste ja tehnoloogiastiire**“. Nende kaudu oleme loonud võimalused ja ka eeldame, et mõjutanud positiivselt ettevõtete töötajate lisandväärtuse kasvu, aidanud suurendada ja mõjusamalt planeerida ettevõtete innovatsiooniinvesteeringud ning arendanud ettevõtete ning üli- ja kõrgkoolide vahelist koostööd. Samuti oleme andnud suure panuse ettevõtete ekspordivõimekuse kasvu ning soodustanud **start-up-ettevõtluse arengut Eestis**, mille täpsemast mõjust said perioodi algul aru vaid üksikud ettevõtlusega alustada soovivad inimesed. **Edukaks on osutunud ka TjA rahastamine**. Kui 2002. a moodustasid Eesti TjA kulutused elaniku kohta vaid 11% ELi keskmisest, siis 2013. a juba 46% ning 2015. a 39,2%. Eesti TjA kulutustest oli 2013. a 47% rahastatud riigi poolt ning 2015. a 52%. Viimase kümne aastaga on valitsemissektor suurendanud TjA rahastamist **enam kui 5 korda ning antud kulutuste osakaal kogukuludes on suurenenud enam kui kaks korda**.

2015. a **sihttase on täidetud või ületatud üheksa indikaatori puhul**, kümne indikaatori täitmise protsent jääb 50%–100% vahele ning kahe indikaatori puhul jäi tulemus alla 50% ja kahel puudus. Peamisteks põhjusteks indikaatori madala saavutustaseme puhul olid liiga ambitsioonikalt seatud eesmärgid, keeruline majandusolukord perioodi keskel ja kahe indikaatori puhul Eurostati uuringute sisu muutumine, mille tulemusel perioodi algul seatud indikaatoreid ei uuritud. Ehk „Ettevõtete tegelemine intellektuaalomandi kaitsega“ ja „Uute väljatöötatud tehnoloogiate, toodete ja teenuste arv toetatud ettevõtete seas“ – puuduvad andmed kogu perioodi vältel, kuna mõlemad küsimusi CISi uuringus ei uuritud ega kajastatud. Perioodi planeerimisel ei olnud antud ohtu võimalik ette näha. Samuti oli „Ülikoolide ja TjA asutuste tulu enda loodud intellektuaalomandi kommertsialiseerimisest ja lepingulistest töödest ettevõtetele“ indikaatori täitmine olnud läbi aastate edukas, kuid kuna „**Teadmiste- ja tehnoloogiastiirde baasfinantseerimise toetuskeemi**“ rakendamine lõppes 2014. a ja 2015. a jätkusid ainult kahe projekti tegevused, oli viimase aruandeaasta käibe kasv väga madal. Kui arvestada, et „Teadmiste- ja tehnoloogiastiirde baasfinantseerimise toetuskeemi“ 5,4 mln euro suuruse eelarvega rahastatud 23 üli- ja kõrgkooli projekti tulemusel moodustus ülikoolide lepinguline tulu perioodi lõpuks 234,8 mln eurot ja sellest ülikoolide lepinguline tulu ettevõtjatelt 102,4 mln eurot, siis hindame indikaatori täitmist kokkuvõttes väga edukaks.

Samuti tegi perioodi ajal muret **turismi eesmärkide** saavutamine, kuid vaadates perioodi viimaste aastate tulemusi, siis **indikaatorite ja eesmärkide täitmisel on märgatavalt edasi liigutud**. Kuid siiski ei suudetud ühte indikaatorit perioodi lõpuks 100%liselt täita. Perioodi jooksul on kasvanud turismiteenuste ekspord ja ööbimiste arv ning vähenenud hooajalisuse vahe, kuid eelmise aasta kasv on olnud suhteliselt madal, mida mõjutas tugevalt Venemaa

turistide arvu vähenemine. Hooajalisuse indikaator seati perioodi algul väga ambitsioonikalt ja perioodi lõpuks ei suudetud eesmärki mitmel põhjusel täita. Kuid 2014. a ELi riikide andmete põhjal oli Eestist parem näitaja vaid seitsmel riigil, eesmärgini (35%) küündisid vaid kolm riiki (Austria, Saksamaa ja Slovakkia). Hooajalisust vähendavad eelkõige „Rahvusvaheliste ürituste ja konverentside toetamise“ meede ning investeeringutoetused. Antud meetmete elluviimist hindame väga edukaks ning toetatud projektide (**Lottemaa ning WOW kogupere elamuskeskuse rajamine ja väikesadamate toetamine**) mõju hooajalisusele peaks avalduma nihkega lähiaastatel.

Positiivsena võib välja tuua, et suuna rakendamise ja projektide elluviimise tulemusel oli perioodi lõpuks **loodud üle 16 300 uue töökoha**. Kolm kõige edukamat meedet töökohtade loomisel on olnud „**Klastrite arendamise toetus**“, „**Ekspordi arendamise toetus**“ ja „**Tööstus- ja teenindusettevõtja investeeringu toetamine**“ (vt tabel 18). Samuti on oma panuse andnud töökohtade loomisesse „Tehnoloogia arenduskeskuste toetamise“ meede. Kõik eelloetletud meetmed on suunatud töötleva tööstuse ettevõtetele või tegevustele, kus mängib suurt rolli TjaA, mis annab kindluse, et toetatud ettevõtted, k.a TAKid, jätkavad arendustööd ja toetatud ettevõtted panustavad samuti ka edaspidi TjaA arendamisse.

Tabel 21. Indikaatorite saavutamine⁶¹

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
Eesmärk 1.1: Eesti ettevõtetele on ligipääs tootlikkuse arengule suunatud investeeringuteks vajalikule kapitalile											
Lisandväärtus töötaja kohta (T)	Saavutus tase eesmärgist %	0	58,5% (sh 0-49 töötajaga ettevõtetes 64,2%)	54,5% (sh 0-49 töötajaga ettevõtetes 57,0%)	64,0% (sh 0-49 töötajaga ettevõtetes 70,7%)	70,9% (sh 0-49 töötajaga ettevõtetes 79,37%)	73,4% (sh 0-49 töötajaga ettevõtetes 81,3%)	75,9% (sh 0-49 töötajaga ettevõtetes 84%)	79% (sh 0-49 töötajaga ettevõtetes 87,5%)	79% (sh 0-49 töötajaga ettevõtetes 88,3%)	Eesti Statistikaameti andmed Eesti ettevõtete majandusnäitajate kohta.
	saavutustase	-	18,7 tuhat EUR (sh 0-49 töötajaga ettevõtetes 16,4 tuhat EUR)	17,4 tuhat EUR (sh 0-49 töötajaga ettevõtetes 14,6 tuhat EUR)	20,49 tuhat EUR (sh 0-49 töötajaga ettevõtetes 18,1 tuhat EUR)	22,7 tuhat EUR (sh 0-49 töötajaga ettevõtetes 20,3 tuhat EUR)	23,5 tuhat eurot (sh 0-49 töötajaga ettevõttes 20,8 tuhat eurot) ⁶²	24,3 tuhat eurot (sh 0-49 töötajaga ettevõttes 21,5 tuhat eurot) ⁶³	25,3 tuhat eurot (sh 0-49 töötajaga ettevõttes 22,4 tuhat eurot) ⁶⁴	25,2 tuhat eurot (sh 0-49 töötajaga ettevõttes 22,6 tuhat eurot)	
	eesmärk				20,8 tuhat EUR (sh 0-49 töötajaga ettevõtetes 16,0 tuhat EUR)					32,0 tuhat EUR (sh. 0-49 töötajaga ettevõtetes 25,6 tuhat EUR)	
	esialgne tase	14,4 tuhat EUR (sh. 0-49 töötajaga ettevõtetes 12,7 tuhat EUR) (2005)									

⁶¹ SFCS Tabel OP02“Meetme indikaatorid”⁶² 2012. aasta lisandväärtus töötaja kohta avaldatud 31.12.2013.⁶³ 2013. aasta lisandväärtus töötaja kohta avaldatud 31.12.2014.⁶⁴ 2013. aasta lisandväärtus töötaja kohta avaldatud 31.12.2014.

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
Kasutatud erasektori investeeringud uutesse masinatesse ja seadmetesse (T)	Saavutus tase eesmärgist %	0%	29%	34,1%	59,3%	96,2%	146,2%	171,5%	191%	214%	EAS/ KredExi andmebaas toetatud ettevõtete investeeringute kohta, arvestades masinatele ja seadmetele tehtud investeeringute osakaalu koguinvesteeringutes Eesti ettevõtetes keskmiselt (Eesti Statistikaamet) EASi „Tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetuse“ eelarve projektide rahastamiseks ammendunud juba 2012 lõpus. Täiendavalt panustab ka „Tööstus- ja teeninduste ettevõtja investeeringu toetus“ alaskem tööstusettevõtja investeeringu toetamise allskeemi, kus 2015. ettevõtte omafinantseering 28,9 mln ja allutatud laen, kus 2015. a plaanivad ettevõtte investeerida 36,5 mln Eurot.
	saavutustase	0	40,6 mln EUR	45,7 mln EUR	0,08 mld EUR	0,125 mld EUR	0,19 mld EUR ⁶⁵	0,223 ⁶⁶ mld EUR	0,249 mld EUR ⁶⁷	0,278 mld EUR	
	Eesmärk				0,06 mld EUR (2007-2010)					0,13 mld EUR (2007-2015)	
	esialgne tase	0 (2006)									
Eesmärk 1.2: Eesti ettevõtete edukas rahvusvahelistumine											
Eksportivate ettevõtete arv (M)	Saavutus tase eesmärgist %	-	91% (104%)	98,3% (113%)	108,3% (122%)	121% (138%)	151%	165%	166%	169%	Maksu- ja Tolliamet andmed.

⁶⁵ KredExi poolt 2012. aastal finantseeritud projektide omafinantseeringu ja/või käendusega katmata osa.

⁶⁶ 2013. aasta andmed parandatud, saavutustase leitakse kumuleeruvalt, 2013. aastal oli toodud andmed ainult aruandeaasta kohta (0,033 mld), mitte kogu perioodi kohta.

⁶⁷ KredExi poolt 2014. aastal finantseeritud projektide omafinantseeringu osa.

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
	Saavutus tase	7 558 (korregeeritud 8597)	7 913 (korregeeritud 9048)	8 555 (korregeeritud 9841)	9 421 (korregeeritud 10629)	10 538 (korregeeritud 11987)	13 175	14 364	14 438	14 717	
	Eesmärk				7500					8700 (2015)	
	esialgne tase	6797 (korregeeritud 7433)									
Otseinvesteeringute positsiooni suhe SKP-sse (M)	Saavutus tase eesmärgist %	-		6-s koht EL-27 arvestuses	7-s koht EL-27 arvestuses	7-s koht EL-27 arvestuses	7-s koht EL-27 arvestuses	7-s koht EL-27 arvestuses	9-s koht EL-27 arvestuses	9-s koht EL-27 arvestuses	Eurostat
	Saavutus tase	72,57% (2007)	73,50%	81,4% (6s koht EL 27 arvestuses)	84,6% (7s koht)	80,8% (7s koht)	84,2% (7s koht)	96,5% 2013 (7s koht)	92,5% 2014 (9s koht)	84,7% (9s koht)	
	eesmärk				Kuulumine kolme kõrgema suhtarvuga riigi hulka					Kuulumine kolme kõrgema suhtarvuga riigi hulka (2015)	
	esialgne tase										
Ekspordikäibe kasv toetatud	Saavutus tase eesmärgist %	0%			250% (KredEx)/ 135,5% (EAS)	273,5% (EAS)	249,5% (toetus) 140% (laen)	31,5% (toetus) 14,5% (laen)	15,5% (toetus)	135% (laen) 157,5% (toetus)	EAS Võtame aluseks 2015. a otsuseid. Kui otsus on tehtud

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
ettevõtete hulgas (T)	saavutustase	0	-		50% (KredEx)/ 27,1% (EAS)	306% (KredEx) ⁶⁸ / 54,7% (EAS)	49,9% (toetus) 28% (laen, KredEx) ⁶⁹	6,3% (toetus) 2,9% (laen)	3,1% (toetus)	27% (laen) 31,5% (toetus)	2015 I pa, siis võtame baasaastaks 2014, kui otsus on tehtud 2015 II pa, siis võtame baasaastaks 2015. Tulemused seega 2015 kohta
	eesmärk				Keskmine nominaalkasv 20%					Keskmine nominaalkasv 20% (2015)	
	esialgne tase	Andmed pole veel saadaval (2006)									
Eksporditurunduse toetust saanud ettevõtete arv (V)	Saavutustase eesmärgist %	0%	23%	55,5%	80,1%	110%	145%	167,6%	167,6%	167,6%	„Eksporditurunduse toetuse“ meetme eelarve ammendus 2013. a ja toetust sai kokku 580 ettevõtet.
	saavutustase	0	79	192	303 toetust/ 277 ettevõtet	460 toetust/ 382 ettevõtet	583 toetust/ 503 ettevõtet	660 toetust/ 580 ettevõtet	660 toetust/ 580 ettevõtet	660 toetust/ 580 ettevõtet	
	eesmärk				258					346 (2015)	
	esialgne tase	0 (2006)									
Eesmärk 1.3: Ettevõtete tehnoloogiline uuenemine, arendusvõimekuse ja tootlikkuse kasv											
Ettevõtete innovatsiooninvesteeringud (M)	Saavutustase eesmärgist %	-	84,6%		69,2%	-	100%		57,7%	Andmed tulevad 2018 aasta III kvartal	Innovatiivne tegevus Eesti ettevõtetes ehk Community Innovation Survey (andmed iga 2 a tagant)
	saavutustase	-	2,2%	N/A	1,8%	-	2,6%		1,5%		
	eesmärk				2,1%					2,6% (2016)	

⁶⁸ Kõrge keskmine näitaja tuleneb ühest väga suurest näitajast. Kui see äärmus välja jätta, siis on 2011. a ekspordikäibe kasv 9%

⁶⁹ KredExi kõik ettevõtte finantsandmed võetakse ametlikest aastaaruannetest, seega on lisatud ainult 2012 andmed. 2013 andmed selguvad 2015.

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
	esialgne tase	1,6% (2004)									
Ettevõtete tegelemine intellektuaal omandi kaitsega (M)	Saavutus tase eesmärgi st %	-	-								Antud küsimus on eemaldatud CIS uuringust ning selle kohta enam andmeid ei koguta.
	saavutust ase	-	-	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	
	Eesmärk				16,7%					22,5% (2016)	
	esialgne tase	13,4% (2004)									
Uutest toodetest ja teenustest saadava müügitulu osatähtsus ettevõtete kogukäibest toetatud ettevõtete seas (T)	Saavutus tase eesmärgi st %	0%	92,8%	-	114,4%		84,4%		89,6%	Andmed tulevad 2018 aasta III kvartal	Innovatiivne tegevus Eesti ettevõtetes ehk Community Innovation Survey (andmed iga 2 a tagant)
	saavutust ase	0	23,2%	N/A	28,6%		21,1%		22,4%		
	Eesmärk				16,3%					25% (2016)	
	esialgne tase	0 (2004)	0%								
Uute välja-töötatud tehnoloogiate, toodete ja teenuste arv toetatud ettevõtete seas (V)	Saavutus tase eesmärgi st %	0%	-	-							Antud küsimus on eemaldatud CIS uuringust ning selle kohta enam andmeid ei koguta.
	saavutust ase	0	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	
	Eesmärk				Aastas 50					Aastas 60 (2015)	
	esialgne tase	21 (2006)									

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
Toetatud projektide raames tehtud erasektori T&A investeeringud (V)	Saavutus tase eesmärgist %	0%	13,40%	139,65%	146,55%	198%	214%	215%	211%	73,5%	EAS Arvestatakse projektide omafinantseeringu mahte. Kinnitatud projektide mahu järgi. Kuna projektide mahud on ajas muutunud, siis muutub ka indikaatori saavutustase.
	saavutustase	0	5,1 mln EUR	46,8 mln EUR	58,4 mln EUR	75,8 mln EUR	82,0 mln EUR	82,5 mln €	81,2 mln €	28,2 mln €	
	Eesmärk				19,2 mln EUR					38,35 mln EUR (2015)	
	esialgne tase	0 (2006)									
Eesmärk 1.4: Uute innovaatiliste äriideede juurdevool ja ettevõteteks kasvamine											
Teadus- ja tehnoloogiaparkide ning inkubaatorite asukasfirmade käibe kasv (T)	Saavutus tase eesmärgist %		52,8%	86,3%	111,3%	224,2%	195,3%	65%	60%		MKMi poolt teadus- ja tehnoloogiaparkidelt kogutav statistika. 2015 a. andmeid ei ole täielikud ja ei saa avaldada, kuna Tehnopolis 176 ettevõttest ei esitanud 19 andmeid ja võrreldes teiste parkidega asub just Tehnopolis valdav osa ettevõtetest.
	saavutustase		21,1% (käibe kasv 2007-2008)	34,5% (käibe kasv 2007-2009)	44,5% (käibe kasv 2007-2010)	89,7% (käibe kasv 2007-2011)	78,15% (käibe kasv 2007-2012)	25% (käibe kasv 2007-2013)	24% (käibe kasv 2007-2014)	N/A	
	eesmärk				Käibe kasv keskmiselt 40% aastas (2007-2010)					Käibe kasv keskmiselt 40% aastas (2007-2015)	
	esialgne tase	Kasv 89% (2005)									
Asukasfirmade arv teadus- ja	Saavutus tase eesmärgist %	56,8%	60%	61,6%	66,3%	67,62%	80%	91,7%	91,7%	89,8%	2015. a. asukasfirmasid 241 ja inkubante 42.

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
tehnoloogia-parkides (sh neis asuvates inkubaatorites) (T)	Saavutus tase	179	189	194	209	213	252	289	289	283	
	eesmärk				250					315 (2015)	
	esialgne tase	175 (2006)									
Eesmärk 1.5: Edukas teadmiste ja tehnoloogiasüire											
Üli- ja kõrgkoolide spin-off ettevõtete arv (T)	Saavutus tase eesmärgist %	-	-	-	-	94%	63%	400%	444%	63%	EAS: 2015. a andmed on esitatud kahe kooli kohta (EKA ja TKTK), neljal ülikoolil lõppesid projektid seisuga 31.12.2014
	saavutustase	-	11 (algtase)	N/A	12 (prognoos projektitaotlustes)	15	10	64	71	10	
	eesmärk				Aastas 11					Aastas 16 (2015)	
	esialgne tase	5 spin-off ettevõtet aastas (2005)									
Ülikoolide ja T&A asutuste tulu enda loodud	Saavutus tase eesmärgist %		353% (2007-2008)	28% (2007-2009)	123% / 20%	82% / 155%	204,9% / -3,9%	233,6% / 5174%	-187%/-175%	-988%/-992%	EAS.:

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
intellektuaalomandi kommertsiaalseerimisest ja lepingulistest töödete ettevõtetele (T)	saavutustase	Ülikoolide lepinguline tulu, sh tulu ettevõtjalt 17 243 555 EUR, kasv 107% (Ülikoolide lepinguline tulu puhtalt ettevõtjalt 5 259 609 EUR)	Ülikoolide lepinguline tulu, sh tulu ettevõtjalt 23 330 180 EUR, kasv 35,3% (Ülikoolide lepinguline tulu puhtalt ettevõtjalt: 4 256 452 EUR)	Ülikoolide lepinguline tulu, sh tulu ettevõtjalt 23 989 557 EUR, kasv 2,8% (Ülikoolide lepinguline tulu puhtalt ettevõtjalt 5 265 489 EUR)	Ülikoolide lepinguline tulu, sh tulu ettevõtjalt 26 943 361 EUR, kasv 12,3% (Ülikoolide lepinguline tulu puhtalt ettevõtjalt 5 370 240 EUR, kasv 2,0%)	Ülikoolide lepinguline tulu, sh tulu ettevõtjalt 29 158 566 EUR, kasv 8,2% (Ülikoolide lepinguline tulu puhtalt ettevõtjalt 6 202 021 EUR, kasv 15,5%)	Ülikoolide lepinguline tulu, sh tulu ettevõtjalt 35 132 031,78 EUR, kasv 20,5% (Ülikoolide lepinguline tulu puhtalt ettevõtjalt 6 177 513,13 EUR, kasv -0,39%)	Ülikoolide lepinguline tulu, sh tulu ettevõtjalt 43 337 345,16 eurot, kasv 23,36% (Ülikoolide lepinguline tulu puhtalt ettevõtjalt 38 139 473,99 eurot, kasv 517,4%)	Ülikoolide lepinguline tulu, sh tulu ettevõtjalt 35 252 953,17 eurot, kasv -18,7% (Ülikoolide lepinguline tulu puhtalt ettevõtjalt 31 471 445,33 eurot, kasv -17,5%)	Ülikoolide lepinguline tulu, sh tulu ettevõtjalt 407 730,48 eurot, -98,8% (Ülikoolide lepinguline tulu puhtalt ettevõtjalt 250 988,01 eurot, -99,2%)	
	eesmärk				Nominaalkasv keskmiselt 10% aastas (2007-2010)					Nominaalkasv keskmiselt 10% aastas (2007-2015)	
	esialgne tase		130 372 tuh EEK/ 8 332 tuh EUR (2005/2006)								
Ettevõtete ja ülikoolide vahelistes toetatud	Saavutustase eesmärgist %	0%	-	215,4%	215,4%	201,5%	193,8%	211%	126%	108%	EAS TAK meetmetes osalenud tudengite

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
projektides osalenud tudengite arv (T)	saavutustase	0	N/A	ca 140	ca 140	131	126	137	82	70	arv (MA tudengid, doktorandid)
	eesmärk				Aastas 45 tudengit					Aastas 65 tudengit (2015)	
	esialgne tase	Aastas 26 tudengit (2006)									
Ettevõtete ja teadusasutuste vaheliste koostööprojektide arv (V)	Saavutustase eesmärgist %	-	-	238%	323,3%	335%	360%	663%	273%	118,3%	EAS Heaks kiidetud „Innovatsiooni- ja „Teadus- ja arendustegevuse toetuse“ projektid.
	Saavutustase	-	-	143	194	201	216	398	164	71	
	Eesmärk				46 projekti aastas					60 projekti aastas (2015)	
	esialgne tase	30 projekti aastas (2006)									
Eesmärk 1.6. Toetada loomemajanduse arengut											
Loomemajanduse sektoris hõivatute osakaal (M)	Saavutustase eesmärgist %				100%	114%		162%			Statistikaamet ei kogu eraldi loomemajanduse sektoris hõivatute andmeid. 2010 andmete osas on arvestatud ETU
	saavutustase			N/A	4,2%	4,8%	Uuringut ei viidud läbi	6,8%		Uuringut ei viidud läbi	
	eesmärk				3,7%					4,2% (2015)	

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
	esialgne tase	3% (2003)									andmetel 3 kohalise EMTAK koodi järgi jättes välja proportsionaalse osa koodidest 855 ja 466, kus suurem osa töötajatest ei ole loomemajandusega seotud (täpsus 0,5%).
Loomemajandust edendavate projektide arv (V)	Saavutus tase eesmärgist %	0%	0%	0%	130%	190%	220%	310%	310%	310%	EAS Loomemajanduse tugistruktuuride toetuse meetme projektide arv
	saavutustase	0	0	0	13	19	22	31	31	31	
	eesmärk				5					10 (2015)	
	esialgne tase	0 (2006)									
Eesmärk 1.7. Kindlustada Eesti turismisektori konkurentsivõimeline ja jätkusuutlik areng											
Turismiteenuste ekspordi kasv (M)	Saavutus tase eesmärgist %	-	25,9%	11,4%	18,5%	43,1%	49,9%	102,9%	131,7%	140,2%	Eesti Panga maksebilansi andmed
	saavutustase	-	1,11 mld EUR, kasv 14,2%	1,03 mld EUR, kasv 6,2%	1,07 mld EUR, kasv 10,2%	1,2 mld EUR, kasv 23,7%	1,24 mld EUR, kasv 27,4 %	1,52 mld EUR, kasv 56,6%	1,68 mld EUR, kasv 72,4%	1,72 mld/ kasv 77,1%	
	eesmärk				Nominaalkasv 30%					Nominaalkasv 55% (2015)	
	esialgne tase	0,97 EUR (2005)									

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
Ööbimiste arvu kasv majutuskohades (T)	Saavutustase eesmärgist %	-	64,8%	58%	66,2%	76%	78,1%	80,7%	81,8%	81,4%	Statistikaamet
	saavutustase	-	4,6 mln ööbimist	4,12 mln ööbimist	4,7 mln ööbimist	5,40 mln ööbimist	5,54 mln ööbimist	5,73 mln ööbimist	5,81 mln ööbimist	5,78 mln ööbimist	
	eesmärk				5,8 mln ööbimist					7,1 mln ööbimist (2015), aasta keskm. kasv 5,6%	
	esialgne tase	4,1 mln ööbimist (2005)									
Hooajalisuse vähenemine (T)	Saavutustase eesmärgist %	-	-9,7%	-11,1%	-10,2%	-10,1%	-6,7%	-8,2%	-8,1%	-8,0%	Statistikaamet
	saavutustase	-	38,40%	38,9%	38,6%	38,5%	37,4%	37,9%	37,8%	38%	
	eesmärk				36,1%					35% (2015)	
	esialgne tase	38% (2005)									
Turismiga seotud projektide arv (V)	Saavutustase eesmärgist %	0%	2,20%	13,7%	29,8%	59,1%	69,1%	72,4%	79%	65,4%	EAS, aruandeperioodil tehti turismivaldkonnas 12 projekti taotluse rahuldamise otsust.
	saavutustase	0	8	49	107	212	248	260	283	235	
	eesmärk				205					359 (2015)	
	esialgne tase	0 (2006)									

Allikas: MKM, SA KredEx, EAS, 09.05.2016

Tabel 22. Prioriteetse suuna tuumindikaatorid

Tuumikindikaatorid	Seisuga 31.12.2015
Loodud töökohad projekti lõpus, mehed	9 983,75
Loodud töökohad projekti lõpus, naised	6 060,1
Loodud töökohad projekti lõpus, kokku	16 343,45

Allikas: SFCS, 01.05.2016

Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs (tabeli 17 põhjal).

Eesmärk 1.1: Eesti ettevõtetele on ligipääs tootlikkuse arengule suunatud investeeringuteks vajalikule kapitalile

Antud eesmärgi täitmisel panustati kogu perioodi vältel KredExi poolt rakendatavate **rahastamisvahendite** ja EASi „**Tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetus**“ ning „**Tööstus- ja teenindusettevõtja investeeringu toetus**“ alaskaemi tööstusettevõtja investeeringu toetamise kaudu. KredExi meetmete kaudu tagati ettevõtetele erinevad laenutooted eriti ekspordi ja investeeringute tegemiseks ning toetusmeetmete kaudu panustati tööstusettevõtete uute tootmisvõimsuste saavutamiseks. Eriti oluliseks kujunesid KredExi rahastamisvahendid majanduskriisi ajal, tagades kohalike pankade kaudu ettevõtetele ligipääsu kapitalile, et ettevõtteid ka kriisiajal areneda ja investeeringuid planeerida saaksid. **Kui vaadata kogu rakendamisperioodi (2008–2015), siis joonistub välja trend, et majanduslanguse ajal kasutati enim KredExi pakutavaid laenutooteid ning stabiilsematel aegadel rohkem käenduse tooteid.** EASi kahe toetusmeetme raames oli eesmärgiks aidata tööstusettevõtetele soetada sobivaid tehnoloogiaid eesmärgiga laiendada tootmist, mitmekesistada toodangut uute toodetega või korraldada ümber kogu tootmisprotsess. Läbi „Tööstus- ja teenindusettevõtja investeeringu toetus“ tööstusettevõtja alaskaemi investeeringu toetamise aidati kaasa ettevõtte tootlikkuse ja ekspordipotentsiaali kasvule, toodete lisandväärtuse suurenemisele, uute turuvõimaluste avanemisele ja kõrgemat lisandväärtust loovate töökohtade loomisele. Mõlema programmi raames toetati kokku 209 projekti, toetust maksti välja summas 74,1 mln eurot ning TSiSide kaasfinantseering moodustas kokku 170,3 mln eurot, mis on märkimisväärne. Nähes, et antud eesmärgi indikaatorid on perioodi lõpuks saavutanud oma eesmärgid ja eriti lisandväärtus töötaja kohta on kasvanud alates perioodi algusest pea 35%, siis **hindame, et antud eesmärgi täitmine vaatamata majanduskriisile on olnud väga edukas.**

Lisaks antud eesmärgile panustas ka perioodi lõpus väljatöötatud pilootmeede „**Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeede**“. Toetust saanud ettevõtteid pidasid meedet oluliseks ja rakendamise loogikat innovaatiliseks, eriti kiideti ettevõtet nõustanud konsultantide panust ettevõtte hetkepildi loomisel ning tuleviku planeerimisel. Selle tulemusena võeti mitmes ettevõttes tööle tegevjuhid (varem juhtisid ettevõtet omanikud/spetsialistid) ning selle käiguga ollakse väga rahul. Antud meetme eesmärk oli ette valmistada toetuse taotlejaid uue meetme rakendamise põhimõtete, kus keskendutakse ettevõtte arenguvajaduste väljaselgitamisele ja kombineeritakse projekti rakendamisel nii toetust kui ka arengut toetavaid teenuseid (sh nõustamine, diagnostika, mentorlus jne).

- **Lisandväärtus töötaja kohta** – 2015. a (avaldatud 31.12.2016) oli lisandväärtus töötaja kohta 25 200 eurot ehk 79% seatud 2015. a sihttasemest ning 0–49 töötajaga ettevõttes lisandväärtus töötaja kohta 22 600 eurot, mis moodustab 2015. a seatud eesmärgist 88,3%. Vaadates perioodi algul seatud eesmärki, et aastaks 2015. on lisandväärtus töötaja kohta 32 000 eurot, siis võib tõdeda, et seatud eesmärk oli küllaltki ambitsioonikas, lisaks mõjutas indikaatori täitmist oluliselt perioodi keskel globaalne majanduskriis. Võrreldes 2013. a on indikaatori saavutusmäär tõusnud 3,0% (0–49 töötajaga ettevõttes kasv 3,7%). Võrreldes 2008. a lisandväärtuse tasemega töötaja kohta, kasvas lisandväärtus mõlema indikaatori puhul üle 35%. Arvestades perioodi keskele jäänud majanduskriisi, on aastaks 2015 saavutatud lisandväärtuse kasv kõrge ja saavutatuga võib perioodi lõpus rahul olla.
- **Kaasatud erasektori investeeringud uutesse masinatesse ja seadmetesse** – 2015. a moodustasid toetatud ettevõtete investeeringud masinatesse ja seadmetesse 65,4 mln eurot. Kogu perioodi vältel on toetatud projektide raames investeeritud ettevõtteid ise kokku 278,2 mln eurot ja seatud eesmärgist oli 2015. a lõpuks täidetud 214%. 2015. a jooksul rahastati „Tööstus- ja teenindusettevõtja investeeringu toetus“ raames 19 projekti, kus TSiSide investeerisid masinatesse ja seadmetesse 28,9 mln euro ulatuses ja „Allutatud laenu programmi“ raames sõlmiti 2015. a 4 tehnoloogia- ja allutatud laenulepingut, mille raames investeerivad ettevõtteid uutesse masinatesse ja seadmetesse omakorda 36,5 mln eurot. Perioodi jooksul on näha, et ettevõtteid on nõus investeerima ja suurtes mahtudes, kui riik toetab ettevõtete investeeringuid SV kaudu.

Eesmärk 1.2.: Eesti ettevõtete edukas rahvusvahelistumine

Antud eesmärgi täimisesse panustasid **eksporditurunduse toetus, välismessitoetus, ühisturunduse toetus, ühisstendi meede** ja „**Riiklik ekspordi krediidikindlustuse programm**“, mille raames kindlustati Eesti ettevõtja välisostja riski. Lisaks panustasid antud eesmärki ka „**Inimressursi arendamise rakenduskava**“ (edaspidi *IARK*) prioriteetse suuna „**Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks**“ ekspordivaldkonna koolitused. Eraldi võib välja tuua „Ettevõtlus- ning innovatsioonialaste teadmiste ja oskuste ning teadlikkuse arendamise programmi TOTS“ (edaspidi *TOTS*) **ekspordialase teadlikkuse tõstmise** alasuuna, mille raames avaldati programmi rakendamise vältel eksporditeemalist informatsiooni erinevates meediakanalites – kokku ilmus *ca* 300 unikaalset meediakajastust. Koostöös Äripäevaga käivitati *ekspordiblogi* ja soetati ettevõtetele kasutamiseks erinevaid andmebaaside litsentse (Kompass, Trade Map, Market Access Map, Investment Map). Samuti viidi ellu ekspordivaldkonna koolitusi nii eesti kui ka vene keeles, tegeleti sihtturgude tutvustamisega ja korraldati [Ekspordi akadeemia](#) seminaride sari. Aastatel 2010–2015 korraldati 192 koolitust, kus osales üle 2500 ettevõtja. Samuti arendati ja toimetati antud alasuuna alt veebilehte www.juhtimine.ee, mida näiteks 2010. a külastas kokku 123 545 külastajat, mis teeb keskmiselt 340 külastust päevas. Portaali tekste on korduvalt avaldatud ka ajalehe Äripäev võrguväljaandes.

Ekspordialase teadlikkuse tõstmise alasuuna alt jätkati ka majandussaaate „**Kapital**“ tootmist. Saatesari on läbi aastate olnud huvitav ja populaarne, seda vaatab 49 000 vaatajat saate kohta, mis on analoogne teiste *ETV prime time*-saadete vaadatavusega. Koos kordussaadetega ulatus ühe saate koguvaadatavus 100 000 vaatajani.

Olulise tegevusena viidi antud alasuuna all ellu ka pikaajalist koolitusprogrammi „[Ekspordirevolutsioon](#)“, mis aitas ekspordivatel ettevõtetel lahendada kvalifitseeritud tööjõu leidmisega seotud kitsaskohta. „Ekspordirevolutsiooni“ koolitusprogramm võimaldas ettevõtetel koolitada välja uusi ekspordijuhte, et seeläbi tagada rahvusvahelise ettevalmistuse saanud ekspordimüügijuhtide olemasolu ettevõtetes. Nimetatud koolitusprogrammi lõpuks said 49 noort inimest endale töökoha ning 49 ettevõtet said endale põhjaliku väljaõppe läbinud ekspordijuhi ja Eestisse tekkis juurde 49 uut professionaalse ettevalmistuse saanud rahvusvahelisel tasemel pädevat ekspordijuhti.

Perioodi jooksul ettevõtjatelt saadud tagasisidest oli järjest rohkem näha ka vajadust pikaajaliste koolitusprogrammide järele ning sellest lähtuvalt alustati TOTSi ekspordi alasuuna alt 18-kuulise ekspordialase distantsõppe programmiga „[Rahvusvaheline ekspordikvalifikatsiooni programm](#)“, mis on kombinatsioon e-õppest, võrgustumisest ja mentortoest. 2014/2015. a läbisid 23 osalejat programmi raames *The Institute of Export* (Suurbritannia) ja 4 osalejat *The Forum for International Trade Training* (Kanada) eksportööridele mõeldud e-õppe programmi ja said lõpetades rahvusvaheliselt tunnustatud ekspordikvalifikatsiooni.

Uue tegevusena alustati ekspordi alasuuna alt ka 2014. a lõpus **Hiina-suunaliste** teenuste juurutamisega, mille eesmärgiks on eelkõige vastata ettevõtete vajadusele suurendada oma töötajate teadmisi, oskusi ja kogemusi Hiina sihtturule sisenemisel. 2015. a alustati kolme teenuse pakkumisega – päringutele vastamine, ekspordipartneri taustakontroll ja äriürituste info vahendamine.

2014. a alustati ka eksportööridele suunatud infolehe „[Ekspordikompass](#)“ koostamise ja levitamise ja nii elektrooniliselt kui ka paberkanalil: <http://www.eas.ee/ekspordikompass/>.

Arvestades indikaatorite täitmist, siis antud eesmärgi raames saavutasid kõik v.a ühe 2015. a planeeritud tulemuse. Samas kahe indikaatori puhul (ekspordikäibe kasv toetatud ettevõtete hulgas ja eksporditurunduse toetust saanud ettevõtete arv), mis olid seotud kindlate meetmega, mõjutas viimastel rakendamise aastatel meetmete eelarveliste vahendite ammendumine, samas sai mõlemal juhul seatud eesmärgid täidetud.

„[EASi omategevute vahehindamise](#)“ uuringust tuli välja, et ekspordisuunaliste tegevuste puhul hinnati kõige kõrgemalt ettevõtte konkurentsivõime paranemist (55% vastanutest arvas, et EASi tegevused omasid selles osas mõju). Väiksemat mõju nähti uutele eksporditurgudele laienemise või uute ekspordipartnerite leidmise osas, kuigi need olid enamiku ekspordisuunaliste tegevuste otseseks eesmärgiks. Ekspordisuunaliste tegevuste lõikes andsid positiivse hinnangu tegevuse kasulikkusele 75% ekspordipartneri otsingu teenust kasutanud

vastajatest, 74% kontaktreisidel ja 68% ühisstendidel osalenud vastajatest. Seega selgub, et kõige vajalikumaks peetud tegevuste puhul leidis valdav osa vastajatest, et tegevuses osalemisest oli nende ettevõtte arengule ka reaalset kasu.

Kokkuvõttes RA hinnangul on prioriteetse suuna eesmärgi 1.2 täitmine olnud edukas. Lisaks, Eesti riik on läbi erinevate meetmete loonud ettevõtetele erinevaid võimalusi **rahvusvahelistumiseks ja pakkunud igati abi ekspordialaste teadmiste arendamiseks, laiendamiseks ja pakkunud tuge sihtturgudele sisenemiseks.**

- Eksportivate ettevõtete arv – 2015. a oli eksportivaid ettevõtteid 14 717, millega ületati 2015. a sihttase enam kui poole võrra. 2014. a ettevõtete koguarvuga võrreldes on 2015. a eksportivate ettevõtete arv kasvanud pea 300 ettevõtte võrra. Võrreldes eelmist, 2014. a, mil eksportivate ettevõtete arv oli pea sama, mis 2014. a, saab 2015. a kasvu pidada igati edukaks. Võrreldes perioodi algusega on **ekspordiga tegelevate ettevõtete arv pea kahekordistunud**. Võttes aluseks 2015. a „Eesti eksportööride konkurentsivõime uuringu“ tulemused, siis Eesti eksportöörid ise peavad oma olulisemateks konkurentsieelisteks toodete/teenuste kvaliteeti (62% vastanutest) ning head kontaktivõrgustikku (42% vastanutest). Kui 2010. a läbi viidud samateemalise uuringu andmetel pidasid eksportöörid oma oluliseks konkurentsieeliseks ka madalat omahinda, siis on see praeguseks muutunud tulenevalt suurenenud tööjõu- ja teistest tegevuskuludest. Nii peab praegust omahinna taset oma konkurentsieeliseks ainult kolmandik uuringus osalenud ettevõtetest. Lisaks peetakse oluliseks eeliseks ka töötajaskonna professionaalsust (27% vastanutest), samal ajal kui osade ettevõtete jaoks on kvalifitseeritud tööjõu puudus hoopis põhiliseks ekspordi arendamise takistuseks (38% vastanute hinnangul suur probleem). Uuringust nähtub, et Eesti ettevõtted ei hinda enam oma kaupade või teenuste odavat hinda ekspordieeliseks, vaid pigem toodete ja teenuste kvaliteeti ning võrgustikku. Suurima eksporditegevusega seotud takistustena tõid eksportöörid välja, et need tulenevad ettevõtte enda nõrgast konkurentsipositsioonist konkreetsetel sihtturgudel, sihtturu eripärast ja olulisel määral ka Eesti üldisest majanduskeskkonnast.
- Otseinvesteeringute positsiooni suhe SKPsse – Eesti saavutas EL-27 liikmesriigi arvestuses 9. koha, samas seati perioodi algul eesmärgiks, et Eesti kuulub kolme kõige kõrgema otseinvesteeringute suhtega riikide hulka. Samas vaadates kogu perioodi saavutusmäära, siis parim koht ehk kuues saavutati 2009. a. Madalam saavutusmäär on tingitud kindlasti väga ambitsioonika eesmärgi seadmisest, teiseks perioodi keskele jäänud majanduskriisist, mis mõjutas oluliselt ka välisinvestorite otsuseid. Samas kui vaadata viimaste aastate otseinvesteeringuid Eestisse, siis on näha, et investeeringute maht on läbi aastate kasvanud, kuid mitte nii kiiresti kui teistel liikmesriikidel.

Tabel 23. Eesti otseinvesteeringute suhe SKPsse aastate lõikes.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
SKP	14707,5	16403,8	17636,7	18738,8	19962,7	20460,9
Otseinvesteeringud Eestisse	11638,3	12635,9	14352,3	15373,8	16235,8	17372,7
Suhe	79,1	77	81,4	82	81,3	84,9
Muutus		-2,7	5,6	0,8	-0,9	4,4

Allikas MKM, 11.07.2016

- Eksportikäibe kasv toetatud ettevõtete hulgas – 2015. a ekspordikäibe kasv toetuskeemidest toetatud ettevõtete hulgas oli 31,5%, millega saavutati 2015. a eesmärgist 157,5% ja KredExi laenu saanud ettevõtete puhul oli kasv 27% ehk 135% saavutatud eesmärgist. Suure kasvu tõi kaasa eelmise aruandeaasta madal indikaatori saavutusmäär (eelkõige 2013 ja 2014), mille tulemusel võrdlusbaas oli mõnevõrra

madalam. [Vaadates 2016. a I kvartali Eesti ettevõtete eksporti](#), siis kaupade eksport kahanes 2016. a märtsis võrreldes eelmise aasta märtsiga 3% ja kaupade import 1%. Ekspordi langust mõjutas oluliselt mineraalsete toodete, elektriseadmete ning põllumajandussaaduste ja toidukaupade väljaveo vähenemine. Kasvas mehaaniliste seadmete ja mitmesuguste tööstustoodete eksport. Eesti päritolu kaupade osatähtsus moodustas märtsis ekspordist 70%. Võrreldes 2014. a märtsiga kahanes Eesti päritolu kaupade eksport 3% ehk 23 mln eurot. Suurim Eesti päritolu toodete osatähtsus oli puidu ja puittoodete (97%) ning mitmesuguste tööstustoodete (90%) jaotistes, väikseim aga mineraalsete toodete (24%) jaotises. Eesti päritolu kauba väljaveo vähenemist mõjutas oluliselt mineraalsete toodete ja elektriseadmete väljaveo langus.

Positiivsena võib välja tuua, et prioriteetse suuna meetmete kaudu on toetatud ettevõtteid, mis on orienteeritud rohkem ekspordile ning aastate lõikes on olnud toetatud ettevõtete ekspordikäibe kasv kõrge. RA hinnangul on prioriteetse suuna tegevused olnud mõjusad ja aidanud ettevõtetel areneda. Eeltoodule on andnud kinnituse 2014. a valminud [ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika teine vahehindamine](#), et toetused aitavad kaasa ettevõtte suurusele, mõõdetuna tulude (nii kogutulud kui ka eksport) ja kogu tööjõukulude seisukohalt. Lisaks leiti, et toetused panustavad ekspordi edendamisse, tuludesse ja lisandväärtusesse töötaja kohta. Eeltoodust lähtuvalt hindab RA indikaatori täitmist heaks.

- Eksporditurunduse toetust saanud ettevõtete arv – eksporditurunduse toetust saanud ettevõtete arv saavutas oma eesmärgi 2013. a, mil toetati 580 ettevõtet ja eesmärk täideti pea 1,5-kordselt. Selle meetme vastu oli ettevõtete huvi stabiilselt väga suur ning arvestades huvi toetuse vastu, ammendusid meetmete vahendid juba 2013. a.

Eesmärk 1.3: Ettevõtete tehnoloogiline uuenemine, arendusvõimekuse ja tootlikkuse kasv

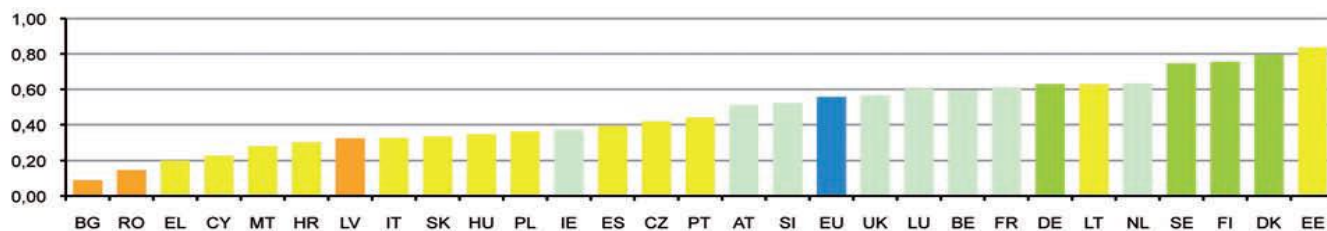
Antud eesmärgi täitmisesse panustasid „Klastrite arendamise toetus“, „Tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetus“, „Teadus- ja arendustegevuse projektide toetamine“, „Innovatsiooniosakute toetusmeede“ ja ka perioodi lõpus välja arendatud „Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeede“. Lisaks „Inimressursi arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ innovatsiooniga seotud tegevused, k.a. kosmose valdkond ning „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud arengu“ „Regionaalsete kompetentsikeskuste arendamise“ meede ning „Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Eesti T&A konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu“ meetmed.

Võttes arvesse prioriteetse suuna meetmete rakendamist perioodi jooksul, siis RA hinnangul on loodud meetmete abil on antud suur panus ettevõtete tehnoloogiliseks uuenemiseks. Samuti RA hinnangul on läbi IARK prioriteetse suuna „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ „Arendustöötajate kaasamise toetus“, „Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programmi“ ja hiljem läbi TOTSi programmi panustanud just tegevustega, mis aitasid ettevõtete juhtidel või nende töötajatel omandada uusi teadmisi uute toodete või teenuste arendamisel, kuidas teadlikkumalt hankida uut tehnoloogiat ja arendada protsesse. Eraldi tooks välja ka TOTSi kosmosevaldkonna alategevust, mille tulemusel liitus Eesti Euroopa Kosmoseagentuuriga 2015. a veebruaris.

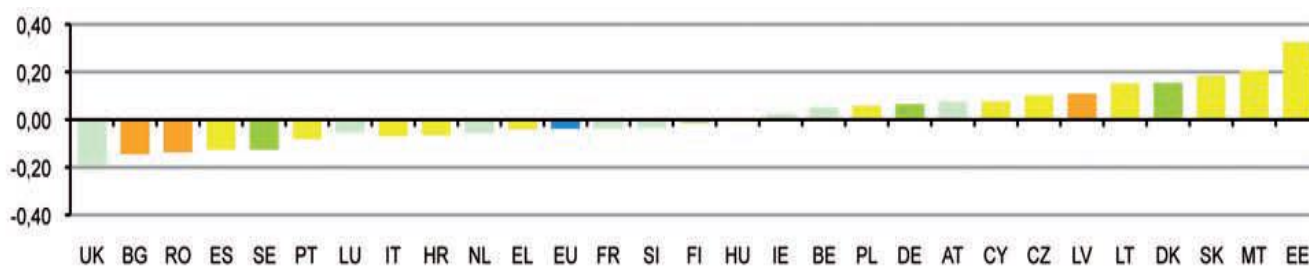
Vaadates antud eesmärgi indikaatorite täitmist aastate lõikes, siis paljud indikaatorid on täitnud oma sihtmäära, eraldi saab pidada edukaks, et toetatud projektide raames tehtud erasektori TjaA investeeringud olid läbi aastate suured. Lisaks ettevõtete innovatsiooniinvesteeringud on läbi aastate olnud prognoositud

eesmärgi lähedal ning vaadates ka kogu TjaA kulutusi aastate lõikes ja eriti eraettevõtete investeeringud, siis need on läbi perioodi kasvavas trendis, ehk kasv olnud ca 10% aastas.

Samas arvestades 2015. a [European Union Innovation Scoreboardi](#) tulemusi, siis Eesti üheks tugevuseks on peetud avaliku sektori TjaA võimekust ning riskikapitali olemasolu uute tehnoloogiate arendamisel. Antud sektoris edestab Eesti kõiki teisi liikmesriike. Sama kehtib ka viimase 8 aasta kohta.

Joonis 10. TjaA riiklik rahastamine ja valdkonna toetamine 2015. a (allikas: *EUIS*).

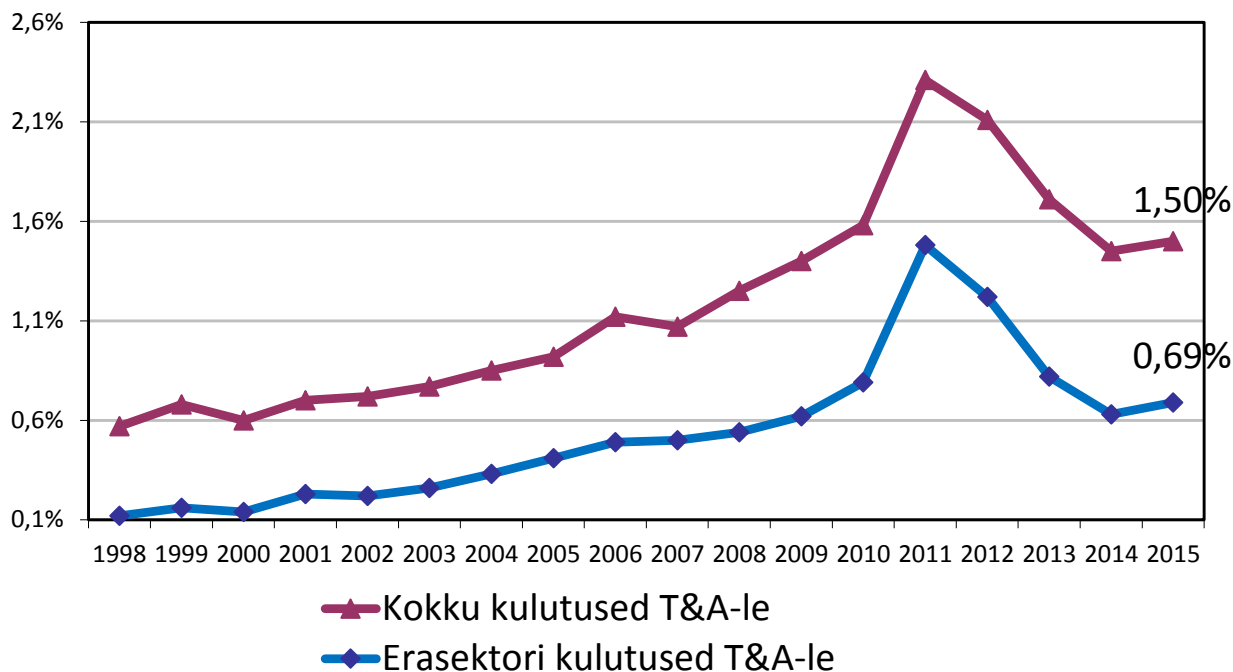

Joonis 11. TjaA riiklik rahastamine ja valdkonna toetamine viimasel 8 aastal (allikas: *EUIS*).

Kui võrrelda 2014. a innovatsiooni tulemustabeli andmeid, on Eesti langenud mõõdukate innovatsioonijälgijate gruppi. Põhjusel, et patentidelt saadud tulu on oluliselt alla ELi keskmise ning väljastpoolt ELi ei taha doktorandid meile väga õppima tulla. Kuid siiski oleme antud grupi üks edukamaid ja teatud üksikutes parameetrites oleme endiselt esimesed, näiteks Eesti teadusvaldkond on avatud ja tipptasemel edestades Taanit, Soomet ja Rootsit. Samuti võrreldes teiste LRidega on TjaA rahastus tänu riigi ja SV suurele panusele olnud suur ning lisaks on Eestis loodud toimivad riskikapitali fondid, mille kaudu on võimalik alustada teadmistemahukat ettevõtlust.

Kokkuvõttes RA hindab, et prioriteetse suuna meetmetega on loodud head võimalused ettevõtete tehnoloogiliseks arenguks, suurendanud koostööd ettevõtete ja üli- ning kõrgkoolide vahel, koolitanud edukalt ettevõtete juhte innovatsiooni vallas ja loonud soodsad võimalused ettevõtete juhtide ja ka ettevõtete arendamiseks ning tehnoloogiamahukamaks muutmiseks. Lähtuvalt eeltoodust hindame antud eesmärgi täitmist heaks.

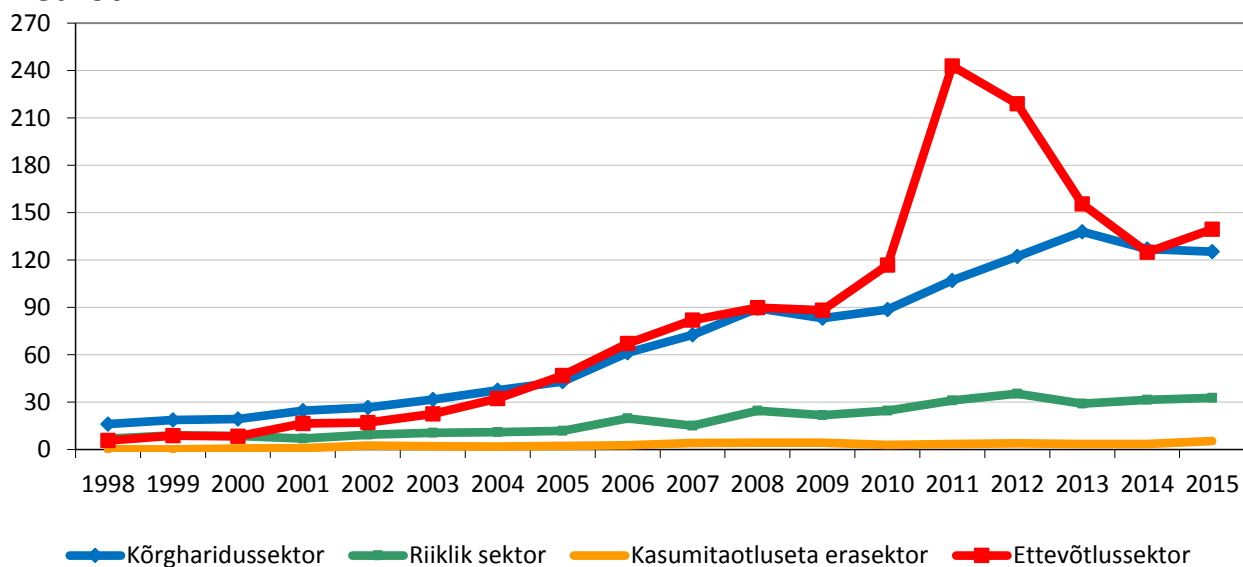
Ettevõtete innovatsiooniinvesteeringud – 2014. a kevadel avaldatud CISi uuringu tulemuste põhjal oli näha, et 2012. a Eesti ettevõtete innovatsiooniinvesteeringud on võrreldes 2010. a oluliselt kasvanud ja 2015. a seatud eesmärk oli saavutatud. Kuid 2014. a CISi uuringus avaldatud andmete kohaselt on ettevõtete innovatsiooniinvesteeringud langenud ja seatud eesmärgist on täidetud 57,7%. 2012. a. tasemega võrreldes võib langust selgitada sellega, et perioodi lõpus mõjutas madal naftahind oluliselt Eesti keemiatööstuse investeerimisplaan. Vaadates 2015. a ettevõtete TjaA kulutusi, on need samuti võrreldes 2010. a langustrendis. Samas vaadates ettevõtete TjaA kulutusi kogu perioodi jooksul, siis vaatamata ühele suurele õlitööstuse investeeringu hüppele kokkuvõttes aastate jooksul mõõdukalt kasvanud.

Joonis 12. Kulutused TjaA tegevustele SKPst (allikas: Statistikaamet).

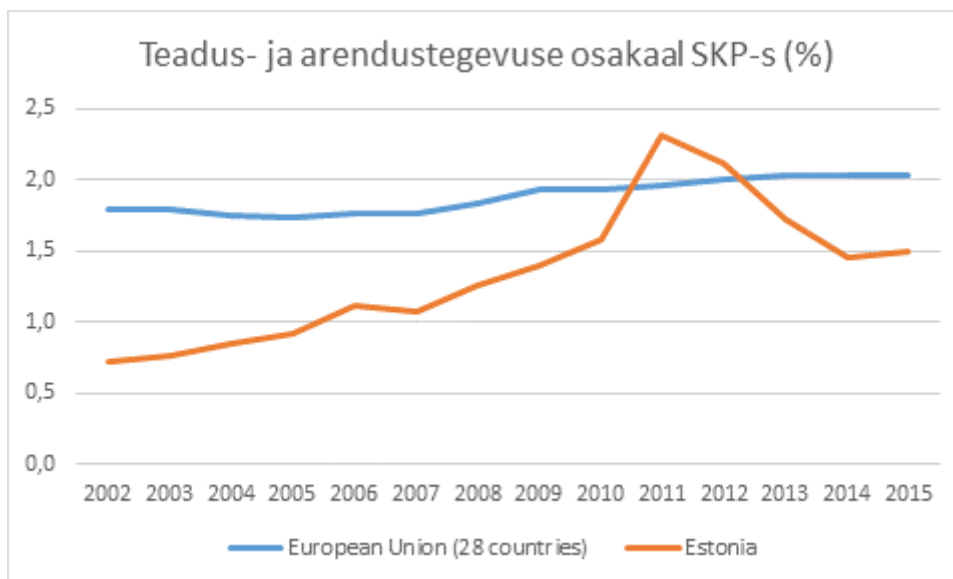
Vaadates, milliste sektorite lõikes on muudatused kõige suuremad olnud, siis kõige kiiremini on langenud ettevõtlussektor, samas kõrgharidussektori TjaA kulud on jätkuvas kasvus ja riigi panus on stabiilne. Ettevõtlussektori suurt kõikumist mõjutasid kindlasti aastatel 2010–2012 Eesti õlitööstuses tehtud olulised investeeringud tehnoloogiliseks arenduseks, mis tõstis Eesti TjaA kogukulutusi varasemast märkimisväärselt kõrgemale tasemele. 2013. a jõuti piloottehase ehitusel tootmisfaasi ja uusi investeeringuid tehti palju väiksemas mahu, mis oligi TjaA kulutuste languse põhjuseks.

m eurot

Joonis 13. TjaA kulutused sektorite lõikes (allikas: Statistikaamet).

TjaA kulutuste suhe SKPsse ehk TjaA intensiivsus langes 2012. a 2,16%lt 2015. a 1,50%le. Langus oli ELi liikmesriikide hulgas suurim – koguni 17%, sest kulutuste vähenemisele lisandus SKP 6% kasvu mõju. Sellest hoolimata platseerus Eesti liikmesriikide TjaA intensiivsuse pingereas teise kümne algusesse.

Joonis 14. TjaA intensiivsus, 2002–2015 (allikas: Eurostat).

Diagrammilt 13 on selgelt näha, et **õlitööstuse tekitatud vahepealse buumi** varjus ei ole **Eesti pikaajaline kasvutrend muutunud ja lähenemine ELi keskmisele jätkus**. Kui 2002. a moodustasid Eesti TjaA kulutused elaniku kohta vaid 11% ELi keskmisest, siis 2013. a juba 46% ning 2015. a 39,2%. Eesti TjaA kulutustest oli 2013. a 47% rahastatud riigi poolt ning 2015. a 52%

Valitsemissektori kogukuludest moodustas TjaA rahastamine aga enam kui kunagi varem – 2,13%. Viimase kümne aastaga on valitsemissektor suurendanud TjaA rahastamist **enam kui 5 korda ning antud kulutuste osakaal kogukuludes on suurenenud enam kui kaks korda**. Seega võib öelda, et TjaA prioriteetsus on ajas kogu aeg tõusnud ning valitsussektor kulutab TjaAle üha enam. Kuigi kogukulud on suurenenud, jääb endiselt eesmärgiks erasektori osakaalu suurendamine avalikult sektorilt teadus- ja arendustegevuse tellimisel kogu valitsussektori kuludes.

- Uutest toodetest ja teenustest saadava müügitulu osatähtsus ettevõtete kogukäibest toetatud ettevõtete seas – 2016. a juunis avaldatud CISi uuringu põhjal võib väita, et uutest toodetest ja teenustest saadav müügitulu on võrreldes 2012. a andmetega tõusnud ja seatud eesmärgist on pea 90% täidetud. Perioodi keskel avaldatud CISi uuringus oli näha, et 2012. a müügitulu uutest toodetest ja teenustest on vähenenud. Uute toodete ja teenuste müügitulu langes 28,6%lt 21,1%le ja 2012. a on täidetud seatud eesmärgist pea 85%. Uuringust selgus, et ettevõtte jaoks uutest toodetest või teenustest saadud müügitulu langes ligi kaks korda, kuid turu jaoks on uutest toodetest ja teenustest saadav müügitulu tõusnud ligi 15%. Võimalik et majanduskriisi ajal oli toodete sortimendi vahetamine konkurentsipüsimeks olulisem. 2012. a kogu nõudlus turul suurenes ning võrreldes kaks aastat varasema ajaga ei olnud vaja enam uusi tooteid või teenuseid pakkuda, et turul ellu jääda. Perioodi lõpuks on müügitulu uutest toodetest hakanud kasvama ja võrreldes 2012. a on kasv olnud 1,3% ehk liigutud on 21,1%lt 22,4%le, mida võib pidada positiivseks ja heaks märgiks.

- Uutest väljatöötatud tehnoloogiate ja toodete ning teenuste arv toetatud ettevõtete seas – antud indikaatorit uuriti CISi uuringus ja küsimust ei ole enam viimastes uuringutes olnud. Tegemist on ebaõnnestunud indikaatori valikuga.
- Toetatud projektide raames tehtud erasektori TjaA investeeringud – viimasel aruandeaastal moodustasid toetatud projektide raames erasektori investeeringud vaid 28,2 mln eurot ja seatud eesmärgist täideti 73,5%. Samas tuleb arvestada seda, et 2015. a oli tegu viimase rakendamise aastaga ja peamine rõhk oli just perioodi lõpetamisel ning peamiselt rahastati lühemaid ja kiiresti elluviidavaid projekte, mis oma mahult olid oluliselt väiksemad kui varasematel aastatel ja ettevõtete investeeringute maht oli vastavalt sellele ka madalam. Lähtuvalt eeltoodust olid ka erasektori TjaA investeeringud väiksemad viimasel rakendamise aastal. Samas vaadates 2014. a, siis rahastatud projektide raames tehtud erasektori TjaA investeeringud moodustasid pea 81,2 mln eurot ja seatud eesmärk täideti 2014. a kahekordselt.

Eesmärk 1.4: Uute innovaatiliste äriideede juurdevool ja ettevõteteks kasvamine

Antud eesmärgi täitmisesse panustasid „Ettevõtlusinkubatsiooni toetusprogramm“, mille eesmärgiks oli toetada kasvupotentsiaaliga uute innovaatiliste ettevõtete tekkimist ja jätkusuutlikku arengut nende vajadustest lähtuvate inkubatsiooniteenuste abil, **„Katse- ja pooltööstuslike laborite arendamise meede“**, mille eesmärgiks oli ettevõtjate rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmine infrastruktuuri investeeringute kaudu ja ettevõtete TjaA tegevuse toetamine. **Kõrge potentsiaaliga innovaatiliste ettevõtete arendamise programmi „Start-up Eesti“** meetme rakendamine antud perioodil oli esmakordne. Meetme tegevuste elluviimine on heaks näiteks, **kuidas pidada sammu majanduses toimuvate uuendustega**. Eraldi *start-up*’idele suunatud on muutunud 2015. a juba tavapäraseks tegevuseks, **kuid meetme rakendamine nõudis algselt palju teavitamist ja selgitamist**. Meetme raames testiti palju erinevaid tegevusi, millest parimaid praktikaid rakendatakse ka uue perioodi tegevustes. **Ettevõtlusinkubatsiooni programmi raames** toetati kogu perioodi vältel kokku seitset inkubaatorit, kus inkubantidele tagati perioodi jooksul 570 töökohta, kuid inkubandid löid kokku 654 töökohta. Tänu **„Katse- ja pooltööstuslike laborite infrastruktuuri investeeringute toetuskeemile“** kasutasid arendustegevuseks väliseid testimis- ja katseteenuseid 416 ettevõtet. Ettevõtete väliste TjaA kulude kasv ehk projektidega lisanduv testimis- ja katseteenuste käive oli 2 510 500 eurot.

Vaadates eesmärgi 1.4 seatud indikaatorite saavutustasemeid kogu perioodi vältel võib indikaatorite täitmisega rahul olla. Asukasfirmade arv teadus- ja tehnoloogiaparkides täideti pea 90% ja asukasfirmade arv kasvas perioodi lõpuks pea 100 ettevõtte võrra ning käibe kasv tegi 2011. a ning 2012. a suure tõusu, ületades seatud eesmärgi mitmekordselt. Kolmandaks tutvudes **SA Tallinna Teaduspark Tehnopolis ja Tartu Biotehnoloogia Pargi BioMed inkubaatori perioodi kokkuvõttega** (Tartu Teaduspargist kokkuvõtet kahjuks ei esitatud), siis mõlemas inkubaatoris asutatud ettevõtted on olnud edukad ja jõudnud ka edukalt oma toodete kommertsialiseerimiseni.

Võttes kokku eesmärgi täitmise, siis hindab RA täitmist edukaks. Kõrgelt hindame antud prioriteetse suuna meetmete tegevuse tulemusel kiiresti populaarseks saanud start-up-ettevõtluse toetamist Eestis.

- Teadus- ja tehnoloogiaparkide ning inkubaatorite asukasfirmade käibe kasv – vaadates ka asukasfirmade ja inkubantide käibe kasvu kogu perioodi vältel, siis kõige kiirem kasv oli aastatel 2011 ja 2012, mil mõlemal aastal ületati seatud eesmärk pea kahekordselt. Kuid perioodi lõpus on asukasfirmade ja inkubantide käibe kasv jäänud mõõdukaks ja kasvanud aastas pea 25%. Viimaste aastate mõõdukat kasvu mõjutas kindlasti varasemate aastate kiire käibe kasv ning perioodi lõpus inkubantide ja asukasfirmade arvu stabiliseerumine.

- Asukafirmade arv teadus- ja tehnoloogiaparkides (sh neis asuvates inkubaatorites) – asukafirmade ning inkubantide arv on viimastel aastatel jäänud samaks ning jäänud püsima planeeritule väga lähedale. Seatud eesmärgist on perioodi lõpuks saavutatud pea 90%.

Võttes kokku SA Tallinna Teaduspark Tehnopolis „Startup Inkubaatori programmi“ tulemused, siis taotleivate ettevõtete arv kasvas oluliselt perioodi algul ja jõudis 2013. a 50 ettevõteteni aastas. Strateegiliselt oli inkubatsiooniprogrammi eesmärgiks ettevõtete aitamine stabiilse käibeni või erainvesteeringuni. Üheks olulisemaks aspektiks on erainvesteeringute maht, mis 2013. a oli üle 300 000 euro aastas. Seetõttu on loodud perioodil strateegilised koostöösidemed Eesti äriinglite ja VC fondidega, kes ettevõtetesse investeerivad. „Startup Inkubaatori“ programmis osalenud ettevõtete õnnestumisprotsent on stabiilselt üle 60%, mida saab pidada väga heaks. Tehnopolis ettevõtted ekspordivad oma kaupu 60 välisriigile, kõige enam USAsse, Soome ja Rootsi. Järjest enam ettevõtteid jõuab ka omatooteni, sh IKT ettevõtted, kes traditsiooniliselt on müünud teenust.

Tartu Biotehnoloogia Pargi BioMed inkubaator (edaspidi BioMed) loodi 2005. a septembris eesmärgiga luua sobivad tingimused ja keskkond eluteaduste valdkonna (biotehnoloogia, meditsiin, veterinaarmeditsiin) innovaatiliste ettevõtete kiireks kasvuks ja arenguks.

BioMed inkubaator teeb aktiivset koostööd teiste valdkondlike organisatsioonidega (ülikoolidega, tehnoloogia arenduskeskustega, valdkondlike ettevõtetega, saatkondadega jne). Tihe vastastikune koostöö toimub ka Tartu biotehnoloogia Pargis paikneva TerviseTAKiga. Lisaks Eesti organisatsioonidele tehakse koostööd mitmete välismaiste ülikoolide, organisatsioonide ja ettevõtetega (Accelerator Corp, ScanBalt, Turku Bio Valley jt).

TBP BioMed inkubaatoris toimub mitmeid valdkondlike üritusi, seminare ja koolitusi, mis on suunatud nii inkubatsiooniettevõtetele kui ka valdkondlikele ettevõtetele üldiselt. Regulaarselt toimuvad mitmed üritused, nagu mentorklubiõhtud, seminarid, koolitused, samuti osaletakse Teadlaste Ööl, sTARTUp ja ettevõtlusnädala ürituste korraldamises.

BioMed Inkubaator alustas 2005. a 5 ettevõttega inkubaatoris. 2015. a oli inkubatsioonis kokku 16 ettevõtet. Joonisel 14 on toodud inkubatsiooniettevõtete arv inkubaatoris perioodil 2008–2015.

Joonis 15. Inkubatsiooniettevõtete arv inkubaatoris perioodil 2008–2015 (allikas BioMed).

11 tegutsemisaastaga on BioMed Inkubaatoris osalenud inkubatsiooniprogrammis enam kui 30 erinevat ettevõtet, neist 16 on ka inkubatsiooniprogrammi lõpetanud veebruari 2016 seisuga. Tabel 20 iseloomustab

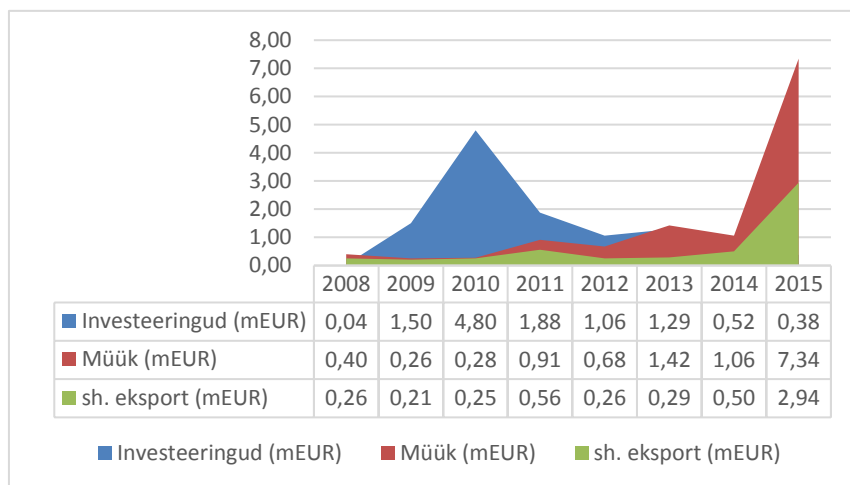
programmis osalevaid ja selle lõpetanud ettevõtete, nende töötajate ja loodud töökohtade ja esitatud patenditaotluste arvu.

Tabel 24. Inkubatsiooniprogramm arvudes perioodil 2008–2014 (allikas BioMed).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	KOKKU
Inkuatsiooniprogrammiga liitunud ettevõtete arv	1	3	0	5	8	4	0	4	25
sh. eelinkubatsioon	3	1	1	3	5	12	7	4	36
sh. inkubatsioon	5	5	5	7	11	19	18	16	N/A
sh. postinkubatsioon	0	0	0	0	3	2	1	3	9
Inkubatsiooniprogrammi lõpetanud ettevõtete arv	1	1	2	0	1	1	4	6	16
Patentide arv	0	1	3	0	0	1	2	0	7
Töötajate arv	18	16	22	81	94	148	165	168	N/A
sh. loodud töökohti	6	0	8	8	13	14	17	11	77

Inkubaatoriprogrammides osalevate ettevõtete majandusnäitajaid iseloomustab perioodil 2008 kuni 2015 joonis 15.

2012.–2014. a lõpuni toetas inkubaatori tegevust EAS. Alates 1. jaanuarist 2015 jätkub BioMed Inkubaatori tegevus Tartu Linnavalitsuse ja Tartu Biotehnoloogia Park AS toetusel.

Joonis 16. BioMed inkubaatori inkubatsiooniettevõtete peamised majandustulemid aastatel 2008–2015 (allikas BioMed).

BioMed inkubaatori edulood

TBD-Biodiscovery OÜ (<http://www.biodiscovery.eu/>) on olnud inkubatsioonis alates 2006. a. 2006. a asutatud ettevõtte, mis keskendub sünteetilisele keemiale ja hea tootmistavaga tootmisele. Ettevõtte toodab farmaatsia- ja keemiatööstuses ning põllumajanduskemikaalides kasutatavaid keemilisi ühendeid. TBD-Biodiscovery omatoodetena on portfellis lutsiferiin, lutsefareet, CMBA, API-d, feromoonid.

Perfect Cosmetics OÜ (www.luminordic.com) on olnud inkubatsioonis alates 2013. a. 2013. a asutatud ettevõtte tegevusvaldkonnaks on kanepiõli sisaldusega looduskosmeetikasarjade LUMI ja LUMIDERM tootmine ja turustamine.

F-Est OÜ on olnud inkubatsioonis alates 2012. a. F-Est OÜ on 2009. a asutatud ettevõtte, mille põhieesmärgiks on välja arendada viljakusravi kliinikute võrgustik erinevates arenevates riikides, kus teenusele ligipääs on piiratud või teenus kehvast tasemest. Avatud on kliinikud Gruusias, Indias, Mehhikos, alustatud on kliinikute rajamist Kambodžas ja Vietnamis.

Lisaks eeltoodud edulugudele on inkubaatoris veel 13 erineval tasemel inkubatsiooniettevõtet, mis on oma toote/teenusega turule tulemas või valminud toote/teenusega uusi turustusvõimalusi otsimas, arendustööd jätkamas jne.

Eesmärk 1.5: Edukas teadmiste- ja tehnoloogiasiiire

Antud eesmärgi täitmisesse panustasid kaks meetet: „**Teadmiste- ja tehnoloogiasiiirde baasfinantseerimise ja eriprojektide toetamine**“, mille üldeesmärgiks oli teadmiste- ja tehnoloogiasiiirde funktsiooni jätkusuutlikkuse tõstmine Eesti teadus- ja arendusasutuste ning rakenduskõrgkoolide strateegilise missioonina võrdsetel alustel õppe- ning teadus- ja arendustööga. Teine meete oli „**Tehnoloogia arenduskeskuste toetamine**“, mille üldeesmärgiks oli ettevõtjate rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmine ettevõtjate ja teadusasutuste vahelise strateegilise TjA tegevuse alase koostöö tugevdamise kaudu vastavalt Eesti TjA ning innovatsiooni strateegiale 2007–2013 „[Teadmistepõhine Eesti](#)“. Kogu perioodi vältel osales TAKide töös 101 ettevõtet ja publitseeriti 604 teadusartiklit, kaitsti 212 magistritööd ja doktoritööd ning esitati 65 patenditaotlust. TAKide meetme raames töötati välja mitmeid tehnoloogilisi lahendusi, mida partnerettevõtted said rakendada oma tootearenduses. Näitena TAKi projektist võib nimetada Tallinna ühistranspordis kasutatavat elektroonilist piletite lugemise ja andmevahetuse riist- ja tarkvara, mis töötati välja ELIKo TAKis koostöös partnerettevõtte Artec OÜga. Samuti aitasid antud eesmärgi täitmisele kaasa ka „**Innovatsiooniosaku teotusmeetme**“ ja ka „**Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeetme**“ pilootprojekt. Lisaks ka IARK prioriteetse suuna „**Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks**“ innovatsiooniteadlikkuse arendamiseks suunatud tegevused: „**Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm**“ ja **TOTS. Innovatsiooniteadlikkuse** valdkonnas keskenduti kogu perioodi vältel kommunikatsioonile ning seminaridele ja koolitustele. Anti välja ajakirju HEI ja Inseneria, mille tellijate arv moodustus parimatel aastatel 15 000. Samuti avaldati erinevaid artikleid teistes trüki- ja *online*-meediakanalites, näiteks 2010. a avaldati üle 170 artiklit ja ka koolituste osas oli 2010. a innovatsiooniteadlikkuse valdkonnas kõige aktiivsem aasta. Suurimaks uusi tehnoloogiaid tutvustavaks ürituseks kujunes biotehnoloogiale keskendunud **ScanBalt foorum**, mille raames toimusid eraldi töötoad biotehnoloogia rakenduste tutvustamiseks toiduainetööstuse ettevõtetele. Samuti korraldati eriaastajooksul konverentsi „[Liftiga Tulevikku](#)“, kus käsitleti innovatsiooni-, tootlikkuse- ja ekspordivaldkonna küsimusi fookusega Eesti tööstusettevõtetele. Konverents on läbi aastate olnud väga populaarne, kus näiteks 2015. a osales ca 250 külast.

2015. a viidi ellu viimased innovatsioonialased tegevused ja ka kordusuuring „[Juhtimisvaldkonna uuring 2015](#)“, mis toetus nii 2013. a kui ka 2011. a välja antud uuringu tulemustele. See andmete võrdlus tõi välja olulisi seoseid ja muutusi ettevõtete juhtimiskultuuris. Uuringu andmed näitasid, et Eesti firmade juhtimispraktikate vallas on 2010.–2015. aastate jooksul mugavustooni pidama jäädud. Arvestades pideva arenguga Lääne-Euroopa ettevõtetes ja millenniumi põlvkonna muutunud ootustega töökoha ja juhtide suhtes, on viimane aeg hakata juhtimispraktikaid ümber kujundama. Uuringu tulemused olid ka väga heaks sisendiks uue perioodi tegevuste planeerimisel.

Võttes kokku antud eesmärgi indikaatorite täitmise, siis RA hindab indikaatorite täitmis heaks. Seda põhjusel, et üli- ja kõrgkoolide *spin-off*-ettevõtete arv on läbi perioodi olnud kõrge, erinevates projektides on osalenud arvukalt tudengeid ja ülikoolide ning ettevõtete vahelisi koostööprojekte on olnud palju. Samas ülikoolide ja TjA asutuste tulu enda loodud intellektuaalomandi kommertsialiseerimisest on olnud läbi aastate kõikumine ja eriti viimasel aastal „**Teadmiste- ja tehnoloogiasiiirde baasfinantseerimise toetuskeemi**“ projektide lõppemise tõttu väga madal. Siiski näeme, et tänu ettevõtlust toetavatele meetmetele on ülikoolid loonud eraldi kanalid ettevõtetega koostöö tegemiseks. Heaks näiteks saab tuua põhimõtteliselt kõiki üli- ja kõrgkoole, kellel on tihe koostöö erinevate ettevõtetega. Eriti tooks välja Tartu Ülikooli, kus on näiteks loodud ettevõtetele eraldi koduleht: <http://www.ut.ee/et/ettevottele> ja ka Tallinna Tehnikaülikooli, kus on samuti

eraldi koduleht ettevõtetele: <http://www.ttu.ee/ettevottele/>. SV vahenditega on loodud head võimalused ettevõtete ja teadusasutuste vaheliseks koostööks ning ettevõtted leiavad järjest rohkem tee Eesti üli- ja kõrgkoolide juurde.

Samas perioodil 2014–2020 ei jätkata „Teadmiste- ja tehnoloogiasirde baasfinantseerimise toetuskeemi“ laadseid tegevusi MKMi haldusala meetmete kaudu, vaid tehnoloogiasirdele suunatud tegevusi rahastab HTM oma meetmete raames. Ülikoolide põhimissiooniks jääb endiselt teadmiste ja talentide allikaks olemine, kuid lisaks on ülikoolidel täita märkimisväärne roll kvaliteetse ettevõtlusõppe pakkumisel ning teadmiste ja tehnoloogia koordineeritud sirde tagamisel ettevõtlusesse. Tervikvisiooni kuuluvad ka ettevõtlussuhted tudengite praktikakorralduse, täienduskoolituse ja ettevõtlusõppe vallas.

- Üli- ja kõrgkoolide spin-off-ettevõtete arv – 2013. ja 2014. a on üli- ja kõrgkoolide spin-off-ettevõtete arv jõudsasti kasvanud ja saavutustase on pea neljakordselt ületatud ja eesmärk täidetud. 2015. a jätkusid „Teadmiste- ja tehnoloogiasirde baasfinantseerimise toetuskeemi“ raames vaid kahe ülikooli (Eesti Kunstiakadeemia ja Tallinna Tehnikakõrgkoolil) ettevõtete ja kõrgkoolide teadus- ja arendustegevused ning perioodi jooksul loodi vaid 10 uut spin-off-ettevõtet ehk 2015. a seatud eesmärgist täideti vaid 63%. Kogu perioodi peale kokku loodi programmis osalevate ülikoolide toel 81 spin-off-ettevõtet ja püstitatud eesmärgiga võib rahul olla. Mõned näited Tartu Ülikooli spin-off-projektist võrsunud ettevõtetest: <http://www.ut.ee/et/tartu-ulikooli-spin-ettevotted>, TTÜst kasvanud spin-off-ettevõtted: <http://www.ttu.ee/ettevottele/partnerid-4/spin-off-ettevotted/> ja Eesti Kunstiakadeemia spin-off-ettevõtted: http://start.artun.ee/?page_id=123.
- Ülikoolide ja T&A asutuste tulu enda loodud intellektuaalomandi kommertsialiseerimisest ja lepingulistest töödust ettevõtetele – 2014. a lõpuga lõppesid „Teadmiste- ja tehnoloogiasirde baasfinantseerimise toetuskeemi“ raames suurem osa rahastatud projektidest ja 2015. a jätkusid vaid kahe ülikooli (Eesti Kunstiakadeemia ja Tallinna Tehnikakõrgkool) projektid, mille raames ülikoolide lepinguline tulu moodustas vaid 407 700 eurot ja puhtalt ettevõttega seotud lepinguid oli vaid 250 900 eurot. 10% käibe kasvu 2015. a ei saavutatud ja 2015. a seatud eesmärki ei täidetud põhjusel, et toetuskeemi raames rahastatud nelja ülikooli projektid lõppesid 2014. a lõpuga. Vaadates indikaatori eesmärgi täitmist perioodi vältel, siis intellektuaalomandi kommertsialiseerimise käibe kasv on läbi aastate kõikunud väga tugevalt. Kõige suuremad muutused käibe kasvus olid aastatel 2013 ja 2014, mil mõlema indikaatori täitmine kasvas kordades. Antud aastatel aitas käibe kasvule kindlasti kaasa see, et ülikoolides, eriti TÜs ja TTÜs, võeti tööle väliseksperdid, kes aitasid lepinguid müüa ja palgatud ekspertide tööd hinnatakse kõrgelt. Lisaks leiti, et koostööle on palju kaasa aidanud innovatsiooniosak. Samas 2014. a ikkagi käibe kasv võrreldes eelmise aruandeperioodiga langes ja ülikoolid tõid välja, et käibe kasvu mõjutas innovatsiooniosaku toetuse taotlemise peatamine 2014. a esimeses pooles.

Parimal aruandeaastal ehk 2013. a moodustas ülikoolide lepinguline tulu 43,3 mln eurot ning kasvuks 23,4% aastas ja seatud eesmärgist täideti 233,6%. Eriti suure hüppe tegi lepinguline tulu ettevõtetelt, kus kasv oli pea 500% võrreldes eelmise perioodiga ja eesmärk täideti 5174%. Perioodil esitati 31 taotlust, millest finantseeriti 23 ja lõpetati 23 projekti. Ülikoolide lepinguline tulu moodustas perioodi vältel 234,8 mln eurot, sellest ülikoolide lepinguline tulu ettevõtetelt 102,4 mln eurot. Sellest tulenevalt saab ülikoolide saavutatud tulemust hinnata edukaks.

- Ettevõtete ja ülikoolide vahelistes toetatud projektides osalenud tudengite arv – 2015. a osales ülikoolide ja ettevõtete vahelistes toetatud projektides 70 tudengit, mis moodustas 108% 2015. a seatud sihttasemest. Võrreldes eelmise aastaga on projektides osalenud tudengite arv vähenenud. Võttes kokku kogu perioodi, siis projektides osalenud tudengite arv on kogu perioodi jooksul olnud kõrge, eriti 2009. ja 2010. a ja indikaatori sihtmäära täitmist saab pidada edukaks.
- Ettevõtete ja teadusasutuste vaheliste koostööprojektide arv – 2015. a oli 71 koostööprojekti ja seatud sihttasemest täideti 118,3%. Võrreldes eelmise aruandeaastaga vähenes ettevõtete ja teadusasutuste vaheliste koostööprojektide arv, kuna „Innovatsiooniosakute toetusmeetme“ ja „Teadus- ja arendustegevuse toetus“ vahendid ammandusid valdavalt 2014. ja 2015. a. Võttes kogu perioodi kokku, siis indikaatori täitmine on läbi aastate olnud edukas, eriti aasta 2013, kui koostööprojektide arv ulatus pea 400ni. Saab hinnata antud indikaatori saavutusmäära täitmist edukaks, eriti just ettevõtete ja TjA koostöö arendamise poole pealt.

Eesmärk 1.6: Toetada loomemajanduse arengut

Perioodi planeerimisel toodi välja, et **Eestis puudub loomemajanduse eraldi arendamise kogemus**, kuid astutud on esimesi samme selle toetamiseks. Kes vajavad edasist tuge ja loomemajanduse arendamist tuleb vaadelda mitmeastmelise, kuid tasakaalustatud protsessina. Seejuures tuleb silmas pidada, et tegemist on taotlusega stimuleerida teatud eripärast ettevõtlusaktiivsust – loomeettevõtluse aktiivust ning tõsta loome kaudu kogu meid ümbritseva keskkonna kvaliteeti. Loomemajanduse arendamisele peab eelnema selleks eelduste loomine loomemajanduse alase teadlikkuse tõstmise näol nii majandussubjektide, avaliku sektori kui ka laiema avalikkuse seas.

Antud eesmärgi täimisesse panustas otseselt „**Loomemajanduse tugistruktuuride toetus**“, mille raames toetati 31 projekti summas 6 701 359,53 eurot ning millest viimased lõppesid 2015. a. Suurim projekt oli antud meetmes Kultuurikatel, mis suurte pingutuste tulemusel sai ka projekti lõpuks kasutusloa ning kasutab nüüd kogu oma potentsiaali loomemajanduse olulise sõlmpunktina erinevate valdkondade vahel.

Loomemajanduse toetamiseks andis panuse ka **IARK** prioriteetse suuna „**Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks**“ loomeettevõtluse arendamiseks suunatud tegevused, **teadmiste ja oskuste arenguprogramm, loomemajandusalased koolitused ja „Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm TOTS“ loomemajandusalase teadlikkuse alategevus. Loomemajanduse alase teadlikkuse** alasuuna eesmärgiks oli teadlikkuse tõstmine sihtgruppides, et muuta mõiste „loomemajandus/loomeettevõtlus“ kõikidele sihtgruppidele ühtselt arusaadavaks ning elavdada Eesti-sisest nõudlust loomeettevõtjate tegevustele. „**Loov Eesti**“ projekti missiooniks oli vahendada ja selgitada kõigi EASi toetusmeetmete sisu ja nende kasutamise võimalusi loomeettevõtluse arendamiseks. Et „Loov Eesti“ korraldavate ürituste tegevuskava oleks laiapõhjalisem, kutsuti 2010. a juunis kokku Loov Eesti Mõttekoda, kuhu kuuluvad projekti toetavate organisatsioonide esindajad. Keskkonna „**Loov Eesti**“ külastuste arv oli perioodi lõpul 122 000 külastust aastas, uudiskirja tellijaid oli 3250.

Disainibuldooseri projekt, mida alustati aastal 2012 eesmärgiga tõsta ettevõtete võimekust disaini kasutamise osas. 2013. a toimusid arendustegevuste elluviimine ettevõtetes ja konsulteerimine rahvusvaheliselt tunnustatud eksperdi Richard Eisermanni poolt. Projekti kokkuvõttev konverents toimus 2014. a kevadel. Koostöös ettevõtete ja disainijuhtidega toodi välja igas ettevõttes saavutatud tulemused. Lõppkonverentsil presenteeriti oma edulugusid, millest valmis ka näitus „**Disain sisse**“ ning [nelja osalenud ettevõtte lugu kajastav film](#).

Loomemajanduse alase teadlikkuse alasuuna alt võimaldati Eesti disainijuhtidel osaleda *Design Management Institute*'i (edaspidi *DMI*) konverentsil 11.–12.06.2014 Londonis. Esmakordselt oli konverentsi programmis ka Eesti esindajate etteaste. Konverentsil osalemine andis viiele Eesti disainijuhile võimaluse hankida uut rahvusvahelist oskusteavet, tutvuda disainivaldkonna uusimate suundumustega, luua kontakte, suhelda ja vahetada kontakte kolleegidega erinevatest riikidest.

Programmi raames sihtfinantseeriti MTÜ Loov Eesti poolt elluviidavat projekti „**Loomemajanduse alase teadlikkuse tõstmine, baastegevused**“. „Loov Eesti“ pakkus head tuge loomemajanduse tugistruktuuride tegevuste kommunikatsioonivõimenduseks ja algatas loomemajanduse ja loomeettevõtluse alase teadlikkuse tõstmiseks üritusi. Aktiivne tegevus toimus ka rahvusvaheliselt: Tallinnas viidi läbi *Creative Business Cup* (edaspidi *CBC*) *Baltic BootCamp*, et valmistada ette Läti, Leedu ja Eesti CBC finaalis esinevaid meeskondi, osaleti 2014. a Kopenhaageni *CBC*, kus delegatsiooni suuruseks oli 3 ettevõtet ning Prantsusmaal Nantesis viidi läbi äriseminar „**Startup in Estonia**“, kus tutvustati Eestis äri alustamise võimalusi kiirendiprogrammide kaudu. 2014. a oli „Loova Eesti“ veebilehel 237 796 külastust.

Välismentori nõustamise tegevuse raames saab välja tuua 2014. a „**Eesti loomemajanduse arengukontseptsiooni 2023**“ koostamist, mille tulemusena valmis koostöös Kultuuriministeeriumiga perioodi 2014–2020 määrus „**Loomemajanduse tugistruktuuride, ühisprojektide ja ekspordivõimekuse arendamise toetamise tingimused ja kord**“ loomeettevõtluse arendamiseks VKEdes.

Vaadates indikaatorite täitmist, siis mõlemad planeeritud indikaatorite saavutusmäärad on ületatud, ja võttes arvesse, et **perioodi 2007–2013 planeerimisel märgiti, et Eestis puudub loomemajanduse eraldi arendamise kogemus**, siis hindab RA, et perioodi lõpuks on antud eesmärgi täitmiseks tehtud väga palju: arendatud välja loomeettevõtlust toetavad tugistruktuurid, koolitatud loomeettevõtjaid ja loomeettevõtluse alane teadlikkus on kasvanud.

- **Loomemajanduse sektoris hõivatute osakaal** – Statistikaameti andmete põhjal on näha, et loomemajanduse hõivatute osakaal on alatest 2010. a jõudsasti kasvanud ja 2013. a moodustub 6,8% kogu Eestis töötavast rahvastikust ning 2015. a seatud eesmärgist on täidetud 162%. Järgmine loomemajanduse süvauuring on plaanis 2017. a.
- **Loomemajandust edendavate projektide arv** – perioodi lõpuks rahastati kokku 31 projekti „Loomemajanduse tugistruktuuride toetuse“ meetme raames ja seatud eesmärk on kolmekordselt ületatud. Perioodi jooksul otsustati osa projekte viia ellu etappidena või eraldada „pehmed tegevused“ investeringutest, et tagada kiirem ja operatiivsem rakendamine. Samuti rahastati teatud loomeettevõtluse tegevusi sihturu- või piirkonna põhiselt, mis suurendas projektide arvu, kuid samas tehti täpselt rakenduskavas ettenähtud tegevusi.

Eesmärk 1.7: Kindlustada Eesti turismisektori konkurentsivõimeline ja jätkusuutlik areng

Turismivaldkonna eesmärgi täitmist hindab RA heaks. Turismisektor täidab jätkuvalt Eesti majandusarengus olulist rolli, moodustades koos kaudsete mõjudega ligi 7% Eesti SKTst ning teenuste ekspordist koguni 27%.

Prioriteetse suuna tegevuste elluviimise tulemusena on oluliselt mitmekesistatud Eesti turismitoodete valikut (pereturism, mereturism, konverentsi- ja äriturism, kultuuriturism). Samuti on paranenud Eesti kui turismisihtkoha tuntus ning tänu turismiinfosüsteemi arendamisele ka info kättesaadavus Eesti turismivõimlauste kohta.

Eelnimetatud arengud kajastuvad ka 2014. a MKMi ning EASi tellimusel ja Statistikaameti läbi [viidud välisküllastajate uuringus](#), mille raames koguti infot välisküllastajate kulutuste, reisieesmärkide, reisiegevuste, külalastatud kohtade ja rahulolu kohta. Küsitlusele vastas 9100 Eestis käinud välisküllastajat.

Positiivseks võib kindlasti pidada tulemusi, mis puudutavad reisi vastavust välisküllastajate ootustele. 63% ööbimisega välisküllastajatest leidis, et reis Eestisse vastas nende ootustele, veerand turistidest arvas, et see ületas ootusi ja 11% pidas reisi ootustest palju paremaks. Vaid 2% hindas reisi kas ootustest halvemaks või palju halvemaks.

Küsitletute hinnang turismiinfo kättesaadavusele oli samuti kõrge, 78% ööbimisega välisküllastajatest oli info kättesaadavusega enne reisi pigem rahul või väga rahul ja rahulolematuid oli 2%. 79% ööbimisega välisküllastajatest oli info kättesaadavusega pigem rahul või väga rahul ka Eestis viibides ning rahul ei olnud sellega 3%.

Turismivaldkonna arendamiseks suunatud toetusi hindasid kõrgelt ka sektoris tegutsevad ettevõtjad. Ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika vahehindamise käigus viidi turismitoetusi saanud firmade seas läbi semistruktureeritud intervjuud. Kõik intervjueeritustest pidasid EASi mõju turismi arendamisel oluliseks. Eriti rõhutati Eesti kui terviku tutvustamist olulistel turgudel, aga ka Eesti piirkondade tutvustamist. Turismitoetuste puhul oli hinnang võrreldes teiste toetustega kõige positiivsem. EASi turismitoetuste mõju hindasid intervjueeritud firmad oluliseks nii enda ettevõtte arengu seisukohalt kui ka Eesti kui turismisihtkoha tutvustamisel. Intervjueeritavad oskasid kõik tuua välja konkreetseid tulemusi, mida EASi toetused on nende firmal aidanud saavutada.

Ambitsioonikate eesmärkide saavutamist mõjutasid oluliselt 2008. a majanduskriis, mis mõjutas tugevasti nii siseturismi kui ka välituristide ööbimisi (2009. a kukkus ööbimiste arv ligi poole miljoni võrra), ning Venemaa kehv majandusolukord perioodi lõpus. 2015. a oli Vene turistide ööbimisi ligi 0,3 mln võrra vähem kui tippaastal 2013. Samuti suunati osa algselt turismivaldkonna arendamiseks planeeritud vahendeid ettevõtluse tugipaketi finantseerimiseks. Seetõttu jäime eesmärgi saavutamisele umbes 1,3 miljoni ööbimise ehk viiendiku võrra alla. Eesti majutuskohtades veedetud ööbimiste arv jõudis 2015. a ligi 5,8 miljonini.

Perioodil 2005–2015 kasvas turismiteenuste eksporditulemus üle 70%, millega ületati eesmärk tugevasti. Samas on selle taga osaliselt ekspordiantmete ümberhindamine, mis tõstis viimaste aastate näitajaid, samas varasemad andmed on korrigeerimata. 2013. a uus hinnang ületab 2012. a korrigeerimata näitajat enam kui viiendiku ehk üle 250 mln euro võrra. Kui eeldada, et suur osa sellest kasvust on tingitud korrigeerimisest, mitte tegelikest arengutest, oleks tulemus jäänud mõnevõrra eesmärgile alla.

Hooajalisuse indikaator oli väga ambitsioonikas ja see jäi saavutamata. Samas oli 2015. a andmeid avaldanud ELi riikidest Eestist parem näitaja vaid kuuel riigil, eesmärgini (35%) küündis vaid kaks riiki (Austria ja Saksamaa). Eesti parim näitaja oli aastast 2012 (37,4%), misjärel olukord halvenes. Seda mõjutas eelkõige Venemaa turistide arvu vähenemine, kes toetasid Eesti turismimajandust tugevasti just madalhooajal. Eesti kõrget taset võrreldes teiste Euroopa Liidu riikidega on aidanud saavutada toetused rahvusvaheliste konverentside ja kultuurisündmuste korraldamiseks. Vastavalt eeltoodule hindame, et vaatamata majanduskriisile ja Vene turistide ära langemisele perioodi lõpus, mis mõjutasid eriti hooajalisuse indikaatorit, oleme teinud eraldanud vahenditega maksimaalse eesmärkide täitmisel ja hindame tulemust heaks.

- Turismiteenuste ekspordi kasv – 2015. a oli eksporditulemus 77% suurem kui 2005. a baastase ehk 2015. a sihttasel ületati 40% võrra. Samas on suur osa sellest tingitud reisieenuste ekspordi andmete korrigeerimisest Statistikaameti poolt alates 2013. a, ilma milleta oleks tulemus jäänud mõnevõrra eesmärgile alla.

- Ööbimiste arvu kasv majutuskohtades – saavutati 81,4% seatud sihttasemest ehk 5,8 mln ööbimist. Perioodil 2005–2015 kasvas ööbimiste arv 1,7 mln võrra ehk 41%, eesmärgiks oli ööbimiste arvu suurenemine 3 mln võrra ehk üle 70%. Üldiselt liikus näitaja kasvutrendil, kuid perioodi jooksul tabas sektorit kaks tagasilööki – 2008. a majanduskriis, mis mõjutas tugevasti nii siseturismi kui ka välituristide ööbimisi (2009. a kukkus ööbimiste arv ligi poole miljoni võrra), ning Venemaa kehv majandusolukord perioodi lõpus. 2015. a oli Vene turistide ööbimisi ligi 0,3 mln võrra vähem kui tipptaastal 2013.
- Hooajalisuse vähenemine – aastal 2015 oli hooajalisuse näitaja samasugune kui 2005. a algtaase – juuni, juuli ja augusti arvele langes 38% kogu aasta ööbimistest (tegelik 2005. a näitaja oli 38,4% ehk hooajalisus vähenes siiski veidi). Hooajalisuse indikaator oli väga ambitsioonikas (35%). 2015. a avaldatud andmete põhjal ELi riikidest oli Eestist parem näitaja kuuel riigil, eesmärgini (35%) küündis vaid kaks riiki (Austria ja Saksamaa). Eesti parim näitaja oli aastast 2012 (37,4%), misjärel olukord halvenes. Seda mõjutas eelkõige Venemaa turistide arvu vähenemine, kes toetasid Eesti turismimajandust tugevasti just madalhooajal.
- Turismiga seotud projektide arv – perioodi lõpus revideeritud turismivaldkonnaga seotud projektide lõplik arv on 235 ja seatud eesmärgist täideti 65%. Hindame, et eraldatud vahenditega tegime maksimaalse ja pigem projektide rahastamisel hindasime kvaliteeti ja mõju turismisektori arengule.

Parimad praktikad ja edulood

Ettevõtluse suuna „**Teadus- ja arendustegevuse projektide toetamise**“ meetme üheks heaks näiteks on [Digital Sputnik OÜ](#), kus SV abiga arendati välja LED-valguslahendus filmitööstusele, pöörates erilist rõhku toote kvaliteedile ja disainile. Lisaks pöörati erilist tähelepanu kasutajamugavusele, eriti LED-valgustite juhtimisele, et kogu võtteplatsi valguspark oleks juhitav nutitelefoni abil. Oluliseks saab pidada ka seda, et valdav osa ettevõtte toodangust läheb ekspordiks. Ettevõtte toodetud LED-valguslahendusi on kasutatud näiteks järgmistes suuremates filmides: „Ghost In the Shell“, „The Neon Demon“, „Star Wars: Rogue One“, „Jason Bourne“, „Guardians of the Galaxy 2“ jne.

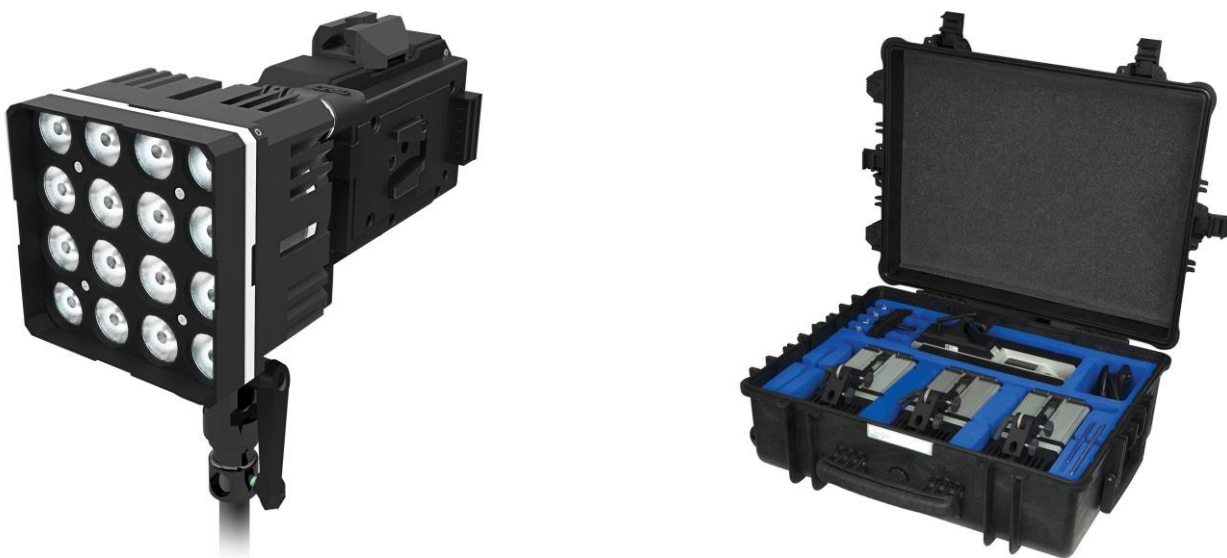

Foto 1. Digital Sputnik DS 1 LED-valgusti (foto: Digital Sputniku veebileht)

Edulugu „Ettevõtluslaenu riiklike tagatiste ja kapitalilaenu programmis“

2004. a asutatud OÜ Edelsteini algus oli tagasihoidlik. Pereisa Margus Kivimäe veetis suurema osa ajast Rootsisis kivitasapindadega tegeledes leiba teenides. Nii jätkamisel ei näinud ta perspektiivi ja tekkis otsus luua oma ettevõtte, eesmärgiks pakkuda kivitasapindu peamiselt Norra turule. Esimesed tooted valmisid elumaja keldris. Oskused olid olemas, aga vahendeid ja ruumi minimaalselt. **KredExi väljastatud ja ERFist rahastatud laenukäenduse toel võetud laen võimaldas Edelsteinil teha end juba nüüdseks õigustanud otsuse rajada tootmishoone ja hankida sellesse tänapäevased seadmed.** Et omavahendeid sel määral võtta polnud, pöörduiti käendamistaotlusega KredExi poole. Alates jaanuarist 2014 on tootmine käinud uues tehases, kus nii ettevõtte juhid kui töötajad on saanud täiel määral keskenduda toodangu kvaliteedi täiustamisele ja uute klientide leidmisele. Kõige kaugem riik, kuhu Edelsteini toodangut on saadetud, on Jaapan. Rootsi, Norra ja Venemaa on juba tavapärased sihtkohad. 2015. a anti neile üle **Audru valla aasta ettevõtte tänukiri.**

Foto 2. OÜ Edelstein

Avaldatud [Pärnu Postimehes](#)

Edulugu „Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamise“ programmis – 2015. a viidi läbi kaks suurt kampaaniat. Koostöös Tallinkiga korraldati kampaania „**Epic Estonia**“ Rootsi suunal. Venemaa turul korraldati aastalõpu kampaania, mille tulemusena külastas kampaania maandumislehte 133 000 inimest.

Edulugu: sotsiaalmeedia kampaania „Epic Estonia

Koostöös Tallinkiga korraldati kampaania „Epic Estonia“, et parandada Eesti mainet Rootsi turul ning veenda rootslasi, et Eestis on huvitavad, põnevad ja head võimalused puhkamiseks. Selleks loodi 97 unikaalset elamust üle Eesti. Nendele elamustele oli rootslastel võimalik kandideerida ning kokku laekus üle 6500 avalduse. Rootsised, kes said võimaluse tulla Eestisse, jagasid oma reisikogemust sotsiaalvõrgustikes. Kampaania tulemusena jõuti sotsiaalmeedia kaudu 3,1 miljoni inimeseni (32% Rootsi elanikest), kampaania on valitud üheks parimaks sotsiaalmeedia kampaaniaks Euroopas ning tegevused on saanud tunnustava märkimise Rootsi turismisektori poolt (*Grand Travel Award*). Kampaania pälvis Aasta Turundusteo 2015 tiitli.

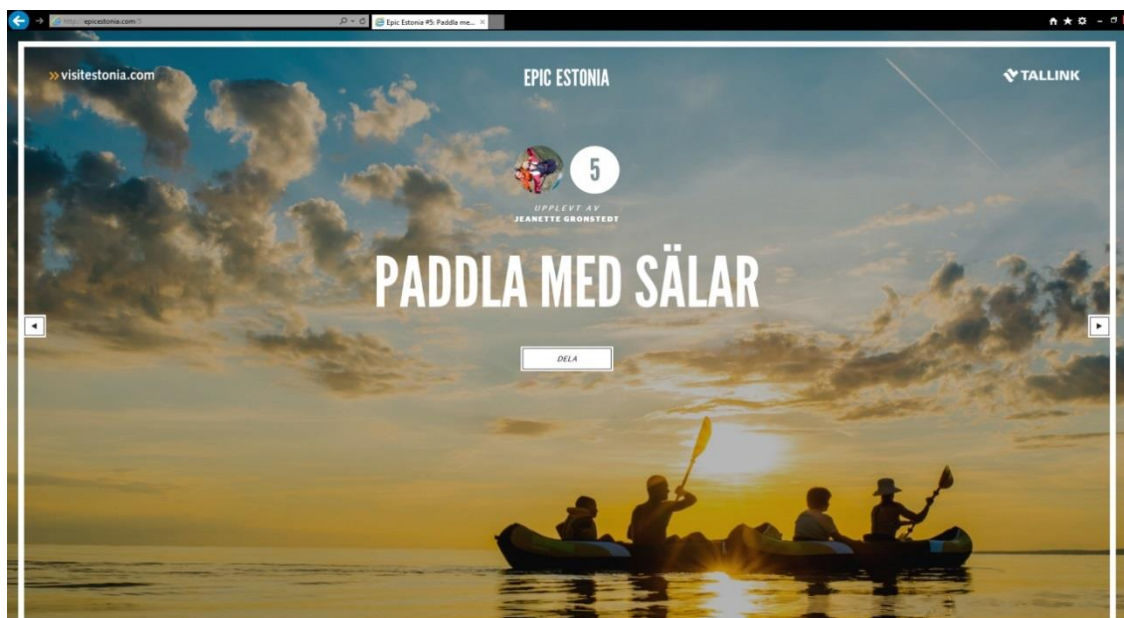

Foto 3. „Epic Estonia“ reklaam <http://epicestonia.com/5> kodulehelt

Samuti saab pidada edukaks ka „Turismiinfosüsteemi arendamise programmi“ [veebikeskkonda](#), mille külastatavus on aastast aastasse stabiilselt kasvanud ja võrreldes 2014. a kasvas veebikeskkonna külastajate arv 2015. aastal 16% kokku 4,9 miljonini külastuseni (2014. a 4,2 miljonit külastust). 2015. a lõpuks oli süsteemis 7160 aktiivset pakkumist (sh sündmusi 1768) ning süsteemiga oli liitunud 3 839 aktiivset kasutajat 2 782 ettevõttest. Samuti saab edukaks pidada mobiiliveebis tehtud külastuste arvu, mis oli 2015. a 1 839 008 (võrdluseks 2014. a 1 225 980 külastust). Lisaks on veebikeskkonna sisu kättesaadav seitsmes keeles ning lahendus on asukohapõhine – see arvestab kasutaja asukohta ning kuvab eelistatuna läheduses asuvaid turismiobjekte.

„Turismitoodete arendamise toetamise“ programmis on kõik toetatud projektid regionaalses mõistes olulise tähtsusega ja mõjusad. Eraldi tasub esile tõsta **Vihula mõisakompleksi arendamise projekti**, mille eesmärgiks oli taastada Vihula mõisakompleksi 27 hoone arhitektuuriline väärtus ning arendada välja rahvuslikul eripäral ja traditsioonidel põhinev turismitoode, mis komplekselt eksponeerib Eesti kui sihtkoha põhiväärtusi. Teiseks edukaks/esiletõstmist vääriavaks vms on **Lottemaa teemapargi projekt Pärnumaal Tahkuranna vallas**.

[Lottemaa](#) teemapark avati turismitoodete arendamise meetme vahendite kaasrahastusel 25. juulil 2014. a. Hoolimata lühikeseks jäänud avahooajast räägivad teemapargi kõrged külastajanimbrid, oodatust pikem külastuste kestusaeg ning peredelt kogutud tagasiside projekti suurest õnnestumisest. Esimesel tegutsemisaastal, kui kompleks oli avatud tegelikult vaid pool hooajast, külastas Lottemaad kokku umbes 50 000 külastajat. See hõlmab nii suvist perioodi, 13.–21. detsembrini spetsiaalselt toimunud jõulumaad kui ka hooajaväliseid rendiüritusi (laste sünnipäevad, firmaüritused). Suvehooaeg ja jõulude-eelselt avatud Lottemaa jõulumaa andis selgelt märku, et Läti pereturistide huvi uue teemapargi vastu on väga suur – lätlaste osakaal avahooaja külastajate koguarvus oli 30%. Lätist saabunud külastajatele jagati avahooajal infokaarte koos programmi ja Lottemaa temaatilisi maju tutvustava infoga, külastajatekonda täiendati sihtrühma ootusi arvestades lätikeelsete viitude ja sildikestega. 2015. a hooajal lisandus lätikeelne tegelane, lätikeelsed planetaariumiseansid ja väiksemad etteasted tegelaskujude poolt. Samuti lisandus põhiprogrammi lätikeelsete lastelaulude ettemängimine ning teemapargi helindamine nii, et „rääkivad“ männipuud kõnelevad ka läti keeles. Edaspidi on kavas rohkem tähelepanu pöörata ka soomlastest väikelastega peredele. **2015. a külastas Lottemaa teemaparki kokku 93 580 külastajat, millest 29 000 moodustasid välituristid (suvehooaeg ja jõulumaa kokku). Võttes arvesse teemapargi planeerimisel eeldatud 30 000 külalise arvu aastas, siis projekti edukusega võib igati rahul olla.** Tänu teemapargi tugevalt eristuvale kontseptsioonile (ehe leiutajateküla koos oma igapäevaste loomulike? tegemistega) ja peresõbralikule teenindusele on Lottemaast

kujunenud üks omanäolisemaid ja populaarsemaid pereatraktsioone terves lähiregioonis (Balti riigid ja Põhjamaad, nagu Soome ja Rootsi).

Turismiinfo jaotuskanalite toetamise meetet saab samuti edukaks pidada. Elluviidud projektide raames arendati välja 29 uut või paranenud kvaliteediga turismiinfo jaotuskanalit ja ühe näitena võib välja tuua **Valga Külustuskeskuse** väljaarendamise projekti:

Valga raekojas asuvast turismiinfokeskusest ehitati kaasaegne külustuskeskus, mis teenindab turiste seitse päeva nädalas. Valga on lõuna poolt tulijale Eesti riigi värav, külustuskeskus asub otse linnasüdames, 300 meetrit riigipiirist. Toetusega rekonstrueeriti väärrika hoone katus (töödele eraldas raha ka Valga linnavolikogu), korrastati fassaad, paigaldati uued tehnoseadmed, loodi uus sisekujunduslik lahendus ning soetati sisseseade ja mööbel. Lisaks paigaldati Valga raudteejaama infokiosk ja linna infosildid/viidad. Seoses projekti elluviimisega on paranenud turismiinfo kättesaadavus ja külustajate rahulolu. Vaatamata 2015. a väiksele külustajate arvu langusele oli 2016. a I kvartalis näha taas kasvutrendi ning külustajate tagasiside uuenenud külustuskeskusele on väga positiivne.

Foto 4. Valga Külustuskeskus: <https://www.puhkaeestis.ee/et/valga-kulustuskeskus>

Edukaks saab pidada ka riiklike turundusürituste programmi. Riiklike turundusürituste programmiga alustati perioodi keskel 2008. a lõpus alanud majanduskriisi tõttu. Ettevõtetele hakati pakkuma tuge ärivõimaluste loomisel välisturgudel ühisstendide, kontaktürituste ja ärimissioonide kaudu. 2015. a jõuti tasemeni, et aastas korraldatakse juba 16 ühisstendi. Perioodi viimastel aastatel liikus fookus lähiturgudest kaugematele turgudele. See tähendab, et samal ajal kasvas ettevõtete huvi ja valmisolek kaugematele turgudele sisenemiseks, sh väljapoole Euroopa Liitu.

Programmi raames korraldati Eesti ettevõtetele 8 kontaktreisi uute ärikontaktide sõlmimiseks, neist kaks Hiina turule. Uue teenusena viidi läbi 14 ekspordibuldooseri projekti, neist üks Hiina turul. Ekspordibuldooseri projektide sisuks oli pakkuda ettevõtetele nõustamisteenust uue turuga tutvumisel, turu võimalustest ülevaate saamisel ja potentsiaalsete koostööpartnerite leidmisel. Ettevõtete tagasiside teenusele oli hea.

Perioodi viimase aasta edulooks saab lugeda Eesti toiduainetetööstuse ettevõtete osalemist riikliku ühisstendiga Hiina ühel suurimal selle valdkonna messil *Canton Fair*, tänu millele mitu ühisstendis osalenud firmat on järgnenud aasta jooksul jõudnud konkreetsete tehinguteni nii Hiina turul kui kaugemalgi.

Mõjusaks saab pidada ka „**Tööstus- ja teenindusettevõtja investeeringu toetust**“, mis jagunes kaheks allskeemiks: tööstusettevõtja investeeringu toetamine ning tugiteenuskeskused. Meetme raames rahastati enim projekte metalli- ning puidutööstusest. Regionaalselt viidi enim projekte ellu Harju-, Ida-Viru- ja Saare maakondades. Tugiteenuskeskuste investeeringud läksid valdavalt ITga seotud keskuste loomisse.

Edulugu

Osaühing Brenstol – uue põlvkonna puidutöötlemise ettevõtte. Brenstol on 1997. a asutatud 100% Eesti kapitalil põhinev puidutööstusettevõtte, kelle tegevusalaks on kvaliteetsete puittoodete tootmine leht- ja okaspuu saematerjalist ning toodete müük. 75% ettevõtte toodangust valmistatakse termotöödeldud puidust. Ettevõtte impordib ca 90% tootmiseks vajalikust toorainest ning ekspordib ca 95% oma toodangust. Brenstoli peamiseks tootegruppideks on terrassi- ja voodrilauad, põrandalauad ja saunamaterjalid. Investeeringuprojekti – Brenstol OÜ tegevusvaldkonna laiendamine ja tootmisvõimekuse tõstmine – otseseks eesmärgiks oli suurendada Brenstoli tootmismahte, tõsta toodangu vääriväärtust, laiendada tooteportfelli, siseneda uutele eksporditurgudele ning tõsta toodangu kvaliteeditaset uute tootmisseadmete soetamise kaudu. Pildil on näha üks ettevõtte referentse – Disney park Hiinas.

Foto 5. OÜ Brenstol Termo-saar vooder PaC-System™ Disney pargis, Šanghai, Hiinas.

Ettevõtluse suuna üheks uuemaks pilootmeetmeks ja perioodi 2014–2020 teerajajaks võib välja tuua „Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeetmed“, mille raames toetati seitset projekti summas 645 168 eurot. Ettevõtjatelt saadud esimeses tagasisides toodi välja, et uus meede on ettevõtetele meeltemööda ja eriti kiideti meetmes konsultandi panust ettevõtte hetkepildi loomisel ning tuleviku planeerimisel. Paari juhul võeti ka ettevõtetesse tööle tegevjuhid (varem juhtisid ettevõtet omanikud/spetsialistid) ning selle käiguga ollakse väga rahul. Antud meetme eesmärk oli ette valmistada uueks perioodiks kompleksmeede ettevõtetele, kus oli kombineeritud nii toetus kui ka ettevõtte arengut toetavad teenused (sh nõustamine, diagnostika, mentorlus jne).

Oluliseks saab pidada ka „Teadus- ja arendustegevuse toetusmeetmed“, mille raames olid ettevõtete TjA mahud võrreldes toetuste osakaaluga ulatuslikud. Samas oli toetusprojektide osas näha, et TjA tegevuste tulemusel arendatud toodete turule jõudmine on pikk protsess ja võtab oodatust kauem aega. Järeldusena võib välja tuua, et edaspidi tuleb tähelepanu pöörata turulähedasema tootearenduse stimuleerimisele.

Edulugu

[Skeleton Technologies](#) arendab innovaatilisi superkondensaatoreid. Projekti eesmärk oli luua superkondensaatorite tehnoloogia, mis ületab kordades konkurentide pakutavate toodete näitajaid. Projekti tulemusena on Skeleton lansseerinud uue tooteperekonna, mis hetkel on väikeseeria tootmises. Senine toodang on müüdnud potentsiaalsetele klientide prototüüpide tarbeks. Projekti tulemusena lisanduv käive on planeeritud alates I kvartalist 2016. Planeeritud käive 5 aastat peale projekti on ca 90 miljonit eurot, mis on väga

ambitsioonikas plaan. Edulugu on seda positiivsem, et Skeleton on oma arenguks saanud sünergiliselt kasutada nii struktuuri- kui ka Norra finantsmehhanismi (keskkonnasäästliku tööstusuuenduse programm) vahendeid.

Innovatsiooniosakute toetusmeetmes oli nii ettevõtete kui ka arendusteenuste pakkujate huvi toetusmeetme vastu väga suur ja vastavat meetme loogikat saab pidada edukaks ja uudseks just seetõttu, et meetme eesmärk oli viia lihtsal viisil kokku ettevõtja ja TjaA teenust pakkuv asutus uute toodete ja teenuste arendamisel. Muljetavaldavaks saab pidada, et **perioodi jooksul toetati kokku 1517 ettevõtte ja TjaA asutuste koostööprojekti.**

Edulugu

OÜ Ortodontiakeskus lõi meditsiinilise abivahendi laste hingamisharjumuste muutmiseks. Projekti tulemusel arendati välja innovatiivne toode – lastele mõeldud spetsiaalse disainiga huulik huulte vahel hoidmiseks koos terapeutilise raamatuga, mis moodustab ühtse terviku laste oraalmotoorika parandamiseks ja nina kaudu hingamise kujundamiseks. Disainitud huulikud on korduvkasutatavad – võimalus on tulevikus luua eraldi internetileht ning selle kaudu muinasjutte ja värvimispilete alla laadida, et hoida lapse koostöövalmidust ja motiveeritust. Ettevõtte eesmärgiks on laiendada tootega ka teistele turgudele.

Innovatsiooniosaku toetusmeetmest arenes välja uudne alameede ehk **arendusosaku toetusmeede**. Arendusosak oli kavandatud innovatsiooniosakute meetme jätkumeetmena, kus jätkatakse arendustegevusi.

Edulugu

[Click & Grow OÜ](#) viis EASi arendustoetuse raames läbi teostatavusuuringu, mille eesmärgiks on teha kindlaks Click & Grow OÜ linnafarmi tehnoloogiline teostatavus ja majanduslik tasuvus. Projekti tulemusel leiti, et Click & Grow omab *Smart Farmi* näol unikaalset tehnoloogiat ning selle toote kommersialiseerimine on majanduslikult teostatav ning mõttekas. Unikaalse intellektuaalomandi kaitseks anti sisse kaks eelpatenti USAs.

Loomemajanduse tugistruktuuride toetusmeetme raames saab pidada suureks sündmuseks perioodi viimasel aastal valminud Kultuurikatelt, mis suurte pingutuste tagajärjel sai kasutusloa ning kasutab nüüd kogu oma potentsiaali loomemajanduse olulise sõlmpunktina erinevate valdkondade vahel. Kultuurikatlaga olid seotud arhitektuuri- ja disainivaldkonna tugistruktuuride projektid, mis samuti edukalt lõpetati.

Foto 6. Kultuurikatel. <http://kultuurikatel.ee/>

Kultuurikatel on saanud eripäraste kultuurisündmuste toimumiskohaks. Samas hoones asuvad mitmed erinevad loomemajanduse ettevõtted ja ka uute ettevõtete kasvulava ehk inkubaator. Loodi samuti erinevaid võimalusi ettevõtetele, kes arendavad uusi tooteid ja teenuseid, nt Makerlab, helistuudio ning toidulabor, kus võib peale sattuda mõne uue õlle pruulimisele.

Oluliseks saab pidada ka **Tehnoloogia Arenduskeskuste (TAK)** meedet, mille raames viidi lõpule SV perioodil 2007–2013 kestnud 8 projekti kogumalus 58 mln eurot, millesse olid kaasatud 101 ettevõtet, publitseeriti 604 teadusartiklit, kaitsti 212 magistritööd ja doktoritööd ning esitati 65 patenditaotlust. TAKide toetamise meetme raames töötati välja mitmeid tehnoloogilisi lahendusi, mida partnerettevõtted said rakendada oma tootearenduses. Näitena TAK projektist võib nimetada Tallinna ühistranspordis kasutatavat elektroonilist piletite lugemise ja andmevahetuse riist- ja tarkvara, mis töötati välja ELIKo TAKis koostöös partnerettevõtte Artec OÜga.

Samuti saab pidada uuenduslikuks ja oluliseks „**Klastrite arendamise meedet**“, mille raames toetati kokku 25 projekti kogusummas 9 853 573 eurot. Perioodi jooksul kuulus klastritesse kokku ca 350 ettevõtet, kes pidasid väärtuslikuks koostööd ettevõtjate vahel ja ühiselt Eesti ettevõtete tutvustamist ning kontaktide loomist väljaspool Eestit.

Edulugu: Teedeklaster toob puidu tagasi sillaehitusse

Ehitustarneahela osapoolteks olevaid projekteerimis- ja ehitusettevõtteid, materjalitarnijaid, õppe- ja teadusasutusi koondav Eesti Teedehitusklaster tellis Tallinna Tehnikaülikoolilt puitsillauuringu koos kasutusettepanekutega. Uuringu eesmärgiks oli suurendada puidu kui kohaliku ehitusmaterjali osatähtsust sildade rajamisel. Koostöös SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut (Rootsi tehnilise uurimise instituudi) spetsialistidega läbiviidud uuringu käigus tutvuti 17 sillaga nii Eestis kui Skandinaavias. Teostatud vaatluste ja mõõdistuste tulemusena valmis 2015. aasta suvel mahukas, erinevate riikide normdokumentatsioonide nõudeid käsitlev ning rikkaliku pildimaterjaliga illustreeritud raport, mis on äratanud laialdast rahvusvahelist tähelepanu. Uuringu tulemusi on tutvustatud konverentsidel ning nendest on kirjutatud arvukalt artikleid. Samuti on uuringu tulemuste vastu huvi tundnud Euroopa standardi EN 1995-2 läbivaatamisega tegelev töögrupp, kes on taotlenud ning saanud ka nõusoleku uuringu aruande kasutamiseks Euroopa standardite väljatöötamisel.

Laialdase huvi põhjuseks on senine puitsildade ehituses kasutamist käsitlevate juhendmaterjalide puudus. Üle Euroopa on erinevad eurokoodeksid küll olemas, ent need on abiks üksnes puitsildade ristlõigete määramisel. Kuidas aga valida puitsildade rajamiseks sobivat materjali, millega seda immutada, kuidas kaitsta puitsildasid hävitava niiskuse eest, mida peab sisaldama hoolduskava jne – nendele küsimustele ühtne vastus siiani puudus. Nii tugineski iga projekteerija puitsilla konstruktiivse lahenduse väljatöötamisel oma teadmistele, mis ei pruukinud alati pädevad olla.

EASi toetatud Eesti Teedehitusklatri tellimusel läbi viidud uuringu kohaselt on puit taristuehituseks sobilik materjal, kui materjali valikul, projekteerimisel, ehitamisel ning hooldamisel arvestatakse selle iseärasustega. Teedehitusklaster soovib läbi viidud puitsildade uuringuga esile kerkinud küsimusi jätkuvalt päevakajalisena hoida ning kaasa aidata mahuka ning tehniliselt keeruka juhendmaterjali valmimisele. See suurendab kahtlemata puidu kui kohaliku ehitusmaterjali eelistamist projekteerimise lähteülesannetes, hoogustades seeläbi puitkonstruktsioonide laialdasemat kasutust sillaehituses.

Kui Teedehitusklatri jõupingutused vilja kannavad, oskavad meiegi meistrimehed kunagi ehitada sarnase silla nagu Lejonströmis (Põhja-Rootsi). Puiduanalüüsid on näidanud, et 1737. aastal rajatud silla materjaliks olevad puud alustasid kasvamist ajavahemikul 1513–1562 ehk kuningas Gustav Vasa valitsemisajal. Lejonströmi sild on aga aktiivses kasutuses tänapäevani.

Perioodi 2007–2013 üheks uudeks meetmeks oli **kõrge potentsiaaliga innovaatiliste ettevõtete arendamise programmi „Start-up Eesti“**, mille rakendaja Arengufond viis ellu mitmeid koolitus- ja arenguprogramme, piloteerides seejuures ka uusi tegevusi, nt nagu *Student VC* programm ja *Founders Institute*, mille käigus loodi 11 uut *start-up*-tüüpi ettevõtet. Lisaks kutsuti ellu *Engage Estonia* projekt, mis sidus endas suuremad tegutsevad ettevõtjad ja *start-up*'id. Programmi raames töötati välja programmi visuaalne identiteet, loodi uus veebileht ning alustati kogukonna ühisüritustega.

Meetme rakendamine antud perioodil oli esmakordne. Meetme tegevuste rakendamine oli heaks näiteks, kuidas pidada sammu majanduses toimuvate uuendustega. Eraldi *start-up*'idele suunatud tegevused olid 2015. a juba tavapärane tegevus, kuid meetme rakendamine nõudis algselt palju teavitamist ja selgitamist. Meetme raames testiti palju erinevaid tegevusi, millest parimaid praktikaid rakendatakse ka uue perioodi tegevustes.

Edukaks saab pidada ka „Ettevõtlusinkubatsiooni programmi“, mille eesmärgiks oli toetada kasvupotentsiaaliga innovaatiliste ettevõtete tekkimist ja jätkusuutlikku arengut, vähendades nende ebaõnnestumise riske, kiirendades kasvu ning arendades innovaatilisust, et inkubaatorist lahkudes oleksid nad elujõulised ja iseseisvad. Perioodi jooksul toetati 7 ettevõtlusinkubaatorilt inkubantidele osutatavat inkubatsiooniteenust. Iga lepingupartneriga oli lähtuvalt teenindatavast sihtrühmast ning inkubaatori võimekusest kokku lepitud individuaalsed konkreetsed eesmärgid ning mille täitmist hindas ja andis nõu investeerimis- ning ekspordiprofessionaalidest MKMi ning EASi esindajatest koosnev panel.

Perioodil 2007–2013 toetatud seitsmes inkubaatoris oli eesmärgiks luua inkubantidele 570 töökohta, kuid tegelikult loodi 654 töökohta, mida saab pidada väga heaks tulemuseks..

„Teadmiste- ja tehnoloogiasiirde baasfinantseerimise toetuskeemi“ raames toetati ettevõtete ja kõrgkoolide omavahelist TjaA alast koostööd.

Perioodil 2007–2013 oli teadmiste- ja tehnoloogiasiirde baasfinantseerimise toetuskeemi eelarveks 5 392 039,93 eurot, mille raames esitati 31 taotlust, millest rahastati 23 projekti. Ülikoolide lepinguline tulu moodustas perioodi vältel 234,8 mln eurot, millest ülikoolide lepinguline tulu ettevõtjatelt 102,4 mln eurot. Perioodi jooksul loodi ülikoolides 81 *spin-off*-ettevõtet, mida saab pidada oluliseks just ettevõtete ja ülikoolide vahelise koostöö arendamisel. Kuid perioodil 2014–2020 samalaadne programm enam ei jätku, kuna tehnoloogiasiirdele suunatud tegevusi rahastab nüüd HTM oma meetmete raames. Ülikoolide põhimissiooniks jääb endiselt teadmiste ja talentide allikaks olemine, kuid lisaks on ülikoolidel täita märkimisväärne roll kvaliteetse ettevõtlusõppe pakkumisel ning teadmiste ja tehnoloogia koordineeritud siirde tagamisel ettevõtlusesse. Tervikvisiooni kuuluvad ka ettevõtlussuhted tudengite praktikakorralduse, täienduskoolituse ja ettevõtlusõppe vallas.

7.1.2 Finantsteave

Kokku on prioriteetse suuna 424,3 mln euro suurusest eelarvest perioodi lõpu seisuga võetud kohustusi 420,1 miljonit eurot (mis moodustab 98,85% eelarvest). Väljamakseid on tehtud 420,1 miljonit eurot (mis on 99,01% eelarvest).

Toetuskeemidest on aruandlusperioodi lõpuks 100% kohustustega kaetud meetmed „Tehnoloogia arenduskeskuste toetus“, „Ühisturunduse toetus“, „Välismessitoetus“, „Turismitoodete arendamise toetus“, „Turismiinfo jaotuskanalite toetamine“, „Katse- ja pooltööstuslike laborite infrastruktuuri investeringute toetamine“, „Loomemajanduse tugistruktuuride toetus“, „Ekspordi arendamise toetus“, „Turismi turundustoetus ettevõtjale“, „Turismi turundustoetus avalikule ja kolmandale sektorile“ ning „Teadmiste- ja tehnoloogiasirde baasfinantseerimise toetamine“. Edukaks saab lugeda meetmeid „Eksporditurunduse toetus“, „Innovatsiooniosakute toetusmeede“ ja „Klastrite arendamise toetus“, kus kohustuseta on katud 100% meetme eelarvest. Prioriteetse suuna toetuskeemidest on eelarvete täitmine madalaim meetmes „Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeede“ (78%).

Väljamaksete osas väärivad esiletõstmist meetmed „Välismessitoetus“, „Ühisturunduse toetus“, „Turismitoodete arendamise toetamine“, „Katse- ja pooltööstuslike laborite infrastruktuuri investeringute toetamine“, „Ekspordi arendamise toetus“, „Turismi turundustoetus ettevõtjale“, „Turismi turundustoetus avalikule ja kolmandale sektorile“ ning „Teadmiste- ja tehnoloogiasirde baasfinantseerimise toetamine“ kus välja on makstud 100% planeeritud toetusest. Meetmetes „Innovatsiooniosakute toetusmeede“ ja „Eksporditurunduse toetus“ on perioodi eelarvest välja makstud 99%. Madalaim väljamaksete määr (78%) on aruandeperioodi lõpuks meetmetes „Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeede“.

Programmides on kohustused kaetud pea kõik ja väljamakseid on teostatud 100% „Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamise programmis“, „Ettevõtlusinkubatsiooni programmis“, „Turismiinfosüsteemi arendamise programmis“, „Ettevõtluslaenu riiklike tagatiste ja kapitalilaenu programmis“, „Allutatud laenu programmis“ ja „Riiklik ekspordi krediidikindlustuse programmis“. Madalaim on väljamaksete määr vaid „Kõrge potentsiaaliga innovaatiliste ettevõtete arendamise programm "Start-up Eesti", kus väljamaksete määr on 94%,.

Vaadeldes **2015. a** nähtub, et prioriteetses suunas tehti väljamakseid kokku 49,2 miljoni euro ulatuses (eesmärk oli 54,9 miljonit, välja maksmata jäi 5,7 miljonit eurot), seega väljamaksete eesmärk täideti 90%ga. **Võrreldes 2014. a suurenes väljamaksete maht 30% ehk 14,8 miljonit eurot.**

Vaadates rakenduskavas toodud toetuse, riikliku ning TSide omafinantseeringu osakaalusid, mis perioodi algul kinnitati komisjoniga, on Eesti perioodi lõpuks täinud kõik kokkulepitud sihtmäärad. Samas realselt oluliselt suurem TSide omafinantseeringu panus tuleneb toetust saanud ettevõtte tüübist, kus suurettevõtetel on tavaliselt olulisemalt madalam toetuse osakaal, kui VKEdel või mikro-ettevõtetel.

7.1.3 Täiendavus, meetmete omavahelised seosed ja teise fondi tüüpi kulude katmine

Prioriteetses suuna kolmes meetmes („Ettevõtlusinkubatsiooni programm“, „Teadmiste- ja tehnoloogiasirde baasfinantseerimise toetamine“ ning „Tehnoloogia arenduskeskuste toetamine“) on rahastatud teise fondi tüüpi tegevusi koondsummas 485 555 eurot, mis moodustab perioodi lõpu seisuga tehtud abikõlblikest kuludest 0,11%, millega ei ületata lubatud piirmäära (ERFist rahastatud prioriteetse suuna eelarvest kuni 10% ESF tüüpi tegevuste rahastamiseks ning vastupidi) (täpsem ülevaade: [Lisas 10](#)).

Tabel 25. Teise fondi tüüpi kulud

EL fond	Aruandlusperioodi lõpu seisuga EL tehtud abikõlblikud kulud (EUR)	Teise fondi reeglite alusel tehtud abikõlblikud kulud (EUR)	Teise fondi reeglite alusel tehtud kulude osakaal kõikidest abikõlblikest kuludest (%)
ERF	420 101 318	485 555	0,11%

Allikas: SFCS, 20.03.2017

Meetmete vahelist sünergiat näitas ilmekalt perioodi keskel lõppenud „**Teadus- ja arendustegevuse projektide toetus**“ tegevusi jätkanud „**Tootmisettevõtete arendustoetus**“, mida rahastati tugipaketist tagasi laekunud vahenditest. „**Tootmisettevõtete arendustoetus**“ oli suunatud töötleva tööstuse ettevõtjate arendustöölase võimekuse suurendamisele, viies ellu arendustöid, mis on ettevõttes täna tehtavast arendustööst tehnoloogiliselt keerukam ja lisaoskusi ning –teadmisi nõudev. Topeltrahastamine oli välistatud, sest „**Teadus- ja arendustegevuse projektide toetus**“ suleti enne uue programmi avamist ning „**Tootmisettevõtete arendustoetus**“ sihtgrupp oli piiratud töötleva tööstuse ettevõtetega. Lisaks pidi SV toetusmeetmes teostatav arendus olema kas maailma või sihtturu tasemel uudne ning ettevõtja enda jaoks uudne.

Turismi valdkonnas oli täiendavus „**Elukeskkonna arendamise rakenduskava**“ (edaspidi EARK) prioriteetse suuna 4 meetmega „**Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng**“, kus toetati üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjekte. Kui **MARK** meetmetest suunati toetusi toetuseid ettevõtete konkurentsivõime tõstmiseks ja turundustoetusteks siis EARK meetmes arendati turismiobjektide infrastruktuuri ning seega meetmed täiendavad üksteist. Lisaks oli EARK meetmetes TSiks avalik- ja kolmas sektor, kuid **MARK** meetmetes enamasti erasektor. Täiendavus riigieelarveliste vahenditega on „**Turismiinfosüsteemide arendamise programmis**“, kus infrastruktuuri väljaarendamist toetati struktuurivahenditest, kuid infosüsteemide ülalpidamist ning võrgustikku riigieelarvelistest vahenditest.

Ettevõtlusvaldkonna projektidele oli loodud võimalus toetust taotleda ka **EL territoriaalse koostöö (Interreg) programmide**st. Erinevus struktuurifondidest seisneb selles, et EL territoriaalse koostöö puhul oli tähtis piiriülene koostöö ning tingimuseks, et rahastatakse ettevõtluse arengut soodustavaid koostööprojekte.

TjaA valdkonnas püüeldi ka võimalikult suure sünergia loomise poole struktuurivahenditest ja EL kesksete toetusvahendite kasutamisel

7.1.4 Hinnang rakendamisele

Hinnang prioriteetse suuna rakendamisele on hea. Suuremad tegevused toimusid vastavalt planeeritule, väljamaksed püsisid graafikus ning vahendite kasutamise tempo oli hea. Kõik peamised ja olulisemad indikaatorid 31.12.2015. a seisuga täideti suuremal määral ja võib ka väita, et eesmärgid on 31.12.2015. a seisuga saavutatud.

7.2 Rakendamine prioriteetses suunas 2 „Eesti T&A konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu“

Prioriteetse suuna RA oli Haridus- ja Teadusministeerium ning RÜ Sihtasutus Archimedes. Antud suund oli üks MARK viiest prioriteetsest suunast ja moodustas oma eelarvega (310 223 307 eurot) 21% selle rakenduskava kogu-eelarvest. Suund jagunes 20 meetmeks/alameetmeks, mida viidi ellu programmide (5), investeeringute kavade (2) ja avatud taotlusvoorude (13 meedet/alameedet) kaudu. Kõik 20 meedet/alameedet on edukalt ellu viidud ja tegevused on seisuga 31.12.2015 lõppenud.

Järgmised peatükid annavad ülevaate prioriteetse suuna meetmetest ja nende rakendamise seisust aruandluse aastal 2015 ja kogu perioodil, tuues välja peamised saavutused suuna eesmärkide poole liikumisel finants- ja sisuliste indikaatorite kaudu. Lisaks käsitletakse suuna rakendamisel ilmnenud olulisi probleeme, riske, seoseid strateegiliste arengudokumentidega ja –teemadega, horisontaalsete teemadega ning sotsiaalpartnerite kaasamisega ja suurprojektide rakendamisega seotud tegevusi.

Tabel 26. Prioriteetse suuna “Eesti teadus- ja arendustegevuse konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu” meetmed.

Meetme nr	Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse kinnitamise aeg	Meetme eelarve EL osalus ⁷⁰
3.2.1	Meede „Teaduse tippkeskuste arendamine“	Avatud taotlusvoor	18.01.2008	40 357 925
3.2.2	Meede „Teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamine“	Investeeringute kava	16.01.2008	111 173 713
3.2.3	Meede „Teadusaparatuuri ja -seadmete kaasajastamine“		12.06.2009	83 108 010
3.2.3.1	Alameede „Väiksemahulise teaduse infrastruktuuri kaasajastamine Eesti teadus- ja arendusasutuste sihtfinantseeritavate teadusteemade raames“	Avatud taotlusvoor	17.04.2009	13 586 201
3.2.3.2	Alameede „Teadus- ja arendusasutuste teadusaparatuuri ja seadmete kaasajastamine“	Avatud taotlusvoor	12.06.2009	35 142 245
3.2.3.3	Programm „E-teadusinfo“	Programm	20.10.2009	8 298 241
3.2.3.4	Alameede „Riikliku tähtsusega teaduse infrastruktuuri kaasajastamine“	Investeeringute kava	20.10.2009	26 081 324
3.2.4	Meede „Rakenduskõrgharidusõppe ja õpetajakoolituse õppeinfrastruktuuri kaasajastamine“		20.05.2009	13 054 127
	Alameede „Rakenduskõrgharidusõppe õppeinfrastruktuur“	Avatud taotlusvoor		11 697 846
	Alameede „Õpetajakoolituse õppelaborid“	Avatud taotlusvoor		1 356 281
3.2.5	Meede „Energiatehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“	Avatud taotlusvoor	31.03.2010	6 171 180
3.2.6	Programm „Rahvusvahelise koostöö toetamine“	Programm	25.01.2011	7 765 965
3.2.7	Meede „Biotehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“	Avatud taotlusvoor	3.12.2010	6 257 649
3.2.8	Meede „Keskkonnakaitse ja -tehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“			8 188 159
3.2.8.1	Alameede „Keskkonnatehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“	Avatud taotlusvoor	01.04.2011	2 671 897
3.2.8.2	Programm „Keskkonnakaitse ja –tehnoloogia T&A programm KESTA“	Programm	25.03.2011	5 516 262
3.2.9	Meede „Kõrgkoolide ning teadus- ja arendusasutuste õppe- ja töökeskkond“		25.03.2011	6 070 872

⁷⁰ Siin ja edaspidi eelarved eurodes

Meetme nr	Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse kinnitamise aeg	Meetme eelarve EL osalus ⁷⁰
3.2.9.1	Alameede „Rakenduskõrgkoolide õppekeskkond“	Avatud taotlusvoor		2 671 897
3.2.9.2	Alameede „Ülikoolide ning teiste teadus- ja arendusasutuste juurdepääsetavuse suurendamine ja tuleohutusnõuetega kooskõlla viimine“	Avatud taotlusvoor		3 442 834
3.2.10	Meede „Tervishoiutehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“			9 738 486
3.2.10.1	Alameede „Tervishoiualase teadus- ja arendustegevuse toetamine“	Avatud taotlusvoor	19.04.2011	3 185 734
3.2.10.2	Programm „Tervishoiuteaduste võimekuse edendamise programm TerVE“	Programm	20.05.2011	6 552 751
3.2.11	Meede „Materjalitehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“	Avatud taotlusvoor	16.09.2011	8 127 188
3.2.12	Meede „Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia alase teadus- ja arendustegevuse toetamine“			8 210 034
3.2.12.1	Alameede „Info ja kommunikatsioonitehnoloogia alase teadus- ja arendustegevuse toetamine“	Avatud taotlusvoor	28.09.2012	4 277 033
3.2.12.2	Programm „Eesti info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kõrghariduse ning teadus- ja arendustegevuse riikliku programmi 2011-2015 (IKTP) rakendusprogramm“	Programm	02.05.2012	3 933 001
Kokku				308 223 307

Allikas: SCFS 20.03..2017

7.2.1 Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs

Projektide ja programmide aruannete põhjal võib öelda, et rakenduskavas püstitatud sisulised eesmärgid on perioodi lõpuks täidetud. Vaid ühe rakenduskavas oleva indikaatori osas pole kavandatud eesmärk veel saavutatud: indikaatori „Prioriteetsete sotsiaalmajanduslike eesmärkidega seotud TjaA kulutuste kasv (T)“ eesmärki ei täidetud perioodi lõpuks. Siin tuleb silmas pidada kahte Eesti jaoks olulist aspekti - majanduslangust ja naftahinna madalseisu. Kuna suure osa Eesti TjaA kulutustest andis põlevkivi/õlitööstus, siis majandusraskused puudutasid eriti neid ja TjaAsse investeerimine langes. Suurtööstusi on Eestis piiratud hulk ja väikeettevõtetel paraku oli majanduslanguse tingimustes raske TjaAd tellida, isegi projektide rakendamiseks omafinantseeringut leida.

RÜ on koostöös RAGA pidevalt jälginud meetmete kulgu ja võimalikke tekkivaid vahendite jääke ja perioodi lõpuks on need maksimaalselt kasutatud. Meetmete eelarvetes on nii varasematel kui ka perioodi viimasel aastal tehtud mitmeid ümberpaigutusi, et aidata vahendite ümbersuunamisega paremini kaasa prioriteetse suuna eesmärkide saavutamisele ning vahendite otstarbekale kasutamisele.

Prioriteetse suuna „Eesti teadus- ja arendustegevuse konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu“ eesmärgid olid järgmised:

1. Eesti T&A on fookuseeritud kõrge teaduse kvaliteedi ja ettevõtluspotentsiaaliga temaatilistele valdkondadele;
2. T&A asutuste ja kõrgkoolide teadus- ja õppetöö keskkond on kaasajastatud;
3. T&A rahvusvaheline konkurentsivõime on tõusnud.

Allolevas tabelis on toodud prioriteetse suuna eesmärkide saavutamise tulemus- ja väljundindikaatorid, näidatud ära neile seatud kontroll- ja sihttasemeid ning saavutamise määrad (%) aastate lõikes.

Tabel 27. Indikaatorite saavutamine

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
Eesmärk 2.1. Eesti T&A on fookuseeritud kõrge teaduse kvaliteedi ja ettevõtluspotsentsiaaliga teemaalilistele valdkondadele											
Prioriteetsete sotsiaalmajanduslike eesmärkidega seotud T&A kulutuste kasv (T)	Saavutustase eesmärgist %				73%	58,6%	37,7%	41,6	40,3%	-	Eurostatist ei ole aruande koostamise hetkeks veel 2015. a andmed laekunud. Indikaatori väljatöötamise ajal kasutusel olnud klassifikaator NABS 1992 on asendatud klassifikaatoriga NABS 2007. Lisaks uue klassifikaatori kasutuselevõtte on muudetud Eurostatis ka varasemaid andmeid (sh 2004. a andmeid).
	Saavutustase				Eurostati 26.06.2012 väljavõtte põhjal 2010 – 36,5% kogukulutus test	Eurostati 12.03.2013 väljavõtte põhjal 2011 – 29,3% kogukulutus test	Eurostati 10.03.2014 väljavõtte põhjal 2012 – 18,84% kogukulutus test	Eurostati 10.03.2015 väljavõtte põhjal 2013 – 20,78% kogukulutus test.	Eurostati 11.04.2016 väljavõtte põhjal 2014 – 20,15% kogukulutus test.	2015. a andmed alles 2017. a II kvartal	
	Eesmärk	61,6% (2015)			40%					50%	
	esialgne tase	45,1% kogukulutustes (2004)	49,2% kogukulutustes (2006)	52,0% kogukulutustes (2007)							
Käivitatud riiklikud T&A programmid (V)	Saavutustase eesmärgist %		0	0	16,7%	83,3%	83,3%	83,3%	83,3%	83,3%	HTM; programmi/projekti seirearuanded. Kuna
	Saavutustase		0	0	1	5	5	5	5	5	
	Eesmärk	6 (2015)			5					6	

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
	esialgne tase	0 (2006)	0	0							materjalitehnoloogia meetet rakendatakse vaid avatud taotlusvooruna, võib ka seda tinglikult siia lugeda. Sellisel juhul eesmärk täidetud 100%.
Eesmärk 2.2. T&A asutuste ja kõrgkoolide teadus- ja õppetöö keskkond on kaasajastatud											
Teadlased, kelle töökohad on uutes või kaasajastatud teadus- ja arendusasutustes (T)	Saavutustase eesmärgist %		0	0	34,8%	40,3%	49%	59,9%	99,62%	167%	Programmide/pr ojektide vahearanded
	Saavutustase		0	0	278	322	392	479	797	1336	
	Eesmärk	800 (2015)			200					800	
	esialgne tase	0 (2006)	0								
Tudengid, kes kasutavad uusi või kaasajastatud ruume kõrgkoolides (T)	Saavutustase eesmärgist %		0	0	153,4%	153,4%	175,5%	303,3%	323,26%	430%	Programmide/pr ojektide vahearanded
	Saavutustase		0	0	2301	2301	2632	4549	5299	6450	
	Eesmärk	1500 (2015)			350-400					1500	
	esialgne tase	0 (2006)	0								
Uued või kaasajastatud teadus- ja arendusasutused (hooned) (V)	Saavutustase eesmärgist %		0	0	23,1%	68,2%	85,1%	85,1%	136,5%	312,18%	Programmide/pr ojektide vahearanded
	Saavutustase		0	0	5766,5 m ²	17 060,5 m ²	21 283,8 m ²	21283,8 m ²	34 125,8 m ²	78 047,4 m ²	
	Eesmärk	25000 m ² (2015)			6000 m ²					25000m ²	

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
	esialgne tase	0 m ² (2006)	0								
Uued või kaasajastatud kõrgkoolihooned (V)	Saavutustase eesmärgist %		0	0	76,8%	76,8%	113%	233,8%	283,35%	338,62%	Programmi- ja projektide vahearanded
	Saavutustase		0	0	9 216,74 m ²	9 217 m ²	13 561,1 m ²	28 059,5 m ²	34 002,5 m ²	40 634,5 m ²	
	Eesmärk	12 000 m ² (2015)			3 000 m ²					12 000 m ²	
	esialgne tase	0 m ² (2006)	0								
Eesmärk 2.3. Eesti T&A rahvusvaheline konkurentsivõime on tõusnud											
Andmebaasis ISI Web of Science jooksva aasta ära näidatud publikatsioonid, mis on avaldatud tippkeskustes töötavate teadlaste poolt (aastas) (T)	Saavutustase eesmärgist %		69,7%	96,33%	115,7%	226%	218%	284%	448,66% (484%)	423,33%	ISI Web of Science, tippkeskuste ja teaduse rahvusvahelistumise programmi aastaaruanded
	Saavutustase		209	289	347	678	654	853	1346 (tippkeskused), 106 (Teaduse rahvusvahelistumise programm)	1270 (tippkeskused), 177 (teaduse rahvusvahelistumise programm)	
	Eesmärk	300 (2015)	209		200					300	
	esialgne tase	0 (2006)	0								

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
ERF poolt kaasfinantseeritud tippkeskuste arv (V)	Saavutustase eesmärgist %		100%	100%	100%	171,4%	171,4%	171,4%	171,4%	171,4%	Programmide/projektide vahearuanded
	Saavutustase		7	7	7	12	12	12	12	12	
	Eesmärk	7 (2015)	7		7					7	
	esialgne tase	0 (2006)	-	-							

M – mõjuindikaator, T – tulemusindikaator, V – väljundindikaator

Allikas HTM, 21.03.2016

Kokku oli prioriteetses suunas 4 tulemusindikaatorit ja 4 väljundindikaatorit. Sihttase (lõppeesmärk) on täidetud 3 tulemusindikaatori ja tinglikult kõigi väljundindikaatorite puhul. Erandiks on siin käivitatud riiklike T&A programmidega seotud väljundindikaator, kus 6 programmi asemel viidi ellu 5 valdkondlikku programmi.

Eesmärgi 2.1 „Eesti T&A on fookuseeritud kõrge teaduse kvaliteedi ja ettevõtluspotsiaaliga temaatilistele valdkondadele“ väljundindikaatoriks oli käivitatud riiklikud valdkondlikud T&A programmid. Ellu viidi 5 valdkondlikku programmi kõigis TA&I strateegias kirjeldatud eelisarendatavates valdkondades, välja arvatud materjalitehnoloogia. Materjalitehnoloogia valdkonnas toimus avatud taotlusvoor, kuid meetmeülest koordineerimist sarnaselt näiteks biotehnoloogia ja energiotehnoloogia valdkondadele ei toimunud.

Lisaks valdkondlikele programmidele toetas eesmärgi täitmist kõigis eelisarendatavates valdkondades avatud taotlusvoorude läbiviimine. Kokku viidi prioriteetses valdkondades läbi 8 avatud taotlusvooru, mille raames rahastati 78 alus- või rakendusühe projekti. Avatud taotlusvoorude raames toetati valdkondlike alus- ja rakendusüheid, kusjuures enamus projekte viidi ellu koostöös partneritega, kelle hulgas oli nii teisi teadus- ja arendusasutusi kui ka ettevõtteid.

Idee oli investeerida 15% temaatilistesse T&A programmidesse ning et nad oleks edasiviivaks jõuks, mis tagaks kriitilise massi prioriteetse suuna temaatiliste valdkondade arendamiseks, mis aitaks kaasa Eesti T&A potentsiaali võimekuse kasvule rahvusvahelisel tasandil.

Märkida tuleb, et paremini kulgesid programmid, kus oli olemas hästi läbimõeldud juhtimisskeem ning valdkondlike ministriumite praktiline huvi ja toetus. Rakenduskeemidest oli praktilisema ja positiivsema mõjuga rohkem programmilised tegevused kui avatud taotlusvoorud⁷¹.

Kui liita erinevate meetmete andmed, siis lisaks valdkondlikele programmidele on investeeritud perioodil 2007-2013 prioriteetsesse valdkondadesse ca 127 mln eurot EL vahendeid, mis on ca 41% suuna eelarvest. Näiteks on infrastruktuuri meetmest investeeritud prioriteetsesse valdkondadesse ca 72 mln eurot ja tippkeskustesse ca 23 mln eurot. Teadusasutuste aparatuuri meetmes oli tingimus, et 90% vahendeid peab minema prioriteetsesse valdkondadesse (31,5 mln eurot).

Koos valdkondlike programmide endaga on nendes prioriteetsesse valdkondadesse läinud ca 56% suuna eelarvest. Seega on rakenduskavas planeeritud täidetud.

Kokkuvõtavad näitajad valdkondlike meetmete projektide kohta on toodud alljärgnevas tabelis.

⁷¹ Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2007-2013 täitmise analüüs (TÜ ja TTÜ 2015) https://dSPACE.ut.ee/bitstream/handle/10062/50390/TAI%20strateegia%202007_2013anal%C3%BC%C3%BCs.pdf?sequence=1&isAllowed=y LK 7: „TE-2 kogemuse analüüs on näidanud, et avatud taotlusvoorud ei ole kõige parem viis tulemusteni jõudmiseks“....

Tabel 28. Valdkondlike meetmete projektid

Jrk	Alameede	Rahastamis- otsuste tegemise aasta	Rahastatud projektide arv	Projektide lõppemise aasta
1	Tervishoiualase teadus- ja arendustegevuse toetamine	2012	8	2015
2	Keskkonnatehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine	2012	12	2015
3	Materjalitehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine	2012	19	2015
4	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia alase teadus- ja arendustegevuse toetamine	2013	14	2015
5	Biotehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine (I ja II voor)	2011, 2012	14	2015
6	Energiatehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine (I ja II voor)	2010, 2011	11	2015

Allikas: HTM, 09.05.2016

Kolme meetme osas – IKT, keskkonnatehnoloogia ja tervishoid – viidi ellu struktuuritoetustest rahastatavad rakendusprogrammid.

Indikaatori „Prioriteetsete sotsiaalmajanduslike eesmärkidega seotud TjaA kulutuste kasv (T)“ eesmärki ei täidetud perioodi lõpuks. Siin tuleb silmas pidada kahte Eesti jaoks olulist aspekti - majanduslangust ja naftahinna madalseisu. Kuna suure osa Eesti TjaA kulutustest andis põlevkivi/õlitööstus, siis majandusraskused puudutasid eriti neid ja TjaAsse investeerimine langes. Suurtööstusi on Eestis piiratud hulk ja väikeettevõtetel paraku oli majanduslanguse tingimustes raske TjaAd tellida, isegi projektide rakendamiseks omafinantseeringut leida. Eesti riiklikud ja välisvahendite programmid olid avatud, kuid kogusummas oli see ikkagi kogukulutustest väike osa.

Programmi „Keskkonnakaitse ja –tehnoloogia teadus- ja arendustegevus (KESTA)“ raames olid indikaatorid püstitatud tegevuste lõikes. Tegevustes 1–4 oli indikaatoriks läbiviidud uuringute arv. Kokku viidi nelja tegevuse lõikes läbi 16 uuringut. Mõõdeti ka andmebaasides välja arendatud temaatiliste moodulite hulka (tegevus 3), kus sihttasemeks oli 6 moodulit. Samuti mõõdeti ohtude prognoosimudelite arvu ning eesmärgiks oli 2 mudelit aastaks 2015. Esitatud aruande kohaselt said kõik püstitatud indikaatorid 100% täidetud.

Programmi lõpparuande kohaselt on temaatika jätkusuutlik. Tegemist on ühiskondlikult vajalike pikaajaliste sotsiaalmajandusliku tähendusega uuringutega (näiteks kliimamuutustega kohanemine), mis ei pruugi anda kohest tähenduslikku tulemit rakendusplaanis. Programmi raames välja töötatud tulemusi, lähenemisi, hinnanguid ja põhimõtteid hakatakse kasutama lähitulevikus rakenduslike ülesannete lahendamisel, sh planeeringud, ekspertarvamused jne. Teadlased avaldasid kõrgetasemelisi tulemusi veepuhastustehnoloogiates, andmehõives, riskianalüüsides, keskkonna ohuallikate registreerimises jne. Eespoolnimetatud tegevused on ise väga kiirelt arenevad ning vajavad täiendavaid rakendusuuringuid. Tehti ka uurimistöid, mida rakendatakse koheselt praktikas. Siia alla kuuluvad näiteks veepuhastustehnoloogia arendus, planeeringutele teaduspõhiste lähenemiste pakkumine, andmehõive organiseerimine jne. Samuti võimaldavad kogutud andmed täiendada ja kaasajastada rakenduses olevaid mudeleid ning sealt saadavaid hinnanguid. Programmi üheks oluliseks valdkonnaks oli nõudluse suurendamine teadus- ja arendustegevuse järele.

Programmi „Tervishoiuteaduste võimekuse edendamise programm TERVE“ raames oli sõnastatud 5 tegevuse raames 8 väljundindikaatorit: 13 uuringut (neist 3 aastaks 2013), 1 loodud tervishoiutehnoloogiate kompetentsikeskus, 2 terviseandmete registrite baasil loodud uut e-tervise teenust, 3 korrastatud terviseandmetega ja uut registrit, 20 Tervisetehnoloogia hindamise (TTH) raportit, 1 rakenduslik analüüs ja 1 arengukava. Kõik väljundindikaatorid said täidetud, vaid TTH raporteid valmis 25 asemel projekti raames 20. Neli TTH raportit valmisid pärast projekti lõppu Sotsiaalministeeriumi toel.

Lõpparuande kohaselt on nii programmi elluviija kui programmi nõukogu hinnang programmile kui rahastamisinstrumendile positiivne, kuna programm võimaldas tegevuste terviklikku, üksteisega seonduvat ja paindlikku korraldamist. Väga oluline oli koostöö Sotsiaalministeeriumiga, mis programmi jooksul üha süvenes. Programmi eesmärgid täideti. Programmi raames tehti rahvatervise seisukohalt vajalikke uuringuid, mille tulemusi saavad rakendada otsustajad erinevates ministeeriumides ja tervishoiu valdkonnaga seotud asutustes. Oluliseks programmi tulemuseks on tervishoiu TAI strateegia 2015–2020, mis on Sotsiaalministeeriumile aluseks edasise TjaA tegevuse kavandamisel. Programm on jätkusuutlik, mitme projekti tegevused jätkuvad pärast programmi lõppu, nt personaalmeditsiini pilootprojekti läbiviimine ning laste ja noorte teaduspõhise liikumisprogrammi arendamine koos kooli kehalise kasvatus õppekava ümberkujundamisega kaasaegseks liikumisõpetuseks (mõlemad äratoodud tegevused on kirjas ka Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis).

Programmi „Eesti info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kõrghariduse ning teadus- ja arendustegevuse riikliku programmi 2011-2015 (IKTP) rakendusprogramm“ raames oli sõnastatud 6 tulemusindikaatorit ja 5 väljundindikaatorit.

Tulemusindikaatoritest täideti väga hästi indikaator, mis on seotud üliõpilaste arvu vähenemise ohjamisega IKT erialadel, kus algne tase oli 2 982 ja saavutusmäär on 3 411, kusjuures sihtmäär oli 3 100 üliõpilast. Hästi täideti ka välistudengite osakaaluga seotud indikaator, kus sihtmääraks oli 2% ning saavutustase 11,2%. Alla saavutusmäära jäid indikaatorid, mis olid seotud bakalaureuse- ning rakenduskõrghariduse tasemel lõpetanute arvuga. Põhjendusena on välja toodud õppurite töötamine erialal ja selle tõttu õpingute katkestamist või edasilükkamist. Magistrantide ja doktorantidega seotud indikaatorid on täidetud vastavalt 101,12 ja 227,78%.

Väljundindikaatoritest on täidetud õppekavadega seotud indikaatorid, uusi õppekavasid on 19 asemel välja töötatud 27, parendatud 12 (sihttasemenäide oli parendada 7 õppekava). Täidetud on ka ühele töökohale kandideerijate arv (2,6 planeeritud 2 kandidaadi asemel), samuti uuringutega seotud indikaator (planeeritud 4 uuringu asemel on valminud 8). Ülikoolide ja IKT sektori ettevõtete vahel oli programmi raames planeeritud sõlmida 8 koostöökokkulepet, kuid sõlmida suudeti 3. Põhjendusena on toodud, et koostöölepeid sõlmitakse pigem ülikoolide, mitte erialade tasandil.

Programmil oli kolm eesmärki: Eesti IKT kõrghariduse ning TjaA võimekuse tõstmine, et püsida rahvusvahelises konkurentsisis; ülikoolide, riigi ning IKT-sektori ettevõtete koostöö, sh rahvusvahelise koostöö tugevdamine, ning valdkonna populariseerimine, et tööjõuturul jätkuvalt kvalifitseeritud IKT-spetsialiste. Kokkuvõtlikult sooviti, et Eesti IKT-õpe muutuks kvaliteetsemaks ja rahvusvaheliselt tunnustatumaks.

Programmi lõpparuande kohaselt saavutati järgmised tulemused:

1. IKT õpe Eestis on muutunud kvaliteetsemaks ja rahvusvaheliselt tunnustatumaks;

2. Programmi raames on esmakordselt Eestis välja töötatud ja läbi viidud informaatika ja infotehnoloogia õppekavagrupi kvaliteedihindamine. Kvaliteedihindamise on edukalt läbinud 4 Eesti suurimat IKT- alast kõrgharidust andvat õppeasutust. Välja töötatud mudelit kasutatakse ka teiste õppekavagruppide kvaliteedihindamise läbiviimiseks.
3. Aja nõuetele vastavad IKT-erialade õppekavad. Õppekavade arenduses toimus väga tihe koostöö kõrgkoolide ja ettevõtjate vahel
4. Ülikoolide õppejõudude ja teadustöötajate karjäär sai tuge. Palgati 71 õppe/teadustöötajat.
5. Eestis noorte arv väheneb kuid IKT erialadel õppijate arv püsib stabiilsena. Aastas suundub IKT erialasid õppima ligikaudu 1000 õpilast.
6. Eesti kvaliteetse IKT õppe kuvand on levinud rahvusvahelisel tasandil. Välisstudengite osakaal kasvas, ligi 8 korda.

Eesmärgi 2.2. T&A asutuste ja kõrgkoolide teadus- ja õppetöö keskkond on kaasajastatud indikaatorite täitmise panustas meetme „Teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamine“ tegevuste elluviimine. Tulemusindikaatoriteks oli uute või kaasajastatud töö- või õppekohtade arv.

Kõrgharidusobjekte oli investeringute kavasse kantud 7, kõik objektid on lõpetatud ja õppehoonetena kasutuses. Lõpparuannete menetlus viibis seoses läbiviidud auditite raames tuvastatud täiendava kontrollivajaduse ja kontrolli käigus avastatud rikkumistega, kuid käesolevaks ajaks on kõik toimingud lõppenud. Projektide aruannetes kajastatud andmete kohaselt kaasajastati või loodi ühtekokku 6 450 õppekohta, mis ületab seatud indikaatori (1500 õppekohta).

T&A asutuste investeringute kavasse kantud uutes või kaasajastatud hoonetes asub 1 336 teadlase töökohta, seatud sihttase (800 teadlase töökohta uutes või kaasajastatud hoonetes) on ületatud.

Väljundindikaatoriteks on uute või kaasajastatud hoonete mahud. Nii teadus- kui kõrgharidusobjektide puhul on antud indikaator täidetud. **Kõrgharidusobjektidest** oli eesmärgiks oli kaasajastada 12 000 m² pinda, lõpetatud projektides on kaasajastatud kokku 40 634,5 m² pinda. **T&A hoonete** puhul oli seatud eesmärgiks kaasajastada 25 000 m² pinda. Projektide raames kaasajastati või rajati 11 objektil ühtekokku 78 047,4 m².

Eesmärgi 2.2. puhul on ilmselgelt tegemist indikaatorite alplaneerimisega rakenduskavas. Indikaatorite ületäitmise üheks teguriks on ka see, et mitmed objektid ei saanud rahastatud maksimaalses võimalikus toetuse määras, seega suutsid TSid panustada ka ise asutuse arengukava seisukohalt oluliste objektide valmimise. Meetme „Teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamine“ raames toimus väga märkimisväärne kvalitatiivne hüpe kõrgkoolide ning teadus- ja arendusasutuste füüsilises keskkonna parendamisel, millele aitasid olulisel määral kaasa meetme 3.2.3. alameetmete raames elluviidud aparatuuri soetamise projektid.

„Eesmärgi 2.3. Eesti T&A rahvusvaheline konkurentsivõime on tõusnud“ täitmise panustab meede „Teaduse tippkeskuste arendamine“. Tulemusindikaatoriks on andmebaasis ISI Web of Science (nüüd Thomson-Reuters Web of Knowledge) teaduse tippkeskustes osalevate teadlaste poolt avaldatud artiklite arv. Kokku avaldati 2015. a nimetatud andmebaasis 1 270 tippkeskuste teadlaste artiklit ning väljundindikaator on võrrelduna lõppeesmärgiga

täidetud mitmekordselt. Sihttase (300 artiklit aastas) oli planeeritud seoses 7 tippkeskusega, kuid alates 2011. a rahastati struktuuritoetustest ühtekokku 12 teaduse tippkeskust.

Projektide aruannetes aastate lõikes kajastatud andmebaasis avaldatud artiklite arv on indikatiivne. Nimelt võivad artiklid olla avaldatud küll varem, kuid andmed avaldatud artiklite kohta jõuda andmebaasi oluliselt hiljem, isegi kuni 3-4 aastat. Seetõttu on tippkeskused lõpparuandega korrigeerinud kogu perioodil avaldatud artiklite arvu ning viinud selle vastavusse lõpparuande esitamise hetkel andmebaasis olnud andmetega. Kokku on tippkeskused lõpparuannete põhjal avaldanud (ning andmebaasis kajastatud) seirearuande esitamise ajaks 5 046 kõrgetasemelist teadusartiklit.

Oluline on siinjuures märkida, et teaduse tippkeskusi rahastati lisaks SVle ka mitmest muust allikast (sihtfinantseerimine, institutsionaalne ja personaalne uurimistoetus, muud programmid), keskmiselt töötas ühes tippkeskuses 65 uurimisrühma liiget, kellest vaid 29 tegevused olid rahastatud SV kaudu ehk tippkeskuste programmist.

Lisaks on artiklite avaldamine oluliseks näitajaks ka programmis „Teaduse rahvusvahelistumine“, aastal 2015 avaldati 177 artiklit.

Tippkeskused on lõpparuannetes välja toonud nii kõrgetasemeliste teadussaavutuste kui ka valdkonna teadustöö osas teadlikkuse tõstmise aspektid, mis mõlemad on olnud tippkeskuste tegevuse eesmärgiks. Näiteks on arvutiteaduste tippkeskuse lõpparuandes toodud järgmist: Eesti teadustulemused, eriti need, mis puudutavad e-valitsemise ja e-teenustega seotud infoturvet ja tarkvaraarendust, samuti keeletehnoloogia alaseid arendusi, omavad Eesti jaoks suurt tähtsust tehnoloogiate rakendamise seisukohalt. Järjest suuremat olulisust saavutavad Eesti andmekaeve- ning bioinformaatika-alased uuringud. Samuti on arvutiteaduste tippkeskus mänginud olulist rolli temade populariseerimisel ja tutvustamisel avalikkuses, eriti noorte, samuti poliitikakujundajate hulgas.

Bioloogilise mitmekesisuse tippkeskuse lõpparuandes on tippkeskuse tegevuse jätkusuutlikkuse osas toodud järgmist: tippkeskuse töös osalemine tõstis osalevate uurimisrühmade jätkusuutlikkust, sest nende teadustegevuse kvaliteet ja kvantiteet paranesid. See annab uute rahastustootluste jaoks parema stardipositsiooni, samuti lubavad saadud kogemused esitada kõrgema kvaliteediga taotlusi. Tippkeskuse liikmed on edukalt taotlenud uurimistoetusi, mis tagab uurimisgruppide teadus-arendustegevuse järjepidevuse, ehkki Eesti kontekstis varjutab antud aspekti asjaolu, et alates 2008. a ei ole teaduse rahastus reaalhindades suurenenud. Positiivse arenguna saab välja tuua ka seda, et just tänu tippkeskuse raames välja kujunenud koostööle tekkis integratiivne looduskaitsebioloogia tööühm, mis seejärel taotles rahastust sihtfinantseerimise raames ja sai positiivse rahastusotsuse ning mida praegu rahastatakse IUT kaudu. See näitab, et tippkeskuse läbi toimunud sisuline integratsioon viib kvalitatiivselt uuele arengule, mis ka osutub jätkusuutlikuks.

Perioodil 2007-2013 rahastatud tippkeskuste kõrgest tasemest annab tunnistust ka see, et tippkeskuste tegutsemise viimasel aastal toimus perioodi 2014-2020 tippkeskuste uus taotlusvoor, mille raames osutusid edukaks ka mitmete varem tegutsenud tippkeskuste koosseisus osalenud kõrgetasemelised uurimisrühmad.

Eesti TjA rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmise panustas lisaks tippkeskustele programm „Teaduse rahvusvahelistumine“. Programmis on kirjeldatud üks programmispetsiifiline sisendindikaator (Eesti TjA asutuste toetuse maht) ja 3 väljundindikaatorit (programmist rahastatud tegevuste raames avaldatud

teaduspublikatsioonide arv, teadusprojektide realiseerimiseks allakirjutatud vastastikuse mõistmise memorandumite arv, programmist toetatud koostöös osalevate teadlaste arv). Programmi tegevused on lõppenud, kuid ühe algatusega seotud tegevused vajasisid täiendavat täpsustamist ja elluviija poolt täiendavate materjalide esitamist. Ühe algatusena rahastati MAXXLab IV kiirekanali rajamist Rootsis Lundis, kus algatuse raames oli planeeritud soetada osa kiirekanali seadmetest. Tegemist oli suure objektiga, mida rahastas lisaks Lundi ülikoolile rahvusvaheline konsortsium. Projekti käigus tekkis viivitus hoone ehitamisel, mistõttu algatuse raames Tartu Ülikooli poolt soetatud seadmeid ei olnud võimalik objektile õigeaegselt paigaldada.

SV meetmete tulemuslikkus

Kuigi meetmete lõplikku tulemuslikkust ning kitsamaid ja laiemaid mõjusid saab hinnata alles mõne aasta pärast, on SV periood olnud piisav mõningate oluliste näitajate dünaamika ja trendide ilmnemise osas. **Järgnevalt on toodud mõningate oluliste näitajate dünaamika. Tulemused näitavad, et Eesti TAI süsteemi ning teadlaste ja inseneride edukust iseloomustavad näitajad on tõusuteel.**

1. 2006. a oli Eesti Euroopa Liidu *Innovation Union Scoreboardi* (edaspidi *IUS*) tulemustabelis 19. kohal. (alates 2016. European Innovation Scoreboard) 2014. a tõusis Eesti 13. kohale kuid 2016. a langes koha võrra. Kõige tugevam innovatsioonitegevuse valdkond on Eestil „rahastamine ja toetused“ kus hõlvatakse Soome järel teine koht. See on saavutatud just riskikapitali investeringute kõrge taseme arvel (217% EL keskmisest). Samas valdkonnas on Eesti kaheksa aasta keskmine kasv kõige kiirem.
2. Regulaarselt on kasvanud teaduse maht, tulemuslikkus ja kvaliteet. EIS andmetel on võrreldes 2006. aastaga rahvusvaheliselt tunnustatud ajakirjades Eesti teadlaste rahvusvahelises koostöös publitseeritud artiklite arv kasvanud *ca* 2,4 korda, võrdluseks EL28 1,9 korda. Kui ELi keskmiselt kasvab rahvusvaheliste publikatsioonide arv kiirusega 7,2 % aastas, siis Eestil on keskmine kasv 10,2 % (viimase 8 aasta jooksul koguni 11,8%). Seejuures ületab Eesti rahvusvahelises koostöös avaldatud publikatsioonide osakaal EU osakaalu ligi 2 korda.
3. . Teadustöö kvaliteedi uue indikaatorina vaatleb IUS publikatsioonide arvu 10% kõige enam tsiteeritud publikatsiooni hulgas (*Scientific publications within the 10% most cited scientific publications worldwide*). Vastavalt IUSi 2014. a andmetele on Eestil 10% enim tsiteeritud publikatsioonide arvu aastane kasv 3,7% Euroopa Liidu 1,4% vastu, mis näitab Eesti mõjukuse kasvu teadusmaailmas. Innovation Union progress at country level 2014. a põhjal on Eestil aastatel 2007–2012 publikatsioonide arv 10% kõige enam tsiteeritud publikatsioonide hulgas kasvanud koguni keskmiselt 5,5% aastas. Eelpoolkirjeldatud aastaste kasvude suured erinevused IUS publikatsioonide arvu 10% enam tsiteeritud publikatsiooni hulga kohta on suure tõenäosusega seletatavad erinevat tüüpi meetodika kasutamisega aastate lõikes (IUS 2015 ja varasemate aastate kohta arvutas indikaatorit Science-Matrix kasutades Scopuse andmeid, aga alates 2015ndast CWTS Web of Science andmebaasi toel. Tulemusena tervelt 19 liikmesriigi indikaatori tulemused paranesid, aga 9 liikmesriigi (sh Eesti)

tulemus langes⁷². Kahjuks ei anna viimane kogumik ELi keskmise aastase kasvu kohta neil aastail andmeid. Viimati avaldatud põhjaliku OECD ülevaate⁷³ põhjal on Eesti 2008–2012 aasta publitseerimise andmete põhjal EL riikide hulgas 11. kohal 13,51 %ga.

4. Teaduse tipptaseme (*excellence*) koondindikaator on Innovation Union progress at country level 2014. a põhjal aastatel 2007–2012 kasvanud aastas keskmiselt 13,4% võrra. Tulemus viib Eesti 19. kohalt ELi pingereas 14. kohale.

5. Järjest on kasvanud Eesti osalus ELi raamprogrammides. 2016.a septembri seisuga osales ELi VII raamprogrammis Eestist 558 partnerit, kellele EK eraldas aastatel 2007–2014 ca 96,3 mln eurot. VI raamprogrammis osales 384 Eesti partnerit, EK'i eraldis aastatel 2002–2006 oli 33,8 mln eurot, seega VI raamprogrammis keskmiselt 6,76 mln eurot aastas, VII raamprogrammis keskmiselt 13,8 mln eurot aastas.

6. Raamprogrammi Horisont 2020 vähem kui kolmel esimesel aastal on 222 Eesti partnerile eraldatud 60,4 mln eurot. mis tähendab jämedalt ka ca 45% kõrgemat keskmist „tulu“ (>20 mln eurot) võrreldes VII raamprogrammiga, kus kogu programmi 7 aasta jooksul oli EK toetus Eesti edukatele projektidele 96,3 mln eurot.

Edulood ja projektiäited:

Alameetme „**Riikliku tähtsusega teaduse infrastruktuuri kaasajastamine**“ eesmärgiks oli konkurentsivõime edenemist ja pikaajaliste strateegiliste eesmärkide täitmist toetava teadustöö läbiviimisega seotud riikliku tähtsusega infrastruktuuri loomine, väljaarendamine või kaasajastamine. Mille raames rahastati 9 investeringute kava projekti.

Ühe näitena võib tuua välja projekti „**Eesti Keskkonnaobservatoorium**“, mille puhul TSiks oli Tartu Ülikool ning partneriteks Eesti Maaülikool, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Ülikool, Tartu Observatoorium ja Keskkonnaagentuur. Projekti toetuse maht ERFist oli 4,21 miljonit eurot. Projekti käigus arendati ja täiustati keskkonnauuringute eksperimentaaljaamade võrgustikku koos seda toetava geomaatika ja informaatika teaduslaboritega. Keskkonnaobservatooriumi eksperimentaaljaamad asuvad erinevates looduslikes keskkondades maismaal, sisevetel ja rannikumeres üle Eesti. Projekti elluviimise kaudu loodi eeldused Eesti teadusasutuste ühistegevuseks ühise infrastruktuuri ja andmestiku kasutamise läbi, tõstes sellega ka teadus- ja arendustöö kvaliteeti keskkonnavaldkonnas, sh interdistsiplinaarsete uurimisrühmade ja –tööde arendamine. Püstitatud uute laborite ja baaside ning olemasolevate renoveerimise abil tõusis oluliselt õppe- ja praktikabaaside kvaliteet ning paranesid teadustöö tegemise tingimused. Tänu soetatud aparatuurile kasvas võimalus teostada detailsemat, teaduspõhist seiret ja uuringuid, mis aitavad täpsustada või modelleerida riikliku seirega kogutud andmestikku. Mitmed Keskkonnaobservatooriumi partnerasutused teostavad välibaaside kaudu riiklikku keskkonnaseiret, näiteks Eesti Mereinstituut Keri saarel, Limnoloogiajaam Võrtsjärve ääres ja Tõravere Observatoorium.

⁷² EIS 2016 Methodology report . Document date: 10/06/2016 - Created by GROW.DDG1.F.1 - Publication date: 13/07/2016. Ref. Ares(2016)3365681 - 13/07/2016.
<http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/17821/attachments/1/translations/en/renditions/pdf>

⁷³ OECD and SCImago Research Group (CSIC) (2016), *Compendium of Bibliometric Science Indicators*. OECD, Paris.

Foto 7. Laelatu bioloogiajaam Hanila vallas Läänemaal (Triin Brenner)

Meetme „Rakenduskõrgharidusõppe ja õpetajakoolituse õppeinfrastruktuuri kaasajastamine“ üldeesmärk oli tehnoloogiainvesteeringute toel rakenduskõrgharidusõppes ja õpetajakoolituses praktiliste oskuste omandamiseks eeldusi loova õppeinfrastruktuuri arendamine. **Eduka projektina** k.a regionaalses aspektis võib välja tuua alameetme „Rakenduskõrgharidusõppe õppeinfrastruktuur“ raames Tartu Ülikooli poolt ellu kutsustud projekti „Uusmeedia labor“, mille käigus rajati **Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiasse** videostudio, mis pakub kaasaegse video- ja esitlustehnikaga varustatud polüfunktsionaalseid stuudioruume ning erinevaid multimeedia- ja videoteenuseid. Studios on kasutusel statsionaarne *greenscreen cyclorama* taust, mis võimaldab stuudiot hõlpsasti kasutada nii virtuaalstuudiona kui ka *black-* või *whiteboxina*, kasutades spetsiaalseid kardinaid ja põrandakatteid. See on spetsiaalselt ehitatud kolmest seinast ja põrandast koosnev rohelineks värvitud ruum, mille kõik nurgad ja üleminekud põrandast seintele on ümarad. *Cyclorama* laes on spetsiaalne, ühtlast valgustust tagav valguspark, mis annab kogu taustale ühtlase rohelse tooni ning tagab lugematuid võimalusi virtuaalkeskondade loomisel. Infrastruktuuri kaasajastamine on oluliselt tõstnud Kultuuriakadeemia õppekavade atraktiivsust (oluliselt on suurenenud teatrikunsti visuaaltehnoloogia ja muusika helitehnoloogia õppekavadele õppima kandideerijate arv). Projekti toetuse maht ERFist oli 938 000 eurot.

Foto 8. Uusmeedia labor Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia Vilma majas (Marge Teder)

Eduka ja uude projektina võib nimetada meetmes „**Energiatehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine**“ ellu viidud projekti: „**CO₂ heitme vähendamine põlemisõhu hapnikurikkamaks muutmisega keevkihtkatlas**“, mille puhul oli TSiks Tallinna Tehnikaülikool ning projekti partneriteks Tartu Ülikool, Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituut ja Eesti Energia AS (mitterahalise partnerina). Projekti toetuse maht ERFist oli 684 000 eurot. Projekti eesmärk oli saada teoreetilisi alusteadmisi põlevkivi põletamisel hapnikurikas põlemiskeskkonnas, mille tulemusena väheneks CO₂ emissioon ja tõuseks elektritootmise efektiivsus. Projekti käigus ehitas Tallinna Tehnikaülikooli soojustehnika instituudi põlemisprotsesside uurimisgrupp uue katsestendi, mis võimaldab katseliselt põletada erinevaid kütuseid ja nende segusid 25...30 kg/tunnis, haarates katsehalli põrandapindalast 25% ruumi ja kõrgudes kuni 3 korruseni. Stend on varustatud kahe kütusepunkriga, mis tagavad 24-tunnise pidevkatse kestuse. Lisaks on katsestendiga võimalik uurida erinevate põlevkivide põlemiskineetikat ning õlitööstuse jääkproduktide, nagu poolkoks ja tuhk, töötlemis- ja järelkasutust. Samuti uurida ja arendada olemasolevate tehnoloogiate (TSK, Petroter, Enefit) tahkete soojuskandjate soojusmassivahetuslikke sõlmi, nagu tuhajahutid, keevkihtkolded, aerofontäänkolded jt. TSi hinnang projekti tulemustele on väga hea. Projekti tulemuste baasil tehtud järeldused näitavad selgelt, et energeetika valdkonna uuringutesse on vaja rohkem investeerida, kuna praegused energeetikasüsteemid on ebatõhusad ja seetõttu energiakaod liigselt suured.

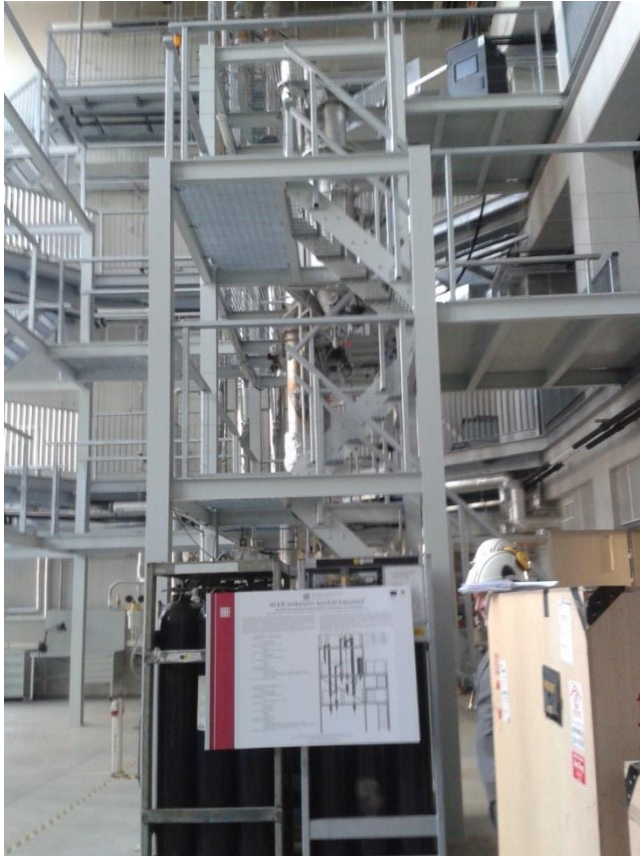

Foto 9. OXY-FUEL katsestand Tallinna Tehnikaülikooli peamaja 6.korpuses (foto: Svetlana Zirnask)

7.2.2 Finantsteave

2015. a olid prioriteetses suunas kõik kohustused võetud ning toimus vahendite kasutamise analüüs eesmärgiga vahendeid vajadusel meetmete vahel ümber paigutada. Kaks miljonit eurot suunati vabu EL vahendeid väljapoole prioriteetset suunda, selle summa võrra vähendati ka prioriteetse suuna eelarvet. Prioriteetse suuna eelarve oli pärast vahendite ümberpaigutamist suundade vahel 308 223 307 eurot. Kui 2015. a alguses eksisteeris arvestades vahendite kasutamise senist tempot reaalne oht, et ei suudeta perioodi lõpuks kõiki vahendeid sihipäraselt ära kasutada, siis aruande esitamise seisuga on välja makstud toetust 308,1 mln eurot ehk 99,32%.

Olulisim vahendite ümbertõstmine 2015. a toimus programmide „Teaduse rahvusvahelistumine“ ja „TERVE“ vahel. 30.03.2015 käskkirjaga nr 133 muudeti programmi "Teaduse rahvusvahelistumine" eelarvet. Programmi kogueelarve vähenes 1 741 248,93 eurot. Vähendati programmi sisutegevuste 1 ja 2 eelarvet. Programmi muutmise põhjuseks oli vahendite kaotamise riski maandamine. Vabad vahendid suunati TerVE programmi, kus oli vajadus ja võimekus vahendite kasutamiseks perioodi lõpuks. Programmi TERVE partner SOM viis programmi TERVE raames läbi rea uuringuid ja analüüse, mis on oluline sisend Eesti tervishoiupoliitika arendamiseks. TerVE programmi kaasati kaks uut partnerit – Eesti Haigekassa ja SOM. Programmi „Teaduse rahvusvahelistumine“ eelarvet korrigeeriti (suurendati uuesti algatuste raames võetud kohustuste katmiseks) perioodi lõpul kõigi suuna meetmetes kasutamata jäänud vahendite arvelt.

Allolevas tabelis on toodud rahastatud ja lõpetatud projektide arv aastati. Toodud tabel näitab, et suur osa projekte, enam kui 200, lõppes 2015. a, kusjuures detsembris 2015 lõppenud projektide aruanded saabusid RÜ menetlusse jaanuaris 2016.

Tabel 29. T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suunas rahastatud ja lõpetatud projektide arv aastate lõikes

Aasta	Rahastatud projekte (kumuleervalt)	Lõpetatud projektid
2008	8	0
2009	17	0
2010	189	30
2011	338	101
2012	466	181
2013	510	267
2014	595	374
2015	595	595

Allikas: HTM, 31.03.2016

7.2.3 Täiendavus, meetmete omavahelised seosed ja teise fondi tüüpi kulude katmine

Struktuurivahendite täiendavus on enim jälgitav meetmes „Teaduse tippkeskuste arendamine“, kus kõrgetasemelisi uurimiserühmi rahastatakse nii riigieelarvelistest vahenditest (sihtfinantseeritavad teadusteemad) kui ka struktuurivahenditest.

Prioriteetse suuna 12 meetmest oli kõigi meetmete puhul lubatud rahastada teise fondi tüüpi tegevusi (ERFist rahastatud prioriteetse suuna eelarvest kuni 10% ESF tüüpi tegevuste rahastamiseks ning vastupidi). Detailsemad andmed eraldi tabelina kulude mahu kohta esitatakse SFOSi andmete alusel rakenduskava aruandes. ESF tüüpi kulusid on seni tehtud suuna mahust „Teaduse tippkeskuste arendamine“ meetmes ja seda väga väikeses mahus koolituskulude katmiseks ([ESF kulusid kokku 1,46%](#), lubatud 10%). Alameetme „Eesti info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kõrghariduse ning teadus- ja arendustegevuse riikliku programmi 2011-2015 (IKTP) rakendusprogramm“ puhul olid tegevuste iseloomu tõttu enamused kulusid ESF tüüpi kulusid. Teise fondi tüüpi kulusid on koondunud põhiliselt 2 meetmesse, teistes meetmetes ei ole ESF tüüpi kulusid tehtud (täpsem ülevaade: [Lisas 10](#)).

Erinevate meetmete vahel on tekkinud nn klastriefekt, mille puhul eesmärkide saavutamiseks teatud valdkonnas kombineeritakse erinevaid vahendeid, näiteks on aparatuuriprojektide elluviimine otseselt seotud hoonete ehitamise ja/või kaasajastamisega. Aparatuuriprojektid on seotud ka elluviidavate valdkondlike uuringutega, mille elluviimist nad toetavad. Teadlastel on võimalus kombineerida teadustegevuses vajalike vahendite soetamise osas erinevate meetmete võimalusi.

Kõik vähegi võimekad TA töörühmad, teadusasutustest ja ülikoolidest rääkimata, on saanud toetust EL SVst, mis kindlasti on toetanud nende võimekust. Lisame mõned näited SVst toetatud teadlaste ja inseneride edukast rahvusvahelisest koostööst ja sisse toodud täiendavatest teadusrahadest ning sellega kaasnevast kompetentsist. Sellega on loodud ka sünergiat SV, riigieelarveliste ja EL raamprogrammide rahaliste vahendite kasutamise vahel.

Hea kaasus "sünergiast" on Eesti Geenivaramu, kes on saanud toetusi mitmes erinevast allikast, aga suutnud need siduda üheks edukaks tervikuks:

1. VII Raamprogrammist on ta saanud lisaks hulgale tavaprojektidele ka VII Raamprogrammi REGPOT toetuse projektile *Opening Estonian Genome Project for European Research Area* (OPENGENE). See oli eelmisel FP7 perioodil midagi sarnast, nagu nüüd on H2020 widening meetmed. (Märkus: kokku toodi VII. Raamprogrammist Eestisse 7 seda tüüpi projekti üldmahus ca 7 mln eurot).
2. SV meetmete raames on Geenivaramu lülitatud riiklikule TA infrastruktuuride teekaardile; saanud Teaduse tippkeskuse ja aparatuurimeetmete toetusi.
3. Eesti Geenivaramu on osa BBMRI üle-euroopalisest infrastruktuurist
4. Riiklikult toetati omal ajal Geenivaramu koeproovide kogumist. Nüüd on see oluline osa personaalmeditsiini pilootprojektist.
5. Eesti Geenivaramu teeb edukalt koostööd erakapitalil poolt finantseeritavate teadusasutuste ja ettevõtetega (koostöölepingud näiteks Nestle Institute of Health Sciences SA,NIHS ja BioAge Labs Inc., USA)

Kõik see on "loonud sünergiat" ja tõstnud võimekust ja taset, mis on meelitanud Eesti Geenivaramusse nii välismaa teadlasi, aga ka välismaal õppinud ja töötanud eestlasi. Samuti on loodud head eeldused "sünergia" loomiseks tippteaduse ning riiklike tervishoiupoliitiliste eesmärkide vahel.

Lisaks Geenivaramule on hea kaasus "sünergiast" ka Tartu Ülikooli Siirdemeditsiinikeskus SIME, kes on saanud samuti toetusi mitmest erinevast allikast ja suutnud need siduda üheks edukaks tervikuks:

2016. a rahastuse saanud Tartu Ülikooli *H2020 European Research Area* (edaspidi *ERA*) *Chair* projekt „*TransGeno: The ERA Chair for Translational Genomics and Personalized Medicine*“ on tihedalt seotud TÜ siirdemeditsiini keskusega, (SIME) mida rahastati SVst. (Märkus: kokku on Eestisse toodud 4 ERA õppetoolide (*ERA Chair*) projekti.

SIME hoone ehitust ja sisustamist on rahastatud perioodil 2007-2013 SV infrastruktuuri meetmest, samuti aparatuurimeetmest.. SIME on EATRIS ERICu liige - ka EATRISe osalustasusid rahastati SVst (teaduse rahvusvahelistumise programmist). SIME on saanud SV toetust ka RMCga (rahvusvaheline regeneratiivse meditsiini konsortsium) liitumiseks (teaduse rahvusvahelistumise programm). SIME on saanud infrastruktuuri investeeringuteks ca 16 mln eurot SV rahastust. Võib kindlalt öelda, et tänu SIME keskusele sai ka TÜ *ERA Chair* projektile toetuse.

Tänu EATRISSE liikmelisusele on juba oldud edukad H2020 konkurssidel. SIME teadustegevust viiakse läbi riiklike rahastusinstrumentide toel, kuid lisaks on keskus seotud vähemalt kolme struktuurivahenditest rahastatud rahvusvahelise teaduskoostöö projekti (koostöö USA, UK ja Vietnamiga).

2008-2011 VII Raamprogrammi REGPOTi projekt „*Advancing scientific performance and regional potential of Estonian biomedical research*“ (ESTBIOREG). See kindlasti aitas ka kaasa SIME loomisele.

Täpsem info SIME lehel: <http://www.ctm.ee/et/rahastus/>

7.2.4 Hinnang rakendamisele

Arvestades prioriteetse suuna eesmärkide saavutamist, kumulatiivseid väljamakseid, suuna vahendite maksimaalset kasutamist, auditite antud hinnanguid ning RÜ avastatud rikkumisi, on RÜ hinnang aruandeaastale ning kogu perioodile **hea** ja RA hinnang **väga hea**.

7.3 Rakendamine prioriteetsetes suundades 3 „Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud“ ja 4 „Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri edendamine“

Prioriteetsete suundade RA on MKM ning RÜ Veeteede Amet (edaspidi VTA), Maanteeamet (edaspidi MNT), Tehnilise Järelevalve Amet (edaspidi TJA) ja AS Tallinna Lennujaam (edaspidi TLL). Antud suunad on osa MARK 7 prioriteetsest suunast ja moodustavad oma eelarvega (635 920 904 eurot) 43,5% selle rakenduskava EL osalusest. Suundi rakendatakse ühtse meetmena, mida viiakse ellu investeeringu kavana. Prioriteetsete suundade vaheliste tõstete 10% paindlikkuse reeglit arvestades suurenes „Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine“ eelarveliste vahendite maht 2 292 358 eurot, ehk 2,07%, moodustades kokku 112 815 972 eurot.

Meetme nr	Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse kinnitamise aeg	Kinnitatud meetme eelarve ELi osalus ⁷⁴
3.3.1	Transpordi infrastruktuuri arendamine (ÜF)	Invest.kava	07.07.2008	525 397 290
3.4.1	Transpordi infrastruktuuri arendamine (ERF)			110523614
Kokku				635920904

Allikas: SFCS 20.03.2017

7.3.1 Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs

Allolevas tabelis 26 on toodud prioriteetse suuna eesmärkide saavutamise tulemus-, väljund- ja mõjuindikaatorid, näidatud neile seatud kontroll- ja sihttasemeid ning saavutamise määrasid (%) aastate lõikes.

Transpordipoliitikas ei ole viimastel aastatel toimunud olulisi põhimõttelisi muudatusi, 2014. a alguses kinnitati Riigikogus uus transpordi arengukava (2014–2020), mille strateegilised eesmärgid on sisult suuresti samad, mis eelneval transpordi arengukaval (2006–2013). Võrreldes rakenduskava väljatöötamise ajaga on oluliselt muutunud majanduskeskkond, mis transpordisektoris avaldus eelkõige nõudluse vähenemisenähtena nii kauba- kui ka reisijateveos, mõjutades seega ka seatud eesmärkide täitmist. Maanteeliiklus vähenes aastatel 2008–2010 kokku ligikaudu 16% võrra, olles nüüdseks mõnevõrra kasvanud, ent jäädes endiselt oluliselt alla 2007. a tasemele. See areng on aidanud kaasa liiklusohutuse paranemisele. Aasta-aastalt paranev olukord 2011. a küll halvenes, ent surmajuhtumite arv liikluses pöördus pärast seda taas langusesse – võrreldes 2007. a oli 2015. a neid 43% vähem (vastavalt 34 ja 16).

⁷⁴ Siin ja edaspidi eelarved eurodes.

Tabel 30. Indikaatorite saavutamine

Sisu indikaatorid		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
Prioriteetne suund 3: „Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud”											
Eesmärk 3.1. Ühistranspordi osakaalu säilitamine keskkonnasäästliku reisijateveoteenuse osakaalu suurendamise kaudu											
Ühistranspordiga tehtud sõitude arv (T)	Saavutustase eesmärgist %	75%	68%	66%	61%	59%	70%	76%	74%	74%	Statistikaamet (TS101: SÕITJATEVEDU TRANSPORTLIIGI JÄRGI: maismaatransport, sh raudtee ja bussid, 25.03.2015)
	saavutustase	205,4 mln	185,6 mln	180,1 mln	165,3 mln	162,3 mln	191,1 mln	206,5	201,6 mln	202,2 mln	
	eesmärk				224,0 mln. Sõitjat					273 mln. sõitjat (2015)	
	esialgne tase	207,5 mln sõitjat (2006) täpsustatud andmetel 206,9 mln									
Reisija vähenemine (T)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	30%	15%	15%	112%	206%	206%	Rakenduskavas seatud sihttase 45% oli toodud indikatiivseks ning projektide selgudes seati igale nendest realistlikumad eesmärgid. Uute elektrirongide kasutuselevõtu ning Tallinna-Tapa raudteelõigu puhul on eesmärgiks seatud reisija vähenemine 10%, Türi-Viljandi ning Keila-Paldiski/Riisipere lõikude rekonstrueerimise puhul aga vastavalt 15 ja 20%, seda raudtee viletsama
	saavutustase	42, 74, 58, 37, 31 min valitud raudteelõikudel	42, 74, 58, 37, 31 min valitud raudtee-lõikudel	42, 74, 58, 37, 31 min valitud raudteelõikudel	42, 64, 58, 37, 31 min valitud raudteelõikudel, Tallinn-Tapa lõigul vähenemine 13,5%	42, 62, 61, 37, 35 min valitud raudteelõikudel, Tallinn-Tapa lõigul vähenemine ca 16%	42, 62, 61, 37, 35 min valitud raudteelõikudel, Tallinn-Tapa lõigul vähenemine ca 16%	41, 55, 52, 31, 26 min valitud raudteelõikudel. Vähenemine Tallinn-Keila 2%, Tallinn-Tapa 26%, Türi-Viljandi 10%, Keila-Riisipere 16%, Keila-Paldiski 16%= ca 16,8%	36, 50, 41, 24, 23 min valitud raudteelõikudel. Vähenemine Tallinn-Keila 14%, Tallinn-Tapa 32%, Türi-Viljandi 29%, Keila-Riisipere 35%, Keila-Paldiski 26%	35, 52, 41, 24, 23,	
	eesmärk									Vähene-mine lõiguti 10-20%	

Sisu indikaatorid		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
	esialgne tase	Ajakulu raudteelõikudel (minutites): Tallinn-Keila 42; Tallinn-Tapa 74 (kiirrong); Türi-Viljandi 58; Keila-Riisipere 37; Keila-Paldiski 31									seisukorra tõttu enne tööde alustamist.
Raudteeprojektide arv (V)	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0	0		50%	75%	100%	175%	MKM, TJA
	saavutustase	0	0	0 (töös on 4)	0 (töös on 5)		2 (töös on 5)	2 (töös on 5)	4 (töös on 3)	7	
	eesmärk				Min. 2						
	esialgne tase	0 (2006)									
Eesmärk 3.2. Paranenud ligipääsetavus ja liiklusohutus											
Inimvigastusega ja surmaga	Saavutustase eesmärgist %		69%	76%	66%	-4%	66%	52%	0%	62%	

Sisu indikaatorid		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar	
lõppenud liiklusõnnetuste arvu vähenemine rekonstrueeritud maanteelõikudel ja liiklusõlmedes (T)	saavutustase		Langus 59% hukkunuid 0; Vigastatuid 14; kokku 14 Kaarepere viadukt H-0, V-0; Väo-Maardu H-0, V-2; Tallinna ringtee H-0 V-2; Pärnu ümbersõit H-0, V-1; Valgejõe-Rõmeda H-0, V-1; Mäo möödasõit H-0, V-0; Aruvalla-Kose H-0, V-1; Jõhvi LS H-0, V-0; Tartu lääne ümbersõit H-0, V-5; Haljala LS H-0, V-2	Langus 65% hukkunuid 0; vigastatuid 12; kokku 12 Kaarepere viadukt H-0, V-0; Väo-Maardu H-0, V-0; Tallinna ringtee H-0, V-3; Pärnu ümbersõit H-0, V-1; Valgejõe-Rõmeda H-0, V-1; Mäo möödasõit H-0, V-0; Aruvalla-Kose H-0, V-0; Jõhvi LS H-0, V-0; Tartu lääne ümbersõit H-0, V-5; Haljala LS H-0, V-2	Langus 56% hukkunuid 4; vigastatuid 11; kokku 15 Kaarepere viadukt H-1, V-2; Väo-Maardu H-0, V-0; Tallinna ringtee H-0, V-0; Pärnu ümbersõit H-0, V-2; Valgejõe-Rõmeda H-3, V-2; Mäo möödasõit H-0, V-0; Aruvalla-Kose H-0 V-4; Jõhvi LS H-0, V-0; Tartu lääne ümbersõit H-0, V-1; Haljala LS H-0, V-0)	Kasv 3% hukkunuid 3; vigastatuid 32; kokku 35 Kaarepere viadukt H-0, V-1; Väo-Maardu H-0, V-5; Tallinna ringtee H-0, V-1; Pärnu ÜS H-1, V-2; Valgejõe-Rõmeda H-0, V-4; Jõhvi LS H-0, V-0; Tartu lääne ümbersõit H-0, V-6; Haljala LS H-0, V-2	Kasv 3% hukkunuid 3; vigastatuid 32; kokku 35 Kaarepere viadukt H-0, V-1; Väo-Maardu H-0, V-5; Tallinna ringtee H-0, V-1; Pärnu ÜS H-1, V-2; Valgejõe-Rõmeda H-0, V-4; Jõhvi LS H-0, V-0; Tartu lääne ümbersõit H-0, V-6; Haljala LS H-0, V-2	Langus 56% Hukkunuid 1; Vigastatuid 14; kokku 15 Kaarepere viadukt H-0, V-0; Väo-Maardu H-0, V-1; Tallinna ringtee H-0, V-1; Pärnu ÜS H-1, V-0; Valgejõe-Rõmeda H-0, V-4; Mäo möödasõit H-0, V-2; Aruvalla-Kose H-0, V-3; Jõhvi LS H-0, V-0; Tartu lääne ümbersõit H-0, V-2; Haljala LS H-0, V-1	Langus 44% Hukkunuid 3; Vigastatuid 16; kokku 19 Kaarepere viadukt H-1, V-6; Väo-Maardu H-0, V-0; Tallinna ringtee H-1, V-0; Pärnu ÜS H-0, V-0; Valgejõe-Rõmeda H-0, V-1; Mäo möödasõit H-0, V-0; Aruvalla-Kose H-1, V-9; Jõhvi LS H-0, V-0; Tartu lääne ümbersõit H-0, V-0; Haljala LS H-0, V-0	Langus 0 % Hukkunuid 0; Vigastatuid 34; kokku 34 Kaarepere viadukt H-0, V-0; Väo-Maardu H-0, V-2; Tallinna ringtee H-0, V-7; Pärnu ÜS H-0, V-7; Valgejõe-Rõmeda H-0, V-2; Mäo möödasõit H-0, V-10; Aruvalla-Kose H-0, V-4; Jõhvi LS H-0, V-1; Tartu lääne ümbersõit H-0, V-0; Haljala LS H-0, V-1	Langus 53 % Hukkunuid 1; Vigastatuid 15; kokku 16 Kaarepere viadukt H-0, V-0; Väo-Maardu H-0, V-1; Tallinna ringtee H-0, V-1; Pärnu ÜS H-1, V-1; Valgejõe-Rõmeda H-0, V-10; Mäo möödasõit H-0, V-2; Aruvalla-Kose H-0, V-0; Jõhvi LS H-0, V-0; Tartu lääne ümbersõit H-0, V-0; Haljala LS H-0, V-0	MNT seirearuanne, http://teeregister.riik.ee/mnt 10.02.2015 seisuga on Väo-Saue on ümber nimetatud Tallinna ringteeks
	eesmärk						Vähene mine 85% lähtetasemest				Vähene mine 85% lähtetasemest	

Sisu indikaatorid		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
	esialgne tase	2007. a hukkunuid (H) 7; vigastatuid (V) 27; kokku 34 (rekonstrueeritava tel lõikudel: Kaarepere viadukt H-0, V-0; Vao-Maardu H-0, V-3 ; Tallinna ringtee H-0, V-2; Pärnu ümbersõit H-1, V-0; Valgejõe-Rõmeda H-1, V-3; Jõhvi liiklussõlm H-0, V-0, Tartu läänepoolne ümbersõit H-1, V-13, Haljala liiklussõlm H-0, V-2; Mäo möödasõit H-3, V-3; Aruvalla-Kose H-1, V-1)									
Maanteeprojekti arv (V)	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0	0%	20%	40%	40%	100%	160%	Allikas: MNT seirearuanne 2012, TJA seirearuanne 2013 ja 2014 kohta Kaarepere viadukt valmis 2011, Pärnu ümbersõidu projekt valmis 2012, projektid muus osas rakendamisel
	saavutustase	0	0 (töös on 7)	0 (töös on 8)	0	1	2	2	5	8	
	eesmärk				Min. 2					Min. 5	
	esialgne tase	0 (2006)									
Rekonstrueeritud TEN-T Liiklussõlmede arv (V)	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0	33,3%	33,3%	66,7%	100(167)%	167%	267%	TJA seirearuanne 2014.a kohta
	saavutustase	0	0	0	1	1	2	3(5)	5	8	Mäo möödasõit, Pärnu ümbersõit, Haljala
	eesmärk				Min. 2					Min. 3	

Sisu indikaatorid		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
	esialgne tase	0 (2006)									liiklussõlm, Jõhvi liiklussõlm, Ülemiste liiklussõlm. Töös on Tallinna ringtee (Kurna LS), Tartu läänepoolne ringtee (Postimaja LS) ja Tartu idapoolne ringtee (Võru tn LS).
Prioriteetne suund 4: „Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine”											
Eesmärk 4.1: Paranenud ühendusvõimalused maismaast eraldatud perifeersetes regioonidega											
Reisijate arvu kasv regionaalsetes sadamates ja lennujaamades (T)	Saavutustase eesmärgist %	71,1%	97,8%	82,1%	100,8%	94%	62%	68 %	100%	107,6%	Allikad: Lennuameti koduleht ; Lennujaamad: Kärkla, Kuressaare, Tartu, Pärnu, Kihnu, Ruhnu.
	saavutustase	Reg. lennujaamad 37 017 Reg. sadamad 164 767 Kokku 201 784 Kasv 17,8%	Reg. lennujaamad 41 263 Reg. sadamad 171 938 Kokku 213 201 Kasv 24,4%	Reg. lennujaamad 47 392 Reg. sadamad 159 120 Kokku 206 512 Kasv 20,5%	Reg. lennujaamad 64 242 Reg. sadamad 150 274 Kokku 214 516 Kasv 25,2%	Reg. lennujaamad 54 688 Reg. sadamad 156 912 Kokku 211 600 Kasv 23,5% (võrreldes 2010.aastaga langus 1,3%)	Reg. lennujaamad 42 787 Reg. sadamad 155 335 Kokku 198 122 Kasv 15,6% (võrreldes 2011.aastaga langus 6,37%)	Reg. lennujaamad 44 288 Reg. sadamad 162 332 Kokku 206 620 Kasv 20,6% (võrreldes 2012.aastaga kasv 4,3 %)	Reg. lennujaamad 41 927 Reg. sadamad 172 279 Kokku 214 206 Kasv 25% (võrreldes 2013.aastaga kasv 3,67 %)	Reg. lennujaamad 41 649 Reg. sadamad 185 525 Kokku 227 174 Kasv 32,6% (võrreldes 2014.aastaga kasv 6,1 %)	AS Saarte Liinid info: Reg. sadamad kajastavad reisijate arvu Triigi, Sõru, Kihnu, Munalaiu, Manilaiu, Pärnu, Roomassaare, Ruhnu, Abruka, Sviby, Piirisaare ja Laaksaare sadamates. Korrigeeritud 2013.a lennureisijate arvu regionaalsetes lennujaamades vastavalt
	eesmärk	2015 tase				10% kasv (188 461)					25% kasv (214 160)

Sisu indikaatorid		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
	esialgne tase	Täpsustatud: 171 328 (2005) Sealhulgas Reg. lennujaamad 36 435 Reg. sadamad 134 893 (andmed puuduvad Piirissaare-Laaksaare ja Abruksa kohta)									AS Tallinna Lennujaam 16.02.15 infole. Täpsustatud. Rakenduskavas: 130,4 tuhat (2005)
Projektide arv sadamates ja lennujaamades (V)	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	25%	25%	50%	50% (75%)	100%	150%	Valminud Piirissaare-Laaksaare sadama projekt; Hundipea sadama projekt, mõõdistuslaev soetatud, regionaalsed lennujaamad rekonstrueeritud. Rakendamisel parvlaevade soetamise ja riigile kuuluvate väikesadamate rekonstrueerimise projektid. Esialgne tase, projektide arv: Lennujaamad – 1 Sadamad – 3 Laevad – 2
	saavutustase	0 (2006)	0	0	1	1	2	2(3)	4	6	
	eesmärk	2015 tase			Min. 2					Min. 4	
	esialgne tase	Lähtetase määratakse kindlaks peale projektide selgumist									
Eesmärk 4.2. Paranenud regionaalne transpordi infrastruktuur											
Reisija vähenemine (T)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%							Reisija vähenemisele suunatud projektid puuduvad (algselt
	saavutustase										

Sisu indikaatorid		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
	eesmärk	2015 tase								Vähenev 30% lähtetasemest	ERFist <u>planeeritud projekt rakendatakse ÜFist ja antud eesmärk on täidetud</u>)
	esialgne tase	Ajakulu lähtetase määratakse kindlaks peale projektide selgumist.									
Rekonstrueeritud reisirajade platvormide arv raudteel (V)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	10%	20%	69%	82%	91%	100%	100%	AS Eesti Raudtee ERF suunas kokku planeeritud rekonstrueerida 39 platvormi, 2014. a. seisuga kasutusluba 39 platvormil.
	saavutustase	0%	0%	10%	20%	ERF suunas planeeritud 69%, kõikidest 59%	82%	91%	100%	100%	
	eesmärk	2015 tase			85%					100%	AS Eesti Raudtee ÜF suunas planeeritud kokku 65 platvormi, 2014. a. seisuga kasutusluba 65 platvormil. Edelaraudtee Infrastruktuuri AS planeeritud 20 platvormi, millel 2014. a. seisuga 20 platvormil kasutusluba väljastatud.
	esialgne tase	0% (2006)									
Uute ühenduste arv TEN-T võrgustikule (V)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	25%	25%	50%	50%	75%	125%	Ülemiste liiklussõlme rekonstrueerimine Tallinnas (uus tee); E67 Tallinna–Pärnu–Ikla maantee Pärnu
	saavutustase	0	0	0	1	1	2	2	3	5	
	eesmärk	2015 tase			Min. 2					Min. 4	

Sisu indikaatorid		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
	esialgne tase	0 (2006)									ümbersõidu ehitamine (uus tee); Põhimaanteed E263 Tallinn–Tartu–Luhamaa ja T3 Jõhvi–Tartu–Valga ühendav Tartu idapoolne ringtee (uus tee); E20 Tallinna–Narva maantee Rõmeda–Haljala teelõigu ehitus (täiendava niidi ehitus); Tartu läänepoolne ümbersõit (tunneli ühendus idapoolse ringteega)

M – mõjuindikaator, T – tulemusindikaator, V – väljundindikaator

Allikas: MKM, RA 09.05.2016

Kvalitatiivne analüüs (indikaatorid transpordi suundades seisuga 31.12.15)

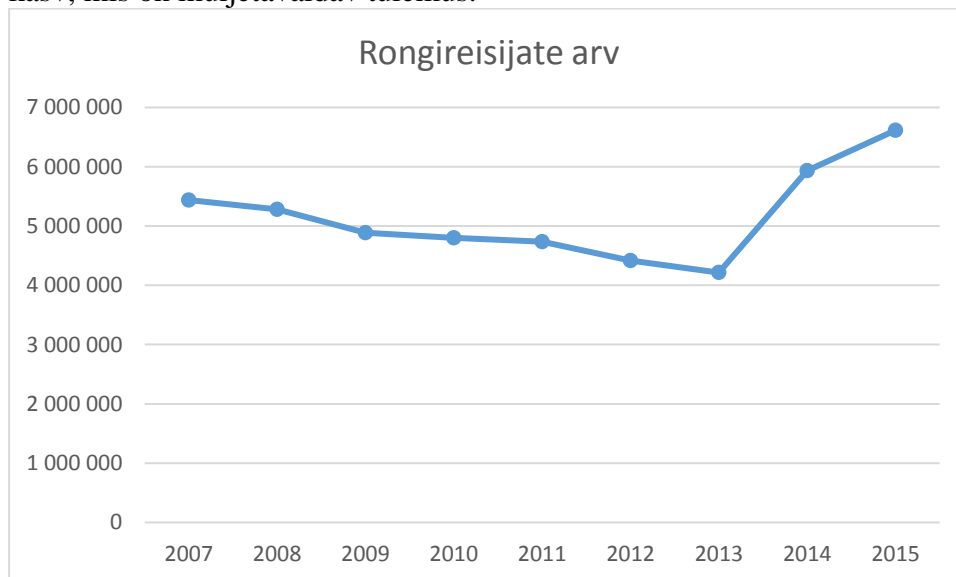
Transpordipoliitikas ei ole viimastel aastatel toimunud olulisi põhimõttelisi muudatusi. 2014. a alguses kinnitati uus transpordi arengukava (2014–2020), mille strateegilised eesmärgid on küll sisult suuresti samad, mis eelneval transpordi arengukaval (2006–2013), kuid transpordisektorit hakkavad lähimatel aastakümnetel mõjutama varasemast uued trendid. Need on seotud näiteks jagamismajanduse, isesõitvate autode kui ka energiasektori arenguga. See kõik mõtestab olulises osas ümber transpordi ohutuse, keskkonnasäästlikkuse ning modaalse nihke eri transpordiliikide vahel.

Eesmärk 3.1. – Ühistranspordi osakaalu säilitamine keskkonnasäästliku reisijateveoteenuse osakaalu suurendamise kaudu

Eesmärgi saavutamisse on panustatud transpordi infrastruktuuri ja veeremi soetamise projektide kaudu *ca* 160 mln eurot.

Ühistranspordiga tehtud sõitude arv. Ühistranspordi kasutajate osas oli võetud eesmärgiks kasv 25%. Tõdeda tuleb, et eesmärk antud investeeringute kontekstis oli ebareaalne, kuna rongiga tehtud sõitude arv ühistranspordi reisijate koguarvust (205 miljonist) moodustab vaid *ca* 3%. Ligikaudu neli viiendikku ühistranspordi kasutusest moodustab linnaliiklus, mille mõjutamiseks 2011. a algatati elukeskkonna arendamise rakenduskava muutmine, mis nägi ette välisõhu kaitsele suunatud tegevusi läbi säästva ühistranspordi arendamise linnades. Selle tulemusel parandatakse Tallinna trammiliikluse kvaliteeti, mis tõstab ka reisijate arvu. Konkreetsete tulemusteni jõutakse küll alles 2018.–2019. a lõpus, aga kindlasti avaldavad need positiivset mõju ka MARK ÜF-suuna eesmärkide täitmisele ühistranspordi kasutamise osas.

Seega, kuna investeeringud antud prioriteetses suunas keskendusid raudtee infrastruktuuri arendamise ning veeremi uuendamisse, siis on õige võtta fookusesse rongiga reisijate arvu muutus. Kui üle kanda eesmärgiks võetud ühistranspordi kasutajate arvu kasv (eesmärk: 25%) rongireisijate arvu kasvule, siis võrreldes aastaga 2007 on rongireisijate arv kasvanud 21%. Sealjuures toimus aastatel 2014–2015 võrreldes 2013. a hüppeline *ca* 50%line reisijate arvu kasv, mis on muljetavaldav tulemus.

Joonis 17. Rongireisijate arv 2007–2015 (allikas: Statistikaamet)

Kogu ühistranspordi kasutajate arv on jäänud suures plaanis samale tasemele, mis ta oli aastal 2007. Langustrend on suudetud peatada, tänu uutele rongide soetamise ja reisplatvormide uuendamise ning raudteelõikude rekonstrueerimise projektidele, mis tagab reisijatele kõrgema kvaliteedi ja mugavuse ning läbi selle on muutunud ühistranspordi kasutamine reisijate seas atraktiivseks. Miinusena saab välja tuua, et langenud on ühistranspordi kasutajate osakaal tööl käimiseks. Tööl käimiseks kasutas ühistransporti 2007. a 26% ja 2015. a 21,9%.

Lisaks kestsid lõppesid Tallinas suuremad trammitaristu rekonstrueerimise projektid perioodi lõpus ja see mõjutas oluliselt ühistranspordi kasutajate arvu. Perioodil 2014-2020 panustab riik koostöös Tallinna linnaga ka trammivõrgu laiendamisse, ühendamaks Tallinna Lennujaam trammivõrguga. Lõppeesmärgiks on ühendada Tallinna Lennujaam ja Rail Balticu Ülemiste terminal ning Vanasadam rööbastranspordiga (TEN-T sõlmpunktid). Eeldatavalt avaldab see olulist positiivset mõju ühistranspordi kasutajate arvule.

Reisiaja vähenemine. Sihttase määratakse vastavalt rakenduskavale pärast projektide valikut (indikatiivsena on rakenduskavas toodud eesmärgiks märgitud 45%, mis on aga ebareaalne ning ei oleks investeeringuvajadust arvestades ka mõistlik).

Reisiaja vähenemist mõjutasid kõige suuremal määral kaks tegurit, esiteks ÜFist uute elektrirongide kasutuselevõtt ning erinevate raudteelõikude rekonstrueerimine, ehk Tallinna-Tapa, Türi-Viljandi, Keila-Riisipere ja Keila-Paldiski raudteelõikude rekonstrueerimine. Kahe esimese lõigu puhul oli eesmärgiks seatud reisiaja vähenemine 10%, Türi-Viljandi ning Keila-Paldiski/Riisipere lõikude rekonstrueerimise puhul aga vastavalt 15% ja 20%, seda raudtee halvema seisukorra tõttu enne tööde alustamist. Sellest tingitult olid seal kehtestatud ka madalamad piirkiirused ning potentsiaalne ajavõit seega oli suurem. Täna on uued elektrirongid kasutusele võetud ning raudteelõikude rekonstrueerimised lõpetatud.

Tulemuseks on reisiaja vähenemine rekonstrueeritud lõikudel kokku 67 minutit, mis on ühe lõigu kohta keskmiselt 13,4 minutit (minutid/lõikude arv). Järgnevate andmete põhjal saab välja arvutada säästetud aja koguväärtuse.

Statistikaameti andmetel oli keskmine Eesti bruto tunnipalk 6,51 eurot, mis teeb 13,4 minuti maksumuseks 1,45 eurot. Säästetud reisiaja aja väärtuseks hindame konservatiivselt kolmandiku keskmisest tunnipalgast⁷⁵. Rongireisijate arv 2015. a oli 6 615 000. Selliselt saame reisiaja vähenemisest tuleneva säästetud aja koguväärtuseks aastas 31,9 miljonit eurot. 10-aastase perioodi peale teeb see rongireisijate säästetud aja väärtuseks 319 miljonit eurot.

⁷⁵ Tasuvusanalüüs „Elektrifitseeritud raudteeliinide kontaktvõrgu rekonstrueerimine“, ASI Consult (lk 56).

Foto 10. „Täna hommikul läks Tartu-Tallinna liinile esimene Elroni rong“, Postimees, Kristjan Teedema (01.01.2014)

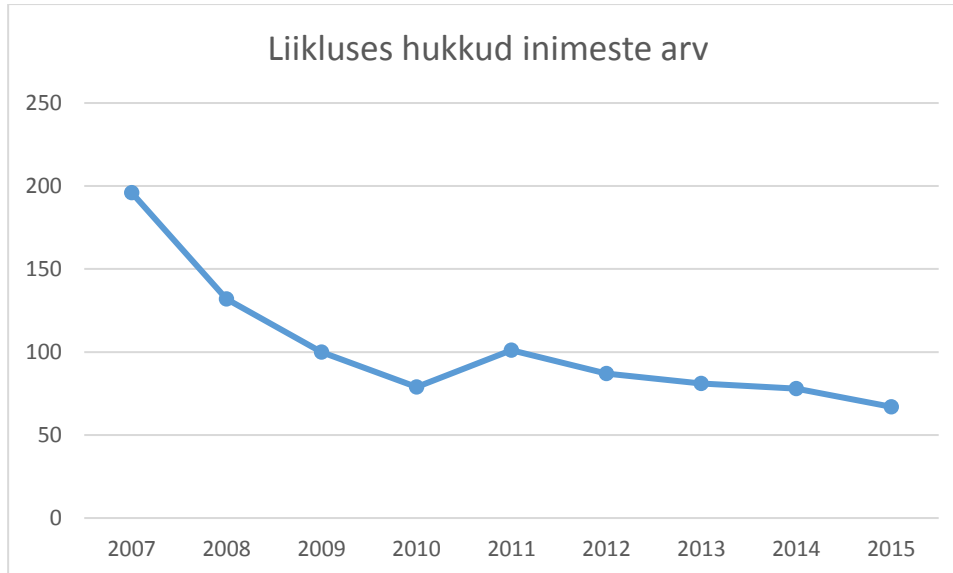
Eelnevat arvestades on RA hinnangul „Ühistranspordi osakaalu säilitamine keskkonnasäästliku reisijateveeteenuse osakaalu suurendamise kaudu“ eesmärk täidetud.

Eesmärk 3.2. – Paranenud ligipääsetavus ja liiklusohutus

Eesmärgi saavutamisse on panustatud transpordi infrastruktuuri investeeringuobjektide kaudu *ca* 370 mln eurot (arvestades kõiki maanteeinvesteeringuid).

Suuremal määral panustasid projektid ligipääsetavusse, kus ehitati välja puuduolevad ühendused. Nendeks oli näiteks Ülemiste lii klussõlme rekonstrueerimine Tallinnas, E67 Tallinna–Pärnu–Ikla maantee Pärnu ümbersõidu ehitamine, Põhimaanteed E263 Tallinn–Tartu–Luhamaa ja T3 Jõhvi–Tartu–Valga ühendav Tartu idapoolne ringtee või Tartu läänepoolne ümbersõit. Liiklusohutusse panustasid kõik objektid, kuna projektides eelistati eritasapinnalisi ristmikke ning samal tasapinnal ristumiste osas võeti kasutusele täiendavad liiklusohutusmeetmed.

Maanteeliikluse ohutuse osas on Eesti liikunud kursil, mis on eesmärgiks seatud – liiklussurmade arvu oluline vähendamine. Liiklussurmade arv 2007. a oli 196 ning 2015. a oli see 75. See on teinud muljetavaldava languse. Arvestama peab siin samal ajal ka asjaolu, et liiklustihedus teedel on samal ajal olnud kasvav. Liiklusõnnetuste ning nendes vigastatute koguarv on samal perioodil langenud ligi 50% võrra. ÜF vahenditest rekonstrueeritud teelõikudel oli 2007. a hukkunud 7 ja vigastatuid 27 inimest. 2015. a oli hukkunute arv 1 ning vigastatute arv 15.

Joonis 18. Liikluses hukkunud inimeste arv (allikas: Statistikaamet)

Arvestuslikult toob iga liikluses hukkunud inimene ühiskonnale kahju suurusjärgus 2,0⁷⁶ mln eurot. Vigastada saanu kohta on kahju 26 078 eurot. Seega arvestades liiklusõnnetuses hukkunud inimese poolt ühiskonnale tekitatud kahju suurst (2,0 mln eurot) ning ÜF vahenditest rekonstrueeritud lõikudel hukkunute vähenemist (6 inimest aastas), siis 20-aastase perioodi peale (inimelude hulk × periood aastates × kahju suurus eurodes) $6 \times 20 \times 2 = 240$,

⁷⁶ <https://www.mnt.ee/sites/default/files/survey/loppraport09112012.pdf> (LK 31, tabel 25)

saame puhtalt inimelude säästmise pealt juba ühiskonnale tekitamata kahju suurusjärguks ca 240 mln eurot (tulevikuhindadesse viimata). Siia lisanduvad veel aja kokkuhoiust tulenev kasu tarbijale ning kütusesääst jpm.

Eelnevat arvestades hindab RA eesmärgi „Paranenud ligipääsetavus ja liiklusohutus“ täideviimise õnnestunuks ning väga heaks.

Eesmärk 4.1. – Paranenud ühendusvõimalused maismaast eraldatud perifeersetes regioonidega

Eesmärgi saavutamisse (sh 4.2) on panustatud transpordi infrastruktuuri arendamise ja laevade soetamise projektide kaudu ca 112 mln eurot.

Reisijate arvu kasv regionaalsetes sadamates ja lennujaamades. Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamisel on reisijate arvu kasvu baastaset ületatud 32,6%, seega on 2015. a seatud sihttasemest (25% kasvu) täidetud 107,6%. Indikaatori 100% täitumine on tingitud just regionaalsete sadamate reisijate arvu suurenemisest. Toetavaks teguriks on ka uute parvlaevade (4 tk) liinile tulek.

Foto 11. „Uus Vormsi reisiparvlaev Ormsö alustab sõitmist 1. juunil“, Lääne-Elu, Jarek Jõepera (20.05.2015)

Uute laevade liinile tulek võimaldab pakkuda kohalikele elanikele kvaliteetsemat teenust, paremaid ühendusaegu ning võimaldab korraga rohkemate reisijate vedu, mida näitab ka reisijate arvu kasv. Regionaalsed lennujaamad (Kärdla, Kuressaare, Ruhnu ja Tartu) on rekonstrueeritud ning rahuldavad kohalike elanike ühendusvajadusi.

Eesmärk 4.2. – Paranenud regionaalne transpordi infrastruktuur

Reisijate vähenemine regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri kasutamisel. Tänu projektile „Väikesaartega ühenduse pidamiseks laevade soetamine“ on vähenenud ühendusajad Vormsi ja Kihnu saarega. Uue (Ormsö) ja vana parvalaeva (Reet) võrdluses saab välja tuua ka esimesed andmed keskmise ülesõiduaja kohta. Näiteks on Parvlaeva Ormsö 10 kuu keskmine

ülesõiduaeg olnud 46 minutit. Parvlaeva Reet keskmine ülesõiduaeg oli 54 minutit. Rasketel talvedel ulatus see koguni 1,5 kuni 2 tunnini või päädis laeva kinni jääumisega. Seega saab Sviby–Rohuküla liini järgi öelda, et uus parvlaev on sõiduaegu vähendanud liinil ca 8 minutit, mis moodustab liini läbimise ajast 17%.

Rekonstrueeritud reisijaplatvormide arv raudteel. Saavutatud on 100% 2015. a sihttasemest (eesmärk on, et kõik platvormid oleks rekonstrueeritud jaamades ja peatuskohtades, kuhu riik avaliku teenindamise lepinguga on reisirongiliikluse tellinud). Rakenduskava 2015. a eesmärk on saavutatud.

Eelnevat arvestades hindab RA eesmärkide „Paranenud ühendusvõimalused maismaast eraldatud perifeersete regioonidega“ ning „Paranenud regionaalne transpordi infrastruktuur“ täideviimise õnnestunuks ning väga heaks..

7.3.2 Finantsteave

Vabariigi Valitsuse korraldusega kinnitati 2015. a „Transpordi infrastruktuuri arendamise investeeringute kava kinnitamine” muudatus, millega korrigeeriti kaheksateistkümne projekti eelarveid või ajakavasid eesmärgiga tagada lõppeva struktuuritoetuste perioodi 2007-2013 projektide korrektne ellu viimine ning eraldatud finantsvahendite efektiivne kasutus.

Kava ÜF-suuna projektide nimekiri oli koostatud mahus 638 207 201 eurot, millest struktuuritoetus oli 525 397 290 eurot ning ERF-suuna projektide nimekiri mahus 112 815 972 eurot, millest struktuuritoetus moodustas 112 810 357 eurot. Kokku oli kava põhinimekirja eelarveks 761 282 529 eurot ja sellest struktuuritoetuse moodustas 638 207 201 eurot.

Muudatusega suurenes ERF-suuna eelarve **1 692 358,32** euro võrra, mistõttu suurenes meetme eelarve **638,2 mln euroni** senise **635,9** mln euro asemel.

Perioodi lõpuks oli ÜF ja ERF vahenditest välja makstud 100%, ehk 638,2 mln eurot. MKM hinnang ÜF ja ERF-suuna finantsprogressile oli **väga hea**.

Võttes arvesse vahendite kasutuse efektiivsust, projektide head planeerimise ajakava ning kõikide projektide edukat lõpetamist, saab aruandeperioodi finantsprogressi nimetada osas väga heaks.

7.3.3 Täiendavus, meetmete omavahelised seosed ja teise fondi tüüpi kulude katmine

Transpordi suundades teise fondi tüüpi kulud puuduvad (täpsem ülevaade: [Lisas 10](#))..

7.3.4 Hinnang rakendamisele

MKM hinnang ERF-suuna finantsprogressile oli **väga hea**. ERF suunda lisati vabasid vahendeid tehnilise abi eelarvest 600 000 eurot, mille tulemusena suurenes suuna kogueelarve 112,8 mln euroni. Eelarves on kohustusi võetud 102,07%, sh ühenduse eelarvest 100%, väljamakseid on toetuse eelarvest tehtud 102,07%.

2015. a lõpu seisuga oli ÜF osalust välja makstud 525,4 mln eurot. MKM hinnang ÜF-suuna finantsprogressile on **väga hea**. Suuna ühenduse eelarves on kohustusi võetud 100%, toetuse väljamakseid on võetud kohustuste toetuse eelarvest tehtud 100%. Tuleb märkida veel seda, et ÜF-suunas oli tegemist enamasti väga mahukate projektidega, mille ettevalmistamiseks kulus ka proportsionaalselt rohkem aega, siis väljamaksete hüppeline tõus jäi vastavalt 2011-2012 prognoositule 2013. a teise poolde ja 2014. a keskele. 2014. a lõpu seisuga olid juba enamus ÜF-projektid ellu viidud ja kuus projekti jäi lõpetada 2015. a.

Kuna suure osa lõppenud projektide mõju ei ole veel täielikult avaldunud, saab siiski välja tuua, et suuna indikaatoritest on pea kõik täidetud või ületatud, vaid kahe indikaatori puhul on loota, et tulemused paranevad järgnevate aastatel.

Eeltoodut arvesse võttes on hinnang suuna rakendamisele kokkuvõttes **väga hea**.

7.4 Rakendamine prioriteetses suunas 5 „Infoühiskonna edendamine“

Prioriteese suuna RA on MKM ning RÜ on RIA. Antud suund on üks MARK 7 prioriteetsest suunast ja moodustab oma eelarvega (62 633 416 eurot) 4,28% selle rakenduskava kogu eelarvest. Suund jaguneb kolmeks meetmeks - programm, investeeringute kava ning avatud taotlusvoor ja aruandeperioodi lõpuks on edukalt kõik meetme tegevused ellu viidud ja ka suletud. Prioriteetsete suundade vaheliste tõstete 10% paindlikkuse reeglit arvestades suurendati infoühiskonna suuna eelarveliste vahendite mahtu MARK TA arvelt ja lõplik eelarve suurenemine võrreldes kinnitatud rakenduskava eelarvega oli 0,0047% ehk 2 972 eurot.

Tabel 31. Infoühiskonna edendamine meetmete jagunemine seisuga 31.12.2015

Meetme nr	Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse kinnitamise aeg	Meetme eelarve EL osalus ⁷⁷
3.5.1	Infoühiskonna teadlikkuse tõstmise programm	Programm	19.10.2007	4 747 306
3.5.2	Infoühiskonna edendamine avatud taotluste kaudu	Avatud taotlemine	10.05.2008	30 551 317
3.5.3	Infoühiskonna edendamine investeeringute kavade kaudu	Investeeringute kava	30.12.2007	27 337 763
Kokku				62 636 388

Allikas: SFCS 20.03.2017

⁷⁷ Siin ja edaspidi eelarved eurodes

7.4.1 Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs

Allolevas tabelis on toodud prioriteetse suuna eesmärkide saavutamise tulemus-, väljund- ja mõjuindikaatorid, näidatud ära neile seatud kontroll- ja sihttasemeid ning saavutamise määrad (%) aastate lõikes.

Tabel 32. Indikaatorite saavutamine

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
Eesmärk 5.1. Infoühiskonna võimaluste kasutus ja ligipääsetavus on suurenenud											
Interneti kasutajate osakaal (M)	Saavutustaseme eesmärgist %*		73%	91%	95%	97%	100%	101,3%	107,7%	112,8%	Statistikaamet
	Saavutustaseme/kontrolltaseme		57%	71%	74%	76%	78%	79%	84%	88%	
	Eesmärk				66%					78% (2015)	
	esialgne tase	58% (2005)									
Interneti kasutamine kodudes (M)	Saavutustaseme eesmärgist %*		123%	128%	127,7%	129%	129%	133,4%	133,4%	-	Statistikaamet (2013 toimus viimane Statistikaameti uuring ja enam ei uurita)
	Saavutustaseme/kontrolltaseme		89%	92%	92%	93%	93% (2011)	96%	96%	2013 toimus viimane Statistikaameti uuring ja enam ei uurita	
	Eesmärk				52%					72% (2015)	
	esialgne tase	36% (2005)									
Avaliku sektori kodulehekülgede ja portaalide vastavusse viimine	Saavutustaseme eesmärgist %*				9,98%	9,98%	9,98% 9,98% (2010.a uuring)	13%	13%	28%	Uuring viidi läbi 2015. aastal 2014. aasta kohta.
	Saavutustaseme/kontrolltaseme	7% (2006)	N/A	N/A	9,98%	9,98%		13%	13%	28%	

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
veebikäideldavuse (WAI – Web Accessibility Initiative ⁷⁸) põhimõtetega (T)	Eesmärk				100%					100% (2015)	
	esialgne tase	7% (2006)									
Infoühiskonnaga seotud projektide arv (V)	Saavutustaseme eesmärgist %*	0	13,3%	80%	67%	93%	123%	123%	136,7%	136,7%	RIA, 2008.a ja 2012.a voorude „Teabe kättesaadavuse parandamine“ ja „Eesti uue põlvkonna lairibavõrgu arendamine maapiirkondades“ projektide arv. 2014. a viidi läbi uus „Teabe kättesaadavuse parandamise“ voor.
	Saavutustaseme/kontrolltase		4	24	20	28	37	37	41	41	
	Eesmärk				15					30 (2015)	
	esialgne tase	0 (2006)									
Eesmärk 5.2. Avaliku sektori teenuste pakkumine on läbipaistev ja tõhusalt toimiv											
Avaliku sektori e-teenuseid kasutavate inimeste rahulolu riigi e-teenustega (M)	Saavutustaseme eesmärgist %*	0	76,6%		97%	101%	105%	106,5%	113%	113%	Kuni 2010 eraldi tellitav uuring. Alates 2011 Statistikaamet
	saavutustaseme/kontrolltase	-	59%	N/A	75%	78%	81%	82%	87%	87%	
	Eesmärk				71%					77% (2015)	
	esialgne tase	67% (2005)									

⁷⁸ WAI- Web Accessibility Initiative põhimõtted- tehnilised põhimõtted, mida tuleks järgida, et suurendada erivajadustega inimestele interneti kättesaadavust (nt brauser, kodulehed jmt).

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
Riigihanked e-keskkonnas (T)	Saavutustaseme eesmärgist %*	0			69,3% Riigihanke menetlusprotseduur enne lepingu sõlmimist (Riigihangete register). EK DG-Infso uuring „EU E-Government Benchmarking 2010“	6,7%	20%	58,7%	96%	105%	Alates 2012.a täielikult e-keskkonnas toimunud hangete osakaal (e-menetluse osakaal e-riigihangete keskkonnas). Allikas: Rahandusministeerium, riigihanked.riik.ee.“
	saavutustase/kontrolltase	-	N/A	N/A	52%	5% 2011.a valmis e-hangete keskkond, mis võimaldab täielikult e-hangete e-menetlust.	15%	44%	72%	79%	
	Eesmärk				50%					75% (2015)	
	esialgne tase	0									
E-arveldamine (T)	saavutustaseme eesmärgist %*	0			86%	86%	Uuringut ei viidud läbi	Uuringut ei viidud läbi	Uuringut ei viidud läbi	68%	e-arvete vastuvõtmine asutustes ehk riigiga e-arveldamine- KOV, maavalitsused, ministeeriumid, ametid jmt. MKMi uuring „Ülevaade avaliku sektori toimimisest digitaalse dokumenditöö tõhustamiseks“ 2011 Saavutustase on leitud vastavalt Rahandusministeeriumi statistikale.
	Saavutustase/kontrolltase	-	N/A	N/A	86%			86%		68%	
	Eesmärk				100%					100% (2015)	
	esialgne tase	0% (2005)									

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kommentaar
Paberivaba avalik haldus (T)	Saavutustaseme eesmärgist %*		49,2%	215,5%	88%	88%	98%	99,5%	99,5%	100%	Avaliku sektori asutuste osakaal, kes kasutavad elektroonilist dokumendihaldussüsteemi- KOV, maavalitsused, valitsusasutused. MKMi uuring „Ülevaade avaliku sektori toimimisest digitaalse dokumenditöö tõhustamiseks“ 2011. 2008-2009.a andmed põhinevad vanal andmete kogumise viisil, kus arvestati DVK-s vahetatud dokumentide mahtu).
	saavutustase/kontrolltase	-	49,2% (4 920 DVK-s vahetatud dokumentide arv)	215,5% (21 540 DVK-s vahetatud dokumentide arv)	88% (definiitsiooni muutus; DVK-s 39 829 dokumenti ehk 398%)	88% (2011.a uuringu andmed)	98%	99,5%	99,5%	100%	
	Eesmärk				50%					100% - 10 000 vahetatud dokumenti (2015)	
	esialgne tase	Min 42% MV 33% Ametid 11%									
Infoühiskonnaga seotud projektide arv (V)	Saavutustaseme eesmärgist %*	0	0%	90%	253%	277%	351%	398,3%	403,3%	418,3%	RIA. Kõik ülejäänud infoühiskonna projektid, mis ei ole Eesmärgi 5.1. „Infoühiskonna võimaluste kasutus ja ligipääsetavus on suurenenud“ all.
	Saavutustase/kontrolltase	-	0	54	152	166	211	239	242	251	
	Eesmärk				30					60 (2015)	
	esialgne tase	0 (2006)									

Allikas: MKM 24.03.2016

Indikaatorite saavutamine

Eesmärk 5.1. Infoühiskonna võimaluste kasutus ja ligipääsetavus on suurenenud

Interneti kasutajate osakaal: Statistikaameti andmete kohaselt oli 2015. a seisuga Eestis 16-74 aastaste seas internetikasutajaid 88%. Seega on indikaatori sihttase mõõdukalt ületatud ja saab väita, et Eesti on jõudnud ligidale Põhjamaade tasemele.

Koduse internetiühendusega leibkondade osatähtsus on võrreldes 2007. a kasvanud kokku 36 protsendipunkti võrra. Koduse interneti kasutamise võimalus on peaaegu kõigis lastega leibkondades (99%) ja enamusel (83%) lasteta leibkondadel. Kõige vähem on internetile kodust ligipääsu omajaid üksi elavate täiskasvanute seas (77%), kuid perioodi vältel on selliste leibkondade osakaal tõusnud samuti märkimisväärselt – lausa 46 protsendipunkti võrra.

Kuigi internetile ligipääsuga kodudes on endiselt valdavad juhtmega või juhtmeta püsiühendused, on püsiühenduste osatähtsus kodudes kahanenud, andes teed mobiilse interneti levikule. 2015. a kasutas mobiilsidevõrgu kaudu internetti 56% kodust internetiühendust omavatest leibkondadest (2010. a oli neid kõigest 6%).

Arvutit ja internetti on kasutanud 88% 16–74-aastasest elanikest. Internetti kasutanute osatähtsus on võrreldes 2005. a kasvanud 30 protsendipunkti võrra. Kuigi vanemaealised kasutavad arvutit ja internetti noortest vähem, on lõhe noorte ja vanemaealiste internetti kasutanute osatähtsuse vahel siiski aasta-aastalt vähenenud. 55–64-aastastest on 2015. a seisuga internetti kasutanud 76% ning 65–74-aastastest 54%, seejuures on internetikasutajate osatähtsus nendes vanuserühmades suurenenud võrreldes 2005. a enim (mõlemas vanusegrupis 45 protsendipunkti võrra).

Peale internetikasutajate arvu suurenemise on kasvanud ka interneti kasutamise sagedus. Kõigist internetikasutajatest kasutas 2015. a seisuga iga päev internetti 88%. Üheksa kümnest 16–74-aastasest internetikasutajast oli hiljuti (viimase kolme kuu jooksul) kasutanud internetipanka, e-posti, otsinud veebist infot, lugenud sealt uudiseid. 63% osales sotsiaalvõrgustikes, 46% tegi interneti kaudu telefonikõnesid.

Kaupade või teenuste ostmiseks kasutas aasta jooksul internetti 67% 16–74-aastastest. Kõige enam osteti interneti teel rõivaid ja sporditarbeid, reisi- ja majutusteenuseid ning kontserdi-, kino-, teatri- jm pileteid.

Avaliku sektori kodulehekülgede ja portaalide vastavusse viimine veebikäideldavuse (WAI– Web Accessibility Initiative) põhimõtetega

Viimane põhjalik avaliku sektori kodulehekülgede ja portaalide uuring viidi läbi 2015. a ja 2014. a kohta ning selle tulemusel saab öelda, et tulemusindikaatori sihttasemest saavutati perioodi jooksul 28%. Seega tuleb antud valdkonnas jätkata aktiivset tegevust. Ka Euroopa tasandil üldiselt on veebikäideldavuse põhimõtete rakendamine käivitatud eeldatust

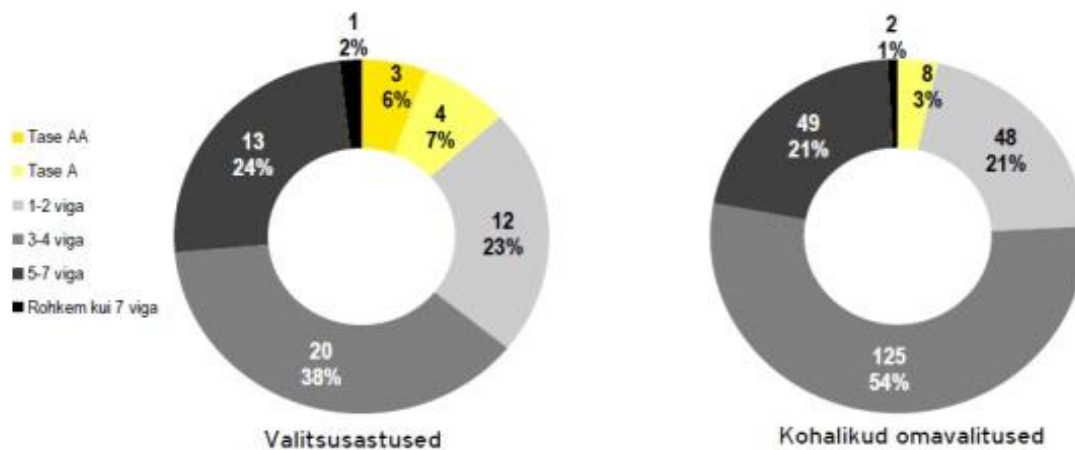
passiivsemalt, mistõttu tegeletakse veebikäideldavuse direktiivi koostamisega. Eesti on omalt poolt direktiivi koostamisse panustamas ning tegemas samme direktiivi kiireks ülevõtmiseks.

Avaliku sektori kodulehekülgede ja portaalide uuringu viis läbi AS Ernst & Young Baltic. Uuring hõlmas Eesti avaliku sektori veebilehtede juurdepääsetavuse hindamist vastavalt WCAG 2.0 standardile 2014. a lõpu seisuga. Kokku viidi testimine läbi 285 avaliku sektori veebilehel, millest 232 olid kohalike omavalitsuste veebilehed ja 53 valitsusasutuste veebilehed. Analoogilisi uuringuid on läbi viidud ka varasematel aastatel, viimati 2010. a.

WCAG 2.0 standard kehtestab veebilehe juurdepääsetavuse nõuded, mille täitmine hõlbustab veebilehtede kasutamist eelkõige erivajadustega inimeste poolt, aga tähelepanu pööratakse ka piiratud tehnoloogiliste võimalustega vahenditele ning informatsiooni automaattötlusele. Standard on jaotatud neljaks põhimõtteks, mis omakorda jagunevad 12 suuniseks ning 61 edukriteeriumiks. Standardi rakendamiseks on kolm vastavustaset: tase A (miinimumtase), tase AA (soovituslik miinimumtase), tase AAA (soovituslik tase).

Uuringu läbiviimiseks kasutati automaattestimise ja käsitsi testimise kombineeritud meetodeid, mis aitavad tagada kvaliteetsemat andmete analüüsi. Lähteandmete analüüsimisel toodi eraldi välja uuringutulemused valitsusasutuste ja kohalike omavalitsuste veebilehtede lõikes.

Uuringutulemustest selgus, et valdav osa testitud veebilehtedest ei vasta WCAG 2.0 miinimumtaseme nõuetele. Protsentuaalselt vastavad valitsusasutuste veebilehtedest 28% tasemele A või AA ning kohalike omavalitsuste veebilehtedest vastavad 1% tasemele A. Ükski testitud veebilehtedest ei vastanud tasemele AAA.

Joonis 19. Avaliku sektori veebilehtede vastavus WCAG 2.0 nõuetele 2014. a

Võrreldes varasema uuringuga ei ole vastavustasemega veebilehtede arv oluliselt muutunud. Positiivse noodina võib välja tuua, et vigade arv veebilehtedel on tunduvalt langenud, mis annab tunnistust olukorra mõõdukast paranemisest. Olulise mõjutegurina on võrreldes eelmise uuringu läbiviimise ajaga kasutusele võetud KOVTP portaal, mis pakub kohalikele omavalitsustele standardse kujunduse ja sisuhaldusmootoriga tsentraliseeritud veebilehe majutuskeskkonda. Uuringu läbiviimise ajaks olid KOVTP portaaliga liitunud ligikaudu pooled kohalikud omavalitsused ja kõik maavalitsused. Seoses KOVTP kasutusele võtmisega on tunduvalt vähenenud keskmine vigade arv liitunud veebilehtedel.

Peamiste probleemidena tuvastati uuringu käigus erivajadustega kasutajate jaoks mõeldud moodulite, mis võimaldavad vajadusel muuta veebilehe värvide kontrastsust ning teksti suurust kasutamise vähesust. See nõue aitab oluliselt parandada veebilehe loetavust näiteks uuematel nutitelefonidel ja tahvelarvutitel, millel on suure punktihedusega ekraanid. Osaliselt leevendab nimetatud moodulite puudumist enamlevinud veebilehitsejate poolt pakutav veebilehe vaate suurendamise funktsionaalsus, kuid selle kasutamisel suurendatakse automaatselt ka veebilehe kujunduselemente, mis kokkuvõttes raskendab veebilehe loetavust. Samuti paistis silma rohke väikeste hooletusvigade hulk, mis viitab ebapiisavale veebilehede tehnilise kvaliteedi testimisele. Lisaks võib probleemide põhjuseks lugeda veebiarendajate ja sisuhaldurite teadmatust juurdepääsetavuse nõuete osas. Paljude testitud veebilehede vastavustaset oleks võimalik tõsta väikesemahuliste arendustöödega kuna ligikaudu 20% veebilehetest on rakendamata 1 või 2 WCAG 2.0 edukriteeriumit.

Juurdepääsetavuse komponendina käsitleti uuringus eraldi veebilehekülgede vastavust korrektse HTML koodi nõuetele. Testimise tulemusena selgus, et suurem osa veebilehekülgedest ei vasta HTML spetsifikatsioonile. Nõuete mõõdukalt paranemist võis täheldada ainult valitsusasutuste veebilehekülgede hulgas. Samuti võib positiivse aspektina välja tuua UTF-8 tähekodeeringu kasutamise märgatava kasvu.

Uuringutulemuste analüüsi põhjal töötati välja soovitused, mis aitavad kaasa WCAG 2.0 nõuete paremaks rakendamiseks Eesti avaliku sektori veebilehtedel:

- Rakendusjuhiste loomine WCAG 2.0 nõuete täitmiseks;
- järelkontrolli tõhustamine;
- ühtsed põhimõtted veebilehe navigeerimisloogikas ja visuaalsel lahendusel;
- kompetentsikeskuse loomine;
- tehnoloogiliste platvormide nõuete ühtlustamine;
- koolitusmaterjalide väljatöötamine ja koolituste läbiviimine;
- tunnustamise meetmed;
- videote esitamise nõuete väljatöötamine.

Infohiskonnaga seotud projektide arv

Antud eesmärgi alt viidi ellu 41 projekti ning seatud 2015. a sihttase on seega ületatud. Arvesse on võetud 2008., 2012. ja 2014. a avatud taotlusvoorude „Teabe kättesaadavuse parandamine“ ja „Eesti uue põlvkonna lairibavõrgu arendamine maapiirkondades“ projektide arvu, sest need voorud on suunatud ligipääsetavuse suurendamisele.

Sealhulgas uue SV perioodi valguses on lairiba baasvõrgu väljaehitamine edasi liikunud plaanipäraselt. Võrgu areng on nähtav aadressil: <http://ela12.elasa.ee/elakaart/>. Vajalik on ehitada veel ~4000 km sidevõrku.

Eesmärk 5.2. Avaliku sektori teenuste pakkumine on läbipaistev ja tõhusalt toimiv

Avaliku sektori e-teenuseid kasutavate inimeste rahulolu riigi e-teenustega: 2015. a seisuga on 87% 16-74 aastastest Eesti elanikest pakutavate avaliku sektori e-teenustega rahul või väga rahul. Seega on aruandeperioodi lõpuks 2015. a seatud sihttase mõõdukalt ületatud. Head saavutustaset võib põhjendada sellega, et rahulolu e-teenustega kasvab nende kasutamise vilumusega ning teenuste täiustumisega. E-teenused, mille kasutamisel on teatud regulaarsus ja

pikaajalisus (näiteks tuludeklaratsioonide esitamine), saavad positiivsemat tagasisidet. Järgmisteks aastateks on prognoositud Eesti elanike e-teenustega rahulolu jätkuvat kasvu.

Samas selgub MKMi poolt läbiviidud uuringust, et üldine kvalitatiivne teadlikkus erinevate riigi ja KOVide poolt pakutavate e-teenuste olemasolust on madal – vaid alla kolmandiku vastajatest arvab ennast erinevate e-teenustega hästi kursis olevat. Statistikaameti andmete ja uuringu tulemuste põhjal võib järeldada, et ehkki enamus inimestest teab üht või teist e-teenust, ei orienteeru nad teenuste maastikul väga hästi ja/või ei teadvusta endale, et kasutavad ühel või teisel hetkel e-teenust. Seega on teadlikkuse tõstmisel küll väga palju ära tehtud, kuid kahtlemata vajab infoühiskonna võimaluste tutvustamine, e- ja m-teenuste loomise ning targa internetikasutuse propageerimine edaspidigi süstemaatilist, teadlikku ja eri partnerite koostöös elluviidavaid kommunikatsioonitegevusi.

Periood 2014-2020 rakendamine on alanud ning avatud on nii avalike teenuste arendamise meede kui ka e-teenuste loomist ja rakendamist toetava teenuste baastaristu arendamise meede. Mõlema meetme projektide hindamisel pööratakse senisest enam tähelepanu kliendi tegelikele vajadustele. Lisaks rahastatakse süsteemsemalt teenuste eelanalüüse, ärianalüüse ja kasutatavuse analüüse ning tegeletakse teenuste koosvõimega.

Riigihanked e-keskkonnas: täielikult e-keskkonnas toimunud hangete osakaal on alates e-riigihangete keskkonna valmimisest 2011. a alguses iga-aastaselt pidevalt kasvanud jõudes 2015. a lõpu seisuga 79%ni kõigist riigihangetest. Seega on mõõdik täidetud (sihttase oli 75%).

Indikaatori all mõõdeti varasemalt riigihanke menetlusprotseduuri enne lepingu sõlmimist ja allikaks oli EL uuring „EU E-Government Benchmarking 2010“. Edaspidi on indikaatori sisuks „täielikult e-keskkonnas toimunud hangete osakaal“, mille allikaks on riigihanked.riik.ee.

2009. a investeringute kavast finantseeriti RMi projekti „E-hangete süsteemi arendamine“, mille tulemusena avati 2011. a veebipõhine e-riigihangete keskkond, mis pakub hankijatele ja pakkujatele innovaatilist töövahendit e-riigihangete korraldamiseks ja hangetel osalemiseks. Süsteem võimaldab hankeid ette valmistada, elektroonilisi pakkumusi koostada ja esitada ning neid menetleda. E-riigihangete keskkond ja riigihangete register töötavad koos. Uue perioodi vahenditest on planeeritud registri edasiarendused.

E-arveldamise statistika üle peab arvet RM. 2014. a telliti MKMi ja RMi koostöös uuring „Masinloetavatele e-arvetele üleminek era- ja avaliku sektori vahel (valmisolek ja vajadused)“. Uuringu tulemuste alusel järeldati, et:

- 1) avaliku sektori üleminek täielikult e-arvetele toob kaasa arvestatava kulude kokkuhoiu;
- 2) Eestis on olemas infrastruktuur e-arvete edastamiseks nii operaatoriteenuste pakkujate kui riigipoolsete lahenduste näol;
- 3) nii era- kui avalikus sektoris levinud majandustarkvaraga on võimalik e-arveid töödelda.

Sellest tulenevalt on astutud aktiivseid samme e-arvetele üleminekuks. Ülemineku I etapis (2016) tekib 1. oktoobril avalikul sektoril kohustus e-arveid vastu võtta ning 1. jaanuaril 2017 erasektoril kohustus avalikule sektorile e-arveid saata. Fookuses on e-arvete vastuvõtmise infotehnoloogilised lahendused ja nende tutvustamine ka erasektorile. Loodud on ka veebipõhine e-arvete tasuta saatmise keskkond, mida saavad kasutada mikro- ja väikeettevõtted.

2015. a lõpu seisuga kasutavad e-arveid kõige rohkem riigiasutused (92%) ja KOVid ning hallatavad asutused (62%). Indikaatori tase on korrigeeritud lähtuvalt olemasolevast põhjalikust ülevaatest ning tänase seisuga on riigiasutuste ja KOVide ning nende hallatavate asutuste keskmine e-arvete vastuvõtmise võimekus 68%. See tähendab, et sihttase jäi perioodi lõpuks saavutamata, ent lähtuvalt aktiivsetest sammudest ning seadusemuudatustest on näha, et sihttase saavutatakse ehk e-arvetele on avalikus sektoris 100%liselt üle mindud 2017. a jooksul.

Paberivaba avalik haldus: mõõdik on täidetud 100%liselt. Mõõdetakse avaliku sektori asutuste osakaalu, kes kasutavad elektroonilist dokumendihaldussüsteemi (DHS): KOVid, maavalitsused, valitsusasutused ja inspeksioonid ning 2015. a lõpu seisuga on kõik asutused läinud üle dokumendihaldussüsteemile, mis võimaldab paberivaba avalikku haldust.

DHSide kasutamine avaliku sektori asutuste poolt loob eeldused turvaliseks dokumendivahetuseks üle X-tee asuva dokumendivahetuskeskkonna (DVK). DVKI on mitmeid eeliseid e-postiga dokumentide saatmise ees, näiteks on asutusele alati tagatud info dokumendi kohale jõudmise kohta, saabunud dokumentide vastuvõtmisel ei ole vaja käsitsi andmeid sisestada, mis kiirendab oluliselt dokumentide menetlemist. Kui 2015. a saavutati 100% DHSide kasutamise tase, siis edaspidi saab suurendada DVK-ga liitunud asutuste osakaalu ning üle DVK saadetud dokumentide hulka (2015. a näiteks oli neid dokumente 200 818).

Infoühiskonnaga seotud projektide arv: antud eesmärgi raames on rahastatud üle 250 projekti ning 2015. a sihttase on ületatud mitmekordselt. Projektide hetkeseisu kajastab RÜ koduleht jooksvalt (<https://www.ria.ee/sf-investeeringute-kava/> ja <https://www.ria.ee/avatud-taotlusvoor/>). Projektide tulemusi on võimalik vaadata siit: <https://www.ria.ee/struktuurifondidest-rahastatud-projekte/>.

Kokkuvõtteks

Antud prioriteetse suuna üheks eesmärgiks oli tehniliste ligipääsuvõimaluste avardamine infoühiskonnas osalemiseks. Toetati tegevusi, mis avaksid IKT paindlikud kasutusvõimalused rohkematele elanikele, kaasaarvatud erivajadustega inimeste jaoks (näiteks toetati projekte, mille eesmärk oli avardada erivajadustega inimeste infoühiskonnas osalemise võimalusi), sõltumata nende elukohast. Suurendamiseks inimeste võimalusi elektroonselt kasutada ja luua teavet ning osaleda aktiivselt avalikus elus nii riiklikul, regionaalsel kui kohalikul tasandil, viidi ellu erinevaid vastavasisulisi arendusprojekte. Osalusvõimaluste parendamiseks loodi lahendusi, mis suurendavad inimestele kättesaadava digitaalse teabe hulka ning aitavad kaasa e-demokraatia ja kodanikuühiskonna põhimõtete elluviimisele (näiteks toetusvoorude "E-keskkonnas olevate teenuste kasutamiseks teadmiste ja oskuste taseme tõstmine", "Teabe kättesaadavuse parandamine" jmt alt rahastatud projektid).

Riigivalitsemise tõhustamiseks vastavalt IKT võimalustele toetati arendusprojekte, mis olid suunatud riigi- ja omavalitsuste asutuste haldustoimingute muutmisele efektiivsemaks, lihtsamaks ja läbipaistvamaks (näiteks taotlusvoor "Dokumendihaldussüsteemide kaasajastamine üleminekuks asutuste vahelisele paberivabale asjaajamisele").

Selleks, et tagada avalike teenuste efektiivne osutamine kodanikele, ettevõtetele ja avaliku sektori asutustele toetati arendusprojekte, mis olid suunatud avaliku sektori elektroonsete teenuste osakaalu suurendamisele ning kvaliteedi parandamisele.

Kavandatud tegevuste elluviimisel oli suurim roll riigiasutustel, kuid olulist tähtsust omasid ka kohalike omavalitsuste ning kolmanda sektori projektide rakendamine.

Prioriteetse suuna edulood:

- **Tartu Ülikooli raamatukogus vanade raamatute digiteerimise seadmete soetamine:**

Tartu Ülikooli raamatukogul oli ligikaudu üks miljon digitaliseerimist vajavat teavikut, mis ei kuulunud autorikaitse seaduse alla, mis on väheses eksemplaaruses ning mille paberi füüsilis-keemilised omadused ei talu kasutuskoozumust. Nimetatud kultuurivara ei olnud kättesaadav ning loetav laiemale avalikkusele, kuna originaalide kasutus on võimalik ainult kohapeal ning nendest korraliku koopia tegemine ning digitaliseerimine on raskendatud, sest on väga aja- ning rahamahukas ja ühtlasi kahjustab originaali.

Ca 40% digitavast on käsitletavad otseselt Eesti kultuuripärandina, ülejäänud seondub ühel või teisel viisil Eesti kultuuriruumiga. Digitaliseerimise tulemusena muutub teavik kohe kättesaadavaks ning digitaliseerimisseade tekitab raamatust pildi, millele lisatakse metaandmetena ka tarktuvastatud tekst ning seda on otsingumootorite abil võimalik leida. Ühtlasi on tagatud väärtusliku kultuuripärandi säilimine ning digitaalsele kujule viimine. Protsessi tulemusena lisatakse teavik digitaalsesse repositooriumisse, mis on säilitamis- ja avalikustamiskeskond. Repositooriumisse kantud kirjed on hõlpsasti leitavad Interneti otsingumootori abil. Projekti tulemusena on huvilisel võimalik kodust lahkumata lihtsalt ligi pääseda suurele hulga seni haruldasele infole.

- **Tallinna kommunaalameeti kaavelubade, tänavate ajutise sulgemise jms menetlemise infosüsteem**

On loodud keskkond, mis toetab kaevetööloa, tänavate ajutise sulgemise ja teiste teemaa-alal toimuvate tehoitööde menetlemisega seonduvaid tööprotsesse, koondades nende tegevuste käigus loodavad andmed ühtsesse andmekogusse. Taotlejal on tekkinud võimalus esitada taotlus, jälgida menetluse käiku ja saada luba elektrooniliselt. Menetlus toimub kehtestatud reeglite alusel maksimaalselt automatiseeritult, taotlejal kaob vajadus isiklikult kooskõlastada taotlus paber kandjal erinevates ametites.

Teenustasudega teenuste puhul seotakse arvete maksmine Tallinna teenuste andmebaasi juures oleva maksekeskkonnaga, milles isikustatud arvete korral on olemas võimalus iseteeninduseks. Sisuliselt asendatakse praegu paberil toimuv menetlus täies mahus elektroonilise menetlusega ja menetlusprotsessi sujuva kulgemise tagamine viiakse ametnike ja infosüsteemi vastutada. Projekti eesmärk oli avalikustada kaevetööloa, tänavate ajutise sulgemise ja teiste teemaa-alal toimuvate tehoitööde menetlemise käigus loodavad andmed ja teha need masinloetaval kujul kättesaadavaks kõikidele soovijatele. Taotlemine, riigilõivu tasumine, loa andmine, vajadusel pildid tööde käigust jms ühes infosüsteemis. Kaevetöö- ja ajutise tänavate sulgemise loa menetlemise infosüsteemi väljaehitamise ja sellega seonduva andmekogu asutamisel tõusis oluliselt menetlemise tõhusus, läbipaistvus ning paranes kasutajatele/taotlejatele menetluse protsess. Andmekogu on järelevalve teostamisel operatiivne töövahend tekkivate küsimuste lahendamiseks. Kaevetööde järelevalve kvaliteedi parendamine on äärmiselt oluline, sest sellest sõltub Tallinna teede kvaliteet.

Sotsiaalne kasu- linnakodanikud on kursis toimuvaga, võimalik leida infot teostatavate tööde kohta, liikluskorraldusmuudatuste kohta, ümbersõiduteede alane info ja muu sinna juurde kuuluv. Teeolude andmed ja nende õigeaegne jõudmine liiklejateni aitavad tagada ohutuma liiklemise sõidul sihtkohta. See info võimaldab teekonna kavandamisel optimeerida sõidule kuluvat aega ja säästa energiat liiklusinfo muudatustest tuleneva teadmatuse korrigeerimisel teekonnal olles. Projekti eesmärk on teekasutajate teavitamine avalikus ruumis toimuvast. Tänavasulgemiste ja kaevetööde info on kättesaadav kõigile huvilistele reaalajas. <https://opinfo.tallinn.ee/>

Objekt	Algus	Lõpp	Töö liik	Teostaja
Majaka tn Majaka tn Peterburi tee ja Lasnamäe tn vahemikus. Lasnamäe tn alates Kõivumuru ristmikust kuni Majaka tänava ristini.	28.03.2016 Kell 6:00	17.07.2016 Kell 23:00	Tänavasulgemine	Nordecon AS
Paldiski mnt	17.04.2016 Kell 23:30	30.06.2016 Kell 23:30	Tänavasulgemine	Lemminkäinen Eesti AS
Pae tn 1 Majaka tn sõidutee vastavalt Pae 1 krundist kuni Majaka põik ristmik k.a. Alates 16.05 suunatakse Majaka põiku suunduvad bussid (nr 53 ja 54) ümbersõidumärksidele. Ümbersõidumärksust on piirnev: Pae tänav, Väike-Paala tänav, Peterburi tee ja Pae tänav. Ajutine Kõive peatus tehakse Väike-Paala tänavale peale Pae tänava ristmikku ja Pae peatus nihub Pae tänavale, autobussiliinide nr 7 ja 13 peatusesse.	16.05.2016 Kell 0:00	17.07.2016 Kell 23:30	Tänavasulgemine	Nordecon AS
Sadamala tänav 11 Sadamala tn 5 kuni Sadama tn 17	16.05.2016 Kell 6:00	30.06.2016 Kell 18:00	Tänavasulgemine	AS KE INFRA
Tuulimäe tn 8 Majaka tn kõnniteed (paaris- ja paaritud numbrid). Inimesed on suunatud majade vahele alates Majaka põiki - Sikkulipi tänav. Alates 10.05 on suletud kõnnitee kõrgus Lasnamäe - Paldiski paaritud majade pool, inimesed on suunatud sõidutee peale.	23.05.2016 Kell 0:00	17.07.2016 Kell 23:30	Tänavasulgemine	Nordecon AS
Mere pst Viru ringi ja Ahtri tn vahemikus.	1.06.2016 Kell 5:00	28.08.2016 Kell 0:00	Tänavasulgemine	OU Bauschmit
Suur-Ameerika tn 2	6.06.2016 Kell 9:00	30.06.2016 Kell 20:00	Tänavasulgemine	Altner OU
Õismäe tee 9 Pantila tee osaliselt ja haljasala.	21.06.2016 Kell 19:00	11.07.2016 Kell 17:00	Tänavasulgemine	AS KE INFRA
Narva mnt 126	27.06.2016 Kell 10:00	8.07.2016 Kell 20:00	Tänavasulgemine	OU Suja Ehitus

Foto 12. Tallinna kommunaal ameti kaavelubade, tänavate ajutise sulgemise jms menetlemise infosüsteem (allikas: Tallinna Linnavalitus).

- **Eesti Kunstimuuseumi kunstikogude restaureerimisvaldkonna digitaalsed töövahendid ja -keskkond,**

Eesti Kunstimuuseumi restaureerimis-konserveerimisosakonna töötajad saavad *Digital boardi* kasutuselevõttuga seoses sisestada kunstiteoste kahjustatud piirkondade ülesmärkeid luues graafilisi seisundipasse otse näituseruumes, kuna tihti on teosed seintel ja sedagi lühiajaliselt. Samuti kehtib selline raskendatud tööolukord vanade kirikute jms. hoonete seintel asuvate kunstiteoste kahjustuste märkimisel. Saadud materjalide ladustamine ja kirjeldamine toimub turvatud ja dubleeritavasse serveriruumi, millele on lubatud isikutel juurdepääs *online* ehk igas võimalikus paigas, kus on arvuti kasutamise võimalus interneti ühendust kasutades. Selline tsentreeritud infovoog välistab topelt ja eritähendusliku informatsiooni sattumist ühe teose kohta. Samuti võimaldab ligi pääseda visuaalsele materjalile ja metaandmetele ka erinevatel teose restaureerimisega seotud töötajatel (eeltöö-, conserveerimistöo, raamirestaatorid) mistahes muuseumi ruumis ja/või restaureerimis-konserveerimisosakonnas (Kumu kunstimuuseumis) paralleelselt. Projekti tulemuse rakendamist iseloomustab link <https://www.youtube.com/watch?v=jyKhvxnPW4>

- **Rahvusarhiivi arhiivimaterjalide digiteerimine, koosnes mitmest projektist:**
 - Rahvusarhiivi fotonegatiivide ja diapositiivide digiteerimine

- Rahvusarhiivi kaartide ja plaanide digiteerimine
- Filmiarhiivi originaalvideote ning filmide kasutuskooptate digiteerimine
- Nitroalusel kroonikafilmide digiteerimine Filmiarhiivis
- Rahvusarhiivi kaartide ja plaanide digiteerimine
- Eesti vanima dokumentaalse kultuuripärandi (Rahvusarhiivi, Tallinna Linnaarhiivi ja Eesti Ajaloomuuseumi pärgamendikollektsioonide) digiteerimine ja online juurdepääsu loomine (www.ra.ee/pargamendid)
- Digitaalne algus- Eesti Vabariigi loomist ja iseseisvuse taastamist kajastavate dokumentide digiteerimine

Projektide elluviimise käigus on digitaliseeritud, korrastatud ja elanikkonnale kättesaadavaks tehtud suur hulk ajaloolis-kultuurilisi arhiivimaterjale. Peale kättesaadavuse kindlustatakse nende projektidega arhiiviväärtusega materjalide säilivus. Lisaks arhiivides tehtavale igapäevasele digiteerimistööle teostati perioodil 2010-2012 suuremahulisi digiteerimisprojekte:

- Kaartide ja plaanide digiteerimine – digiteeriti ja muudeti uuendatud kaardiinfosüsteemis kättesaadavaks 9 400 ajalooarhiivis ja 10 600 riigiarhiivis säilitatavat kaarti ja plaani <http://www.ra.ee/kaardid/>
- Pärgamentide digiteerimine – digiteeriti ajalooarhiivis, Tallinna Linnaarhiivis ja Eesti Ajaloomuuseumis säilitatavaid 4 122 pärgamentürikut <http://www.ra.ee/pargamendid/>.
- Fotonegatiivide ja diapositiivide digiteerimine – kokku 401 700 negatiivi, valdav enamus pärineb filmiarhiivi kogudest, digiteeriti ka 12000 riigiarhiivi fotonegatiivi ja diapositiivi ning 1 500 ajalooarhiivi klaasnegatiivi . <http://www.ra.ee/fotis/>.
- Nitroalusel kroonikafilmide digiteerimine – 50 000 meetrit ehk 30 tundi filme filmiarhiivi kogudest . <http://www.filmi.arhiiv.ee/fis/>.
- Videode digiteerimine – 700 tundi videoid filmiarhiivi kogudest, millest 30 tunnile digiteeriti eraldi heli filmilindilt juurde <http://www.filmi.arhiiv.ee/fis/>.
- Eesti Vabariigi loomist ja iseseisvuse taastamist kajastavate paberdokumentide digiteerimine – juurdepääs Eesti omariikluse loomise ja Eesti Vabariigi tegevusega seotud olulisematele arhiivifondidele aastatest 1917-1940 (näiteks ERA.78 Eesti Ajutine Maanõukogu 1917-1919; ERA.4419 Eesti Ajutine Maavalitsus 1917-1918, Eesti rahvusväeosad 1917-1918, kokku 11 fondi; ERA.R-1702 Eesti Sõjaväelaste Keskkomitee 1917; ERA.R-1703 Eesti Sõjaväelaste Ülemkomitee 1917; ERA.31 Riigikantselei 1918-1940, EAA.4699 Eestimaa kubermangu komissar 1917-1918; EAA. 4695 Eestimaa kubermangu komissari abi 1917-1918 jpm) <http://www.ra.ee/saaga>.

7.4.2 Finantsteave

2015. a peamiseks eesmärgiks oli heaks kiidetud projektide õigeaegne lõpetamine. Suuna eelarvest 62 633 416 oli perioodi lõpuks kohustusi võetud 99,99% ja ka välja makstud 99,99% ehk 62,6 mln eurot. RA ja RÜ hinnang suuna vahendite kasutamisele on **väga hea**, kuna

aruandlusperioodil (2007–2015) kasutati suuna vahendid maksimaalselt eesmärkide saavutamiseks ja indikaatorite täitmiseks.

7.4.3 Täiendavus, meetmete omavahelised seosed ja teise fondi tüüpi kulude katmine

Peamine strateegia infoühiskonna arendamiseks oli valdkonlik arengukava (Vabariigi Valitsuse 30. novembri 2006. a korraldusega nr 667 heakskiidetud „Eesti infoühiskonna arengukava 2013” (arengukava), mis oli sisult sarnase tasandi dokument, kui MARK infoühiskonna suund. Arengukavale esitab majandus- ja taristuminister iga-aastase arengukava rakendusplaani eelnõu kinnitamiseks Vabariigi Valitsusele. Rakendusplaan omakorda on peamine instrument SF planeerimisel ja eesmärkide täitmisel. 2014. a valmis uus arengukava aastani 2014-2020, mis on veel ambitsioonikam ja detailsem ning annab seeläbi selgemad piirid ka struktuurivahendite edaspidiseks planeerimiseks. Rakendusplaan sisaldab arengukava ja rakenduskava eesmärkide saavutamiseks kavandatavaid tegevusi ja arendusi ning nende finantseerimist riigieelarvest, sh struktuurivahenditest. Riigieelarvest finantseeritavate tegevuste kuludid kavandavad neid tegevusi elluviivad asutused, struktuurivahenditest rahastatakse keskseid ja valdkondade üleseid arendustegevusi.

2015. a lõpuks on arengukava tegevussuund „Üle-eestilise lairiba internetiühendust võimaldava jätkusuutliku infrastruktuuri rajamine“ ehk EstWin I etapp on hästi rakendunud. Valminud on 3065 km uue põlvkonna baas-sidevõrku. Kiire interneti levikusse on panustanud kolme rakenduskava kolm meetet:

- MARK prioriteetse suuna „Infoühiskonna edendamine“ meede 3,5 mln euro ulatuses.
- „Maaelu arengukava“ meede „Külade uuendamine ja arendamine“ 6,5 mln euro ulatuses.
- EARK prioriteetse suuna „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“ 17,8 mln euro ulatuses.

Infoühiskonna suunas teise fondi tüüpi kulud puuduvad (täpsem ülevaade: [Lisas 10](#)).

7.4.4 Hinnang rakendamisele

Hinnang kokkuvõttes prioriteetses suuna rakendamisele tervikuna sh finants- ja sisulisele progressile aruandeperioodil on väga hea.

Lähtudes indikaatoritest, võib väita, et eesmärkide saavutamine toimus plaanipäraselt ja seatud ajaraamistikus, mida toetab suur väljamaksete protsent ning rahastatud projektide hulk. Paljud projektid on saavutanud juba tänaseks laiaulatuslikku mõju. 2015. a lõpuks on suunas võetud kohustusi ja tehtud ka väljamakseid maksimaalsel määral ning tulemustega võib rahul olla. Samuti viimase uuringu järgi on hüppeliselt kasvanud „WAI“ indikaatori (kodulehtede kasutatavus), kuid siiski jääb pea 2/3 alla seatud eesmärgile. Samas võttes arvesse ka teiste LRide edusamme ja antud indikaatori saavutamist ning seda, et perioodi algul oldi liigselt optimistlikud. Lähtuvalt eeltoodust hindab RA, et „WAI“ indikaatori saavutusmääraga võib olla rahul ja **kogu suuna eesmärkide saavutamist saab pidada väga heaks.**

7.5 Rakendamine prioriteetsetes suundades 6 „Horisontaalne tehniline abi“ ja 7 „Tehniline abi“

Horisontaalse tehnilise abi (edaspidi *HTA*) ühenduse osalus oli 28 553 498 eurot ning tehnilise abi ühenduse osalus 1 402 733 eurot. Mõlemat prioriteetset suunda rahastati Euroopa Regionaalarengu Fondist. HTA toetuse kogueelarve perioodiks 2007–2013 oli 64 894 314 eurot. MARK tehnilise abi kohustused ja väljamaksed perioodi lõpuks moodustusid kokku 13,27%, ehk 186 123 eurot. Samas suuna vahendite alataitmine ei mõjutanud eesmärkide saavutamist, vaid kõik planeeritud eesmärgid ning indikaatorid said täidetud.

7.5.1 Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs

Tehnilise abi meetmete peamiseks eesmärgiks oli rakenduskavade tulemuslik administratiivne elluviimine. Tehnilise abi prioriteetsed suunad panustasid sünergias kõikide teiste suundade eesmärkide saavutamisse. Allolevas tabelis 29 on toodud indikaatorite täitmine perioodil 2007-2015.

Tabel 33. MARK TA ja HTA indikaatorite saavutamine

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustasemete andmete allikas
Prioriteetne suund 6: Horisontaalne tehniline abi											
Eesmärk 6.1. Eesti rahva teadlikkuse kasv struktuurivahenditega kaasnevatest võimalustest											
Struktuurivahendite kodulehel registreeritud külastuste arv	Saavutustase eesmärgist %	125%	240%	264%	351% (370% 2010.a sihttasemest)	402%	222%	317%	392%	237%	Kasutusstatistika, mida loeb veebimootor: http://www.struktuurifondid.ee/admin/kasutus/
	Saavutustase	149 873	289 187	316 549	421 267	482 916	265 826	380 530	471 470	355 202	
	eesmärk	120000 aastas (2015)			114000 aastas				120 000		
	esialgne tase	90 000 aastas	90 000 aastas						380 530	120 000 aastas	
Avalikkuse teadlikkus struktuurivahenditest	Saavutustase eesmärgist %	53,3%	93,3%	71,1%	115,6%	133%	193%	149%	208%	200%	Avaliku arvamuse uuringud: http://www.struktuurifondid.ee/avaliku-arvamuse-uuringud/
	Saavutustase	24%	42%	32%	52%	60%	87%	67%	94%	90%	
	eesmärk	45% (2015)			37%			45%	45%	45%	
	esialgne tase	28%	28%								
Eesmärk 6.2. Kasvav kogemustevahetus ning suurem rakenduskavade elluviimisel tekkinud parimate praktikate levik											
Horisontaalsete hindamiste arv (mis katavad kõiki)	Saavutustase eesmärgist %	0	0	20%	60%	80%	80%	80%	100%	100%	Hindamisaruanded on kättesaadavad aadressil: http://www.struktuurifondid.ee/hindami
	Saavutustase	0	0	1	3	4	0	4	0	5	

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustasemete andmete allikas
rakenduskavasid)	eesmärk	5 (2015)			2	1				5	ste-tooplaan-ja-aruaanded
	esialgne tase	-									
Eesmärk 6.3. Personali kogemuste ning kompetentsi kasv											
Koolituste ning kursuste arv, mis on suunatud struktuurivahendite administratsioonile ning mida korraldab või koordineerib korraldusamet	Saavutustase eesmärgist %	0%	19,1%	35,9%	50,9%	63,6%	90%	98%	122%	146%	Koolituste registreerimislehed, kumulatiivne
	Saavutustase	0	42	79	112	140	200	216	269	321	
	eesmärk	220 (2015)	220		90				220	220	
	esialgne tase	-	-						216	269	
Prioriteetne suund 7: Tehniline abi											
Eesmärk 7.1. Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava on tulemuslikult ellu viidud											
Avalikkusele ja potentsiaalsetele taotlejatele suunatud oluliste rakenduskavaspetsiifiliste meediaürituste ja infopäevade arv (V)	Saavutustase eesmärgist %	144%	878%	1378%	2022%	2655%	3389%	3911%	4766%	4922%	Kumulatiivne. Arvestatud on rakenduskava meetmete teavitussüritusi ning infopäevi. Täidab juhtministeerium.
	Saavutustase	13	79	124	182	221	305	352	429	443	
	Eesmärk				0					9	
	Esialgne tase	0									

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustasemet andmete allikas
Prioriteetse suuna spetsiifiliste hindamiste arv (V)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	100%	17%	42%	58%	67%	92%	Täidab juhtministeerium, vastavalt planeeritud hindamisgraafikule aastate lõikes: http://www.struktuurifondid.ee/hindamiste-tooplaan-ja-arued/
	Saavutustase	0	0	0	0	2	5	7	8	11	
	Eesmärk				0					12	
	Esialgne tase	0 (2006)									

Allikas RM ja MKM: 30.03.2016

Indikaatorite hetkeseis:

HTA eesmärgi „Eesti rahva teadlikkuse kasv struktuurivahenditega kaasnevatest võimalustest“ kahe tulemusindikaatori (nii kodulehe külastatavus kui ka rahva teadlikkus struktuurivahenditest) sihttasemed näitasid kasvutrendi juba 2010. a. Rahva teadlikkuse kasvu puudutavate eesmärkide sihttasemed olid juba ületatud eelarveperioodi keskpaigas, mis olid tingitud erinevatele sihtgruppidele suunatud järjepidevast teavitustegevusest. Kodulehe külastatavuse sihttaseme 3-kordne ületamise põhjusena võib olla ühelt poolt sihttaseme alplaneerimine, kuid teisalt ka asjaolu, et tegemist on struktuuritoetuste ametnikele suunatud infokeskkonnaga, kus leiab nii õigusakte kui ka muid juhendeid. 2015. a saavutati ka planeeritud horisontaalsete hindamiste arv.

Perioodi vältel korraldas KA struktuurivahendite administratsioonile kokku 321 koolitust/seminari (2015. a lisandus 52 koolitust). Kui 2014. a oli suurem tähelepanu rakenduskava ja partnerlusleppega seotud koolitustel ja infopäevadel, lisaks muud uue perioodi ettevalmistamist katvad koolitused (üldpõhimõtted, toetuse andmise tingimuste koostamine, ülevaade 2014-2020 struktuuritoetuse seadusest jne), siis perioodi jooksul tervikuna toimus väga palju SFOSi ja SFOSi aruannete koolitusi ning levinud olid ka riigiabi, riigihangete, tuluteenimise ja õigusosalased seminarid.

7.5.2 Täiendavus, meetmete omavahelised seosed ja teise fondi tüüpi kulude katmine

Suunas teise fondi tüüpi kulud puuduvad (täpsem ülevaade: [Lisas 10](#)).

7.5.3 Finantsteave

RMi hinnang HTA vahendite kasutamisele on väga hea, kuna aruandlusperioodil (2007–2013) tehti HTA projektide kinnitatud eelarvetest väljamakseid 100%.

Hinnang MARK TA abi vahendite kasutamise osas on hea, kasutatud eelarvega sai ellu viidud kõik planeeritud tegevused ja vabade vahendite arvelt sai ellu viia sisutegevusi ehk infoühiskonna suunas viidi lõpule X-tee uue versiooni arendus ning regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamise suunas rahastati vahendite puudumise tõttu täiendavalt väikesaarte ühenduse pidamiseks laevade soetamist. Suuna kinnitatud eelarvest 1,4 mln eurost kasutati 186 123 eurot ehk 13,27%

Prioriteetsete suundade puhul võib järeldada, et vahendeid kasutati realistlikult ning üleliigset kulutamist ei toimunud ning 2015. a jätkus HTA vahendeid ka perioodi 2014–2020 ettevalmistamiseks.

7.5.4 Hinnang rakendamisele

Perioodi vältel aktsepteeriti ja lõpetati 116 HTA projekti, mille eelarved moodustasid prioriteetse suuna eelarvest 100%. Projektidele tehti väljamakseid 28 553 403 euro ulatuses. Maksete osakaal oli 100% projektide eelarvetest ning nii 2014. a kui ka 2015. a toimunud

toetuse kasutamise kontrollid (nii projektiauditid kui ka paikvaatlused) olid ilma tähelepanekuteta, mistõttu võib anda HTA taotletud vahendite kasutamisele hinnanguks **väga hea**.

MARK TA on lõpetatud kokku 22 projekti kogueelarvega 186 123 eurot, moodustades prioriteetse suuna eelarvest 13,27%. Kuigi alates 2014. a andis meetme määruse muudatus võimaluse MARK TA abi vahenditest rahastada rakenduskavade meetmetepõhiseid uuringuid ja hindamisi, oli meetme eelarve kasutamise protsent madal, samas kõik planeeritud uuringud ja hindamised sai tehtud. Vaatamata sellele, et MARK TA eelarvelisi vahendeid kasutatiplaneeritust vähem, on hinnang kasutamisele hea.

Hinnang indikaatorite saavutamisele on **väga hea**, sest programmperioodiks seatud eesmärgid on saavutatud ning on täidetud ka sihtindikaatorid. Arvestades tehnilise abi nii meetmete finants- kui ka sisulist arengut, on koondhinnang tehnilise abi rakendamisele tervikuna **väga hea**.

8 SUURPROJEKTIDE JA MAHUKATE PROJEKTIDE RAKENDAMINE (ERF/ÜF)

Käesolev peatükk annab ülevaate rakenduskava raames elluviidud suurprojektidest ning mahukatest projektidest (projektid, mille eelarve moodustab üle 1% rakenduskava eelarvest), tuues välja vastavate projektide loetelud ning finantsinformatsiooni.

8.1 Suurprojektide rakendamine

ÜF-suunas on 4 EK poolt heaks kiidetud suurprojekti kogusummas 263 825 414 eurot, mille kogumaksumused moodustavad 34% meetme eelarvest (761 282 529 eurot). Lepingutega oli kaetud suurprojektide kogumaksumusest 82%. Makseid kokku 259 598 874 eurot (sh 2015. a 21 568 192 eurot), sh ÜF-osa 212 170 517 eurot, mis moodustab neile eraldatud EL osalusest 80,42% (vt tabelit nr 32). Kokkuvõttev hinnang suurprojektide rakendamisele on **väga hea**.

Tabel 34. Suurprojektid

Suurprojekti nimetus	EK poolt tehtud rahastamisotsuse kuupäev	Suurprojekti taotluse EK-le esitamise	JASPERS ekspertide kaasamine
Uue veeremi soetamine	EK otsus K(2010)535 27.01.2010	Esitati EK-le 16.01.2009.	Ei
Väo-Maardu teelõigu ehitus	EK otsus K(2010)1628 19.03.2010	Esitati EK-le 17.06.2009.	Jah
E263 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa põhimaantee Aruvalla-Kose teelõigu ja Mäo möödaskõigu projekteerimine ja ehitus	EK otsus K(2010) 8464 3.03.2011	Esitati EK-le 05.02.2010.	Jah
Ülemiste liiklussõlme rekonstrueerimine Tallinnas	EK otsus K(2010) 6297 13.09.2010	Esitati EK-le 18.12.2009.	Jah

Allikas: SFCS, 26.01.2016

- Projekt „Väo-Maardu teelõigu ehitus“ on perioodi 2014-2020 üleminev projekt. Projektist „**E20 Tallinn-Narva maantee Väo-Maardu teelõigu ehitus**“ jääb välja Väo liiklussõlme ehitus ja sellega kaasnevad tööd kuna detailplaneeringu kinnitamine venis. Väo liiklussõlme ehitus tuleb teostada perioodil 2014-2020. Projekti üldisemad eesmärgid saavad osaliselt täidetud.

Projekti tegevustest on füüsiliselt lõpule jõudnud kavandatud I ja III tööde etapp. II etapi tööd (Väo liiklussõlme ehitus) jäävad projekti mahust välja. Samas I ja II etapi vahele jäävate Nehatu sildade ehitustööde osas toimus 2014. a hankemenetluse lõpule viimine (hankelepingu sõlmimine 17.03.2014) ning ehitustööd on 2015. a lõpule viidud.

Projekti peamiseks eesmärgiks on tagada sujuv ja ohutu liiklus nii kohalikele liiklejatele kui ka transiidile, viia tee seisunditase vastavusse kaasaja nõuetele ja parandada teekeskonda. Uute vajaliku laiuse ja kandevõimega sildade, viaduktide ja tunnelite ehitamine. Projekti I, II ja III etapp on lõpetatud ning eesmärk täidetud.

Alaeesmärgid olid:

Suurendada liiklusohutust kohaliku-, läbiva- ja kergliikluse (jalakäijad, jalgratturid) eraldamise ning liikluskorralduse parandamise kaudu;

- Suurendada tee ja ristmike läbilaskevõimet maantee laiendamise ja eritasandiliste liiklussõlmede rajamise abil;
- Parandada teekeskonda ja leevendada liiklusest põhjustatud negatiivseid keskkonnamõjusid;
- Vähendada teekasutajate kulusid läbi tee ja ristmike rekonstrueerimise ning sujuvama liikluskeskkonna loomise;
- Uute vajaliku laiuse ja kandevõimega sildade, viaduktide ja tunnelite ehitamine;
- Teelõigu vastavusse viimine kaasaja normide ja nõuetega.

Projekti tulemusel rajati viimase kaasaja normidele vastav 3,7 km pikkune 3+3 maantee lõik ning rekonstrueeriti 3,1 km ulatuses 2+2 maantee lõik. Lisaks 2 viadukti ning jalgratta ja jalgteed. Projekti tulemusel valmis liiklusohutum tee, mille tulemusel on hukkunute arv vähenenud 4 inimese võrra.

- Projekt „**E263 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa põhimaantee Aruvalla-Kose teelõigu ja Mäo möödaskõigu projekteerimine ja ehitus**“ lõppes 31.12.2013.

Projekti lõplikuks kogumaksumuseks kujunes 78 898 190 eurot, millest ÜF toetus moodustas 67 063 462 eurot. 2015. a kinnitati projekti lõpparuanne ning teostati viimased ÜF toetuse väljamaksed kogusummas 666 537 eurot.

Projekti „E263 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa põhimaantee Aruvalla-Kose teelõigu ja Mäo möödaskõigu projekteerimine ja ehitus“ füüsilised tegevused lõppesid 2013.a lõpus. Projekti raames projekteeriti ja ehitati **Aruvalla-Kose km 26,6-40,0 teelõik**. Aruvalla-Kose projekt sisaldas kuni Kolu ristmikuni olemasolevast teest paremale ja sealt edasi vasakule uuele muldkehale ehitatavat sõidusuunda 13,05 km pikkuses ja olemasoleva tee rekonstrueerimist samas pikkuses, samas parandati ka tee geomeetrilist olukorda. Samuti rajati eritasandilised ristmikud, mis koosnevad kolmest viaduktist ja tunnelist, rajati põhimaantee sillad üle Pirita jõe ja Kuivajõe. Jalakäijatele ja jalgratturitele ehitati 8,2 km teid koos sillaga üle Pirita jõe ning viaduktiga Kuivajõe liiklussõlmes. Lisaks ehitati 32,15 km kogujateid koos Liiva tunneliga, et elimineerida olemasoleval teelõigul 65 ohtlikku mahasõitu. Maantee keskkonna- ohutust parandati müraseinte, ökodukti (Eesti esimene rohesild), väikeulukite tunnelite, konna- ja ulukitarade, põdsaste ja haljastuse rajamisega. Projekti tulemusel valmis liiklusohutum tee, mille tulemusel on hukkunute arv vähenenud kolme inimese võrra.

Mäo möödaskõigu km 85,0-91,2 projekteerimise ja ehituse raames projekteeriti 6,2 km pikkune Mäo möödaskõik neljarajaliseks (2+2) eraldatud I klassi maanteeks. Projekt sisaldas ka 2,55 km ulatuses Pärnu-Rakvere-Sõmeru maantee ehitamist ristumiseks Mäo möödaskõiguga. Sellest 1,4 km projekteeriti 2+2 maanteeks ja 1,15 km III klassi maanteeks. Eritasandilised ristmikud lahendati 4 viaduktiga. Lisaks sellele sisaldus projekti mahus silla ehitamine üle Vodja jõe, 4,5 km kergliiklusteede ehitust jalakäijatele ja jalgratturitele, 2,4 km müratõkkeid, 14,1 km teede valgustust ja haljastust. Samuti kaotati 4 ohtlikku mahasõitu põhiteele. . Projekti tulemusel valmis liiklusohutum tee, mille tulemusel on hukkunute arv vähenenud kolme inimese võrra.

Projekti rakendamise tulemusena võidavad tee kasutajad ajaliselt, tee läbilaskevõime on suurenenud ning paranenud on teede olukord. Teel liiklemine on muutunud ohutumaks ja

paranenud kergliiklejate olukord. Ohtlikud mahasõidud põhiteelt on asendatud kogujateede võrgustikuga.

- Projekt „**Ülemiste liiklussõlme rekonstrueerimine Tallinnas**“ lõppes 31.12.2013. Projekti lõplikuks kogumaksumuseks kujunes 68 569 839 eurot, millest ÜF toetus moodustas 54 597 284 eurot. Projektist vabanenud ÜF toetus summas 3 169 904 eurot suunati teiste ÜF-suuna projektide kallinemiste katteks. Projekti viidi ellu 4 aasta jooksul (2010-2013) ning projekti raames sõlmiti 14 lepingut. ÜF toetust maksti 2015. a 2 469 107 euro ulatuses.

Projekti eesmärgiks oli Ülemiste liiklussõlme väljaehitamine koos sellega seonduvate tegevustega. Projekti tulemusena ehitati mitmetasandiline ristmik, ehitati 7,5 km teed ning rekonstrueeriti 1,2 km teed. Ehitati 2 tunnelit ning 1 viadukt koos kergliiklusteedega ning 3 kergliiklustunnelit. Rajati Kadrioru sadevete eelvoolusüsteem ning seoses ehitusega ehitati ajutised ümbersõiduteed, omandati maad 10% ulatuses ehituse maksumusest.

Foto 13. Sõidutee tunnel Järvevana tee ja Peterburi tee ühendamiseks, projekti lõpparuanne

Foto 14. Vaade Peterburi tee viaduktile, projekti lõpparuanne

- Projekt „**Uue veeremi soetamine**“ lõppes 31.03.2014, viimane rong võeti vastu 2014.a jaanuaris. Projekti lõplikuks kogumaksumuseks kujunes 79,5 miljonit eurot, millest ÜF toetus

moodustas 67,5 miljonit eurot. 2015. a teostati ÜF toetuse väljamakseid veel 14 147 400 euro ulatuses.

Projekti põhieesmärgiks oli tagada elektrirongidega reisijateveo jätkumine Tallinnas ja Tallinna lähiümbruses. Sellega parandatakse võrdseid võimalusi reisieenuse kasutamiseks. Suurenevad võimalused sõitmiseks ühistranspordiga. Raudteetransspordi kasutamine liikumiste ahelas muutub atraktiivsemaks ja kasvab teenuse nõudlus. Eesmärgi täitmine algas peale füüsiliste näitajate saavutamist, ehk pärast rongide soetamist. Esimene rong anti üle 01.07.2013 ja 2013 augusti lõpuks oli kogu elektrirongide välja vahetatud. Selleks soetati 18 uut elektrirongi. Uued elektrirongid tagavad liikumisvõimalused ka ratastoolis ja liikumispuuetega inimestel, samuti on kasvanud jalgratastega reisivate isikute arv. Uued rongid äratasid tähelepanu ka Eesti suurima elanike arvuga KOVis, kes sõlmis Elroniga koostöölepingu Tallinna elanike suunamiseks elektrirongidesse, mis omakorda kasvatas hüppeliselt elektrirongide kasutamist linna- ja lähipiirkondades. Kuna Tallinna linnas elanikuks registreerinud inimesele on ühistranspordi kasutamine tasuta. Rongide arv ja infrastruktuur võimaldab tiptundide ajal sagedasi väljumisi, mis tõttu iga reisija saab valida endale sobiva väljumise aja ning ei pea pika ootamisaja vältimiseks eelistama autot. Teine eesmärk tagada keskkonnasõbraliku ja ressursisäästliku ühistransporditeenuse olemasolu, mis vähendab negatiivseid keskkonnamõjusid ja säästab energiat. Uued elektrirongid on mõõtmistulemuste põhjal osutunud energiasäästlikumateks vaatamata sellele, et uutes elektrirongides on kasutusel reisijate mugavusteenuseid, mis vajavad töötamiseks samuti energiat. Uued elektrirongid on võrreldes kogu energiatarbimiselt kuni 30% säästlikumad ja otseselt veoenergia sääst on uute rongide puhul 23,5%. Uutel rongidel kulub vähem aega rongi kiirendamiseks normaalkiirusele. Ehk kiirendustükkel on kõige suurema energiatarbimisega ja kiirendavad võrreldes eelmiste rongidega 50% kiiremini. Soetatud rongidel on võimalik taaskasutada kiirendusel elektrodünaamilisel pidurdusel toodetud ja salvestatud energiat. Uute rongide aeglustumisel ei tekki enam malmist piduriklotside kulumisel keskkonda saastavat piduritolmu (on arvatud, et piduriklotsidest kulutatakse pidurdamisel ära 80%, ehk 76,8 tonni keskkonda saastavat tolmu ei paisata enam õhku). Eesmärk uute elektrirongide ostmisega tagatakse reisijate veo jätkamine vähemalt samas mahus. Eesmärk täidetud, kuna reisirajat ehulk on kasvanud märkimisväärselt võrreldes 2013. aastaga on reisijate arv kasvanud pea 50%.

Tänu uutele soetatud rongidele on võimalik tagada nõudlusele ja Eesti riigi tellimusele vastav elektrirongiliikluse jätkumine alates 2014. a. Projekti realiseerimisega loodi kvalitatiivselt uus tase reisijate teenindamiseks AS Eesti Liinirongid (endise nimega Elektriraudtee AS) teeninduspiirkonnas ja seeläbi on suurenenud ka elektrirongidega reisijate arv (ca 49% võrreldes 2013. a).

Suurprojektid on lõpule viidud, need on kasutusel ja need on ellu viidud kooskõlas Euroopa Komisjoni vastavate otsustega. Muutuseid võrreldes rakenduskavasse lisatud suurprojektide esialgse nimekirjaga ei ole.

Tabel 35. Suurprojektide rahastamistabel 31.12.2015

Suurprojekti nimi	Suurprojekti eelarve allikate lõikes (EUR)				Lepingutega kaetud	Tehtud kulud (EUR)			
	Investeeringu kogumaksumus (a)=b+c+d	EL osalus (b)	Eesti avaliku sektori osalus (c)	Erasektori osalus (d)		Tehtud kulud (EL osalus) (e)	Tehtud kulude osakaal investeeringu maksumusest (EL osalus) (f)= (e)/(b)*100	Tehtud kulud kokku (kõik allikad) (g)	Tehtud kulude osakaal investeeringu kogumaksumusest (%) (g)=(e)/(a)*100
Uue veeremi soetamine	79 500 000	67 575 000	11 925 000		79 500 000	67 575 000	100,00%	79 500 000	100,00%
E20 Tallinn-Narva maantee Vao-Maardu teelõigu ehitus	32 630 845	26 104 676	6 526 169		33 547 823	26 104 676	100,00%	32 630 845	100,00%
E263 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa põhimaantee Aruvalla-Kose teelõigu ja Mäo möödasoõidu projekteerimine ja ehitus	78 898 190	67 063 462	11 834 729		86 227 468	67 063 462	100,00%	78 898 190	100,00%
Ülemiste liiklussõlme rekonstrueerimine Tallinnas	72 796 379	54 597 285	18 199 095		67 617 376	51 427 380	94,19%	68 569 840	94,19%
Kokku	263 825 414	215 340 422	48 484 992		266 892 666	212 170 517	80,42%	259 598 875	98,40%

Allikas: SFCS, 20.03.2017

8.2 Mahukate projektide rakendamine

Käesolev peatükk annab ülevaate rakenduskava raames elluviidud mahukatest projektidest (projektid, mille eelarve moodustab üle 1% rakenduskava eelarvest, mis on 18 074 511,77 eurot), tuues välja vastavate projektide loetelud ning rakendamist kirjeldava olulisema informatsiooni.

Tabel 36. Mahukate projektide rakendamine perioodil 01.01.2007- 31.12.2015

Mahukas projekt	Projekti kestvus (kuu täpsusega) (1)	Projekti kogumaksumus (OF+EL osalus) (EUR)	Projekti kohustused (EL osalus) (EUR)	Lepingutega kaetud maht	Projekti väljamaksud (EL osalus) (EUR)	Rakendamise seis aruandlusperioodi lõpus (ettevalmistavas faasis, rakendamisel, lõppenud) (2)
Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamine	107	28 151 439,36	25 524 084,76	-	25 524 084,76	Lõppenud
Ettevõtluslaenude riiklike tagatiste ja kapitalilaenu programm	95	28 081 166,17	27 928 495,17	-	27 928 495,17	Lõppenud
Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendav tugiprogramm	23	69 065 978,41	42 862 721,92	-	42 862 721,92	Lõppenud
Tartu Ülikooli keskkonna- ja materjalialanalüüsi teaduskeskus	35	27 610 452,23	17 383 968,40	-	17 383 968,40	Lõppenud
Kuivastu, Virtsu, Heltermaa ja Rohuküla sadamate rekonstrueerimine	76	30 219 839,20	28 406 648,75	32 578 580,05	28 406 648,75	Lõppenud
Raudtee rekonstrueerimine Rail Baltica trassil (Tallinna-Tartu lõik)	45	45 904 070,36	35 465 028,61	57 115 416,61	35 465 028,61	Lõppenud
Valgejõe-Rõmeda teelõigu ehitus ja remont	68	28 274 364,02	23 757 705,55	29 584 549,97	23 757 705,55	Lõppenud
Pärnu ümbersõidu ehitus	45	39 348 196,13	31 478 556,85	42 008 945,43	31 478 556,85	Lõppenud
Elektrifitseeritud raudteeliinide kontaktvõrgu rekonstrueerimine	61	23 777 678,15	19 825 032,36	24 987 813,50	19 825 032,36	Lõppenud
Põhimaanteed E263 Tallinn-Tartu-Luhamaa ja T3 Jõhvi-Tartu-Valga ühendav Tartu linna idapoolne ringtee	41	44 210 781,03	37 579 163,86	46 402 868,52	37 579 163,86	Lõppenud
Tartu läänepoolse ümbersõidu ehitus	51	31 799 528,78	27 029 599,47	33 228 589,62	27 029 599,47	Lõppenud
Tallinna ringtee rekonstrueerimine I etapp	52	33 791 217,37	28 722 534,77	37 755 670,12	28 722 534,77	Lõppenud
Regionaalne maanteede rekonstrueerimise koondprojekt	39	42 714 649,18	39 693 825,14	47 990 761,99	39 693 825,14	Lõppenud
Väikesaartega ühenduse pidamiseks laevade soetamine	67	26 650 820,75	26 650 820,75	26 738 400,00	26 650 820,75	Lõppenud

Mahukas projekt	Projekti kestvus (kuu täpsusega) (1)	Projekti kogumaksumus (OF+EL osalus) (EUR)	Projekti kohustused (EL osalus) (EUR)	Lepingutega kaetud maht	Projekti väljamaksed (EL osalus) (EUR)	Rakendamise seis aruandlusperioodi lõpus (ettevalmistavas faasis, rakendamisel, lõppenud) (2)
Kokku		499 600 181,14	412 308 186,36	378 391 595,81	412 308 186,36	

Allikas: SFCS, 20.03.2017

Ettevõtluse suuna mahukate projektide elluviimine:

„Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamise“ programmi raames ellu viidud tegevused aitasid kaasa turismiteenuste eksportkäibe kasvule ning prioriteetsetelt sihtturgudelt pärit turistide tehtavate Eesti majutusasutustes tehtavate ööbimiste arvu kasvule. Eesti turismiteenuste eksport kasvas 2015. a võrreldes 2008. a 55%, välituristide ööbimised Eesti majutusettevõtetes 29%.

2009. a töötati välja „Tutvusta Eestit“ turismi turunduskontseptsioon „Vana maa säravas pakendis“. Kontseptsioon keskendub Eesti kui reisisihi tutvustamise sõnumite ja argumentatsiooni ühtlustamisele äriturismi ja pereturismi valdkondades ja neljas Eestile kõige iseloomulikumas teemas: linnapuhkus, kultuuripuhkus, looduspuhkus ja tervisepuhkus.

Programmis kasutati kõikides tegevusväljundites (lõpptarbija kampaaniad, PR ja suhtekorraldus jmt) Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamiseks iga aasta erinevaid teemasõnumeid, et teema esile tõsta ja anda potentsiaalsele külastajale konkreetsemaid soovitusi Eesti külastamisel. 2011. a tegevuste sõnumi ja kuvandi peamises fookuses oli linnapuhkus ja kultuuripuhkus, mis oli seotud Tallinna kui Euroopa kultuuripealinna staatusega. 2012. a tegevuste sõnumi ja kuvandi peamises fookuses oli looduspuhkus, et esitleda Eesti mitmekesiseid võimalusi loodusturismi valdkonnas. 2013. a oli teema aastana fookuses terviseturism ning väiksemas mahus ka pereturism. 2014. a oli üheks fookusteemaks XXVI laulu- ja XIX tantsupidu "Aja puudutus. Puudutuse aeg!", mille raames võõrustati ajakirjanikke kõikidelt olulisematelt turgudelt. Peamised fookused 2015. a olid toiduturism, kultuurisündmused, Eesti loodus ja aktiivse puhkuse võimalused.

Kõikidel prioriteetsetel turgudel korraldati PR ja suhtekorralduse tegevusi (pressiteated, sotsiaalmeedia teavitused, uudiskirjad) ning ajakirjanike pressireise. Ajakirjanike pressireiside teemad lähtusid turu nõudlusest ja teema fookusest. Prioriteetsete sihtturgude reisikorraldajatele korraldati infopäevi, seminare ja tootetutvustusreise, eesmärgiga tutvustada eelseisva turismihooaja suursündmusi ja uusi tooteid.

Turismiesindajatega välisriikides (Soomes, Rootsis, Venemaal, Jaapanis, Saksamaal ja Suurbritannias) ning välisesindusteenuse pakkujaga Aviareps (Hispaanias, Itaalias ja Prantsusmaal) toimus koostöö sihtturgudel nii sündmuste korraldamisel kui ka sihtturgudelt pressi- ja tootetutvustusreisidele sobilike osalejate leidmisel.

Infokandjatest valmisid uued Eestit kui reisisihti tutvustavad klipid. Klipid on loodud vastavalt Eesti brändi teemadele – linnapuhkus, kultuuripuhkus, looduspuhkus, aktiivne puhkus, perepuhkus, äriturism. Lisaks koostati uus Eestit kui reisisihti tutvustavate trükiste sari.

Programmi raames korraldati elanikkonna uuringud Eestis, Soomes, Rootsis, Norras, Poolas, Venemaal, Saksamaal, Suurbritannias, Hollandis, Itaalias, Prantsusmaal, Hispaanias, Lätis ja Leedus. Küsitluse eesmärk oli uurida Eesti mainet puhkusesihtkohana, huvi erinevate puhkusereiside vastu järgmisel kolmel aastal Eestisse reisimisel ja erinevate infokanalite potentsiaali Eesti turismiinfo levitamisel.

Perioodi jooksul programmi raames ellu viidud tegevuste väljundnäitajad: korraldatud turundustegevuste ja kampaaniate arv kokku 697; informeeritud ajakirjanike arv kokku 5 522; informeeritud reisikorraldajate arv 11 987; teostatud nõudlusuuringute arv: 30.

Prioriteetse suuna mahukatest projektidest käivitus SA KredExi poolt elluviidavate programmide raames kõige kiiremini „**Edupõhine allutatud laen**“, kus esimeste lepinguteni jõuti 2009. a mai

lõpus. Juuni alguses 2009 avanes „Projektipõhine ressurss“ ning kõige rohkem võttis aega tegevuse „Krediidiliin pankadele“ (edaspidi *krediidiliin*) ettevalmistamine ja avamine. Krediidiliini raames sõlmiti lepingud pankadega detsembris 2009 – jaanuaris 2010 ning ettevõtjatega jõuti esimeste lepinguteni 2010. aasta veebruaris.

„**Tugiprogrammi**“ koostamisel seati optimistlikud sihttasemed. Kõige enam jäid täitmata Edupõhise allutatud laenu ja krediidiliini sihttasemed ettevõtjate arvu poolest, mõlemal juhul suudeti indikaatorit täita 1/3 ulatuses. Vaatamata sihtgrupi sihttaseme madalale täimisele õnnestus eelarve sihttasemed täita suuremal määral, edupõhise allutatud laenu puhul 43,1% ja krediidiliini puhul 51,3% ehk teisisõnu keskmine laenusumma ettevõtja kohta oli suurem kui algselt prognoositud. Projektipõhise ressurssi indikaatorid said täidetud ning seda tänu ennekõike sihttasemete vähendamisele kui 2010. a jaanuaris toimus eelarve vähendamine ja programmi muutmine.

Edupõhise allutatud laenu järele oli kõige suurem nõudlus 2009. a, kui rahastati ligi 2/3 projektidest. Kokku esitati KredExile üle 70 taotluse, millest rahastati 22 projekti ehk finantseeriti pea iga kolmas projekt. Sarnaselt Edupõhisele allutatud laenule toimus ka Projektipõhise ressurssi alameetme rakendamine kõige aktiivsemalt 2009. a, kui rahastati 3/4 projektidest. Projektipõhise ressurssi kasutamist 2010. aastal mõjutas eelarve lõppemine, mistõttu alates märtsist sisulist rakendamist enam ei toimunud. Kokku rahastati 15 ettevõtja 16 projekti. Krediidiliini rakendamine algas 2010. aasta alguses ja jätkus hoogsalt kuni programmi lõpetamiseni 31. märtsil 2011. Kokku rahastati 68 ettevõtja 119 projekti.

Meetme „**Ettevõtluslaenude riiklike tagatiste ja kapitalilaenu programm**“ raames aruandeaastal täiendavaid käendusi ei väljastatud. Meetme rakendamisel avaldas mõju KredExi ja Euroopa Investeeringufondi vahel 2012. a novembris Euroopa Liidu konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi (CIP) raames sõlmitud kaasgarantii leping, mille kohaselt garanteerib CIP 50% KredExi käendustest. Tulenevalt Euroopa Liidu rahastamistingimustest ei või CIPga garanteerida struktuuritoetusega rahastatud projekte.

Kokku on meetme raames sõlmitud 16 kapitalilaenu lepingut 16 ettevõtjaga kogusummas 6,67 mln eurot ja 255 käenduslepingut 236 ettevõtjaga kogusummas 39,58 mln eurot, pangad on väljastanud antud käendussummale vastavalt laenu summas 75,15 mln eurot. Struktuurivahendite käenduskapitali on seega võimendatud u 3,4 korda.

Sellega on kolm neljast programmile seotud indikaatorist täidetud:

- 1) kapitalilaenu abil investeringuid teinud ettevõtjate arv – sihtase 16 ettevõtet ja saavutustase 16 ettevõtet;
- 2) ettevõtjatele väljastatud kapitalilaenu maht – sihtase keskmiselt 415 426 eurot ettevõtja kohta ja saavutustase 416 773 eurot ettevõtja kohta;
- 3) laenu-, pangagarantii- ja liisingukäendusi kasutanud ettevõtjate arv- sihtase 375 ettevõtet ja saavutustase 236 ettevõtjat;
- 4) ettevõtjatele käenduste abil väljastatud laenumaht sh pangagarantiid ja liisingukäendused - sihtase 68 347 000 ja saavutustase 75 149 479 eurot.

Indikaator „**Laenu-, pangagarantii- ja liisingukäendusi kasutanud ettevõtjate arv**“ jäi täitmata, kuna KredEx otsustas üle minna CIP kaasgarantii kasutamisele, mille läbi maandada SVst tekkida võivad riske läbi kahjude vähendamise. Samal ajal jätkas KredEx ettevõtluslaenude käendamist tagasilaekunud SV vahenditest. Seega sisuliselt jätkati sama tegevusega, kuid koos

CIP kaasgarantiiga sama sisuga laenude ja garantiide andmist ning ettevõtjatele tagati ligipääs kapitalile.

Suunas „Eesti T&A konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu“ oli üks meede, mis sisaldas mahukaid projekte. Üle 1% rakenduskava eelarvest moodustas meetme „Teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamine“ **projekt „Tartu Ülikooli keskkonna- ja materjalialalüüsi teaduskeskus“** (toetus 17 383 9684 eurot, abikõlblike kulude eelarve 27 610 452 eurot). Projekt lõppes 2010. a. Projekti eesmärgiks oli luua 12 053 m² üldpindala ja 7 810 m² kasuliku pinnaga teadushoone. Projekti eesmärgid üldjoontes saavutati, valminud hoone üldpind on 11 983 m² ja kasulik pind 7 721 m². Eesmärgiks oli luua ka 278 teadustööga seotud töökohta, see eesmärk täideti täies mahus.

Antud projekti valmimisega täideti prioriteetse suuna vastavatest sihttasemetest ligi 50% teadus- ja arenduspindade osas (sihttase 25 000 m²) ja kaasajastatud töökohtade osas ligi 40% (sihttase 800 kaasajastatud töökohta). Projekt viidi ellu tähtaegselt, eelarve võrrelduna planeerituga oluliselt ei muutunud, mille põhjuseks oli ka see, et rahastamisotsuse tegemise ajaks oli suur osa tegevusi antud projektis juba ellu viidud.

Transpordi suundade mahukate projektide arengud:

- **Kuivastu, Virtsu, Heltermaa ja Rohuküla sadamate rekonstrueerimine**

Projekti füüsilised tegevused on aruandeperioodi seisuga lõpetatud. 31. detsembri 2014 seisuga oli projekti tööde teostamiseks kokku läbi viidud 41 hanget.

Projektile tehti KA poolt ka üks tagasinõue 2013. a aruandes kirjeldatud erimeelsustega TS-RA-RÜ ja RM vahel vastavalt auditi lõpparuandele nr CF-04/2010 13.12.2010 projekti „Kuivastu, Virtsu, Heltermaa ja Rohuküla sadamate rekonstrueerimine“ kohta.

- **Valgejõe-Rõmeda teelõigu ehitus ja remont**

Projekti füüsilised tegevused on kõik lõpetatud. Projekti lõplikuks kogumaksumuseks kujunes 28 274 364 eurot, millest ÜF toetus moodustas 23 757 705 eurot. ÜF toetust maksti 2015. a ehk viimasel rakendamise aastal välja 795 650 euro ulatuses.

Foto 15. Viitna möödasõidu viadukt, Maanteeamet

Projekti eesmärgiks oli parandada liiklusohutust juhtides läbiva liikluse Viitnast mööda ja ehitades kergliiklusteid jalakäijatele ja jalgratturitele, ehitades ümber ristmikke, ehitades

kogujateid, et sulgeda peateele otse peale- ja mahaõite ning parandades liikluskorraldust ning vähendada sõiduaega ja teekasutaja kulusid seoses Viitna möödasõiduga, parandades teistel lõikudel teekatte seisukorda.

Foto 16. Valgejõe-Rõmeda rekonstrueeritud teelõik, Maanteeamet

- **Põhimaanteid E263 Tallinn-Tartu-Luhamaa ja T3 Jõhvi-Tartu-Valga ühendav Tartu linna idapoolne ringtee**

Projekti eesmärgiks oli Tartu idapoolse ringtee ligipääsetavuse ja liiklusohutuse parandamine. Projekti 1. ehitusala ehitustööd lõpetati 31. detsembri 2013.a ja 2. ehitusalal valmisid 2013. a tee projekt ning tee, torutööde ja silla ehituseks väljastatud ehitusload. Tööde teostamine sujus ilma suuremate probleemideta ja olid graafikus. Seisuga 31.12.2015 lõpetati kõik lepingulised tee-ehitustööd objektil edukalt ära.

Foto 17. Ihaste sild. LõunaLeht.ee, Malle Elvet

Tartu linn esitanud perioodi 2014-2020 transpordi infrastruktuuri arendamise kavasse ettepaneku toetada ka idapoolse ringtee kolmanda ehitusala ehitust, mis ühendaks valminud ringteelõigu Räpina maanteega.

- **Tartu läänepoolne ümbersõit**

Tartu läänepoolse ümbersõidu ümberehituse projekti eesmärgiks oli parandada üleeuroopalisse TEN transpordivõrgustikku kuuluva Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee liiklusohutust ja teekeskonda, viia Tartu ümbersõit vastavusse ELi standardite ja normidega ning kohandada maantee liikluse vajadustele arvestades tulevase arenguid.

Projektis maksti viimasel rakendamise aastal 2015 ÜF toetust välja 2 725 212 eurot. Tartu läänepoolse ümbersõidu 4. ehitusala ehitustööd viidi lõpule 30. novembril 2013. Tartu läänepoolse ümbersõidu 5. ehitusala prognoositud maksumus kallines, mistõttu suurendati 2014. a detsembris projekti eelarvet MNT teistest projektidest eeldatavasti vabanevate vahendite arvelt. 2015. a lõpu seisuga toimus projekti korrigeerimine ja mahtude optimeerimine. Seisuga 31.12.2015 lõpetati kõik lepingulised tee-ehitustööd objektil.

- **Tallinna ringtee rekonstrueerimine, I etapp**

Projekti eesmärgiks oli Luige liiklussõlme ümberehitus, et parandada põhimaantee T11 Tallinna ringtee teenindustaset, liiklusohutust ja teekeskonda. Tagades sujuv ja ohutu liiklus nii kohalikele liiklejatele kui ka transiidile, viia tee seisunditase vastavusse kaasaja nõuetele ja parandada teekeskonda.

Luige liiklussõlme ehitustööd viidi lõpule 30. juunil 2013. Kurna liiklussõlme ehitustööd alustati 2014.a kevadel. Kurna eritasandilise liiklussõlme ehitustööde leping sõlmiti 20.03.2014 ja omanikujärevalve leping 24.04.2014. Projektilahendus nägi ette põhimaantee alt läbi kulgevat kergliiklustee tunnelit, põhimaanteest ülekulgeva kõrvalmaantee viadukti ja olemasoleva ristmiku asukohta jalakäijate viadukti. Ristmik lahendatakse pooliku rombina ning ristmiku edelaküljel paikneva silmusega. Lahendus parandab liikluse sujuvust ning ristmiku läbilaskevõimet.

Põhimaantee T11 2+2 sõidurajaga maanteelõigu ehituse projektiga kavandati Kurna ja Luige liiklussõlmede vahelise teelõigu rekonstrueerimine I klassi maanteeks, projektkiirusega 100 km/h, sõiduradade arvuga 2+2, sõiduraja laiusega 3,75 m ja eraldusriba laiusega 6,0 m. Ehitusleping sõlmiti Lemminkäinen Eesti ASiga 2. oktoobril 2013. a., lõppkuupäevaga 24. november 2014. a. Omanikujärevalve leping on sõlmitud AS-iga Taalri Varahaldus 16. septembril 2013. a. lõppkuupäevaga 24. november 2014. a. Seisuga 31.12.2015 on projekt lõppenud.

- **Väikesaartega ühenduse pidamiseks laevade soetamine**

Projekti eesmärgid olid:

- 1) Osaprojekt “Väikesaartega ühenduse pidamiseks laevade soetamine (Ruhnu saarega ühenduse pidamiseks laeva soetamine)”.

Projekti käigus soetati Ruhnu saarega ühenduse pidamiseks katamaraan-tüüpi parvlaev, mis võimaldab läbi püsiva, stabiilse ja regulaarse laevaühenduse oluliselt parendada saare püsielanike elukvaliteeti, soodustada turismi arengut ja leevendada saare majandusprobleeme. Laevaühendus on ka oluliseks eelduseks püsiasutuse säilimisel.

- 2) Osaprojekt “Väikesaartega ühenduse pidamiseks laevade soetamine (Kihnu ja Vormsi parvlaevad).

Osaprojekti raames soetati kaks parvlaeva, mis tagavad aastaringse toimiva ühenduse Kihnu ja mandri ning Vormsi ja mandri vahel. Laevu kasutatakse Eesti rannikumeres lähimereveoks

Kihnu ja Vormsi (lisatellimusena 3. laev Sõru – Triigi liinil) liinidel ja need on ette nähtud reisijate, autode ja lasti veoks mahutavusega kaks veoautot (á 45 t), maksimaalse reisijate arvuga 200 inimest.

3) Osaprojekt “Väikesaartega ühenduse pidamiseks laevade soetamine (Abruka parvlaev)”.

Projekti tulemusena soetati monokorpused parvlaev, mis tagab aastaringse toimiva ühenduse Abruka saare ja Saaremaa (Roomassaare sadam) vahel. Varem toimus ühendus saarega kahe 12-kohalise aluse abil ja reisiliikluse maht ei võimaldanud saarele täiendavat külastajate arvu. Uue laeva soetamise olulisemateks kriteeriumiteks oli mõistlikud sõidukulud, reisijate ja väikeveoki/kaubaveo suutlikkus, jääläbivus ning investeringueelarve mõistlikkus.

4) Osaprojekt “Väikesaartega ühenduse pidamiseks laevade soetamine (Prangli parvlaev)” .
Laev on nüüdseks käigus.

Projekti tulemusena soetati jääklassiga teraskorpusega reisiparvlaev, mis tagab aastaringse toimiva ühenduse Prangli saare (Kelnase sadam) ja mandri vahel (Leppneeme sadam). Parvlaev võimaldab reisijate vedu 42-kohalises reisijate salongis ning sisaldab kohta veoautole või järelhaagisega sõiduautole (olulisimateks laeva reisijate arv, reisijate mugavus, kaubaveo võime, jääsõitmise võimekus). Saarel elab alaliselt üle 100 inimese ja senikasutatud laevad ei suutnud tagada laevaühendust jäätunud merel. Jääklassiga parvlaeva soetamine ühenduse pidamiseks Prangli saarega oli oluliseks eelduseks püsiasutuse säilimiseks saarel ning parandab oluliselt saare püsielanike elukvaliteeti, ning leevendab läbi püsiva laevaühenduse saare majandusprobleeme ning soodustab turismi arengut. Samuti kaasneb laeva soetamisega otseste ja kaudsete töökohtade teke Prangli saarel ning sellest tulenevalt omab projekt regionaalset mõju.

Projekti raames sai Ruhnu laev valmis ja anti VTAle üle 2012. a ning sellest tulenevalt on teada laeva ehk osaprojekti lõplik maksumus, milleks oli 3 769 520,75 eurot. Prangli laev võeti kasutusele 2013. a. Abruka laev: Riigihanke nr 130728 tulemusena sõlmiti 24.07.2012 laevaehitusleping edukaks tunnistatud pakkuja Baltic Workboats AS vahel summas 1 173 600 eurot ja laev võeti kasutusele 2013. a. Kihnu ja Vormsi laevad: 01.03.2013 sõlmiti riigihanke nr 136182 tulemusena VTA ja edukaks tunnistatud pakkuja Baltic Workboats AS vahel laevaehitusleping, millega soetati kaks 9 388 800 eurost laeva. „Örmsö“ ja „Kihnu Virve“ said valmis 2015 a.

Foto 18. Vormsi saarega ühenduse pidamiseks jääklassi ja metallkorpusega parvlaev „Örmsö“ (pilt Baltic Workboat AS kodulehelt)

Foto 19. Kihnu saarega ühenduse pidamiseks jääklassi ja metallkorpusega parvlaev „Kihnu Virve“ (pilt Baltic Workboat AS kodulehelt)

Foto 20. Ruhnu saarega ühenduse pidamiseks soetatud katamaraan „Runö“ (pilt Baltic Workboat AS kodulehelt)

Foto 21. Prangli saarega ühenduse pidamiseks jääklassi ja teraskorpusega reisiparvlaev „Wrängö“ (pildid <http://home.aland.net/bosse/prangli.htm>)

Foto 22. Abruka väikesaarega ühenduse pidamiseks ehitatud alumiiniumist reisiparvlaev „Abro“ (pilt Baltic Workboat AS kodulehelt)

- **Raudtee rekonstrueerimine Rail Baltica trassil (Tallinna-Tartu lõik)**

Projekti tegevused lõppesid 31.12.13. Projekti osas on eraldatud ÜF toetus kasutatud ligikaudu 100%. Projekti peamised füüsilised näitajad saavutati projekti abikõlblikkuse perioodi lõpuks 2012. a augustis. Võrreldes esialgselt planeerituga kallines projekti elluviimine ligikaudu 4 miljoni euro võrra, projekti kallinemisega seotud kulud kattis TS. 2013. a auditeeris auditeeriv asutus projekti hankeid ning tuvastas potentsiaalselt mitteabikõlblikke kulusid kokku 12 034,29 euro ulatuses.

- **Pärnu ümbersõidu ehitus**

„Pärnu ümbersõidu ehituse“ projekt viidi edukalt lõpule 2012. a lõpuks. Projekt oli jagatud neljaks iseseisvaks töövõtulepinguks: Ehitajate tee ehitus, Läänepoolne ühendustee ehitus, Papiniidu silla remont ja Papiniidu pikenduse ehitus. Valminud ehitusprojekt on liiklusele avatud ning teekasutajate käsutuses. Projekti lõplikuks eelarveks (projektist maha arvestatud mitteabikõlblikud kulud) kujunes 39,3 mln eurot seoses hangete odavnemisega ja toetuse summaks 31,5 mln eurot.

- **Regionaalne maanteede rekonstrueerimise koondprojekt**

„Regionaalne maanteede rekonstrueerimise koondprojekti“ viidi ellu 2012. a lõpuks. MNT kui RÜ hinnang kaasrahastatava projekti „Regionaalne maanteede rekonstrueerimise koondprojekt“ tulemuslikkusele on hea – välisabivahendeid kasutati eesmärgipäraselt, planeeritavad eesmärgid saavutati, kohapealse kontrolli käigus puudusi ei avastatud ning teavitamise nõuded täideti.

Perioodil 2009-2012 valmis kaheksateistkümne lepingu raames 21 koondprojekti objekti:

1. Pärnu-Rakvere-Sõmeru km 78,6 - 83,2;
2. Jüri-Aruküla km 5,1-8,2;
3. Viljandi-Põltsamaa km 29,1-36,2;
4. Are-Suigu km 0,280-8,914;
5. Pärnu-Rakvere-Sõmeru km 6,6 - 16,0;
6. Aluste-Kergu km 5,926-12,228;
7. Tallinn-Rapla-Türi km 37,0-43,2;
8. Viimsi-Randvere km 7,2-11,0 ja Viimsi-Rohuneeme km 0,0-1,1;
9. Türi-Arkma km 2,95-8,47;
10. Ääsmäe-Haapsalu-Rohuküla km 64,4-70,4;
11. Sämi-Sonda-Kiviõli km 12,8-23,1;
12. Põdruse-Kunda-Pada km 0,0-7,0;
13. Võru-Verijärve km 2,7-6,2 ja Võru-Mõniste-Valga km 2,4-4,1;
14. Rakvere-Haljala km 0,3-8,3;
15. Valga-Uulu km 106,7-119,3;
16. Kanepi-Leevaku km 21,7-25,5 ja Himmaste-Rasina km 0,0-1,6;

17. Tallinn-Saku-Laagri km 2,8-9,3
18. Tallinn-Rapla-Türi km 43,2-51,0.

9 ETTEPANEKUD JA SOOVITUSED

Enne seirekomisjoni ei esitatud seirekomisjoni liikmete poolt ühtegi ettepanekut ei päevakava ega ka seirearuande kohta.

Seirekomisjoni koosolekul 09.02.2017. a osales 16 seirekomisjoni liiget või asendusliiget, lisaks üks EK vaatlejat ning kuus vaatlejat ministriumidest ja partnerorganisatsioonidest.

Vastu võetud otsused, seisukohad (sh võimalikud tähtajad nende realiseerimiseks):
kinnitada perioodi 2007-2013 lõpparuanne. Ettepanekuid ei olnud.

10 ARUANNE FINANTSKORRALDUSVAHENDITE KOHTA

Programmiperioodil 2007-2013 rakendati „Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetses suunas „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime“ nelja rahastamisvahendit, SV koondsumma moodustas 100,9 mln eurot, mis moodustas 23,8% prioriteetse suuna eelarvest. Programmide elluvijaks oli SA KredEx, mis on loodud 2001. a MKMi poolt riigile kuuluva sihtasutusena. SA KredEx'i põhitegevuseks on aidata kaasa Eesti ettevõtetele kiiremini areneda ja turvaliselt välisturgudele laieneda. Selleks pakub SA KredEx laene, riskikapitali, krediidikindlustust ja riigi garantiiga tagatise. Lisaks aitab SA KredEx Eesti elanikel parandada elamistingimusi, pakkudes kodu soetamiseks riigi garantiiga laenu tagatise ning energiatõhususe suurendamise lahenduste teostamiseks laenu, tagatise ja toetuse.

Lühiülevaade MARK finantskorraldusvahenditest:

- programmiperioodi ajal loodud fondide arv ja liik:
programmiperioodi ajal loodi 4 programmi ning kõik programmid sisaldasid erinevaid laenukohti, vaid 1 programm sisaldas lisaks laenule ka garantiikohti.
- riiklike kaasrahastajate andmed ja riikliku kaasrahastamise liik (nt laen, mitterahaline toetus):
programme kaasrahastas Eesti riik toetusena summas 152 671 eurot ja laenu summas 26 203 257 eurot.
- allkirjastamise kuupäev ja rahastamislepingutest tulenevate toimingute kestus:
 - „Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendav tugiprogramm“ allkirjastati 02.04.2009 ning kestis kuni 31.03.2011.
 - „Riiklik ekspordi krediidikindlustuse programm“ allkirjastati 07.10.2009 ning kestis kuni 31.12.2011.
 - „Allutatud laenu programm“ allkirjastati 13.04.2011 ning kestis 31.12.2016.
 - „Ettevõtluslaenu riiklike tagatiste ja kapitalilaenu programm“ allkirjastati 31.01.2008 ning kestis 30.09.2016.
- teave haldusfondi halduri, fondihaldurite ja lõplike toetusesaajate valikumenetluse kohta:
kõiki programme viis ellu SA KredEx. Programmide sihtgrupiks olid peamiselt Eestis registreeritud VKEd. SA KredEx valis välja lõplikud kasusaajad vastavalt oma riskide hindamise sisemisele korrale.
- pakutud toodete liigid ja lõplike toetusesaajate sihtrühm:
kõik programmid sisaldasid erinevaid laenukohti, vaid 1 programm sisaldas lisaks laenule ka garantiikohti. Kõikides programmides olid sihtrühmaks Eestis registreeritud ettevõttes (peamiselt VKEd).
- teave rakenduskava vahendite tagasivõtmise kohta finantskorraldusvahenditest:
programmiperioodi jooksul ei võetud programmide vahendeid välja, küll aga tehti vahel määral ümbertõsteid programmide vahel. Programmide tagasilaekuvad

vahendeid või kohustuste alt vabanevaid vahendeid kasutatakse edasi läbi finantsinstrumentide sama sihtrühma heaks.

- kapitaliseeritud intressitoetuste ja garantiitasude toetuste summa:

kinnitus, kapitaliseeritud intressitoetuste ja garantiitasude toetust antud rakenduskavas ei pakutud;

- rakenduskavast tehtud maksetest saadud intressitulu, mis kantakse struktuurifondide vahenditesse;

- „Allutatud laenu programm“: 728 611 eurot
- „Riiklik ekspordi krediidikindlustuse programm“: 228 713 eurot
- „Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendav tugiprogramm“: 1 575 329 eurot
- „Ettevõtjate laenu riiklike tagatiste ja kapitalilaenu programm“: 1 574 073 eurot

Teenitud intressitulu kasutati programmides samal eesmärgil uute lepingute sõlmimiseks.

- fondi tulemuste lühike üldhinnang, mis puudutab selle toetust rakenduskava eesmärkide saavutamisse ja asjaomast prioriteeti:

programmide panust rakenduskava eesmärkide saavutamisse saab pidada väga heaks.

- teave järelejäänud vahendite kohta, mis hõlmab:

- (b) järelejäänud vahendite väärtust (järelejäänud vahendid ning investeeringute ja osalemiste väärtus enne lõpetamisdokumentide esitamist), mis kantakse ERFi ja ESFi vahenditesse:

- „Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendav tugiprogramm“ 68 510 980 eurot;
- „Riiklik ekspordi krediidikindlustuse programm“ 15 912 114 eurot;
- „Allutatud laenu programm“: 21 947 923 eurot;
- „Ettevõtjate laenu riiklike tagatiste ja kapitalilaenu programm“ 46 604 036 eurot.

- (c) struktuurifondide vahenditesse kantavate järelejäänud vahendite taaskasutamise kohta käiv teave, täpsustades järelejäänud vahendite haldamise eest vastutava pädeva ametiasutuse, uuesti kasutamise vormi, eesmärgi, asjaomase geograafilise ala ja kavandatava kestuse:

programmide tagasilaekuvaid vahendeid või kohustuste alt vabanevaid vahendeid kasutatakse edasi läbi finantsinstrumentide sama sihtrühma heaks nii nagu perioodi 2007-2013 EK rakendusmääruses on ette nähtud. Vahendite väljaviimine SA KredExist ei ole võimalik, kuna vahendid on arvatud sihtkapitali koosseisu.

- kui rahastamisvahendite puhul esines erilisi raskusi ja/või ei suudetud saavutada äriplaanides kirjeldatud peamisi eesmärgi, siis tuleks lõpparuandesse lisada lühike

kokkuvõtte nende raskuste peamistest põhjustest, samuti selle kohta, milliseid, millal ja kui tõhusaid heastavaid meetmeid võttis (vastavalt olukorrale) KA, haldusfondi haldur või fondihaldur.

Raskusi ei esinenud.

MARK finantskorraldusvahendite ülevaade:

1. „Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendav tugiprogramm“ – programmi rakendati 02. aprill 2009 – 31. märts 2011. Programmi eesmärk oli tekkinud **finantskriisi tingimustes** aidata Eesti ettevõtjaid rahaliste vahenditega ning leevendada majanduskriisi mõju ettevõtjate majandustegevusele (sh säilitada olemasolevaid töökohti). Programmi raames tehtud 3 tüüpi tegevusi:

- 1) pakuti allutatud laenu ettevõtjatele, keda krediidasutused ei olnud nõus finantseerima;
- 2) finantseeriti laenuga ettevõtjate projekte koos krediidasutusega üksik projekti põhiselt;
- 3) töötati välja krediidiliin krediidasutustele, mida need omakorda pidid soodustingimustel laenama edasi ettevõtjatele (peale krediidiliini ellurakendamist lõpetati projektipõhine finantseerimine).

Vahendite võimendamiseks laenas riik veel lisaks finantsturgudelt (EIBlt) 26,2 mln eurot ning kombineeris seda struktuurifondide vahenditega. Krediidiliini raames eelnes laenuressursi väljastamisele krediidasutuste valimine, mille läbiviimisel lähtuti riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest. Krediidiliini raames sõlmiti lepingud pankadega detsembris 2009 – jaanuaris 2010. Krediidiliini vahendeid kasutasid Swedbank ja UniCredit Bank. Sertifitseeritud kulude maht moodustus kokku 49,7 mln eurot, millest SV 17,7 mln eurot ja avaliku sektori osalus 31,9 mln eurot.

„Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendav tugiprogramm“ järelejäänud vahendite väärtust (järelejäänud vahendid ning investeeringute ja osalemiste väärtus enne lõpetamisdokumentide esitamist), mis kantakse ERFi ja ESFi vahenditesse oli **68 510 980** eurot (netointressid 4 012 307 eurot + krediidiliini tagasilaekumine 39 304 885 eurot + projektipõhise laenu tagasilaekumine 18 829 123 eurot + edupõhise laenu tagasilaekumine 10 559 270 eurot + edupõhise laenu ülevalolev saldo 468 568 eurot - laenuprovisjonid 4 663 173 eurot).

Tabel 37. Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendava tugiprogrammi eelarve.

Alameede	Eelarve maht		Lepingutega kaetud maht	
	SV maht	Kaas-finantseering	SV maht	Kaas-finantseering
Edupõhine allutatud laen	25 564 659	0	11 027 838	0
Projektipõhine ressurss	19 173 495*	0	18 829 123	0

Krediidiliin pankadele	25 564 659	51 129 319	13 101 628	26 246 984
Kokku	70 302 813	51 129 319	42 958 589	26 246 984

* Meetme esialgset mahtu – 25 564 659 eurot – vähendati ning summa suunati allutatud laenu programmi.

Tabel 38. Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendava tugiprogrammi kokkuvõte sertifitseeritud kuludest

Eraldatud vahendeid SV	70 302 813
Suunati allutatud laenu programmi SF vahendid	-27 344 224
Võetud laen (Riigikassa)	51 130 000
Tagastatud laen (Riigikassale) - vahendid kasutamata	-24 926 743
Kasutamata vahenditelt teenitud investeerimistulu	1 575 329
Suunati allutatud laenu programmi SF vahendid	-1 575 329
Kapitalilaenu programmi suunatud kasutamata vahendid	-95 867
Kokku vahendeid	69 065 979

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Alameetmetest käivitus kõige kiiremini Edupõhine allutatud laen, kus esimeste lepinguteni jõuti 2009. a mai lõpus. Juuni alguses 2009 avanes Projektipõhine ressurss ning kõige rohkem võttis aega alameetme Krediidiliin pankadele (edaspidi *krediidiliin*) ettevalmistamine ja avamine. Krediidiliini raames sõlmiti lepingud pankadega detsembris 2009 – jaanuaris 2010 ning ettevõtjatega jõuti esimeste lepinguteni 2010. a veebruaris. Krediidiliini vahendid olid seega ettevõtjatele saadaval pisut enam kui üks aasta.

Mais 2011 muudetud programmiga täpsustati tugiprogrammi lõpetamise järgseid tegevusi, mille kohaselt kasutamata jäänud Euroopa Ühenduse rahalisi vahendeid ning kasutatud ja kasutamata vahenditelt teenitud investeerimistulu kasutab KredEx ettevõtjate toetamiseks läbi uue finantsinstrumendi.

Tugiprogrammi vähendatud eelarveliste vahenditega arendas MKM välja jätkumeetme, ehk struktuurivahenditest rahastatud programmi „Allutatud laenu programm“, mida rakendati finantsinstrumendina ning mille elluvijaks oli SA KredEx.

Kokku rahastati tugiprogrammi raames 100 ettevõtja 157 projekti ning suurem osa projektidest rahastati 2010. a kui avanes krediidiliin.

Tabel 39. Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendava tugiprogrammi lepingute ja ettevõtete arv aastate lõikes

Alameede	Aasta	Lepingute arv	Ettevõtjate arv
Edupõhine allutatud laen	2009	14	14
	2010	7	7
	2011	1	1
Kokku		22	22
Projektipõhine ressurss	2009	12	12
	2010	4	4

Alameede	Aasta	Lepingute arv	Ettevõtjate arv
	2011	0	0
Kokku		16	15*
Krediidiliin pankadele	2009	0	0
	2010	91	53
	2011	28	21
Kokku		119	68*

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

* Ühel või mitmel ettevõtjal on rohkem kui 1 leping.

Kolmest alameetmest rakendas SA KredEx otse Edupõhist allutatud laenu, Projektipõhise ressursi ja krediidiliini puhul pakkus SA KredEx pankadele ressursi. Edupõhise allutatud laenu järele oli kõige suurem nõudlus 2009. a, kui rahastati ligi 2/3 kõikidest alameetme projektidest. Kokku esitati SA KredExile üle 70 taotluse, millest rahastati 22 projekti ehk finantseeriti pea iga kolmas projekt.

Sarnaselt Edupõhisele allutatud laenule toimus ka Projektipõhise ressursi alameetme rakendamine kõige aktiivsemalt 2009. a, kui rahastati 3/4 projektidest. Projektipõhise ressursi kasutamist 2010. a mõjutas eelarve lõppemine, mistõttu alates märtsist sisulist rakendamist enam ei toimunud. Kokku rahastati 15 ettevõtja 16 projekti.

Krediidiliini rakendamine algas 2010. a alguses ja jätkus hoogsalt kuni programmi lõpetamiseni 31. märtsil 2011 ning oleks pankade poolse huvi tõttu ka edasi võinud toimuda. Kokku rahastati 68 ettevõtja 119 projekti.

Tabel 40. Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendava tugiprogrammi eesmärkide saavutamine

Indikaator	Sihttase	Saavutustase	%	Põhjendus
Väljundindikaatorid				
Pikaajalist projektipõhist laenuressursi kasutanud ettevõtjate arv	15 ettevõtjat	15 ettevõtjat	100	Kokku sõlmiti 16 lepingut.
Ettevõtjatele väljastatud pikaajalise projektipõhise laenuressursi maht	19,17 mln eurot	18,83 mln eurot	98,2%	
Edupõhist allutatud laenu kasutanud ettevõtjate arv	66 ettevõtjat	22 ettevõtjat	33,3%	

Ettevõtjatele väljastatud edupõhise allutatud laenu maht	25,56 mln eurot	11,03 mln eurot	43,1%	
Pankade finantseerimise kaudu laenu saanud ettevõtjate arv	200 ettevõtjat	68 ettevõtjat	34%	Kokku sõlmiti 119 lepingut.
Pankadele väljastatud ressursi maht	76,69 mln eurot	39,35 mln eurot	51,3%	

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Tugiprogrammi koostamisel seati optimistlikud sihttasemed. Kõige enam jäid täitmata Edupõhise allutatud laenu ja krediidiiliini sihttasemed ettevõtjate arvu poolest, mõlemal juhul suudeti indikaatorit täita 1/3 osas. Vaatamata sihtgrupi sihttaseme madalale täimisele õnnestus eelarve sihttasemed täita suuremal määral, Edupõhise allutatud laenu puhul 43,1% ja krediidiiliini puhul 51,3% ehk teisisõnu keskmine laenusumma ettevõtja kohta oli suurem kui algselt prognoositud. Samas Projektipõhise ressursi indikaatorid said täidetud.

Tugiprogrammi raames rahastatud ettevõtjad tegutsevad Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK) järgi kokku 21 erinevas valdkonnas. Kõige enam oli tegevusalasid esindatud 2010. a (18), 2009 ja 2011 oli tegevusvaldkondi praktiliselt võrdselt, vastavalt 12 ja 11. Tegevusvaldkondadest kerkis tugiprogrammi rakendusperioodi aastatel 2009 – 2011 enim esile 2 suuremat sektorit: metalli- ja metalltoodete tootmine ning puidutöötlemine (sh puit- ja korktoodete tootmine).

Tugiprogrammi raames finantseeriti peamiselt väikese ja keskmise suurusega ettevõtjaid, kuid leidis ka mikro- ja suurettevõtjaid. Väikese ja keskmise suurusega ettevõtjaid oli praktiliselt ühe palju, kokku moodustasid nad kõikidest ettevõtjatest 85%. Kokku finantseeriti 100 ettevõtja projekte.

Tugiprogrammi alameetmetest käivitusid 2009. a Edupõhine allutatud laen ja Projektipõhine ressurss. Kahe alameetme raames finantseeriti kokku 26 ettevõtjat 9 piirkonnast⁷⁹, kellest ligi kolmandiku (9 ettevõtjat) tegutsemiskohaks on Tallinn. Järgnesid Harjumaa ja Ida-Virumaa mõlemad 5 ettevõtjaga. Rohkem kui ühe ettevõtjaga oli esindatud veel Viljandimaa. Proportsionaalselt moodustas Harjumaa koos Tallinnaga üle 50% maakondlikust jaotusest.

Tugiprogrammi rakendati kuni 2011. a I kvartali lõpuni. Alameetmetest oli 2011. aastaks lõppenud Projektipõhine ressurss. 2011. a I kvartali jooksul sõlmiti 1 edupõhine allutatud laenu leping ning krediidiiliini alt 28 lepingut 21 ettevõtjaga. Maakondlik jaotus oli 2011. a erinevalt eelmistest aastatest ühtlane, esile saab tõsta Tartumaad 5 ettevõtjaga. Valdavalt oli 2-3 ettevõtjat maakonna kohta. Kokku oli ettevõtjaid 7 maakonnast.

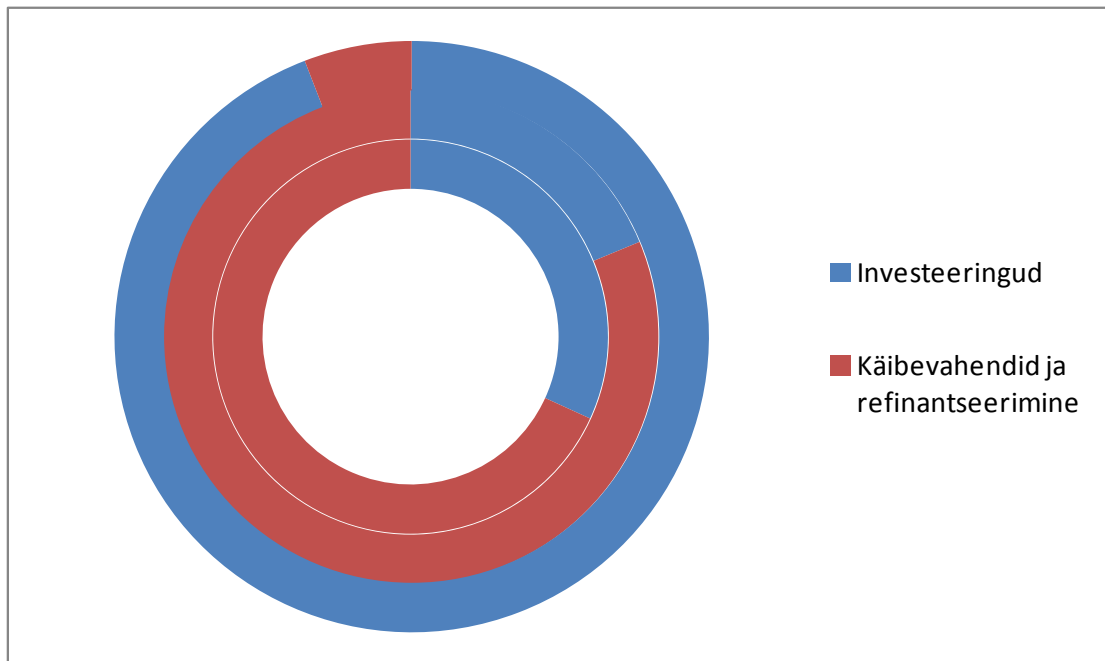
Kokkuvõttes võib öelda, et tugiprogrammist finantseeritud ettevõtjate jaotus peegeldab üldist Eesti ettevõtjate maakondlikku jaotust, kus ca 60% on registreeritud Harjumaal, järgnevad

⁷⁹ Kõik maakonnad ning eraldi välja toodud Tallinn.

Tartu-, Pärnu- ja Ida-Virumaa, kus on ettevõtjaid vahemikus 5-10%. Nii võib seletada ka Hiiu-, Jõgeva- ja Valgamaa mitte esindatust, sest nendes maakondades oli Statistikaameti andmetel 2009. a majanduslikult aktiivseid ettevõtjaid vahemikus 0,5-1,5% kõikidest ettevõtjatest.

Tugiprogrammi alameetmetest finantseeriti Edupõhise allutatud laenu ja Projektipõhise ressursi puhul valdavalt otseselt mitte investeeringutega seotud projekte – varasemate lepingute refinantseerimine ja/või käibevahendid. Krediidiliini alameetmes oli seis vastupidine ning peamiselt finantseeriti investeeringuid ning varasemate lepingute refinantseerimist ja käibevahendite rahastamist leidis aset esimeste projektide korral.

Joonis 6. Laenu kasutamise sihtotstarve alameetmete lõikes 2009-2011

Väljast sisse: Krediidiliin-Projektipõhine ressurss-Edupõhine allutatud laen

Alameetmete Edupõhine allutatud laen ja Projektipõhine ressurss puhul toimusid lepingute sõlmimised valdavalt 2009. a ja 2010. a alguses ning sel ajal oli valdavaks tehinguks just varasemate laenulepingute refinantseerimine, mille tulemusena paranesid ettevõtjate rahastamistingimused ja jätkusuutlikkus.

Krediidiliini avanemisel 2010. a alguses hakkasid hoogustuma finantseeringud investeeringutesse ja seda ennekõike liisinglepingute näol.

Laenude kasutamise sihtotstarve peegeldab selgelt, et 2009. a oli olulisem keskenduda olemasolevate kohustuste ümber vaatamisele, et tagada ettevõtjate pikaajaline jätkusuutlikkus. 2010. a olid ettevõtjad taas valmis tegema investeeringuid ja seetõttu ka oluliselt suurem investeerimislepingute maht.

Märkimisväärsed probleemid

Tugiprogrammi rakendamine toimus suuremate takistusteta. Enim aega kulus uute teenuste välja töötamisele ning krediidiasutustega koostöölepingute sõlmimisele. Peale alameetmete avamist enam rakendamise käigus märkimisväärsed probleeme ei esinenud.

Tabel 41. Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendava tugiprogrammi kahjud esitatud lõpparuandes seisuga 30.09.2011

Alameede	Aasta	Kahjudega lepingute arv	Kahjude summa***
Edupõhine allutatud laen	2009	0	0
	2010	3	1 533 879,56
	2011*	3	1 572 226,56
Kokku		6	3 106 106,12
Projektipõhine ressurss**	2009	0	0
	2010	0	0
	2011	0	0
	Kokku		0
Krediidiliin pankadele**	2009	0	0
	2010	0	0
	2011	0	0
	Kokku		0

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

* Seisuga 30.09.2011

** Projektipõhine ressursi ja krediidiliini raames võttis ettevõtjatega seotud riski krediidasutus, KredEx võttis krediidasutuse riski.

*** Seisuga 31.12.2015 on AA auditi nr I-124/2015 (15.07.2016) andmetel kahju suurenenud 4 663 173 euron.

Alameetme Edupõhine allutatud laen puhul oli seisuga 30.09.2011 kuus kahjujuhtumit moodustades kõikidest projektidest arvuliselt 27,3% ja finantsiliselt 28,2%. Kahjujuhtumid tekkisid 2010. ja 2011. a. Kõik kahjujuhtumid leidsid aset töötleva tööstuse erinevates valdkondades – nt puidutöötlemine, metalltoodete tootmine, masinate ja seadmete tootmine, mööblitootmine – ehk saab järeldada, et tegemist ei olnud niivõrd sektorispetsiifiliste nähtustega, kuivõrd tingitud ettevõttest endast. Edupõhise allutatud laenu kahjus oli suurem kui SA KredExi keskmine kahjususe määr ning ületab esialgset prognoosi, kus kahjususe määr oli 20%. Tegemist on esialgsete andmetega ning kahjude tagasivõitmisega tegeletakse ka peale programmi lõppemist aktiivselt edasi.

Hinnang toetuse andmisele ja kasutamisele

Tugiprogrammi loomist vastumeetmena 2008. a II pooles alguse saanud üleilmsele majanduslangusele tuleb pidada vajalikuks ja positiivseks. Tugiprogrammi koostamiseks kulus riigil majanduskriisi ajal neli kuud, mis on väga hea tulemus, sest taoliste erakorraliste meetmete välja töötamine oli uudne ja vajas paljude osapoolte koostööd ja panustamist. Tänu riigipoolsele sekkumisele oli ettevõtjatel kahe aasta jooksul (mai 2009 – märts 2011) ligipääs laenuressursile enam kui 120 miljoni euro väärtuses.

Alameetmete välja töötamine võttis kohati enam aega kui oli algselt planeeritud ja nõnda avanes viimane alameede kolmest ettevõtjatele alles 2010. a alguses, kuigi vajadus ja nõudlus oli olemas juba 2009. a.

Krediidiliini ja Projektipõhise ressursi alameetmete raames eelnes laenuressursi väljastamisele krediidasutuste valimine, mille läbiviimisel lähtuti riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest ja SA KredExi sisemistest kordadest. Hankes said osaleda krediidasutused, mis vastasid SA KredExi nõukogu poolt kehtestatud tingimustele ning välisfinantseerija nõudmistele.

Krediidiliini raames sõlmiti lepingud pankadega detsembris 2009 – jaanuaris 2010 ning ettevõtjatega jõuti esimeste lepinguteni 2010. a veebruaris. Krediidiliini vahendeid kasutasid Swedbank ja UniCredit Bank, maksimaalsed eelarved vastavalt 45,95 mln eurot ja 10 mln eurot.

Projektipõhise ressursi vahendite jagamiseks sõlmiti laenulepingud ajavahemikus mai – oktoober 2009 viie pangaga – DnB NORD, Marfin Pank Eesti, SEB, Swedbank ja UniCredit Bank. Vahendite kasutamine toimus pankade vahel *first come, first served* põhimõttel ning reaalselt kasutasid seda võimalust SEB, Swedbank ja UniCredit Bank.

Tugiprogrammi rakendamisel probleeme ei esinenud ning vahendite kasutamine peale alameetmete välja töötamist toimus tõrgeteta. Majandus- ja kommunikatsiooniministri käskkirjaga kinnitatud programmi muudeti rakendamise jooksul neljal korral, millega täpsustati esialgset programmi (nt sihtgrupi ja riigiabi reeglite täpsustamine) ja muudeti eelarvet ning viimase versiooniga pandi paika lõplikult väljumisstrateegia.

Tugiprogrammi on auditeeritud mitmel korral ning tehtud soovitusi rakendamise tõhustamiseks, kuid mitteabikõlblikke kulusid ei tuvastatud.

Kokkuvõttes võib pidada programmi elluviimist positiivseks ja hinnata heaks, seda vaatamata vahendite mitte 100%lisele kasutamisele. Vahendite maksimaalsele kasutamisele olulisem oli programmi rakendamise jooksul tagada ettevõtlusele piisav rahastus juhaks, kui nõudlus oleks olnud suurem.

Programmi rakendamisel teenitud tulu (intressid ja deposiit)

Tugiprogrammi raames teenis SA KredEx kasutatud ja kasutamata struktuurivahenditelt investeerimistulu 1,58 mln eurot. Vastavalt programmitingimustele tuleb teenitud investeerimistulu kasutada peale tugiprogrammi tegevuste lõppemist ettevõtjate toetamiseks läbi uue finantsinstrumendi samal eesmärgil vähemalt 2015. a lõpuni. Nimetatud kohustuse täitmiseks töötati aprillis 2011 välja Allutatud laenu programm.

Finantseeringutelt teenitud laenuintresse oli 31.03.2011 seisuga teenitud 2,5 mln eurot. Teenitud laenuintresse kasutatakse vastavalt programmitingimustele esmajärjekorras programmi elluviimisega seotud kulude katmiseks, mille moodustavad administreerimiskulu, võõrfinantseeringuga seotud intressikulu ja tekkinud kahju. AA andmete on netointressid ehk intressitulu-intressikulu seisuga 31.12.2015 4,0 mln eur.

2. „**Riiklik ekspordi krediidikindlustuse programm**“ raames kindlustati Eesti ettevõtja välisostja riski. Programmi tegevust 07. oktoobris 2009 ja tegevused kestsid kuni 2011. a lõpuni. Programmi finantseeriti vaid struktuurifondide vahenditest ning programm on tänaseks suletud. Kuid programmi raames kohustuste alt vabanevaid vahendeid kasutatakse edasi ekspordikindlustuse väljastamiseks samale sihtgrupile ka täna.

„Riiklik ekspordi krediidikindlustuse programmi“ järelejäänud vahendite väärtust (järelejäänud vahendid ning investeeringute ja osalemiste väärtus enne lõpetamisdokumentide esitamist), mis kantakse ERFi ja ESFi vahenditesse oli **15 912 114** eurot (vabanenud garantiilimiidid 15 685 486 eurot + garantiitasud 369 848 eurot – väljamakstud kahjud 195 403 eurot + tagasivõitmised 52 183 eurot).

Tabel 42. Riikliku ekspordi krediidikindlustuse programmi SV eelarvest ja sõlmitud lepingute mahust

Eelarve maht		Lepingutega kaetud maht		Eksporditagatiste alusel tagatud ekspordikäibe maht
SV maht	Kaasfinantseering	SV maht	Kaasfinantseering	
12 782 330	0	15 685 486	0	25 159 979

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Tabel 43. Riikliku ekspordi krediidikindlustuse programmi sertifitseeritud kulud

Eraldatud vahendeid SV	12 782 330
KOKKU	12 782 330

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Juunis 2010 muudetud programmiga kaasati programmi elluviija partneriks AS KredEx Krediidikindlustus (edaspidi *Selts*). Selts kaasati partneriks, kuna vastavalt 10.11.2009. a jõustunud ekspordi riikliku tagamise seadusele on riikliku eksporditagatise andjaks konkurentsiseaduse §-s 14 sätestatud erioiguse alusel riigi osalusega asutatud krediidikindlustusega tegelev kindlustusandja.

Programmi tegevused loetakse elluviiduks, kui programmi vahenditest on väljastatud riiklike eksporditagatise programmi eelarve ja sellele lisandunud intressitulu ulatuses. Kahjude hüvitamine toimus programmi vahenditest.

Vastavalt programmile kasutatakse programmi tegevuste lõppemisel vabanenud vahendeid ekspordi riikliku tagamise seaduse §-s 14 nimetatud edasikindlustusandja deposiidi vahenditena, mida saab kasutada ainult riigi poolt tagatud eksporditagatistest tulenevate edasikindlustusandja kohustuste täitmiseks.

Tabel 44. Riikliku ekspordi krediidikindlustuse programmi lepingute maht ja ettevõtete arv aastate lõikes

Aasta	Lepingute arv	Ettevõtjate arv	Välisostjate arv
2009	12	12	18
2010	51*	44	122
Kokku	57*	49*	138**

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

- * Ühel või mitmel Eesti ettevõtjal on rohkem kui 1 leping.
- ** Välisostja seotud rohkem kui ühe Eesti ettevõtjaga.

Kuigi programmi partner sõlmis kogu lepingute arvust ainult 3 (5,3%) ning nende lepingute oli seotud 9 välisostjat (6,5%), siis väljastatud garantiilimiit oli kokku 4,2 mln eurot, moodustades 27% programmi raames väljastatud garantiilimiidist.

Tabel 45. Riikliku ekspordi krediidikindlustuse programmi eesmärkide saavutamine

Indikaator	Sihttase	Saavutustase	%
Riiklikku eksporditagatist kasutanud ettevõtjate arv aastas	70 ettevõtjat aastas	44 ettevõtjat*	62,9%
Ettevõtjatele väljastatud riiklike eksporditagatiste alusel tagatud ekspordikäibe maht aastas	38,35 mln eurot aastas	25,2 mln eurot*	65,7%

- * Ühel või mitmel Eesti ettevõtjal on rohkem kui 1 leping.
- ** Välisostja seotud rohkem kui ühe Eesti ettevõtjaga.

Kuigi programmi tegevuste lõpetamise aluseks olevad tingimused said täidetud, jäid seatud programmi indikaatorid osaliselt täitmata. Sellest tulenevalt saab järeldada, et ettevõtjatega sõlmitud lepingute garantiilimiidid olid planeeritust suuremad, kuid teisalt nende alusel tagatud ekspordikäibe maht jäi alla prognoositud taset ehk osad ettevõtjaid ei suutnud plaanipäraselt ekspordida.

Vaatamata indikaatorite osalisele täitmisele saab pidada programmi rakendamist edukaks ning võttes arvesse, et vabanenud programmi vahendeid kasutatakse ka edaspidi riiklike eksporditagatiste jaoks, siis on tagatud struktuurivahendite pikaajaline positiivne mõju.

Programmi raames finantseeriti ainult väikese ja keskmise suurusega ettevõtjaid sh mikroettevõtjaid. Suurima osa kõikidest ettevõtjatest moodustasid väikese suurusega ettevõtjad (41%), seejärel mikroettevõtjad (27%) ning keskmise suurusega ettevõtjaid oli töötajate arvu järgi 22%. Rohkem kui 250 töötajaga ettevõtjaid oli 10%. Kokku finantseeriti 49 ettevõtja projekte.

Programmi rakendamise jooksul märkimisväärseid probleeme ei esinenud. Auditite ja kohapealsete kontrollide käigus mitteabikõlblikke kulusid ei ole tuvastatud.

Märkimisväärsed probleemid ja programmi kahjud

Programmi rakendamise jooksul märkimisväärseid probleeme ei esinenud. Auditite ja kohapealsete kontrollide käigus mitteabikõlblikke kulusid ei ole tuvastatud.

Tabel 46. Riikliku ekspordi krediidikindlustuse programmi kahjud seisuga 31.12.2011

Aasta	Kahjudega lepingute arv	Kahjude summa
2009	0	0
2010	1	11 465
2011	1	171 433
Kokku**	2	182 898

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

* Seisuga 31.12.2011

** AA auditi nr I-124/2015 (15.07.2016) andmetel kahju seisuga 31.12.2015 195 403 eurot, millest tagasi võideti 52 183 eurot. Netokahju seisuga 31.12.2015 seega 143 220 eurot.

Programmi raames sõlmitud lepingutest leidis aset kaks kahjujuhtumit moodustades kõikidest lepingutest arvuliselt 3,5% ning finantsiliselt 1,2% programmi vahenditest. Seisuga 31.12.2011 on täiendavalt üks leping maksehäires summas 13 028 eurot ja lõppkokkuvõttes 12 505 eurot.

Programmi rakendamisel teenitud tulu (intressid ja deposiit)

Programmi raames teenisid SA KredEx ja Selts kasutatud ja kasutamata struktuurivahenditelt investeerimistulu kokku summas 0,23 mln eurot.

Finantseeringutelt teenitud preemiaid oli 31.12.2011 seisuga teenitud 0,37 mln eurot, mida kasutatakse esmajärjekorras programmi elluviimisega seotud kulude katmiseks, mille moodustavad administreerimiskulu ja tekkinud kahju.

Kokkuvõttes

Kokkuvõttes võib pidada programmi elluviimist positiivseks ja hinnata väga heaks, seda vaatamata indikaatorite mitte 100%lisele täitmisele. Jätkates senise finantseerimispoliitikaga on tagatud vahendite jätkusuutlikkus, mille tulemusena on võimalik pakkuda pikaajaliselt Eesti ettevõtjatele ekspordi krediidikindlustust.

3. „**Ettevõtluslaenu riikliku tagamise ja kapitalilaenu programmi**“ eesmärk oli anda krediidasutustele tagatis ettevõtjatele laenu väljastamisel. Tagatise suurus oli maksimaalselt 75% laenusummast ja kapitalilaenu väljastati ettevõtjatele, kes krediidasutusest laenu ei saanud. Programmi riiklik kaasfinantseeringu summa oli 152 671 eurot ja antud programm on veel vastavalt [Euroopa Komisjoni otsuse nr 2771](#) punkti 3.6 kohaselt avatud kuni 30.09.2016.

„**Ettevõtluslaenu riikliku tagamise ja kapitalilaenu programmi**“ järelejäänud vahendite väärtust (järelejäänud vahendid ning investeeringute ja osalemiste väärtus enne lõpetamisdokumentide esitamist), mis kantakse ERFi ja ESFi vahenditesse oli **46 604 036** eurot (käendustasud ja laenuintressid 5 165 732 + tagasivõitmised 149 283 + vabanenud käendused ja tagasimakstud laenud 37 910 022 + veel vabanevad käendused ja tagasimakstavad laenud maht 3 378 999⁸⁰)⁸¹.

Tabel 47. Ettevõtluslaenu riikliku tagamise ja kapitalilaenu programmi eelarve

Alameede	Eelarve maht	Lepingutega kaetud maht
----------	--------------	-------------------------

⁸⁰ Veel vabanevat laenuportfelli on korrigeeritud moodustatud laenuprovisjonidega

⁸¹ Vabanenud käenduste leidmisel on väljastatud mahust lahutada maha käenduskohustuse saldo ning korrigeeritud summat väljamakstud käendustega (kahjujuhtumitega).

	SV maht	Kaas- finantseering	SV maht	Kaas- finantseering
Riiklikud tagatised	27 928 495	152 671	39 417 952	152 671
Kapitalilaen			6 668 343	0

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Tabel 48. Ettevõtluslaenude riikliku tagamise ja kapitalilaenu programmi sertifitseeritud kulud

Eraldatud vahendeid SV	27 928 495
Kaasfinantseering	152 671
KOKKU	28 081 166

Eesmärkide saavutamine

Tabel 49. Ettevõtluslaenude riikliku tagamise ja kapitalilaenu programmi indikaatorite täitmine

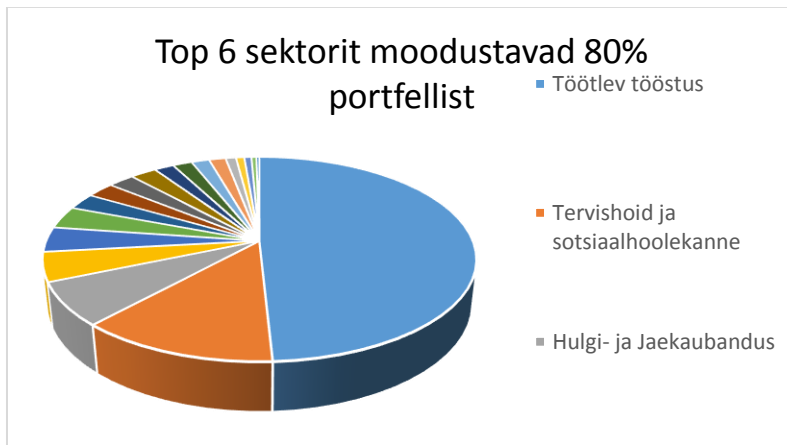
Indikaator	Sihttase	Saavutustase	%	Põhjus
1. Kapitalilaenu abil investeringuid teinud ettevõtjate arv	sihttase: 16 ettevõtjat	16 ettevõtjat	100%	KredEx väljastas laenu 16 ettevõttele summas 6 668 343, mis teeb keskmiseks laenusummaks 416 771 eurot. Tulenevalt programmi punktis 16.1 sätestatust loetakse programmi tegevused lõppenuks kui ettevõtjatele väljastatud keskmine kapitalilaenu summa on 415 425.
2. Ettevõtjatele väljastatud kapitalilaenu summa	sihttase: keskmiselt 415 426 eurot ettevõtja kohta	keskmisele 416 771 ettevõtja kohta	100%	
3. Laenu-, panagagarantii- ja liisingikäendusi kasutanud ettevõtjate arv	sihttase: 375 ettevõtjat	235 ettevõtjat	63%	Tulenevalt programmi punktis 16.1 sätestatust loetakse programmi tegevused lõppenuks kui käenduste abil väljastatud laenumaht ulatub 68 347 000 euronit. KredEx ületas nimetatud sihttaseme, kuid ettevõtjate arv jäi allapoole ootuste. Samas oli ettevõtjate arv programmi kontekstis arvestuslik ega näita KredExi tegevuse tulemuslikkust, kuna võimatu on nii täpselt ette
	sihttase: 68 347 000	75 149 474	110%	

				prognoosida ettevõtjate arvu ja laenumahtu.
--	--	--	--	---

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

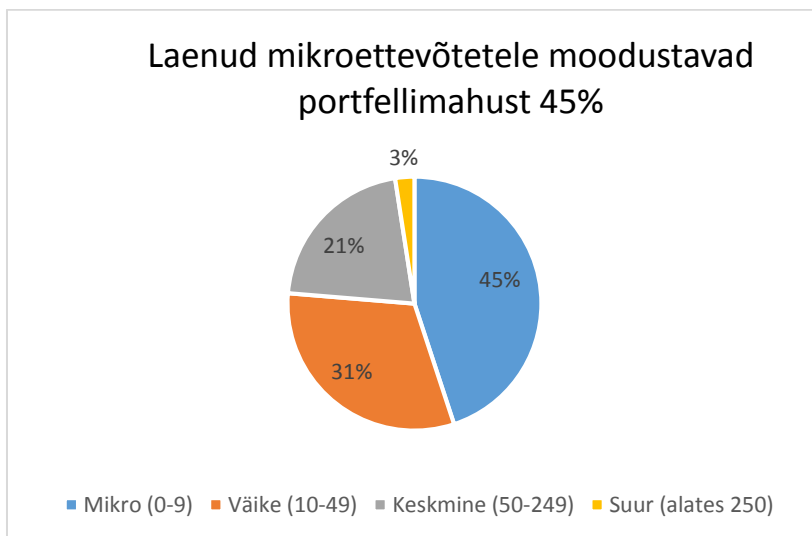
Hinnang eesmärkide ja indikaatorite saavutamisele on positiivne. Programmiga seatud väljundindikaatorid on täidetud ning käenduste väljastamisel on programmi vahendeid (28 081 166) võimendatud 3 korda (kättesaadavaks tehtud laenumaht 81 817 817). Seejuures on käenduste väljastamisel programmi vahendeid (21 412 823) võimendatud 3,5 korda (käenduste abil kättesaadavaks tehtud laenumaht 75 149 474). Sellest tulenevalt on SA KredExile antud kapitali kasutus olnud oodatust efektiivsem, mis omakorda viitab sellele, et programmi eesmärk „Laenukapitali kättesaadavuse parandamise abil toetada ettevõtjaid arenguks vajalike tegevuste finantseerimisel ja investeeringute tegemisel“ on samuti täidetud oodatust rohkem. Programmi eesmärki saavutamist toetab ka kättesaadavaks tehtud laenumahtude jagunemine ennekõike just mikro - ja väikeettevõtetele ning enamust laenusummasid kasutati investeeringuteks.

Joonis 20. Meetme jaotus valdkondlike sektorite vahel

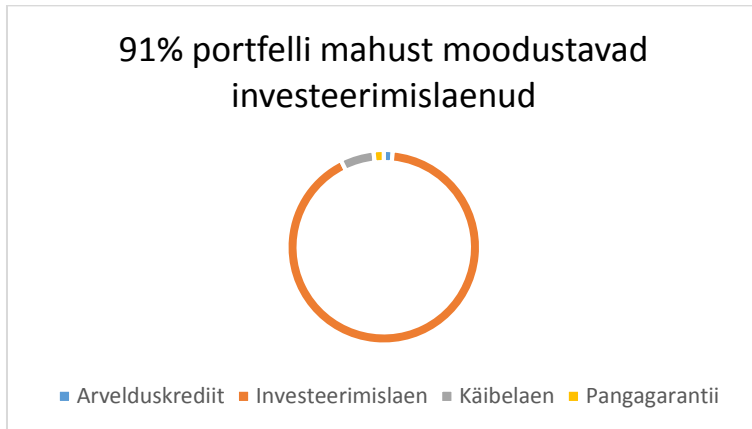
Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Joonis 21. Meetme jaotus ettevõtete suuruse järgi

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Joonis 22. Laenu ja käenduse kasutamise sihtotstarve

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Märkimisväärsed probleemid

Programmi rakendamisel ei esinenud märkimisväärsed probleeme.

Programmi kahjud

Programmi kahjud on esitatud seisuga 30.09.2016. Kuna suur osa investeerimislaenude käendustest ei ole veel lõppenud, võib eeldada, et väljamaksud kahjusumma suureneb. Teisalt väheneb väljamakstud kahjusumma tagasivõitmiste arvelt. Alltoodud tabelis on toodud välja makstud kahjud ja veel välja maksmata kahjude allahindlus (rahuldamata nõuete eraldis). Kahjud esitatud lepingusõlmimise aasta alusel.

Tabel 50. Ettevõtluslaenude riikliku tagamise ja kapitalilaenu programmi kahjud

Aasta	Ülesõeldud lepingute arv	Väljamaksega lõppenud lepingute arv	Väljamakstud kahjusumma	Tagasivõitmised
2008	12	4	1 240 941	97 386
2009	1	1	37 643	38 245
2010	3		0	
2011	3	3	311 396	2 984
2012	2		0	
Kokku	21	8	1 589 980	138 616
Alameede: Kapitalilaen				
Aasta	Ülesõeldud lepingute arv	Maha kantud laenud ja provisjonid	Tagasivõitmised	
2008	1	223 740		
2009	3	2 660 053	10 667	
2010		1		
2011	1	323 500		
2012				

Kokku	5	3 207 294	10 667
-------	---	-----------	--------

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Hinnang toetuse andmisele ja kasutamisele

Rakendusüksuse hinnang toetuse andmisele ja kasutamisele on kokkuvõtvalt positiivne. Programmi mõjul tekkis Eesti ettevõtjatel võimalus oma äriidee rahastamiseks võtta laenu pangast, mis programmita poleks tõenäoliselt võimalikuks osutunud. Arvestades asjaolu, et programmi indikaatorid said täidetud, saab väita, et programmi tegevused aitasid kaasa Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava eesmärkidele.

Programmi tegevuste jätkusuutlikkus

Kuigi SA KredEx on kandnud programmi raames kahjusid on enamus SA KredExi käsutusse antud vahenditest programmi sulgemise seisuga säilinud.

SA KredEx kavatses jätkata programmi raames allesjäänud vahendite kasutamist ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise eesmärgil, kuna pangad ei finantseeri ettevõtjaid, kellel puudub laenuväljastamiseks piisavad tagatises.

Tabel 51. Ettevõtuluslaenude riikliku tagamise ja kapitalilaenu programmi rakendamisel teenitud tulud ja kulud

Käendustasud ja laenuintressid	5 165 732
Investeeringutulud	1 574 073
Maha kantud laenud ja provisjonid	3 207 294
Väljamakstud kahju	1 589 980
Tagasivõitmised	149 283
Administreerimiskulu ⁸²	0

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Arvestada tuleb, et lõplikud programmi tulud ja kulud selguvad 2022 aastal, mil lõppevad viimased käenduslepingud

Näiteid „Ettevõtuluslaenude riiklike tagatiste ja kapitalilaenu programmi“ abil rahastatud projektidest

Stigo OÜ

Stigo on maailma kõige kiiremini kokkupandav elektrimotoroller. Stigo töötati välja vastusena vajadusele, mida ootavad paljud linnas tööl käijad oma elektriliselt jalgrattalt või rollerilt. Alati on ju probleem, kus sõidukit hoida. Ei olegi nii lihtne viia jalgratast linnakorterisse või leida tänaval oma motorolleriga laadimiseks kohta.

⁸² Programmi vahenditest administreerimiskulu ei võetud, kuid programmi rakendamise kulu seisuga 31.12.2016 on olnud 591 747 eurot.

Stigo lahendus on hästi lihtne – see käib kokku kohvrilaadseks pakiks, mida saab igale poole kaasa võtta ja tavalisest pistikupesast laadida.

KredExi käenduse toel sai ettevõtte 2010. aastal investeerimislauenu 96 000 eurot. Täna on ettevõttes 4 töötajat, ettevõtte käive on 3832 eurot. Ettevõtte tegeleb aktiivselt tootearendusega ja otsib investoreid.

Cleveron OÜ

Cleveroni ülesanne on muuta pakide saatmine võimalikult tõhusaks, kiireks, mugavaks ja soodsa, tehes seda nüüdisaegsel tehnoloogial põhinevate lahenduste abil. Cleveroni eesmärk on pakuda tema tooteid kasutavatele klientidele selgelt mõõdetavat väärtust, mis tagab investeringu tasateenimise.

Lisaks pakiveolahenduse väljatöötamisele on Cleveron loonud eduka ettevõtte, mis pakub logistikateenuseid nime SmartPOST alt, kasutades oma tegevuses sama pakiveolahendust.

KredExi käenduse toel sai ettevõtte 2009. aastal investeerimislauenu 1 022 586 eurot. Täna on ettevõttes 43 töötajat, ettevõtte käive on 2,5 miljonit eurot.

Magnetic MRO AS

Magnetic MRO on 2002. aastal asutatud sõltumatu õhusõidukite hooldus- ja remonditeenuste pakkuja. Magnetic MRO on Euroopa Lennuohutusametis sertifitseeritud integreeritud hooldus-, remondi- ja ülevaatusteenuste pakkuja peakorteriga Tallinnas ning mitme tegevuskohaga Euroopas.

Magnetic MRO pakub täieliku tehnilise toe alast partnerlust kõikidele lennundusorganisatsioonidele, sh õhusõidukite hooldusteenuseid alates liinihooldusest kuni

baashoolduse, komponentide hoolduse, mittepurustava katsetamise, komponentide ja logistikatoe, insenertehniliste teenuste, mootorihalduse ning varahalduse ja õhusõidukite värvimiseni.

KredExi käenduse toel sai ettevõtte 2010 ja 2012. aastatel investeerimislaenu kokku 3 415 000 eurot.

Firma käive on alates 2010. aastast kasvanud 10 mln eurolt 36 mln euroni ning töötajate arv 160-lt inimeselt 300-le.

Ecoprint AS

Ecoprint on kõige keskkonnassäästlikum ja eelistatuim trükipartner Eestis ja selle lähiriikides. Ecoprinti usaldusväärsus ja kliendilojaalsus tuginevad kvaliteedile, kaasaegsetele väärtustele ja keskkonnanohiule. AS Ecoprint on asutatud 2007.a. kolme trüki- ja disainiteenuste alal tegutsenud ettevõtte ühendamise teel. Seeläbi on Ecoprintil tänaseks trükiteenuste ja graafilise disaini pakkumise kogemust üle 18 aasta. Ecoprinti põhiteenusteks on olnud pikka aega graafiline disain ja offsettrükk. Kogenud ja pühendunud meeskonna kätte on usaldanud oma tellimused nii Eesti kui Skandinaavia ettevõtted ja organisatsioonid.

KredExi käenduse toel sai ettevõtte 2010. aastal investeerimislaenu 639 499 eurot. Tänapäevaks on ettevõttes 42 töötajat, ettevõtte käive on 2,7 miljonit eurot, sh ekspordikäive 617 tuhat eurot.

EcoFleet Eesti OÜ

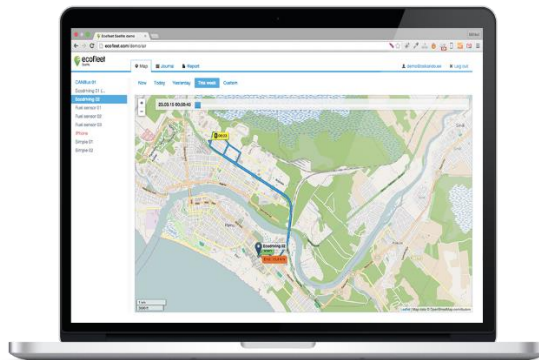
Ecofleet on rahvusvaheline tarkvaraettevõtte, mis keskendub GPS-põhiste sõiduki- ja meeskonnahaldamise lahendustele. Fookus on autopargi ja töövoogude optimeerimisel, mis nende klientide sõnul on aidanud neil vähendada kulusid ning suurendada tulusid.

Ecofleet on üks juhtivaid telemaatikateenuse pakujaid Skandinaavias, Baltikumis ja Ida-Euroopas, nende tarkvaraplatvormil teevad oma igapäevast tööd üle 6000 kliendi ja 60 000 sõiduki kahekümne kahes Euroopa riigis. Firma tootevalikus on sobilikud standardlahendused kõikidele masinaparkidele, soovi korral pakuvad ka skaleeritavaid erilahendusi. Nende

tugevuseks on spetsialistidest koosnev meeskond, pidev arendustöö ning kliendikesksus. Ecofleet lahendus automatiseerib igapäevased autopargiga seotud tegevused ning annab reaajas selge ülevaate kliendile vajalikest võtmenäitajatest. EcoFleet pakub klientidele kvaliteetset ja reaalset kasu toovat teenust.

EcoFleeti kliendid: G4S, DSV, Telia Sonera Group, Schindler, Scania CER ja veel 6000 ettevõtet.

KredExi väljastas ettevõttele 2009 aastal kapitalilaenu tootarenduseks summas 132 936 eurot. Täna on ettevõttes 28 töötajat, ettevõtte käive on 2,7 miljonit eurot, sh ekspordikäive 951 tuhat eurot.

E-Profiil

AS E-Profiil on Eesti erakapitalil põhinev ettevõtte, mis asutati 1997 a. Põhitegevusalaks oli siis fassaadikatte konstruktsioonide tootmine. 1999. a keskenduti metallkonstruktsioonide nagu mahutid, korstnad jms tootmisele. Alates 2005. a on ettevõtte spetsialiseerunud nafta- ja gaasitööstuse suurte, raskete ja keeruliste seadmete ning metallkonstruktsioonide tootmisele. Ettevõtte tegutseb Tallinnas 14 700 m² tootmispinnal ja Paldiskis 1 200 m². Osa ettevõtte kasutatavatest seadmetest kuulub oma võimaluste poolest ainulaadsete hulka terves Läänemere piirkonnas. Aastate jooksul on nad jõudsalt kasvanud ning konkurentsivõimeks püsimiseks koolitavad regulaarselt oma töötajaid ja arendavad ettevõttesiseseid protsesse. AS E-Profiil on innovaatiline ja kõrge ettevõtluskultuuriga ettevõtte, kes pakub kvaliteetset teenust kaasaegsete seadmete ja oma ala ekspertidega.

SA KredExi käenduse toel sai ettevõtte 2011. a investeerimislauenu 1 917 349 eurot. Täna on ettevõttes 249 töötajat, ettevõtte käive on 27 miljonit eurot, sh ekspordikäive 26,7 miljonit eurot.

4. „**Allutatud laenu programmi**“ eesmärk oli pakkuda laene ettevõtjatele, keda krediitiasutused ei finantseeri. Allutatud laenu programm oli jätk ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendavale tugiprogrammile ja programmis puudus riiklik kaasfinantseering. Nagu eelmine finantsinstrument oli programm avatud vastavalt EK juhistele avatud kuni 2016. a lõpuni ehk programmi rakendati perioodil 13.04.2011-31.12.2016.

„Allutatud laenu programmi“ järelejäänud vahendite väärtust (järelejäänud vahendid ning investeeringute ja osalemiste väärtus enne lõpetamisdokumentide esitamist), mis kantakse ERFi ja ESFi vahenditesse oli **21 947 923** eurot (käendustasud ja laenuintressid 2 176 232+ makstud tagasi/vabanenud 6 132 823 + tagasi makstavad laenud 13 638 867⁸³).

Tabel 52. Allutatud laenu programmi eelarve

Alameede	Eelarve maht		Projektidega kaetud maht	
	SF maht	Kaas-finantseering	SV maht	Kaas-finantseering
Ekspordilaen	3 703 927	0	3 703 927	0
Kapitalilaen	2 270 000	0	2 270 000	0
Tehnoloogialaen	4 164 566	0	4 164 566	0
Proportsionaalne käendus	9 508 402	0	17 982 062 (laenusumma)	0

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Tabel 53. Allutatud laenu programmi sertifitseeritud kulud

Eraldatud vahendeid SV	17 344 224
Kokku	17 344 224

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Ülevaade programmi rakendamisest

2011. aastal kinnitatud programm oli jätkuks „Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendav tugiprogrammile“. Programmi raames väljastati kahte teenust: i) allutatud laen tehnoloogiainvesteeringuteks; ii) allutatud laen. Eraldise lepingu alusel maksti SA KredExile 2011. aastal 27 mln eurot, millele lisandus Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendavast tugiprogrammist kasutamata vahenditelt teenitud investeerimistulu 1,6 mln eurot. Esimesel rakendamise aastal toimus peamiselt uue teenuse – tehnoloogialaen – turule toomiseks ettevalmistavad tegevused. Allutatud laenu väljastamisega alustamine kulges sujuvalt, kuna seda väljastati ka tugiprogrammi raames.

2012. aastal otsustati tulenevalt ettevõtjate laenukäenduste suuremast nõudlusest ning struktuurivahendite tõhusamaks ja efektiivsemaks kasutuselevõtmiseks vähendada programmi eelarvet ning suunata 10 mln eurot „Ettevõtjate laenu riiklike tagatiste ja kapitalilaenu programmi“. Rakendamise aastal oli nõudlus allutatud laenu järele planeeritust oluliselt väiksem ning tehnoloogialaenu järele mõnevõrra väiksem. See oli tingitud eelkõige sellest, et pankade laenupoliitika oli taas muutunud möödunud aastatega võrreldes oluliselt

⁸³ Korreigeeritud moodustatud laenuprovisjonidega.

liberaalsemaks. Samas oli programmi edukuse osas vara teha lõplikke järeldusi, kuna sellise programmi vajalikkus ilmneb eelkõige olukorras, kus pankade krediidipoliitika karmistub. Tehnoloogialeenu puhul tuleb silmas pidada, et teenust pakuti aktiivselt alles 2011. a sügisest.

2012. aasta aprillis alustas auditeeriv asutus (Rahandusministeeriumi finantskontrolli osakond) programmi auditeerimisega mis kestis terve 2012. aasta. Esialgne aruanne saadeti kommenteerimiseks detsembris 2012, kuid tulenevalt mitmetest märkustest lükkusid täiendavad audititoimingud ja aruande valmimine 2013. aastasse. Auditi ulatusse kuulusid kõik ajavahemikul 01.12.2010–30.11.2011 sõlmitud lepingud.

2013. aasta jooksul alanes jätkuvalt majanduskeskkonna üldine riskitase ja tihenes pankade omavaheline konkurents, mistõttu on pangad valmis tugevamaid ettevõtteid finantseerima järjest soodsamatel tingimustel. Seetõttu puudus nõudlus allutatud laenude järele.

Programmivahendite efektiivsemaks kasutamiseks töötati 2013. aasta lõpuks välja uus teenus, mille raames pakub SA KredEx ekspordivatele ettevõtetele piiriüleste tehingute finantseerimiseks pikaajalist ekspordilaenu. Ekspordilaen aitab, kui ettevõtte soovib pakkuda välisostjale vähemalt kahe aastast maksetähtaega või rahastada välisostjale müüdavate kaupade tootmist. Laenu tähtaeg on üldjuhul 2–5 aastat ja laenu väljastamise eeltingimuseks on välisostjaga seonduva poliitilise riski ja/või kommertsriski kindlustamine SA KredEx Krediidikindlustuses. Teenuse pakkumisega alustati novembris. Seoses ekspordilaenu välja töötamisega algatati aasta lõpus programmi muutmine, mis kinnitati 07.01.2014. Programmi muudatuse eesmärgiks oli suurendada paindlikkust programmi vahendite kasutamiseks, mistõttu loobuti teenuste põhiseest eelarve jaotusest.

Auditeeriv asutus (Rahandusministeeriumi finantskontrolli osakond) lõpetas detsembris 2012. aasta aprillis alustatud programmi auditi. Auditi ulatusse kuulusid kõik ajavahemikul 01.12.2010–30.11.2011 sõlmitud lepingud. Auditi käigus mitteabikõlblikke kulusid ei tuvastatud, tehti mitmeid tähelepanekuid ja soovitusi menetlusprotsesside tõhustamiseks.

2014. aastal püsis madal nõudlus allutatud laenude järele, mistõttu algatas SA KredEx allutatud laenu analüüsi eesmärgiga ajakohastada laenu väljastamise üldtingimusi ja kujundada allutatud laen ümber kapitalilaenuks. Lisaks nime muutmisele on peamisteks sisulisteks muudatusteks maksimaalse laenusumma tõstmine seniselt 1,1-lt miljonilt 2,0 miljonile eurole ja intressi alandamine.

2015. aastal jõustusid programmi muudatused, millega tõsteti maksimaalne laenusumma 2,0 miljonile eurole ning alandati intressi. Vaatamata tehtud muudatustele ning täiendavale teavitustegevusele, jäi huvi programmi teenuste vastu leigeks. Samas oli SA KredEx seisukohal, et teenuseid sulgeda ei ole otstarbekas, kuna majandusolukorra halvenemisel muutub krediidasutuste laenupoliitika taaskord konservatiivsemaks. Sellistes tingimustes on allutatud laenud ettevõtjatele ühed vajalikumad raskemal perioodil finantseerimise leidmiseks, mida näitas ka varasema majanduslangusega kaasnenud allutatud laenude mahtude kiire kasv.

2016. aastal ei olnud ette näha programmi teenuste mahtude kasvu ning samal aastal muudeti programmi eesmärgiga lisada abikõlblike kulude hulka väljastatud proportsionaalne käendus, mille abikõlblikkuse periood algas 14. aprill 2011. Programmi muudatused jõustusid 9. novembril 2016, mis võimaldas KredExil programmi alla suunata ka varem väljastatud proportsionaalse käenduse kehtivad lepingud ning sellega on programmi vahendid kasutatud.

Tabel 54. Allutatud laenu programmi raames sõlmitud lepingute arv ning väljastatud summad aastate lõikes

Aasta	Lepingute arv	Ettevõtjate arv ⁸⁴	Laenusumma	Tagatissumma
Teenus: Ekspordilaen				
2013	1	1	487 138	Ei kohaldu
2014	1	1	3 216 789	Ei kohaldu
Teenus: Kapitalilaen				
2011	2	2	350 000	Ei kohaldu
2012	1	1	1 100 000	Ei kohaldu
2013	0	0	0	Ei kohaldu
2014	1	1	200 000	Ei kohaldu
2015	2	2	620 000	Ei kohaldu
Teenus: Tehnoloogilaen				
2011	2	2	150 823	Ei kohaldu
2012	5	5	828 502	Ei kohaldu
2013	6	6	1 200 495	Ei kohaldu
2014	14	6	718 499	Ei kohaldu
2015	7	4	400 119	Ei kohaldu
2016	8	7	866 129	Ei kohaldu
Teenus: Proportsionaalne käendus				
2013	11	11	4 657 805	3 117 713
2014	10	10	4 875 059	3 478 794
2015	14	12	4 566 832	3 306 574
2016	13	12	3 882 367	2 393 197
KOKKU	Lepingute arv	Ettevõtjate arv ⁸⁵	Laenusumma	Tagatissumma
2011-2016	98	72	28 120 556	12 296 277

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Tabel 55. Allutatud laenu programmi tulemused, eesmärkide saavutamine

Indikaator	Sihttase	Saavutustase	%	Põhjus
Ettevõtjatele väljastatud laenu maht	12 000 000	10 138 493	85%	Keeruline on prognoosida käenduste ja otselaenude vahelise mahte. Kokkuvõtvalt, et on sihttase ületatud.
Ettevõtjatele käenduste abil väljastatud laenumaht sh pangagarantiid ja liisingukäendused	9 000 000	17 982 062	200%	

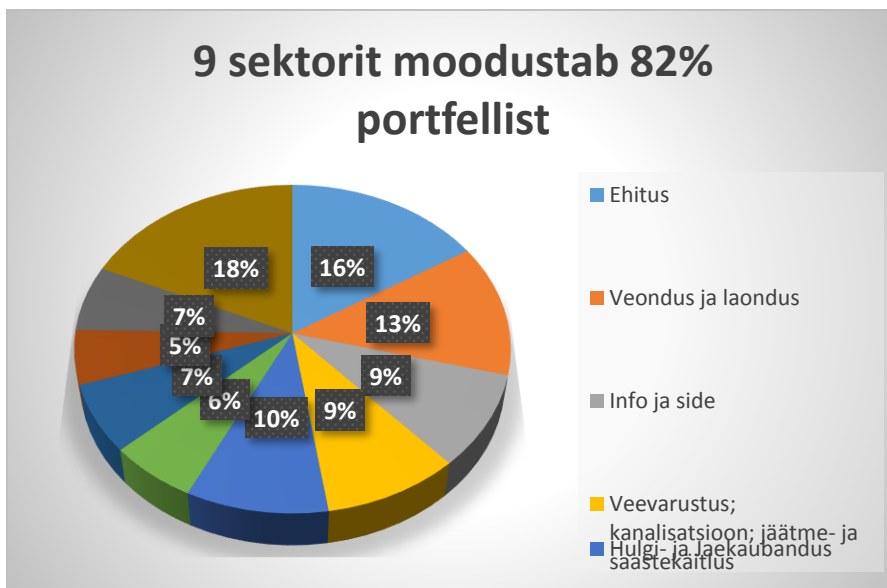
Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

⁸⁴ Unikaalsete ettevõtete arv aasta lõikes.

⁸⁵ Unikaalsete ettevõtjate arv programmis kokku.

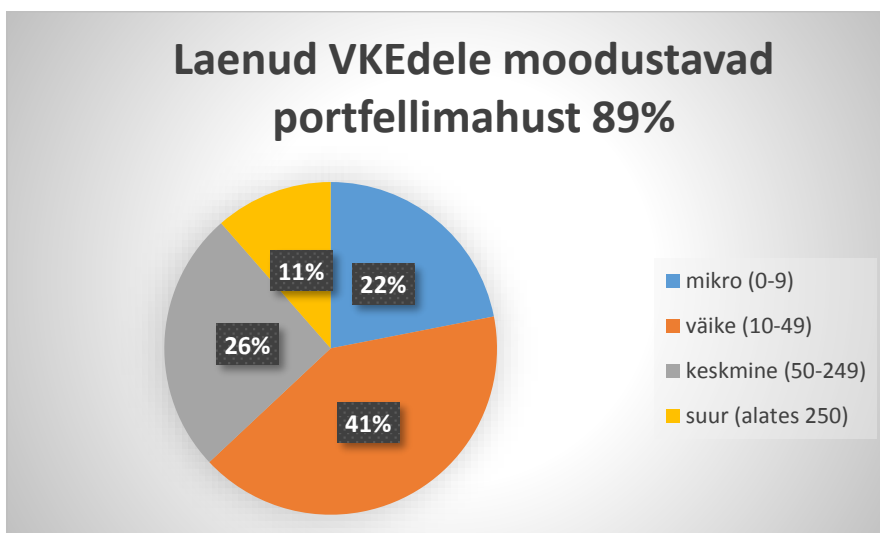
Hinnang eesmärkide ja indikaatorite saavutamisele on positiivne. Programmiga seatud väljundindikaatoritest üks jäi küll täitmata, kuid käenduse ja otselaenude vahelised proportsioonid sõltuvad konkreetsetelt iga ettevõtja vajadustest ja võimalustest ning finantsturul toimuvast. Kui vaadata väljundindikaatoreid koosmõjus, siis seadis riik sihttasemeks teha ettevõtjatele kättesaadavaks laenukapitali summas 21 mln eurot ning SA KredExi saavutustase oli 28 mln eurot. Kokkuvõttes said ettevõtjad SA KredExi abil finantseerimist 34% rohkem kui sihttasemeks seati.

Joonis 23. Programmi jaotus valdkondlike sektorite vahel

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Joonis 24. Programmi jaotus ettevõtete suuruse järgi

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Panus ja seosed Läänemere strateegiaga (edaspidi LMS)

Programmi panus Läänemere strateegia poliitikavaldkonnadesse on kaudne. Programmi eesmärgiks oli ettevõtjate rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine ja ettevõtjate parem ligipääs kapitalile. Seetõttu panustab programm kaudselt poliitika valdkonda nr 8 „Väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act” rakendamine: soodustada ettevõtlust, tugevdada väikseid ja keskmise suurusega ettevõtteid ning tõhustada inimressursi kasutamist“. Programmiga toetatakse projekte, mis edendavad ettevõtlust ning võimaldavad teoks teha ettevõtjate äriideid.

Programmi mõju läbivate horisontaalsete näitajate saavutamisele

Horisontaalsete teemade osas avaldavad SA KredExi poolt rakendatavad programmid positiivset mõju regionaalsele arengule, teistele teemadele avalduv mõju on pigem neutraalne. Ettevõtluse regionaalne areng loob uusi töökohti, vähendab sotsiaalseid pingeid ning parandab inimeste elukvaliteeti kõigis piirkondades.

Ettevõtluse kasv tähendab suuremat koormust keskkonnale, kuid teisalt aitavad majanduse struktuuralsed muutused ja uute tehnoloogiate kasutuselevõtt kaasa loodusressursside säästlikumale kasutamisele, väheneb jäätmete ja keskkonda paisatavate heitmete hulk. Ettevõtluse ja majanduse üldine areng aitab kaasa tööpuuduse vähenemisele ja sissetulekute kasvule kõikides elanikkonnakihtides ja seega kaudselt ka võimaluste võrdsustumisele ühiskonnas.

Märkimisväärsed probleemid

Programmi rakendamisel ei esinenud märkimisväärsed probleeme peale madala nõudluse otselaenude vastu.

Auditeeriv asutus (Rahandusministeeriumi finantskontrolli osakond) lõpetas detsembris 2012. aasta aprillis alustatud programmi auditi. Auditi ulatusse kuulusid kõik ajavahemikul 01.12.2010–30.11.2011 sõlmitud lepingud. Auditi käigus mitteabikõlblikke kulusid ei tuvastatud, tehti mitmeid tähelepanekuid ja soovitusi menetlusprotsesside tõhustamiseks, mis sai ka elluviidud.

Programmi kahjud

Programmi raames ei ole tekkinud ühtegi kahjujuhtumit. Seisuga 31.12.2016 on moodustatud vaid provisjone summas 2 663 079 eurot. Kuna viimased laenu- ja käenduslepingud lõppevad 2026. aasta märtsis, siis ei ole välistatud, et kahjud veel tekivad.

Hinnang toetuse andmisele ja kasutamisele

Hinnang toetuse andmisele ja kasutamisele on kokkuvõtvalt positiivne. Programmi mõjul tekkis Eesti ettevõtjatel võimalus oma äriidee rahastamiseks võtta laenu kasutusse SA KredExi või SA KredExi käenduse abil pangast, mis programmiga poleks tõenäoliselt võimalikuks osutunud. Arvestades asjaolu, et programmi indikaatorid said summaarselt täidetud, saab väita, et

programmi tegevused aitasid kaasa Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava eesmärkidele.

Programmi tegevuste jätkusuutlikkus

SA KredExi käsutusse antud vahendid on programmi sulgemise seisuga säilinud.

SA KredEx kavatseb jätkata programmi raames allesjäänud vahendite kasutamist ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise eesmärgil, kuna pangad ei finantseeri ettevõtjaid, kel puudub laenu väljastamiseks piisavad tagatised, omakapital on pangasilmis ebapiisav või makseajalugu olematu.

Tabel 56. Allutatud laenu programmi rakendamisel teenitud tulud ja kulud

Käendustasud ja laenuintressid	2 176 232
Investeeringutulud	728 611
Provisjonid	-2 663 079
Väljamakstud kahju	0
Tagasivõitmisel	0
Administreerimiskulu ⁸⁶	0

Allikas: SA KredEx ja MKM. 26.03.2017

Arvestada tuleb, et lõplikud programmi tulud ja kulud selguvad 2026 aastal, mil lõppevad viimased laenu- ja käenduslepingud.

⁸⁶ Programmi vahenditest administreerimiskulu ei võetud. Programmi rakendamise kulu seisuga 30.12.2016 on 307 285 eurot.

LISAD

LISA 1. TUUMIKINDIKAATORID KUMULATIIVSELT ERF ja ÜF

Tabel 57. Tuumikindikaatorid kumulatiivselt 01.01.2007-31.12.2015

Tuumikindikaatorid ⁸⁷	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
loodud töökohtade arv	0	0	184	1329	3244	6273,2	8241,5	9455,2	16 588,4
millest loodud töökohtade arv meestele	0	0	80	720	1933	3751,45	4789,45	5654,45	10 093,25
millest loodud töökohtade arv naistele	0	0	104	609	1311	2521,75	3452,05	3800,75	6 195,55
T&A projektide arv ⁸⁸	0	0	92	379	747	1138	1664	2000	2336
transpordiprojektide arv ⁸⁹	0	0	0	1	2	5	8	14	29
ajasääst rahalises väärtuses (Eurodes) / aastane sääst reisijate ja kaupade käibest uutel ja rekonstrueeritud maanteedel	0	0	0	0	NA	NA	NA	NA	NA
ajasääst rahalises väärtuses (Eurodes) / aastane sääst reisijate ja kaupade käibest uutel ja rekonstrueeritud raudteedel	0	0	0	0	NA	NA	NA	NA	NA
projektide raames rajatud uute teekatete pikkus kilomeetrites ⁹⁰	0	0	0	7,17 km	18,02 km	61,90 km	69,74 km	69,74 ⁹¹ km	87,02 km
projektide raames rekonstrueeritud teekatete pikkus kilomeetrites ⁹²	0	0	39,1 km	115,33 km	157,41 km	170,72 km	204,65 km	204,65 ⁹³ km	204,65 km
infoühiskonna projektide arv	0	0	0	28	119	167	193	228	292

Allikas: SFCS, 01.07.2016

⁸⁷ Andmed esitatakse kumulatiivselt aruandlusaasta lõpu seisuga lõpetatud projektide kohta.

⁸⁸ Arvestatud on ettevõtluse suuna meetmete „Innovatsiooniosakute toetusmeetme“ ja „Teadus- ja arendustegevuse projektide toetamine“ ning TjaA ja kõrghariduse infrastruktuuri suuna lõppenud projektide arvu.

⁸⁹ Kajastatakse lõppenud projektide arvu (seisuga 07.07.16 lõppenud ERFis 8 ja ÜFis 21).

⁹⁰ Saavutused projekti rakendamise käigus vastava aasta lõpuks (Allikas: Maanteeamet)

⁹¹ Maanteeameti projektidest olid 2015. a veel elluviimisel Kurna liiklussõlm, Tartu ümbersõidu V ehitusala ning Nehatu sildade ehitus. Need objektid lõppevad 2015 a.

⁹² Saavutused projekti rakendamise käigus vastava aasta lõpuks (Allikas: Maanteeamet)

⁹³ Maanteeameti projektidest olid 2015. a veel elluviimisel Kurna liiklussõlm, Tartu ümbersõidu V ehitusala ning Nehatu sildade ehitus. Need objektid lõppevad 2015 a, seega 2014. a ei lisandunud rekonstrueeritud teid.

LISA 2. RAKENDAMINE PRIORITEETSETE SUUNDADE LÖIKES
Tabel 58. Rakendamine prioriteetsete suundade lõikes 01.01.2007-31.12.2015

Prioriteetne suund	Vastavaks tunnistatud taotluste arv	Rahuldatud taotluste arv	Rahuldatud taotluste / vastavaks tunnistatud osakaal	Kohustustega kaetud summad	Lõpetatud projektid	Katkestatud projektid	Väljamaksed	Mitteabikõlblikud kulud	Keskmine projekti elluviimise aeg (kuudes)
Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime	5223	3418	65,44%	420 101 319	3418	255	420 101 319	9 158 057	13
Eesti T&A konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu	966	595	61,59%	308 128 870	595	3	308 128 870	2 585 954	28
Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud	21	21	100,00%	525 396 844	21	0	525 396 844	1 004 130	53
Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri edendamine	10	9	90,00%	112 809 784	9	1	112 809 784	56 764	53
Infoühiskonna edendamine	280	251	89,64%	62 627 184	251	15	62 627 184	86 755	19
Tehniline abi	23	23	100,00%	186 123	23	0	186 123	20 321	13
Horisontaalne tehniline abi Tehniline abi	117	116	99,15%	64 894 097	116	0	64 894 097	1 952	12,62
Kokku	6640	4433	66,76%	1494144221	4433	274	1494144221	12913932,51	27

Allikas: SFCS, 20.03.2017

LISA 3. RAKENDAMINE MAAKONDADE LÕIKES
Tabel 59. Rakendamine maakondade lõikes 01.01.2007-31.12.2015

Maakond		Rahuldatud taotluste arv	%	Kinnitatud projektide kohustused (EUR)	%	Tehtud väljamaksed (EUR) *	%
Harju maakond	Absoluutsummana	2 301	53,30%	772 043 696	40,04%	772 043 696	39,17%
	Inimese kohta	0,0044	136,59%	1 475,40	102,62%	1 475,40	100,36%
Hiiu maakond	Absoluutsummana	20	0,46%	4 863 805	0,24%	4 863 805	0,25%
	Inimese kohta	0,0020	61,40%	480,71	31,90%	480,71	32,70%
Ida-Viru maakond	Absoluutsummana	120	2,78%	58 151 089	3,13%	58 151 089	2,95%
	Inimese kohta	0,0007	21,83%	340,62	24,57%	340,62	23,17%
Järva maakond	Absoluutsummana	41	0,95%	11 963 244	0,63%	11 963 244	0,61%
	Inimese kohta	0,0011	35,17%	330,40	23,21%	330,40	22,48%
Jõgeva maakond	Absoluutsummana	36	0,83%	6 981 881	0,35%	6 981 881	0,35%
	Inimese kohta	0,0010	30,29%	189,10	12,66%	189,10	12,86%
Lääne maakond	Absoluutsummana	51	1,18%	6 865 015	0,37%	6 865 015	0,35%
	Inimese kohta	0,0019	57,50%	249,17	17,99%	249,17	16,95%
Lääne-Viru maakond	Absoluutsummana	68	1,58%	32 839 969	1,69%	32 839 969	1,67%
	Inimese kohta	0,0010	31,35%	487,42	33,66%	487,42	33,16%
Pärnu maakond	Absoluutsummana	128	2,97%	60 972 099	3,09%	60 972 099	3,09%
	Inimese kohta	0,0014	44,89%	688,46	46,77%	688,46	46,83%
Põlva maakond	Absoluutsummana	32	0,74%	6 014 484	0,31%	6 014 484	0,31%
	Inimese kohta	0,0010	31,88%	192,93	13,36%	192,93	13,12%
Rapla maakond	Absoluutsummana	38	0,88%	3 666 807	0,19%	3 666 807	0,19%
	Inimese kohta	0,0010	32,18%	99,96	6,88%	99,96	6,80%
Saare maakond	Absoluutsummana	77	1,78%	41 000 362	2,06%	41 000 362	2,08%
	Inimese kohta	0,0022	68,64%	1 176,65	79,26%	1 176,65	80,04%
Tartu maakond	Absoluutsummana	799	18,51%	285 342 918	14,33%	285 342 918	14,48%
	Inimese kohta	0,0054	166,25%	1 911,42	128,74%	1 911,42	130,02%
Valga maakond	Absoluutsummana	50	1,16%	4 692 926	0,24%	4 692 926	0,24%
	Inimese kohta	0,0015	45,33%	136,96	9,49%	136,96	9,32%
Viljandi maakond	Absoluutsummana	83	1,92%	13 024 194	0,71%	13 024 194	0,66%
	Inimese kohta	0,0015	46,14%	233,09	16,93%	233,09	15,86%
Võru maakond	Absoluutsummana	44	1,02%	8 068 336	0,43%	8 068 336	0,41%

Maakond		Rahuldatus d taotluste arv	%	Kinnitatud projektide kohustused (EUR)	%	Tehtud väljamaks ed (EUR) *	%
	Inimese kohta	0,0012	35,90%	211,92	15,08%	211,92	14,42%
Üleriiklikud/maakon dade vahelised projektid	Absoluutsum mana	429	9,94%	654 742 895	32,20%	654 742 895	33,21%
	Inimese kohta	0,0003	9,94%	488,27	32,20%	488,27	33,21%
Kokku	Absoluutsum mana	4317	100,00%	1 971 233 721	100,00%	1 971 233 721	100,00%
	Inimese kohta	0,0032	100,00%	1 470,04	100,00%	1 470,04	100,00%

Allikas: SFCS, 20.03.2017

LISA 4. KUMULATIIVNE FINANTSTEAVE
Tabel 60. Kumulatiivne finantsteave 01.01.2007-31.12.2015

Prioriteetne suund	Perioodi 2007-2013 kogueelarve rakenduskava finantstabeli põhjal (EUR) (1)			Kinnitatud programmide/projektide kohustused (EUR) (2)				Tehtud abikõlblikud kulud (rakendusüksuste poolt tehtud väljamaksete aluseks olevad kulud, EUR) (3)			
	EL osalus	Eesti avaliku sektori osalus	Erasektori osalus	EL osalus	Eesti avaliku sektori osalus	Erasektori osalus	EL kinnitatud programmide / projektide eelarved protsendina perioodi EL eelarvest (%)	EL finantseering	Eesti avaliku sektori finantseering	Erasektori finantseering	EL tehtud abikõlblikud kulud protsendina perioodi EL eelarvest (%)
Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime	424 309 435	8 972 444	182 934 128	420 101 319	35 822 614	303 658 328	99,01%	420 101 319	35 822 614	303 658 328	99,01%
Eesti teadus- ja arendustegevuse konkurentsivõime tugevdamine	310 223 307	54 745 290	0	308 128 870	76 877 373	1 572 976	99,32%	308 128 870	76 877 373	1 572 976	99,32%
Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud	525 397 290	92 717 169	0	525 396 844	109 050 112	8 783 000	100,00%	525 396 844	109 050 112	8 783 000	100,00%
Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine	110 523 614	0	0	112 810 358	5 242 216		102,07%	112 809 784	5 242 216		102,07%
Infoühiskonna edendamine	62 633 416	0	0	62 627 184	677 790	547 588	99,99%	62 627 184	677 790	547 588	99,99%
Tehniline abi	1 402 733	0	0	186 123			13,27%	186 123			13,27%
HTA Horisontaalne tehniline abi (arvestuslik)	28 553 498	5 038 853	0	28 553 403	5 038 836		100,00%	28 553 403	5 038 836		100,00%
KOKKU	1 463 043 293	161 473 756	182 934 128	1 457 804 100	232 708 941	314 561 893	99,64%	1 457 803 526	232 708 941	314 561 893	99,64%

Allikas: SFCS, 20.03.2017

LISA 5. SERTIFITSEERITUD KULUD JA LAEKUMISED EKIt
Tabel 61. Sertifitseeritud kulud ja laekumised EKIt perioodil 01.01.2007 – 31.01.2017

Prioriteetne suund	Perioodi 2007-2013 kogueelarve rakenduskava finantstabeli põhjal			Euroopa Komisjonile sertifitseeritud kulud			Laekumised kokku koos ettemaksetega 95%		Laekumised vahemaksete alusel	
	EL osalus	Eesti avaliku sektori osalus	Erasektori osalus	Sertifitseeritud abikõlblikud kulud kokku	Sertifitseeritud avaliku sektori osalus	Sertifitseeritud abikõlblike kulude osakaal perioodi kogueelarvest (%)	EL osalus	% perioodi kogueelarvest	EL osalus	% perioodi kogueelarvest
Prioriteetne suund 1: Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime	424 309 435	8 972 444,00	182 934 128	422 768 933,82	35 835 834,79	99,64%	404 596 675,26	95,35%	368 072 832,75	86,75%
Prioriteetne suund 2: Eesti T&A konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu	310 223 307	54 745 290,00	0	308 140 681,82	76 879 780,33	99,33%	294 712 141,65	95,00%	269 838 436,89	86,98%
Prioriteetne suund 3: Strateegilise tähtsusega transpordinvesteeringud	525 397 290	92 717 169,00	0	525 396 510,58	108 801 711,72	100,00%	499 127 425,50	95,00%	432 486 743,97	82,32%
Prioriteetne suund 4: Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine	110 523 614	0	0	112 809 547,04	5 242 216,38	102,07%	104 997 433,57	95,00%	96 135 649,93	86,98%
Prioriteetne suund 5: Infoühiskonna edendamine	62 633 416	0	0	62 626 786,96	677 790,07	99,99%	59 501 745,20	95,00%	54 529 508,94	87,06%
Prioriteetne suund 6: Tehniline abi	1 402 733		0	186 122,80		13,27%	176 816,66	12,61%	186 122,80	13,27%
Prioriteetne suund 7: Horisontaalne tehniline abi	28 553 498	5 038 853,00	0	28 553 402,59	5 038 836,40	100,00%	26 778 890,50	93,78%	23 836 403,77	83,48%
Kokku	1 463 043 293	1 614 73 756	182 934 128	1 460 481 985,61	232 476 169,69	99,82%	1 389 891 128,34	95,00%	1 245 085 699,05	85,10%

Allikas: KA, 27.03.2017

LISA 6. PAIKVAATLUSTE KATVUS**Tabel 62.** Paikvaatluste katvus prioriteetsete suundade lõikes 01.01.2007-31.12.2015

Prioriteetne suund	Aktsepteeritud ja lõpetatud projektide arv kokku	Paikvaadeldud projektide arv kokku	Paikvaadeldud projektide osakaal kõikidest projektidest	Heakskiidetud projektide kohustused kokku (EL osalus)*	Paikvaatlusega kaetud projektide kohustused kokku (EL osalus)*	%	Projektides tehtud abikõlblikud kulud viimase paikvaatluseni (EL osalus)	%
3.1 Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime	3418	729	21,33%	420 101 318,91	247 408 036,88	58,89%	234 359 070,20	55,79%
3.2 Eesti teadus- ja arendustegevuse konkurentsivõime tugevdamine	595	288	48,40%	308 128 870,06	273 511 067,65	88,77%	194 621 764,72	63,16%
3.3 Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud	21	21	100,00%	525 396 843,87	525 396 843,87	100,00%	480 845 174,31	91,52%
3.4 Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine	9	9	100,00%	112 809 783,98	112 809 783,98	100,00%	64 654 967,12	57,31%
3.5 Infoühiskonna edendamine	251	240	95,62%	62 627 184,15	62 008 464,93	99,01%	55 905 198,65	89,27%
3.6 Horisontaalne tehniline abi	23	9	39,13%	186 122,80	146 297,07	78,60%	97 563,58	52,42%
Kokku	4317	1296	30,02%	1 429 250 123,77	1 221 280 494,38	85,45%	1 030 483 738,58	72,10%

Allikas: SFCS, 20.03.2017

LISA 7. VAIDED
Tabel 63. Vaided 01.01.2007-31.12.2015

Meede	Vaide sisu*	Esitamise sagedus**	RA / RÜ poolne otsus vm tegevused vaide suhtes***	Edasi-kaebamised****
Ettevõtluse suund				
Ekspordi arendamise toetus	Finantseerimata jätmine	18	16 juhul vaie rahuldamata / 2 juhul vaie rahuldatud. EASi positiivne otsus.	2
Ekspordi arendamise toetus	Rahuldamise otsuse vaidlustamine	1	Vaie rahuldati, EAS muutis otsust	0
Eksporditurunduse toetus	Finantseerimata jätmine	12	5 juhul Vaie rahuldatud. EASi positiivne otsus / 3 juhul Vaie rahuldatud. EASi negatiivne otsus / 4 juhul Vaie ei rahuldatud	0
Eksporditurunduse toetus	Tagasinõudmise kohta	8	4 juhul vaie ei rahuldatud / 3 juhul vaie rahuldati / 1 juhul vaie rahuldati. EASi positiivne otsus	1
Innovatsiooniosakute toetusmeede	Finantseerimata jätmine	2	1 juhul vaie ei rahuldatud; 1 juhul vaie rahuldati	0
Katse- ja pooltööstuslike laborite infrastruktuuri investeeringute toetamine	Finantseerimata jätmine	1	Vaie rahuldatud. EASi positiivne otsus.	0
Klastrite arendamise toetus: täistaotlused	Finantseerimata jätmine	1	Vaie ei rahuldatud	0
Loomemajanduse tugistruktuuride toetus	Finantseerimata jätmine	4	Vaie ei rahuldatud	0
Loomemajanduse tugistruktuuride toetus	Tagasinõudmise kohta	1	Vaie rahuldati	0
Rahvusvaheliste ürituste ja konverentside toetamine	Finantseerimata jätmine	2	Vaie ei rahuldatud	0
Teadmiste- ja tehnoloogiasirde baasfinantseerimise toetamine	Finantseerimata jätmine	2	Vaie ei rahuldatud	0

Meede	Vaide sisu*	Esitamise sagedus**	RA / RÜ poolne otsus vm tegevused vaide suhtes***	Edasi-kaebamised****
Teadus- ja arendustegevuse projektide toetamine, eeluuring	Finantseerimata jätmine	1	Vaie rahuldatud. EASi negatiivne otsus.	0
Teadus- ja arendustegevuse projektide toetamine, eeluuring	Vaie väljamaksest keeldumise kohta	1	Vaiet ei rahuldatud	0
Teadus- ja arendustegevuse projektide toetus, rakendusuring	Finantseerimata jätmine	11	10 juhul vaie rahuldatud. EASi negatiivne otsus. / 1 juhul vaie rahuldati. EAS võttis taotluse uuesti menetlusse	0
Teadus- ja arendustegevuse projektide toetus, rakendusuring	muutmistaotluse mitterahudamine ja rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamine	1	Vaiet ei rahuldatud	0
Turismi turundustoetus ettevõtjale	Finantseerimata jätmine	1	Vaie rahuldatud. EASi positiivne otsus.	0
Turismi turundustoetus ettevõtjale	Vaie finantseerimise otsuse muutmise kohta	1	Vaiet ei rahuldatud	0
Turismitoodete arendamise väikeprojektide toetamine	Finantseerimata jätmine	5	Vaiet ei rahuldatud	0
Turismitoodete arendamise väikeprojektide toetamine	Vaie muutmistaotluse mitterahuldamise kohta	1	Vaiet ei rahuldatud	1
Tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetus	Finantseerimata jätmine	47	9 juhul Vaie rahuldatud. EASi negatiivne otsus / 10 juhul Vaie rahuldatud. EASi positiivne otsus / 28 juhul Vaie rahuldatud. EASi positiivne otsus.	0
Tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetus	Tagasinõudmise kohta	5	5 juhul vaiet ei rahuldatud	2
Tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetus: suurinvestorid	Finantseerimata jätmine	2	1 juhul vaie rahuldati. EASi negatiivne otsus / 1 juhul vaiet ei rahuldatud	0

Meede	Vaide sisu*	Esitamise sagedus**	RA / RÜ poolne otsus vm tegevused vaide suhtes***	Edasi-kaebamised****
Tööstus- ja teenindustevõtja investeringu toetamine	Finantseerimata jätmine	3	2 juhul vaiet ei rahuldatud. 1 juhul vaie rahuldati	1
Välismessitoetus	Finantseerimata jätmine	7	2 juhul Vaie rahuldatud. EASi negatiivne otsus / 2 juhul Vaie rahuldatud. EASi positiivne otsus / 3 juhul vaie rahuldamata	0
Ühisturunduse toetus	Finantseerimata jätmine	3	Vaie rahuldatud. EASi negatiivne otsus.	0
T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suund				
Teaduse tippkeskuste arendamine	Eesti Maaülikooli vaie sihtasutuse Archimedes 16.06.2008 haldusakti nr 26.1-3/1 kehtetuks tunnistamise kohta	1	HTM jättis vaide 29.07.2008 käskkirjaga nr 877 rahuldamata	Jah Tartu Halduskohtu 8.12.2008 kohtuotsusega jäeti EMÜ kaebus haldusajal 3-08-1705 rahuldamata. Tartu Ringkonnakohtu 3.04.2009 kohtuotsusega jäeti EMÜ apellatsioonkaebus rahuldamata ja Tartu Halduskohtu 8.12.2008 otsus muutmata.
Teaduse tippkeskuste arendamine	Kohtuotsus Eesti Maaülikooli kaebuse SA Archimedes 16.06.2008 otsuse nr 26.1-3/1 peale	1	Kaebus läbis kõik kohtuastmed, Riigikohus ei võtnud kaebust menetlusse	ei
Teaduse tippkeskuste arendamine	Taotlus 22.07.2011 otsuse nr 26.1-3/553, millega jäeti TTÜ taotlus projektile "Integreeritud Ananlütika Tippkeskus" toetuse saamiseks rahuldamata, kehtetuks tunnistamiseks ja ettekirjutuse tegemiseks kompetentse ja erapooletu komisjoni moodustamiseks ja asja uueks otsustamiseks.	1	HTM jättis vaide rahuldamata	ei

Meede	Vaide sisu*	Esitamise sagedus**	RA / RÜ poolne otsus vm tegevused vaide suhtes***	Edasi-kaebamised****
Teaduse tippkeskuste arendamine	Tartu Ülikool taotleb SA Archimedes 20.11.2015 otsuse nr 26.1-7/5543 täielikult kehtetuks tunnistamist.	1	HTMi 18.02.16 käskkirjaga nr 1.1-2/16/44 jäeti vaie rahuldamata.	ei
Teaduse tippkeskuste arendamine	Tartu Ülikool taotleb SA Archimedes 21.12.15 otsuse nr 26.1-3/89 täielikult kehtetuks tunnistamist.	1	HTMi 18.02.16 käskkirjaga nr 1.1-2/16/44 jäeti vaie rahuldamata.	ei
Teaduse tippkeskuste arendamine	Vaie esitatakse 13.02.2014 otsuse nr 26.1-3/22-59 struktuuritoetuse osalise tagasinõudmise ja projekti eelarve vähendamise kohta kemikaalide ja tarvikute kulude osas kehtetuks tunnistamiseks.	1	HTM jättis vaide 16.04.14 käskkirjaga nr 174 rahuldamata	Jah Tartu Halduskohtu 22.05.15 kohtuotsusega jäeti TÜ kaebus haldusajal 3-14-50814 rahuldamata. Tartu Ringkonnakohtu 09.03.16 kohtuotsusega jäeti TÜ apellatsioonkaebus rahuldamata ja Tartu Halduskohtu 22.05.15 otsus muutmata. Kohtuotsus ei ole veel jõustunud. 30.03.2016 esitas TÜ kassatsioonkaebuse, 29.04.16 edastas RÜ omapoolsed seisukohad. Menetlusse võtmine Riigikohtus ei ole tänase seisuga veel teada.
Tervishoiutehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine	Vaie SA Archimedes 18.03.15 otsuse nr 26.21-3/980 kehtetuks tunnistamiseks	1	HTMi 18.05.2015 kirjaga nr 9.2-7.3/15/2642-2 tagastati vaie HMS § 79 lg 1 p 1 alusel, kuna puudub vaide esitamise õigus.	ei
Teadus- ja arendusastutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna	Vaide esitaja palub kehtetuks tunnistada SA Archimedes 03.03.15 otsuse nr 26.2-3/340-44	1	HTMi 11.06.15 käskkirjaga nr 255 rahuldati vaie osaliselt.	ei

Meede	Vaide sisu*	Esitamise sagedus**	RA / RÜ poolne otsus vm tegevused vaide suhtes***	Edasi-kaebamised****
infrastruktuuri kaasajastamine	struktuuritoetuse osalise tagasinõudmise kohta punkt 4 ja muuta vastavas osas otsuse resolutsiooni. Vaidlustatud tagasinõude summa 88 391,83 eurot.		RÜ koostas 07.09.15 otsuse nr 26.2-5/4276 struktuuritoetuse osalise tagasinõudmise kohta vastavalt HTMi käskkirjas toodud ettekirjutustele.	
Teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamine	Vaide esitaja palub tühistada SA Archimedes poolt 16.12.2014. a projekti „Eesti Lennuakadeemia õppekeskus“ (struktuuritoetuse riiklikus registris nr 3.2.0201.09-0007) osas tehtud struktuuritoetuse osalise tagasinõudmise otsuse nr 26.15-8/5366.	1	HTM rahuldab 27.03.2015 käskkirjaga nr 115 vaide osaliselt. RÜ koostas 26.05.15 otsuse nr 26.15-8/2294HTMi 27.03.15 käskkirjaga nr 115 osaliselt kehtetuks tunnistatud otsuse osas.	ei
Teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamine	Vaie on esitatud SA Archimedes 18.12.2014 otsusele nr 26.2-3/119-54. Vaide esitaja palub tunnistada SA Archimedes otsus nr 26.2-3/119-54 ettemaksu kinnikandmise taotluse osalise rahuldamise, väljamakse taotluse rahuldamata jätmise, kasutamata ettemaksu jäägi tagasinõudmise ja eelarve vähendamise kohta kehtetuks.	1	HTM 3.03.2015. a käskkirjaga nr 76 rahuldab vaide osaliselt RÜ koostas 19.05.15 otsuse nr 26.2-3/119-55 HTM-I 03.03.15 käskkirjaga nr 76 osaliselt kehtetuks tunnistatud otsuse osas.	ei
Teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamine	Vaie on esitatud SA Archimedes 19.05.2015 otsusele nr 26.2-3/119-55. Vaide esitaja palub tunnistada SA Archimedes otsus nr 26.2-3/119-55 ettemaksu kinnikandmise taotluse osalise rahuldamise, väljamakse taotluse rahuldamata jätmise, kasutamata ettemaksu jäägi tagasinõudmise ja eelarve vähendamise kohta kehtetuks.	1	HTMi 25.11.15 käskkirjaga nr 1.1-2/15/446 rahuldati vaide osaliselt. RÜ koostas 08.01.16 otsuse nr 26.2-3/119-58 HTMi käskkirjaga osaliselt kehtetuks tunnistatud osas vastavalt käskkirjas toodud ettekirjutustele.	ei
Teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamine	Vaie RÜ 11.01.2012 otsuse nr 26.2-3/442-22 kehtetuks tunnistamiseks ja ettekirjutuse tegemiseks EKA taotluse rahuldamiseks (vaidlustatud otsusega jäeti EKA taotlus ehitusloa esitamise tähtaja ja abikõlblikkuse tähtaja pikendamiseks rahuldamata	1	HTM jättis vaide 09.03.12 käskkirjaga nr 122 rahuldamata	ei

Meede	Vaide sisu*	Esitamise sagedus**	RA / RÜ poolne otsus vm tegevused vaide suhtes***	Edasi-kaebamised****
	ja tunnistati kehtetuks taotluse rahuldamise otsus)			
Teadus- ja arendusastutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamine	Vaie RÜ 28.01.2014 otsuse nr 26.2-5/247 peale nõudega tunnistada otsus punkti 1 (auditi tähelepanek 4.2) osas kehtetuks. Vaide esitaja leiab, et ei ole rikkunud hanke nr 117098 läbiviimisel RHSi sätteid ja menetlusliigi valik oli õigustatud.	1	HTM jättis vaide 25.04.14 käskkirjaga nr 186 rahuldamata	ei
Teadus- ja arendusastutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamine	Vaie SA Archimedes 12.02.2015 otsusele nr 26.2-5/459 ja 16.02.2015 otsuse nr 26.2-5/479 kehtetuks tunnistamise osas	1	HTMi 28.05.15 käskkirjaga nr 225 rahuldati vaie. RÜ koostas 24.07.15 otsuse nr 26.2-5/3487 ja otsuse nr 26.2-5/3491 strktuuritoetuse osalise tagasinõudmise kohtavastavalt HTMi käskkirjas toodud ettekirjutustele.	ei
Teadus- ja arendusastutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamine	Vaie SA Archimedes 20.11.2014 otsusele nr 26.2-5/4976 (muudetud 26.11.2014 otsusega nr 26.2-5/5049) kehtetuks tunnistamise osas	1	HTM jättis vaide 3.03.2015. a käskkirjaga nr 75 rahuldamata	Jah Tallinna Halduskohtu 30.04.15 võeti kaebus haldusastus nr 3-15-853 menetlusse. Tallinna Halduskohtu 25.11.15 kohtuotsusega jäeti TTÜ kaebus täielikult rahuldamata. Tallinna Halduskohtu 14.03.16 kohtuotsusega esitati kohtuotsus koos põhjendava osaga. ringkonnakohtus. TTÜ apellatsioonkaebus võeti 15.04.16 menetlusse.

Meede	Vaide sisu*	Esitamise sagedus**	RA / RÜ poolne otsus vm tegevused vaide suhtes***	Edasi-kaebamised****
				Kohtuotsus tehakse avalikult teatavaks 30.09.16 Seega menetlus jätkub ringkonnakohtus.
Teadusaparatuuri ja -seadmete kaasajastamine	TS palub tunnistada SA Archimedes 17.12.2015. a otsus nr 26.15-8/5870 "Otsus struktuuritoetuse osalise tagasinõudmise, väljamaksetaotluse osalise rahuldamise ja projekti eelarve vähendamise kohta" kohta kehtetuks.	1	HTM 09.03.16 käskkirjaga nr 1.1-2/16/61 jäeti vaie rahuldamata	-
Teadusaparatuuri ja -seadmete kaasajastamine	Vaie 20.02.2014 otsusele nr 26.15-3/539-50. Vaide esitaja nõuab otsuse kehtetuks tunnistamist ja ettekirjutuse tegemist asja uueks otsustamiseks. Vaidlus puudutab RHS § 28 lg 4 p 1 kohaldamise õigustatust riigihanke läbiviimisel.	1	HTM jättis vaide 12.05.14 käskkirjaga nr 217 rahuldamata	Jah (menetluses Tallinna Halduskohutus, halduasi nr 3-14-51132) Tallinna Halduskohtu 29.04.16 kohtuotsusega jäeti TÜ kaebus rahuldamata. Apellatsioonkaebuse tähtaeg 30.05.2016, seega ei ole kohtuotsus tänase seisuga jõustunud.
Teadusaparatuuri ja -seadmete kaasajastamine	Vaie esitatakse 04.09.2014 otsusele nr 26.12.-3/954-5 väljamaksetaotluse osalise rahuldamise ja projekti eelarve vähendamise kohta	1	HTM jättis vaide 18.12.14 käskkirjaga nr 456 rahuldamata	ei
Rakenduskõrgharidusõppe ja õpetajakoolituse õppeinfrastruktuuri kaasajastamine	Vaie SA Archimedes 20.06.2014 otsuse nr 26.14-8/2894 struktuuritoetuse osalise tagasinõudmise kohta kehtetuks tunnistamiseks. Tagasinõude otsus tehtud seoses hanke nr 136758 mittenõuetekohase läbiviimisega.	1	HTM jättis vaide 15.09.14 käskkirjaga nr 383 rahuldamata	Jah Tallinna Halduskohtu 03.03.15 kohtuotsusega halduasjas nr 3-14-52446 tühistati otsus nr 26.14-8/2894. RÜ esitas 09.04.15

Meede	Vaide sisu*	Esitamise sagedus**	RA / RÜ poolne otsus vm tegevused vaide suhtes***	Edasi-kaebamised****
				apellatsioonkaebuse, mis võeti Tallinna Ringkonnakohtu 07.04.15 kohtumäärusega menetlusse. Tallinna Ringkonnakohtu 29.12.15 kohtuotsusega rahuldati SA Archimedes apeallatsioonkaebus ja tühistati Tallinna Halduskohtu 03.03.15 otsus. ELA kaebus jäeti rahuldamata. Otsus jõustus 30.01.2016.
Rakenduskõrgharidusõppe ja õpetajakoolituse õppeinfrastruktuuri kaasajastamine	Vaie SA Arcimedes 02.12.2014 otsusele nr 26.14-8/5112, millega soovitakse otsuse täielikku tühistamist	1	HTM 23.02.15 käskkirjaga nr 66 jäeti vaie rahuldamata	ei
Energiatehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine	Vaide esitaja taotleb RÜ poolt 15.11.2010 tehtud otsuse 26.18-3/403 (taotluse rahuldamata jätmise kohta) kehtetuks tunnistamist ja võimalike haldusakti tagajärgede kõrvaldamist.	1	HTM jättis vaide rahuldamata	ei
Energiatehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine	Vaides taotletakse RÜ 15.11.2010 otsuse nr 26.18-3/408 (taotluse rahuldamata jätmise kohta) kehtetuks tunnistamist ja ettekirjutuse tegemist taotluse uueks hindamiseks ning asja uueks otsustamiseks.	1	Vaie vaadati RA poolt läbi ja 2012. a jaanuaris otsustati vaie rahuldada. Otsus tunnistati kehtetuks ja tehti ettekirjutus hindamisjuhendi muutmiseks ja kordushindamise läbiviimiseks.	ei
Kõrgkoolide ning teadus- ja arendusasutuste õppe- ja töökeskkond	Eesti Teaduste Akadeemia taotleb 23.09.2011 otsuse nr 26.32-3/593 kehtetuks tunnistamist ja ettekirjutuse tegemist asja uueks otsustamiseks.	1	Vaie esitatud HTMi, kes otsustas selle rahuldada. Toimus uus taotluse hindamine, projekt otsustati rahuldada osaliselt.	ei
Kõrgkoolide ning teadus- ja arendusasutuste õppe- ja töökeskkond	Vaie SA Archimedes 10.04.15 otsusele nr 26.32-6/1303	1	HTMi 11.09.15 käskkirjaga nr 1.1-2/15/349 rahuldati vaie osaliselt.	ei

Meede	Vaide sisu*	Esitamise sagedus**	RA / RÜ poolne otsus vm tegevused vaide suhtes***	Edasi-kaebamised****
			RÜ koostas 23.09.15 otsuse nr 26.32-3/583-39 vastavalt HTMi käskkirjas toodud ettekirjutustele. Lisaks koostatud 05.10.15 otsus nr 26.32-3/583-40 haldusotsuse nr 26.32-3/583-39 muutmise kohta.	
Transpordi suund				
Prioriteetne suund 4: Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine	Tallinna Linnavalitsuse vaie MKM 24.11.2010 KKle nr 10-0345	1	Otsus negatiivne	Ei
Infoühiskonna suund				
Infoühiskonna edendamine avatud taotluste kaudu	Eeltaotluse menetlusse mittevõtmine	2	RÜ otsus mitte rahuldada	Puudus
Infoühiskonna edendamine avatud taotluste kaudu	Eeltaotluse mittevastavaks tunnistamine	10	RÜ otsused: 8 mitte rahuldada, 2 rahuldada	3 otsust kaevati edasi ja rahuldati kohtus
Infoühiskonna edendamine avatud taotluste kaudu	Täistaotluse menetlusse mittevõtmine	1	RÜ otsus mitte rahuldada	puudus
Infoühiskonna edendamise investeeringute kava	Ettekirjutuse täitmise vaie	1	Vaie vaadati läbi RAs. Otsus: mitte rahuldada	Puudus

Allikas: Prioriteetsete suundade aruanded, 01.01.2017

LISA 8. MÕJU HORISONTAALSETELE TEEMADELE**Tabel 64.** Projektid rakenduskavas, millel on positiivne mõju horisontaalsetele teemadele

Indikaator	Lõpetatud projektide arv, millel on olnud positiivne mõju horisontaalsele teemale	Positiivse mõjuga projektide arv võrrelduna kõikide projektide arvuga (%)
Mõju keskkonnahoiule	1734	40,20%
Mõju võrdsete võimaluste edendamisele	1165	27,01%
Mõju infoühiskonna edendamisele	1933	44,82%
Mõju regionaalsele arengule	2181	50,57%
Mõju kodanikuühiskonna arengule	983	22,79%

Allikas: SFCS, 20.03.2017

LISA 9. ABIKÕLBLIKE KULUDE JAOTUMINE SEKKUMISVALDKONDADES
Tabel 65. Toetuste jagunemine sekkumisvaldkondades 01.01.2007-31.12.2015

Prioriteetne valdkond		Võetud kohustuste EL osaluse summa (EUR)
01	TTA-alane tegevus uurimiskeskustes	60 769 004,25
02	TTA infrastruktuur (sealhulgas rajatised, seadmed ja uurimiskeskustevaheline kiire võrguühendus) ja konkreetse tehnoloogia oskuskeskused	300 258 005,92
03	Tehnosiire ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKEd) vaheliste koostöövõrgustike, VKEd ja muude äriühingute, ülikoolide, igat liiki keskharidusjärgsete õppeasutuste, piirkondlike ametiasutuste, uurimiskeskuste ning teadus- ja tehnoloogiakeskuste (teadus- ja tehnopargid, tehnoloogiakeskused jne) vaheliste koostöövõrgustike parandamine	21 192 215,32
04	Abi teadusuuringuteks ja tehnoloogia arendamiseks, eelkõige VKEdes (sealhulgas juurdepääsuks TTA teenustele uurimiskeskustes)	11 906 953,10
05	Kvaliteetsed tugiteenused äriühingutele ja äriühingute rühmadele	2 280 322,29
06	Abi VKEdele keskkonnahoidlike toodete ja tootmisprotsesside edendamiseks (tõhusa keskkonnajuhtimissüsteemi kasutuselevõtmine, saastamist vältiva tehnoloogia juurutamine ja kasutamine, keskkonnasäästliku tehnoloogia kasutamine äriühingute tootmisprotsessis)	988 986,65
08	Muud investeeringud äriühingutesse	174 919 268,78
09	Muud meetmed teadusuuringute ja uuenduste ning ettevõtluse ergutamiseks VKEdes	97 077 732,30
13	Kodanikele mõeldud teenused ja rakendused (e-tervishoid, e-valitsus, e-õpe, e-osalus jne)	62 627 184,15
16	Raudteed	64 009 985,92
17	Raudteed (üleeuroopaline transpordivõrk TEN-T)	35 465 028,61
19	Raudteeveerem (TEN-T)	67 575 000,00
21	Kiirteed (TEN-T)	273 208 823,88
22	Riigisisised teed	45 379 982,88
25	Linnatransport	51 427 379,72
29	Lennujaamad	15 466 045,38
30	Sadamad	71 589 381,46
32	Siseveeteed (TEN-T)	14 085 000,00
57	Muu toetus turismiteenuste parandamiseks	58 837 700,36
86	Hindamine ja uuringud; teave ja teavitamine	186 122,80
Rahastamise vorm		Võetud kohustuste EL osaluse summa (EUR)
01	Tagastamatu abi	1 328 332 352,97
02	Abi (laen, intressitoetus, tagatised)	100 917 770,80
Territoorium		Võetud kohustuste EL osaluse summa (EUR)

00	Ei kohaldata	416 821 293,77
01	Linnad	573 998 055,25
03	Saared	62 686 414,90
05	Maapiirkond (välja arvatud mäestikud, saared või hõreda ja eriti hõreda asustusega alad)	375 744 359,85
Majandustegevuse valdkond		Võetud kohustuste EL osaluse summa (EUR)
00	Ei kohaldata	149 012 729,78
01	Põllumajandus, jahindus ja metsandus	42 122,53
02	Kalandus	4 000,00
03	Toiduainete ja jookide tootmine	6 033 284,15
04	Tekstiili ja tekstiiltoodete tootmine	1 610 867,03
05	Transpordivahendite tootmine	2 788 416,69
06	Mujal liigitamata tootmine	88 587 489,88
07	Energeetiliste maavarade all- ja pealmaakaevandamine	300 762,53
08	Elektri-, gaasi-, auru- ja soojaveevarustus	255 797,21
09	Vee kogumine, puhastamine ja -varustus	108 378,02
10	Side	10 442 063,98
11	Transport	640 138 225,10
12	Ehitus	1 801 510,95
13	Hulgi- ja jaekaubandus	3 329 871,35
14	Hotellid ja restoranid	1 923 484,33
15	Finantsvahendus	101 203 274,71
16	Kinnisvara, rentimine ja äritegevus	15 975 190,01
17	Avalik haldus	63 223 737,18
18	Haridus	314 565 922,41
19	Inimeste tervishoid	1 811 649,43
20	Sotsiaaltöö, ühiskonna-, sotsiaal- ja isikuteenindus	1 153 672,08
21	Keskkonnaga seotud tegevus	243 150,69
22	Mujal liigitamata teenindus	24 694 523,73

Allikas: SFCS, 20.03.2017

LISA 10. TEISE FONDI TÜÜPI KULUTUSTE RAHASTAMISTABEL**Tabel 66.** Rakenduskava prioriteetsed suunad rahastamisallikate lõikes 01.01.2007-31.12.2015

Prioriteetne suund		Prioriteetse suuna eelarve EL osa / teist tüüpi kulude maksimaalne summa	Teise fondi tüüpi kulu ettemaksega EL (ESF)	%
Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime	ERF tüüpi kulud	424 309 435	485 555	0,11%
Eesti T&A konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu	ERF tüüpi kulud	310 223 307	4 515 019	1,46%
Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud	ÜF tüüpi kulud	525 397 290	0	0,00%
Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri edendamine	ERF tüüpi kulud	110 523 614	0	0,00%
Infoühiskonna edendamine	ERF tüüpi kulud	62 633 416	0	0,00%
Tehniline abi	ERF tüüpi kulud	1 402 733	0	0,00%
Horisontaalne Tehniline abi	ERF tüüpi kulud	28 553 498	0	0,00%

Allikas: SFCS, 20.03.2017

LISA 11. PROJEKTIDE JKS AUDITID JA MAANDUSTEGEVUSED

Tabel 67. Projektide JKS auditid 01.01.2007-31.12.2016

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
EAS	27.05.2009	II	EAS-i protseduurireedid ei kajasta kuluaruannete koostamise korda ja on ajakohastamata	K2J7 muudatused on ellu viidud (vt lisadokument K2J7 - ver4)
EAS	27.05.2009	II	EAS-i sisene kord K3 ei reguleeri nooremkonsultandi toiminguid	Seisuga 08.07.2010 K3-s on nooremkonsultandi roll ja vastutus toodud "konsultandi" mõiste alla. EAS ei erista nooremkonsultandi ja ettevõtluskonsultandi rolli ja vastutust menetlusprotsessi mõistes.
EAS	27.05.2009	II	Eelnõustamise mõiste ei ole piisavalt defineeritud ja võivad tekkida olukorrad, kus konsultant hindab eelnevalt enda poolt eelnõustatud taotlusi	Eelnõustamine on kirjeldatud juhendis K3: „Eelnõustamine viiakse läbi Maakondliku Arenduskeskuse töötaja või EASi töötaja poolt vastavalt vajadusele enne taotleja poolt taotluse esitamist. Eelnõustamise eesmärgiks on välja selgitada kliendi projekti või projektide sobivus toetuskeemi eesmärkidega ja anda nõu vorminõuete täitmiseks. Maakondliku Arenduskeskuse või EASi töötaja registreerib eelnõustamise infosüsteemis kliendisuhtlusena. Funktsioonide lahusus on tagatud seeläbi, et konsultant teeb taotluse analüüsi ja hindamisaruande, kuid hindab hindamiskomisjon vastavalt hindamismetoodikale ning otsuse teeb juhatus.
EAS	27.05.2009	II	Järelevalve spetsialistid ei ole kohustatud sõltumatust kinnitavat kirja allkirjastama	Oleme soovitusel arvesse võtnud ning aruannete kontroll-lehtedele järelevalvespetsialisti projektist sõltumatuse deklareerimise nõude lisanud (K3V10)
EAS	27.05.2009	II	Konsultandid ei ole hindamisaruandeid allkirjastanud ning hindamisaruande vormil puudub allkirja koht	EASis on praktika digiallkirjade kasutamisel, mistõttu ei ole põhjust hindamisaruande vormi muutmiseks. Hetkel kinnitavad konsultandid hindamisaruanded infosüsteemis vastavalt menetlus-sammudega. Seisuga 08.07.2010 EAS jätkab hindamisaruannete kinnitamist digitaalses dokumendihaldussüsteemis ning ei pea vajalikuks protsessi (sh vormi) muutmiseks.
EAS	27.05.2009	II	Konsultantide sõltumatust kinnitavaid kirju ei ole konsultandi vahetumisel / asendamisel täidetud	EAS rakendab põhimõtet, et sõltumatuse kinnitamine on kohustuslik isikutele, kes osalevad projekti hindamises. JÜ töötajad seda ei tee, kuna nende tööülesanded ei ole seotud projektile hinnangu andmisega, vaid selle vastavuskontrolliga.
EAS	27.05.2009	II	Projektide aruannete menetlemise kontroll-leht ning paikvaatluse protokoll ei anna piisavat kindlustunnet, et TS on järginud riigihangete teostamise korda	Täiendanud K25V1 Järelevalve üksuse paikvaatluse protokoll plokki 6.3 Riigihangete seaduse (RHS) nõuetest kinnipidamine täiendavate kontrollküsimustega. Samuti oleme täiendanud aruannete kontroll-lehti (K3V10) lihthangete läbiviimise õiguspärasuses kontrollküsimustega ning loonud eraldiseisva kontroll-lehe hankeekspertiiside läbiviimiseks (K3V9).
EAS	27.05.2009	II	RAde teavitamine programmide osas teostatava järelevalve käigus tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest ei ole piisavalt reguleeritud	Täiendasime EASi omategevusi reguleerivat sisekorda K53 punktiga, mis kohustab projektijuhti koheselt teavitama järelevalveüksuse direktorit toetusena välja makstud mitteabikõlblikuks osutunud kuludest. Samuti on K53 seotud dokumentide loetelus nimetatud K10 EAS mittevastavuste menetlemise kord, mis kehtestab edasised sammud mittevastavuste menetlemiseks.
EAS	10.07.2012	II	KA juhiseid järelkontrolli läbiviimiseks ei olnud alati järgitud	EAS vaatas täiendavalt üle vastavad kontroll-lehed ning viis sisse täiendused, tõendusdokumendid lisatud

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
EAS	10.07.2012	II	RHS-i rikkumise korral ei tuvastatud mitteabikõlblikke kulusid	EAS koostas ja tuginedes täpsustavatele selgitustele RMI poolt esitas tabeli väiksemate puudustega riigihangetest ning seal esinenud hinnangulistest mitteabikõlblikest kuludest ja potentsiaalsetest tagasinõuetest
EAS	13.07.2012	II	Hangete nõuetele vastavuse kontroll-lehel (kuni 15. märts 2012. a) olevad küsimused ei andnud piisavat kindlustunnet, et TS on järginud riigihangete teostamise korda siseriiklikku piirmäära ületanud hangete osas	EAS tuvastas siseriiklikku riigihanke piirmäära ületanud riigihanked, mis ei ole eelnevalt läbinud ja ei läbi tugevdatud riigihangete kontrolli (riigihangete ekspertiisi) ja riigihanked, mis ei olud riigihangete järelkontrolli aluseks olnud väljavõtete teostamise ajaks lõpetatud ning teostas nende üle tugevdatud riigihangete kontrolli. Kontroll-lehed on lisatud käesoleva tähelepaneku lisadokumentidena.
EAS	13.07.2012	II	Riigihangete kontrollimisel ei järgita neljasilmaprinsiipi või ei järgita neljasilmaprinsiipi õigeaegselt	EAS arutas antud teemat MKM, SiM esindajatega ning oleme seisukohal, et kasutame jätkuvalt ühtset lähenemist nii programmide riigihangete kontrollimise kui toetuse saajate siseriiklikku piirmäära ületanud hangete kontrolli osas. Vastavalt järelevalve juhendile (p.1.1.) võib olla väljamaksetaotluse teine kontroll osaline ning seda võib teostada ka paikvaatluse käigus. Vastavalt järelevalve juhendile teostab programmide puhul teisest kontrolli rakendusasutus (MKM) peale väljamaksetaotluse menetlemist. Teisene kontroll MKM poolt toimub paikvaatlustena 100%liselt kõigi programmide puhul. Üle kahe aasta kestvate programmide korral tehakse reeglina mitu paikvaatlust. Hankeid kontrollitakse paikvaatluse käigus valimi alusel. Toetuse saajate siseriiklikku piirmäära ületanud hangete puhul teostab teisest kontrolli 100%-liselt enne viimast väljamaksetaotluse menetlemist.
EAS	13.07.2012	II	Riigihangete kontrollimisest ei ole tagatud piisav kontrollijalg	Lisatud aruande kontroll-lehele K3V10 nõue sisestada kontroll-lehele aruandes sisaldunud hangete viitenumbrid RHR-st. Hanke ekspertiisi kontroll-lehele juhis, mis juhul tuleb täita Märkuste lahter. Auditi skoobis olud projektide kontroll-lehti täiendatud
EAS	28.12.2012	II	Järelkontrolli raames tuvastatud riigiabi ergutava mõju puudumisega	EASi juhatuse otsus 1.1-5.1/13/335
EAS	28.12.2012	II	Kontroll-lehtede täiendamisel ei kontrollita nende nõuetekohasust EAS-i	10.12.2012-31.01.2013 viidi läbi kõikide meetmete rakendusdokumentide kontrolli meetme määruse vastu ja seadistuste õigsuse kontrolli rakendusdokumentide vastu. Kokkuvõte: kokku kontrolliti 47 toetusmeedet, sh taotlemiseks avatud 24 meedet ja aruandluseks avatud 23 meedet. Kõigi meetmete juures kontrolliti dokumentide üksteisele vastavust NAVis, intraneti käsiraamatus, välisveebis ja juhatuse otsuses. Lisaks kontrolliti juhatuses kinnitamata ja kontrollijatele edastatud juhendite sisu ja vastavust. Alates 30.04.2013 kehtib EASis uus arendusprotsess K18. Kontroll-lehtede väljatöötamise ja uuendamise eest vastutab - EAS arendusüksus. Läbivalt on lisatud eesmärgi küsimus taotlusvormi, e-teeninduses on täpsustatud selgitusi, kuidas eesmärki sõnastada. • Edaspidi kinnitab juhatuse ka hindamisaruande vormi ja aruande kontroll-lehed
EAS	03.07.2013	Hinnangu	Ebapiisav kohustuste lahusus skeemides kus EAS on ise ka TS	Tulenevalt auditi tähelepanekust ning telefonivestlusest (20.10.2014) EK audiitorite M. Kovacsi ja P. Petrikuga anti kirjaga 22.12.2014

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
				ülevaade RÜst, kes on ka ise TS. Ülevaade anti kohustuste lahususest struktuuriüksuste tasandil.
EAS	03.07.2013	Hinnanguta	Hanke jaotamine osadeks ja rahvusvaheliste künniste vältimine	KA ei nõustu tähelepanekuga ja leiab, et EAS rakendas hangete läbiviimisel kõiki nõuetekohaseid reegleid. Täiendav selgituskiri 22.12.2014
EAS	03.07.2013	Hinnanguta	Läbipaistmatu punktide jagamine lepingu kvalitatiivsetele kriteeriumitele	Täiendav informatsioon anti 22.12..2014 kirjaga. EAS'i poolt korraldatud raamlepingu sisene minikonkurss on õiguspärane ja põhjendatud, kuna minikonkursi lepingu sõlmimise tingimused ei ole enam seotud raamlepingu sõlmimisel kasutatud tingimustega - dunaamika tagamine ja nõuete puudumine ja minikonkursi läbiviimisel tuleb järgida EL aluslepingust tulenevaid üldpõhimõtteid.
EAS	14.11.2013	II	RÜ ei ole tuvastanud kõiki tegevusi, kus ei olnud	Projektides EU35646 ja EU29431 tehti täiendavad tagasinõuded, vastavalt 13.3.2014 ja 07.03.2014. Projektis EU29286 tehti tagasinõue 08.01.2014. Projektides EU31863 ja EU30142 tehti täiendavad intressi tagasinõuded, vastavalt 14.4.2014.
EAS	19.12.2013	II	Kulu- ja maksedokumentide valimipõhise kontrolli riskidel põhinev metoodika ei ole asjakohane	30.05.2014 kinnitas EASi juhatus "K3 J7 Kuludokumentide valimipõhine kontroll" juhendi muudatused.
EAS	19.12.2013	II	Valimipõhise kontrolli dokumenteerimine on puudulik ning ei ole tagatud piisav kontrollijalg	Alates 31.03 on NAV maksetaotluse kaardi kulude loetelu blokis võimalik kontrollivalimisse kuuluvale kulureale lisada vastav märge - kohustuslik, kui projektis rakendatakse valimipõhist kuludokumentide kontrolli. Samuti saab edaspidi vajadusel teha NAV väljavõtte kõikidest valimis olevatest kuluridadest nii skeemi, projekti kui maksetaotluse lõikes. Alates 01.06.14 jõustusid juhendis K3 J7 tehtud muudatused. Peamine juhendi muudatus puudutab riskide hindamist. Juhendi Lisa1-s on viidud riskide hindamine kooskõlla muudetud juhendiga ja on ühtlustatud mõistete kasutamist. Valimi moodustamise tabelis on lisatud rida valimiga kontrollitud kulude lõpliku mahu märkimiseks.
EAS	15.01.2016	II	EAS-il tuleks teostada täiendavad toimingud, saamaks kindlustunnet projekti kulude abikõlblikkuses	EAS on läbi viinud projektide nr 3.1.0702.11-0390, 1.4.0202.10-1226, 1.4.0701.13-0132 ja 3.1.0401.10-0393 osas täiendavad kontrolli, mille raames tuvastati rikkumine ja valeandmete esitamise asjaolud. Eelneva teadmisel ei oleks EAS projekti 1.4.0701.13-0132 toetuse taotlust rahuldanud. Politsei- ja Piirivalveamet on alustanud kriminaalmenetlust soodustuskelmust käsitleva paragrahvi alusel. Projekti 1.4.0202.10-1226 ja 3.1.0401.10-0393 osas viidi läbi täiendav kontroll (sh erakorralise paikvaatluse 16.06.16), mille raames tuvastati ka rikkumisi (projekti tegevused ja eesmärgid ellu viimata). EAS on alustanud ülaltoodud tähelepanekute osas rikkumise menetlust ja esitanud ka SFOSi vastavad rikkumise aruanded.
EAS	15.01.2016	II	Ekspert hinnangute kvaliteet ja vorm vajab standardit	10.05.2016 on Korraldusasutus poolt kinnitatud uuendatud KAMIN juhend, p 4.2 reguleerib nõudeid ekspert hinnangule ja minimaalne küsimustik ekspertidele on esitatud KAMINa juhendi lisa 6.

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
EAS	15.01.2016	II	Olemasolev struktuuritoetuste regulatsioon ja praktika ei taga alati, et mittehankijate tehingud oleksid läbipaistvad, kontrollitavad, rahalised vahendid oleks kasutatud säästlikult ja otstarbekalt ning mõistliku hinnaga, konkurentsi korral oleks tagatud erinevate pakkumuste võrdlemise teel parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhe	TSidest mittehankijatele on 2016. a algusest võimalus olemasoleva e-riigihangete keskkonna lihtsustatud kasutamine hangete läbiviimiseks. Kuni uue e-riigihangete keskkonna ja arenduste valmimiseni, on RHRi kasutamine TSide vabatahtlik. Uue e-riigihangete keskkonna menetlusmooduli arendamine on planeeritud ajavahemikus sügis 2016-2018. Oleme koostanud kasutusjuhendi „Riigihangete registri (RHR) kasutajajuhend TSidele, kes ei ole hankijad riigihangete seaduse (RHS) tähenduses“.
EAS	31.10.2016	II	EAS ei ole piisava põhjalikkusega hinnanud toetuse saajate esitatud finantsanalüüside vastavust kehtestatud nõuetele.	EAS palus toetuse saajatel esitada finantsanalüüsid ja seletuskirjad-Projektid EU29826, EU46041 ja EU29154 puhastulu analüüs järgib RM juhendi nõudeid ja prognoosid on realistlikud erinevate stsenaariumite korral. Projektid puhastulu ei teeni.
EAS	14.07.2016	I	RÜ on SFOSis eksinud paikvaatluse liigitamisega	Paikvaatluse liik õigeaks märgitud
EAS	14.07.2016	I	Arvestades järelkontrollide planeerimisel vaid riigiabi otsusest tuleneva kestvuse nõude pikkusega, esineb oht, et RÜ-l jääb õigeaegselt andmata hinnang üldmääruse artiklile 57	Järelkontrollide ajakava on muudetud
Maanteeamet	14.10.2010	II	Vaiete lahendamisel ei ole tagatud kohustuste lahusus	ST eeskirja peatükki 8 on täiendatud: TS võib esitada haldusakti peale vaide haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. RÜ otsuse peale esitatud vaideid menetleb RA. RÜ esitab TS-ilt saadud vaide (sh originaaldokumendid) viivitamatult RA-le ning RA ettepanekul abistab vaidemenetlusel. TS võib peale vaideotsuse tegemist pöörduda kaebusega halduskohtusse.
MKM	17.02.2010	Hinnanguta	Ebatäielik kontrollijalg töötundidega seotud deklareeritud kulude osas	Läbi viidud projektauditi ERF-41/2010 käigus tuvastati, et üleandmis-vastuvõtu aktis toodud töötunnid ei olnud vastavuses AS Regio töötajate tööajatabelis toodud töötundidega. Kuna tegelikult osutati teenust nelja töötunni eest vähem on teenuse eest enamtasutud summa 2125 EEK mitteabikõlblik kulu. 06.05.2010 tegi EAS tagasinõude.
MKM	17.02.2010	Hinnanguta	Euroopa Liidu Teatajas hanketeate avaldamata jätmine	25.03.2010 teostatud haldusotsuse muudatus nr 26.2-2/25-24 ning nimetatud mitteabikõlblik summa arvati maha 31. märtsi 2010. a seisuga Euroopa Komisjonile esitatud kuluaruandest. Lisaks on OLAF-le 2010. a esimese kvartali kohta esitatud aruandega nr EE/10/10012/FD/1 teatatud eeskirjade eiramisest.
MKM	10.03.2010	II	MKM ei kontrolli, kas riigihanked on viidud läbi vastavalt	Täiendati RIA käsiraamatut. Lisandus punkt 7.1. Hankemenetluse kontroll, viide on ka punktis 4.2. Hankepingute kooskõlastamine. Täiendatud on

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
			riigihangete seadusele ja MKMis puudub kontroll-leht hankelepingute kooskõlastamiseks juhul kui RIA on TS infoühiskonna edendamise investeeringute kava raames	Hankemenetluste protseduuride kontroll-lehte (lisa 16) ning täiendatud on menetluste üldist korda, kus põhiline on see, et hankemenetlust kontrollitakse ja kontroll-lehte täidetakse projekti käigus mitu korda (täistaotluse rahuldamisel ja paikvaatlusel kindlasti).
MKM	10.03.2010	II	MKMi koostatud avatud taotlusvooruga meetme tingimustes toodud nõuded ei ole kooskõlas perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse väljamaksmise tingimuste ja korra põhimõtetega	Meetmete "Ühisturunduse toetamise tingimused ja kord" ning "Välismessitoetuse tingimused ja kord" ühendati uude meetmesse "Ekspordi arendamise tingimused ja kord", kus minimaalset kuludokumendi nõuet ei ole Samuti puuduvad kitsendavad tingimused tarnijale. Meetmete "Teadus- ja arendustegevuse projektide toetamise tingimused ja kord" ning "Tehnoloogia arenduskeskuste toetamise tingimused" määruste muudatused kinnitati majandus- ja kommunikatsiooniministri 26.04.2012 määrusega nr 36
MKM	10.03.2010	II	MKMi riigihangete eelkontroll ei hõlma kõiki olulisi riigihangete seaduse nõudeid ja kõikide teostatud kontrollitoimingute kohta puudub kontroll-jälg	17.06.2014 kinnitati transpordi infrastruktuuri arendamise ning säästva transpordi arendamise meetmete rakendamise eeskiri, millega võeti üle KA koostatud RH kontroll-lehed (
MKM	10.03.2010	II	Osade MKMi avatud taotlemisega meetmete tingimused ei vasta STSis sätestatud nõudele	Meetmed "Ühisturunduse toetamise tingimused ja kord" ning "Välismessitoetuse tingimused ja kord" ühendati uueks meetmeks "Ekspordi arendamise toetuse tingimused ja kord, kus hangete ja pakkumistega seonduv on sätestatud §6 lg 6 ning partnereid puudutav §12. Meetmes "Teadmiste ja oskuste arendamise toetamise tingimused ja kord" on hangetega seonduv sätestatud §12. "Turismiinfo jaotuskanalite toetamise tingimused ja kord" määrust muudeti majandus- ja kommunikatsiooniministri 26.04.2012 määrusega nr 36 "" ning määruse §12 lg 3 punktis 2 on toodud, et taotluses tuleb ära tuua ka partneri panus projekti.
MKM	10.03.2010	II	Riskide juhtimise protsess ei ole süsteemne ning kontroll-jälg sellest on puudulik	iga-aastases riskide hindamise tabelis säilitatakse ka järeltegevuste kontrolljälg. Märgitakse tehtud tegevused ja viited dokumentidele.
MKM	15.07.2016	Hinnangu	FI JKS's on olulised puudused kulude abikõlblikkuse kontrollimisel	Soovitud kontrollid on teostatud.
RM	02.07.2010	Hinnangu	Infosüsteemi talituspidevuse plaanid - Järelauditi soovitus ei ole täidetud.	Infosüsteemi talituspidevuse plaan infoturbe nõukogu poolt heaks kiidetud detsembris 2011.
RM	02.07.2010	Hinnangu	Kuna projekti andmeid saab koordinaator vabalt muuta, siis puudub nimetatud andmete sisestamisel kontrolliefekt SFOSis.	Puudub eraldi vajadus kinnitaja funktsiooni järele: kasutajate tegevused logitakse ning SFOS-is tehtavad muudatused ei too endaga kaasa TSidele mitteabikõlblike kulude väljamaksmist ega eelarve suurendamist.

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
RM	02.07.2010	Hinnanguta	Kõik RÜ/RA - kinnitada infoturvapoliitika, mis defineeriks üldised turvaalased eesmärgid, prioriteedid ning töötajate kohustused ja vastutuse - järelauditi soovitus ei ole täielikult täidetud (?)	Vastavasisuline teavitamine RA-dele ja RÜdele tehtud septembris 2011, infoturvapoliitikat reguleerivad dokumendid on RMile edastatud. SIM kasutab a-st 2008 ISKE-t.
RM	02.07.2010	Hinnanguta	puudub varukoopiate testimise plaan	RMIT-il olemas avariipäasteplaan (Disaster Recovery Plan), kus kirjeldatud erinevad taastamise plaanid, mida tehakse varukoopiatest.
RM	02.07.2010	Hinnanguta	Teenustaseme lepete raamistik - Järelauditi soovitus ei ole täidetud.	RMi ja RMIT IT koostöö kokkulepe piisavalt põhjalik, lisas fikseeritud spetsiifilised teenustaseme tingimused kõigile RM rakendustele. Puudub vajadus eraldi teenustaseme lepete raamistiku loomise järele
RM	02.07.2010	Hinnanguta	teenustaseme lepped - Järelauditi soovitus ei ole täidetud.	20.04.2012 sõlmiti RMi ja RMITi vahel IT koostööleping, mille lisades on ära toodud spetsiifilised teenustaseme tingimused kõigile RMi rakendustele, sh SFOS-ile. Rakendussüsteem loeti "K2 kõrge käideldavusega". Leping tõendusmaterjalina lisatud.
RM	06.09.2011	Hinnanguta	AA aruandlus ei kajasta auditi ulatus korrektset ja kulude majanduslikku põhjendatust ei ole piisavalt hinnatud	EK luges tähelepaneku suletuks peale Eesti selgitusi.
RM	06.09.2011	Hinnanguta	AA aruandluse puudulik kajastamine	EK esitas 9.08.2013 kirjaga kinnituse, et tähelepaneku võib sulgeda. Tähelepanek suletud 28.07.2016
RM	06.09.2011	Hinnanguta	Hindamiskriteeriumid ja nende valik ebapiisav	EK nõustus AA selgitustega, Vt täpsemalt lisatud kinnituskirjast TP nr 4 osas.
RM	06.09.2011	Hinnanguta	Pakkumismenetlus ei ole läbi viidud nõuete kohaselt ja töötaja tabelit ei ole peetud korrektset	1. EK loobus tagasinõude soovitusest (punkt 2.1, vt lõpparuanne). 2. EE ei nõustunud soovitusega, kuivõrd alus tagasinõudeks puudub. EK esitas 9.08.2013 kirjaga (Ares 2013, 2860281) kinnituse, et tähelepaneku võib sulgeda.
RM	06.09.2011	Hinnanguta	Tähistamine ei ole korrektne	AA arvestab avalikustamise nõuete täitmise kontrollil EK soovitusi.
RM	06.09.2011	Hinnanguta	Välja selgitada mitteabikõlblik kulu ja teostada finantskorrektsioonid	Teostatud osaline tagasinõude otsus.
RM	14.03.2012	III	Ei ole tagatud makseasutuse kuluaruande koostamise juhendi järgimine	MA vaatas 2011. a üle RÜ-de kuluaruannete koostamise protseduurid ning kohapeal reaalsed kontrollid. MA soovitustega on RÜd arvestanud ning muudetud protseduurid loetud MA poolt piisavaks. 2012. a viis MA läbi paikvaatlused uute protseduuride täitmise kontrolliks. Kontrollide käigus puuduseid ei tuvastatud.
RM	14.03.2012	III	Makseasutusel puudub piisav ülevaade RÜde kontrollitegevustes	Alates 2011 III kv koostab MA enne kulude sertifitseerimist RÜ-põhise analüüsi tuvastatud probleemide mõjust kulude sertifitseerimisele. Arvesse võetakse JKS auditite, projektauditite, EK auditite, MA ja KA kontrollide ning RÜ enda kontrollide tulemusi, mis on MA-le kättesaadavad aruandeperioodi lõpus. Vaadatakse jooksvat aastat ja eelmist aastat tuvastamaks probleeme. Aruanne on aluseks kulude

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
				sertifitseerimisele (sh mitte-sertifitseerimisele). Protsess reguleeritakse protseduuris
RM	14.03.2012	III	Puudub kindlus, et makseasutusel on ülevaade kõikidest TSide pankrottidest ja likvideerimistest	Koostanud uue tagasinõuete juhend, kus käsitletakse ka pankrottide ja likvideerimiste menetlust (veebr 2012). RÜ-de tagasinõuete protseduurid on MA poolt üle vaadatud ning paikvaatluste käigus kontrolliti antud protseduuride vastavust tegeliku RÜ menetlusega. 2012 viis MA läbi paikvaatlused uute protseduuride täitmise kontrolliks. Sertifitseerimist takistavaid puuduseid ei tuvastatud. Riskide alusel jätkatakse kontrolle automaatpäring on arendusettepanekutes ning analüüsimisel.
RM	14.03.2012	III	Sertifitseerimisprotses si aluseks olevad RÜ ning KA kinnitused ei paku piisavat kindlustunnet	2011-12 on MA saanud piisava ülevaate RÜde/RAde kontrollitegevusest ja selle piisavusest. RÜde löikes on kontrollide tulemuste info RÜde sertifitseerimise aruannetes ja MA kontroll-lehtedel. Vastavalt MA töökorra punktile 7.4.1 koondatakse kontrollide ja auditite infot sertifitseerimise aruandesse, mida koostatakse kvartaalselt. Vajadusel viiakse läbi täiendavaid kontrolle.
RM	15.07.2016	N/A	perioodi 2007-2013 rahastamisvahendite juhtimis- ja kontrollisüsteemis on olulised puudused kulude abikõlblikkuse kontrollimisel	RA viis läbi SA Kredex vastavad abikõlblikkuse kontrollid, sh topelfinantseerimise kontrollid võimalikke kattuvuste osas. Stardilaenu kontrolli raames tuvastati ühe projekti osas topelfinantseerimine. Toimub edasi asjaolude selgitamine ja vajadusel algatatakse rikkumismenetlus
RM	10.04.2012	II	KA koordineeritav struktuurivahendite riskijuhtimise protsess ei ole olnud süsteemne	Uuendatud riskijuhtimise juhendmaterjal.
RM	10.04.2012	II	KA ei ole tagatud paikvaatluste info piisavus ja õigsus struktuuriotetuse registris	Paikvaatluste moodul SFOSis on uuendatud. Andmete kvaliteedi osas on teostatud kontroll ning edaspidiseks kvaliteedi tõstmiseks koostab kohustuslike andmeväljade täitmise kohta terviklik juhendmaterjal ja andmekvaliteedi kontrolli protseduur, mis integreeritakse RA või RÜ protseduuridesse.
RM	10.04.2012	II	KA1 puudub piisav ülevaade projektivaliku protsessi tegelikust rakendamisest RÜdes	Uuendatud KA töökorra punktis 5.4., on sätestatud, et "KA vaatab rakendusüksuste olulisemad protseduurid üle vähemalt kaks korda perioodi jooksul". KA'st RA'dele delegeeritud kontrollide korral lähtutakse juhendist "Juhendmaterjal rakendusasutustele järelevalve teostamiseks rakendusüksustes".
RM	10.04.2012	II	KA riigihangete protseduuride kontroll ei anna kindlustunnet, et RÜde praktika riigihangete kontrollimisel on piisav võimalike vigade tuvastamiseks	KA uuendatud töökorras on reguleeritud, et olulisemate protsesside kontroll teostatakse rakendusüksustes minimaalselt kahel korral perioodi jooksul (TK 5.4. p 1.2.). KA'l on ülevaade sellest, kuidas rakendusüksused praktikas riigihankeid kontrollivad, kuna RÜ'del oli kohustus üle võtta KA poolt koostatud kontroll-lehed ja 2012 II pa kontrolliplaanis on riigihangete õiguspärasuse kontroll koos kontroll-lehtede täitmise kvaliteedi kontrolliga nendes RÜ-des, kus ei teostatud erakorralisi riigihangete kontrolli temalisi JKS auditeid.

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
RM	10.04.2012	II	KA teatisega esitatud kinnitus kulude kontrollimiste kohta on üldsõnaline ning ei anna piisavalt teavet, millistele andmetele tuginedes on hinnang antud	KA on uuendanud teatise esitamisega kaasnevat kontroll-lehte: tuuakse välja ettepanekud kulude mittesertifitseerimise kohta (TK p 1.6.). Projektauditite ning JKS auditite järelteoimingute õigeaegsuse ja asjakohasuse kontrolli protseduur on KA töökorras uuendatud (TK p 1.5.). Paikvaatluste andmete kvaliteetsemaks kasutamiseks on vastavasisuline SFOS arendus töös.
RM	10.04.2012	II	KA töökorras puudub projektauditite kontrolli protsessikirjeldus ning KA ei taga projektauditite järeltegevuste tähtaegset läbiviimist	KA töökorda on lisatud (TK p 5.5.) tegevused projektauditite tähelepanekute järeltegevuste tähtaegadest kinnipidamise kontrollimiseks.
RM	10.04.2012	II	KA ülesannete täitmise järjepidevus ei ole tagatud, sest töötajad vahetuvad sageli ja osade ülesannete täitmiseks olemasolev inimressurss ei ole piisav	Seire eest vastutav nõunik asus tööle 19.03.2012.a. 02.04.2012 alustas tööd täiendav riigihangete spetsialist. Kommunikatsiooni ja koolitustega seonduvad ülesanded koondati ühe inimese kätte. Järelevalvesse lisaks üks täiskohaga töötaja, kelle põhiülesanneteks on auditite tähelepanekute täitmise jälgimine ning juhtimis- ja kontrollisüsteemide tähelepanekute analüüs ja vajadusel KA kontrollide läbiviimine.
RM	10.04.2012	II	Väljamaksetaotluste menetlemise protseduur ei ole vastavuses KA järelevalve üldjuhendis toodud nõuetele	Väljamaksemenetlemise protseduuri on uuendatud ja viidud vastavusse järelevalve üldjuhendiga. Praktiliselt rakendatakse uuendatud protseduure ellu alates 04.04.2012.
RM	26.04.2013	II	KA ei ole 2012. aastal taganud paikvaatluste informatsiooni õigsust ja piisavust SFOSis	SFOSi andmete õigsuse eest vastutab RÜ. Oleme 2012 II pa andmete kvaliteeti kontrollinud ning leitud puudused on kõrvaldatud. Alates 01.01.2013 on kasutusel mooduli uuendus, kus on võimalik sisestada tähelepanekuid ja nende järeltegevusi. Kasutajajuhend on uuendatud. Materjal on kättesaadav ekstranetis. Jätkame pistelist paikvaatluste sisulise kvaliteedi kontrollimist kontroll-lehtede alusel ning SFOSi sisestatud andmete kvaliteedi kontrollimist.
RM	26.04.2013	II	KAI puudub piisav ülevaade RAdelt tellitud kontrollide järeltegevustest	Süsteemikontrollide info SFOSi kandmine töös - valminud analüüsi dokument ja programmeerimisel. Juhendmaterjal on uuendatud. kuni SFOS arenduse kasutamisevalmis saamiseni teeb KA delegeeritud kontrollide järeltegevuste seiret vähemalt 2 korda aastas
RM	12.06.2013	Hinnangu	Ineligible expenditure (Declaration of budgeted costs)	KA andis lisaselgitusi (vt auditiaruane), mille alusel loetakse tähelepanek suletuks
RM	12.06.2013	Hinnangu	Ineligible Expenditure (declaration of expenditure not incurred)	Mitteabikõlblikud kulud on maha arvatud projektist ja vastav tagasinõude otsus on koostatud
RM	12.06.2013	Hinnangu	Ineligible expenditure (eligibility period)	Liikmesriik annab lisaselgitusi liisingute teema ja kinnitab et antud lepingu raames on olnud kulud abikõlblikud, kuna leping on lõppenud.
RM	12.06.2013	Hinnangu	Weakness of management controls	KA on andnud lisaselgitusi
RM	12.06.2013	Hinnangu	Weakness of management controls	KA on muutnud vastavat ministri määrust

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
RM	03.07.2013	Hinnangu	Ebapiisav ülesannete ja kohustuste lahusus	22.12.2014 kirjaga anti ülevaade RÜde struktuuridest ja kohustuste lahususe tagamisest üksuste tasandil. Lisaks toimus eelnevalt samateemaline telefonikonverents EK audiitoritega.
RM	29.10.2014	Hinnangu	Approval of user rights and roles	More formal user request policy will be introduced which includes: 1) template for access requests; 2) request for new access rights or for changing existent rights will be initiated by employees' supervisor. New request policy will be formalized in MA's procedure rules for 2007-2013 programming period, which will be amended by the end on 2014.
RM	29.10.2014	Hinnangu	New user roles	See finding No 2.(previous point)
RM	29.10.2014	Hinnangu	Periodical reviews of user accounts	Periodical review is formalized by describing the procedure in MA procedure rules for 2007-2013 programming period: 1) periodical review will be conducted by MA Liaison twice a year; 2) information about access rights will be sent to the supervisors of the SFC2007 users who will have to review the data.
RM	29.10.2014	Hinnangu	Users not removed in a timely manner	More formal user request policy will be introduced which includes that request for removing the rights will be initiated by employees' supervisor by sending an e-mail to the MS Liaison. New request policy is formalized in MA procedure rules for 2007-2013 programming period, which will be amended by the end on 2014.
RM	18.11.2014	I	Valimipõhise kontrolli mahu määramise põhimõtted vajavad täiendamist	Auditi poolt väljatoodud soovitusel on täiendatult käsiraamatusse. KA käsiraamat kinnitati kantsleri poolt 01.09.2015
RM	29.01.2015	II	RÜde töökord ja kontroll-lehed ei kajasta piisavalt hankelepingute täitmisel aset leidvate tööde muudatuste ja reservi kasutamise vastavuseks teostatavaid kontrolle	RA-I puuduvad protseduurid auditi tulemuste ülevaatamiseks ja soovitusete rakendamiseks. Töökord on kinnitatud kantsleri käskkirjaga nr 058, 29.05.2015
RM	29.01.2015	II	VRO töökord ning kontroll-leht ei kirjelda piisavalt paikvaatluste ja järelkontrolli kava koostamise põhimõtteid ega teostatavaid kontrolle	Töökorda ja kontroll-lehte on täiendatud tulenevalt auditi soovitusetest. Töökord on kinnitatud kantsleri käskkirjaga nr 058, 29.05.2015
RM	29.01.2015	II	Väljamakse taotluste menetlemise kontrolljälg ei anna piisavat infot kontrollitegevuse sisu ja kvaliteedi kohta	Toetuse väljamaksmiseks esitatavad dokumendid on toodud meetme määruses. Puuduvate dokumentide kohta tehakse märke kontrollilehel. Hankeid kontrollitakse eraldi kontroll-lehe alusel juristi poolt
RM	11.02.2015	II	Puudub riigieelarveliste ja muude välisabi vahendite kaardistus	Koostatud kokkuvõtte meetmete topelfinantseerimisest seisuga 15.06.2015.
RM	11.02.2015	II	Täiendavate kontrollimeetmete rakendamine topelfinantseerimise	Koostatud kokkuvõtte, kus kirjeldatud pettuse riskide tulemused seisuga 15.06.2015 ning välja toodud juba täiendavalt kasutusele võetud meetmed.

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
RIA	27.01.2012	II	RÜ protseduureeglites ei ole kirjeldatud, millise aja jooksul vormistatakse paikvaatluse tulemused	27.03.2012 seisuga on KA-le esitatud vastavalt täiendatud protseduurid. Kinnitamine kooskõlastamise järgselt, kui RÜ järgib oma töös kavandatud muudatusi
RIA	27.01.2012	II	RÜ protseduureeglites ei ole peale projekti abikõlblikkuse perioodi lõppemist läbiviidavate paikvaatluste läbiviimise põhimõtteid kirjeldatud ning nimetatud paikvaatluste läbiviimise osas puudub kontroll-jälg	27.03.2012 seisuga on KA-le esitatud vastavalt täiendatud protseduurid. Kinnitamine kooskõlastamise järgselt, kui RÜ järgib oma töös kavandatud muudatusi
RIA	27.01.2012	II	Riigihangete kontroll-leht ei anna piisavalt kindlustunnet, et TS on järginud riigihangete seadusest tulenevaid nõudeid ning RÜ ei ole alla riigihanke piirmäära jäävate riigihangete puhul kontrollinud riigihangete seaduse § 3 punkti 1 nõude täitmist	RÜ on läbi viinud täiendavad kontrollid, millel alusel on veendunud, et et TS'id ei ole rikkunud RHS§3 põhimõtteid oma alla riigihanke piirmäära menetlusi korraldades. Samuti on lisatud täiendatud RH kontroll-leht, mis on käesolevaks hetkeks uute hangete kontrollimisel praktilises kasutuses.
Archimedes	02.09.2009	II	Paikvaatluse kontroll-leht ning paikvaatluse kontrollakt ei anna piisavat kindlustunnet kulude abikõlblikkuse osas	On kinnitatud paikvaatluse kontroll-lehe uus versioon. Kontroll-lehel on küsimused projekti tegevuste ja teavituse nõuete täitmise kontrollimiseks. Riigihangete kontrolli järelvaatamiseks riigihangete kontroll-lehe alusel (viide paikvaatluse kontroll-lehel p-s 6).
Archimedes	02.09.2009	II	RÜs kasutatav riigihangete kontroll-leht ei anna piisavat kindlustunnet, et TS on järginud riigihangete seadusest tulenevaid nõudeid	Rakendusüksus on vastavalt Korraldusametuse koostatud soovitudele täiendanud riigihangete kontroll-lehti ja riigihangete kontrolli juhendit.
Archimedes	02.09.2009	II	VMT KL küsimused ei anna piisavat kindlustunnet, et TS on järginud riigihangete teostamise korda kõikide alla riigihanke piirmäära jäävate hangete läbiviimisel	Riigihangete kontroll-lehega kontrollitakse kõiki hankeid, mille maksumus ületab 10 000 eurot. Täpsustatud küsimust väljamaksetaotluse kontroll-lehel, mille kohaselt tuleb riigihangete kontroll-leht täita kõikide üle 10 000 euro maksumusega hangete puhul. Kinnitanud uued väljamaksetaotluse kontroll-lehe vormid. Samuti on HTM viinud sisse vastavad muudatused meetmete tingimustes.
Archimedes	21.02.2014	III	RÜ ei ole analüüsinud piisavalt TS valitud väljakuulutamisetega läbirääkimistega hankemenetluse liigi põhjendatust riigihanke nr 135365 puhul. Mitteabikõlblik kulu 6079,70 eurot	RÜ teostas täiendava analüüsi. Analüüsi tulemusena jõudis RÜ järeldusele, et hankija on muutnud hankele 135365 eelnenud avatud hankes (126079) sisalduvad algseid tingimusi, mistõttu pole väljakuulutamisetega läbirääkimistega hankemenetluse valik hankemenetluse liigina põhjendatud. RÜ koostab osalise tagasinõudmise otsuse. (27.05.2013) nr 26.14-3/363-40 - abikõlbmatuks tunnistanud 5% ehk 1767,70 eurot. Seega moodustab veel tagasi

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
				nõudmata mitteabikõlblik summa 7070,80 eurot (toetus 95%).
Archimedes	21.02.2014	III	RÜ ei ole hanke nr 127536 raames tuvastanud, et hankija on avatud hankemenetluses muutnud hanke alusdokumentides kehtestatud tingimusi peale pakkumuste esitamise tähtaja möödumist	RÜ on lisanud riigihangete kontroll-lehele täiendava kontroll-küsimuse – tuleb kontrollida, kas sõlmitud hankelepingu tingimused vastavad olulises osas hankedokumentides toodud tingimustele või hankelepingu projektile. Hanke nr 127536 osas lähtus RÜ auditi hinnangust ja tagasinõudemenetlust ei algatanud.
Archimedes	21.02.2014	III	RÜ ei ole hanke nr 129391 hankedokumentide muutmisel kontrollinud pakkumuste esitamise tähtaja pikendamist – mitteabikõlblik kulu 1 409 477,70 eurot	RÜ tellis õigusliku hinnangu (ekspertiisi) hindamaks, kas tähelepanekus kirjeldatud asjaolude puhul on tegemist RHS § 36 lg 4 rikkumisega. Ekspertiisi tulemused ja RÜ seisukohad tähelepaneku järeltegevuste osas on edastanud 16.09.2014 KA ja AA asutusele (vt. tähelepanekule lisatud tõendusmaterjal failina). Kokkuvõttes ei nõustu RÜ tähelepanekus toodud järeldustega, nagu oleks küsimuste-vastustega võimalik muuta hankedokumente. Samuti sellega, et antud menetluse käigus tehtud muudatused pakkumuse maksumuse tabelis oleksid muutnud esialgsest hanketeatetest ja hankedokumentidest lähtudes koostatud pakkumuse mittevastavaks.
Archimedes	21.02.2014	III	RÜ ei ole kontrollinud hanke nr 136758 eduka pakkuja vastavust hankija poolt seatud kvalifitseerimistingimustele - tuvastatud mitteabikõlblik kulu 5055,87 eurot	RÜ teostas täiendava analüüsi, et hanke nr 136758 läbiviimise ja pakkuja kvalifitseerimise õiguspärasust. Analüüsi tulemusena jõudis RÜ järeldusele, et TS ei ole pakkuja kvalifitseerimisel järginud RHS §-s 39 sätestatud. Arvestades rikkumisega seotud asjaolusid kogumis, leidis RÜ, et tagasinõude otsuse tegemine 25% ulatuses hankelepingu maksumusest, ei ole siiski proportsionaalne. RÜ otsustas, kasutades tagasimaksete määruse § 11prim lg-s 4 sätestatud võimalust, vähendada tagasinõude määra 5%ni.
Archimedes	21.02.2014	III	RÜ ei ole piisavalt analüüsinud TSi poolt valitud väljakuulutamisetega läbirääkimistega hankemenetlusliigi põhjendatust riigihangete nr 135651 ja nr 128781 puhul. Mitteabikõlblik kulu 36 950 eurot	RÜ võttis arvesse lõpparuande tähelepaneku nr 4.7. juures esitatud täiendavad audiitorite selgitused hanke nr 128781 osas ja tegi TSi täiendava järelepäringu. TS selgitas hanke nr 128781 raames tellitud tööde sisu ja vajadust RÜle 28.04.2014 saadetud selgituses. Kõiki nimetatud hanke kohta esitatud selgitusi ja põhjendusi kogumis hinnates leiab RÜ, et hankemenetlusliigi valik on olnud põhjendatud ning tagasinõude tegemiseks puudub alus. Täiendavaid järeltegevusi nimetatud hanke osas ei tehtud. Hanke nr 128781 osas on 06.07.2015 TSi koostatud tagasinõude otsus nr 26.2-5/3209
Archimedes	21.02.2014	III	RÜ ei ole piisavalt hinnanud hangete kontrolli ajal ehitushanke raames asjade ostmist	18.03.2014 kinnitati ja võeti RÜ kasutusele riigihanke kontroll-lehe uus versioon, kus lk-l 2 toodud küsimuse RHS § 4 lg 8 rakendamise kohta juures on viidatud, et selgituste andmine selle küsimuse vastamisel on kohustuslik. Kontrolli läbiviijatele on täiendavalt selgitatud vajadust ehitushangete puhul kontrollida, kas soetatakse ka asju ja kas nende soetamine vastab RHS § 4 lg-s 8 sätestatud tingimustele.

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
Archimedes	21.02.2014	III	RÜ kontroll-lehtedel ei nähtu hanke nr 135893 hankelepingu muutmise lubatavuse põhjendusi - tuvastatud mitteabikõlblik kulu 4481,4 eurot	RÜ hindas hanke nr 135893 raames sõlmitud hankelepingu muutmise õiguspärasust ning leidis, et lepingu täitmise tähtaja muutmisel ei ole täidetud kõik RHS § 69 lg-s 3 nimetatud eeldused. Seetõttu ei saa lugeda TSi projektis esitatud hanke nr 135893 raames tehtud kulu abikõlblikuks. TS on näidanud projektis abikõlblikuna 37 987,39 eurot. Tuginedes tagasimaksete määrase § 11prim lg-le 9 luges RÜ sellest abikõlbmatuks 5%, s.o 1899,37 eurot. 22.05.2014 tegi RÜ selle kohta otsuse nr 26.14-3/528-13.
Archimedes	21.02.2014	III	Riigihangete kontrollimisest ei ole tagatud piisav kontrolljälg, mis selgitaks kontrollimise käigus vastu võetud otsuseid	18.03.2014 kinnitati ja võeti RÜs kasutusele riigihanke kontroll-lehe uus versioon. Nimetatud lehel on lahtriise "Märkused" toodud viited küsimuste juurde, kus on vajalik lisada selgitus. 19.03.2014 kinnitati riigihangete kontrolli juhendi uus versioon, millesse on lisatud veeru "Märkused" täitmise põhimõtted (juhendi lk 4). Alates 19.03.2014 töötab RÜs 0,25 koormusega jurist, kelle tööülesannete hulka kuulub muuhulgas riigihangete täiendav kontroll ja riigihanke kontroll-lehtede täitmise kvaliteedi kontroll (esialgu kuni 2014. a lõpuni).
Archimedes	04.07.2014	III	RÜs ei ole analüüsinud piisavalt TSi poolt valitud väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse liigi põhjendatust hanke nr 114541 puhul. MAK kokku 33 336, 19 eurot	05.01.2015 tagasinõude otsus sisestatud
Archimedes	04.07.2014	III	RÜs ei ole analüüsinud piisavalt TSi poolt valitud väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse liigi põhjendatust hanke nr 115392 puhul. MAK kokku 1101,10 eurot	05.01.2015 tagasinõude otsus sisestatud.
Archimedes	04.07.2014	III	RÜ ei ole analüüsinud piisavalt TSi poolt valitud väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse liigi põhjendatust hanke nr 124414 puhul. MAK kokku 29 125,68 eurot	RÜ koostas 05.11.2014 struktuuritoetuse osalise tagasinõudmise, ettemaksu kinnikandmise taotluse osalise rahuldamise ja projekti eelarve vähendamise otsuse nr 26.2-5/4794. Mitteabikõlblikud kulud on tagasi nõutud. Vaata tähelepaneku 4.7 tõendusmaterjali.
Archimedes	04.07.2014	III	RÜ ei ole analüüsinud piisavalt TSi poolt valitud väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse liigi põhjendatust hanke nr 127908 puhul. MAK kokku 2313,75 eurot	TSi poolt koostatud 16.12.2014 struktuuritoetuse osalise tagasinõudmise otsus nr 26.15-8/5366
Archimedes	04.07.2014	III	RÜ ei ole analüüsinud piisavalt TSi poolt valitud väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse liigi	RÜ analüüsis uuesti audiitori seisukohti tähelepaneku nr 4.11. juures. Kõiki hanke kohta esitatud selgitusi ja põhjendusi kogumis hinnates leiab RÜ, et hankemenetlusliigi valik on olnud põhjendatud ning tagasinõude tegemiseks puudub alus.

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
			põhjendatust hanke nr 128413 puhul. MAK kokku 3498 eurot	
Archimedes	04.07.2014	III	RÜ ei ole analüüsinud piisavalt TSi poolt valitud väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse liigi põhjendatust riigihanke nr 117099 puhul. MAK 4586,86 eurot	Tagasinõude otsus 05.01.2015 sisestatud.
Archimedes	04.07.2014	III	RÜ ei ole analüüsinud piisavalt TSi poolt valitud väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse liigi põhjendatust riigihanke nr 147486 puhul. MAK kokku 499,29 eurot	RÜ analüüsis uuesti audiitori seisukohti tähelepaneku nr 4.10. juures ning kõiki nimetatud hanke kohta esitatud selgitusi ja põhjendusi kogumis hinnates leiab RÜ, et hankemenetlusliigi valik on olnud põhjendatud ning tagasinõude tegemiseks puudub alus.
Archimedes	04.07.2014	III	RÜ ei ole hanke nr 146740 raames tuvastanud, et TSi poolt ei ole avanud pakkumust hanketeates ja hankedokumentides näidatud ajal ja kohas. Tuvastatud MAK kokku 875 eurot	RÜ on seisukohal, et hankija poolt pakkumuste avamine hanketeates ja hankedokumentides toodud ajast (28.10.2013) varem, ei ole tõendatud, seega ei ole rikutud RHS-s toodud põhimõtteid ja puudub alus toetuse tagasinõudmiseks.
Archimedes	04.07.2014	III	RÜ ei ole hinnanud hanke nr 118355 hankelepingu muudatuste ja tellija reservi kasutamise vastavust riigihangete seadusega	Kontroll-lehte on täiendatud RÜ hinnangutega hankelepingu muudatuste kohta.
Archimedes	04.07.2014	III	RÜ ei ole hinnanud hanke nr 118733 hankelepingu muudatuste ja tellija reservi kasutamise vastavust riigihangete seadusega. Mitteabikõlblik kulu 27 761,67 eurot	Hankija esitas RÜle täiendavad selgitused RH 118733 hankelepingu muudatuste kohta, mille tulemusena jõudis RÜ järeldusele, et valdavas osas on muudatused kooskõlas RHS § 69 lg 3 ja 4. Nende muudatuste, mille puhul pole järgitud RHS § 69 lg 3 ja 4 toodud nõudeid, osakaal jääb alla 3% hankelepingu maksumusest, mistõttu pole õigustatud finantskorrektsiooni otsuse koostamine
Archimedes	04.07.2014	III	RÜ ei ole hinnanud hanke nr 125937 hankelepingu muudatuste ja tellija reservi kasutamise vastavust riigihangete seadusega	Täiendav analüüs muudatustööde lubatavuse osas RH 125937 lisatud kontroll-lehele. 26.08 on toimunud sisekoolitus riigihangete kontrollijatele, kus muuhulgas oli fookuses tellija reservi ja muudatustööde hindamise küsimused.
Archimedes	04.07.2014	III	RÜ ei ole hinnanud riigihanke nr 125732 hankelepingu muudatuse ja reservi kasutamise vastavust	Täiendava kontrolli tulemusena loetakse hange korrektseks. Kontrolli tulemused on kajastatud täiendatud kontroll-lehel.

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
			riigihangete seadusega.	
Archimedes	04.07.2014	III	Tellija reservi kontrollimisest ei ole alati olnud tagatud piisav kontrolljälg, mis selgitaks kontrollitud tellija reservi aluseks olevaid kulusid	Riigihangete 127595, 140720, 125937, 118355, 141835, 143300 kontroll-lehed on täiendatud vastavalt audiitorite tehtud tähelepanekutele ning lisatud SFOSis projekti juurde. 26.08.2014 toimus KA eestvedamisel sisekoolitus hangete kontrollijatele, kus fookuses olid muuhulgas ka tellija reservidega seotud kontrollid ning nende dokumenteerimine.
Archimedes	10.02.2015	II	RÜ ei ole teinud järelkontrollide tulemusena tuvastatud rikkumiste korral tagasinõude otsuseid vastavalt tegevuskavas sätestatud tähtaegadele, mistõttu lähtusid audiitorid hinnangu andmisel toetuse tagasinõudmise otsuste projektidest.	1. Hange 119162: 02.03.2015 memo otsusest loobumise kohta 2. Hange 115690: 27.02.2015 memo otsusest loobumise kohta 3. Hange 113905: tagasinõude otsus 12.02.2015 nr 26.2-5/459 (lisaks hange nr 113838 tagasinõude otsus 16.02.2015 nr 26.2-5/479) 4. Hange 117315: tagasinõude otsus 03.03.2015 nr 26.2-3/340-44
Archimedes	10.02.2015	II	RÜ ei ole tuvastanud hanke nr 101591 tellija reservi kontrollimisel kõiki muudatusi, mis tagaks hankelepingu muudatuste ja tellija reservi kasutamise vastavuse riigihangete seadusega - tuvastatud võimalik mitteabikõlblik kulu 2 815 863,19 eurot.	RÜ on täiendavalt kontrollinud esiletoodud muudatuste puhul TSi põhjendusi. RÜ tuvastatavad muudatused ja põhjendamata tööd moodustavad hankelepingu kogusummast 0,7%, mis on väheoluline osa - finantskorrektsiooni rakendamine pole õigustatud. Ülejäänud lepingu muudatuste puhul on järgitud RHS § 69 lg 3 ja 4 sätestatud tingimusi. Kalkulatsioonides 10, 37 ja 40 toodud kulud ei ole projektiga seotud ning nõutakse TSi tagasi. RÜ tuvastatud MAK kogusumma 96 556,76 eurot. Arvestades, et kõnealuse projekti omafinantseeringu määr on 84% ning toetuse määr on 16%, on tagasinõutava toetuse summa 15 449,08 eurot. MAK osas koostatud 18.03.2015 struktuuritoetuse osalise tagasinõudmise ja projekti eelarve vähendamise otsus nr 26.2-5/971
KredEx	29.04.2009	II	RÜ ei kontrolli kulude abikõlblikkust piisavalt põhjalikult	Tõhustatud kontrolli taotluste üle. 12. okt 2009 tehtud tagasinõude otsus nr 321.
KredEx	29.04.2009	II	RÜ ei teosta paikvaatlust TSi üle	Programmide raames teostab järelevalvet) MKM (sätestatud halduslepingutes). Meetme "Energiaauditi ja ehitise ekspertiisi tegemise ning ehitusprojekti koostamise toetamine " paikvaatluste protseduur sätestatud struktuuritoetuste rakendamise korra punktis 3.3, kontroll-leht lisa 2.
KredEx	21.12.2010	II	Kontroll-jälg erikontrolli teostamisest taotluste analüüsimisel ei ole piisav	Allutatud laenude menetlemise ja väljastamise kord, kinnitatud juhataja käskkirjaga 13.12.2010. Erikontrolli mõiste muudetud täiendavaks kontrolliks, sätestades selle alused punktis 2.2.8,
KredEx	21.12.2010	II	Programmide korral on laenu ja käenduste taotluste analüüsimise kontroll-jälg puudulik	Otsuste ja otsuse aluseks olevate dokumentide paremale dokumenteerimisele (sh esitluste sisu) on rohkem tähelepanu pööratud.
KredEx	21.12.2010	II	RÜs ei toimu terviklikku ja süsteemset riskide juhtimist ning puudub riskide hindamise ja juhtimise kord	Koostöös E&Y Baltic AS-ga on üldine riskihindamine läbi viidud ja riskide koondtabel koostatud. Täna on päeval on töös riske maandavate sisekontrollimeetmete kirjeldamine.

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
KredEx	21.12.2010	II	SV seotud dokumendid asuvad 3 erinevas süsteemis, mille omavahelised seosed ei ole protseduurides kirjeldatud. Dokumendid on raskesti leitavad	Allutatud laenude menetlemise ja väljastamise kord, kinnitatud juhataja käskkirjaga 13.12.2010. Lisaks hakkas 13.12.2010 kehtima uus Allutatud laenude menetlemise kord, mille raames täpsem viidete süsteem välja töötatud
TJA	20.11.2009	II	Kuluaruannete kontrollimiseks puudub kontroll-leht	Protseduurid täiendatud kuluaruande kontroll-lehega.
TJA	20.11.2009	II	Puudub protseduur auditi tulemuste üle vaatamiseks ning ennetavateks ja parandavateks meetmeteks	Protseduurides kirjeldatud üldisi auditite tähelepanekute rakendamise protseduuri. Auditi tähelepanekute rakendamise eest vastutava isiku määrab peadirektor auditi tulemuste teatavaks tegemise järel.
TJA	11.12.2014	II	TJA poolt teostatud riigihangete kontrollides esinevad puudused	RÜ lisab edaspidi kontroll-lehele selgitavaid viiteid, millele tuginedes mingile hinnangule jõuti, samuti ajakohastatakse vajadusel kontroll-lehte vastavalt sellele, milline RHS kehtis hanke läbiviimise hetkel.
TJA	11.12.2014	II	TJA protseduurides ei ole piisavalt kajastatud kontrolle, mille alusel hinnata hankelepingute täitmisel aset leidvate tööde muudatuste ja reservi kasutamise vastavust RHS § 69 lõigete 3 ja 4 regulatsiooniga	Täiendatud protseduuride ptk 7, lisatud punkt 7.3. Täiendatud protseduuride lisa 8 tellija reservist teostatud tööde ja muudatuste kooskõlastusleht (lisatud kontroll-küsimused §69 lg 3 ja 4 regulatsiooni arvestamise kohta ning loodud täiendav dokument tööde akteerimise ning tellija reservi kasutamise kohta (Lisa 10).
TJA	11.12.2014	II	TJA protseduuris ei ole kirjeldatud põhimõtteid, mis arvestaksid projektide maksumusi või ajalist kestvust ja sellest tulenevaid minimaalseid nõudeid paikvaatluste katvusele	RÜ on täiendanud protseduurides paikvaatluse läbiviimise põhimõtteid.
Veeteede Amet	25.03.2011	II	Asendamiste korral ei ole tagatud kohustuste lahusus RÜ ja TS-i ülesannete täitjate vahel	ST rakendamise eeskirjas (kinnitatud 31.03.2011. a käskkirjaga nr 19-VA) on RÜ juhi asendamine kirjeldatud punktis 3.15.1. MKM ministri 18. aprilli 2011. a käskkirja nr 11-0126 punkti 4 kohaselt teostab projekti „Hundipea sadama rekonstrueerimine“ hankedokumentide eelkontrolli alates 25. märtsist 2011. a MKM
Veeteede Amet	25.03.2011	II	Riigihangete eelkontrolli läbiviimisel ja kontroll-lehtede täitmisel RÜ-s esineb puuduseid	Arvestame järgmiste hangete eelkontrolli tehes soovitusetega. RÜ projektijuhtidele on antud korraldus fikseerida kooskõlastatavates dokumentides esinevad ebatäpsused TSidele edastatavates kaaskirjades.
Veeteede Amet	25.03.2011	II	Vaiete lahendamisel ei ole tagatud kohustuste lahusus	ST eeskirja punkti 3.13 "Vaiete menetlemine" täiendati. ST eeskiri on kinnitatud 31. märtsi 2011. a käskkirjaga nr 19-VA. RÜ otsuste peale esitatud vaideid menetleb RA (MKM). RÜ esitab TSilt saadud vaide (sh originaaldokumendid) viivitamatult RA-le ning RA ettepanekul abistab vaidemenetlusel.
Veeteede Amet	25.03.2011	II	Väljakuulutamata läbirääkimistega	Täiendatud ST rakendamise eeskirja punkti 3.2.6. "Struktuuroetuse rakendamise eeskiri" ja selle juurde

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
			<p>hankemenetlusele on antud kooskõlastus ilma piisava põhjendusega. Tuvastatud on mitteabikõlblik kulu summas 27 088,11 eurot (423 836,82 krooni)</p>	<p>kuuluvad vormid on kinnitatud 12.09.2011. a käskkirjaga nr 47-VA ja edastatud 16.09.2011. a kõikidele TSide järgimiseks. Tähelepanekus nr 4.1 kirjeldatud ÜF projekti nr 3.3.0100.08-0001 „Kuivastu, Virtsu, Heltermaa ja Rohuküla sadamate rekonstrueerimine“ eeldatavat mitteabikõlblikku toetust tagasi ei nõuta, kuna RA on teostanud auditi tähelepanekule analüüsi, kogunud andmeid ning kaalunud kõiki argumente kogumis ning leidnud, et antud tähelepanekul puuduvad VV 22.12.2006. a määruse nr § 10 lõikes 2 kehtestatud alused toetuse tagasinõudmiseks. RA otsus (21.09.2011 nr 24.5-5/08-02305/039) lisatud projekti 3.3.0100.08-0001 lisadesse.</p>

Allikas: SFCS, 25.03.2017

LISA 12. RIKKUMISED
Tabel 68. Rikkumised perioodil 01.01.2007-31.12.2015

Aasta	Prioriteetne suund	Meede	Rikkumise nr	Rikkumise liik	OLAFi number	EL finantsmõju
2010	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/10/17/02	pankrot	10014	603 844,55
2010	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/10/11/01	Riigiabi reeglite rikkumine		2 620,38
2010	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/10/37/01	5.a reegel		3 308,89
2010	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/10/33/01	pankrot	100026	76 622,16
2010	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/10/27/01	pankrot	100025	31 699,47
2010	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/10/16/04	tegevused lõpetamata		3 186,86
2010	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/10/13/03	pankrot	10011	95 867,47
2010	3.1	3.1.5	EAS/2007-2013/10/44/02	pankrot	10035	61 099,54
2010	3.1	3.1.7	EAS/2007-2013/10/46/01	mitteabikõlblik kulu	10040	10 060,78
2010	3.1	3.1.9	EAS/2007-2013/10/47/01	5.a reegel		4 344,64
2010	3.1	3.1.9	EAS/2007-2013/10/15/02	mitteabikõlblik kulu		1 270,24
2010	3.2	3.2.2	ARCHIMEDES/2007-2013/10/02/01	hankereeglid	10012	83 565,85
2010	3.2	3.2.2	ARCHIMEDES/2007-2013/10/01/05	hankereeglid	10002	103 541,73
2010	3.3	3.3.1	VA/2007-2013/10/01/05	hankereeglid	10001	11 138,10
2010	3.4	3.4.1	MA/2007-2013/10/01/03	mitteabikõlblik kulu	10031	31 454,88
2011	3.1	3.1.13	EAS/2007-2013/11/77/02	mitteabikõlblik kulu	10023	35 864,03
2011	3.1	3.1.13	EAS/2007-2013/11/73/03	mitteabikõlblik kulu		3 443,98
2011	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/11/94/01	mitteabikõlblik kulu		7 686,55
2011	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/11/96/01	mitteabikõlblik kulu		5 891,42
2011	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/11/95/02	tegevused lõpetamata	10033	95 867,48
2011	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/11/90/01	mitteabikõlblik kulu		3 626,75
2011	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/11/83/03	tegevused lõpetamata		6 713,00
2011	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/11/61/05	tegevused lõpetamata	10013	95 867,48
2011	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/11/58/02	mitteabikõlblik kulu		7 666,02
2011	3.1	3.1.7	EAS/2007-2013/11/66/02	mitteabikõlblik kulu		721,25

2011	3.1	3.1.7	EAS/2007-2013/11/62/02	mitteabikõlblik kulu	10014	12 298,43
2011	3.1	3.1.7	EAS/2007-2013/11/54/04	ettemakse reeglite rikkumine	10004	1 262 884,65
2011	3.1	3.1.9	EAS/2007-2013/11/70/01	mitteabikõlblik kulu		5 979,18
2011	3.2	3.2.3	ARCHIMEDES/2007-2013/11/03/01	hankereeglid		4 954,90
2011	3.5	3.5.2	RIA/2007-2013/11/01/01	tegevused lõpetamata	10025	224 202,06
2011	3.5	3.5.3	RIA/2007-2013/11/02/01	hankereeglid		5 045,16
2012	3.1	3.1.1	EAS/2007-2013/12/98/03	hankereeglid	10007	22 740,82
2012	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/12/228/02	Riigiabi reeglite rikkumine	10083	2 312 887,08
2012	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/12/190/02	Riigiabi reeglite rikkumine	10062	60 683,80
2012	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/12/188/05	Riigiabi reeglite rikkumine	10047	440 990,37
2012	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/12/186/03	Riigiabi reeglite rikkumine	10045	526 300,00
2012	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/12/184/02	Riigiabi reeglite rikkumine	10043	14 027,45
2012	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/12/181/04	Riigiabi reeglite rikkumine	10041	40 865,62
2012	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/12/174/04	Riigiabi reeglite rikkumine	10057	971 648,67
2012	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/12/173/03	Riigiabi reeglite rikkumine	10056	337 496,07
2012	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/12/172/03	Riigiabi reeglite rikkumine	10055	24 625,55
2012	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/12/171/02	Riigiabi reeglite rikkumine	10054	33 929,52
2012	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/12/150/06	Riigiabi reeglite rikkumine	10025	711 914,00
2012	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/12/139/02	pettus (IRQ 3)	10015	177 674,38
2012	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/12/129/05	pankrot	10024	396 177,44
2012	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/12/126/02	pankrot	10019	894 480,00
2012	3.1	3.1.20	EAS/2007-2013/12/227/01	hankereeglid		5 679,96
2012	3.1	3.1.21	EAS/2007-2013/12/226/02	hankereeglid		2 697,79
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/222/02	tulu teenimine	10074	25 998,73
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/213/02	tulu teenimine	10073	24 007,00

2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/212/02	tulu teenimine	10077	21 067,55
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/211/02	tulu teenimine		7 993,82
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/210/02	tulu teenimine	10080	22 604,19
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/209/02	tulu teenimine	10079	15 227,81
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/208/02	tulu teenimine		9 788,23
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/207/02	tulu teenimine	10076	23 758,07
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/206/02	tulu teenimine	10078	17 905,58
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/204/02	tulu teenimine	10081	8 946,34
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/203/02	tulu teenimine	10072	12 031,97
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/202/02	tulu teenimine	10071	28 130,81
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/201/02	tulu teenimine	10070	13 386,65
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/200/02	tulu teenimine	10069	22 954,82
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/199/02	tulu teenimine	10068	25 712,83
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/198/02	tulu teenimine	10067	12 399,72
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/197/02	tulu teenimine	10066	15 349,46
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/196/02	tulu teenimine	10065	20 432,79
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/195/02	tulu teenimine	10064	32 860,97
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/194/02	tulu teenimine		7 459,43
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/151/01	tulu teenimine	10031	44 348,65
2012	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/12/106/01	seotud isikud	10009	28 948,34
2012	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/12/234/01	mitteabikõlblik kulu	10085	13 479,69
2012	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/12/158/01	tegevused lõpetamata	10033	35 790,52
2012	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/12/152/03	pankrot	10053	10 089,63
2012	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/12/127/02	mitteabikõlblik kulu		4 309,62
2012	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/12/120/02	mitteabikõlblik kulu		3 856,69
2012	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/12/118/01	mitteabikõlblik kulu	10012	17 008,03
2012	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/12/102/02	pankrot	10005	61 801,19
2012	3.1	3.1.6	EAS/2007-2013/12/135/01	mitteabikõlblik kulu	10016	12 075,27
2012	3.2	3.2.2	Archimedes/2007-2013/12/05/06	tegevused lõpetamata	10002	2 018 504,35
2012	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/12/07/02	hankereeglid		3 072,50
2012	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/12/04/01	hankereeglid		2 795,12
2012	3.3	3.3.1	MA/2007-2013/12/02/08	pettus (IRQ 3)	10004	26 934,40
2012	3.5	3.5.2	RIA/2007-2013/12/04/01	hankereeglid		4 682,94
2012	3.5	3.5.3	RIA/2007-2013/12/05/03	hankereeglid	10013	36 498,59
2012	3.6	3.6.1	RM/2007-2013/12/08/02	mitteabikõlblik kulu	10003	20 320,91

2012	3.4	3.4.1	VA/2007-2013/12/02/02	hankereeglid		6 250,20
2013	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/13/426/04	pankrot	10042	292 472,26
2013	3.1	3.1.15	EAS/2007-2013/13/262/02	hankereeglid		1 575,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/427/02	valeandmed	10043	16 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/404/02	mitteabikõlblik kulu		3 999,60
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/403/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/402/02	mitteabikõlblik kulu		3 195,58
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/400/02	mitteabikõlblik kulu		3 994,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/399/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/398/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/397/02	mitteabikõlblik kulu		5 521,96
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/396/02	mitteabikõlblik kulu		7 800,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/395/02	mitteabikõlblik kulu		8 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/394/02	mitteabikõlblik kulu		8 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/393/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/392/02	mitteabikõlblik kulu		8 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/391/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/390/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/389/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/388/01	mitteabikõlblik kulu	10026	12 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/387/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/386/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/385/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/384/02	mitteabikõlblik kulu		3 195,58
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/383/02	mitteabikõlblik kulu	10025	16 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/382/01	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/381/01	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/380/01	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/379/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/378/02	mitteabikõlblik kulu		7 999,20

2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/377/01	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/376/02	mitteabikõlblik kulu		3 333,33
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/375/02	mitteabikõlblik kulu		3 195,58
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/374/02	mitteabikõlblik kulu	10024	6 391,15
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/373/02	mitteabikõlblik kulu		3 999,60
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/372/02	mitteabikõlblik kulu		3 936,50
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/371/01	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/370/02	mitteabikõlblik kulu		7 999,20
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/369/02	mitteabikõlblik kulu		7 999,20
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/368/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/367/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/366/02	mitteabikõlblik kulu		3 999,60
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/365/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/364/01	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/363/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/362/02	mitteabikõlblik kulu		3 195,58
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/361/02	mitteabikõlblik kulu		3 190,47
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/360/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/359/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/358/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/357/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/356/02	mitteabikõlblik kulu		2 450,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/355/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/353/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/352/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/351/01	mitteabikõlblik kulu		3 150,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/350/02	mitteabikõlblik kulu		3 955,80
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/349/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/348/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00

2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/347/02	mitteabikõlblik kulu		3 949,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/345/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/344/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/343/02	mitteabikõlblik kulu	10023	4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/342/02	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/341/02	mitteabikõlblik kulu	10022	12 000,00
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/340/02	mitteabikõlblik kulu		3 195,58
2013	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/13/337/02	mitteabikõlblik kulu		3 996,00
2013	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/13/459/04	hankereeglid		1 551,86
2013	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/13/422/01	mitteabikõlblik kulu		3 301,05
2013	3.1	3.1.25	EAS/2007-2013/13/245/02	pankrot	10012	10 890,67
2013	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/13/444/04	pettus (IRQ 3)	10050	15 530,53
2013	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/13/412/04	mitteabikõlblik kulu	10029	10 653,96
2013	3.1	3.1.5	EAS/2007-2013/13/409/02	valeandmed		1 903,67
2013	3.1	3.1.6	EAS/2007-2013/13/437/02	mitteabikõlblik kulu		3 358,77
2013	3.1	3.1.6	EAS/2007-2013/13/432/02	mitteabikõlblik kulu		7 648,55
2013	3.1	3.1.6	EAS/2007-2013/13/430/02	mitteabikõlblik kulu		8 770,87
2013	3.1	3.1.6	EAS/2007-2013/13/429/02	mitteabikõlblik kulu		6 049,22
2013	3.1	3.1.6	EAS/2007-2013/13/420/02	hankereeglid	10006	16 304,39
2013	3.1	3.1.6	EAS/2007-2013/13/405/02	tegevused lõpetamata	10027	95 619,94
2013	3.1	3.1.7	EAS/2007-2013/13/462/04	valeandmed	10062	78 357,49
2013	3.1	3.1.7	EAS/2007-2013/13/255/03	Riigiabi reeglite rikkumine	10019	245 260,25
2013	3.1	3.1.7	EAS/2007-2013/13/246/02	tegevused lõpetamata	10013	608 650,00
2013	3.2	3.2.2	Archimedes/2007-2013/13/17/02	hankereeglid	10056	16 860,08
2013	3.2	3.2.2	Archimedes/2007-2013/13/14/01	hankereeglid		3 998,78
2013	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/13/18/04	hankereeglid	10030	11 135,30
2013	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/13/15/14	hankereeglid	10055	72 414,68
2013	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/13/12/01	hankereeglid		4 212,11
2013	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/13/09/01	hankereeglid	10005	16 065,00

2013	3.2	3.2.4	Archimedes/2007-2013/13/11/01	hankereeglid		4 973,35
2013	3.2	3.2.9	Archimedes/2007-2013/13/13/01	tegevused lõpetamata	10037	66 385,00
2013	3.2	3.2.9	Archimedes/2007-2013/13/10/02	hankereeglid	10036	11 874,55
2013	3.3	3.3.1	TJA/2007-2013/13/01/06	hankereeglid	10005	249 094,45
2013	3.5	3.5.3	RIA/2007-2013/13/07/02	tegevused lõpetamata		4 904,75
2014	3.1	3.1.1	EAS/2007-2013/14/495/04	hankereeglid	10024	12 975,00
2014	3.1	3.1.1	EAS/2007-2013/14/483/02	hankereeglid	10013	1 120,90
2014	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/14/507/01	Riigiabi reeglite rikkumine	10029	1 967 348,73
2014	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/14/489/03	pankrot	10021	7 762,94
2014	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/14/473/02	pankrot	10009	61 306,82
2014	3.1	3.1.14	EAS/2007-2013/14/497/01	tegevused lõpetamata		3 834,70
2014	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/14/503/02	ettemakse reeglite rikkumine		3 499,98
2014	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/14/501/02	ettemakse reeglite rikkumine		4 000,00
2014	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/14/474/01	5.a reegel		4 000,00
2014	3.1	3.1.2	EAS/2007-2013/14/493/02	hankereeglid		3 880,17
2014	3.1	3.1.21	EAS/2007-2013/14/478/04	tegevused lõpetamata	10010	121 044,50
2014	3.1	3.1.24	EAS/2007-2013/14/476/01	hankereeglid		7 046,76
2014	3.1	3.1.25	EAS/2007-2013/14/510/01	mitteabikõlblik kulu		5 495,86
2014	3.1	3.1.25	EAS/2007-2013/14/500/03	mitteabikõlblik kulu		6 074,18
2014	3.1	3.1.25	EAS/2007-2013/14/468/04	5.a reegel	10007	39 520,82
2014	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/14/482/03	tegevused lõpetamata	10012	12 090,84
2014	3.1	3.1.6	EAS/2007-2013/14/472/01	hankereeglid		9 155,16
2014	3.2	3.2.1	Archimedes/2007-2013/14/63/05	hankereeglid		3 933,15
2014	3.2	3.2.1	Archimedes/2007-2013/14/58/08	hankereeglid	10034	16 908,18
2014	3.2	3.2.1	Archimedes/2007-2013/14/53/08	hankereeglid	10031	24 182,35
2014	3.2	3.2.1	Archimedes/2007-2013/14/19/12	hankereeglid	10001	37 517,98
2014	3.2	3.2.10	Archimedes/2007-2013/14/65/02	hankereeglid		4 540,48
2014	3.2	3.2.10	Archimedes/2007-2013/14/50/10	hankereeglid	10005	9 874,70

2014	3.2	3.2.12	Archimedes/2007-2013/14/32/02	hankereeglid		8 736,23
2014	3.2	3.2.2	Archimedes/2007-2013/14/56/08	hankereeglid	10032	43 651,68
2014	3.2	3.2.2	Archimedes/2007-2013/14/52/01	hankereeglid	10019	13 579,49
2014	3.2	3.2.2	Archimedes/2007-2013/14/48/02	hankereeglid	10018	25 535,07
2014	3.2	3.2.2	Archimedes/2007-2013/14/47/09	hankereeglid	10017	39 092,58
2014	3.2	3.2.2	Archimedes/2007-2013/14/41/05	hankereeglid	10005	20 623,76
2014	3.2	3.2.2	Archimedes/2007-2013/14/23/07	hankereeglid	10016	11 593,48
2014	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/14/62/01	hankereeglid		3 634,52
2014	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/14/54/01	hankereeglid		3 189,85
2014	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/14/45/03	hankereeglid		6 673,45
2014	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/14/25/02	hankereeglid		4 417,87
2014	3.2	3.2.4	Archimedes/2007-2013/14/59/01	hankereeglid		7 573,20
2014	3.2	3.2.4	Archimedes/2007-2013/14/46/05	hankereeglid		8 844,87
2014	3.2	3.2.4	Archimedes/2007-2013/14/40/02	hankereeglid		859,21
2014	3.2	3.2.4	Archimedes/2007-2013/14/31/03	hankereeglid		7 512,72
2014	3.2	3.2.4	Archimedes/2007-2013/14/22/03	hankereeglid	10002	13 269,53
2014	3.2	3.2.4	Archimedes/2007-2013/14/21/03	hankereeglid		1 614,46
2014	3.2	3.2.4	Archimedes/2007-2013/14/20/01	hankereeglid		5 734,74
2014	3.2	3.2.7	Archimedes/2007-2013/14/51/04	hankereeglid	10026	12 332,31
2014	3.2	3.2.7	Archimedes/2007-2013/14/49/08	hankereeglid		6 366,91
2014	3.2	3.2.9	Archimedes/2007-2013/14/37/06	hankereeglid		1 928,23
2014	3.3	3.3.1	TJA/2007-2013/14/05/04	hankereeglid	10004	647 333,11
2014	3.3	3.3.1	TJA/2007-2013/14/03/02	hankereeglid		1 048,73
2014	3.5	3.5.2	RIA/2007-2013/14/08/01	tegevused lõpetamata		3 331,28
2015	3.1	3.1.14	EAS/2007-2013/15/566/01	tegevused lõpetamata	10028	82 673,33
2015	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/15/531/01	mitteabikõlblik kulu		4 000,00
2015	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/15/560/00	kontrollist keeldumine		8 000,00
2015	3.1	3.1.21	EAS/2007-2013/15/565/00	hankereeglid		5 170,20
2015	3.1	3.1.23	EAS/2007-2013/15/571/01	valeandmed	10029	31 838,64

2015	3.1	3.1.25	EAS/2007-2013/15/545/02	mitteabikõlblik kulu	10024	26 087,77
2015	3.1	3.1.30	EAS/2007-2013/15/548/03	hankereeglid		1 305,74
2015	3.1	3.1.7	EAS/2007-2013/15/530/04	mitteabikõlblik kulu	10014	79 325,76
2015	3.2	3.2.1	Archimedes/2007-2013/15/117/04	hankereeglid	10030	13 230,69
2015	3.2	3.2.1	Archimedes/2007-2013/15/100/01	hankereeglid		3 564,79
2015	3.2	3.2.10	Archimedes/2007-2013/15/111/02	hankereeglid		3 331,59
2015	3.2	3.2.10	Archimedes/2007-2013/15/101/01	hankereeglid		2 740,73
2015	3.2	3.2.10	Archimedes/2007-2013/15/87/01	hankereeglid		2 924,96
2015	3.2	3.2.11	Archimedes/2007-2013/15/99/01	mitteabikõlblik kulu		7 636,30
2015	3.2	3.2.2	Archimedes/2007-2013/15/116/03	mitteabikõlblik kulu	10031	42 712,25
2015	3.2	3.2.2	Archimedes/2007-2013/15/86/06	hankereeglid	10004	69 938,08
2015	3.2	3.2.2	Archimedes/2007-2013/15/83/03	mitteabikõlblik kulu	10001	13 822,86
2015	3.2	3.2.2	Archimedes/2007-2013/15/80/05	hankereeglid	10007	2 312,82
2015	3.2	3.2.2	Archimedes/2007-2013/15/81/04	mitteabikõlblik kulu	10003	29 372,30
2015	3.2	3.2.2	Archimedes/2007-2013/15/91/07	hankereeglid	10002	50 268,91
2015	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/15/122/04	hankereeglid	10032	15 612,86
2015	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/15/120/02	hankereeglid		1 478,71
2015	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/15/106/02	hankereeglid	10025	1 888,67
2015	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/15/89/03	hankereeglid		1 812,91
2015	3.2	3.2.4	Archimedes/2007-2013/15/85/04	hankereeglid		6 853,70
2015	3.2	3.2.6	Archimedes/2007-2013/15/90/07	hankereeglid	10026	17 910,57
2015	3.3	3.3.1	TJA/2007-2013/15/09/02	mitteabikõlblik kulu	10002	67 866,02
2015	3.3	3.3.1	TJA/2007-2013/15/10/01	mitteabikõlblik kulu		1 629,76
2015	3.5	3.5.3	RIA/2007-2013/15/09/01	tegevused lõpetamata	10008	11 678,87
2016	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/16/599/00	pankrot	21529	52 757,93
2016	3.1	3.1.12	EAS/2007-2013/16/579/00	mitteabikõlblik kulu	3589	17 617,05
2016	3.1	3.1.15	EAS/2007-2013/16/578/02	hankereeglid	3541	6 652,80
2016	3.1	3.1.17	EAS/2007-2013/16/607/01	Riigiabi reeglite rikkumine		4 000,00
2016	3.1	3.1.20	EAS/2007-2013/16/594/00	pettuse kahtlus	10004	182 484,99

2016	3.1	3.1.30	EAS/2007-2013/16/573/01	hankereeglid		2 133,51
2016	3.1	3.1.4	EAS/2007-2013/16/596/01	pettuse kahtlus	21527	133 595,56
2016	3.1	3.1.7	EAS/2007-2013/16/598/00	pettuse kahtlus	21528	2 360 500,00
2016	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/16/128/02	hankereeglid		5 737,50
2016	3.2	3.2.3	Archimedes/2007-2013/16/126/02	hankereeglid		3 642,82
2016	3.2	3.2.4	Archimedes/2007-2013/16/127/05	hankereeglid	3704	15 296,31
2016	3.2	3.2.6	ARCHIMEDES/2007-2013/16/131/06	mitteabikõlblik kulu	21530	307 492,23
2016	3.4	3.4.1	TJA/2007-2013/15/11/01	hankereeglid	3705	19 058,82
2017	3.2	3.2.6	ARCHIMEDES/2007-2013/17/135/01	hankereeglid		12 436,86
2017	3.3	3.3.1	TJA/2007-2013/16/12/00	hankereeglid		292 828,62

Allikas: SFCS, 31.01.2017

Allikas: SFCS, 20.03.2017

LISA 13. RISKID JA MAANDAMISTEGEVUSED SUUNDADE LÕIKES

Tabel 69. 2015. a riskide hindamise tulemused

Prioriteetne suund (vajadusel ka meede)	Risk	Ette võetud/ võetavad abinõud	Vastutaja	Tähtaeg	Staatuse (eelmise perioodi lahendatud riske ei kajastata)
Ettevõtluse suund					
Poliitika kujundamine	Tulenevalt KA või RAde vt asutuste selgete suuniste puudumisest ja nende hilinemisest, muutunud tõlgendusest/ja/või praktika muutumisest, võetakse EASis aluseks vale info, mis põhjustab omakorda vigu ning mille tõttu võivad kaasneda tagasinõuded.	Arvamuste taotlemine ministereumitelt ja nende edastamine töötajatele. EAS-i siseste seisukohtade ühtlustamine. Töötajate koolitamine	EAS	Jätkub jooksvalt	Maandamistegevusi viiakse ellu jooksvalt ja vastavalt tekkinud vajadusele
Projektide rakendamine	Töötajate ebapiisavad teadmised meetmete muudatustest, ei ole kursis määruste, protsesside või põhimõtete muudatustega, teadmatusest antakse kliendile vale nõu või menetletakse valedele alustel.	Konkreetsete probleemjuhtumite analüüs ning arutelude ja kogemuste jagamise koosolekud.	EAS	Vastavalt vajadusele	Maandamistegevusi viiakse ellu jooksvalt ja vastavalt tekkinud vajadusele
Projektide rakendamine	Uue programmiperioodi horisontaalsetes õigusaktides sisalduvaid viiteid EL õigusaktidele on rakendajatel raske hoomata. Horisontaalsete õigusaktide valdkonnast vähene teadlikkus võib põhjustada olulisi vigu programmide ja toetusmeetmete rakendamisel.	KA (RaMin) ja RA-de poolne info ja juhiste esitamine	KA; RA-d	Vastavalt vajadusele	Maandamistegevusi viiakse ellu jooksvalt ja vastavalt tekkinud vajadusele
Projektide rakendamine	Projektide vastavuskontrollide loogika ja ulatus ei ole alati arusaadav. Kontroll-lehtede täitmine nõuab palju ajaressurssi ja ei näi olevat alati põhjendatud. Kontrollimehhanismide mahukus ei sõltu enamasti projektile eraldatud toetuse summa suurusest. Kahju väljendub halduskoormuse suures, tegu on (ebamõistlikult) mahuka ja kuluka tegevusega, mida on erasektorile keeruline põhjendada kuluefektiivsuse seisukohast	KAle tagasiside andmine kontroll-lehtede sisu mõistlikkuse ja põhjendatuse osas.	EAS; KA	Vastavalt vajadusele	Maandamistegevusi viiakse ellu jooksvalt ja vastavalt tekkinud vajadusele
T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suund					
Projektide raamatupidamine (VMT, riigihangete kontroll jt)	Mitmed rakendusskeemid on hilinevad ja kavandatud kestma kuni perioodi (2015.a) lõpuni, mistõttu jäävad vahendid kasutamata	Lõpetamistele suunatud seminarid projektide lõppemise tsükli arvestades 2014.a lõpus ning kahel korral 2015 alguspoolel; nii Tartus kui Tallinnas. Siseseminar RÜ-	RÜ	30.06.2015	maandamistegevusi viiakse ellu

		s 13.nov, TSidele suunatud seminaride kuupäevad selguvad lähiajal			
	Rakendusskeemid on kavandatud kestma perioodi lõpuni, mistõttu lõpetamisel tekib tohutu töökoormus ning surve RÜ-le	2015.a tööplaani täpne kavandamine, juhtide tasandi meeskonna järjepidev töö	RÜ	Pidev tegevus	maandamistegevusi viiakse ellu
	On kontrollivaldkondi, mille tõlgendused ja kontrolli fookus on jätkuvalt lahtine või muutuv (RH menetlusliigi valik, riigiabi, tööajatabelid)	Hankespetsialistide spetsialiseerumisega on loodetavasti oskusteave konsentreeritum ja võimekus väliste muutustele reagerimiskes kiirem	KA,RÜ	Pidev tegevus	maandamistegevusi viiakse ellu
	Ootused RÜ töö sisulisele kvaliteedile selguvad auditite kaudu ning on ajas muutuvad, mistõttu RÜ maine TSidele silmis on väga madal (heidetakse ette reeglite pidevat ja tagantjärele muutmist)	RÜ teavitustöö projekti tasandil, koostöös KA-ga. Kommunikatsioonitöö korraldus. Süsteemiülese vaate ja teavituse kujundamine on eelduslikult KA ülesanne ja RÜ jaoks väline risk. Osaliselt kommunikatsioonispetsialisti ametisse asumine.			maandamistegevusi viiakse ellu
	Süsteemiülene arusaam erinevate kontrollikohtade töövõtetest on erinev - praktikate mitteühtlustamine toob kaasa suurema admin.koormuse ja potentsiaalsed tagasinõuded	Koostöö teiste RÜ-dega. Süsteemiülese vaate ja teavituse kujundamine on eelduslikult KA ülesanne			maandamistegevusi viiakse ellu
	Järelkontrollide ja lõpetamiste kuhjumine ühele ajaperioodile toob kaasa meeletu töökoormuse, mis omakorda võib mõjuda negatiivselt töö kvaliteedile	RÜ töökorralduse hoolikas kavandamine, teavitustöö toetuse taasjate suunal			maandamistegevusi viiakse ellu
Seire (tulemuste saavutamise ja vahendite ärakasutamise)	Puudub ühtne teadmine, kuidas peaks SFOS ja projekti aruandlus ühilduma, kuidas andma hinnanguid eesmärkide täitmisele, mistõttu andmed ei ole kvaliteetsed ja usaldusväärsed	RÜ töökorralduses SFOS andmekvaliteedile tähelepanu pööramine, nt pistelised kontrollid teatud andmeväljade osas. Uue perioodi struktuuris kavandatud arendusspetsialisti ametikoht.	RÜ	01.07.2015	maandamistegevusi viiakse ellu
Muud	Muudatusi tõlgendustes on nii palju, et inimesed ei suuda neid jälgida, moivatsioonikriis ja seeläbi langeb kvaliteet	RÜ juhtimise kvaliteedi tagamine, kontrollimehhanismide rakendamine	RÜ		maandamistegevusi viiakse ellu
	SFOS andmed ei ole usaldusväärsed, kuna puudub nende kvaliteedikontroll	RÜ töökorralduses SFOS andmekvaliteedile tähelepanu pööramine, nt pistelised kontrollid teatud andmeväljade osas. Uue perioodi struktuuris	RÜ		maandamistegevusi viiakse ellu

		kavanadatud arendusspetsialisti ametikoht.			
Toetuse andmine	Projektide elluviimine viibib (projektide eelarved on üle planeeritud), vahendid on "kinni" ning puudub konkreetne õiguslik alus TRO muutmiseks.	Võimalus rahasid erinevate allikate vahel ümber tõsta. Kui on näha, et raha jääb üle, saame selle enne lõpparuande kinnitamist ära võtta (varasemalt pidime ootama lõpparuande kinnitamiseni).	RA	Pidev tegevus	lahendatud
Projektide raamatupidamine (VMT, riigihangete kontroll jt)	RHS on keeruline (nt hankeliigi valik, hanikja määratlus)	RÜ hangete eelkontrollid ja koolitused	RÜ	Pidev tegevus	maandamistegevusi viiakse ellu
	Paljude VMTde menetlus perioodi lõpus	Toetuste saajate teavitamine perioodi peatsest lõppemisest ja sellega kaasnevates SF kohustustest. RÜ'de koostöö ja personali jagamine.	RÜ	Pidev tegevus	lahendatud
Seire (tulemuste saavutamise ja vahendite ärasutamise)	Väljamaksed lükkuvad perioodi lõppu, mistõttu ei saa vahendeid enam ümber suunata ning EL vahendid jäävad kasutamata.	KA pikendas väljamaksete tegemise tähtaegasid.	KA, RÜ	Pidev tegevus	Lahendatud

Allikas: 01.07.2016, MKM, HTM ja RÜd

LISA 14. RAKENDUSKAVA PRIORITEETSETE suundade MEETMED
Tabel 70. Rakenduskava prioriteetsed suunad ja meetmed

Meetme nimetus	Määruse kinnitamise aeg	Meetme sulgemise aeg	Meetme eelarve ühenduse osalus [1]
Ettevõtluse suund			424 991 537
Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamise programm	29.11.2007	Suleti 2015.a	25 524 085
Ühisturunduse toetus	1.08.2008	Suleti 2013.a	376 826
Välismessitoetus	3.08.2008	Suleti 2014.a	2 394 654
Tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu toetus	15.06.2008	Suleti 2012.a	56 160 243
Turismitoodete arendamise toetamine	29.08.2008	Suleti 2013.a	11 009 175
Turismitoodete arendamise väikeprojektide toetamine	29.08.2008	Suleti 2010.a	5 215 439
Klastrite arendamise toetus	24.08.2008	Suleti 2015.a	9 979 664
Ettevõtlusinkubatsiooni programm	30.03.2009	Suleti 2015.a	2 606 905
Innovatsiooniosakute toetusmeede	7.02.2009	Suleti 2015.a	8 569 020
Turismiinfo jaotuskanalite toetamine	22.03.2009	Suleti 2015.a	1 687 989
Ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise täiendav tugiprogramm	2.04.2009	Suleti 2011.a	42 862 722
Turismiinfosüsteemide arendamise programm	29.11.2007	Suleti 2013.a	5 417 271
Katse- ja pooltööstuslike laborite infrastruktuuri investeeringute toetamine	16.07.2009	Suleti 2015.a	2 254 643
Loomemajanduse tugistruktuuride toetus	24.08.2009	Suleti 2015.a	6 701 360
Riiklik ekspordi krediidikindlustuse programm	7.10.2010	Suleti 2011.a	12 782 330
Rahvusvaheliste ürituste ja konverentside toetamine	2.11.2009	Suleti 2014.a	3 139 915
Riiklike turundusürituste programm	7.10.2009	Suleti 2015.a	10 410 721
Ekspordi arendamise toetus	22.10.2010	Suleti 2015.a	11 743 990
Kõrge potentsiaaliga innovaatiliste ettevõtete arendamise programm „Start-up Eesti“	23.02.2011	Suleti 2015.a	2 280 322
Allutatud laenu programm	13.04.2011	Jätkuvad 2016 lõpuni	17 344 224

Meetme nimetus	Määruse kinnitamise aeg	Meetme sulgemise aeg	Meetme eelarve ühenduse osalus [1]
Ettevõtluslaenu riiklike tagatiste ja kapitalilaenu programm	31.01.2008	Jätkuvad 2016 lõpuni	27 928 495
Eksporditurunduse toetus	17.02.2008	Suleti 2015.a	15 368 604
Ettevõtja turismiturunduse toetamine	23.05.2008	Suleti 2014.a	1 356 874
Avaliku ja kolmanda sektori turismi turundustegevuste toetamine	23.05.2008	Suleti 2015.a	2 731 396
Teadus- ja arendustegevuse projektide toetamine	25.05.2008	Suleti 2015.a	52 882 273
Teadmiste- ja tehnoloogia siirde baasfinantseerimise toetamine	8.06.2008	Suleti 2015.a	5 392 040
Tehnoloogia arenduskeskuste toetamine	29.06.2008	Suleti 2015.a	56 469 069
Tööstus- ja teenindusettevõtja investeeeringu toetus	22.10.2012	Suleti 2015.a	20 714 370
Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeede	15.12.2013	Suleti 2015.a	829 621
Väikesadamate võrgustiku arendamine	8.09.2014	Suleti 2015.a	2 857 299
T&A ja kõrghariduse infrastruktuuri suund			308 223 307
Meede „Teaduse tippkeskuste arendamine“	18.01.2008	Suleti 2015.a	40 357 925
Meede „Teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamine“	16.01.2008	Suleti 2015.a	111 173 713
Meede „Teadusaparatuuri ja -seadmete kaasajastamine“	12.06.2009	Suleti 2015.a	83 108 010
Alameede „Väiksemahulise teaduse infrastruktuuri kaasajastamine Eesti teadus- ja arendusasutuste sihtfinantseeritavate teadusteemade raames“	17.04.2009	Suleti 2015.a	13 586 201
Alameede „Teadus- ja arendusasutuste teadusaparatuuri ja seadmete kaasajastamine“	12.06.2009	Suleti 2015.a	35 142 245
Programm „E-teadusinfo“	20.10.2009	Suleti 2015.a	8 298 241
Alameede „Riikliku tähtsusega teaduse infrastruktuuri kaasajastamine“	20.10.2009	Suleti 2015.a	26 081 324
Meede „Rakenduskõrgharidusõppe ja õpetajakoolituse õppeinfrastruktuuri kaasajastamine“	20.05.2009	Suleti 2015.a	13 054 127
Alameede „Rakenduskõrgharidusõppe õppeinfrastruktuur“		Suleti 2015.a	11 697 846
Alameede „Õpetajakoolituse õppelaborid“		Suleti 2015.a	1 356 281
Meede „Energiatehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“	31.03.2010	Suleti 2015.a	6 171 180

Meetme nimetus	Määruse kinnitamise aeg	Meetme sulgemise aeg	Meetme eelarve ühenduse osalus [1]
Meede „Kõrgkoolide ning teadus- ja arendusasutuste õppe- ja töökeskkond“	25.03.2011	Suleti 2015.a	6 070 872
Alameede „Rakenduskõrgkoolide õppekeskkond“		Suleti 2015.a	2 671 897
Alameede „Ülikoolide ning teiste teadus- ja arendusasutuste juurdepääsetavuse suurendamine ja tuleohutusnõuetega kooskõlla viimine“		Suleti 2015.a	5 516 262
Meede „Biotehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“	3.12.2010	Suleti 2015.a	6 257 649
Meede „Tervishoiutehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“		Suleti 2015.a	9 738 486
Alameede „Tervishoiualase teadus- ja arendustegevuse toetamine“	19.04.2011	Suleti 2015.a	3 185 734
Programm „Tervishoiuteaduste võimekuse edendamise programm TerVE“	20.05.2011	Suleti 2015.a	6 552 751
Programm „Rahvusvahelise koostöö toetamine“	25.01.2011	Suleti 2015.a	7 765 965
Meede „Keskkonnakaitse ja -tehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“		Suleti 2015.a	8 188 159
Alameede „Keskkonnatehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“	1.04.2011	Suleti 2015.a	2 671 897
Programm „Keskkonnakaitse ja -tehnoloogia T&A programm KESTA“	25.03.2011	Suleti 2015.a	5 516 262
Meede „Materjalitehnoloogia teadus- ja arendustegevuse toetamine“	16.09.2011	Suleti 2015.a	8 127 188
Meede „Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia alase teadus- ja arendustegevuse toetamine“		Suleti 2015.a	8 210 034
Alameede „Info ja kommunikatsioonitehnoloogia alase teadus- ja arendustegevuse toetamine“	28.09.2012	Suleti 2015.a	4 277 033
Programm „Eesti info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kõrghariduse ning teadus- ja arendustegevuse riikliku programmi 2011-2015 (IKTP) rakendusprogramm“	2.05.2012	Suleti 2015.a	3 933 001
Transpordi suunad		638 213 261	
Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud	Määrus- 29.05.2007, investeeringute kava kinnitati 06.03.2008	Suleti 2016.a I1 kvartalis	525 397 289
Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri edendamine			112 815 971

Meetme nimetus	Määruse kinnitamise aeg	Meetme sulgemise aeg	Meetme eelarve ühenduse osalus [1]
Infoühiskonna suund			62 636 388
Infoühiskonna teadlikkuse tõstmise programm	19.12.2007	Suleti 2015.a	4 747 307
Infoühiskonna edendamine avatud taotluste kaudu	28.04.2008	Suleti 2015.a	30 551 317
Infoühiskonna edendamine investeeringute kava kaudu	määrus- 11.12.2007, investeeringute kava kinnitati 16.06.2008	Suleti 2015.a	27 337 763
Horisontaalne tehniline abi	30.04.2007	Suletud 2015. a	28 553 498
Tehniline abi	30.04.2007	Suletud 2015. a	1 402 733

Allikas: Prioriteetsete suundade aruanded 20.03.2017

LISA 15. FINANTSKORRALDUSVAHENDITE RAKENDAMINE
Tabel 71. Finantskorraldusvahendite rakendamine

No. of section in SFC2007	Required information/data	Required format information/ data	Comments
II. Description and identification of the entities which implement financial engineering instrument - level of the specific fund implemented without a holding fund (Article 67(2)(j)(i&ii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			
II.1	Financial engineering instrument (name and registered place of business)	text	Programme "Subordinated loan", Estonia
Attributable to Article 44, first paragraph (a), (b) or (c) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)?			
II.2	(a) financial engineering instruments for enterprises	selection	A
	(b) urban development funds		
	(c) funds or other incentive schemes providing loans, guarantees for repayable investments, or equivalent instruments, for energy efficiency and use of renewable energy in buildings, including in existing housing		
II.3	Type of financial product offered by the financial engineering instrument to the final recipients		
II.3.1	equity	selection	NO
II.3.2	loan		YES
II.3.3	guarantee		YES

II.3.4	other product (interest rate subsidies, guarantee fee subsidies and equivalent measures)		NO
II.4	Financial engineering instrument manager (name and registered place of business)	text	Foundation KredEx, Estonia, Hobujaama 4, 10151 Tallinn
II.7	Legal status of the financial engineering instruments		
	independent legal entities governed by agreements between the co-financing partners or shareholders	selection	NO
separate block of finance within a financial institution	YES		
II.6	Date of signature of funding agreement with managing authority	date (format: DD/MM/YYYY)	13/04/2011
III. Operational Programme contributions paid to the financial engineering instrument (Article 67(2)(j)(iii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			
III.2	Operational Programme contributions paid to the specific fund		
III.2.1	Amounts of assistance from the Structural Funds paid to the specific fund		
III.2.1.1*	ERDF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	17 344 224
III.2.1.2	ERDF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	17 344 224
III.2.1.3*	ESF amounts of assistance committed in the funding agreement with	number (amount in EUR)	0

	managing authority (in EUR)		
III.2.1.4	ESF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2	Amounts of national co-financing paid to the specific fund		
III.2.2.1*	National public co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.2	National public co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.3*	National private co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.4	National private co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.3	Other ERDF or ESF Operational Programme(s) providing contributions to the specific fund	selection (yes/no)	0

III.3*	Amounts of other assistance paid to the specific fund outside this Operational Programme (in EUR)	number (amount)	0
III.4	Management costs and fees paid to the specific fund (in the meaning of Article 78(6)(d) of Council Regulation (EC) No 1083/2006) (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.5 III.7 IV.6	Additional information for the final report on implementation		
III.5.2 III.7.4 IV.6.1	Amount of capitalised interest rate subsidies and guarantee fee subsidies	number (amount in EUR)	N/A
III.5.3 III.7.2 IV.6.2	Interest generated by payments from the programme and attributable to the Structural Funds (in EUR):	Sum (amount in EUR)	
III.5.3.1 III.7.2.1 IV.6.2.1	out of which interest generated by payments from the programme to the specific fund attributable to Structural Funds and <u>invested</u> in activities according to Article 78(6) and the first paragraph of Article 78(7) of the General Regulation (in EUR)	number (amount in EUR)	728 611
III.5.3.2 III.7.2.2 IV.6.2.2	out of which interest generated by payments from the programme to the specific fund attributable to Structural Funds, <u>not used</u> in activities according to	number (amount in EUR)	

	Article 78(6) and the first paragraph of Article 78(7) of the General Regulation (in EUR)		
III.5.5 III.7.3 IV.6.3	The date of winding up (as envisaged in the funding agreement)	date (format: DD/MM/YYYY)	31/12/2016
III.5.1 III.7.1? IV.6.4?	Withdrawals of programme resources from FEIs (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.5.4 III.4A III.7.4? or IV.6.5?	Value of legacy resources (residual funds and value of investments and participations recorded before the submission of closure documents) attributable to ERDF/ESF resources	number (amount in EUR)	21 947 923
IV. Operational Programme contributions paid by financial engineering instrument(s) to final recipients (Article 67(2)(j)(iv) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			

IV.1	Operational Programme contributions paid to final recipients in loans		
IV.1.1	Name of loan product	text	Kapitalilaen, tehnoloogialaen, ekspordilaen
IV.1.2*	Number of final recipients supported		*
IV.1.2.1*	out of which large enterprises	number	1
IV.1.2.2*	out of which SMEs	number	30
IV.1.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	10
IV.1.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.1.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.1.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A

IV.1.3*	Number of loan contracts signed with final recipients	number	50
IV.1.4*	Total value of loans committed in contracts signed with final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	10 138 493
IV.1.4.1*	out of which Operational Programme contributions	number (amount in EUR)	10 138 493
IV.1.5	Amounts of Operational Programme contributions paid to final recipients in loans (in EUR)	number (amount in EUR)	10 138 493
IV.1.5.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	10 138 493
IV.1.6	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this loan product	date (format: DD/MM/YYYY)	13/04/2011
IV.5.2* IV.1.7*	Total amount of other contributions, outside ERDF or ESF mobilised at the level of final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	
IV.2	Operational Programme contributions paid to final recipients in guarantees		
IV.2.1	Name of guarantee product	text	Proportsionaalne käendus
IV.2.2*	Number of final recipients supported		

IV.2.2.1*	out of which large enterprises	number	0
IV.2.2.2*	out of which SMEs	number	41
IV.2.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	14
IV.2.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.2.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.2.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.2.3*	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts signed (in EUR)	number (amount in EUR)	0
IV.2.4	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts for loans paid (in EUR)	number (amount in EUR)	12 296 277
IV.2.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	12 296 277

IV.2.5*	Number of loans paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed with final recipients	number	48
IV.2.6	Amount of loans actually paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed (in EUR)	number (amount)	17 982 062
IV.2.7	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this guarantee product	date (format: DD/MM/YYYY)	13/04/2011
IV.3	Operational Programme contributions paid to final recipients in equity/venture capital		
IV.3.1	Name of equity/venture capital product	text	N/A
IV.3.2*	Number of final recipients supported		
IV.3.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.3.2.2*	out of which SMEs	number	N/A

IV.3.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.3.2.3*	out of which urban projects	number	N/A
IV.3.2.4*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.3.3*	Number of equity/venture capital investments made in line with agreements signed between a managing authority and a specific (equity/venture capital) fund	number	N/A
IV.3.4	Amounts of Operational Programme contributions paid to investments made in line with agreements (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.3.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.3.5	Date of signature of funding agreement between managing authority and specific fund for this equity/venture capital product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.5.2* IV.3.6*	Total amount of other contributions, outside ERDF or ESF mobilised at the level of final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	

IV.4	Operational Programme contributions paid to final recipients in other financial products		
IV.4.1	Name of other financial product	text	N/A
IV.4.2*	Number of final recipients supported		
IV.4.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.4.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.4.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.4.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.4.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.4.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A

IV.4.3	Amounts of Operational Programme contributions paid to the final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.3.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.4*	Number of other financial products provided to final recipients	number	N/A
IV.4.5	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this (other) financial product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.5	Indicators		
IV.5.1*	Number of jobs created	number	422

No. of section in SFC2007	Required information/data	Required format information/ data	Comments
II. Description and identification of the entities which implement financial engineering instrument - level of the specific fund implemented without a holding fund (Article 67(2)(j)(i&ii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			
II.1	Financial engineering instrument (name and registered place of business)	text	Programme "Export credit insurance programme", Estonia
II.2	Attributable to Article 44, first paragraph (a), (b) or (c) of Council Regulation (EC) No 1083/2006?		
	(a) financial engineering instruments for enterprises	selection	A
	(b) urban development funds (c) funds or other incentive schemes providing loans, guarantees for repayable investments, or equivalent instruments, for energy efficiency and use of renewable energy in buildings, including in existing housing		
II.3	Type of financial product offered by the financial engineering instrument to the final recipients		
II.3.1	equity	selection	NO
II.3.2	loan		NO
II.3.3	guarantee		YES
II.3.4	other product (interest rate subsidies, guarantee fee subsidies and equivalent measures)		NO

II.4	Financial engineering instrument manager (name and registered place of business)	text	Foundation KredEx, Estonia; partner KredEx Credit Insurance Ltd
II.7	Legal status of the financial engineering instruments		
	independent legal entities governed by agreements between the co-financing partners or shareholders	selection	NO
separate block of finance within a financial institution	YES		
II.6	Date of signature of funding agreement with managing authority	date (format: DD/MM/YYYY)	07/10/2009
III. Operational Programme contributions paid to the financial engineering instrument (Article 67(2)(j)(iii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			
III.2	Operational Programme contributions paid to the specific fund		
III.2.1	Amounts of assistance from the Structural Funds paid to the specific fund		
III.2.1.1*	ERDF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	12 782 330
III.2.1.2	ERDF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	12 782 330
III.2.1.3*	ESF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.1.4	ESF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0

III.2.2	Amounts of national co-financing paid to the specific fund		
III.2.2.1*	National public co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.2	National public co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.3*	National private co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.4	National private co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.3	Other ERDF or ESF Operational Programme(s) providing contributions to the specific fund	selection (yes/no)	No
III.3*	Amounts of other assistance paid to the specific fund outside this Operational Programme (in EUR)	number (amount)	0

III.4	Management costs and fees paid to the specific fund (in the meaning of Article 78(6)(d) of Council Regulation (EC) No 1083/2006) (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.5 III.7 IV.6	Additional information for the final report on implementation		
III.5.2 III.7.4 IV.6.1	Amount of capitalised interest rate subsidies and guarantee fee subsidies	number (amount in EUR)	N/A
III.5.3 III.7.2 IV.6.2	Interest generated by payments from the programme and attributable to the Structural Funds (in EUR):	Sum (amount in EUR)	228 713
III.5.3.1 III.7.2.1 IV.6.2.1	out of which interest generated by payments from the programme to the specific fund attributable to Structural Funds and <u>invested</u> in activities according to Article 78(6) and the first paragraph of Article 78(7) of the General Regulation (in EUR)	number (amount in EUR)	228 713
III.5.3.2 III.7.2.2 IV.6.2.2	out of which interest generated by payments from the programme to the specific fund attributable to Structural Funds, <u>not used</u> in activities according to Article 78(6) and the first paragraph of Article 78(7) of the General Regulation (in EUR)	number (amount in EUR)	0

<p>III.5.5 III.7.3 IV.6.3</p>	<p>The date of winding up (as envisaged in the funding agreement)</p>	<p>date (format: DD/MM/YYYY)</p>	<p>31/12/2011</p>
<p>III.5.1 III.7.1? IV.6.4?</p>	<p>Withdrawals of programme resources from FEIs (in EUR)</p>	<p>number (amount in EUR)</p>	<p>0</p>
<p>III.5.4 III.4A III.7.4? or IV.6.5?</p>	<p>Value of legacy resources (residual funds and value of investments and participations recorded before the submission of closure documents) attributable to ERDF/ESF resources</p>	<p>number (amount in EUR)</p>	<p>15 912 114</p>
<p>IV. Operational Programme contributions paid by financial engineering instrument(s) to final recipients (Article 67(2)(j)(iv) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)</p>			
<p>IV.1</p>	<p>Operational Programme contributions paid to final recipients in loans</p>		

IV.1.1	Name of loan product	text	N/A
IV.1.2*	Number of final recipients supported		N/A
IV.1.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.1.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.1.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.1.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.1.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.1.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.1.3*	Number of loan contracts signed with final recipients	number	N/A
IV.1.4*	Total value of loans committed in contracts signed with final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.1.4.1*	out of which Operational Programme contributions	number (amount in EUR)	N/A

IV.1.5	Amounts of Operational Programme contributions paid to final recipients in loans (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.1.5.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.1.6	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this loan product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.5.2* IV.1.7*	Total amount of other contributions, outside ERDF or ESF mobilised at the level of final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.2	Operational Programme contributions paid to final recipients in guarantees		
IV.2.1	Name of guarantee product	text	ekspordi garantii
IV.2.2*	Number of final recipients supported		
IV.2.2.1*	out of which large enterprises	number	5
IV.2.2.2*	out of which SMEs	number	44

IV.2.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	13
IV.2.2.3*	out of which individuals	number	0
IV.2.2.4*	out of which urban projects	number	0
IV.2.2.5*	out of which other recipients supported	number	0
IV.2.3*	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts signed (in EUR)	number (amount in EUR)	12 782 330
IV.2.4	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts for loans paid (in EUR)	number (amount in EUR)	12 782 330
IV.2.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	12 782 330
IV.2.5*	Number of loans paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed with final recipients	number	138
IV.2.6	Amount of loans actually paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed (in EUR)	number (amount)	15 685 486
IV.2.7	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this guarantee product	date (format: DD/MM/YYYY)	31/12/2010

IV.3	Operational Programme contributions paid to final recipients in equity/venture capital		
IV.3.1	Name of equity/venture capital product	text	N/A
IV.3.2*	Number of final recipients supported		
IV.3.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.3.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.3.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.3.2.3*	out of which urban projects	number	N/A
IV.3.2.4*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.3.3*	Number of equity/venture capital investments made in line with agreements signed between a managing authority and a specific (equity/venture capital) fund	number	N/A

IV.3.4	Amounts of Operational Programme contributions paid to investments made in line with agreements (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.3.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.3.5	Date of signature of funding agreement between managing authority and specific fund for this equity/venture capital product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.5.2* IV.3.6*	Total amount of other contributions, outside ERDF or ESF mobilised at the level of final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4	Operational Programme contributions paid to final recipients in other financial products		
IV.4.1	Name of other financial product	text	N/A
IV.4.2*	Number of final recipients supported		
IV.4.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A

IV.4.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.4.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.4.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.4.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.4.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.4.3	Amounts of Operational Programme contributions paid to the final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.3.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.4*	Number of other financial products provided to final recipients	number	N/A
IV.4.5	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this (other) financial product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A

IV.5	Indicators		
IV.5.1*	Number of jobs created	number	N/A

No. of section in SFC2007	Required information/data	Required format information/data	Comments
	II. Description and identification of the entities which implement financial engineering instrument - level of the specific fund implemented without a holding fund (Article 67(2)(j)(i&ii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)		
II.1	Financial engineering instrument (name and registered place of business)	text	Programme "Supplementary support programme to improve loan capital availability for enterprises", Estonia
	Attributable to Article 44, first paragraph (a), (b) or (c) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)?		
II.2	(a) financial engineering instruments for enterprises (b) urban development funds (c) funds or other incentive schemes providing loans, guarantees for repayable investments, or equivalent instruments, for energy efficiency and use of renewable energy in buildings, including in existing housing	selection	A

II.3	Type of financial product offered by the financial engineering instrument to the final recipients		
II.3.1	equity		NO
II.3.2	loan		YES
II.3.3	guarantee		NO
II.3.4	other product (interest rate subsidies, guarantee fee and subsidies and equivalent measures)	selection	NO
II.4	Financial engineering instrument manager (name and registered place of business)	text	Foundation KredEx, Estonia, Hobujaama 4, 10151 Tallinn
	Legal status of the financial engineering instruments		
II.7	independent legal entities governed by agreements between the co-financing partners or shareholders	selection	NO
	separate block of finance within a financial institution		YES
II.6	Date of signature of funding agreement with managing authority	date (format: DD/MM/YYYY)	02/04/2009
III. Operational Programme contributions paid to the financial engineering instrument (Article 67(2)(j)(iii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			

III.2	Operational Programme contributions paid to the specific fund		
III.2.1	Amounts of assistance from the Structural Funds paid to the specific fund		
III.2.1.1*	ERDF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	42 862 722
III.2.1.2	ERDF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	42 862 722
III.2.1.3*	ESF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.1.4	ESF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2	Amounts of national co-financing paid to the specific fund		
III.2.2.1*	National public co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	26 203 257
III.2.2.2	National public co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	26 203 257

III.2.2.3*	National private co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.4	National private co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.3	Other ERDF or ESF Operational Programme(s) providing contributions to the specific fund	selection (yes/no)	NO
III.3*	Amounts of other assistance paid to the specific fund outside this Operational Programme (in EUR)	number (amount)	0
III.4	Management costs and fees paid to the specific fund (in the meaning of Article 78(6)(d) of Council Regulation (EC) No 1083/2006) (in EUR)	number (amount in EUR)	0

III.5 III.7 IV.6	Additional information for the final report on implementation		
III.5.2 III.7.4 IV.6.1	Amount of capitalised interest rate subsidies and guarantee fee subsidies	number (amount in EUR)	0
III.5.3 III.7.2 IV.6.2	Interest generated by payments from the programme and attributable to the Structural Funds (in EUR):	Sum (amount in EUR)	
III.5.3.1 III.7.2.1 IV.6.2.1	out of which interest generated by payments from the programme to the specific fund attributable to Structural Funds and <u>invested</u> in activities according to Article 78(6) and the first paragraph of Article 78(7) of the General Regulation (in EUR)	number (amount in EUR)	1 575 329
III.5.3.2 III.7.2.2 IV.6.2.2	out of which interest generated by payments from the programme to the specific fund attributable to Structural Funds, <u>not used</u> in activities according to Article 78(6) and the first paragraph of Article 78(7) of the General Regulation (in EUR)	number (amount in EUR)	0

III.5.5 III.7.3 IV.6.3	The date of winding up (as envisaged in the funding agreement)	date (format: DD/MM/YYYY)	31/03/2011
III.5.1 III.7.1? IV.6.4?	Withdrawals of programme resources from FEIs (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.5.4 III.4A III.7.4? or IV.6.5?	Value of legacy resources (residual funds and value of investments and participations recorded before the submission of closure documents) attributable to ERDF/ESF resources	number (amount in EUR)	68 510 980
IV. Operational Programme contributions paid by financial engineering instrument(s) to final recipients (Article 67(2)(j)(iv) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			
IV.1	Operational Programme contributions paid to final recipients in loans		

IV.1.1	Name of loan product	text	Allutatud laen, projektipõhine ressurss, krediidiin
IV.1.2*	Number of final recipients supported		100
IV.1.2.1*	out of which large enterprises	number	7
IV.1.2.2*	out of which SMEs	number	93
IV.1.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	11
IV.1.2.3*	out of which individuals	number	0
IV.1.2.4*	out of which urban projects	number	0
IV.1.2.5*	out of which other recipients supported	number	0
IV.1.3*	Number of loan contracts signed with final recipients	number	157
IV.1.4*	Total value of loans committed in contracts signed with final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	69 205 571

IV.1.4.1*	out of which Operational Programme contributions	number (amount in EUR)	69 205 571
IV.1.5	Amounts of Operational Programme contributions paid to final recipients in loans (in EUR)	number (amount in EUR)	69 205 571
IV.1.5.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	69 205 571
IV.1.6	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this loan product	date (format: DD/MM/YYYY)	02/04/2009
IV.5.2* IV.1.7*	Total amount of other contributions, outside ERDF or ESF mobilised at the level of final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	
IV.2	Operational Programme contributions paid to final recipients in guarantees		
IV.2.1	Name of guarantee product	text	N/A
IV.2.2*	Number of final recipients supported		

IV.2.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.2.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.2.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.2.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.2.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.2.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.2.3*	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts signed (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.2.4	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts for loans paid (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A

IV.2.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.2.5*	Number of loans paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed with final recipients	number	N/A
IV.2.6	Amount of loans actually paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed (in EUR)	number (amount)	N/A
IV.2.7	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this guarantee product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.3	Operational Programme contributions paid to final recipients in equity/venture capital		
IV.3.1	Name of equity/venture capital product	text	N/A
IV.3.2*	Number of final recipients supported		
IV.3.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A

IV.3.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.3.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.3.2.3*	out of which urban projects	number	N/A
IV.3.2.4*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.3.3*	Number of equity/venture capital investments made in line with agreements signed between a managing authority and a specific (equity/venture capital) fund	number	N/A
IV.3.4	Amounts of Operational Programme contributions paid to investments made in line with agreements (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.3.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A

IV.3.5	Date of signature of funding agreement between managing authority and specific fund for this equity/venture capital product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.5.2* IV.3.6*	Total amount of other contributions, outside ERDF or ESF mobilised at the level of final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	
IV.4	Operational Programme contributions paid to final recipients in other financial products		
IV.4.1	Name of other financial product	text	N/A
IV.4.2*	Number of final recipients supported		
IV.4.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.4.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.4.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A

IV.4.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.4.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.4.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.4.3	Amounts of Operational Programme contributions paid to the final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.3.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.4*	Number of other financial products provided to final recipients	number	N/A
IV.4.5	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this (other) financial product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.5	Indicators		

IV.5.1*	Number of jobs created	number	559
---------	------------------------	--------	-----

No. of section in SFC2007	Required information/data	Required format information/ data	Comments
II. Description and identification of the entities which implement financial engineering instrument - level of the specific fund implemented without a holding fund (Article 67(2)(j)(i&ii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			
II.1	Financial engineering instrument (name and registered place of business)	text	Programme "Loan guarantees and capital loan programme", Estonia
Attributable to Article 44, first paragraph (a), (b) or (c) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)?			
II.2	(a) financial engineering instruments for enterprises	selection	A
	(b) urban development funds		
	(c) funds or other incentive schemes providing loans, guarantees for repayable investments, or equivalent instruments, for energy efficiency and use of renewable energy in buildings, including in existing housing		
II.3	Type of financial product offered by the financial engineering instrument to the final recipients		
II.3.1	equity	selection	NO
II.3.2	loan		YES
II.3.3	guarantee		YES
II.3.4	other product (interest rate subsidies, guarantee		NO

	fee subsidies and equivalent measures)		
II.4	Financial engineering instrument manager (name and registered place of business)	text	Foundation KredEx, Estonia Hobujaama 4, 10151 Tallinn
	Legal status of the financial engineering instruments		
II.7	independent legal entities governed by agreements between the co-financing partners or shareholders	selection	NO
	separate block of finance within a financial institution		YES
II.6	Date of signature of funding agreement with managing authority	date (format: DD/MM/YYYY)	31/01/2008
III. Operational Programme contributions paid to the financial engineering instrument (Article 67(2)(j)(iii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			
III.2	Operational Programme contributions paid to the specific fund		
III.2.1	Amounts of assistance from the Structural Funds paid to the specific fund		
III.2.1.1*	ERDF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	27 982 495
III.2.1.2	ERDF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	27 982 495
III.2.1.3*	ESF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0

III.2.1.4	ESF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2	Amounts of national co-financing paid to the specific fund		
III.2.2.1*	National public co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	152 671
III.2.2.2	National public co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	152 671
III.2.2.3*	National private co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.4	National private co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.3	Other ERDF or ESF Operational Programme(s) providing contributions to the specific fund	selection (yes/no)	No
III.3*	Amounts of other assistance paid to the specific fund outside this Operational Programme (in EUR)	number (amount)	0

III.4	Management costs and fees paid to the specific fund (in the meaning of Article 78(6)(d) of Council Regulation (EC) No 1083/2006) (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.5 III.7 IV.6	Additional information for the final report on implementation		
III.5.2 III.7.4 IV.6.1	Amount of capitalised interest rate subsidies and guarantee fee subsidies	number (amount in EUR)	N/A
III.5.3 III.7.2 IV.6.2	Interest generated by payments from the programme and attributable to the Structural Funds (in EUR):	Sum (amount in EUR)	
III.5.3.1 III.7.2.1 IV.6.2.1	out of which interest generated by payments from the programme to the specific fund attributable to Structural Funds and <u>invested</u> in activities according to Article 78(6) and the first paragraph of Article 78(7) of the General Regulation (in EUR)	number (amount in EUR)	1 574 073
III.5.3.2 III.7.2.2 IV.6.2.2	out of which interest generated by payments from the programme to the specific fund attributable to Structural Funds, <u>not used</u> in activities according to Article 78(6) and the first paragraph of Article 78(7) of the General Regulation (in EUR)	number (amount in EUR)	0

<p>III.5.5 III.7.3 IV.6.3</p>	<p>The date of winding up (as envisaged in the funding agreement)</p>	<p>date (format: DD/MM/YYYY)</p>	<p>30/09/2016</p>
<p>III.5.1 III.7.1? IV.6.4?</p>	<p>Withdrawals of programme resources from FEIs (in EUR)</p>	<p>number (amount in EUR)</p>	<p>0</p>
<p>III.5.4 III.4A III.7.4? or IV.6.5?</p>	<p>Value of legacy resources (residual funds and value of investments and participations recorded before the submission of closure documents) attributable to ERDF/ESF resources</p>	<p>number (amount in EUR)</p>	<p>46 604 036</p>
<p>IV. Operational Programme contributions paid by financial engineering instrument(s) to final recipients (Article 67(2)(j)(iv) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)</p>			
<p>IV.1</p>	<p>Operational Programme contributions paid to final recipients in loans</p>		

IV.1.1	Name of loan product	text	Kapitalilaen (Capital loan)
IV.1.2*	Number of final recipients supported		*
IV.1.2.1*	out of which large enterprises	number	0
IV.1.2.2*	out of which SMEs	number	16
IV.1.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	6
IV.1.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.1.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.1.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.1.3*	Number of loan contracts signed with final recipients	number	16
IV.1.4*	Total value of loans committed in contracts signed with final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	6 668 343
IV.1.4.1*	out of which Operational Programme contributions	number (amount in EUR)	6 668 343

IV.1.5	Amounts of Operational Programme contributions paid to final recipients in loans (in EUR)	number (amount in EUR)	6 668 343
IV.1.5.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	6 668 343
IV.1.6	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this loan product	date (format: DD/MM/YYYY)	31/01/2008
IV.5.2* IV.1.7*	Total amount of other contributions, outside ERDF or ESF mobilised at the level of final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.2	Operational Programme contributions paid to final recipients in guarantees		
IV.2.1	Name of guarantee product	text	Business loan guarantee
IV.2.2*	Number of final recipients supported		*
IV.2.2.1*	out of which large enterprises	number	1
IV.2.2.2*	out of which SMEs	number	234

IV.2.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	133
IV.2.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.2.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.2.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.2.3*	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts signed (in EUR)	number (amount in EUR)	21 412 823
IV.2.4	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts for loans paid (in EUR)	number (amount in EUR)	21 412 823
IV.2.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	21 260 152
IV.2.5*	Number of loans paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed with final recipients	number	255
IV.2.6	Amount of loans actually paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed (in EUR)	number (amount)	75 149 474
IV.2.7	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this guarantee product	date (format: DD/MM/YYYY)	31/01/2008

IV.3	Operational Programme contributions paid to final recipients in equity/venture capital		
IV.3.1	Name of equity/venture capital product	text	N/A
IV.3.2*	Number of final recipients supported		
IV.3.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.3.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.3.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.3.2.3*	out of which urban projects	number	N/A
IV.3.2.4*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.3.3*	Number of equity/venture capital investments made in line with agreements signed between a managing authority and a specific (equity/venture capital) fund	number	N/A

IV.3.4	Amounts of Operational Programme contributions paid to investments made in line with agreements (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.3.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.3.5	Date of signature of funding agreement between managing authority and specific fund for this equity/venture capital product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.5.2* IV.3.6*	Total amount of other contributions, outside ERDF or ESF mobilised at the level of final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4	Operational Programme contributions paid to final recipients in other financial products		N/A
IV.4.1	Name of other financial product	text	N/A
IV.4.2*	Number of final recipients supported		
IV.4.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A

IV.4.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.4.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.4.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.4.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.4.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.4.3	Amounts of Operational Programme contributions paid to the final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.3.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.4*	Number of other financial products provided to final recipients	number	N/A
IV.4.5	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this (other) financial product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A

IV.5	Indicators		
IV.5.1*	Number of jobs created	number	922

No. of section in SFC2007	Required information/data	Required format information/data	Comments
	II. Description and identification of the entities which implement financial engineering instrument - level of the specific fund implemented without a holding fund (Article 67(2)(j)(i&ii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)		
II.1	Financial engineering instrument (name and registered place of business)	text	Programme "Supplementary support programme to improve loan capital availability for enterprises", Estonia
	Attributable to Article 44, first paragraph (a), (b) or (c) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)?		
II.2	(a) financial engineering instruments for enterprises (b) urban development funds (c) funds or other incentive schemes providing loans, guarantees for repayable investments, or equivalent instruments, for energy efficiency and use of renewable energy in buildings, including in existing housing	selection	A

II.3	Type of financial product offered by the financial engineering instrument to the final recipients		
II.3.1	equity	selection	NO
II.3.2	loan		YES
II.3.3	guarantee		NO
II.3.4	other product (interest rate subsidies, guarantee fee subsidies and equivalent measures)		NO
II.4	Financial engineering instrument manager (name and registered place of business)	text	Foundation KredEx, Estonia, Hobujaama 4, 10151 Tallinn
II.7	Legal status of the financial engineering instruments		
	independent legal entities governed by agreements between the co-financing partners or shareholders	selection	NO
separate block of finance within a financial institution	YES		
II.6	Date of signature of funding agreement with managing authority	date (format: DD/MM/YYYY)	02/04/2009
III. Operational Programme contributions paid to the financial engineering instrument (Article 67(2)(j)(iii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			

III.2	Operational Programme contributions paid to the specific fund		
III.2.1	Amounts of assistance from the Structural Funds paid to the specific fund		
III.2.1.1*	ERDF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	70 302 813
III.2.1.2	ERDF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	70 302 813
III.2.1.3*	ESF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.1.4	ESF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2	Amounts of national co-financing paid to the specific fund		
III.2.2.1*	National public co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	51 129 319
III.2.2.2	National public co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	51 129 319

III.2.2.3*	National private co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.4	National private co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.3	Other ERDF or ESF Operational Programme(s) providing contributions to the specific fund	selection (yes/no)	NO
III.3*	Amounts of other assistance paid to the specific fund outside this Operational Programme (in EUR)	number (amount)	0
III.4	Management costs and fees paid to the specific fund (in the meaning of Article 78(6)(d) of Council Regulation (EC) No 1083/2006) (in EUR)	number (amount in EUR)	0

III.5 III.7 IV.6	Additional information for the final report on implementation		
III.5.2 III.7.4 IV.6.1	Amount of capitalised interest rate subsidies and guarantee fee subsidies	number (amount in EUR)	0
III.5.3 III.7.2 IV.6.2	Interest generated by payments from the programme and attributable to the Structural Funds (in EUR):	Sum (amount in EUR)	
III.5.3.1 III.7.2.1 IV.6.2.1	out of which interest generated by payments from the programme to the specific fund attributable to Structural Funds and <u>invested</u> in activities according to Article 78(6) and the first paragraph of Article 78(7) of the General Regulation (in EUR)	number (amount in EUR)	1 575 329
III.5.3.2 III.7.2.2 IV.6.2.2	out of which interest generated by payments from the programme to the specific fund attributable to Structural Funds, <u>not used</u> in activities according to Article 78(6) and the first paragraph of Article 78(7) of the General Regulation (in EUR)	number (amount in EUR)	0

<p>III.5.5 III.7.3 IV.6.3</p>	<p>The date of winding up (as envisaged in the funding agreement)</p>	<p>date (format: DD/MM/YYYY)</p>	<p>31/03/2011</p>
<p>III.5.1 III.7.1? IV.6.4?</p>	<p>Withdrawals of programme resources from FEIs (in EUR)</p>	<p>number (amount in EUR)</p>	<p>71 080 410</p>
<p>III.5.4 III.4A III.7.4? or IV.6.5?</p>	<p>Value of legacy resources (residual funds and value of investments and participations recorded before the submission of closure documents) attributable to ERDF/ESF resources</p>	<p>number (amount in EUR)</p>	<p>68 288 739</p>
<p>IV. Operational Programme contributions paid by financial engineering instrument(s) to final recipients (Article 67(2)(j)(iv) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)</p>			
<p>IV.1</p>	<p>Operational Programme contributions paid to final recipients in loans</p>		

IV.1.1	Name of loan product	text	Allutatud laen, projektipõhine ressurss, krediidiin
IV.1.2*	Number of final recipients supported		100
IV.1.2.1*	out of which large enterprises	number	7
IV.1.2.2*	out of which SMEs	number	93
IV.1.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	11
IV.1.2.3*	out of which individuals	number	0
IV.1.2.4*	out of which urban projects	number	0
IV.1.2.5*	out of which other recipients supported	number	0
IV.1.3*	Number of loan contracts signed with final recipients	number	157
IV.1.4*	Total value of loans committed in contracts signed with final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	69 205 571

IV.1.4.1*	out of which Operational Programme contributions	number (amount in EUR)	69 205 571
IV.1.5	Amounts of Operational Programme contributions paid to final recipients in loans (in EUR)	number (amount in EUR)	69 205 571
IV.1.5.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	69 205 571
IV.1.6	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this loan product	date (format: DD/MM/YYYY)	02/04/2009
IV.5.2* IV.1.7*	Total amount of other contributions, outside ERDF or ESF mobilised at the level of final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	
IV.2	Operational Programme contributions paid to final recipients in guarantees		
IV.2.1	Name of guarantee product	text	N/A
IV.2.2*	Number of final recipients supported		

IV.2.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.2.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.2.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.2.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.2.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.2.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.2.3*	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts signed (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.2.4	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts for loans paid (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A

IV.2.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.2.5*	Number of loans paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed with final recipients	number	N/A
IV.2.6	Amount of loans actually paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed (in EUR)	number (amount)	N/A
IV.2.7	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this guarantee product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.3	Operational Programme contributions paid to final recipients in equity/venture capital		
IV.3.1	Name of equity/venture capital product	text	N/A
IV.3.2*	Number of final recipients supported		
IV.3.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A

IV.3.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.3.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.3.2.3*	out of which urban projects	number	N/A
IV.3.2.4*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.3.3*	Number of equity/venture capital investments made in line with agreements signed between a managing authority and a specific (equity/venture capital) fund	number	N/A
IV.3.4	Amounts of Operational Programme contributions paid to investments made in line with agreements (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.3.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A

IV.3.5	Date of signature of funding agreement between managing authority and specific fund for this equity/venture capital product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.5.2* IV.3.6*	Total amount of other contributions, outside ERDF or ESF mobilised at the level of final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	
IV.4	Operational Programme contributions paid to final recipients in other financial products		
IV.4.1	Name of other financial product	text	N/A
IV.4.2*	Number of final recipients supported		
IV.4.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.4.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.4.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A

IV.4.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.4.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.4.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.4.3	Amounts of Operational Programme contributions paid to the final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.3.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.4*	Number of other financial products provided to final recipients	number	N/A
IV.4.5	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this (other) financial product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.5	Indicators		

IV.5.1*	Number of jobs created	number	N/A
---------	------------------------	--------	-----

No. of section in SFC2007	Required information/data	Required format information/ data	Comments
II. Description and identification of the entities which implement financial engineering instrument - level of the specific fund implemented without a holding fund (Article 67(2)(j)(i&ii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			
II.1	Financial engineering instrument (name and registered place of business)	text	Programme "Loan guarantees and capital loan programme", Estonia
Attributable to Article 44, first paragraph (a), (b) or (c) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)?			
II.2	(a) financial engineering instruments for enterprises	selection	A
	(b) urban development funds		
	(c) funds or other incentive schemes providing loans, guarantees for repayable investments, or equivalent instruments, for energy efficiency and use of renewable energy in buildings, including in existing housing		
II.3	Type of financial product offered by the financial engineering instrument to the final recipients		
II.3.1	equity	selection	NO
II.3.2	loan		YES
II.3.3	guarantee		YES
II.3.4	other product (interest rate subsidies, guarantee fee subsidies and equivalent measures)		NO

II.4	Financial engineering instrument manager (name and registered place of business)	text	Foundation KredEx, Estonia Hobujaama 4, 10151 Tallinn
II.7	Legal status of the financial engineering instruments		
	independent legal entities governed by agreements between the co-financing partners or shareholders	selection	NO
	separate block of finance within a financial institution		YES
II.6	Date of signature of funding agreement with managing authority	date (format: DD/MM/YYYY)	31/01/2008
III. Operational Programme contributions paid to the financial engineering instrument (Article 67(2)(j)(iii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			
III.2	Operational Programme contributions paid to the specific fund		
III.2.1	Amounts of assistance from the Structural Funds paid to the specific fund		
III.2.1.1*	ERDF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	27 982 495
III.2.1.2	ERDF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	27 982 495
III.2.1.3*	ESF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.1.4	ESF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0

III.2.2	Amounts of national co-financing paid to the specific fund		
III.2.2.1*	National public co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	152 671
III.2.2.2	National public co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	152 671
III.2.2.3*	National private co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.4	National private co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.3	Other ERDF or ESF Operational Programme(s) providing contributions to the specific fund	selection (yes/no)	0
III.3*	Amounts of other assistance paid to the specific fund outside this Operational Programme (in EUR)	number (amount)	0
III.4	Management costs and fees paid to the specific fund (in the meaning of Article 78(6)(d) of Council	number (amount in EUR)	0

	Regulation (EC) No 1083/2006) (in EUR)		
III.5 III.7 IV.6	Additional information for the final report on implementation		
III.5.2 III.7.4 IV.6.1	Amount of capitalised interest rate subsidies and guarantee fee subsidies	number (amount in EUR)	N/A
III.5.3 III.7.2 IV.6.2	Interest generated by payments from the programme and attributable to the Structural Funds (in EUR):	Sum (amount in EUR)	
III.5.3.1 III.7.2.1 IV.6.2.1	out of which interest generated by payments from the programme to the specific fund attributable to Structural Funds and <u>invested</u> in activities according to Article 78(6) and the first paragraph of Article 78(7) of the General Regulation (in EUR)	number (amount in EUR)	1 574 073
III.5.3.2 III.7.2.2 IV.6.2.2	out of which interest generated by payments from the programme to the specific fund attributable to Structural Funds, <u>not used</u> in activities according to Article 78(6) and the first paragraph of Article 78(7) of the General Regulation (in EUR)	number (amount in EUR)	0

<p>III.5.5 III.7.3 IV.6.3</p>	<p>The date of winding up (as envisaged in the funding agreement)</p>	<p>date (format: DD/MM/YYYY)</p>	<p>30/09/2016</p>
<p>III.5.1 III.7.1? IV.6.4?</p>	<p>Withdrawals of programme resources from FEIs (in EUR)</p>	<p>number (amount in EUR)</p>	<p>0</p>
<p>III.5.4 III.4A III.7.4? or IV.6.5?</p>	<p>Value of legacy resources (residual funds and value of investments and participations recorded before the submission of closure documents) attributable to ERDF/ESF resources</p>	<p>number (amount in EUR)</p>	<p>46 604 036</p>
<p>IV. Operational Programme contributions paid by financial engineering instrument(s) to final recipients (Article 67(2)(j)(iv) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)</p>			
<p>IV.1</p>	<p>Operational Programme contributions paid to final recipients in loans</p>		

IV.1.1	Name of loan product	text	Kapitalilaen
IV.1.2*	Number of final recipients supported		*
IV.1.2.1*	out of which large enterprises	number	0
IV.1.2.2*	out of which SMEs	number	16
IV.1.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	6
IV.1.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.1.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.1.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.1.3*	Number of loan contracts signed with final recipients	number	16
IV.1.4*	Total value of loans committed in contracts signed with final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	6 668 343
IV.1.4.1*	out of which Operational Programme contributions	number (amount in EUR)	6 668 343

IV.1.5	Amounts of Operational Programme contributions paid to final recipients in loans (in EUR)	number (amount in EUR)	6 668 343
IV.1.5.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	6 668 343
IV.1.6	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this loan product	date (format: DD/MM/YYYY)	31/01/2008
IV.5.2* IV.1.7*	Total amount of other contributions, outside ERDF or ESF mobilised at the level of final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.2	Operational Programme contributions paid to final recipients in guarantees		
IV.2.1	Name of guarantee product	text	Loan guarantee
IV.2.2*	Number of final recipients supported		*
IV.2.2.1*	out of which large enterprises	number	1
IV.2.2.2*	out of which SMEs	number	234

IV.2.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	133
IV.2.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.2.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.2.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.2.3*	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts signed (in EUR)	number (amount in EUR)	21 412 823
IV.2.4	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts for loans paid (in EUR)	number (amount in EUR)	21 412 823
IV.2.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	21 260 152
IV.2.5*	Number of loans paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed with final recipients	number	255
IV.2.6	Amount of loans actually paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed (in EUR)	number (amount)	75 149 474
IV.2.7	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this guarantee product	date (format: DD/MM/YYYY)	31/01/2008

IV.3	Operational Programme contributions paid to final recipients in equity/venture capital		
IV.3.1	Name of equity/venture capital product	text	N/A
IV.3.2*	Number of final recipients supported		
IV.3.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.3.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.3.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.3.2.3*	out of which urban projects	number	N/A
IV.3.2.4*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.3.3*	Number of equity/venture capital investments made in line with agreements signed between a managing authority and a specific (equity/venture capital) fund	number	N/A

IV.3.4	Amounts of Operational Programme contributions paid to investments made in line with agreements (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.3.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.3.5	Date of signature of funding agreement between managing authority and specific fund for this equity/venture capital product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.5.2* IV.3.6*	Total amount of other contributions, outside ERDF or ESF mobilised at the level of final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4	Operational Programme contributions paid to final recipients in other financial products		N/A
IV.4.1	Name of other financial product	text	N/A
IV.4.2*	Number of final recipients supported		
IV.4.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A

IV.4.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.4.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.4.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.4.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.4.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.4.3	Amounts of Operational Programme contributions paid to the final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.3.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.4*	Number of other financial products provided to final recipients	number	N/A
IV.4.5	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this (other) financial product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A

IV.5	Indicators		
IV.5.1*	Number of jobs created	number	922

LISA 16. LÕPULEVIIDUD SUURPROJEKTID
Tabel 72. Lõpuleviidud suurprojektid

RAKENDUSKAVA NIMI													
Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava													
RAKENDUSKAVA ÜHTNE TUNNUSKOOD													
CCI 2007EE161PO001													
PRIORIT EET	PROJE KTI ÜHTN E TUNN USKOD	PROJEKTI NIMI	KOMISJO NI OTSUSE KUUPÄEV	LÕPULE- VIIMISE KUUPÄEV	LÕPLIKE INVESTEE RIMIS- KULUDE KOGUSU MMA	LIIDU TOETUS	RIIGI AVALIKU SEKTORI ERALDISED	RIIGI ERASE KTORI ERALD ISED	MUUD RAHAS TAMIS- ALLIK AD	EIP/ EIFI LAE NU D	PEAMISED VÄLJUND- NÄITAJAD	PEAMISED TULEMUS- NÄITAJAD	PÕHINÄIT AJAD (kui on asjakohane)
Strateegi lise tähtsuseg a transpord iinvestee ringud	3.3.01 00.08-0002	Uue veeremi soetamine	EK otsus K(2010)535 27.01.2010	31.03.2014	79 500 000	67 575 000	11 925 000	0	0	0	1. Soetada 18 elektrirongie: Esimene rong anti üle 01.07.2013 nign 2013 augusti lõpuks oli kogu elektrirongi veeremipark uute vastu välja vahetatud, ehk soetatud 18 rongi.	1. Tagada keskkonnasõbraliku ja ressursisäästliku ühistransporditeenuse olemasolu: Täidetud uued elektrirongid 30% säästlikumad 2. Rongide ostmisega tagatakse reisijate veo jätkamine vähemalt sellises mahus. Täidetud 2015 a on rongireisijate arv kasvanud pea 50%.	-
Strateegi lise tähtsuseg a transpord iinvestee ringud	3.3.01 00.09-0009	E263 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa põhimaantee Aruvalla-Kose	EK otsus K(2010)8464 3.03.2011	31.12.2013	78 898 190	67 063 462	11 834 729	0	0	0	1. Projekti eesmärgiks oli tagada sujuv ja ohutu liiklus nii kohalikele liiklejatele kui ka transiidile, viia tee seisunditase vastavusse kaasaja nõuetele ja parandada teekeskonda. Uute vajaliku laiuse ja kandevõimega sildade,	1. Suurendada liiklusohutust kohaliku-, läbiva- ja kergliikluse (jalakäijad, jalgratturid) eraldamise ning liikluskorralduse parandamise kaudu: Eesmär täideti rajati viimase kaasaja	-

		teelõigu ja Mäo möödasõidu projekteerimine ja ehitus									viaduktide ja tunnelite ehitamine Projekti I, II ja III etapp on lõpetatud ning eesmärk täidetud.	normidele vastav 3,7 km pikkune 3+3 maantee lõik ning rekonstrueeriti 3,1 km ulatuses 2+2 maantee lõik. Lisaks 2 viadukti ning jalgratta ja jalgteed. Projekti tulemusel valmis liiklusohutum tee, mille tulemusel on hukkunute arv vähenenud 4 inimese võrra.		
Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud	3.3.01 00.09-0010	Ülemiste liiklussõlme rekonstrueerimine Tallinnas	EK otsus K(2010) 6297 13.09.2010	31.12.2013	68 569 840	51 427 380	17 142 460	1	0	0	0	1. Projekti eesmärgiks oli Ülemiste liiklussõlme väljaehitamine koos sellega seonduvate tegevustega. Projekti tulemusena ehitati mitmetasandiline ristmik, ehitati 7,5 km teed ning rekonstrueeriti 1,2 km teed. Ehitati 2 tunnelit ning 1 viadukt koos kergliiklusteedega ning 3 kergliiklustunnelit. Rajati Kadrioru sadevete eelvoolusüsteem ning seoses ehitusega ehitati ajutised ümbersõiduteed, omandati maad 10% ulatuses ehituse maksumusest.	--	-

Allikas: SFCS, 21.03.2017

LISA 17. ETAPPIDENA ELLUVIIDUD SUURPROJEKTID
Tabel 73. Etappidena elluviidud suurprojektid

RAKENDUSKAVA NIMI									
Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava									
ÜHTNE TUNNUSKOOD									
CCI 2007EE161PO001									
PRIORITEET	PROJEKT I ÜHTNE TUNNUS KOOD	PROJEKTI NIMI	KOMISJONI ESIMESE OTSUSE KUUPÄEV JA NUMBER	KOMISJONI MUUDETUD OTSUSE KUUPÄEV JA NUMBER (1. etapp)	INVESTEERI MISKULUDE KOGUSUMM A*	LIIDU TOETUS*	VÄLJA MAKSTUD TÕENDAT UD KULUD ¹⁾ (eurodes)	VÄLJA MAKSTU D LIIDU OSALUS (eurodes)	LÕPULE VIIA 2014.–2020. AASTA RAKENDUS KAVA RAAMES ²⁾
Prioriteetne suund „Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud	3.3.0100.09-0006	E20 Tallinn-Narva maantee Vão-Maardu teelõigu ehitus	19.3.2010K(2010) 1628	18.2.2015 C(2015) 1002 final	32 630 845	26 104 676	32 630 845	26 104 676	Ühtekuuluvus poliitika fondide rakenduskava 2014-2020

1) Projekti jaoks tegelikult välja makstud tõendatud kulud kokku.

2) 2014.–2020. aasta rakenduskava, mille alusel viiakse lõpule projekti teine etapp, ning komisjon otsus teise etapi kohta, kui see on juba vastu võetud

* komisjoni viimane otsus

Allikas: SFCS, 21.03.2017

LISA 18. PEATATUD PROJEKTID

Tabel 74. Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava peatatud projektid

Tegemist on haldus- või kohtumenetluste tõttu peatatud projektidega, millele ei ole tagasinõuet vormistatud ning mille kulud jäetakse abikõlblikuks kuluaruandesse.

RAKENDUS-KAVA NIMI							
Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava							
ÜHTNE TUNNUS-KOOD							
CCI 2007EE161PO001							
PRIORITEET	PROJEKTI VIITENUMBER	PROJEKTI NIMI	PROJEKTI NIMI / TOETUSE SAAJA NIMI	TOETUSE SAAJA MAKSTUD RAHASTAMIS-KÕLBLIKUD KULUD ¹⁾ (eurodes)	LIIDU OSALUS ²⁾ (eurodes)	HALDUSMENETLUSE TÕTTU PEATATUD PROJEKTID*	KOHTUMENETLUSE TÕTTU PEATATUD PROJEKTID*
3.1	3.1.1201.10-0401	Nelitäht OÜ tehnoloogiainvesteering sekundaarsest toormest kummitoodete valmistamiseks	Nelitäht OÜ	444 185,95	177 674,38		X
3.1	3.1.0702.11-0370	Edisoft EDI Master Data	EDISOFT BALTIC OÜ	261 192,50	78 357,49		X
3.1	3.1.0702.11-0390	The project of UNIVERSAL INTERNATIONAL SIM-CARD "Magic SIM"	OÜ MeraTel	6 744 500,00	2 360 500,00		X
3.1.	3.1.2001.10-0004	Pooltööstuslik labor nanotehnoloogilise arendustöeteenuste pakkumiseks	Sihtasutus Tartu Teaduspark	1 764 453,47	882,226.70		X

3.3.	3.3.0100.08-0001	Kuivastu, Virtsu, Heltermaa ja Rohuküla sadamate rekonstrueerimine	aktsiaselts Saarte Liinid	30 219 839,20	28 406 648,75	X	
------	------------------	--	---------------------------	---------------	---------------	---	--

*sh projektid, mis kriminaalmenetluse tõttu peatatud ja mille osas rakendusüksus ootab kriminaalmenetluse või kohtumenetluse tulemusi, misjärel saab jätkata haldusmenetlusega

Allikas: RM, 29.03.2017